

www.eknihyzdarma.cz

KAREL HAVLÍČEK BOROVSKÝ

ČLÁNKY ZE SLOVANA 1850– 1851

[Předmluva vydavatele](#)

[Místo úvodu](#)

[Naše zemská ústava](#)

[Svoboda církve](#)

[Sliby a obležení](#)

[Pozorovatel politický](#)

Bohuslava Balbina obrana národu
slovanského, zvláště českého

Česká šlechta

Pozorovatel politický

Co jest byrokratie?

Pozorovatel politický

Censura a svoboda tisku

Pozorovatel politický

Naše nynější postavení

Pozorovatel politický

1

Komunismus

Pozorovatel politický

Co jest vlastně konstituce?

Pozorovatel politický

Vojsko

Pozorovatel politický

Rusové

Pozorovatel politický

Vládním novinám

Pozorovatel politický

Slovanská politika

Kdo jest větší idealista?

Zprávy domácí

Pozorovatel politický

Zrušení obleženosti

Pozorovatel politický

Vynucená odpověď „Vídeňskému
Denníku“

Pozorovatel politický

2

Stav městský v konstituci

Pozorovatel politický

Duchovenstvo v konstituci

Pozorovatel politický

Vládní sklíčko

Spor náš s „Vídeňským Denníkem“

Pozorovatel politický

Kdo platí největší daně?

Pozorovatel politický

Proti centralisaci

Pozorovatel politický

Mistr Jan Hus

Pozorovatel politický

Strany politické

Pozorovatel politický

Faryzeové rovnoprávnosti národní

Pozorovatel politický

Praetoriani rakouští

3

Pozorovatel politický

Emancipace židů

Pozorovatel politický

Nynější postavení české šlechty

Pozorovatel politický

Návrh nového spolku nepolitického

Pozorovatel politický

Předpeklí politické

Pozorovatel politický

Spisovný jazyk na Slovensku

Pozorovatel politický

Neznabohové

Pozorovatel politický

Hlas ze Slovenska o centralisaci a
foederaci

Pozorovatel politický

Čím dál, tím hůř

Pozorovatel politický

Machiavellův: Panovník

4

Pozorovatel politický

Kuranda a český stavovský výbor

Pozorovatel politický

Poturčenec horší než turek

Pozorovatel politický

Peníze

Pozorovatel politický

Na počátku roku 1851

Z Prahy

Sněm království českého

Činnost vojenského soudu v Praze

Zrušení ústavy od 4. března

Uzavření revoluce

Pozorovatel politický

Revoluce

Pozorovatel politický

Správa záležitostí obecních

Pozorovatel politický

5

Rakouská oktrojovaná ústava

Pozorovatel politický

Upomínka na rok 1848

Pozorovatel politický

Domácí zprávy

Redakce Slovana k čtenářstvu

Pozorovatel politický

K našemu čtenářstvu

Pozorovatel politický

Svobodná výroba a svobodný

obchod

Pozorovatel politický

Naše národní divadlo

Pozorovatel politický

Pro okolí Opočenské a také dále

Pozorovatel politický

Obecní záležitosti

Pozorovatel politický

Svobodná výroba, svobodný obchod

II.

6

Pozorovatel politický

Gleiches Recht für Alle!

Pozorovatel politický

Spicilegium z Vídeňského Denníka

Pozorovatel politický

Náboženství

Pozorovatel politický

Nábožní mužové a vlastenci

Pozorovatel politický

Pozorovatel politický

Temno všude, ticho všude, co to
bude, co to bude?

Pozorovatel politický

Pozorovatel politický

Pozorovatel politický

Další vycházení Slovana

Pozorovatel politický

Pozorovatel politický

Vytrvalost oposice

7

Pozorovatel politický

Střední strana a Březnová ústava

Pozorovatel politický

Pozorovatel politický

Hlavní rána proti Slovanu

Sbírky na naše národní divadlo

Jeden paragraf

K čtenářstvu

Učitelstvo a žendarmerie

První výstraha „Slovanu“

Pozorovatel politický

Pozorovatel politický

Pozorovatel politický

Slovan se loučí s Vídeňským

Denníkem

K vědomosti panu místodržícímu

Něco o zákonném odporu

Pozorovatel politický

Konec!

8

Předmluva vydavatele

Potlačením „Národních Novin“
Havlíčkových doufala vláda
Schwarzenberg Bachova, že

národ český umlčela a odpor jeho
proti sobě zlomila nadobro. Pokud by
na vůdcích a

poslancích tehdejších národa našeho
bylo sešlo, ovšem; ale za to špatně
znala neoblomného a

neohroženého Karla Havlíčka.

Přesídliv z Prahy do Hory Kutné,
počal zde již dnem 8. května

1850 vydávati nový, opoziční list -
znamenitě psaného a svatou věc
národa s hrdinným v

pravdě zápalem bránícího:

„Slovana.“

Místo úvodu

(H. B.) Znameníť muž národa
anglického pravil: „Raději žádný
sněm než žádnou svobodu

tisku; raději oželím odpovědnost
ministrů Habeas-Corpus-actu,
povolování daní, nežli

svobodu tisku, neboť touto všechna
dotčená práva opět si získají“

Pravdivost jeho slov, skutkem
osvědčená v dějinách novějších

století, zakládá se hlavně na

tom, že bez osvěty a probuzenosti
duševní není národ schopen uhájiti
svobodu svou a právní

zákonitou vládu proti libovolnosti
zpanštělých samozištníků, kteří vždy
o to usilují, brzy

chytře a pokrytsky, brzy zas násilně,
aby zneužívatí mohli statků a osob
spolutvorův svých, od

Boha rovně oprávněných.

Nemohla by zajisté malá hrstka

vládychtivých utiskovati ku svému
prospěchu celý národ,

kdyby tento, jsa náležitě vzdělán,
rozuměl všem svým záležitostem a
svou vůli náležitě

projeviti a provésti uměl. Úkolem
svobody tisku jest tedy povýšiti
poznání náhla celý národ, neb

alespoň největší část jeho k
takovému vzdělání, a jen tenkrát
můžeme sobě dělati naději na

opravdivou a jistou svobodu. Třeba
se i národu podařilo náhodou skrze

revoluci svrhnouti se

šije své jařmo absolutní vlády, jestli
zároveň není větší část jeho
vzdělaná, v brzkém času zase

jiní pod jinými záminkami dovedou
se zmocniti libovolné a protizákonné
vlády nad národem,

jako toho právě za našich časů
leckde příklady vidíme.

Není zde k tomu místo a také ani
úmysl, dokazovati důležitost
svobody tisku pro svobodu

občanskou - zdá se mi, že již příliš
přesvědčen jest svět o této pravdě.

9

Také náš národ uvítal roku 1848
novou tuto svobodu se srdečným
nadšením a zakusil jistě,

byť i na krátce, její ovoce, a aby i
dále a ještě s větším prospěchem
radovati se mohl z této

výhody, o to budiž hlavně péče
všech, kterým souzeno jest, jakožto
průvodčím, vést národ na

obtížných cestách ke stálé občanské rovnoprávnosti a svobodě.

Od té doby, co Praha, hlavní to ohnisko vyššího života našeho národu, pravé srdce, z kterého

proudí již po tolik věků oživující žíly do veškerých našich krajin, od té doby, co Praha skrze

obležení zbavena jest (bohužel již nyní celý rok!) vedle jiných ústavních práv také svobody

tisku, ztratili jsme téměř celou svobodu tisku pro záležitosti

občanské. Ačkoli kromě Prahy a

několika pevnosti v celé ostatní naší vlasti v úplné míře platí ústava a v ní pojištěné právo

svobodného tisku, nepoužil nikdo za ten celý čas tohoto práva k vydávání liberálního,

záležitosti českého národa bezohledně zastávajícího politického časopisu. Zajisté ne velmi

chvalitebná to pro nás událost, svědčící o malé posud probuzenosti

našeho veřejného

občanského života! Pohledněm vůkol
sebe! Malá naše sousední saská
země, počítající milion

obyvatelstva, čítá svých asi 200
politických časopisů a není tam
téměř ani jednoho dosti

nepatrného městečka, které by
nemělo svůj politický časopis¹ a
následek toho byl ten, že s

Prahou klesl národ dobrovolně do
obležení.

V Praze zatím, kdežto i tak počet
našich politických časopisů skrze
nový, velmi přísný zákon

o tisku a ustanovené v něm na naše
okolnosti příliš velké kauce až k
nedůstatku se zmenšil,

zápasily liberálnější časopisy
všelijak s vojenskými úřady: jaký při
tom byl osud mých

„Národních Novin“ jest sice ve
hlavních ohledech každému
povědomo, zevrubněji bych ale

mohl jen já a vojenský soud na

Hradčanech o tom zápasu liberální
žurnalistiky s vojenskou

subordonnancí dlouhé kroniky
vypravovati. Snažil jsem se ovšem
zůstatí vždy věren zásadám,

o kterých jsem přesvědčen, že by
mohly nejen národu našemu, nýbrž i
vládě prospívati -

misto důvodů ale odpovědělo se mi
zákazem „Národních Novin,“ a
zanechávám každému na

rozsouzenou, jestli tento zákaz

uškodil více zásadám naší strany,
anebo vládě.

Podle celého až dosavadního jednání
naší nynější vlády s opozičními
novinami zdá se mi, že

tato vláda rozumí svobodě tisku jen
tak, aby všechny noviny jenom
smýšlely a psaly, jak se

vládě líbí, neboť považuje již
každého za zlomyslného buřiče,
který jiné zásady zastupuje než

ona. Svoboda tisku jest ale jen právě
k tomu, aby se mohlo projevit

smýšlení vládě odporné,

1 Že oba časopisy v Brně vycházející
za samostatné se považovati
nemohou, ví každý, komu jsou
známy

okolnosti těchto časopisů.

10

nebot' jenom tak možno jest, aby
konečně rozličným bádáním a
posuzováním užitečná národu

pravda na jevo přišla a do života se
obrátila. Vláda pronásledující a

utlačující opoziční

noviny sama rozbíjí (abych
vhodného podobenství užil)
neklamné zrcadlo, ve kterém by

viděti mohla pravé vady své, neboť v
těch obrazech, které jí služebné její a
vždy přisvědčující

noviny malují, nevidí nikdy pravou
podobu svou, nýbrž jen klamný ideal
příznivý a uplacený

fantasie. Neznati ale své vady, jest
slabost škodící každému a nejvíce
vládám.

Již tomu nyní jest přes tři měsíce, co umlknul hlas „Národních Novin,“ a že teprva nyní opět

pokračuji ve své časopisní činnosti, není vina moje, nýbrž těžkých okolností, pro které mi až

do této doby nebylo možná. Nechci zde tyto okolnosti vypisovati a kresliti obecnstvu

žalostný obraz našich slabých, jen zdánlivě pravdivých konstitučních práv, nechci též vládě

strannost vytýkati, že jen právě proti našim novinám užila všechnu moc výmineční, nechajíc

noviny německé strany ku př. „Ost-Deutsche-Post,“ „Deutsche Zeitung aus Böhmen“ pokojně

vycházeti. Zastřeme raději rouškou zapomenutí truchlivou minulost, a pokusme se věriti přece

na lepší budoucnost!

Že nepokračuji ve vydávání „Národ. Novin,“ nýbrž zcela nový časopis v jiné také formě

vydávám, toho jest jedna příčina:
nepříhodnost každého místa kromě
Prahy pro veliké, denně

vycházející noviny, skrze špatné
spojení poštovní, a druhá příčina
přání moje, aby nový můj

časopis také do Prahy přístup měl.
„Národní Noviny“ zapověděl
vojenský úřad v Praze

vydávati, již tedy pro pouhou
důslednost musil by jim snad v Praze
přístup zapovědít, kdyby

někde jinde zas vycházely, třeba i jejich obsah nebyl veřejnému pořádku v Praze nebezpečný.

Nový ale časopis, o kterém se ani napřed vědět nemůže, jakým způsobem bude veden, může

zajisté vojenský úřad i do obležené Prahy připouštět, tak jako tam až posud připouštěl mnohé

jiné časopisy, vycházející v místech, ve kterých ústavní svoboda tisku panuje. Nenít' zajisté

úmysl můj přepjatě nějak a bouřlivě

sobě počínati v tomto novém
časopise: nejsem ale také

třtina, klátící se podle větru a mohu
se sice s ohledem na těžké okolnosti
v odporu svém

všemožně umírniti, žádná moc mne
ale nepřinutí chváliti to, co jest dle
přesvědčení mého

národu našemu škodlivé a
nebezpečné.

Jestli tedy skutečně vláda úmysl má,
časem svým nechat do opravdivého

života nastoupiti ty

svobody a ta práva, kterých až posud
máme mnoho jen na papíře a jestli
jmenovitě upřímně

chce zachovati svobodu tisku: pak
ovšem nevidím žádných příčin k
tomu, aby „Slovanu“

zamezen býti musil přístup do Prahy,
třeba on vycházel na místě,
vojenským výminečným

zákonům nepodřízeném a radujícím
se z té právní svobody tisku, kterou
nám nový,

prozatímní zákon o tisku ponechal.
Budiž tato doba od vlády
považována za přechod k tomu

bohdá! nedalekému času, ve kterém i
v Praze opět začnou platit konstituční
zákony a s nimi

svoboda tisku. Že já a celá ta strana,
ku které náležím, nesmýšlí tak jako
nynější vláda, tot' jest

ovšem věc každému dobře
povědomá: jestli se ale vláda nechce

držeti za neomylnou, a jestli

vůbec myslí, že přece by jednou
přijíti měl čas, ve kterém slovo
„zodpovědný“ ministr nebude

pouhým nic neznačícím titulem,
nýbrž prosaickou pravdou, která
znamená zodpovídati se ze

svých rad a skutků sněmům a
národům na nich zastoupeným, jestli
naše nynější vláda

opravdu chce řídit zemi tak, jak by
si toho většina národů přála, pak
ovšem musí vláda trpěti,

ba ještě ráda býti tomu, když z
opposičních novin může poznati
hlasy těch, kteří s ní nejsou

spokojeni a na chyby její bez onledu
poukazují. Zapovídati ale oposiční
noviny aneb

všelijakým jiným způsobem
utlačovati, není za našich časů žádná
státnická moudrost, proto

že se tím přece smýšlení lidu
nepředělá a že tím vláda jen patrně
svou slabost a bázeň

objevuje. Známt' já mnohem lepší
prostředek proti opozičním
novinám, který mohu každé

vládě jakožto neklamné arcanum
zjeviti a sice následující. Bud'to jest
to, co opoziční noviny

praví, národu škodlivé a lživé, nebo
užitečné a pravdivé. Jestli to škodlivé
a lživé jest, ejhle!

slavná vládo, nezakazuj opoziční
noviny, nýbrž dokaž hezky
srozumitelně ve svých

novinách národu tuto škodlivost a

lživost opozičních novin, a jistě se
jich nikdo držeti

nebude; jestli ale to, co opoziční
noviny praví, užitečné a pravdivé
jest, tuť je opět nemáte

zapovídat, nýbrž přidržeti se této
užitečnosti a pravdivosti.

Vy zapovídate opoziční noviny,
ponevadž prý vám kazí důvěru
národa: kdybyste ale měli

zapovědit všechno to, co vám kazí
důvěru národa, tuť byste musili

zapovědit velmi mnoho,

snad také leckterý ze svých vlastních zákonů, přede vším ale své papírové peníze, ty

opposiční noviny, jejichžto redaktorem a odpovědným vydavatelem jest pan ministr Kraus.

Tyto papírové šestáky, desetníky, čtvrtky, půlky, jednotky a dvojky, to jsou ty nejkřiklavější

opposiční noviny, ty vám úhlavně kazí důvěru národa: každý ten papírový šesták a desetník,

každá ta čtvrtka a půlka volá
pronikavým hlasem: nedůvěra,
nedůvěra!

V tom se nyní již skoro všichni
hlasové srovnávají, že stav našich
veřejných záležitostí
nemůže zůstatí takový, jaký jest
nyní. „Tak to zůstatí nemůže!“ jest
nyní skoro již přísloví v
rozličných zemích rakouských a
jestli vláda dokonce žádného ohledu
nechce vzíti na tento

hlas, jestli jen to považuje za pravé
veřejné mínění, co jí mluví několik
zištných, každého, kdo

právě má moc v rukou chválicích
pochlebníků, pak ovšem se musí
srdce každého pravého

vlastimila jen děsiti následků takové
zaslepenosti. Dejme tomu, že nyní
skutečně vláda naše

12

hmotnou mocí na uzdě držeti může
všechny nespokojence: má ale vláda
naše moc, aby

zabránila v jiných cizích zemích
převraty politické, které pak
nevyhnutelně zasáhnouti musí

také k nám a uvrhnouti nás zase po
druhé v ten samý aneb snad ještě
horší nepořádek, jako

byl v roce 1848?

Přání všech rozumných občanů musí
býti to, abychom se již dočkati
nemusili po druhé

podobných zmatků a nepokojů jako v
r. 1848, nýbrž aby se již nyní

pokojně a podle práva a

zákonů vyvínoval dále náš veřejný život, aby se poznenáhla podle zásad rozumových

zdokonaľovaly naše zákony a naše zřízení. K tomu ale především zapotřebí jest veřejné jistoty

právní, té jistoty, že ve veřejném státním životě nepanuje nikde libovůle, že se zákonů musí

držeti tak dobře vláda sama jako každý jednotlivec, ne ale aby se občané obávali musili, že to,

co dneska jest všeobecně platící
zákon, zítra podle pouhého uznání
jednoho člověka neb
několika lidí se změní.

Přičiňovati se dle sil svých k tomu,
abychom konečně došli k takovému
stavu veřejné právní

bezpečnosti, bylo vždy hlavním mým
účelem a jest jim také při vydávání
tohoto časopisu.

Chci se za těchto časů, kdežto velmi
mnohých již obávání se zmocnilo, že

hodlá vláda naše

poznenáhla jednu naši svobodu po
druhé ztenčiti a přiblížiti se zase k
starému absolutnímu

řízení a bezpráví, chci, pravím, za
těchto smutných časů podati důkaz,
máme-li ještě opravdu

svobodu tisku. Až posud nebyl náš
zákon o tisku skoro nikde ve
skutečné platnosti: tam, kde

se vydávaly nějaké vládě nepříjemné
noviny, zavedlo se všude obležení s
vyzdvížením

svobody tisku. Vímt' ovšem napřed,
že hlasy Slovanů, skoupě a odčímsky
odbytých Slovanů,

které se v mém časopise opět ozývati
budou, sotva budou příjemné vládě,
vímt' ovšem také,

že nemám moc protiviti se, kdyby i
nyní vláda, vyhnouc se zákonu o
tisku, jiným násilným a

libovolným způsobem chtěla
zameziti vycházení mého časopisu:
spokojil bych se ale v tomto

pádu alespoň tím vědomím, že jsem
přispěl k tomu, aby národ s jistotou
věděl, co má od

vlády očekávati a jak vysoce sliby
ceniti.

A říká se, že jest hrstka jistoty lepší,
než pytel naděje, a i taková jistota
má svou cenu, zvláště

za našich časů.

13

Naše zemská ústava

1.

H. B. Jedna z nejdůležitějších událostí, která se brzy po záповědi „Národních Novin“

přihodila, jest ohlášení české zemské ústavy, neb abych vhodnějšího slova užil, obecního řádu

pro zemskou obec českou. Větší částí čtenářův našich bude již ovšem známá, nehodláme ji

tedy celou již otisknouti, nýbrž pouhým výtahem důležitějších míst se spokojíme.

Poněvadž jsme byli vždy protivníci
úzkostlivé centralisace, a vždy jsme
jistou samostatnost

ve vnitřní správě pro každou zem
rakouskou jakožto jedinou výminku
opravdivé spokojenosti

žádali, nepotřebujeme zde v hlavní
věci opakovati, že velice litujeme
skouposti, s kterou

nynější ministerstvo obmezilo
působení zemských směrů. Ze
všech stran se ozvali a ještě

nyní ozývají hlasové slovanští,
maďarští, italianští a rumunští proti
přílišnému centralisování,

žádající větší moc pro zemské
sněmy, a v novějších dobách
konečně i někteří Němcové a

mezi nimi proslulý Andriani opřeli se
proti centralisaci a navrhuji jisté
způsoby k většímu

osamostatnění jednotlivých zemí.

Můžeme sobě tedy na tentokrát
všelike opakování již dávno
známých zásad našich ušetřiti.

Beztoho jsme také nemohli a
nechtěli ani očekávati, aby snad naše
země nějakého privilegia

užívatí měla před ostatními, a aby se
jí snad větší samostatnosti dostalo
než jiným; tot' by

zajisté bylo i nespravedlivé i
nemoudré, neboť si nemůžeme v
Rakousích nikdy trvanlivou a

pokojnou svobodu a dobrou vládu
přislibovati, pokud bude jedna země
před jinými, jeden

národ nad jinými nějakých předností
užívat, ponevadž nebude konce
závisti a rozepřím. Zdá

se nám také, že se přednosti jednomu
neb některým národům a zemím před
jinými neudělují z

nějaké náklonnosti neb upřímnosti k
těmto, nýbrž hlavně proto, aby se
vždy jisté sočení a

nepřátelství mezi jednotlivými
národy říše udrželo, a aby se pak při
příležitosti jednoho

národa proti druhému za nástroj k

poražení užívatí mohlo.

Proto musíme každého považovati za nepřítele svobody, který jen pro svůj národ neb pro svou

zem přednosti žádá: a proto jsme také hned po ohlášení jiných zemských ústav již napřed

věděti musli, jaká bude též i česká ústava. Nicméně však se přece po ohlášení této české

zemské ústavy každé pravé české srdce velice zarmoutiti musilo nad

tou nespravedlivostí, s

kterou při sestavování chytrým
způsobem na útraty naše zvětšena
jest moc Němců na sněmu

zemském. Daleko budiž ode mne,
abych snad proto nějakými
vyličnými vášnivými slovy

14

neb trpkými výčitkami stíhal
ministerstvo: při tak veliké a zjevné
nespravedlivosti, postačí jen

chladný důkaz, a proto jsem si umínil

tentokrát jenom v pouhých cifrách
každému ukázati,

jaká jest ve skutečnosti ta
rovnoprávnost, která se nám často
slibovala.

Podle nové zemské ústavy budeme
míti na sněmu zemském 220
poslanců a sice 70 z první

třídy, které si budou voliti boháčové
platicí 500 zl. stř přímých daní, pak
71 poslanců z měst, a

79 z ostatního národa. Již z toho vidí
každý, že to není žádná konstituční

representace podle

okresů, nýbrž stará stavovská; než o tom nechceme zde slov šířiti, poněvadž tato zásada vůbec

při všech zemských sněmích zavedena jest.

Hlavní otázka pro nás jest, kolik bude na českém sněmu Čechů a kolik Němců sedati?

Abychom se strany toho nějaké jistoty dodělali, musíme následovně považiti:

Co se předně týče 70 poslanců z první třídy, víme již napřed, že mezi nimi bude asi tuze málo

Čechů, a jeden z předních pánů ministrů vyjádřil prý se o tom: „Kdo za to může, že nejsou

Čechové bohatí?“ My bychom ovšem mohli onomu panu ministrovi snadno povědít, kdo za to

může, že nejsou Čechové bohatí, víť o tom dobře každý, kdo zná dějiny české od roku 1620,

až do roku 1848, ba až do dnešního

dne - avšak nechceme staré křivdy
vypočítávati,

přestaneme jen na nejnovějších.
Když tedy i to s jistou odhodlaností
snášeti chceme že

nepochybně málo který z těchto 70
poslanců bude Čech, pohledněme
tedy dále, kterak to

vypadá s poslanci měst a okresů.

Praha voli 10 poslanců, o kterých
těžko jest napřed něco s jistotou
určovati; za to však strany

ostatních 140 poslanců docela na jisto napřed věděti se může, kolik může býti mezi nimi

Čechů a kolik musí býti Němců.

Českých poslanců bude snad 77 a sice:

Z okresů. Smíchovský, Jílovský, Karlínský, Rakovnický, Slanský, Mělnický, Příbramský,

Hořovický, Budějovický, Jindř.-Hradecký, Tábořský, Milévský, Pelhřimovský, Benešovský,

Votický, Kolínský, Černo-
Kostelecký Kutnohorský, Ledecký,
Německo-Brodský,

Chotěbořský, Pardubický,
Chrudimský, Vysoko-Mýtský,
Litomyšlský, Král. Hradecký, Král.-

Dvorský, Rychnovský, Žamberský,
Novoměstský, Jičínský, Hořický,
Vrchlabský,

Poděbradský, Novo-Bydžovský,
Turnovský, Semilský, Mlado-
Boleslavský, Nymburský,

Rokytský, Královický, Klatovský,
Přestický, Domažlický, Sušický,
Vimberský, Prachenský,

Písecký, Strakonický, Březnický,
všech okresů 50.

Z měst: Karlín, Slané, Příbram,
Budějovice (jeden), Jindřichův
Hradec, Třeboň, Tábor, Kolín,

Kutná Hora (dva), Polná, Pardubice,
Chrudim, Vysoké Mýto, Lytomyšl,
Král. Hradec, Král.

Dvůr, Jaroměř-Hořice, Jičín,

Lomnice-Nová Paka, Turnov, Ml.
Boleslav, Plzeň (dva).

Klatovy, Domažlice, Písek, všech
měst 27.

Německých poslanců bude ale jistě
61:

a sice z okresů: Krumlovský,
Kaplický, Trutnovský, Braunovský,
Teplický, Mostský (Brüx).

Žatecký, Kadaňský, Karlovarský,
Kráslický (Graszlitz), Žlutický
(Luditz), Jáchimstálský,

Chebský (Eger). Falkenavský,
Tachovský, Plánský, Liberecký,
Friedlandský, Jabloňský

(Gabel), Děčínský (Tetschen),
Oušťský (Aussig), Šlukenavský,
Rumburský, Českolipský,

Českodubský, Litoměřický,
Plzeňský, Horšovtýnský
(Bischofteinitz), všech okresů 28.

Z měst: Budějovice (jeden).
Krumlov, Landškroun, Trutnou-
Hostinné (Arnau), Brüx

Oberleitenisdorf (Horní Litvínov)-

Teplice, Žatec, Pressnitz (Přísečnice)
Veipert, Locket,

Karlovy Vary, Schlaggenwald
(Slavkov) Schönfeld, Kráslice,
Jáchimstál, Cheb (dva), Asch

Rossbach, Roketnice (Rochlitz),
Liberec (dva), Jablonec-Hodkovice
(Gablonz-Liebenau),

Friedland etc, Děčín s Podmokly
(TetschenBodenbach), Georgswalde,
Schluckenau

Ehrenberg, Mikulášovice s Zeidlery

(Nixdorf Zeidler), Warnsdorf,
Rumburk, Krásná Lípa,

(Schonlinde), Česká Kamenice se
Chříbskou (Böm. Kamnitz-Kraibitz),
Česká Lípa, Cvikov

(Zwickau), Hajda etc., Litoměřice,
Vrchlabí s Lánovem (Hohenelbe-
Langenau) všech měst

33. Zcela pochybné jsou dva hlasy: a
sice okresu Landškrounského, v
němžto čeští a němečtí

obyvatelé skoro v rovnováze jsou a z
měst Braunovsko-Rychnovských,

poněvadž vždy české

a německé město dohromady
jednoho poslance volí. Tedy když z
pochybných dvou hlasu

každé národnosti jeden přirazíme,
bude 78 českých poslanců a sice 50 z
okresů a 28 z měst, a

62 německých poslanců, totiž 29 z
okresů a 33 z měst.

Považme ale, že dle úředních zpráv
(r. 1846) jest v Čechách (vyjmouc
Prahu) 4,362.000

obyvatelů a mezi nimi asi 2,743.000
Čechů a asi 1,619.000 Němců, při
kterém počtu jistě

spíše menší počet Čechů přijat jest.
Dle tohoto poměru vypadá tedy
jeden poslanec na 35.200

Čechů, ale za to na 26.100 Němců
také jeden, to jest: podle
rovnoprávnosti má 26.100 Němoů

právě tolik váhy co 35.200 Čechů!
Kdyby se 140 poslanců na 4,362.000
obyvatelů podle

spravedlnosti rozdělilo, přišel by
vždy na 31.000 duší jeden poslanec,
a tedy by měli Čechové

88 a Němci 52 poslanců, z čeho
vysvítá, že v nové ústavě my
Čechové jen při těchto 140

poslancích o 20, pravím dvacet hlasů
zkrácení jsme.

Jakým způsobem se ale stalo toto
skrácení tak ve vší tichosti a nepatrně
hned na první pohled?

Velmi snadně. Český sněm bude míti

220 poslanců, připadá tedy vlastně
na 20.000 duší jeden

poslanec, a kdyby byla řekla vláda
jednoduše: „Vždy na dvacet tisíc volí
se jeden poslanec,“

tut' by ovšem musili mít Čechové
138 a Němci jen 82 po-slanců, a
zastoupení země bylo by

poctivé a spravedlivé. Avšak, jaký
by to byl sněm, ve kterém by sedělo
138 foederalistů a jen

82 centralistů? 138 Slovanů
divokých a jen 82 civilisovaných

Němců?

Na takový sněm nemohlo naše ministerstvo ani pomyslit, kterak se tedy mělo zbavit alespoň

na sněmě českém té mrzuté a nepříjemné většiny, kterou Bůh (snad jen v některé své slabší

době) stvořiti ráčil v zemi české? Především zavést třídu první 500zlatových voličů se 70

hlasy: bývalá pravá česká šlechta vyhnána jest ze země a jmění její

konfiskováno, statky

rozdány a rozprodány jsou lacině
cizincům, ta část české šlechty, která
přece ještě zůstala,

poražena jest a odcizena od národu,
tak aby ji národ nenáviděl a ona se
jeho zase báti musila,

aby nemohlo nikdy vzniknout
srozumění mezi šlechtou a národem;
skrze úmyslné zanedbání

všelikého pro skutečný život
potřebného vzdělání ve školách
nemohla se v zemi zmocniti

nijaká podnikavost a průmyslnost,
průmyslníci, obchodníci, přicházeli
jen z cizích zemí,

zbohatli u nás v krátkém čase a
poněvadž se za hranicemi našimi
bohužel! nikde Čechové

nerodí, nemohli být tito nyní bohatí a
do první třídy náležící obchodníci a
průmyslníci

Čechové a tím to jest, že z těch 70
poslanců, které první třída voliti má,
sotva 20 bude Čechů,

za to však jistě 50 Němců.

Avšak i v tomto pádu by jistě musila
býti většina Čechů na sněmě a sice

českých poslanců německých

tedy z první třídy ... 20

50

V Praze ...

7

3

v ostatní zemi ...

88

52

115 Čechů,

105 Němců.

17

To vidělo ministerstvo a pováživši
slušně, že by tato většina česká snad
ve své opovážlivosti

mohla vyvoliti několik poslanců

českých do první komory říšského
směru, aneb vůbec jiným

způsobem rušiti pokojný chod
tichého poněmčení celého Rakouska:
umínalo si tomuto

hrozícímu nebezpečí důkladně
všeliký přístup zameziti až na věky
věkův.

Jak to ale provést? Říci zrovna, že
každý německý okres má voliti dva a
každý český jen

jednoho, to by bylo přece tuze
upřímné na diplomaty, avšak ono se

nemusí jiti vždycky

zrovna, křivé cesty také někdy vedou rychle k cíli. V okresích se tedy nedá nic dělat, tu již se

musí nechat Čechům těch 50 a Němcům jen 29 hlasů, jak se patří. Ale při městech to půjde:

řekne se, že města zastupují průmysl. Ovšem dle naší vlastní zemské ústavy nepřichází ani

jednání o průmyslu na sněmu zemském a proto se může leckomu

zdáti zvláštní zastoupení

průmyslu nepotřebné, ba ještě snad někdo bude namítati, proč jsme také v úplné důslednosti

jiné stavy ku př. kněze, učitele, obchodníky, umělce, lékaře, právníky atd. nenechali zvláštní

poslance voliti, kdo ale může žádati důslednost? Dost na tom, jestli jen Čechy o několik hlasů

připravíme a Němcům je přidáme.

A to se ministerstvu výborně

podařilo. Vizme jen několik příkladů.
Český okres Smíchovský

má 84.000 obyvatelů a jen jednoho
zástupce, německý okres
Šlukenavský má 44000

obyvatelů a čtyry poslance (totiž tři z
měst a jednoho z okresu) z čehož
vidíme, že jeden

Němec okresu Šlukenavského tolik
váží, jako 8 Čechů okresu
Smíchovského. Ale jaká

pomoc? proč nemá okres
Smíchovský žádný průmysl? A jest

to také pravda, Smíchov nemá

žádný průmysl. Kdyby byl Smíchov
německé místo, bylo by přece snad
ministerstvo

spozorovalo v něm ty nesmírně
vysoké komíny parních strojů, ty
velikánské dílny, ten

ohromný parní mlýn, na sta
řemeslníků atd., přece by se snad
bylo shledalo trošku toho

průmyslu, co by zapotřebí bylo pro
německé místo na poslance, ale tak

české místo

nadarmo se valíš ty hustý kouři celý
den z velikánských dílen
Smíchovských, až k čichu

rovnoprávnosti milovného
ministerstva neprorazíš!

Nejvýbornější ale průmyslníci musejí
již býti v Loktě (Ellbogen). Německé
město Loket má

2409 obyvatelů a voli zvláštního
poslance na sněm, a český okres
Pelhřimovský má 83.700

obyvatelů a volí také jen jednoho
poslance, z čehož vysvítá, že jeden
Loketský Němec má

tolik politické váhy, jako 35 Čechů
okresu Pelhřimovského! Věru nad
takovou

nespravedlivostí by musil každý
turecký paša hořce zplakati! - K
tomu se musí doložit, že

Loket nemá ani stín žádného
průmyslu a že mohu každou chvíli
jmenovat ministerstvu třeba

50 českých míst větších a

průmyslnějších nežli Locket, která dokonce žádného hlasu nemají.

18

Na příklad jak se vůbec zacházelo s českými místy, uvedeme náš Humpolec. Humpolec měl

dle vládních výkazů r. 1846: 4534 obyvatel^{[e1](#)}, naležel již tedy předně mezi ta města, která mají (dle zemské ústavy) obdržeti proto poslance zvláštního, poněvadž měla r. 1846 více než

4500 obyvatelů. Avšak kdyby i
neměl Humpolec tolik obyvatelů,
zasloužil by mezi

průmyslovými mnohem přednější
místo než ku př. německé Aarnau,
Trautenau, Liebenau atd

atd. atd., ale Humpolec jest české a
liberální město, a proto nemůže míti
poslance. A ku př.

Strakonice, které přec tolik svého
výrobku do cizích zemi prodají, proč
ty nenalezáme v počtu

průmyslných? Ovšem ministerstvo

nynější jest nepřítel červených čepic.
Takových příkladů

mohli bychom ještě mnoho uvést,
což se také již stalo v novinách
„Union“, ale myslíme, že

zřetelnějšího důkazu již ani není
zapotřebí.

Že vlastně ministerstvu na
opravdivém zastoupení průmyslu
méně záleželo než na

nepřirozené převaze německva,
poznáme z toho, když povážíme, kdo

vlastně bude voliti

poslance v takových

„průmyslových“ místech. Po odrážce
těch několika fabrikantů, jejichžto

dělníci dle ústavy beztoho hlasu
nemají, kdo bude voliti v takových
místech poslance?

Nechybíme tuze, řekneme li, že
nejvíce pašerství bude zastoupeno, a
to jest vlastně ten pro

blaho státu tak důležitý interes, o
jehožto dobré zastoupení na sněmu
se vláda postarala.

Věru, v této budoucí české
representaci tak bystře jest všechno
rozmyšleno, že při každé

maličkosti se hledělo k jednomu
účelu. Tak ku př. má pět měst: Kutná
Hora, Plzeň,

Budějovice, Cheb a Liberec po dvou
poslancích. Kdyby každé mělo jen
po jednom (a jistě jest

to neslušno, aby 10.000 duší dva
poslance mělo proti 80.000, které jen
jednoho mají), byli by

tři Čechové a dva Němci, poněvadž by jistě v Plzni a v Budějovicích Čecha vyvolili.

Ponevadž ale volí každé dva, tuť skoro nepochybno jest, že jen Kutná Hora oba Čechy vyvolí.

Budějovice ale a Plzeň každé po jednom Němci a Čechu, a tu vypadne 6 německých poslancu a 4 čeští, tedy zrovna naopak!

Takovým tedy způsobem docílilo se, že na budoucím českém sněmu na nejvýš může býti 105

českých poslanců a že bude jistě 115
německých, a to ještě jen s tou
výminkou, kdyby z první

třídy 20 a z Prahy 7 Čechů vyvoleno
bylo, což obojí dle mého mínění
velice pochybné jest,

tak že s jistotou jen asi na 90
poslanců českých počítati můžeme.
My tedy ve své vlasti

většina 2,742.000 duší, budeme míti
jen snad 90, a německá menšina
1,619.000 duší, bude

míti 130 zástupců na českém sněmu.
Víc není zapotřebí k důkazu, jak
spravedlivě se s námi

jedná a co se s námi obmýšlí.

19

A pan ministr hrabě Lev Thun, ten
samý pan hrabě, který co mladý
praktikant tak horlivě v

Augsburských novinách a v knížkách
dokazoval, jaká křivda se nám děje,
ten samý hrabě Lev

Thun, co ministr, mohl míti to

svědomí, aby podepsal tuto do nebe
volající nespravedlivost, a

aby ji JMC. co spolurádce k
potvrzení schválil, přijímaje sám na
sebe část odpovědnosti? Ba,

nejen že ji podepsal a schválil a na
svědomí přijal, ale ještě i více snad
učinil. S neobyčejným

podivením totiž pozorovali jsme
mezi místy německými, která též
svého zvláštního poslance

dostala, také nepatrné městečko
Děčín s 1598 obyvateli a vesnici

Bodenbach s 820 pravím,

dohromady dva tisíce čtyry sta
osmnácte obyvatelů a dlouho jsme
nemohli přijíti na nějakou

slušnou záminku tohoto hlasu, až
nám konečně napadlo, že jest to
bývalé panství rodiny

Thunovské.

Končíme rozvažování toto s trpkými
city. Od té doby, co se otcové naši
osadili v této zemi,

nebyla naše historie nic jiného, než

ustavičný boj se závistivými, cizího
žádoucími sousedy.

Kdykoli se národ náš trochu zmohl
proti nim, bylo to vždy jen na krátko
a s nesmírnými

obětmi spojeno, a na každém tom
kousku našeho dobrého práva lpěla
krev a slze. Roku 1848

jako duha na obloze ozářila nás na
okamžení rovnoprávnost, a sotva
jsme se bažiti počali

pohledem na lepší budoucnost, již se
jako mlha rozplynula před naším

zrakem. Avšak

nepřiváděj nás tato krutost osudu v
nečinné pochybování, zoufání a
opoustění sebe samých.

Osudy Evropy nebudou nyní již bez
rozhodnutí, nastane již čas, kdežto
nebude osud národu

již déle záviseti od lásky a protekce
několika ministrů, nýbrž pouze od
příčinění národu

samého. Leží-li v nás ještě nějaká
životní síla a budeme li jí náležitě

užívati, - nezahyneme v
proudu národů.

Poznámky

1 Vůbec musíme podotknout, že
čísla zde uvedená jsou vážena ze
spisu právě úředně

vydaného: Darstellung der mit
allerhochster Entschliessung ddto. 4.
Aug. 1849 genehmigten

politischen Eintheilung des
Kronlandes Böhmen.

Svoboda církve

H. B. Sněm ústavní, jenž povolán byl ke zřízení nového konstitučního života v Rakousích,

rozpuštěn jest na počátku března r. 1849 a od té doby vládne zase ministerstvo zcela

samovolně, vydávajíc na cestě ordonnanční takové nesmírné množství zákonů a nařízení, že

již nyní s jakousi lhostejností čítáme

ve vládních novinách ta velká
„nejponíženější

přednešení věrně poslušného
ministerstva“ a za nimi se vinoucí
řady paragrafů s nadpisem

prozatímních zákonů, toužebně při
tom vzdychající, kdy asi přestane
tato prozatímnost a

nastane opravdivost.

Všeobecná lhostejnost národů
proměnila se však najednou v
nejbystřejší pozornost, když v

posledních dnech měsíce dubna
vyšly prozatímni zákony o poměrech
katolické církve k státu

a ke školám s přednešeními pana
ministra hraběte L. Thuna, tenkrát
proto velmi zajímavými,

že v nich byly obsaženy dlouhé
vyňatky ze spisu shromážděných ve
Vídni biskupů, podaného

k vládě, o jehožto pravém obsahu až
posud nic nemohlo přejít do veřejné
vědomosti, čímž

očekávání velice napnuto bylo.

Vládní noviny a strana s vládou vždy se pochlebně srovnávající nazývaly sice tyto nové

zákony *svobodou církve*, všichni ti ale, kteří jinak liberálními se nazývají, hořce naříkali nad

temito zákony, z čeho již poněkud se souditi dá, jaká asi to bude svoboda církve.

Hlavní ustanovení těchto zákonů jsou následující: *Placetum regium*, totiž svolení vlády, které

vždy dříve ke všem krokům církevní
moci potřebné a nevyhnutelné bylo,
jest vyzdviženo, a

od nynějška mohou biskupové a
katolíci vůbec s papežem
bezprostředně ve spojení státi, a

papež může nařízení svá bez
předběžného svolení vlády do
Rakous vydávati.

Církevní tresty mohou se katolíkům
ukládati bez povolení vlády.

Biskupové mohou všechny

církevní služebníky, totiž faráře,

kaplany atd. s úřadu svrhovati a příjmy jim odebrati.

Biskupy ale bude ustanovovati J. M. císař.

Kde jest většina katolíků, tam se v neděli nesmí ani od jiných věr vyznavačů hmotné práce

konati a obchod provozovati.

Professorem theologie neb učitelem náboženství nesmí býti

nikdo bez povolení biskupa, kterýž toto povolení vždy zase nazpět vzíti

může, v kterém pádu

ale professor má právo na pensi od vlády.

21

Školy nižší stojí jako posud pod dozorstvím biskupů.

To jsou tedy hlavní vlastnosti svobody církve, jakou nám udělilo ministerstvo, držíc se, jak

pozorujeme, skoro ve všem návrhů učiněných od biskupského shromáždění ve Vídni.

My jsme sice nikdy neměli důvěru k
těmto návrhům našich pánů biskupů,
znajíce dobře

ducha, který jimi vládne a na který
jsme již při příležitosti vydání
pastýřského listu po

ukončených poradách náležitě
poukázali: nyní tedy vidíme, že jsme
se ve svých předtuchách

nesklamali.

Tato svoboda cirkve není nic jiného
než svoboda biskupů a největší
podřízenost jak nižšího

kněžstva tak i všech věřících. Víme
dobře, že dosavadní zřízení církve
katolické středověké

jest, a na úplné samovládě, ba téměř
despotii biskupů se zakládá a víme
také, že duchovní

despotie třikrát tužší jest než světská:
až dosud obmezovala alespoň vláda
biskupy, nyní ale i

toho nebude. Ovšem, že take páni
biskupové mluvili cosi ve svých
usnešeníh o sněmích

církevních (synodách) ale
nezapomenuli hned přiložiti, „že
rady těchto synod, když to za

dobré uznají, milostivě vyslechnou.“
Nebude míti synoda žádnou moc na
biskupa, neb vedle

biskupa nebude moci obmezovat
vševládu biskupskou, nýbrž jenom
rady bude smět

biskupům udělovati. A ty reformy,
které nám páni biskupové přislibují,
jaké asi budou?

Kromě zavedení liguriánů a jezovitů,

s kterým se již nyní poznenáhlu počalo, neočekáváme

žádných reform, leda snad ještě seminářů pro malé chlapce, aby již z mládí člověk vychován

byl v slušné úctě a slepé poslušnosti.

Kdyby bylo biskupům něco záleželo na opravdivé svobodě církve, tuť měli především o to

dbati, aby již déle neustanovovala světská vláda biskupy, což jest zcela necírkevní a čím se

vládě světské také řízení celé do rukou dává. Biskup se má voliti, nemá-li býti pouhým

prebendářem, nýbrž opravdovým biskupem. Tuto moc ustanovování biskupů, které se

poznenáhla všude zmocnily vlády a skrze kterou zneužívali církve ke svém světském, ne

vždy chvalitebným účelům, hlavně k udržení lidu v slepé podřízenosti a k zaopatření mladých

synků šlechtických, bohatými příjmy

biskupskými, tuto moc zanechali
páni biskupové bez

velikých rozpaků zase vládě a byli
jen spokojeni, když jim za to vláda
ponechala úplnou moc

nad kněžstvem a věřícími.

Kterak ale budou používatí moci své,
dokázali již nyní, kdežto se jim sotva
v rukou ohřála: již

v Praze byla jedna exkomunikace, v
Jičíně shodili gymnasiačního
kateche[tu](#)1 a v Haliči 22

zapověděli již kněžím nositi národní
kroj. Přesvědčíme se také brzy, že
každý liberálnější

kněz bude od biskupů a konsistoří
pronásledován, a že zvláště v
národním ohledu budou se

největší nátisky od německých
biskupů dělati. Brzy se dočkáme těch
časů, kdežto jen

pochlebníkům a faryzeům se dobře
povede pod stínem mitry, a kdežto se
ve jménu Páně z

pouhé pobožnosti a ke cti boží budou

poctiví, ale svobody a opravy
milovní mužové

pronásledovati. Vždyť známe historii
hierarchie -a že za našich časů se v
tom ohledu jen o

málo zlepšila - víme též tuze dobře.
Jaká jest obyčejně vláda církevní v
diecésích? Biskupové

jakožto magnati velmi málo si svého
úřadu všímají, a obyčejně některý
zelota vede za ně

církevní vládu, mluví se vždy jen o

pravé víře, ale dbá se málo na pravé
skutky a tak o nich

platí, co pravil apoštol Pavel: „*A
kdybych měl tak velikou víru, že bych
hory přenášel, lásky*

pak kdybych neměl, nic nejsem!“
([Ku Kor. XIII. 2](#))

Jaké budou následky takového
hospodaření v církvi? Žádné jiné,
než že se poznenáhla řádní a

schopní mladí lidé ostýchatí budou
do kněžského stavu vstoupiti, a že
budou míti vychovanci

biskupských po mnišsku zřízených
seminářů silnou víru, ale slabý
rozum, čím vážnost

kněžstva utrpí, a že poznenahla
budou hodně katolíci k jiným
vyznáním přestupovati, jako se

již za našich časů děje, co ale my
nikomu schvalovati nemůžeme.

Nemluvíme zde o takových

lidech, kteří snad víru svou jako šat
každou chvíli změnití lehkomylně
hotovi jsou, nýbrž jen

o těch, kteří z přesvědčení a jen proto
od katolické víry odstupují,
poněvadž ztratili naději, že

by se z ní daly staré disciplinární
neduhy odstraniti.

Dle našeho mínění jedná každý
katolík, jenž z katolické církve
odstupuje, velmi škodlivě, a

pomáhá svým odstoupením jenom té
hierarchické straně, která zneužívá
církve ke svému

tělesnému zisku a panování. Jestli
větší část horlivějších a upřímně a po

něčem lepším

bažících lidí z mrzutosti vystoupí z
lůna katolické víry, zůstane
hierarchická strana bez vší

opposice a bude pak tím více
zneužívatí těch věřících, kteří slepě
věří každé autoritě a málo

skoumají, a pak teprva není žádné
naděje, že by se časem svým nějaké
potřebné opravy v

církvi katolické zavést daly. O
dogmatice nikdy nemluví, ale

mluvím o opravách

discipliny, vlády církevní, liturgie,
postavení kněžstva atd. věci, které
hluboce sahají do

života, a které se při vší
neporušenosti dogmatiky radikálně
opraviti mohou a mají. Kněží

naši, ačkoli veliká část velmi dobře
zná vady tyto a přeje si opravy,
dokonce nic provést

nemohou, protože jsou skrze nová
ustanovení docela jen nástroj
hierarchie (biskupů a

konsistoří), proti kterým nemají
žádného práva. Jen od nás nekněží,
kteří jsme od pomsty

biskupů neodvislí, může se něco v
tomto ohledu státi, a jest také
povinností každého

23

národomila, aby se upřímně a beze
strachu před pomstou hierarchie
uchopil zbraně duševní

proti despotii církevní; bez rozumné
svobody v církvi nedocílíme také

rozumnou svobodu

občanskou; nepovažujeme tuto věc
za málo důležitou.

Budou ovšem proti nám soptiti
hierarchové úzkostliví o svou moc a
vládu, budou snad po nás

metati ve světské zlosti
exkomunikacemi a klatbami, ale
když se opatrně budeme varovati

všeliké dogmatiky, i to jim bude
nesnadno, aby nás za kacíře mohli
prohlásiti. Vezměme si

výstrahu ze svého šlechtného,
vznešeného krajana mistra Jana
Husa; on brojil hlavně jen

proti neřestem hierarchie, proti
kněžím, kteří své bohatě nadané
služby církevní propachtovali

za malou náhradu chudým kaplanům
a sami v cizině prostopášně beze vší
práce příjmy

protrávili atd., on káral rozpustilosti
vyššího kněžstva a proto jen na něho
zuřili; kdyby se byl

ale nikdy nepouštěl na pole

dogmatiky, nebyli by mohli pod tou
záminkou vyliti na něm svou
pomstu.

Ostatně budeme obšírněji jednati o
těchto změnách církevních.

Poznámky

1 Každý náš bývalý čtenář ví, kterak
smýšlíme o P Sidonovi, gymn.
katechetovi v Jičíně.

Nemůžeme ale přece chváliti tu
pomstychtivost hierarchie, s kterou
hned sesadila tohoto

kněze, proto že na sněmu proti ní svobodné slovo pronesl. Red.

Sliby a obležení

H. B. Nebude snad nikomu příliš divno, že my političtí emigranti z Prahy často rozjímáme a

přemýšlíme o obležení, o českém sněmu, o říšském sněmu, o pravdivém počátku nějakého

konstitučního života, o slibech nám daných a o jejich vyplnění, o prozatímních ordonnancích,

o vypisování daní bez povolení
sněmu atd. atd., dlouhá by totiž byla
litanie všechny zármutky

a nářky konstitučních občanů
vypočítávati.

V ústavě říšské stálo, že prý zemské
ústavy ještě r. 1849 do života
vstoupí. Co ale to jest do

života vstoupit? Pan ministr Bach
vyložiti nám dal tento slib v ten
smysl, že se pod tyto

ústavy, které teprva r. 1850 vydány
byly, napsalo datum 31. pros. 1849.

Tak vstou-pily do

24

života!! - Co by tomu asi řekl ministr
Kraus, kdyby se tohoto velmi
vtipného výkladu take

počali chytat kontribuenti. a také
říkali, že nový zákon jeho o dani z
příjmů neb o laudemium1

neb vůbec o kterékoli dani již tím do
života vstoupil že vytištěn jest. Tu
pp. ministři dobře

rozumí, co to jest do života vstoupit,

totiž udělat to, co napsáno jest,
zaplatit pěkně: ale o

ústavách a o podobných právech
občanů mají hned vymyšlený jiný
výklad.

Ted' sice již stálo v některých
vládních novinách, že prý letos na
podzim budou zemské

sněmy svolány a že prý pan Dr. Bach
velmi mnoho k tomu účeu ve svém
ministerstvě

připravuje.

Ted' ale má již v Rakousích každý
právo býti Tomáš, v každém pádu,
když vláda něco

dobrého slibuje. My víme ze
zkušenosti, že p. ministr Kraus, když
chtěl od sněmu nějakou

půjčku, vždy sliboval hory doly,
kterak se všechno zjinačí a zlepší;
peníze se vypůjčily a také

šťastně do vojenské kasy odvedly,
ale na zlepšení čekáme až podnes
pořád s útěžkem dobrých

nadějí. Mluvílo se nedávno zase o

nějaké dobrovolné půjčce asi 150 milionů zl. stř. a zdá se

nám, že se při tomto slibu více o tuto půjčku než o sněmy jedná.

Zrovna to samé děje se již s obležením jak ve Vidni tak v Praze, zvláště ale v Haliči. Halič

celá je pod vojenským zákonem, ačkoli dokonce žádné příčiny k tomu neshledáváme, neboť

se vláda sama chlubívá, že lid haličský jí věrně oddán a spokojen

jest, a že jenom polská

šlechta nepříznivé úmysle proti
rakouské vládě chová. Tu však ale
každý i nejobmezenější

rozum chápe, že šlechta povstání
proti vládě způsobiti a jí vůbec
nebezpečna býti nemůže,

jestli s ní lid nedrží, a to tím více,
když dosti vydatné vojenské posádky
všude pohotově jsou.

Když se tedy až podnes ústava v
Haliči platiti nenechá a jen
výmineční vojenský stav udržuje,

musí to každý rozumný člověk jen za
důkaz a za patrnou známku
považovati, že si naše

nynější vláda v absolutismu libuje a
ústavě přízniva není.

O obležení ve Vídni nechceme se ani
zmiňovati, o tom se již z mnohých
jiných stran dosti

napsalo.

Mluvme zde jen o Praze, mluvme
docela chladně, beze vší vášně,
avšak také beze všeho

pokrytství.

V Praze se z čistého jasna na počátku máje 1849 vyzdvihla hlavní konstituční práva a

prohlásilo obležení. Tu noc před tímto prohlášením zatknuto jest mnoho osob, nejvíc

studujících a mezi nimi lycealisté, tedy skoro ještě děti. Proslýchalo se, že prý měli nějaké

25

spiknutí, že prý byli ve spojení s

Drážďanskými a s Bakuninem, a toto spiknutí tedy bylo

příčinou obleženosti Pražské. Počalo se tedy na Pražském hradě dle vojenského obyčeje

vyšetřovati a vyslýchat, svázeli se k tomu lidé se všech stran, a doslýcháme, že posud asi 60

osob jistě na hradě sedí, nyní když počítáme konec máje 1850. Za ten celý čas neslyšelo se z

úřední strany, nedověděli jsme se posud nic o spiknutí tomto, jak

mnoho a co jest vyšetřeno,

jen sem a tam bylo slyšeti po
hostincích tajnostné klepy, že jsou již
ti a oni k smrti, ten na 16,

ten na 10 let atd. odsouzení; jen sem
tam dávala vojenská komise ve
vládních novinách

odsouzením někoho pro neodevzdání
zbraně neb pro urážku policejní
stráže život svůj na

jevo.

Zatím ale trvalo pořád obležení, a po

ten celý čas zůstala ústava v Praze
bez platnosti. Každý,

kdo v Praze byl, musí vyznati, že tam
s ohledem na smýšlení občanstva ani
dost málo pravé

příčiny k obleženosti není. Podle
ústavy oktrojované se jenom v čas
blízké vojhy a vnitřních

nepokojů město neb krajina do
obležení dáti může, z kterýchto
příčin ani jedna v Praze místa

nemá.

Každý tedy, kdo jest přítel ústavní a
právní vlády, musí z toho pozorovati,
že jenom k vůli

svému pohodlí ministerstvo udržuje
v Praze výminečný stav, aby se totiž
všeliké nepříjemné

opposice zbavilo. Ministerstvo od
nás žádá, abychom věřili a doufali,
že opravdu sliby jeho

stanou se skutkem, avšak při
takových okolnostech, kdežto se
vláda všemožně vyhýbá každé

jiskře konstitučního života - jaké víry

jest k tomu zapotřebí?

Každý myslí, že ministerstvo jen proto tak dlouho odkládá s uvedením ústavy do života, aby

se zatím dočkalo jak ve Francouzích věci vypadnou. Tam se nyní vlastně vede boj mezi

svobodou a absolutismem - a která strana tam zvítězí, ta zvítězí také v celé Evropě.

Není to ale moudřejší a opatrněji jednáno od vlády, když se národům

patrné důkazy upřímnosti

dají, a tím jejich důvěra a láska k vládě na všechny pády pojistí, nežli se vydávati na

nebezpečí nejistých politických události v cizích zemích? Aneb myslí ministerstvo, že národ

nepozoruje neupřímnost takového jednání? V Drážďanech, kde přece bylo povstání se

strašlivým bojem, již dávno pomínulo obležení a také výsledek vyšetřování jest již ohlášen, -

a v Praze, kdežto se žádný nepokoj ani nestal, ještě posud má býti z té samé příčiny obležení

potřebné?

26

Kolik se již ve veřejném mínění kladlo lhůt ke zrušení tohoto obležení, a všechny prošly

nadarmo. Nyní se myslí, že po zřízení soudních úřadů se konce svého dočká - do toho času

máme ještě měsíc, ale nepochybně
projde snad i tato lhůta jako všechny
předešlé!!

Věru, smutný jest to ten náš
konstituční život!

Poznámky

1 Musíme věc jmenovati tak, jak jest.
Sněm vyzdvihl laudemia
vrchnostenská, která jen málo

kdo platiti musil a pan ministr Kraus
zavedl všeobecná laudemium pod
jménem taxy, kterážto

taxa ale trhá více kapsy, než staré
laudemium. Tak poznenáhla
nastupuje naše ministerstvo

všude na místo bývalých vrchností, a
budeme brzy v patriaichálním a
patrimonialním útlém

svazku.

Pozorovatel politický

H. B. Poučné jest časem čítati
„Oest.-Reichszeitung „, vládní to
noviny vídeňské, neboť vrána

vedle vrány sedá, rovný rovného si

hledá. V čísle od 26 května čteme tam v dopisu z Paříže:

„Jisto jest, že zde dříve neb později boj vypukne. Neboť se nesmí mysliti, že jest změna

volebního řádu již poslední. Brzy se předloží ještě jiné návrhy k sesílení moci vládní. Porotci

se zastrašují vyhrůžkami, zvláště na venkově a zapomínají na svou povinnost. Musejí se tedy

regulovat, aby se předešlo těm pohoršlivým za nevinného

uznáváním, které pozorujeme

každou chvíli. Konstituující sněm učinil revisi ústavy skoro nemožnou, poněvadž bude vždy

čtvrtina kopce (tak se jmenuje levice) ve sněmu, která svým veto zničí každý pokus.“ Musíme

tedy tato slova z „Reichszeitungu“ přeložiti do jiné, srozumitelnější češtiny. Totiž není dost na

tom, že se chudšímu lidu chce zase právo hlasování odejmout, ale také

porota jest těm panům

reakcionářům francouzským
nepříležitá, proto že každého
neodsoudí, koho oni nenávidějí.

Proto prý se musí *regulovat*. A také
ta ústava, kterou konstituční sněm
francouzský ustanovil

po vyhnání Ludvíka Filipa, se nelíbí,
jen že ještě ta čtvrtina poslanců z
levice radí v tom, aby

se změnila. K tomu se tedy musí také
vynajít nějaký klíč! - Zkrátka,
pozorujeme, že takoví

lidé svobodě občanské rozumí jen tak, aby se konalo všechno jak oni chtějí, a když se tak

27

neděje, již přemýšlejí na prostředky, kterak by to zvrhnuli. Co ale jest despotie jiného, než

vláda dle libosti a ne podle vůle většiny lidu.

Vidíme také zároveň, jak celá evropská reakce nyní ve francouzích dělá experimenty, podaří-

li se to tam, podaří se to všude.

Zároveň ale čteme v tom samém čísle „Reichszeitungu“ a sice též v dopisu z Paříže, hroznou

chválu Rakouských Slovanů! Při tom jsme se zarazili! To není myslím nadarmo! Když nás

vládní noviny trochu chválí, jsou k tomu vždy důležité příčiny. Za časů války uherské a

vlašské, a za panování frankfurtské strany ve Vídni, chválili nás také! Podivná věc, myslil

bychb skoro, že se zas budou brzy
naše dobré služby potřebovat. -

Dočítám se též jinde, že páni
biskupové chtějí dostati kontrolu nad
náboženským a školním

fondem. To byla od jakživa slabost
těchto pánů, že odkazovali věřící na
království nebeské,

ponechávající sobě království
mamonu. Věru, podivná věc, jak
hluboko církev sahá do

financí! -

Pan biskup Litoměřický zpozoroval zase, (jak ve své kurendě praví), že prý v Čechách

protestantská strana používá nynejších církevních poměrů k politickým účelům. Dle toho

soudím, že naši páni biskupové všichni k protestantské straně náleží, neboť právě oni nejvíce

použití chtějí poměrů církevních k politickým účelům, a rádi by se do celé světské vlády

míchali.

Pan biskup Brněnský zase
zpozoroval hrozné kacírství v
„Moravských Novinách“, - ovšem
jen zázračným způsobem skrze
zjevení, nebo sám ani tolik moravsky
neumí, aby jim mohl
rozumět.

Abychom již zůstali při biskupích,
radujme se také z toho, že již prý
tento týden tiskem

vyjdou ve Vídni všechny spisy
týkající se porad biskupských ve

Vídni, a radujeme se proto,

poněvadž doufáme, že skrze
svobodomyslnost, snášenlivost a
pravou apoštolskou mysl, která

se v nich nepochybně jeviti bude.
všichni zahanbeni budou, kteří až
posud proti pánům

biskupům psali a mluvili. To se zas
přece jednou něčím radikálním
potěšíme! Bojíme se jen,

aby vojenské úřady neb jiné politické
tento spis nezabavily. To by byla
rána pro všechny

svobodomyslné katolíky!
Nedopouštěj...

28

Nový náš arcibiskup, kníže kardinál
Schwarzenberg, odstěhuje prý se již
brzy do Prahy. Jest

prý štědrý k chudým! Poněvadž ale
vlastně třetina všech příjmů z
praebend chudým náleží,

tedy vypadne v Praze asi 100.000 zl.
v. č. od arcibiskupa na chudé z
povinnosti, - ostatní teprve

z dobročinnosti. Musíme ale též
doufat, že štědrota k chudým není
jediná vlastnost nového

pana arcibiskupa a zvláště doufáme,
že k nám neuvede jezovity.

De mortuis non nisi bene, to však
neplatí o císařích a králích, o nichžto
se teprva po smrti

(zrovna na opak) něco, co bene není,
říci může. My však o císaři Františku
tentokrát nic

jiného neřekneme, než že jeho sochu
v noci postavili do pomníku na

nábřeží v Praze, o

kterém se vůbec myslilo a přálo, že
tam bude postavena socha císaře
Ferdinanda. Proč ne ve

dne, proč v noci? -

**Bohuslava Balbina obrana národu
slovanského, zvláště českého**

H. B. Jeden z velmi zasloužilých
mužů našeho národa, který však
posud ještě malo našel

vděčnosti, ba jehož jméno lidu
našemu skoro ani známo není, jest

jezovita Bohuslav Balbin,

(narozen r. 1621, umřel r. 1688).

Zůstanet' to zajisté vždy podivným
výjevem v letopisech, že

v řádu Jezovitském, úhlavním to
škůdci a hubiteli národu českého, v
řádu, který téměř jen

proto do země naší byl povolán, aby
dusil osvětu a ducha národního, že,
pravím, v tomto řádu

a zrovna v této době, kdežto se
údové téhož řádu chlubili, kolik tisíc
knih českých který spálil,

objeviti se mohl muž takový, jako
naš Balbin, nejhorlivější zastavatel
národu českého,

nejpilnější pěstovatel dějin českých,
pravý vlastimil v nejušlechtilejším
tohoto slova

významu. Zásluhy Balbinovy vždy
většl ceny nabývají tím, že žil právě
po bitvě na Bílé Hoře

v době nejnešťastnější pro národ náš,
kdežto byl duch národa zcela
poražen, země vyhubena,

všichni přátelé národu ve vyhnanství,
kdežto se provozovala největší
despotia jak v církevním

tak i v občanském životě: že právě v
této době a co spoluúd řádu, jenž byl
střediskem všech

piklů proti českému národu, Balbin
zůstal horlivým zastavatelem své
vlasti, to dává

dvojnásobnou váhu jeho šlechetným
zásluhám.

Že proto neměl přízně ani u jezovitů,
ani u tehdejší zemské vlády, rozumí

se samo sebou, bylt'

z Prahy po dvakrát vypovězen a
zastrčen do pokoutního kláštera ve
Slezsku, nepochybně

proto, aby tam nenašel pomůcek pro
své historické spisy, a hlavní jeho
spis (Epitome rerum

29

bohemicarum) *Dějiny české země* byl
po 7 let od církevní censury a od
vlády od tisku

zdržován a jenom příznivostí Petra

Lambeciusa, císařského knihovníka,
vyšel konečně

císařským rozhodnutím na světlo,
kterýžto Lambecius zvláštním
psaním k císaři schvaluje

tento spis Balbinův. Z dopisů, které
Balbin psal v této záležitosti k
hraběti F. W. Kynskému,

příznivci svému, jeví se nejlépe duch
tehdejšího času, neboť dne 14. ledna
1674 odesílá

Balbin panu Kynskému svůj rukopis
Epitome s tou žádostí, aby ho od

někoho věrného opsati

dal, a to že ze dvou příčin činí,
dokládá předně, aby již rukopis
neměl, kdyby představení

vydání jeho poručili, a za druhé, aby
se spis pro potomky zachoval, kdyby
byl v censuře

zničen. V jiném dopisu témuž panu
Kynskému stěžuje si Balbin, že se
spisu jeho

historickému vytýká, že prý dráždí
Čechy na Němce, z čeho

pozorujeme, že již tenkrát

Čechové Němcům hrozná křivdy
činili jako ještě posud. Též se o tom
zmiňuje Balbin, že

dostal od svých představených
výstrahu, aby již budoucně nic
podobného nebezpečného

nepsal.

Balbin se narodil roku 1621, tedy
zrovna ten rok po bitvě bělohorské v
Hradci Králové ze

šlechtické rodiny a byl syn Tomáše

Škornice Balbina z Vorličné, pána na Petrovicích a

purkrabího Pardubického. Rodina jeho schudla tehdejšími nehodami, a otce ztratil již v

mladém věku, tak že matka jeho jen podporou příbuzných byla v stavu dáti mu lepší

vychování. Studoval doma, pak v Jičíně, v Praze a Olomouci, až r. 1636 vstoupil do řádu

Jezovitského. Ví se, že nebyl mladý Balbin přívrženec tohoto řádu, ale

životopis jeho není tak

do podrobná povědom, aby se z něho
toto vstoupení náležitě vysvětliti
dalo, ví se však, že

právě toho roku, totiž 1636, prodala
jeho matka své poslední jmění, dům
v Hradci, Jezovitům,

kteří z něho kolej svou učinili.

Balbin sepsal množství spisů nejvíce
obsahu historického, všechno v
latině a ačkoli snad byl

co do učenosti nejznamenitějším

údem řádu svého v Čechách, nedošel
nikdy nějaké patrnější

důstojnosti ve svém řádu, z čeho
vysvítá poměr, v jakém asi stál ke
svým spoluřeholníkům.

Umřel 27. listopadu 1688 v Praze a
pochován jest v kryptě Jezovitské.
Při pohřbu jeho nebyl

kromě Jezovitů nikdo jiný přítomen
než hr. Karel Max. Lažanský, věrný
jeho přítel.

Takový byl osud muže, jehožto
smýšlení poznáme nejlépe ze spisu

jeho jednoho, z kteréhožto

větší části čtenářstvu posud
neznámého podáme nyní výtah, po
jehožto přečtení si jistě každý

přáti bude, aby mohl úctu vzdáti
šlechetnému duchu, jenž za těchto
tak truchlivých časů zůstal

při všem pronásedování a beze vší
odměny věren ubohému potlačenému
rodu svému, ačkoli

by ještě byl mohl také míti veliký
podíl kořisti, kdyby se byl chtěl

přidržeti k houfu

30

potlačitelů. Míním zde spis sepsaný
v latinském jazyku pod názvem:

Dissertatio apologetica

pro lingua Slavonica praecique

Bohemica, o kterémžto si ani Balbin
mysliti nemohl, že by se

dal (pro pravdivý sice, ale mnohým
tehdejším mocnostem protivný
obsah) tiskem vydati, a

který on sepsal jako jen pro ulehčení

srdce svého k příteli svému Tomáši
Čechorodovi,

známému učenci. R. 1775, tedy jistě
více než 100 let po sepsání byl spis v
Praze od dějepisce

Pelcla tiskem vydán, což však
tehdejšího censora do veliké
nemilosti až ke svržení s úřadu
přivedlo.

Poznáme z výtahu, jak mnoho se v
Čechách změnilo od té doby, ve
které Balbin svůj spis

sepsal, poznáme také mezi jiným, že
myšlénka všeslovanství a
příbuzenství slovanských

jazyků není snad plodem nejnovější
doby.

Vlastní nadpis celé knihy, která 121
stránek obsahuje, jest tento: Krátké,
ale stručné pojednání

o království českého dříve šťastném
nyní truchlivém stavu, zvláště o
právu českého čili

slovanského jazyka v Čechách, a o
škodlivých úmyslech k jeho záhubě a

o jiných podobných

záležitostech. Kniha celá rozvržena
jest na 18 paragrafů.

§ 1. V něm jedná o příležitostech a
příčinách tohoto spisu, a dí mezi
jiným: „Pravil jsi, že se ti

zdá nepochopitelným a nehodným
zločinem býti, když se pronásleduje
jazyk, který předkové

naši třeba i zbraní hájili, když
zapotřebí bylo, pod Brandeburskými
a Korutanskými poručníky

našich králu a také za králů
Lucemburských a Rakouských; po
jehožto opovržení padnou, jak

proroctví zní, základy našeho
království a všechna ta naděje a
budoucnost, která nám ještě

zbývá. Když ale den ode dne patrněji
vidím, kterak Česká země lstí těch,
kteří cizincům a

vlasti nepřátelům pomáhají, se
ztenčuje, hubí a do propasti uvádí a
když jsem mnohého

nevědomce a nevděčníka chlubicího

se slyšel na potupu celého národu a
předků našich:

rozpálil jsem se spravedlivou, jak
myslím, láskou k vlasti, a umínil
jsem si všechny ty

zlomyslnosti vyvrátiti.“ Z konce
tohoto § pozorujeme též, že již za
Balbinových časů bylo

známo nepřátelům našim to, co nyní
jmenují (ovšem jen na nás, ne na
sobě)

Nationalitätsliebhaberei, neboť praví,

že představení klášterů to jmenují
nationalitetem.

§ 2. Kterak neopatrné přijímání
velikého počtu cizinců do vlasti bylo
hlavní příčinou změny

starého jazyka; mírnost a trpělivost
českého národu. Tu praví mezi jiným
Balbín: „Jen my

jediní jsme mezi všemi národy, kteří
svůj jazyk nenávidíme a v posměchu
máme; jsou za

našich časů lidé, mohlo by se na ně
prstem ukázati, kteří tak nesmírně

zanevřeli nenávistí

proti Slovanskému jazyku, že když
koho v Čechách po česku mluvit
slyší, uražení se býti

31

domnívají, a hned ohon rozčepejří
jako krocanové! - Čechy jsou
Španělům, Francouzům,

Vlachům a zvláště Němcům druhou
[vlastí1](#), tak že, když svou prvotní, ve
které zrozeni byli, buď dobrovolně
neb snad i pro zločin opustili, u nás

jistě útočiště a dobré přijetí našli. Ať se

chlubi jiné země, že ve zvláštních domech cizince po několik dní častují, Čechy celé jsou jako

jeden hospital, v němžto nejen na několik dní, nýbrž po celý život velmi dobře se míti budeš a

zbohatneš; nemusíš dokazovati staré šlechtictví, ani schopnosti a umění nějaká a jiné

chvalitebnosti, aniž se snad vykazovati na mrzutý způsob

mravností svou, a podrobovati svůj

minulý život nepříjemným
zkouškám: přidej se jen a přilep k
některému mocnému, a brzy

přeženeš všechny domácí v
hodnostech: a právě to, co by snad
jinde naděje tvé zatemňovati

mohlo, že totiž cizinec jsi, právě to tě
jistě zvlášť odporoučí a přede všemi
jinými milého

učiní.“

§ 3. Kterak mnozí cizinci s největším

nevďěkem proti České zemi a řeči
brojí. „Z těchto

mnozí, jakmile mezi námi hnízdo
našli, hned chtějí mít křídla větší
nežli hnízdo, a počínají

proti domácím lidu a domácímu
jazyku brojiti,“ načež B. vypravuje
obšírně známou

báchorku o ježkovi, jenž jsa od
zajíce do jeho brlohy přijat, konečně
samého hospodáře z ní

vypíchal.

§ 4. Něco o stěhování národů, kterak
již jest osud Němců, aby jazyky
krajín měnili aneb

dokonce hubili; pak o příčinách toho
mírné pojednání. V tomto jinak
historicky velmi učeném

§ praví B. mezi jiným: za našich časů
ačkoli již celý národ najednou se
nestěhuje, přece

veliký počet Němců táhne do všech
sousedních i vzdálených zemí, tak že
nejen celé rodiny

řemeslnické do Vlach, do Francouz,

Španěl, do Rus zabíhají, nýbrž také
celá německá města

v Čechách, Uhřích a v Polsku
povstávají, ano i Turkům se najímají
za peníze k bojování, k

zhotovování zbraně, zakládání a
opevňování měst, ke kopání,
vypalování a kutí kovu, ke

zhotovení vojenských nástrojů proti
křesťanům², zvláště Norimberští v
tomto ohledu pranic nedbají ani na
náboženství své, ani na vlast, která je
zplodila, beze vší lítosti a bez

upomínky

na milé své a spoluobčany, které na věky opouštějí.“ Jednaje pak dále o tak zvaných vandrech

německých řemeslníků, praví: „Když se jim naskytne na cestě lepší štěstí, bohatá neb hezká

žena aneb jiná výhoda lepší nežli ve vlasti, hned opustivše touhu po domovu, v cizích zemích

se usadí a hnízdí. Dobře by ještě bylo, kdyby se v nové vlasti slili v jedno tělo s domácími a

jejich řeč také přijali: avšak takovou
mají, račiž mi mluvícímu šlechetný
národ německý

odpustiti! takovou mají, pravím, buď
k jiným národům nevážnost, aneb
nedbalost v naučení

se cizímu jazyku, aneb, což se mi v
pravdě nejpodobnější zdá, takovou
neohrabanost a

32

neschopnost k naučení se jazykům
vůbec, že se sotva ze sta jeden najde,

který by dobře uměl

kromě svého ještě jiný jazyk³ A při tom nemohou se těžkostí našeho jazyka ohražovati, neboť Francouze, Španěle, Maďary a zvláště Vlasy, kteří se jenom rok bud' mezi Poláky neb v

Čechach zdržovali, velmi dobře slyšíme každou chvíli naším jazykem mluvit.“ Dále dodává,

že rovněž tak jsou neschopni k jiným jazykům, tak že Němci po mnohá léta ve Vlaších

usazení kromně si a no (ano a ne) nic
se nenaučili. „Když tedy se takové
množství Němců do

naší vlasti nahrnulo, kteří se jazyku
našemu naučiti buď nechtí, nebo
nemohou, přece však

skrze manželství, obchod atd. s námi
mluviti musí, a zároveň, jak každý
nám přisvědčí, národ

naš velmi obratný jest v naučení se
cizím jazykům, nevyhnutelně se státi
musí, že se Čechové

podle své zdvořilosti k jejich jazyku

poddají, kteréžto způsobilosti a
uctivosti české někteří z

nich zneužívajíce, k vlasti naší a
slovanského jazyka záhubě ji obrátiti
se snaží, žádajíce, aby

se vykonávaly všechny záležitosti
nejen soukromé nýbrž i veřejné v
jejích jazyku, který

jedině znají, což jest proti hostitelům
a starým obyvatelům zemským
největší nezdvořilost a

nevděčnost.“

Dále připomíná Balbin, kterak se vlivem němčiny jiné jazyky kazí, což zvláště příkladem

slovanštiny v Korutanech a Krajině dotvrzuje⁴. O ukrutnostech na polabských Slovanech spáchaných obšírněji jedná, a na svědectví uvádí německé spisovatele, tak že konečně celý

tento kmen vyhuben a poněmčen jest. „Tyto příklady - praví B. - jakožto ze sousedství a zcela

patrné, mohou Čechy a slovanské

národy na společné nebezpečení
upomenout a velmi

prospěšně poučit, abychom se proti
hrozícímu nám zlu opírali.“

Též uvádí jeden pamětihodný výrok
císaře Sigmunda, jenž posílaje
zbytky Husitů proti

Turkům, pravil: „Zvítězí-li, bude
dobře, a prohrají-li, alespoň se domů
nevrátí.“

§ 5,6. Příčiny, které daly němčině
přístup v Čechách. Hned na počátku
tohoto § uvádí B., že

ještě před padesáti lety všechna
skoro města a místa v Čechách,
vyjmouc Loketsko, českého

jazyka užívala, („bych se nezmínil o
šlechtě, která se nejpevněji držela
starého jazyku“ - a

nynější šlechta!!) neboť až do roku
1620 jsou prý všechna jejich veřejná
jednání a desky

česky psané a mezi nimi zejména
uvádí „Budějovice, Krumlov,
Českou Lípu, Ustí (Aussig),

Most (Brüx), Duchcov, Teplici,
Teplou, Chotěšov, Kadaň, a jestli
některá místa doma užívala

němčiny, ve veřejném životě jenom
český jazyk platil.

„Čteme prý v deskách zemských, že
když hrabata Šlikové jakousi rozepři
měli a po německu

ji zadali, odpověděli ministři
královští, že jinou než českou žalobu
nepřijímají. Jaká tedy jest

příčina, že za tak krátký čas takovou škodu utrpěl náš vlastenecký jazyk? řeknu to v kratičkém

podobenství, neboť se každý snadno dovtípí: „kdo chce snísti ořech, rozlomí skořepinu!“

Naříkaje na nedbalost krajanů v hájení svých práv, dodává: „Některé pomátla dvorská přízeň,

nekteré podlé pochlebenictví a bázeň před mocnými, kteří všechno cizím odevzdávají,

někteří, a to nejvíce duchovní a

řeholní osoby, omámeni falešným, at'
nedím pošetilým

obrazem ctnosti, hlavně na to dbají,
aby ve všech církevních hodnostech
až do infuly s

ostraněním Čechů cizí přednost měli,
sami oni se přiznávají a chlubí, že
tak přemohli

náklonnost svou k vlasti, že jim vše
jedno jest, jestli černý neb bílý,
neznámý a cizi aneb

domácí a příznivý, dojde k

hodnostem, proti kteréžto
převrácenosti a pošetilosti všichni
moudří, nejsvětější mužové všech
národů, všechna království a obce i
sám rozum povstávají.“

Avšak nejen nedbalostí naší se to
přihodilo, nýbrž mnohem více
příčiněním jistých lidí a zlou

vůlí jejich k vlasti, tak že nyní ubozí
občané podle německých zákonů,
jejichžto české

překlady tisknouti zapovězeno jest,
souditi se nuceni jsou. Takoví to

převýborní (?!) otcové

vlasti snad z pomsty za své a svých
předků privátní urážky^{y5} aneb snad z
jiné příčiny poradili králům, že se
musí seslabiti Česká země, vyssáti
nesnesitelnými daněmi ubohému lidu
pot a

krev, a hlavně starý jazyk vyhubiti,
nebot' pokud tento žije, že prý
nemohou Čechové

německého krále snášeti a milovati, a
že vždy bude věrnost jejich
pochybná; slyšel jsem

některé praviti: kdyby možné bylo,
že by se všichni starodávni obyvatelé
Čech odnésti a do

nejbližšího moře hoditi měli, pak že
bude teprva konec rebelantství, jako
by byla Česká země

věrnost svou již dávno ve vojnách
Mannsfeldových, Saských a
Švédských nedokázala. To

však jsou Machiavellistické kousky,
pokojný život králů znepokojuvati
starostmi, a jen aby

oni se zdáli býti nějakými

divotvornými a s nebe spadlými
ministry, kaziti podezřením Bůh ví

jakého spiknutí lásku mezi králem a
národem, úctu a věrnost králi
příslušící, a zase lid drážditi

k nenávisti tím, když nevidí lásku,
nýbrž strach, žádnou pomoc, nýbrž
jen útisky. A s jakou

bedlivostí, s jakou opatrností pasou
(tito ministři) po každém kroku, ba
po každé myšlénce

těch, které utlačují, k čemuž tisícera

očí a uší, a chytrostí užívají, všechny
jejich úmysly

směřují k záhubě, ne k prospěchu
vlasti, na kteroužto jejich největší
nešlechetnost (neboť kdo

proti vlasti brojí, horší zločin páše,
než kdyby matku svou zabil) za
našich časů tolik máme

důkazů, že kdo to nepozoruje, již nic
nevidí: právo a vládu míchají, krále
nad zákony staví,

říkají, že není král k vůli národu,
nýbrž národ k vůli králi, a že král

může udělati všechno, co

chce. i proti všem božským a
lidským zákonům, každá kniha, která
by králi dobře poradila,

jim smrdí, každý mocnější jest v
podezření, i sňatky manželské
šlechty zdají se jim

34

nebezpečné, zatím ale se fiscus do
všeho jmění zakotví, statek žádný
není právem jistý,

cizinci se volají, přátelé vlasti se

vyhánějí aneb v činnosti obmezují.“

Že již za těch časů bylo pátrání po rozvětvených spiknutích v módě, dokazují následující slova:

„Spiknutí, spiknutí mají pořád v ústech, uvidí-li kde opevněný hrad, neb nějakou zámožnost,

již myslí, že se to ke zbouření chystá, i samy háje, lesy a údolí, samy kmeny a listí na

stromech se jim zdají šeptati: spiknutí, spiknutí!“ a proto že se bourají všechny staré hrady,

zapovídají obnovovati a spravovati
hradby městské, což se toho času
skutečně dalo.

§.7. Jaká chyba a jak škodlivý zločin
to jest býti proti své vlasti a snažiti se
o změnu starého
jazyka a mravů.

Tuto praví Balbin o tehdejším
správci české země (hraběti
Martinicovi) „O dome starý! jak

nestejní pánové nad tebou vládnou! o
ty výborný pastýři ovcí! o ty veliký

reformátore státu!

Starý dům, staré království jsi zbořil,
nové's nezaložil; běda tobě!
potrestán budeš od vlasti i

od králů! neboť jsi jejich dědictví,
které, jak všichni moudřejší
politikové praví, ve jmění

poddaných pozůstává, hanebně
zmařil! Šlechtu jsi utlačil, z měst jsi
udělal městečka, z

městeček vsi, ze vsí roztrhané
chatrče, v nichžto polonazi, hladem
skoro umoření, všech

potřebných věcí zbavení lidé bydlí!
O ty pravý otče vlasti! žádný
hospodář by nedal se

statkem svým nákladati tak, jak ty s
královstvím českým, jindy
kvetoucím nakládáš! jehožto

všeliké ozdoby a zámožnosti pod
kořist dány jsou, neboť jinak nemohu
nazvati násilné

vynucování daní, kdežto má být
první pravidlo a účel všeho státnictví
blahobyt lidu,

bezpečnost, mohovitost, pokoj, všech
ke šťastnému a veselému životu
potřebných věcí

zásoba, láska krále k národu, a
národu ke králi.“

V §. 8. uvádí B. že do r. 1624 ze
země vyhnáno jest 30.000 rodin a též
tolik šlechty a vyšších

stavů, jak prý o tom sám Slavata
podle desk zemských udává.

V §. 9 uvádí schopnost Slovanů k
cizím jazykům, což vykladá velmi
rozumně tím, že

slovanský jazyk skoro všechny
zvuky v sobě obsahuje, pročez také
již za B. časů ve mnohých

velikých domech na to se hledělo,
aby děti z počátku jenom po česku
mluvily a tím

výslovnosti jiných jazyků
schopnějšími se staly. S chloubou
také se zmiňuje B. o tom, že se v

českých městech najde více lidí,
znajících kromě češtiny ještě jiný
jazyk neb jiné jazyky než

takových, kteří pouze česky mluvití
umějí: kdežto prý v německých
městech po Čechách

skoro nikoho nenajdeš, jenž by vedle
němčiny jiný jazyk ještě uměl.

35

§. 10. Jak mnoho zapotřebí jest k
dobrému řízení země a k získání si
lásky národu, aby král

uměl jazyk poddaných, aby jej
chránil aneb alespon jím nepohrdal,
tím méně

nepronásledoval.

Tuto schází celý list z rukopisu
Balbina a dá se souditi, že z
opatrnosti byl od někoho vytržen
pro nemilý obsah.

§ 11. Pečlivost všech národů o hájení
a pěstování svého jazyka. „Nezdá se
mi zapotřebí -

pravil B., uváděti zde nějakých
důkazů, kdežto sama věc na bíledni
jest; dosti toho, když

podotknu, že ještě nebyl žádný národ

co se jich pamatuje, nevzdělaných a
divokých,

vycvičených a mírných, kocujících a
usazených, křesťanských a
pohanských, rozuzdaných a

nábožných, který by byl svůj jazyk
nenáviděl aneb nemiloval: ale my
Čechové jsme již nyní

tak zanedbáni, že se nám otcovský a
mateřský jazyk na srdce klásti musí!
Snad jsme tedy

mezi všemi národy jen my sami
moudří!?

Z §. 12. poznáváme jak dobrou již
tenkrát měl Balbin vědomost o
příbuznosti Slovanů a že

tedy není panslavismus vynálezem
nejnovějších dob. Uvádí, že jest
slovanský národ vyjmouc

snad jen Kytajce (China) největší na
světě, což prý již z pouhého pohledu
na mapu se jeví:

nebot' když oko své vedeš přes
Čechy skrze Slezsko, Polsko,
Mazovsko až k Nové Zemi a

Zlaté Babě (in Novam Zemlam
zlatam Babam), kterážto jména
slovanská jsou, pak skrze

neskončené země Moskvanů a
Tatarů Prekopitů, kteří slovansky
mluví, až do Cařihradu, pak

Bulharsko, Srbsko, Bosnu, Multany,
Uhry, Dalmatsko, Horvaty. Ilyrsko a
Benátsko, kolik tu

tisíce tisíců mil napočítáš?“

Uvádí dále, že u dvoru císaře
tureckého se zrovna tak jako u
evropských dvorů frančtiny a

vlaštiny užívá, tak že prý pašata,
vezírové a představení krajin velmi
rádi po slovansku mluví.

Na str. 69. jmenuje také Poláky, naše
přátele a bratry. -

§ 13. jednaje o církevních pomerech
a o sv. Jeronýmu, co slovanském
Dalmatinci, praví:

Viděli jsme sami a slyšeli ne jednou,
kterak Rusíni (Ruthenos) a jiní, s
římskou církví spojení

národové řeckého obřadu, v

slovanském jazyku všechny služby
boží konají, o čemž vypravuje

Dubrava, že se to již před 1000 lety u
Bulharů a také u nás v Čechách dělo,
působením

apoštolů Cyrilla a Methoda, což
teprve zrušili římscí papežové, když
dali Čechům zvláštní

biskupy.“

36

§ 15. dokazuje dosti obšírně
váženost, znamenitost staré české

šlechty a uvádí znamenité

muže bojovné. „Není prý tento Lev
(v českém štítu) jako jiných
některých zemí a království

náhodou, neb dědictvím, neb pouhou
náklonností knížat udělený a do štítu
postavený, nýbrž

hrdinstvím a mnohou krví dobytý!“

I toho neopomenul Balbin dle
způsobů tehdejších časů uvést, s
kterými a jak znamenitými

cizozemskými královskými a

knížecími rodinami česká šlechta do
příbuznosti vstoupila a

končí takto:

„O, kým bychom my, potomci, za
těchto časů, kde se hrne cizí, ne vždy
chvalitebná šlechta do

naší vlasti, slávu svých předků a
hrdinství dědičné, které nám
zachovali, uhájiti a k lepším

dobám České země zachovati
mohli!“

§ 16. Že jest změna jazyka v každé

zemi nebezpečná, v Čechách ale
zvláště nespravedlivá.

„Dlouhá jest zajisté pamět národu do
služebnosti uvrženého a utištěného a
zoufalci raději

zahynou, než by se za ztrátu svobody
své nepomstili. Často jediná chyba
králova o čest

připraví cecé královské potomstvo, a
v nenávist je přivádí u sousedních i
vzdálených národů,

jakožto hrozící svobodě všech zemí,
jakožto olstitele národů, zničující

práva a ústavy zemské

dle libůstky, změňující lehkovážně
zákony zaručené přísahami před
svatyní. Na to at' dbají ti,

kteří pochlebenstvím, kazícím i
nejlepší panovníky, dosvědčují
králům, že všechno dobře

chodí, aneb ti, kteří si utlačení
národu za čest pokládají. Záhubu
královského rodu připravuje

ten a všelikou naději na budoucnost
jemu odjímá, kdožkoli národ utlačuje

a radí k

nespravedlivostem, zároveň s
národem hyne i král, budiž si on zlý
nebo dobrý, nedá se jedno

od druhého odděliti, s hynoucím
tělem hyne i hlava. Království jest
tělo královo a král hlava

království a ani trpění nemají býti ti
nerozumní politikáři, kteří myslí, že
všechn statek

občanů právem panovnickým králi
náleží a že poddaní ho jenom užívají.
Avšak navrat'me se

ke svému předmětu: divné to jest, co
nám předkové zanechali, i staří
vypravují, i dějepisem

stvrzeno jest, a co mnozí ze
současných za nějaké boží řízení
pokládají (jinak se to zajisté

vyložiti nedá), že se nepřátelům
nikdy nezdařily úmysly k utlačení a
zničení české země i k

vyhubení slovanského jazyka. Po
smrti krále Otakara, jak velmi se na
tom pracovalo, aby

česká země naplněna byla Němci! K
tomu směřoval onen poručník
Brandeburský, k tomu

císař Rudolf i Albrecht, syn jeho, to
si přálo a doufalo veškeré Německo,
zdál se býti již

konec Čechům. Tu však se pozdvihli
někteří ze starých panů, Vartemberští
a Hazemburští, k

nim se přidalo několik měst a brzy
byl mnohem silnější nepřítel
nepochybně pomocí sv.

českých patronů poražen.“ To samé

vypravuje dále o králi Janu
Lucemburském, kterak i

37

tenkrát domácí strana zvítězila. Králi
Václavu za zlé pokládá B., že vzal
Němcům tři hlasy na

vysokých školách a dodává, že měl
prý pro slávu vysokých škol
Pražských a k vůli větší

návštěvě jejich od cizozemců tyto tři
hlasy Němcům ponechat, za to ale
více na to dbáti, aby

se při úřadech a soudech nikde
němčina nezaváděla. „Po vojnách
husitských za králů

Ladislava, Jiříka, Vladislava a
Ludvíka navracena jest slovanské
řeči stará čest - ale za

Ferdinanda I. zase se něco
podobného, jako jsme dříve
popisovali, počalo zkoušeti, nejvíce
po

r 1545 a zlověstná k tomu známka
dala se nešťastným požárem hradu
Pražského, kdežto

desky zemské a staré pamětnosti
království shořely^{y6}; maloval se již
tehdy a bil na penězích český lev za
mřížemi stoje, jako již po ztrátě
svobody, nejsa svým pánem, v zajetí.
Bližších k

nám časů nechci se dotýkati: nikdy
zajisté ještě od svého počátku nebyla
česká země více

utlačena (totiž po bitvě Bělohorské),
nikdy ještě se k záhubě slovanského
jazyku neužívalo

ostřejších prostředků, a co ještě

bolestnější jest, že domácí lidé jako nějak spiklí, proti vlasti

zuří. Čeho bychom se z toho obávati neb nadíti měli, učí nás příklady předešlých věků.

Moudrost má obličej takový, s kterým se nejen na nynejší věk, nýbrž i na minulost dívá, a

nejmoudřejší jest ten, kdo z minulosti na budoucnost umí uzavíratí.“

Dále uvádí B velmi rozšířené za jeho časů mínění, které již od starců slyšel

stvrzené prý

příklady přes 50 jmenovaných rodin
šlechtických a sice: že se žádná cizá
rodina třeba i

nejbohatší neudrží v Čechách ani do
čtvrtého kolena, leč by se upřímně
nové vlasti přidržela a

jazyk i národnost s láskou přijala „Po
bitvě bělohorské, ve které poražena
jest moc

nekatolických stavů naší vlasti (kýž
by jen nešťastné následky této bitvy

také katoličtí

Čechové, kteří jsou bez viny a vždy
králi věrní zůstali až po dnes, snášeti
nemuseli![7](#)

rozdělena jest největší část země
mezi cizince, nejvíce vojáky; jako
zvíře jen k jídlu stvořené,

jako nějaký slabý zajíček mezi psy
roztrhána jest, vystěhujte se, staří
obyvatelé, voláno po

celých Čechách, co však se tím
docílilo? Znam a mohu jmenovati
velmi mnoho statků, které

měly od r. 1626 až do nyněška (asi 1670-80) osm, devět, deset vždy se střídajících pánů, bud'

podle příbuzenství. neb z nového královského obdarování následujících, nezanechavších

žádných dědiců, kdežto zatím staré české rodiny, zvláště rytířské, ovšem ve veliké chudobě,

spokojeni jsouce s jedinou malou vesničkou, přece ještě žijí.

§ 17 Vyvrací potupy na český jazyk

uvržené od cizinců, jakoby byl tvrdý,
těžký, chudobný,

pomíchaný cizími slovy, kteréžto
potupy, jako slepí o barvách rozšiřují
prý nejvíce lidé,

nemající ponětí o slovanských
jazycích. Velmi důkladně hájí tu B.
naš jazyk, uváděje všeliká

38

potřebná svědectví jeho vzdělanosti
ve vědách, původnosti, čistoty,
blahozvučnosti a t. d., což

však jako každému již známé věci opakovati nechceme.

§ 18. Ukončení celého spisu
dodáváme zde skoro celé v překladu:
„Psal jsem tím důvěrněji,

dobře věda, že nikdo, komu Ty (T.
Čechorod) tajemství nesvěříš,
nebude tuto mou knihu čísti.

Psal jsem trochu hruběji, přiznávám
se, na mnohých místech, avšak proti
hrubým. Kůži

slonovou nepronikne leč kopí se vší
silou hozené. Ať konečně přestanou

líbiti se sami sobě, a

pohrdati cizím, kteréž ani neznají.
Kéž bychom i my přestali cizí věci
obdivovati a svými,

jakož jest již truchlivý osud náš,
pohrdati! Smrdí nám domácí věci a
poslušně se klaníme těm,

kteří nás mrskají, více držíme na
kousek dvorské milosti, než na
veškerý pozůstatek našich

předků. Praví se, že říkal císař
Tiberius, když se vracel z kurie,

kdežto se mluvilo

pochlebnicky a bázně: Ó lidé, ke
služebnictví stvoření! Líbila se
Tiberiovi služebnost, ale

služební duchové se mu nelíbili. To
si myslím, že také říká ten, jehožto
duchem a slovem

mluví celý náš sněm. Ovšem, kdyby
se dávalo císaři, co císařovo jest,
bylo by to snesitelné,

avšak se dědictví císařovo rozmrhá, a
země k jeho nenapravitelné škodě se
hubí, když

sloužíme tomu, (myslí nepochybně
Martinice), o němžto matka, svatá to
žena, předpověděla,

že bude záhuba vlasti a ze narozen
jest ke zničení české země. Měj si ty
jméno jakékoli, bud'

rada, nebo komisař, nebo aktuar,
písař, sekretář, visitační nebo
nevisitační legat, prolegat,

jestli jsi k utiskování chudých, k
vyssání a k vysrkání potu a krve
nešťastných sedláků, k

ulehčení některým a přitížení jiným
bud' radou nebo skutkem přispěl,
aneb jestli jsi pro

zachování milosti pro uhájení se
zlosti knížat, z pochlebenství, ze
strachu, za plat mlčel, kdes

mluviti a nešťastné vlasti se ujímati
měl, aneb jsi konečně zaprodaným
jazykem neb pérem jí

škodil: krev utištěných přijde na tě a
na potomky tvé! dělej si co dělej,
třebas ty každodenně

litanie odříkával, každodenně

zpovědníky měl, každodenně božské
tělo a krev Kristovu

přijímal: věčné zatracení, sobě jíš a
piješ, zneuctívaje tělo Páně: Kristovo
tělo jsou chudí na

tomto světě, praví sv. Augustin:
Vyvrhni a odstraň dříve, ty
nešťastníku! krev chudých, kterou

jsi vyssál, pod ranou spravedlnosti
boží stojíš v životě a smrti, vinen
tolika hříchů, které

nemůžeš napravit žádnou

pobožností, nýbrž jen vynahražením.
Učiň Bože každému tak, jak

sobě na vlasti své zasloužil! To jest
moje žádost a jestli jest přísná,
spravedlivá jest jistě a

vždy bude slušná. Ty, ó obyvatelů
českých veliké kníže Václave! budiž
nám Vratislavem [m8](#) a navrat' zase
starou českou slávu! Postav nás opět
na ono místo, s kterého jsme vlastní

netečností a křívou pomstou jiných a
pochlebenstvím nevinně upadli. Ty
národu našeho

ochrano a podpora! Jestli tobě
zahyneme, zahyneme docela. Od
jiných lidí nedočkáš se již té

pocty, s kterou ti Čechové již po
tolik věků milujíce Tě slouží.

Opakujeme tedy zkroušeně:

39

„Nedej zahynouti nám i budoucím!

“9 Nechceš-li ale vyslechnouti
pokažené potomstvo, slyš a vyslyš
předky naše, kteří se za potomky
přimlouvají a s tebou v nebi obcují!
Sv. Václave!

mučedlníku Kristův, jediný dědici
český, oroduj za nás!“

Takovými slovy, všechny známky
úplné srdečnosti na sobě nesoucými,
končí nás starý Balbin

znamenitou svou knihu. Bez pohnutí
nebude jistě žádný Čech jeho slova
čísti.

Poznámky

1 Naráží na rozdávání
konfiskovaných panství mezi
tehdejší z celého světa sběhlé vůdce

císařského vojska.

2 Tehda se vedly veliké boje s Turky, mocnými v onen čas nepřátely německých císařů.

3 Při této příležitosti uvádí Balbin na důkaz známou také za našich časů průpovídku: „Moje

matka je z Vídně a můj otec je v Praze“, a dokládá, že prý to jest terč Němců, kteří majíce to

vysloviti, cosi velmi směšného a jiného říkají, z čeho pozorujeme, jak starobylé jsou tohoto

druhu žerty.

4 Že Balbin kromě mnohých cizích jazyků jihoslovanský a polský uměl, dá se s největší

jistotou souditi.

5 Na tomto místě a na mnohých jiných svého spisu naráží Balbin na hrab. Martinice, toho

času správce země a svého, jakož všech pravých Čechů nepřitele, kterého však zejména nikdy

nejmenuje.

6 Bylo tenkrát domnění, že oheň byl naschvál založen, jen aby desky zemské (Landtafel), tj

zápisní knihy všech usedlostí se zničily.

7 Z tohoto dodatku Balbinova jeví se nejlépe, že již on rozuměl dobře tomu, že se nejednalo

tak právě o pravou víru jak o neobmezené panování a o zrušení české ústavy.

8 Esto Vratislaus, t. obnovitel slávy,
vrátiti slávu.

9 Tato slova uvádí B. po česku.

40

Česká šlechta

H. B. Před rokem 1848 za časů zcela
libovольné (despotické) a byrokratické
vlády počala

konečně i šlechta česká, totiž
abychom se lépe vyjádřili, malá část
české šlechty vésti opposici

proti knížeti Mettrnichovi. Sněmy
království českého odbývaly se
vždy jen co pouha

slavnost beze všeho významu, a
ačkoli vlastně měli stavové důležité
pravo povolování daně,

(tedy tím samým i právo odepřít),
přece neužívali skutkem nikdy
tohoto práva svého, nýbrž

sjeli se obyčejně v uniformách
červeně-bílých a řekli „ano“ a rozjeli
se po nějakém rokování,

o kterém se říci může vším právem:

„Víte, vál a stavové čeští mluvili!“

Od r. 1845 počaly se však některé osvícenější a činnější osoby stavu panského a rytířského

trochu rozpomínati na to, co jest sněm a co má býti zastoupení země proti vládě, a počali také,

ovšem jen dosti zlehka, dávati nespokojenost svou s vládou na jevo a přišli konečně na této

cestě až tak daleko, že jednu nepatrnou část peněz nepovolili,

kterou však vláda nic nedbajíc

na odpor stavů, přece rozepsala a nad
to knížeti Lambergovi za jeho dne
27. května 1847

drženou řeč písemné napomenutí
dáno a přednostovi sněmu nařízeno
jest, aby prý takové

odchylky a neslušné návrhy
budoucně netrpěl. Tyto neslušné
návrhy knížete Lamberga byly

ale následujíc: 1. Aby vláda
budoucně bez povolení sněmu žádné
dluhy nedělala, při čemž

dokázal, že vláda při svých půjčkách velmi nezkušeně si počíná a od Siny, Rotschilda,

Arnsteina a Eskelesa znamenitě předražována byla 2. Aby se sněmu předložili každoročně

státní účty a aby byla finanční správa sněmu zodpovědna. 3. Aby se panování úřednictva

obmezilo, počet a platy úředníků zmenšen byl, k tomu účelu aby se zjednodušilo řízení, aby

se zbytečného psaní nechalo a aby se místo dosavadních kolegiálních úřadů v administraci,

ve finanční a politické správě všude jednotliví, schopní, poctiví a odpovědní úředníci

ustanovili. 4. Aby soudy jak civilní tak i trestní byly veřejné a ústní, a aby před soudem byli

všichni, ani nejvyšší aerár nevyjímajíc, sobě rovni.

To tedy byly ony neslušné návrhy a odchylky, pro které kn. Lamberg

ještě 6 listopadu 1847

dostal dle intimace pana hraběte
Salma, tehdejšího správce zemského,
výtopek, a co se za

čtyry měsíce na to v březnu 1848
příhodilo, ví každý, že totiž vláda
mnohem ještě více než

tyto neslušné návrhy povolila.

Celé dosti zajímavé jednání
tehdejších sněmů zůstalo větší části
lidu tajné a teprva r. 1849

vyšly všechny sem náležející spisy a

jednání českého sněmu tiskem v
Hamburku pod názvem:

„Der böhmische Landtag im J.
1847.“ Dočítáme se v této knížce
krásných slov, která mluvili

41

mnozí ze šlechty české tenkrát proti
vládě, tak že skutečně pokládáme za
dobré, některé z

nich tuto uvést, dílem aby větší část
čtenářstva se dověděla, jak liberálně
tenkrát mnozí se

chovali, které nyní zcela jinak
mluviti a psáti vidíme, dílem pak
skutečně národ poznal

některé muže ze svých šlechtických
krajanů, kteří již tenkrát hájili zem
proti hubící

byrokratii.

Uznáváme za nejprospěšnější podati
zde krátký výtah sněmu postupního
dne 27. května 1847

zahájeného, ve kterém z posezení
sněmu dne 30. srpna 1847 jakožto
stavové nepovolili asi

50.000 zl. str. příplatku na kriminální fond.

Na to dostali ale stavové de dato 28. července 1847 z Vídně odpověď tohoto smyslu: Že se

JMC. těší z dobrého církevního života v zemi české a z tohoto ujištění, že stavové pevně

setrvati chtějí ve své až posud zachované náboženské horlivosti, že JMC. vždy neunaveně

pečuje o zamezení a ulevení veliké

nouze, která z části v zemi panuje a o zlepšení stavu

pracujících tříd, že také JMC. vždy hotov jest návrhy stavů k zlepšení zemského blahobytu co

nejjádrněji si rozvážiti a přijmouti, ostatně ale že stavové velmi neslušným způsobem vylučují

ze svého svolení jednu část daně, kterou již dříve dvakrát povolili, a že JMC. na úplné sumě

postulatu pro r. 1848 pevně stojí, a aby ji tedy stavové beze všech

odkladů povolili, při čemž

jim jen svobodno stojí rozvržení této daně dle svého náhledu urovnati.

Ostatek že zůstane při

starém, aby jen sněm ukončili a že JMC., až stavové daň povolí, jim obyčejný revers, (že totiž

to nemá býti na ujmu práv a svobod království českého) vydati ráčí.

O této císařské odpovědi jednalo se tedy v pokračování sněmu dne 30. srpna 1847

následujícím způsobem:

Karel kníže Auersberg: „Tím, že stavové dvakrát dříve povolili řečený královský postulat,

ukázali jenom svou ochotnost, nezadali však svého práva a nemůže tím již mimořádně

povolená přirážka k dani za povinnost pro všechnu budoucnost považována býti. Kdyby ale

stavové neměli ani právo nepovoliti daň, nýbrž jen o způsob její vybrání rozhodovati, stali by

se z nich jenom nějakí výběrčí daně a zadali by tím starodávne, skrze mnohá století zachované

právo dobrovolného povolování daní. Jsme tedy na rozpacích, abychom s jedné strany

neurazili úctu k osobě J. M. C., s druhé ale nezadali staré k prospěchu vlasti užívané právo.

Leopold hrabě Thun (Excel) myslí, „aby se dotčených 50.000 zl. stř. následkem nejvyššího

určitého poručení J. M. C.
nejponíženěji k nohoun položilo.“

42

Hrabě Wurmbrand: „Vidím, že touto
odpovědí J. M. C. stavové až na
nejzadnější mezi tlačeni

jsou, tak že nám dle mého nahledu
nic více nezbývá, než buďto se sami
zavraždit (morden)

aneb se zavraždit nechati a trpělivě
očekávati, až nám poslední ránu dají,
aneb abychom se

chopili silného úmysle, ten abychom
zmužile provedli a tak náležitou nám
půdu opět za

každou cenu dobyli. Toho ale že jsou
stavové sami příčina. Ze se vždy
podrobovali a uhýbali,

všechno povolující, jen aby se zase
jejich žádosti vyplnily. Z jejich
žádostí ale se nevyplnila

žádná, ale jejich oběť se vždy zdály
býti malé, vždy se ještě nové
požadavky na ně činily,

neb staré opakovaly. Jaká jest nyní

povinnost rakouských zemských
zástupců, o tom že nic

ustanovené není, že se při tom jen na
své hlavy a srdce, na právo a
slušnost spoléhati mají.

Stavové mají své povinnosti nejen k
vládě, nýbrž také k národu. Neučiní-
li se zadost

povinností k vládě ve všem a po
každé, považují se, jestli ne za
úhlavní zrádce, alespoň za

nespokojence, a kdyby se nějaká

žádost vlády od sněmu hned
nevyplnila, ustrašuje hned vláda

sněm takovým způsobem, že se
velmi vážení údové sněmu, sloužící
ve státní službě, ostýchají

navzdor císařskému povolání do
sněmu přicházeti. Neučiní-li ale zase
stavové žádost

požadavkům národa, upadnou do
největšího trestu, totiž do nedůvěry a
opovržení. Když před

několika lety stavové k novému
životu se probudili, nenašli sice u

národů opovržení, ale

nevšímavost a lhostejnost. To bylo
smutné dědictví, zanechané nám od
předků. Nynější

stavové nemohou ale již potomkům
svým toto dědictví - lhostejnost -
zanechat; nýbrž bud'to

důvěru a vážnost, aneb nedůvěru a
opovržení.

V takových tedy pádech, kde
požadavky vlády a národu ostře proti
sobě stojí, musejí se

stavové držeti práva a pravdy, a
nevčasné mlčení bývá někdy horší
lží, než nepravdivá řeč.“

Bedřich hrabě Deym navrhuje v
obšírné řeči, aby se stavové drželi
toho, co dříve uzavřeli,

totiž aby nepovolili, a sice proto,
poněvadž J. M. C. neráčil jejich
důvody vyvrátiti. Neboť se

zde již nejedná pouze o dotčenou
nepatrnou sumu, nýbrž o celé zřízení
zemské.

Nesmějí-li stavové býti strany

požadovaných od země daní nikdy jiného smýšlení než J. M.

C., nač tedy se svolávají? jaký smysl mají slova svolání sněmu, „abychom návrhy J. M. C.

zrale a bedlivě rozvážili a pak se na tom ustanovili, co by J. M. C., celému království českému

a nám samotným nejprůměřenější bylo?“

Ze zřízení zemského jest patrné, že stavové právo mají jen tolik daní a

takový způsob

povoliti, co by dle jejich přesvědčení
zeme dobře snésti mohla. Uvádí
mnoho příkladů, kdežto

43

stavové již po obnovení zřízení
zemském cís. Ferdínandu II. daně
žádané bud' nepovolili,

nebo obmezili, a odůvodňuje jinak
historicky práva sněmu zemského v
Čechách.

Ervin hrabě Nostic: Také mne

zarmoutila velice odpověď J. M C.,
nebot': bud'to musíme J. M.

C. býti neposlušni, aneb pustiti od
svého ustanovení dne 27. května a
slepě poslouchati

rozkazy císařské. Avšak poručením
J. M C. nemohou se změnit naše
přesvědčení, nýbrž

jenom důvody. Nežijeme pod
hedbávnou [šňůrou](#)1, nýbrž pod
spravedlivými panovníky. J. M.

C. nemohl nás postaviti co pouhé
figury, nýbrž musí chtíti, abychom

podle svobodného

přesvědčení svého mluvili a
povinnosti své plnili. Aby mohla míti
odpověď J. M. C. ten

smysl: „musíte poslouchat, jste sice
stavové, ale bez práva: formu chci
zachovati, věc ale chci

zrušiti“ toho se od spravedlnosti J.
M. C. nadíti nemůžeme. Navrhuji,
abychom při svém

ustanovení zůstali a v jiném spisu
příčiny toho ještě jasněji vyložili.

František hrabě Thun syn: [2](#) Každý z nás byl při čtení nejvyšší odpovědi JMC. hlubokým zármutkem dojat. Máme opět důkaz, jak špatně JMC. o naší ústavě zemské zpraven jest a že nejvyšší úředníci JMC. si ani práci neberou tuto ústavu poznati, a že se byrokratie neostýchá

JMC. slova do úst klásti, která jsou docela naproti předešlým nejvyšším slibům. To však

předpokládati nemůžeme, že by se JMC. nechtěl držeti ústavy, na kterou

přísaha [1](#), [3](#) aneb že by dané slovo
nazpět vzíti, a sobě odporovati ráčil.
To obé se ale děje v nejvyšší
odpovědi.

Nechci ani na ta smutná slova v ní
upozorniti, že JMC. vždy hotov jest
naše návrhy přijmouti,

což zní více jako posměch než jako
uznání. Vytýká dále hr. Leopoldu
Thunovi nedůslednost a

praví: Skrze nešťastné ustanovení
vládní jest nám sice cesta veřejnosti
zamezena, a nyní se

jedná o to, abychom zadali práva
zemská, která máme věrně
potomstvu zachovati. Stavové

mají vyššího soudce, své svědomí
Historie prohledne tyto listy a bude
se vidět, kdo tato

práva, jakožto drahé dědictví, věrně
hájil a zastával, a kdo se ze strachu
od pravdy a práva

uchýlil. Jestli stavové toto přijmou,
postaví se před očima celého národu
a celé historie na

praníř, a musejí také u JMC.

všechnu vážnost ztratiti.

Jan hrabě Lažanský: „Myslím, že to
jest první akt truchlohry, která r.
1815 s deputací počala,

a že jsou stavové blízko svého
konce. Jen trojí cestou můžeme jíti,
ale dvojí z toho není tuze

čestná: buďto vůli JMC. vyplniti,
aneb se po této odpovědi za zrušené
považovati. První cesta

jest servilní, druhá jest samovražda,
proto nám nezbývá než třetí:

abychom krok po kroku

hájili svá práva jako Spartáni, neboť
zástupce zemský má obětovati jmění
a život pro svou

vlast. Nestal bych se nikdy rebellem
proti svému králi, ale rád dám hlavu
svou za vlast.“

44

Albert hrabě Nostic dokazuje, jak by
se stalo povolování daně pouhou
ceremonií, kdyby

sněmu svobodno nebylo, některou od

JMC. žádanou daň na zem
nepovoliti, že by pak stavové

byli jen nějakým úřadem a
nesrovnávalo by se to nikterak s těmi
vážnými slavnostmi, s

kterými se sněmy konají. Také
obyčej každoročního reversu
císařského ukazuje již patrně na

to, že povolením jisté daně pro jeden
rok již sněm vázán není také pro
budoucnost tu samou

daň povoliti. Navrhuje, aby se tedy
od stavů a sice in pleno druhý spis k

JMC. přijal, a aby se

zatím jen tolik daně rozepsalo, kolik
mezi JMC a stavy ve sporu není,
totiž s odrážkou

nepovolených 50.000 zl. stř.

Frant. hrabě Thun (otec, Děčínský)
jest docela srozuměn s hrabětem Alb.
Nosticem, poněvadž

tak stavové u JMC. jen vážnost
zachovají, když se povinností svých
pevně přidrží, a poněvadž

se tak uvarují toho, aby snad vždy i

budoucně k všemu svolovati
nemuseli, jak by se to z

odpovědí JMC. již rozuměti mohlo.

Svob. pán z Ehrenburgu jest toho
mínění, aby se oněch 50.000 zl. stř.
bez odkladu povolilo,

poněvadž stavové nemají žádné
příčiny k nepovolení, což by jen
tenkrát bylo, kdyby země

daň již snésti nemohla. Že také
stavové dle ústavy právo nemají
daně jen pod jistými

výminkami povolovati.

Frant. hrabě Thun (syn): Zdá se mi, že předchůdce můj mate pojmy výminek, a lituji toho

velice, že jest někdo mezi námi, kdo chce odpověď JMC. naprosto přijmouti, všem

nedůslednostem se podrobiti a samovraždu na sněmu spáchat.

Svob. pán z Ehrenburgu: Já jsem netvrdil, že všem nedůslednostem se podrobiti máme; právo

rozdělení daně (repartice) zůstane
nám vždy, a také právo nepovoliti,
ale jenom v tom pádu,

když by země již tuto daň snésti
nemohla, všechny jiné výminky jsou
ale neslušné.

Hrabě Wurmbrand: Stavové proto
nepovolili oněch 50.000 zl. ke
kriminálnímu fondu,

poněvadž nespra-vedlivé jest, aby
tuto sumu jenom statkáři (rolníci)
platili, kterou celá země,

tedy všichni kontribuenti platiti mají.

Tím ale nedokáží stavové loyálnost svou, kdyby

takovou neslušnost povolili: pravá loyálnost jest zameziti, aby král se nedopustil

nespravedlivosti.

Bedřich hrabě Deym, dodává proti svob. panu z Ehrenburgu, že ani nerozumí ústavě zemské,

a že podle jeho mínění tedy se musilo tak dlouho platit, pokud jest zlatka v kapse, a že by tedy

při povolování daně byla jen otázka: máme-li ještě peníze nebo nic. Že to ostatně není

loyalnost, svoliti k něčemu, co nám žádnou čest nedělá.

Svob. p. z Ehrenburgu opakuje zase to co dříve pravil, totiž, aby jen stavové důvěřovali

královskému slovu a zaplatili.

Rytíř z Mullerů (purkmistr pražský⁴) myslí, že odpovědí JMC. práva

sněmu dokonce nic neutrpěla, neboť
tam výslovně praveno jest, že se
práva stavů tím krátiti nechtějí.
Přijde jen

na to, jak se ta věc vezme. Odkud má
vláda bráti peníze než z daní, pokud
není stát

alchymistou, a kdybych sám byl
finančním ministrem nevěděl bych
jinou cestu, než buď daně

vypisovat, nebo dluhy dělat. Když
ale stavové čeští nedávno ve své
spravedlivosti zrušili

nestejnost mezi daněmi rustikalistů a dominikalistů, proč nyní chtějí, aby jen města nesla

útraty kriminalních ústavů. Jak k tomu přijde město Praha ku př., že musí živiti všechny

zločince z Berounského a Kouřimského kraje? Král má dobrý úmysl, zrušiti tuto spravedlivost

a stavové mu v tom mají býti nápomocni.

Ervin hrabě Nostic: Co se týče slov svob. pana z Ehrenburgu nepřijde

zde nikdy na to jak

veliká jest daň, nýbrž na princip, a
jestli jest slušná. Co se ale týče slov
p ryt. z Mullerů, nikdo

z nás nepravil, že spravedlivé jest,
aby jen města útraty kriminálů nesla,
naopak proto, že to

nespravedlivé jest, chceme, aby se
tyto výlohy ze všeobecné státní
pokladnice nesly. Proč by

ale jen rolníci tyto útraty nésti měli?
Tak by se jedna nespravedlivost

druhou nespravedlností
napraviti chtěla.

Frant. hrabě Thun (syn) opakuje to,
co hrabě Nostic a dodává, že by
stavové oněch 50.000 zl.

povolili, kdyby se dokázalo, že právě
taková suma vypadá na české
statkáře a rolníky, kdyby

všichni kontribuenti měli útraty
kriminální nésti.

Hrabě Wurmbrand a hrabě Bedřich
Deym vyjadřují se ještě ostřeji proti

p. ryt. z Mullerů,

který též odpovídá, na to.

Hrabě Salm (správce zemský a
předseda sněmu): Prohlašuji debatu
již za skončenou a dám

nyní o tom hlasovati, dříve však
musím ještě podotknout též otevřeně
a pravdivě podle mého

mínění. Práva stavů nejsou odpovědí
JMC. nikterak zkrácená, JMC. ráčil
svůj postulat

svědomitě přiměřiti dle potřeb země,

a že jest žádaná suma opravdu
potřebná, za to ručí

sněmu slovo JMC., ve které mají
loyální stavové zcela důvěřovati, tím
více, poněvadž co

provinciální sněm nejsou v stavu
souditi o potřebách celé říše. Proto
přistupuji docela k

46

návrhům J. Ex. hraběte Leopolda
Thuna, svob. pána z Ehrenburgu a
pana purkmistra rytíře z

Mullerů, neboť stavům není odejmuto právo raditi se o postulatech JMC., nýbrž jen přísně vybídnuti jsou, aby to, co potřebí jest povolili, čímž se naopak jejich povolovací právo

uznává. Oni ale mají užívati svého práva jen ku prospěchu země, sic jinak ho zneužívají. Že

však JMC. oněch 50.000 zl. jen na gruntovní daň rozvrhnoutí chce, stalo se nepochybně proto,

poněvadž by se tato nepatrná suma

snad nedala na ostatní daně dobře
rozvrhnouti. JMC. ráčil

až posud jako dobrý otec se stavy
mluvit a jako otec výstrahu dávat:
varujme se, aby se

podivení otcovo nezměnilo v
nemilost pánovu.

Frant. hrabě Thun (syn) začíná
mluvit.

Pan předseda (Salm) praví mu, že již
debata ukončena jest a že se jen
hlasovati bude.

Frant. hrabě Thun (syn): Poněvadž
pan předseda, maje jen rekapitulovat
debatu sám své

mínění a nové důvody uvedl a tím v
debatě pokračoval, musí býti volno
jeho důvody vyvrátiti

a dále v debatě pokračovati. Kdyby
to pravda bylo, co pan přednosta
pravil, a kdybychom

vždycky povoliti musili všechno, co
se od nás jakožto potřebné žádá, nač
by nám byly platné

královské reversy: byli bychom jen

komedianti v uniformě, a co by nám
prospělo právo,

kterého bychom nikdy užiti nesměli?

Hrabě Salm přednosta: Snad jsem
chybil, řka, že takové jest moje
mínění, ale důvodů nových
jsem nepřednesl.

Ervin hrabě Nostic: Pan přednosta
myslí, že z důvěry k osobě JMC.
všechno povolíti máme,

čeho žádá. Ale účty státní a rozvrhy
nedělá JMC., nýbrž ministři, a proč

bychom o těch

neměli JMC. své mínění říci, my
zasluhujeme u JMC. tu samou
důvěru jako ministři.

Hrabě Wurmbrand. J. Ex. p.
přednosta chtěl liberální zastrašiti a
neliberálním poukázati,

kterak by hlasovati měli; pravil též,
že nepochopuje, kterak mohl jeden
řečník neposlušnost k

JMC. za loyálnost prohlásiti a na to
chtěl hned k hlasování přistoupiti,
jest ale držen od toho

od hrab. Fr. Thuna a Ervina Nostice,
pročež já protestuji proti takovému
jednání. Když pan

přednosta mezi resumcí debaty také
své mínění řekne, musí se sice s
úolnou vážností a

poslušností vyslechnout, ale jest to
pokračování debaty.

47

Hrabě Salm, přednosta: Nemohu
přijímati poučení ani od některého
pána ze stavů ani od

celého sněmu, nýbrž jen od JMC;
ostatně nejsem proti tomu, jestli kdo
proti mým důvodům

něco namítati bude.

Hrabě Wurmbrand: Nebylo moje
mínění diktovati nějaký řád
sněmovní, ale vymíňuji si pro

všechnu budoucnost, abych směl,
když pan přednosta sám v debatě
pokračovati bude,

hlasování se protivit i dále mluvit.

Karel kníže Auersberg: J. Ex. pan

přednosta pravil, abychom jednaním
svým *nezměnili*

podivení otcovo v nemilost pánovu,
což se vyložití musí tak, jako
bychom něco uzavřeli proti

zřízení zemskému a proti povinné
úctě k JMC. Takový výklad
přijmouti nemůžeme a já proti
tomu slavně protestuji.

Fridrich hr. Deym: Též protestuji
proti oněm slovům J. Ex. pana
předsedy. Bud'to je pravil

oficiálně, nebo jako své privátní mínění; v prvním pádu bylo by to násilí proti svobodnému

hlasování a prohlašování nás za úhlavní zrádce. Musím tedy sám pro sebe a ve jménu celého

sněmu pana předsedu žádati, aby se vyjádřil, řekl-li ta slova oficiálně neb jen co své privátní

mínění.

Hrabě Salm, přednosta: Nemohu svou osobu od svého oficiálního postavení oddělovati.

Fridrich hr. Deym dále na tom stál,
aby se pan přednosta vyjádřil, řekl-li
ta slova z vyššího
nařízení.

Hrabě Salm, přednosta: Tato slova
jsou mé úplné přesvědčení, avšak
musím podotknout, že

jsem je neřekl ze žádného vyššího
nařízení. Ostatně jsem zde ovšem ve
dvou vlastnostech:

jako stav zemský a jako služebník
královský, znám ale jen jednu

pravdu, jedno přesvědčení a

jedno svědomí. Toto své přesvědčení
jsem vyslovil, i jako privátní osoba i
také jako v každém

oфициálním postavení, ve kterém
bych kdy státi mohl.

Fridrich hr. Deym dal tedy
následující protest do protokolu:
„Protestuji a mohu hlasovati jen v
tom pádu předpokládaje totiž, že J.
Ex. pan přednosta tato slova pravil
jen co své privátní

mínění nikoliv ale officialně.“ K
tomuto protestu se připojili, kromě
stavu kněžského a

městského a kromě J. Ex. hraběte
Leopolda Thuna, svob. pána z
Ehrenburgu, p. kníže z

Schönbergu, všichni ostatní přítomní
sta[vové5.](#)

48

Hrabě Lažanský: Hlasoval bych i
kdyby to opravdu nebezpečné bylo,
poněvadž vyhrůžka

nemůže působiti na svobodnou mysl.
Hlasoval bych zrovna tak, i kdyby s
bodáky stali přede
dveřmi.

Ervin hr. Nostic jest též toho mínění,
nebot' i mne ve svědomitém
hlasování nemůže mýliti
lidská bázeň.

Albert hr. Nostic: Připojil jsem se k
protestu proto, že by přestalo
všechno svobodné rokování,
kdyby se mělo takovými vyhrůžkami

na stavy působiti.

Na to pan předseda postavil otázku:
Chtějí-li stavové berní postulat J. M.
C. na r. 1848 v

celosti přijmouti, aneb nechtějí?
Vyřklo se 26 hlasy proti desíti, že
stavové ten postulat J. M.

C. nepřijímají. Každý vyrozumí, že
těchto deset hlasů byli: 3 ze stavu
kněžského, 4 z

městského a 3 svrchu již podotknutí
pánové Leopold hr. Thun, sv. p. z
Ehrenburgu a kníže

Schönburg.

Neuznáváme potřebu, další jednání
ještě zde podávati u věci, na které
beztoho nyní již

prakticky nezáleží: že jsme si práci
vzali u výtahu tak obširném podati
tuto část zajímavého

posezení sněmu českého dne 30.
srpna 1847 českému obecenstvu,
nestalo se k vůli věci samé,

o kterou se tenkrát jednalo, ale k vůli
tomu, aby velké obecenstvo české

dostalo alespoň

nějakou vědomost o tehdejší životě
sněmovním, který se v Praze ve vší
tajnosti držel, a o

kterém se tenkrát kromě krátkých
zpráv v zapovězených Grenzbotech
obecenstvo nic

nedovídalo. Tuším, že jsou řeči
držané od šlechty české na tomto
sněmu i nyní dosti zajímavé

pro nás, zvláště když povážíme, že
někteří z těchto v r. 1847 tak
liberálně mluvivších pánů od

roku 1848 mnohého z nás pro
podobné liberální řeči a spisy za
buřiče a za přepjatce

prohlašovali. Ovšem, tenkrát oni
zastupovali zem, když ale jsme my ji
na sněmu říšském

zastupovali, mluvil a psal mnohý z
liberální opposice r. 1847 právě tak
proti nám, jako

mluvili na sněmu českém roku 1847
pan baron Ehrenburg, J. Ex. hrabě
Leopold Thun,

president hrabě Salm a pan purkmistr
z Müllerů! - O důslednosti světská! Z
řečí těchto také

každý musil pozorovati, že pan hrabě
Vilím Wurmbrand a pan hr. Fr. Thun
syn, tenkrát r.

1847 byli nejkrajnější levice, při
čemž se mimochtě každý nyní
usmáti musí, kdo činnost

těchto dvou hrabat od roku 1847
pozoroval.

Nepíšeme ostatně tento článek s tím
účelem, abychom snad šlechtě české

a jmenovitě údům

tehdejšího sněmu změnu ve smýšlení předhazovali a je vůbec nějak urážeti chtěli. Naopak

49

uznáváme úplně liberálnost jejich tehdejších zásad, snažení jejich k obmezení mocí

byrokratické a odhodlanost, s kterou se již tenkrát stavili na odpor libovládě despotické a jsme

přesvědčení, že větší část z těch 26,

kteří tenkrát v opozici byli, ještě až
posud zůstala věrna

tehdejším zásadám svým. Musíme
totiž podotknouti, že mnohé liberální
a všeobecnosti

skutečně užitečné návrhy činili již v
předešlých sněmích, na které ovšem
vláda tenkrát skoro

žádný ohled nebrala. Vláda se
tenkrát chovala vůbec ke sněmu
českému s nesmírnou

nevážností, dobře vědouc, že sněm
tento stavovský nemá žádného

kořene, žádné lásky v lidu.

Kromě toho stav kněžský a městský
vždy se co možná nejpodlízavěji a
nejservilněji při všem

chovali: nebudiž to ovšem ani
kněžím ani městům na potupu
řečeno, neboť nebyl tento stav

kněžský a městský na stavovském
předbřeznovém sněmu ani zastupitel
kněží, ani zastupitel

měst, nýbrž ve stavu kněžském
sedělo jen několik praelátů a města

zastupovali purkmistr a

několik radů magistratu Pražského
jen pro forma, kteří jakožto úředníci
ani se nesměli

opovážit míti také nějaké mínění.

Jen stav panský a rytířský vedl
opposici proti vládě a ještě tu málo
osob bra!o podílu ve

sněmovním jednání, větší část ani
sněmy nenavštěvovala. Co ale
nejpodivnější jest, že i tito

pánové jenom theoreticky svou

opposici vedli, zapomínajíce, že
sněm bez podpory veřejného

smýšlení jest nulou vždy u vlády.

Vyhledávajíce ve starých archivech
práva sněmu českého,

nepovšimli si neb snad nechtěli
povšimnouti si toho, že tenkrát, když
český sněm měl opravdu

nějakou váhu u vlády, býval také
tento sněm výkvětem a hájitelem
českého národu. Českého

národu si ale větší část této panské a
rytířské oposice pranic nevšíkala, a

byli i někteří mezi

nimi, kteří spravedlivé a přirozené
snažení utlačené národnosti české
osobovali, prohlašující

se zjevně pro germanisaci Čech,
jakožto nevyhnutelnou prý výminku
pokroku a civilisace!!

Neměli jste tedy žádné srdce k
utištěnému národu a následkem toho
také národ nemohl míti

srdce k vám!

Má-li míti slovo šlechtic vůbec

nějakého rozumného smyslu, musí
býti šlechticové lidé

pocházející z rodin již dříve o národ
zasloužilých, při tom mohovití,
nejsouce skličováni

starostmi o svou výživu a majíce
tudy času a prostředků k tomu, aby
všechny své síly k

obecnému dobrému celého narodu
obětovati chtěli. Že při tom šlechta
nesmí užívatí žádného

nadprávní nad národem, že nesmí
národ utiskovati neb utiskovat

pomáhati, rozumí se samo

sebou, a jeví se již z toho, že musí
být šlechtic muž o národ zasloužilý.

Utiskovatel narodu ale

nemůže být o národ zasloužilý.

50

Již dle této definice se jeví, že jsme
my Čechové neměli žádnou šlechtu,
vyjmeme-li několik

málo mužů, kteří ještě pamětlivi
zůstali způsobů svých
vlastimilovných předků.

Že v předkonstituční době nemohla
být šlechta v lásce u lidu, jest vec již
na pouhý pohled

patrná: svazek patrimoniální
nedopouštěl nikterak přichylnost
mezi pánem a poddaným.

Nebyly při tom právě povinnosti
poddaných k vrchnostem, ku př.
robota atd. nejhlavnější

závadou: mnohem nesnesitelnější,
obtížnější byli lidu poddanému
vrchnostenští úřadové, kteří

z větší části (nechceme všechny

obviňovat) zneužívali všemožně
moci své k vynucování

rozličných platů a služeb. Ačkoli
vlastně vrchnosti neměly z takového
jednání úředníků svých

žádný užitek, ačkoli naopak toto
úřednictvo ještě i vrchnostem samým
všelijak důchodů

ubíralo: přece to zlé, které na
poddané vycházelo z úřadů, škodilo
vždy také v očích lidu

vrchnostem samým, ba všechno

dobré, které často i některé vrchnosti
poddaným svým činili,

bylo jen do větru proto, že zase
útisky úředníků všechno vyhubily.

Od té doby ale, co zrušeno jest
poddanství a prohlášena jest
konstituce, také se šlechta česká

nepřičinila posud ničím, získati sobě
opět lásku a důvěru lidu, ačkoli by k
tomu byla nejlepší

příležitost. Naopak, větší část naší
šlechty svým špatně ukrytým
brojením proti svobodám lidu

a proti rovnoprávnosti všech občanů
před zákonem, svou patrnou
příchýlností ke všemu, co

jen reakcí zavánělo, ještě více
popudila veřejné smýšlení a utužila
to přesvědčení, jako by

šlechta česká jen pracovala k tomu,
aby všechen pokrok v občanském
životě se zastavil.

Nechceme zde opět celou šlechtu
obviňovati, neboť známe zajisté sami
mezi ní i takové

muže, kteří přece z ústavní svobody
se upřímně radují, třeba by byli
mnohé své předešlé

přednosti ztratili, a také ani upirati
nechceme, že kromě těchto jest ještě
více šlechticů, kteří

absolutismus nenávidí, třeba se oni
zase s námi neshodovali v tom
způsobu ústavní vlády,

který my si přejeme. Nicméně však
přece již povstalo všeobecné mínění,
jako by šlechta

všemožně si absolutismus přála a

všude se opravdivým konstitučním
zásadám buď zjevně neb
potají protivovala.

Když se ale všechno rozumně a bez
předsudků rozváží, jakou má šlechta
příčinu litovati té

změny, která se r. 1848 v rakouských
občanských poměrech přihodila? Co
ztratila šlechta

skrze konstituci?

Dle našeho mínění neztratila nic,
naopak získala velmi mnoho
Nepochybně, že mnohý

zatvrzelý šlechtic (ač bude-li který
tato slova čísti), zavrtí usměvačně
hlavou nad tímto

tvrzením, avšak odůvodníme ihned
slova tato.

Šlechta ztratila skrze konstituci své
poddané, robotu a své výmineční
soudy. Co se soudů týče,

budou nyní všechny soudy mnohem
lépe zřízeny, než byly soudy

šlechtické, a může se tedy

jen o tu zvláštní marnost jednati, že
nyní šlechtic i nešlechtic pod stejný
soud náleží, což

ovšem nikdo moudrý za ztrátu
považovati nemůže. - Pravda také
jest, že šlechta za robotu jen

malou náhradu dostane, kdo ale ví,
jak se robota odbývala, musí nám
přisvědčiti, že i tato

malá náhrada ještě větší cenu má,
než měla dříve naturalní robota, že

totiž, abychom se ještě

srozumitelněji vyjádřili, kdyby si šlechta za tu náhradu, kterou za robotu dostane, vlastní

potahy držela, více a lepší práce tím nabude, než jí dříve robota poskytovala. Robota byla pro

poddané veliká obtíž, ale pro šlechtu jen nepatrná výhoda. Tato naše slova jsou již na

mnohých místech zkušenosti ztvrzená, a přesvědčíme se brzy, že vlastní oekonomie, když

bude dobře a bez roboty zřízena,
mnohem více šlechtě ponese, než
dříve s robotou. - Co se

konečně toho týče, že již nyní nemá
šlechta žádné poddané, strany toho
by se každý rozumný

šlechtic tuze snadně uspokojiti mohl.
Poddaní beztoho měli jen pretium
affectionis, totiž

jinými slovy ta čest míti poddané,
nenesla beztoho šlechtě žádný
užitek, nýbrž jen škodu, jak

každý, kdo těm věcem rozumí, bez
důkazů uvěří. Jenom uražená pýcha
může se z této ztráty

poddaných rmoutiti, nikoli ale pravý
občanský rozum a tím méně již
křesťanská láska.

Beztoho zbudou ještě posud šlechtě
ti poddaní, které pokud svět je
světem, vždy bude míti

bohatý člověk, totiž své placené
služebníky. Že nynější zákony
zabraňují s těmi nelidsky

nakládati, toho snad žádný šlechtio

litovati nebude.

Naopak má ale šlechta z ústavy velké výhody. Nejhlavnější jest bezpečnost jejich privátních

statků. Po jedné generaci bude již staré poddanství zcela u lidu zapomenuto, bývalé vrchnosti

budou jenom zámožní občané, mající v rukou prostředky, aby sobě vážnost a lásku svých

ostatních spoluobčanů ve mnohem větší míře opatřili, žádný nemilý

závazek nebude jim v

tom vaditi, jako dříve byla nedůvěra
přirozená mezi pánem a poddaným,
mezi obtěžovatelem

a obtíženým. Nyní již nebude šlechta
nikoho obtěžovati, nýbrž naopak
bude míti příležitost

mnohým ulehčiti, mnoho srdcí sobě
získati. Kdyby byl ale závazek
poddanství ještě déle se

udržel, kdo mohl ručiti šlechtě za to,
aby ji nepotkal osud šlechty
francouzské za časů veliké

revoluce, aby se svými poddanými i
statky a život neztratila? Která moc
může zastaviti bouři,

když se již roznítila?

52

Již tato jediná výhoda že se
nepřirozený, ještě ze starých slepých
časů zděděný svazek

poddanství tak lehce, tak nekrvavě,
můžeme říci tak laskavě u nás
rozvázal, mohla by

rozumné části šlechty v zapomenutí
uvést všechny sny bývalé
vrchnostenské nadvlády.

Považíme-li ale, že za krátký čas,
jestli ústavní a právní vláda skutečně
do života uvedena

bude, podle zkušeností jiných zemí
znamenitě všechno zkvétati, a tudy
přede vším usedlosti

rovní nesmírně v ceně postupovati
budou; musíme nabýti pevné jistoty,
že za krátký čas statky

bývalých vrchností beze všeho

poddanství mnohem více platiti
budou, než dříve platily se

všemi zavazky poddanskými.

Tím vším chtěli jsme ale dokázati,
jak nerozumně jedná ta část' šlechty,
která všude

nespokojenost s novějšími
konstitučními ústavy na jevo dává, a
jmenovitě za každou cenu si

zase ke starému navrácení přeje.

Když ale i ta část' šlechty české,
která před rokem 1848, jak jsme z

výše uvedených řečí

poznali, proti tehdejšímu byrokratství
opposici vedla, nyní se ode všeho
veřejného života

vzdaluje anebo dokonce naši
liberální straně na odpor stojí, musí
to každého pravého přítele

pokroku hluboce zarmoutí. Každý
to víme a všichni to všude vidíme, že
z celé rakouské

revoluce r. 1848 nikdo jiný užitek
neměl, než právě ta byrokratie, proti
které vlastně česká

celá tato revoluce směřovala, a proti které sama šlechta před rokem 1848 se opírala. Vy jste

chtěli zrušit moc byrokracie a ejhle! padli jste sami r. 1848 a právě ta samá byrokracie

posilnila se ještě vaším pádem a zdělila po vás celou vaši moc. My též chtěli jsme zrušit moc

byrokracie, ale zatím jsme ji jenom tím více povýšili: vizte ji nyní, jak chodí okolo nas

vojensky zřízena, ozbrojena kordy,
posetá hvězdičkami, opestřena všemi
barvami polního

kvítí, že se jí ani Šalamoun
nevyrovnal ve své slávě! Chtěli jsme
jí odejmouti moc v jedné

polovici Rakouska, a pomohli jsme jí
zatím ještě k moci i v druhé polovici,
ve které posud

neměla přístupu! Chtěli jsme ji
rozptýliti, a ona se centralisovala a
rozptýlila nás! Smutná jest

to pravda, ale nevyvratná, že se stala

byrokratie rakouská dědicem
jediným revoluce rakouské
r. 1848.

A ty, česká šlechto, která žehráš na
to, žes odložit musila své stavovské
uniformy, uniformy

to národu českého, chtěla bys snad
nyní obléci livreji té byrokratie, proti
které jsi malomocně

oponovala, chtěla bys snad nyní
pomáhati táhnout triumfatorský vůz
těch, kteří jsou jediní

dědicové tvé ztracené moci?!

53

Jest věru čas, aby alespoň ta část české šlechty, která již dříve nějakou činnost politickou

projevovala, nyní nezůstávala déle se svým smýšlením ukryta, a nevydávala se v podezření,

jakoby mlčením svým snad schvalovala ten způsob vlády, jaký máme nyní Možná jest, že

zásady této šlechty ve mnohých a

snad důležitých ohledech s našimi se
nesrovnávají; avšak

právní vládu, vládu konstitučně
obmezenou, ode vší byrokratické a
ordonnanční libovůle

vzdálenou, poskytující dostatečné
garantie osobní svobodě a jistotu
jmění (ku které jistotě i to

počítáme, aby se státní pokladnice
libovolně a ordonnančně do kapes
občanů nezakořeňovala)

- takovou vládu musejí si všichni
neodvislí a poctiví mužové přát,

necht' jsou pak šlechticové

aneb nešlechticové, mohovití aneb
jen skrovně od osudu opatření. Na
takovém základě jest

vždy možné srozumění, a čestnější
jest dle mého mínění pro šlechtice,
aby se podrobil sněmu

z celého národu svého vyvolenému,
než libovolným dekretům kterékoli
kanceláře!

Poznámky

1 Rozuměj tureckou strangulací.

2 Aby snad tou liberální řečí, která nyní následovati bude nikdo mýlen nebyl v osobě, držíme

za nevyhnutelné podotknouti, že jest to bratr ministra Lva Thuna, přednosta umělecké

společnosti.

3 Při korunovaci, na české zřízení zemské.

4 Jenž musil odstoupit pro prohlášení ústavy.

5 Byli však přítomni kromě předsedy

J. Ex. hraběte Salma: Ze stavu
kněžského: Pan probošt

Pollner. Scholasticus Josef Rauch,
opat Strahovský Zeidler. Ze stavu
panského: Kníže Karel

Auersberg, kníže Schönburg, kníže
Vincenc Auersberg, Leopold hrabě
Thun, Fr. hr. Thun

(otec), Rudolf hr. Morzín, svob. pán
Jan z Ehrenburgu, Jan hr. Nostic,
Karel hr.

Rummerskirch, Vincenc svob. p.
Zeszner, Jan hr. Lažanský, Fridrich

hr. Deym, Ervin hr.

Nostic, Vilím hr. Wurmbrand, Albert

hr. Nostic, Adolf hr. Ledebour, Fr.

hr. Thun (syn), Karel

hr. Althan, Fr. hr. Salm, Jan sv. p. z

Aerenthalu, Voj. hr. Deym, Vincenc

hr. Waldsten, M. W.

svob. p. Enis, Werner svob. Riese,

Karel svob. p. Willani. Ze stavu

rytířského: Rytíř Václav

Bohuš, Václ. ryt. Bergenthal, Karel

Korb, rytíř z Weidenheimu, Víncenc

Brechler, rytíř z

Troskotic. Ze stavu měst.: Rytíř z
Mullerů, purkmistr, poslanec Starého
Města Prahy, Ant.

Keller, vicepurkmistr, posl. Nového
Města, Jos. Togl, mag. rada, posl.
Malé Strany, Rokos.

54

mag. rada, posl. Hradčan. (Tím se
také vysvětluje neliberální hlasování
poslanců ze stavu

městského, poněvadž nebyli voleni

nýbrž jen oktrojování purkmistři a radové.)

Pozorovatel politický

H B. Jedny ultramontánské noviny (Salzburg. Const. Ztg.) vytýkají ministru Bachovi, že prý

skrze revoluci, kterou sám způsobiti pomohl, došel ke svému ministerstvu, a že nyní chce

trestati revoluci maďarskou. - To ale jest docela přirozená věc: pan Dr. Bach pomohl udělati

revoluci, která se podařila a za to
zasloužil odměnu: Maďaři udělali ale
revoluci, která se

nepodařila a za to zasluhují trest.
Neboť jest to již stará zásada
politická, že se podařené

revoluce odměňují a nepodařené
trestají. -

V dalších našich politických
zprávách dočtete se též čtenářové
velmi zajímavé anekdoty o

témž panu ministru Bachovi, jeho
vyjádření na cestě v Celi „teprva

nyní znám okolnosti

Slovinců!“ Sokrates ovšem byl ještě
naivnější a říkal, že dokonce nic
neví: avšak na

rakouského ministra jest i toto
přiznání dosti naivní. „Teprva nyní
znám okolnosti Haliče!“

řekne p. Bach až tam přijede s JMC.!
O jak mnoho se ještě p. Bach naučí
na svých cestách po

Rakousku, a jaký z něho bude
schopný ministr vnitřních záležitostí,

až procestuje celé

Rakousko! Jen kdyby Bůh dal, aby
pan ministr tyto cesty brzo nastoupil,
než zatím celé

Rakousko zorganizuje. Jak by to pak
musilo p. ministra mrzeti, kdyby se
teprve po organisaci

své naučil všechny okolnosti znát! -
Škoda ku př., že se nenaučil české
okolnosti dříve znát,

než stvořil naše podkrajské úřady,
které již brzy pomrou od nesmírného
namáhání! Škoda

také, že pan Bach nacistoval dříve
po Čechách, než nařídil organizaci
našich obcí. Ach!

škoda, přeškoda!

„Reichszeitung,“ orgán pp. ministrů,
také zná výborně okolnosti Slovinců:
v jednom svém

poslednějším čísle praví, že jazyk
slovinský není ještě schopen státi se
úředním a školním, a

že také není ani úředníků, kteří by
dovedli v něm úřadovat, kromě toho

všeho prý ale sám lid

slovinský tu nově utvořenou
slovenčinu ani pochopiti nemůže. -
Vidíme, jednou ranou

dvanáct zabil!

55

Již dlouhý čas vydává se úřední
časopis na útraty vlády,
rovnoprávnost je Slovincům od vlády

pojištěna, úřady jsou již obsazeny - a
přece ministerské noviny ještě ani
nevědí, že jest jazyk

schopen a že jsou úředníci pohotově.
A ten nešťastný lid, který tu novou
slovenčinu dobře

pochopiti nemůže! To se také dříve o
našich venkovanech říkalo, že té
vysoké češtině

nerozumějí, - proto se jim všechno
dávalo německy. Nemají-li tomu
dobře rozumět, ať tomu

dočista nerozumějí; a když to mají
německé, mohou si to alespoň dát od
někoho přeložit, ale

té vysoké češtině a slovenčině již

dokonce žádný nerozumí! Tak se
říkalo v Čechách; - když

jsme ale začali v té vysoké češtině a
k tomu ještě samou latinkou noviny
vydávat - co se nám

jich nazapovídali, nakonfiskovali.
nažalovali - hm! přece ten lid nějak
musil té vysoké češtině

porozumět!

„Reichszeitung“ také jmenuje v tom
samém čísle (126) naše české
divadlo

Nationalitatsspielerei, t. j. páračku
národní! Jestli dobře zpraveni jsme,
platí vláda naše na

„Reichszeitung“ ročně 10.000 zl.stř.,
to je ovšem zase Ministerialspielerei!
My až budeme mít

divadlo, budeme se mít alespoň za
své peníze, rozuměj dobře, za své
vlastní peníze na co

podívat: na „Reichszeitung“ se ale
jistě žádný z nás nepodívá, ačkoli
bychom to mohli také za

své peníze udělat. Neboť mezi těmi

10.000 zl. jest nejméně 1500 našich
poctivých českých

daní, a poněvadž nám Čechům
„Reichszeitung“ za těch 1500 zl. v
každém čísle nejméně

jednu hrubost učiní, přijde nám
každá hrubost asi na 5 zl. stř. našich
poctivých peněz.

Od té doby, co šlechta ztratila
poddané své, pozorujeme v ní
velikou náchylnost k demokracii.

Tak se dne 24. května v Brně na

Františkově poličkovali veřejně před celým shromážděným

národem p.W., c. k. důstojník a p. baron M., technik. Další zprávu o této potěšitelné události

podává „Const. Blatt.“ č. 124.

Také žandarmové naši počínají již chvalně ve svém povolání: u Vídně nedavno dva

žandarmové způsobili takovou různici s policajtem v hospodě, že je musila patrola zavést do

vězení. Kdo neví, co to jest žandarm, tomu musíme povědít, že to jsou lidé dostávající na den

asi 30 kr. stř. za to, že pořádek, pokoj a bezpečnost v zemi udržují a všechny nepořádky

zamezují - Když sůl není slaná, čím budeme solit? praví písmo, ovšem ne o žandarmech,

proto že tenkrát ještě žádní nebyli. Proto také nečteme nikde v písmě, že by se byl který někde

opil a popral.

Takzv „Oesterr Correspondenz“,
kterou p. ministr Bach ve svém
smyslu vydávati nechává,

vyjadřuje se nedávno o
francouzských záležitostech takto:
„Obmezení volebního práva prý

56

nepostačuje ještě, aby se trvanlivě a
důkladně pomohlo neduhům
Francouzsko obtěžujícím.

Smýšlení národu franc. musí se
vyčistiti, myšlénka národní suvrenity

a socialismu musí se prý

za pouhý klam uznati, od učení, že
vůle většiny jest měřítko opravdivé
vůle národu, musí se

prý upustiti, a v okresu
společenských poměrů musí se prý
zakotviti korouhev nábožnostní.

To však, že prý jest za nynějších
časů nesmírná úloha; kterak se
uskutečniti dá, jest posud

tajemstvím, a jenom za velikou cenu
může se rouška s něho odhaliti.

Prozatím ale zasluhuje

prý vláda francouzská všechnu
chválu, chce prý prozatím alespoň
formu ústavy udržeti, avšak

doráží odpovědnému nepříteli
společnosti lidské ostře na kůži. Jest-
li prý ale vypukne ve

Francouzích občanská válka, aneb
jest-li socialistická strana na čas
zvítězí, pak má Evropa

povinnost vysvoboditi a spasiti
Francouzsko. Zdá se, že již v
letošním letě znamenitá část z

toho rozhodnuta bude.“ - Tak píše
„Oesterr. Corresp.“ a pozorujeme, že
pan Bach dělá dobré

pokroky, zvláště když porovnáme
všechno to, co dříve o suverenitě lidu
mluvil... Ted' již tedy

aspoň rozumíme, co znamená ono
pověstné heslo: Besonnen, aber
entschieden vorwärts! -

totiž do Francouz. Tam tedy
potáhnou vojska rakouská, dávati
Francouzům poučení o pravé

konstituci a o pravé svobodě a

nábožnosti. Uvidíme ostatně jak
budou Francouzi vtipní žáci, a

s jakou vděčností asi páni generálové
Cavaignac a Lamoricière toto
poučení přijmou. A

kterak to bude krásné podívání pro
bohy a lidi, až naši husarští officírové
budou zakotvovati

korouhev nábožnosti ve francouzské
společnosti, nepochybně, že dostane
také každý voják

růženeček, a bude to věru pohnutlivé,

až pobožné armády svaté alliance
zpívajíce žalmy

potáhnou bezbožným Francouzům
držeti missionářská kázání!

Vysvobodit a spasit Francouzsko! -
Věru, tu již člověk musí nechtíc
zvolati: Jiným pomáháš,

sobě pomoci nemůžeš! - A kterak
jest také hodná ta nynější
francouzská vláda, že alespoň

formu ústavy zachovává, kdežto jiné
vlády, na které by se mohlo prstem
ukázati, ani tu formu

ústavy již nezachovávají. Na kolik procent bude jen asi stát agio na stříbro, jestli skutečně

naše vojsko potáhne k tomu vysvobození a spasení Francouzská?
- Od toho agia - vysvobod'

nás, Pane! -

Jistý vídeňský úředník od železnice chtěl vydati tiskem úplnou sbírku všech r. 1848 vydaných

plakátů a plátků, což ale p. ministr Bach nepovolil. Později tuto sbírku

koupil prý p. Bach za

1600 zl stř. ne snad proto, aby
nemohla jinde vydána býti, nýbrž,
jak se my domýšlíme, proto,

že ji chce p. mimistr Bach sám ve
svých prázdných hodinách do všech
národních řečí

rakouských (ve kterých se, jak víme,
pilně cvičí) přeložiti a pak teprva
najednou vydati. Musí

57

se totiž vědět, že tato sbírka spolu

podává nejskvělejší důkaz o tom, že
p. Bach od r. 1847 v

ničem své smýšlení politické
nezměnil. -

Čteme nyní v pražských časopisech
ustavičné zprávy, kterak se Praha
upevňuje jak na

Hradčanech tak i nepochybně
citadelkami. O Holomouci a Brně to
samé se proslýchalo. To

jsou nepochybně již také přípravy k
onomu vysvobození a spasení
Francouzsko.

V nejnovějším čísle
„Reichszeitungu“ čteme velmi
pohnutlivé postní kázání k tak
nazvaným

maďarským starokonservativním,
jehožto mravné naučení a text není
ovšem jiný, než že se

mají pevně a důvěrně ministerstva
držet, od starých předsudků svých
upustit atd. My však z

celého článku sobě bere me to
poučení, že ministerstvo nyní

skutečně již hodlá Uhrům nechati

hodně mnoho ze staré samostatnosti,
a dáti jim zase jako dříve privilegie
nad ostatními

zeměmi. Trochu směšné nám bylo
tvrzení těchto vládních novin, že prý
jest hlavní zásada

nynějšího ministerstva „svobodné
pohybování zemí v jejich vnitřních
domácích záležitostech

ověnčené prý společnou páskou silné
centrální moci.“ Silnou pásku
centrální moci ovšem

všude vidíme, ale z toho svobodného pohybování jsme, Při sám Bůh! ještě málo zakusili.

Nase ministerstvo nás musí věru jen za děti považovati, že nám ještě po všem tom, co se s

námi od počátku roku 1848 děje, ještě takové řeči do očí mluvití dá od svých novin! Každý

úřednický výložek, každá mašlička jest z Vídně předepsána, a přece prý máme svobodné

pohybování ve svých vnitřních
záležitostech!

Strany obležení v Haliči také čteme
ve vládních novinách, že prý na
brzké vyzdvižení jeho

nyní není naděje při tak nepokojných
okolnostech v západní Evropě.

Každý tedy bláhový, kdo

si dělá naději, že bude v Rakousích
kdykoli obležení vyzdviženo! Neboť
pokoj v celém světě

nebude nikdy. Kdo nechce
vyzdvihnout obležení, najde k tomu

vždy alespoň záminku.

Hrabě Stadion, bývalý ministr, jest již tak dalece uzdraven, že již zase duševně pracovati

může, a jeho úplné uzdravení očekává se co nejdříve. Myslíme, že by se tím snad staly

důležité změny v politice rakouské.

58

Co jest byrokratie?

(Článek sepsaný k poučení p.

redaktora Pražských vládních novin.)

H. B. Často nám již mnozí, zvláště také vojenští úřadové vytýkali, že prý příliš srozumitelně a

populárně píšeme. My ale přesvědčujeme se každou chvíli o tom, že ještě neskončeně více

srozumitelnosti by zapotřebí bylo, aby každý našim článkům náležitě rozuměl, a jak jsme

právě zpozorovali, jest zrovna p. redaktor Pražských vládních novin jeden z těch, kterým by

zapotřebí bylo úplně dle Sokratické metody články spisovati, aby jim dobře rozuměli.

K politování jest taková vláda, a upřímně ji také lituje naše opoziční srdce, jejížto redaktor

ani neví, co jest byrokratie, jejížto redaktor píše a následovně také myslí, (neboť vůbec

známo, že redaktoři vládních novin píší na vlas tak jak smýšlí, co na srdci, to na černidle)

„byrokratie čili úřednictvo,“ jejížto redaktoři tedy ani nevědí, jaký jest rozdíl mezi byrokratií a úřednictvem.

Kdyby byl pan redaktor Pražských novin tento rozdíl znal aneb vůbec tušení měl o nějakém

rozdílu mezi těmito slovy, nebyl by sepsal neb přijal proti nám článek ve 134. č svých listů

dne 8 června.

Článek tento počíná velmi

pamětihodně takto: „Za časté již
zmínili jsme se o tom, jak

prospěšně by působiti mohly
časopisy tak řečené opposiční, kdyby
měly do sebe ten pravý ráz

-“ rozuměj takový ráz, jako mají
Pražské noviny, a jaký nachází
libosti před očima

ministerstva. To by ovšem byly tak
řečené opposiční časopisy, a
působily by jistě velmi

prospěšně, zvláště pro své vlastní
redaktory, kteří by v takovém pádu

nebyly nikdy před

vojenské soudy volávání, nikdy
zavírání, jejichžto časopisy by
nebyly nikdy konfiskovány ani

dokonce zapovězeny, na nichžto by
se také nevyplňovala slova písma „a
budou vás honiti z

města do města.“ Ale každý člověk
má již, jak praví Cicero, svou náuru,
jeden vydává

prospěšné časopisy, druhý zase
vydává časopisy neprospěšné a

nemající u vlády žádnou

vážnost, jak zase praví pan Picek. To má všechno své místo a až posud dáváme panu

redaktoru Pražských novin docela za pravdu.

Když nás ale dále p. Picek poučuje, kterak má býti opoziční časopis zřízen a veden, aby měl

vážnost u vlády a aby vláda brala zřetel na jeho hlas, dostáváme velikou chuť opakovati

známý výrok Apellesův proti ševci,
jenž se vykládá po česku: „Nebude
slepice učití jestřába

lítat!“ My víme tak dobře jako
každý, čím bychom si mohli získati
vážnost u vlády, a v jakém

59

pádu by vláda brala zřetel na náš hlas
- kdybychom radili, aby vláda držela
ještě asi o 200.000

mužů vojska více, nesvolala sněmy
až roku Páně 1899 až po vymření
tohoto zkaženého

pokolení, aby zatím vydávala pořád nové banknoty a vypisovala daně nejen 8 a půl procent z

celého jmění, nýbrž zrovna 30 procent, tak aby za 3 léta se stala kontribučenská kasa

majitelem všech nemovitých i movitých statků v celém mocnářství, kdybychom psali, že náš

lid ještě není na takovém stupni, aby snesl samosprávu obecní, ústní a veřejné jednání před

soudy, kdybychom psali, že nynější
tiskový zákon jest příliš radikální, a
že jest proto

nevyhnutelná věc dáti všechna
města, kde tiskárny jsou, na tolik let
do obležení, až by všichni

žurnalisté bud' se umořili aneb ze
země utekli - tu bychom mohli míti
takovou vážnost u

vlády, jako jí má Waage,
Reichszeitung, Hans Jorgel atd. atd.
Avšak každý nemusí mít u

každého vážnost.

Nyní však již musíme p. redaktoru
Pražských novin, abychom se dále
nezdržovali, vysvětliti

to, co jest byrokratie a jaký jest
rozdíl mezi byrokratií a úřednictvem,
a kterak pravda jest, že

jediná byrokratie má užitek z roku
1848 a kterak se to srovnává, že jede
byrokratie na

triumfátorském voze, a že přece
podkrajští úřadové mrou od
přílišného namáhání, a jiné

mnohé „nedůslednosti a
nedůkladnosti“ v našem článku
Česká šlechta.

Byrokratie jest ten nepřirozený
způsob vlády, při kterém se úřady do
všeho občanského života

míchají, všechno občanům
předpisují, žádnou svobodnou vůli a
samosprávu jim nenechávají,

jest to způsob vlády, při kterém, jak
praví Andriani, ani vrabec nemůže
spadnouti se střechy,

aby se o tom k ministerstvu zpráva

nepodala, jest to způsob vlády, při kterém z kabinetu

ministra buď telegrafem neb poštou se předpisují veškeré zemi cesty k pohybování. To jest

byrokratie; ta získala u nás jedině z roku 1848, ta se stala pravým dědicem šlechty, neboť její

patrimoniální úřady ještě vtáhla do oboru svého, a zapletla tedy svou předešlou velikookou sít'

mnohem drobněji, aby nic skrze ni

neproklouzlo; až do r. 1848 měli
jsme šlechtu za vrchnost

a byli jsme její poddaní, od r. 1848
jest naše vrchnost byrokratie, a její
jsme poddaní se

šlechtou, bývalou naší vrchností.
Byrokratie jest, když si může každý
ministr, tedy jeden

člověk, podle okamžitého nápadu
svého vydati na cokoli několik
milionů, neb až na sta

milionů, které musí země, to jest celý
národ zaplatiti: kdežto se v dobře

zřízeném státu žádná

nová výloha bez povolení sněmu
národu uložiti nesmí; byrokratie jest,
když si může

ministerstvo držeti vojska, co se mu
libí, ovšem všechno na útraty celého
národu, kdežto v

dobře zřízených právních státech
jenom sněm, t j. národ ustanovuje,
jak mnoho se vojska

držeti má, aby výlohy byly národu
snesitelné. To jest byrokratie, když si

ministerstvo samo

60

vydává zákony, takové, zítra zase jiné, a pokavád nebudou svolány sněmy, máme vládu

byrokratickou a musíme až do té doby opakovati, že jen byrokratie získala něco z roku 1848.

Jestli ale nám p. Picek namítá, že získali rolníci a bývalí poddaní vrchnostensť zrušením

poddanství, musíme se zeptati co

získali? Když připočítáme to, oč
daně zvětšeny jsou a co

také tratí celá země ustavičně na
špatných penězích, jest veliká
otázka, jestli to není zrovna

tolik aneb ještě víc, když se ještě
přirazí roční náhrada za robotu, co
dříve obnášely povinnosti

poddaných k vrchnostem. Co tedy
získali bývalí poddaní? a kdo jim za
to ručí, že nebudou

daně ještě větší, zvláště pustí-li se
ještě ministerstvo do nějaké

nepotřebné vojny ku př. proti

Francouzům? A konečně, když celá
zem má záviseti jen od milosti
ministrů, kteří sami bez

sněmu zákony dávají, závisí to též od
pouhé milosti ministrů, nevydají-li
také snad nějaký

zákon, kterým zase poddanství
provisorně uvedeno bude? Jakou má
národ jistotu proti takové

správě? Na tento čas žádnou! než
pouhou milost ministerstva a z

milosti číkoli záviseti, jest

vždy jen trapný, svobodného muže
nedůstojný stav.

Něco jiného jest tedy úřednictvo a
něco zcela jiného byrokratie,
úřednictvo musí býti v

každém dobře zřízeném státu,
byrokratie jest neštěstí každého, a
nyní snad každý i sám

spisovatel onoho článku v č. 134.
Pražských Novin porozumí, že se při
nejlepším květu

byrokratie přece úřednictvu dosti špatně dařiti může, již proto, že také i oni tak jako celý

narod zcela odevzdani jsou do vůle a milosti představených. Domýšlíme se ovšem, že sám asi

p. P. špatně rozuměl našim slovům „že byrokratie má užitek z r. 1848“ snad v ten smysl.

jakobychom záviděli úřednictvu větších platů a těch uniforem atd.: v takovém pádu by ale byl

na velikém zcestí, neboť není snad

člověka, který by úředníkům veliké
platy více přál než

právě redaktor „Slovana,“ neboť
jsem přesvědčen. že jen tenkrát
může míti země dobré,

schopné a poctivé úředníky, když se
jim slušně platí, raději víc než méně,
aby příčinu neměli

na nedovolených a s důstojností
úřadu nesrovnalých cestách peníze si
dobývati, což vždy jest

k větší škodě národu než velké platy.

Právě z té samé příčiny budeme také
vždy k tomu

směřovati, aby se i učitelům a
kaplanům slušné platy vykázaly; aby
nemusili štolu, sobotáles,

otčenášky a koláče a posnopné
sbírat: při tom budeme ale vždy
horliti proti jezovitské

hierarchii, proti farizejství, proti
špatnému zřízení škol, proti
nevzdělanosti mnohých učitelů

tak jako proti byrokratii.

Jestli ale konečně p. redaktor
Pražských novin, který také
úředníkem jest, ani neví, jaký

vlastně mají význam hvězdičky a
kordy a uniformy a vojenské zřízení
úřednictva a co se tím

61

docílití chtělo a chce, - nebudeme mu
to vykládati, doložiti musíme jen
tolik, že žádný

moudrý úředník se z těchto uniforem
a z tohoto zřízení neraduje.

Po těchto slovích a vysvětlivkách
nevidíme zcela nic, co bych z článku
svého „Česká šlechta“

za nedůslednost neb nedůkladnost
držeti musil, ba ještě co více jest,
nevidím také v něm nic,

čím by se rozumný a pravý úředník
(který nemůže býti byrokratem)
urážeti mohl. Kdo chtěl

onomu článku rozuměti, dobře ví, co
jsem tím myslil, pravě, že jen
byrokratie má užitek z r.

1848 a že ona jest dědicem ztracené

moci šlechtické.“ Kdo tomu rozuměti
nechce, neb koho

jsem se tím článkem nemile dotknul,
a na jehožto rozkaz snad také v č.
134. Pražských novin

proti mně psáno jest, tomu by
nadarmo bylo dále se osvedčovati a
dokazovati. Stat pro ratione
voluntas!

Když se mi ale od vládních novin
také ještě vytýká, že jsem tímto
článkem chtěl kaziti důvěru

nových úřadů ještě dřív než započali,
že je v podezření uvádím, že prý (ó
jaká poesie!)

květinu lámu dříve než se rozvíje
atd., jak jsou všelike ty fráse Pražsk.
novin., musím se tomu

jen pousmát. Konečně to přijde tak
daleko, že všeho zlého na světě ani
prvopočáteční hřích

nevyjímajíc, budou jen příčinou
opposiční noviny! At' se jen naši
novi úřadové chovají k lidu

tak jak se sluší a patří, při čemž

nemyslíme snad jen povrchní
zdvořilost ve slovích, která je

málo platná, nýbrž poctivé,
svědomité a moudré jednání - a pak
bych rád uviděl toho, který

bude v stavu pokaziti jim důvěru!
Naopak ještě i všichni ti, kteří by
snad takové řádné

úřednictvo u lidu zlehčovati a v
nedůvěru uváděti chtěli, sami ztratí u
lidu vážnost, důvěru a

budou u lidu brzy platiti jen za

křiklouny, kteří s ničím spokojeny
nejsou, všechno jen tupí a

zlehčují. O to tedy není žádná
starost!

A co také znamenají tyto ustavičné
věci o kažení důvěry? Proti mně
rozšiřují zajisté političtí a

národní nepřátelé ze vší síly své
nedůvěru, tupíce a hanobíce mne
brzy co nejnesmyslnějšího

radikalistu a republikána, brzy zase
co zbožňovatele ruského knutu, brzy
co člověka

nemajícího žádné svědomí, brzy zas
co hrubého nevědomce a není dosti
na tom, tu

rozšiřovala o mně jistá strana, že
jsem dostal od ministra Stadiona 40
neb 60 tisíc zl. stř.. tu

zase rozšiřoval jistý komisař
policejní v Praze, že jsem prý já udal
ono májové spiknutí; když

mi zapovězeny byly po druhé
„Národní noviny,“ rozšiřovala zase o
mně jistá strana, že jsem

to naschvál sám způsobil, abych si
prý mohl nechat předplatní peníze
atd. atd. Bůh ví, ještě

jaké hanebnosti, které mi všechny k
sluchu nepřišly - a přece se mi zdá,
že ani tím, ani vším

jiným, cokoli by si jen smyslit
dovedli, nedokáží toho, čeho by si
přáli.

62

Pozorovatel politický

H. B. Vidíme nyní již patrně, že

nebude celé Rakousko na stejný
způsob zřízeno, nýbrž že

budou míti jistí národové hodné
přednosti před jinými, co jmenovitě
již jisto jest o Vlaších a o

Mad'arech; že ale Němci všude již
nyní předností užívají, nepotřebuje se
ani dokazovat,

poněvadž to samo do očí bije.

Vidíme také, že vláda rakouská
právě jen těm národům

přednosti uděluje, kteří proti ní
povstali, a kteří patrně ukázali vůli

svou zrušiti Rakousko a

státi se samostatnými. Tím se zase potvrzuje stará pravda politická, že vlády nikdy z

přesvědčení, nýbrž vždy jen ze strachu národům práva povolují. Jaké ale z takového jednání

rakouské vlády pro ostatní národy vyplývá ponaučení - toho se každý sam dovítí.

My jsme ovšem tyto věci hned tenkrát předvíдали, když jsme

zpozorovali, že vláda váhá

roztrhnouti Uhersko na více
korunních zemí. Kdyby byla vláda
rozdělila celé Uhersko hned

po vojně na čtyry země, totiž
Slovensko, Maďarsko, Rumunsko a
Jihoslovansko, mohla míti

tři zcela bezpečné, pokojné a sobě
nakloněné a při tom mocné korunní
země, které by se byly

těšily z práv nově nabytých,
počínající od té doby počítati své
vysvobození a znovuzrození, a

čtvrtá maďarská byla by pro svou
slabost vládě zcela bezpečná. Avšak
známá již polovičatost

naší vlády nedala jí provést tak zcela
novou myšlenku, o které snad ještě
nikde nic nestalo v

tajném státním archivu: tak ale si
nových přátel získati zanedbala a
staré nepřátele si přece tím

nesmířila a nesmíří nikdy, proto že
jim nebude moci nikdy povoliti tolik,
kolik oni žádají.

Všem ostatním národům ukázala ale vláda, že v ni doufati nemohou - a čas nám ukáže, jaké

ovoce vládě ponese toto vědomí. -

Organisace našich obcí venkovských má se již co nejdříve uskutečniti.

Musíme při tom jen

politovati neurčitost našeho obecného zákona, z kterého se s jistotou nejeví: předně kolik

voličů může nejméně obec samostatná míti a za druhé, že nic ustanoveno není, kde se mají

dvě a tři třídy voličů určit. Kdo jen trochu věcem rozumí, vidí hned, že zvláště tato poslední

okolnost jest vlastně jedna z nejdůležitějších, od které záviseti bude celý budoucí obecní

výbor. Jiný zajisté vypadne výbor tam, kde voličové jen na dvě, a jiný zase, kde na tři třídy

rozdělení budou. Jak mohl pan ministr Bach, který rád si tvorčivost politickou připisovati

nechá, na tu hlavní okolnost v zákoně zcela zapomenout, nemůže jistě pochopiti nikdo, kdo

věří na nějaké důsledné zásady tohoto pana ministra.

Politovati musíme jen toho, že p. Bach nejnovějším vyjasněním onoho obecního zákona,

všechny usedlé domkáře z voleb obecního výboru tak šikovně vyloučil, neboť ustanovením,

že jen ti voliti smějí výbor, kteří
nejméně zlatý stř. přímých daní platí,
ztratili všichni domkáři

(vyjmouc jen mistry některého
řemesla) všechna svá občanská
práva. Tento zlatý stř. byl

velmi ostrovtipně od p. ministra
Bacha vyhlídnut, neboť domkáři
platí obyčejně skoro zlatý

bez několika krejcarů, a zrovna těch
několik krejcarů jim tedy chybí k
tomu, aby byly občany

a ne heloty. Co je moc, to škodí!

Když ani usedlí lidé, majíce své domky, nemají toho

nejmenšího práva občanského - kde jest jen stín té naší rovnoprávnosti? - Že tím v obcích jen

samé nesvorností a různice povstanou, že se tím klade vlastně počátek k nepřátelství

mohovitějších a chudších tříd občanstva venkovského - to snad každý nahlíží a především asi

sam p. ministr a doktor Bach. Ale

snad se to právě proto ustanovilo.
Žádný moudrý soused at'

se neraduje z tohoto odstrčení
domkářů, tím méně at' se proto nad
domkáře povznáší:

rozumějte dobře, že nesvornost mezi
lidem rozdímaná, nevede k ničemu
dobrému, a že z ní

konečně ani sedláci ani domkáři nic
dobrého neužijí. Či jste již zapomněli
na to, kdo proti

vám, sedlákům, hned po udělení
konstituce počal domkáře

podpalovat! Nemějte krátkou

paměť, tak jako vás až do r. 1848
mrzelo otroctví a utiskování, tak jako
vy si nyní libujete ve

svobodě: tak také by mrzelo a bude
mrzeti domkáře, jestli zase vy budete
chtít nad nimi

poroučet a je utiskovat. Obě strany z
toho jen škodu míti budete.

„Oesterr. Corresp.“ a jiné vládní
noviny odvolávají sice zprávu
nedávno rozšířenou, že chce

naše vláda odstoupiti caru ruskému
Kotorský přístav v Dalmatsku,
kdežto prý má býti zřízeno

hlavní stanoviště ruského loďstva ve
středozemním moři. Tato zpráva již
se dříve leckde v

novinách objevovala - poněvadž
„není šprochu, by nebylo pravdy
trochu,“ nepochybujeme, že

tato pověst bez příčiny nevznikla.
Nebyl by to právě nejnevtipnější
nápad ruské diplomacie,

zaopatřiti si Kotor, předně jako

stanoviště loďstva svého, kdežto by
se také nejzkušenější

mořci ze slovanských Dalmatinců
brzy do ruské služby hrnuli a tak
loďstvo slovansko-ruské

zdokonalovalo, za druhé ale jako
spojení s blízkou pohraničnou
Černou Horou, Bosnou a

Hercegovinou, odkud by se daly
dobře organisovat mezi tureckými
Slovany nespokojenosti s

vládou sultánskou a za třetí jako

číhadlo proti tažným ptákům na východ.

Víme beztoho z „Ost-deutsche Post“ a jiných podobných pramenů, jak silný prý mají Němci

pud a tah na východ, pozoruje se však, že naši slovanští bratři Rusové rovněž tak silný pud a

tah mají zase k západu. Musejí se tedy nevyhnutelně na tomto tahu svém spolu potkati a do

sebe vrazit, při čemž se ukáže, který pud je silnější a který tah má

pevnější prostraňky.

Pražské vládní noviny ohlašují již místa, ve kterých budou usazení notářové. Pozorujeme, že

v každém místě, kde jest okresní soud, spolu bude ustanoven jeden alespoň notář, což jest

64

veliké pohodlí pro obecnstvo.

Přislibujeme si velikého prospěchu z ustanovení notářů; jenom

jestli vláda při prvním obsazení

dobře voliti bude, aby se jenom
mužové zcela poctiví a

neúhonní k notářství dostali, a aby
snad špatným prvotním obsazením
celý tento ústav u

venkovského obecnstva důvěru
neztratil.

„Oesterr. Corresp.“ dává
„potěšitelnou“ zprávu, že prý vláda
co nejdříve ohlásí počet a jména

všech osob odpravených za času
povstání maďarského od maďarské
revoluční vlády. Jest prý

jich více než sto. - Bude to smutný katalog, zrovna tak smutný jako jest katalog těch, které

zase dala naše vláda po revoluci v Uhřích odpravit. Poučení ale svět nenabude ani z jednoho

ani z druhého katalogu žádné, leč to, aby se každý varoval padnouti do rukou vítězů, kteří

chtějí přemoženým pravdu svou dokazovat šibenicí.

Maďarské úřednictvo Zemenské

(Zemplin) stolice v Uhřích se nedávno poděkovalo, a

nastala tam obyčejná v Uhřích restaurace (nové obsazení). Byli k tomu účelu tam odesláni c.

k. komisařové, kteří svolali dle své libosti prý inteligenci této stolice, aby navrhla nové

úředníky, při které příležitosti prý přednosta také ubezpečil, že maďarský jazyk zůstane jako

posud úředním, a že se všem rejdům slovanským (slavische Umtriebe)

konec učiní. - Sluší

ovšem věděti, že v této stolicy bydlí největší část Slovanů, každý tedy musí věděti, že se tím a

takovým nespravedlivým jednáním jen rovnají cesty ruské propagandě. My se alespoň již tuze

chladně díváme na takové krásné držení slova - srdce naše je zatvrzeno, že jsme opravdu

podle uherského přísloví: Misera gens contribuens, optima fiens,

pessima ridens!

V přípisu svém strany náboženského
a školního fondu dali páni biskupové
ministerstvu hodně

na srozuměnou, že prý se obávají,
aby tyto fondy nepotkal podobný
aneb ještě horší osud jako

byl finanční patent r. 1811, t. j.
bankrot. Takové otevřené a poctivé
jednání těší nás srdečně na

pány biskupy. Každý ví, jak pobožné
a bohabojné máme ministerstvo, a
proto jest se co

nadíti, že tato otcovská slova z úst
pánů biskupů padnou na úrodnou
půdu a vzbudí u

ministerstva kajicnost, lítost a dobrá
předsevzetí pro budoucnost. Těmito
slovy staví se páni

biskupové do řad našich, do řad
opposice a volají velikým hlasem k
mihísterstvu: „Synové

naši v Kristu! kajte se, opust'te cesty
své a kráčejte na cestách milých
Bohu! Nevydávejte

ročně jen na vojsko více než obnášejí
celé příjmy, nedejte každoročně
100 milionů dluhů,

nekupujte železnice tak jako by bylo
peněz nazbyt, nepodporujte
velikomyslně arcivévodu

Toskánského, jehož země je v lepším
finančním stavu než Rakousko,
nestavte železnice přes

Semering, nevymýšlejte pořád nové
a jiné uniformy, nevyhrožujte jiným
zemím válkou,

žádná se nebojí, protože nemáme na

vojnu peněz!“ Takový smysl mají
ona slova pánů

65

biskupů, neboť si nikterak mysliti
nechceme, že by se páni biskupové
jenom o své starali a na

ostatní nedbali, že by těmito slovy
svými chtěli říci: „Dejte nám jen
napřed církevní peníze, a

pak si udělejte finanční patent jaký
chcete, jen když my synové Boží při
tom nic neztratíme,

at' si to pak ostatní synové světa zaplatí, jak budou moci!“

- Každý si dělá z kongresu Varšavského (aneb jak to jmenuje „Presse“: z panovnické besedy)

výklad jaký rozumí. Náš výklad jest, že z něho zase nic nevypadne. Někteří již ale dokonce

myslí zas na vojhu Rakouska s Pruskem, kdo ale na takové věci věří, ten by mohl již také

raději věriti na čarodějnice. Vojna mezi Pruskem a Rakouskem jest

jenom na jeden způsob

možna, kdyby pruské vojsko táhlo
proti rakouským demokratům a
rakouské vojsko proti

pruským demokratům, tak jako
vedou ve mlýně vojnu kameny,
kámen kamenu neublíží, ale

žito mezi nimi na prach rozmačká. -

Naše vláda neuměla v ničem
vykořistiti své vítězství nad Maďary,
a brzy uvidíme království

sv. Štěpána v tom samém rouchu

jako před r. 1848. Tím lépe by ale
chtěli jiní lidé kořistiti z

těchto smutných časů. Pokavád
trvalo povstání maďarské, pomáhali
Němci Maďarům,

nadějíce se, že by pak po výhře
Maďarů jedna polovice Rakouska i s
námi připadla k

německé říši. Nyní, když Maďaři
prohráli, přispíšili si zase Němci
metati los o jejich roucho a

nejen že se snaží v sousedních
stolicích a jinde všude uváděti

němčinu, nýbrž chtějí také ještě

zaváděti v Uhřích své kolonie.

Čteme právě že se v Mnichove v Bavořích utvořila společnost

pro německou kolonisaci v Uhřích, a ve Vídni také již se dlouhý čas o podocné věci jedná.

- Čtli jsme nedávno ve Vídeňských úředních novinách, že prý J. M C. dobrovolně přijímá

všechny útraty vojska rakouského, které (10.000 mužů) v Toskánském

velkém vévodství, k

podpoře vlády tamější posádkou leží.
Jest to tedy roční present nejméně asi
jednoho milionu

zlatých stř., který tu činí vláda
rakouská vládě toskánské. Divíme se
velice, kterak mohlo v

tech časech naše ministerstvo J. M.
C. k takové věci raditi! Nechceme
ani mluvit o tom, že to

jest proti konstituci, poněvadž
všechny státní smlouvy, které na zem
nějaké útraty uvalují, bez

povolení říšského sněmu státi se
nemají: což by také námitka byla
taková platná nyní, kdežto

se již tolik dluhů, tolik nových
nesmírně velikých daní také bez
povolení sněmu na země

uvalilo! Avšak neodvoláváme se na
ústavu, odvoláváme se jenom na
slušnost a na svědomí

ministrů našich. Země naše jsou v
nejbídnejším stavu, ročně se 100
milionů zl. stř. nedostává

do důchodů a tolik se musí vždy
přidělati dluhů, a přece při tom se
dělají cizím, a bohatším

než jsme my zemím takové
milionové zdvořilosti? Ruský car,
bohatší než naše mocnářství,

dal si svou pomoc (o které se říkalo,
že bude zcela zadarmo) zaplatiti z
rakouské chudé

66

pokladnice 5 milionů zl. stř. a tato
chudá pokladnice chce dělat státům
tak zámožným jako je

Toskánsko dary a milosti. K tomu se musí vědět, že se v Itálii musí vyplácet vojsko

stříbrnými dvacetníky, proto že Vlachové na papír neradi věří.

Jestli naši páni ministři jsou také tak štedří ze svých privátních vlastních kapes, jako jsou

štedří ze zemské kontribučenské kapsy, musejí být velmi dobří pánové. Ó odpovědnosti

ministerská, ozvi se, kde jsi! -

Censura a svoboda tisku

H. B. Podle mého mínění máme nyní již největší naději, že stav obležení co nejdříve u nás

vyzvižen bude. Kdo by tomu věřit nechtěl, tomu uvádíme následující důvody našeho

mínění. A sice:

V ústavě oktrojované stojí psáno: Censura se zavést nesmí. Aby se tedy tato slova ústavy

vyplnila, přece však pravá svoboda

tisku zamezila, k tomu cíli bylo na
nejhlavnějších místech,

kde by se svobody tisku s
prospěchem užívatí dalo, zavedeno
obležení místo censure, která

se, jak již praveno, zavést nesmí.

Nyní však vynalezeny a hned také do
života uvedeny jsou v Prusku zcela
nové surrogaty

místo censure, které jsou ještě
mnohem lepší než obležení, proto že
nedělajíce tak mnoho

hluku, ještě více jdou do živého než obležení. V Prusích totiž následkem toho, že jeden vojak

a vychovanec vojenských škol střelil na krále, potrestána jest za to svoboda tisku: kdyby byl

král pruský, o němž se praví, že velmi rád pije šampaňské a také časem dobrého páleného,

někde klopýtnul přes kámen a zlámal si nohu, byl by zajisté také následkem toho obmezil

svobodu tisku aneb volební právo.

Tomu by se také ani žádný, kdo zná svět, tuze diviti

nemusil. Zkrátka tedy vydali v Prusích nový zákon o tisku a ustanovili kromě kaucí a jiných

zámečků na prostoreká ústa svobody tisku také ještě i to, že pošta nemusí každý časopis

rozesílati, a že se tiskařům může odejmouti jejich právo, když by toho úřad za dobré uznal. To

jsou ovšem pro toho, kdo nerozumí

věcem, jen maličkosti: kdo ale
rozumí, pozoruje hned, že

to jest nejvýbornější surrogat za
censuru, který až posud vynalezen
jest. Který časopis se

ministrům líbiti nebude, který jim
bude tuze upřímně na svědomí
doléhati, ten nebude smět

rozesílati pošta a jinou cestou se
rozesílati nemůže: aby však ve
hlavních a větších místech

takový z poštovní rozesílky
vyobcovaný časopis pánům
ministrům škoditi nemohl, budou mít
v ruce tiskaře. Pošle se pěkně
policejní komisař k tiskaři s
vyřízením: Budeš-li, milý pane,

časopis ten a ten tisknout, odejme se
ti právo tiskařské, to jest tvá celá
výživa a můžeš jíti s

celou rodinou na žebrotu, jestli jinou
živnost neumíš. Dá se mysliti, že
každý tiskař takovým

slovům v srdci svém místa propůjčí,

a tak poznenáhla nebude chtít žádná
tiskárna časopisy od

vlády nenaviděné tisknout, a
časopisy pominou. A kdyby se přece
vyskytla nějaká tiskárna,

která by, jak písmo praví více
poslouchala Boha nežli lidí, a tiskla
podobné vládě nepříjemné

věci, nu tedy se jí odejme právo,
zapečetí se presy a při nejkrásnější
svobodě tisku nebude

vycházet nic, co by nebylo naplněno

chvalozpěvy na dobrou, otcovskou,
od Boha

ustanovenou vládu!! -

Že jsou tyto prostředky proti svobodě
tisku vydatnější než obležení, tot'
patmo na první

pohled. Obležení na každý pád dělá
mnoho povyku, musí se také vždy
alespoň nějaké

záminky a příčiny k němu najíti,
nebot' stojí také psáno v ústavě: že
obležení jen v čas vojny a

vnitřních nepokojů dáti se může. To
však by ještě ani příliš nevadilo,
nebot' když se vec

vezme důkladně a nepředpojatě, jest
vojna vždycky, když ne u nás,
alespoň někde jinde, třeba

v Americe, a mezi Negry v Africe
jistě pořád trvá, a kdyby se přece
jednou (což za nemožné

držím) přihodilo, že by nikde vojna
nebyla, přece budou ještě zase
vnitřní nepokoje a kdyby

alespoň několik občanů jen bolení

břicha mělo, již to každý, kdo jen
drobet logiku zná, a o

potřebnosti suspendování ústavy
přesvědčen jest, za vnitřní nepokoje
uznati musí. O záminky

a příčiny k obležení nebyla by tedy
právě veliká nouze: hlavní věc jest
to, že zkušenost

ukázala, kterak ani obležení není již
za těchto zkažených časů postačující
proti zlomyslnosti

nekterých redaktorů a spisovatelů,

kterí místa do obleženosti daná, ve
kterých jejich časopisy

vycházeti nesměly, zrádně opustivše,
na jiných místech své buřičské,
všeliký blahobyť

podrývající, státní dluhy
rozmnožující, a státní příjmy
zmenšující časopisy vydávati počali,

jakožto jsme toho některé smutné
příklady v nejnovějším čase sami na
své oči viděli. Má to

ale přijíti tak daleko, aby se k vůli
nehodnému tvoru jako jest redaktor

opposičních novin

obležení z města do města
stěhovalo? aby jako hromosvod
mračna takový zločinec obležení

všude za sebou táhnul? aby takový
nejposlednější a nejopovrženější
občan se mohl chlubit

řka: Kde já chci, tam bude obležení!
Nikoli, tím by zajisté tak vznešený a
blahodárný

konstituční ústav, jako jest obležení,
jen ve vážnosti utrpěl!

Z toho tedy ohledu pomohla si nyní vláda na poštách a v tiskárnách k tomu, k čemu jí melo

dříve obležení pomáhati - to jest k censuře, neboť že to nic jiného než censura není, lehko jest

dokázati.

Censura záleží v tom, že se bez povolení vlády (respektive úředníků k tomu ustanovených a

censorů nazvaných) nic tisknouti

nemohlo a nesmělo. Každý spis
musil se před tiskem

odevzdati censorovi a ten podle své
libosti buď vytrhal z něho co se mu
nelíbilo, buď změnil

neb jinak napsal, aneb dokonce ani
celý spis tisknouti nepovolil.
Takovým způsobem ovšem

panovala největší temnota, a lid se
nemohl ničeho dověděti o veřejných
zemských

záležitostech a vláda uvarovala se
všelikého posuzování občanů a

vládla nad ním nejínak než
co pastýř nad ovce.

Proto také se hlavně při povstání r.
1848 dbalo na to, aby censura
vyzdvížena a svoboda tisku

zavedena byla. Svoboda tisku
znamená ale tolik, aby mohl každý
to, co smýšlí, veřejně tiskem

vydati a spoluobčanům svým
oznámiti, a aby se mu pod nižádnými
záminkami zamezovati

nesmělo toto svobodné ohlášení jeho

myšlének. Aneb jinými slovy,
svoboda tisku záleží v

tom, že se proti tisku nesmějí užívat
praeventivní t. j. předcházející
prosředky. Oznámiti své

myšlénky spoluobčanům musí mi
býti možno, kdo se tím ale nějak
provinil buďto lži

rozšiřuje, nebo někomu jinak ublíživ,
budiž tak jako za každý jiný
přestupek potrestán před

náležitým soudem. Tak jako všichni
lidé proto svázaní choditi nemají,

protože někteří ke

krádeži rukou svých zneužívají, tak
se nesmí svoboda tisku zameziti,
proto že jí někteří

zneužívají. Censura ale jest každý
prostředek, kterým se někomu hned
napřed nemožné činí a

zamezuje, aby své myšlenky
spoluobčanům ohlásil, at' pak se
nástroj k tomu zamezení

jmenuje censor nebo pošta, neb
tiskař, neb obležení, to všechno jest

jenom obejití, vyhnutí se

slovům ústavy, ale přece zavedení
censury, totiž zamezení svobody
tisku.

Jakmile jsem svobodu tisku
nemožnou učinil, zavedl jsem
censuru, neboť na jménu censury

nezáleží nic, ale všechno záleží na
skutečnosti svobody tisku. Svoboda
tisku nemá býti v

opravdivě konstitučním státu ničím
obmezena než neodvislým soudem,
jenž tresce přestupky

svobodným tiskem spáchané; všelike
přímé a nepřímé prostředky, které
jinak svobodu tisku

obmezují jsou censura, a vždycky
méně neb více jen farizejství.

Poněvadž tedy známo jest, že
obyčejně to, co v Prusích se děje,
brzy na to v Rakousích se

uvádí: obáváme se, že i u nás též
něco podobného se stane, tím více
poněvadž již z některých

sem tam po vládních novinách
proskakujících známek takový obrat
čekati musíme. Jaké by to

mělo následky jak pro vládu tak pro
nás, nepotřebujeme dodávati.

Pozorovatel politický

H. B Jedna z nesrovnalostí
centralisace rakouské jeví se právě
nyní při zřizování nových

politických úřadů a soudů a sice
následujícím způsobem: Známo totiž
jest, že naše česká

města mezi sebou téměř zápasila v
obětivosti pro ulehčení státní
pokladnici a že skoro všude

na útraty obce pro úřady a soudy
dílem domy již příhodné zdarma
odevzdány, dílem též k

potřebě náležitě přestaveny a
zřízeny, dílem konečně zcela nová
stavení ne s malými náklady

obce zbudována jsou, a jak jsme z
pramene dosti bezpečného zvěděli,
obnáší suma, která

tímto způsobem jen od českých měst

a obcí státní pokladnici ušetřena jest
asi 15 neb 20

miliónů zl., k čemuž ještě se připojiti
musí, že se mnohé obce také
zavázaly, stavení tato na

svůj náklad udržovati, čímž se opět
veliký kapitál pro stát ušetří. - Nyní
však považme, že ku

př. v Rakousích, jak z hodnověrných
pramenů víme, všechny tyto stavby
pouze ze státní

pokladnice se konati mají, což

znamená tolik, že my Čechové tuto
útratu dvakrát poneseme,

nebot' jsme si svoje stavby sami
zařídili, a nyní budeme ještě na to za
stavby vjiných zemích

platit. K tomu pak ještě budeme míti
my sami za svůj veliký náklad přece
jen staré a všelijak

jen přestavované úřady, kdežto tyto
jiné země za naše peníze jistě velmi
úhledné a zcela nové

domy obdrží - To samé zase platí o
maličkých korunních zemích,

kterých ministerstvo více

ustanovilo, jako jsou Slezsko,
Solnohrad atd. Patrně jest, že útraty
na jejich úřady budou v

poměru mnohem větším než při
větších korunních zemích, poněvadž
budou muset jakožto

samostatné korunní země všeho
druhu nejvyšší instance míti samy
pro sebe. Kdyby si tuto

útratu nesla každá korunní země
sama ze své zemské pokladnice,

neměli bychom nic proti té

marnosti, že chce každá krajinka
korunní zemí býti: nyní ale, když se
všechny ty útraty ze

všeobecné státní pokladnice
ponesou, tázati se musíme, kterak
přijdou k tomu veliké korunní

země, aby připlácely malým na jich
marnost, že chtějí býti samostatnými
korunními zeměmi a

míti své zvláštní vyšší instance
všelikého druhu?

Naše nynější postavení

H. B. V. Kutné Hoře, dne 19. června.
Již se tedy nad „Slovanem“ nebe
kalí, a bouřka nemilosti

ministerské, která ještě nedohučela
po konfiskaci prvního svazku, valí se
nyní ode všech

končin rakouského mocnářství ve
způsobu vojenských zákazů.

Sotva jsme podali zprávu o
zapovězení „Slovana“ v Haliči, v

Krakovsku a Bukovině, již opět
čteme v Pražských úředních
novinách lakonický rozkaz:

„Vidím se pohnuta časopis „Slovan“
pod redakcí Karla Havlíčka v Kutné
Hoře vycházející

pro hlavní město Prahu a okres
obleženosti tímto zapověditi.

Od c. k. městského a pevnostního
komandanta.

V Praze, dne 13. června 1850.

Svob. pán von-Schutte, m. p.“

Co nejdříve nepochybně uslyšíme též podobné rozkazy pro všechny končiny, které již nyní z

absolutní vlády se těší, totiž pro Vídeň, pro Uhry, pro Vojvodovinu (ze vlašských korunních

zemí nám beztoho „Slovana“, na kterého tam několik důstojníků předplaceno bylo, již nějaký

čas úřad vojenský nazpět posílal) - a tak budeme brzy státi jako orubaný strom v širém poli,

co do nebe volající výkřikník
rakouských ústavních svobod, a
svědek o liberálnosti nynějšího

ministerstva! Rozuměti totiž sluší, že
všechny tyto záповědi vždy dějí se
hlavně působením

pana Bacha, který se jen za vojenské
úřady ukrývá: to jsme pozorovali při
„Presse“, to při

zákazu „Narodních Novin,“ to též
musí každému padnouti hned do oka
při „Slovanu“, když v

nejrozlehlejších končinách říše
rakouské v pěkné harmonii
generálové komandují na

„Slovana“ „marš!“ Až do nynější
doby čekal p. Bach, nebudeme-li
přece činiti pokání,

neuznáme-li přece snad konečně jeho
veliké zásluhy o zachování
konstitučních práv: a když

jsme dokonce nic takového
neukazovali na sobě - nebylo nám
pomoci, musili jsme padnouti

pod meč vojenských nekonstitučních

ustanovení. Nám velmi mnoho záleží
na tom, aby

obecenstvo naše dobré ponětí mělo o
panu ministru Bachovi, který umí tak
liberálně mluvit a

tak krásně psát ve svých instrukcích,
ježto ale zcela jinak jedná, který se
umí nechat

představovat tak, jako by on sám byl
ještě ta poslední hráz proti
absolutismu, ježto ale jest

právě nejschopnějším a

nejpotřebnější nástrojem k
poznenáhlému obmezování všech
konstitučních práv. Věru! mnoho se
změnilo od té doby, co p. Dr Bach
táhl na koni proti

71

císařskému hradu ve Vídni až do
nynějšíka, kdežto tentýž p. Bach co
veliký vezír vládne

vojensky nad větší polovicí
nešťastného Rakouska. My ale jsme
se od té doby nezměnili: jak

jsme psali v „Národních Novinách“
hned na počátku r. 1848 v
nejbujnějších dobách, tak jsme

psali také i v obležení, a ještě nyní
tak dlouho psátí hodláme, pokud by
právo pěstní neučinilo

konec našemu časopisu. My známe
světější povínnosti na tomto světě
než jest slepá

poslušnost k několika ministrům,
kteří v celku ještě ničím své
schopnosti nedokázali, což v

plné míře platí zvlášt' o p. Bachovi,

jakožto ministru vnitřních záležitostí,
který co Vídeňák

ani ponětí nemá o zemích a národech
rakouských a teprva nyní z velikých
chyb svých se

počiná učití tomu, co měl dávno
vědět, chtěl-li svědomitě přijmout
své nynější ministerstvo.

My jsme se již za ty dva roky tak
zvaného konstitučního života v
Rakousích dočkali té

neobyčejnosti, že ti samí lidé, které

jsme na počátku, když byla úplná
svoboda a nevázanost

musili napomínati k mírnosti, nyní
pod křídly všemohoucí vlády nas za
buřiče prohlašují; my

jsme se již dočkali toho, že jsme v
čas opravdivého nebezpečí pro
Rakousko a pro dynastii

byli považováni a také od vlády
váženi co rozumní zastavatelé státu a
svobody, co chránitelé

Rakouska a to při té samé tendenci,
pro kterou náa nyní, když nebezpečí

není, pronásleduje

vláda co přepjatce a nepřátele státu.
Z této příčiny také nemůžeme
upustiti dobrovolně od

svých zásad, a mnohých z našich
upřímných přátel, kteří nám něco
podobného v těchto časích

v dobrém mínění radili, připomínáme
jen tolik, že by nám žádná mírnost,
žádné slevení v

požadavcích nikterak nespomolilo.
Nynější vládě nelíbí se způsob

našeho psaní, jí se též

nelíbí naše zásady, a kdybychom
dnes polovičku svých zásad za obět'
přinesli, domnívajíce si

tím získati přízeň vlády, zas by nas
hned zítra již s tou polovičkou, která
se jim dnes líbila,

přece jen považovali a vyhlašovali za
buřiče a pronásledovali zrovna tak
jako dříve.

Zde se jedná o něco zcela jiného, a
jediný náš účel, který nyní ještě míti
můžeme, jest, aby

alespoň větší část poznala, kam se pomalu ale jistě směřuje.

Povstanet' proti mně nyní dost proroků, kteří vám budou hlásati tak, jako p. redaktor ., Praž.

Novin,“ že já u vlády národu škodím přílišnou ostrostí svou. Těm odpovězte zkrátka:

„Nerozumná a nespravedlivá jest vláda, která by pro chyby jednoho člověka mstila se nad

celým národem. Kterak tedy vy,

chvaličové vlády, můžete se o ní
něčeho podobného

domýšlet? Na to nebudou vám vědět
co odpovídat.

Nastanou nyní ovšem časové
zkoušení a trpkého zkoušení pro nás,
jakých jsme se až posud

nedočkali. Až do r. 1848 byla naše
strana tak nazvaných vlastenců tak
opovržena u vlády, že

72

si nás nikdo nevšímal, poněvadž se

nás nikdo nebál. My však pracovali
jsme společně v

tichosti a upřímně dále k povznesení
národu českého, jak v politickém tak
v národním ohledu.

Nebylo mezi námi tenkrát zrádců,
ani odpadlíků, ani zpronevěřilců, ne
proto, že bychom byli

bývali všichni stálí, věrní, pevně
přesvědčení a ve svém mínění
utužili, ale proto, že nebylo

ani žádného pokušení, protože
tenkrát by ani nikdo byl za odpadnutí

a za zrádu svou nic

nedostal. Nyní se časy změnily: v r. 1848 okázala naše strana takovou sílu, takový vliv na

národ český a na jiné slovanské, že musili sami nepřátele uznati důležitost naši. Což tedy

divu, že se počali všemožne pokoušeti o to, aby naši stranu roztrhli a zničili, což divu, že se

počali ohlížeti po slabších osobách, jež by mohli všelikými lákavými

výhodami přivést na

svou stranu a užívatí jích za nástroj k
našemu rozdvojení a zničení. Že se
takové osoby našly,

a že se jich ještě více, bohužel!
najde, o tom se brzy přesvědčíme. To
však jest věc velmi

smutná, ale v celém světě obyčejná,
která nesmí nikterak slabiti naše
naděje a ujímati nám

důvěry ke konečnému vítězství.
Předně můžeme doufati, že mužů
skutečně k ne-čemu

řádnému schopných nám přece
neubude, ponevadž takový nezadá
lehce přesvědčení pro

pecen: a mé mínění jest, že kdyby
jen vždy z desíti jeden stále a pevně
vytrval, přece tento

jeden úplně tolik platiti bude, co
dříve deset, protože platnost jeho leží
v zásadách a pravdách,

které zastává, než v osobě jeho.

Osoby se mění, osoby pomíjí, osoby
klesají - ale pravda trvá

věčně. Nebojme se těch, kteří, jak písmo praví, jen tělo zabíjí, duši však zabíti nemohou.

Časy jsou nyní nepříznivé, zamezeno jest nám spojení jakožto celé straně a společné

pokračování vedle jednoho dle vůle většiny ustanoveného plánu. Jsme rozptýleni a jenom

společné a stejné, srdečné tušení váže nás dohromady, jest tedy naše povinnost, aby každý

sám ve svém oboru a podle sil svých

vsemožně působil tak k prospěchu
národu, jak to dle

svého svědomí za dobré uznává. Dle
této zásady budu se od nynějška
spravovati také já

jakožto redaktor „Slovana“ a nebudiž
tedy považován „Slovan“, co orgán
nekteré strany,

nýbrž pouze co časopis vedený podle
mého osobního přesvědčení, za které
beru jenom já sám

odpovědnost před svým svědomím,

před národem a zákonem a musí-li to
býti i před násilím.

Pozorovatel politický

H. B. Strany vyzdvižení obležení
počínají zase časopisy nevím již po
kolikáté novou lhůtu

prorokovati, některé den narozenin J.
M. C., některé do konce jíž 1.
červenec. Jak blízcí jsme

73

tedy svého štěstí! - Jak dávno se již
všichni liberální lidé na tento den teší

- a jak nadarmo se

těší: obležení bude vyzdviženo tak,
že se nikdo nebude mít příčinu z toho
těšiti. Již dříve jsme

podotknuli strany toho své mínění,
že totiž - bude-li obležení zrušeno -
zároveň proti

svobodnému tisku takové prostředky
nové se ustanoví, které přesahovati
budou všechny

výhody obleženosti. To se asi tak
vyplní. - „Presse Brněnská“ myslí, že
dříve než nová obecní

rada ve Vídni nastane, obležení
zrušeno bude, aby prý se vláda
nedočkala toho, by hned nová

rada proti obležení žádost zadala.
Zdá se ale, že „Presse“ hledá při
našem ministerstvu trochu

velikou delikátnost. My alespoň se
již na nic netěšíme.

- Defficile est satyram mnon
scribere! V jednom svém posledním
čísle vytýká mi pan

redaktor Pražských vládních novin v

nedůstatku něčeho podstatnějšího,
„že prý bažím po

mučednictví, abych byl litován, co
pro národ vystojím a vytrpím.“ Nu
tot' by přece si mohla

vláda lehko pomoci a velmi snadně
mne připravit o tuto mučednickou
korunu, kdyby mne

nechala na pokoji! Abych ale p.
Pickovi dokázal, že tato jeho výčitka
zcela nepravá jest,

žádám ho se vší kollegialní
zdvořilostí, aby mi jakožto dobrý

přítel vlády u ministerstva

vymohl to, abych budoucně nikterak
nebyl pronásledován vyjmouc cestu
žaloby právní, jak se

dle ústavy sluší. Pan Písek jest
spravedlivý muž: buďto mi tedy toto
vymůže aneb to, co o

mém bažení po mučednictví napsal,
odvolá, přesvědčiv se, že by mi přece
milejší věc byla,

žítí pod zákonem bez libovolného
pronásledování.

- Také v Angličanech (jako již dávno ve Francouzích) počíná se již cítiti nepohodlí z

centralisace ve správě zemské, ačkoli právě v Angličanech nejméně posud bylo

centralisováno, a nejvíce samosprávy bylo v rukou obcí. Přece však i tam hned prvnímu

počátku tohoto všehltajícího centralismu se již protiviti počínají, a jmenovitě tak nazvaným

ministerským komisím, které se sem

tam rozesílají s velikými útrátami a obyčejně s malými

známostmi místních okolností a jenom oslabují moc a správu místních obecních orgánů.

- Tak jako málo občanů rakouských se zaradovalo z ordonnancí pana ministra Thuna stran

poměrů církve katolické k státu; tak málo se jich asi zaraduje z ordonnancí, které vydá nyní

stran poměrů katolické církve ke

školám. Pravíme všude: katolická
církev, ačkoli bychom

vlastně říci měli jen katoličtí
biskupové, neboť o nich nyní v plné
míře platí výrok starého

despoty Ludvíka XIV.: „Církev to
jsem já!“ - „Presse“ uvádí při této
příležitosti velmi vhodně

příklad restaurační vlády Ludvíka
XVII. ve Francouzích ustanovené od
svaté alliance, která

též k poražení svobodnějšího ducha
Francouzů hned na počátku všechnu

moc do rukou

biskupům dáti chtěla, přece si však
netroufala tak důležitý a proti
veřejnému smýšlení čelící

74

zákon bez povolení sněmu do života
uvést, ačkoli se mohla spoléhati na
400000 ruského,

pruského a rakouského vojska,
ležícího tenkrát ve Francouzích
posádkou. Sněm francouzský

také skutečně tento concordát

zavrhnul.

- Redakce „Const. Blattu“ v Praze
horší se velice na ministerskou
„Oesterr. Correspondenz“

ve Vídni. Známo totiž, že „Const.
Blatt“, ačkoli jest jinak velmi
trpělivé povahy, přece vedl

velikou opposici proti církevním
zákonům hr. Thuna. Nyní ale píše p.
Bachova „Oesterr.

Correspondenz“ takto: Nemýlili jsme
se ve svém mínění, že jenom smetí
dávno zastaralých

náhledů a hromada shnilých,
lumpácky nemravných instinktů ve
spojení s radikálními

choutkami se zbouřily proti
církevním zákonům.“ Těchto ovšem
trochu nevoňavých titulatur

zděsil se pan redaktor „Const.
Blattu“ a dává velmi otcovské
napomenutí redakci této

korrespondence. O této redakci, jejíž
hlavní osoby jsou p. Tuvora a p.
Neumann, nám oba

náhodou příliš dobře známí, mohli
bychom obšírné kroniky vypisovat, z
kterých by se každý

teprve přesvědčil, jak vybíračný jest
p. Bach ve svých důvěrnících a jaké
vlastnosti musí mít

spisovatel, než se uzná za hodného,
aby poučoval všechny redaktory
vládních časopisů a

skrze ně veškeré věřící obecenstvo.
Neopomeneme časem svým tyto dvě
osobnosti představit

před své čtenářstvo.

- Čtli jsme nedávno v ministerském „Reichszeitungu“ článek o Sedmihradsku, z kterého zde uvedeme na ukázkou zase jeden příklad, kterak nejsou chytrost žádné čáry. Dokazuje se totiž

Rumunům v tomto článku, že mají rovnoprávnost s Němci a Maďary v Sedmihradsku a mezi

jiným se uvádí za příklad, že prý ze 269 úředníků administrálních Maďarů jest 88, Rumunů

62, Němců 57 a z jiných provincií
pocházejících úředníků 62. Dobrý
obrat a na první pohled

procházející, ale jaké pak národnosti
jest oněch 62 z jiných provincií
povolanych úředníků?

Místo co se tedy mělo říci 119
Němců, 88 Maďarů a 62 Rumunů,
kdežto by se pak bylo jasně

vidělo, že Rumuni, nejčetnější kmen,
nejméně mají ze sebe úředníků a
Němci, nejslabší,

nejvíce: rozdělil se tento počet

Němců na dvě polovičky s tou
nadějí, že při tech 62 hned

každému snad nenapadne, že musejí
být také Němci neb alespoň
poněmčilci, což jedno jest.

Ano, ano, milí bratři Rumunové! tak
je tomu s vaší rovnoprávností! Již to
jest smutno, že vám

tu vaši rovnoprávnost musejí
dokazovat v novinách: když slunce
svítí, nepotřebuju nikomu

dokazovat, že je den! -

- Zase již „Reichszeitung.“ Tam také někdo z Prahy horlí proti stavění českého divadla na

Vaclavském náměstí, uváděje mezi jiným i tu směšnou příčinu, že to nemůže ani býti z

fortifikačních příčin, proto že prý jest hlavní stráž nyní v Koňské bráně! Kýž jsem

75

Napoleonem, abych porozuměl této fortifikační příčině! Uvádějí se též v tom dopisu slova prý

vysoce postaveného muže, „der auch ein Böhme ist“¹ jenž praviti ráčil:

„Přijde-li to skutečně k tomu, aby se na Václavském náměstí divadlo České stavělo, budu navrhovati, aby se

skvostně vystavělo: neboť jsem přesvědčen, že se v něm bude za dvě léta německy hrát a že

pak budeme moci své staré nedůstatečné německé divadlo strhnout.“ Takové řeči s libosti

uvádějí ministerské noviny, jevíce
vůbec v celém článku i při každé
příležitosti, kde se o něco

českého jedná, největší nechut',
nepřátelství a posměch. A pak máme
věřit, že chtějí páni

ministři držeti slovo strany
rovnoprávnosti?

A ještě „Reichszeitung.“ Dopisovatel
jeden z Lubláně následovně píše, při
čemž znamenati

sluší, že mluví jen o krajích od
Slovinců obydlených: „Němčinu

zcela odstraniti aneb

vyobcovati - jak si to mnozí ultra
přejí - bylo by podkopati svou vlastní
půdu, všechnu zbraň

dáti protivníkům do rukou; nenechati
slovenčinu pučet, bylo by ještě méně
radno, poněvadž

by tím slovanský národní cit hrubě
uražen byl a opozičním žurnálům
obšírná půda k

působení na lid by se odevzdala. Ať
se tedy pěstování jazyků nechá bez

překážky; jenom že

se nesmí z dosavad již dobyté
německé půdy ani za mák upustit.“
To jest velmi srozumitelně

vyloženo tak: Nechme Slovince
křičet, že nemají slovinské úředníky
a školy, že se pro ně od

strany vlády nic nečiní: ať si pěstují
svuj jazyk, však ono je to omrzí,
když budou vidět veliké

překážky a zatím se zmůže
poznenáhla druhý živel jako v
Poznani, a pak až budeme majorita,

přeženeme jim teprva ty
panslavistické choutky. To jest alfa a
omega celé té politiky o
národní rovnoprávnosti.

Poznámky

1 To se nedá přeložit.

Komunismus

H. B. Hlavní původ skoro všeho zlého ve veřejných a občanských záležitostech světa jest - dle

mého mínění ta okolnost, že lidé buďto stejné věci jmenují rozličnými slovy aneb rozličné

věci nazývají stejným jménem. Komu smysl tohoto mínění není hned zcela jasný neb se zdá

býti nepravdivým, rač povážiti následující příklady.

Když jeden člověk druhého, svého protivníka, zabije, nazýváme to vraždou, když jeden

člověk druhému jeho jmění násilně vezme, říká se, že je to loupež, když ale jiný člověk

absolutní (neobmezený) král neb císař na sta lidí nenáviděných pobiti dá a jejich jmění si

přivlastní, nejmenujeme to vraždou a loupeží, nýbrž popravou a konfiskací. Když někdo

jinému chytře a nevědomky jmění
jeho uzme, jmenujeme to zlodějství,
když ale jiný neb jiní

rozličnými bursovními a bankovními
obraty svým spoluobčanům velikou
část jejich jmění v

jejích vlastních kapsách odejmou,
tomu neříkáme již zlodějství, nýbrž
agiotage (adžiotáže) a

operace. Když někdo s jiným
nějakou smlouvu učiní a mu něco
slíbí, pak ale slib svůj a

smlouvu nedrží, jmenujeme to
podvod a lež, když ale vláda něco
takového učiní,

nejmenujeme to lež a podvod, nýbrž
změnu systému. Když se někdo proti
zákonům zemským

nepořádně a násilně opře, nazýváme
to buřičstvím, když ale král neb
kníže samovolně tyto

zákony násilně změní, aneb
zanedbává, nenazýváme to
buřičstvím, nýbrž Staatsstreich, fait
accomplii atd. atd. To jsou tedy

příklady, kterak stejné věci
jmenujeme rozličnými slovy: a

jaký jest z toho strašlivý následek!
Vražda, loupež, krádež, podvod a
buřičství jsou hanebné

věci, které se trestají: ale ty druhé
svrchu uvedené jich sestry jistě
chlubné bývají, vážené

časem a především výnosné, a to
jenom proto, že je lidé jinými jmény
nazývají, a tudy je

během času odvykli považovati za

vraždy, loupeže, krádeže, podvody a
buřičství!!

Zároveň však jmenujeme rozličné
věci velmi často stejným jménem.
Když se ku př. většina

obyvatelů jisté země dobrovolně
podrobí jistým pravidlům,
jmenujeme to zákon: když ale

jeden člověk neb několik lidí celé
zemi proti jejich vůli podle své chutě
předpisují a vnucují

pravidla, nazýváme to také zákonem.
Když obyvatelé jisté země, aby

mohli pokojně a bez

starosti před nápady cizinců živnosti
své provozovati, ustanoví ze sebe
jistý počet mužů ve

zbrani cvičených ke své obraně,
nazýváme to vojsko a obrance
zemské: když ale despota, aby

mohl nespravedlivé a násilnické
panování své nad národem
provozovati, násilně si vybere

pluky ozbrojených k utlačování
tohoto národu, nazýváme to též

vojsko a obrance zemské.

Když člověk Boha ctí, svědomitě a
náležitě své povinnosti vykonává,
jmenujeme ho

nábožným člověkem: když ale jiný
časem hodinku v kostele klečí, oči
překrucuje, se

shrbeným hřbetem všude chodí, při
tom ale nejhanebnější a
nejnepoctivější skutky provozuje,

jmenuje se též nábožným člověkem.

Nepotřebujeme se dále po

podobných příkladech sháněti, najde
se jich všude až nazbyt, přece

však svět dle mínění mého ještě
příliš málo obrátil pozornost svou na
toto škodlivé míchání

slov a věcí, ačkoli již často na to
bylo z rozmanitých stran poukázáno.
Větší část hádek jak

77

náboženských, tak politických, též i
vědeckých ba dokonce i
společenských nebyla by nikdy

ani vznikla, kdyby vždy jedna strana
vykládala smysl slov tak jako druhá.
Ba mohlo by se

dokonce říci, že jest právě tato
okolnost příčinou skoro všeho
neštěstí ve veřejných

záležitostech na tomto světě. Bojujte
proti některé nespravedlnosti a
škodlivosti tak dlouho, až

konečně po velikých namáháních
zvítězíte, dokázavše celému světu
nespravedlivost a

škodlivost této věci, tak že již déle

obstáti nemůže: myslíte, že bude odstraněna? Nikoli, na

čas snad přestane, ale hned zas si počnou utiskovatelé a šiditelé lidstva uváděti do života tu

samou věc, jen že pod jiným jménem, a znovu musíte bojovati a tak to trvá nekonečně.

Tak máme ku př. potlačení svobody myšlének, censuru; když jsme to již tak daleko přivedli,

že zrušena jest v zákoně censura,

hledí ji zase pod jiným jménem
obležení uváděti, a po

obležení zase buď velikými kaucemi,
neb zákazem pošty, a pak zase
konfiskacemi a potom

zrušením porotních soudů a
odevzdáním tisku pod obyčejné, v
moci vlády stojící úředníky, a

pak ještě odjímáním tiskařských
privilegií a Bůh ví, co se ještě dále
vymyslí. To všechno se

jmenuje jinak než censura, ale není
to nic jiného.

A naopak zase, jakmile se vyskytne něco dobrého a získá si lásku a důvěru u lidu, hned si

pospíší, aby jménem toho něco zcela jiného a sobě užitečného zavedli.

Tak ku př. si získalo

náboženství Kristovo po velikých pronásledováních a navzdor všem útiskům konečně důvěru

a lásku u lidu. Co učinili? Pod jménem tohoto svobodného, nikoho nenutícího, každého

milujícího náboženství zavedli
největší tyranství, pálení, a mučení
všech mužů, kteří se o lid

zastávali a proti zlým obyčejům
mocných pánů vystupovali, učinili
sobě z náboženství tohoto

jen výnosné výdělky a příjmy, které
pachtovali, zaslepivše nevzdělanému
lidu titěrkami oči,

vybírajíce již zde -na zemi clo do
nebe a výplaty z očistce, vedouce
kupecký obchod v milosti

boží, kterou za peníze prodávali. A

pokaždé, kdykoli se konečně po
velikých bojích poštěstilo

nějakou reformu provést a nešváry
tyto vymýtiti, zavedli je zase za
krátký čas již opět do

nového učení. To ku př. pozorujeme
na protestatismu, který, jsa bojem
proti zkažené finanční

hierarchii, brzy po provedené
reformaci sám upadl opět do těch
samých nešvár hierarchie

finanční.

Z toho ze všeho vidíme, jak se hraje
na světě slovy, a kterak chytráci
tohoto světa jinými za

věci jen slova strkají, ukrývajíce
špatné věci pěknými slovy, a
užívajíce slov brzy za lákadla,

brzy za strašidla, jak právě toho jest
okamžitá potřeba jejich.

78

Jedním z podobných strašidel jest
také slovo komunismus, které jest již
od některého času

strašidlem proti všelikým liberálním zásadám. Jak často slyšíme tímto slovem okolo sebe

házeti lidi jisté strany, kdykoli se jen o to jedná, aby zohyzdili snažení některým odporné

strany: tito pánové spoléhající se až příliš na sprostnost lidskou, myslí že již porazili každé

liberálnější snažení, když jen proti němu vyřkli nadávku: komunisté, komunistické choutky.

Když se jednalo o zrušení roboty,

přezdívalo se zastavatelům tohoto
spravedlivého

osvobození lidu: komunistů; kdyby
někdo hájil vseobecné právo
hlasovací, nazvali by jej též

komunistou. Podívejme se tedy
tomuto slovu trochu hlouběji do očí!
Komunismus znamená v

pravém a úplném smyslu bludné
učení, že nikdo nemá mít žádné
jmění, nýbrž aby všechno

bylo společné a každý dostával

jenom část zaslouženou a potřebnou
k jeho výživě. Bez

všelikých důkazů a výkladů, vidí
tedy hned na první pohled každý, že
takové učení jest

nanejvýš bláznovské, a že se mohlo
jen vyrojiti z hlav několika
pomatených lidí, kteří by vždy

z člověka chtěli učiniti něco buď
lepšího neb horšího, ale vždy něco
jiného než je člověk.

Každý ale také vidí hned na první
pohled, že takové učení není pranic

nebezpečné, protože

nenajde nikdy dostatečný počet
následovníků, aby do života uvedeno
býti mohlo. Kdekoli se

ještě toto učení v malých pokusech
do života uváděti chtělo, nikde se nic
nepodařilo; nejlepší

toho máme příklad na klášterích.
Tam alespoň z části zaveden jest
komunismus, to jest jmění

jest společné všech, ale jaké různice,
jaké nepřátelství panuje právě mezi

nimi. A to nyní,

kdežto se jen o užívání již hotového
jmění mezi nimi jedná: jaké by pak
teprva byly různice,

kdyby si měli také společně to jmění
a výživu vydělávat? Než není tu
místo a také ani úmysl

dokazovati teprva nemožnost a
nesmysl komunismu - tot' jako již
známou a dávno od nás

pojednanou pravdu předpokládáme.

Obyčejně se ale slovo komunismus

nebéře v smyslu tak úplném, a tu se každé rušení a

dotýkání cizího jmění komunismem nazývá. „Svaté jest jmění, heilig ist das Eigenthum!“

slyšeli jsme tak často v nepokojných dobách r. 1848, vidouce to napsáno na krámích a dveřích

mezi barikádami. Co vlastně jest jmění? - o tom zde jednati nemůžeme, jest to otázka nad

míru těžká k rozhodnutí, která nyní nepochybně bude ještě dlouho hýbat

světem: řeklo by se

snad, to co mám, jest moje jmění,
poněvadž se ale všechno, to co
člověk má, jmenovitě ku př.

co ukradl, neb mocí vzal, neb oč jiné
ošidil za jeho jmění neuznává, dalo
by se tedy velmi

mnoho o jmění jednati.

Než, my zde skutečně nerozkládajíce
pojmu tohoto slova, budeme se držeti
jen zcela

obyčejného jeho významu, pravíme

všem také: Každého člověka jmění
se musí hájiti, a kdo

79

se cizího jmění dotýká, kdo do cizího
jmění sahá, jest komunista! Jen
majitel sám právo má se

svým jměním dle své vůle nakládati
a každé míchání se do toho odjinud
jest komunismus!

Když se ale budeme této zásady
držeti, shledáme brzy, že komunisté
největší jsou zrovna na

té straně, odkud právě v tuto dobu
nejvíce proti komunismu kázati a
brojiti slyšíme: a

zpozorujeme také, že zrovna ti, kteří
jiné viní z toho, že mají úmysl
komunismus zaváděti,

sami nejméně jmění cizé za svaté
drží. Považme ku př. absolutní
neobmezenou vládu: ona

jako první komunista bere sobě pod
jménem daní, neb konfiskací, neb
expropriací atd. jmění

cizé podle uzdání svého, a nikdo

nesmí ani slovem se ozvati proti
tomuto nesmírnému

komunismu. Vláda absolutní bere
celé statky některým a dává je jiným
podle své libosti,

uděluje některým miláčkům svým
privilegie, to jest jiným slovem
právo, obíráti své ostatní

spoluobčany, není to nejrozsáhlejší a
nejškodlivější komunismus? Jak
směšně musí pak na

rozumného člověka působiti

deklamace z těchto stran proti
komunismu, řeči takové jako se

nyní vedou o vysvobození a
zachránění evropské společnosti!
Jakmile někomu bez jeho

dobrovolného svolení aneb proti jeho
vůli nějakou část jmění jeho odejmu,
dopustil jsem se

přestupku proti jmění, jsem
komunista. Proto také v dobře
spořádaném právním státu nesmějí

se jinak ustanovovati a vybíratí daně,
než s povolením sněmu, nechce-li

býti vláda

komunistickou. Daně jsou zajisté věc nevyhnutelná a potřebná. Výlohy, které k dobrému

prospěchu celého národu (rozuměj dobře: prospěchu!) se státí musí, musí také zase národ

zaplatiti. Ta část na tyto výlohy, která na každého občana podle spravedlivého a slušného

rozvržení (repartice) vypadne, nazývá se daň. Kterak ale může

podle zdravého rozumu a

podle práva někdo potahován býti k
zaplacení výloh, když jsme se ho
dříve ani neptali, chce-li

tyto výlohy učiniti, uznává-li je za
prospěšné neb za nevyhnutelné?
Nemá li tedy daň býti

rušení jmění, přestupek proti jmění a
komunismus, musí vždy národ sám
dříve k dani svoliti,

musí se napřed vyjádřiti, že jisté
výlohy učiniti chce, a že tedy také je
zaplatí. Poněvadž se

však celý národ sejíti a raditi
nemůže, vyvolí si ze sebe zástupce
neb plnomocníky (poslance),

kteři právo mají ve sněmu n[^] místo
národu ustanoviti, jaké, které, jak
veliké výlohy národ

učiniti chce, a kterakým způsobem
tyto výlohy co daně na jednotlivé
občany spravedlivě se

rozvrhnouti mají. Proto v
konstitučních t. j. právních a ne
libovolných státech bez povolení

sněmu se žádná výloha udělati to jest
žádný dluh na jméno národu
spůsobiti a žádná daň

národu uložiti nesmí bez povolení
sněmu; - jinak jest to komunismus a
sice nejrozsáhlejší,

nejnebezpečnější komunismus,
komunismus s hůry. A když mi dnes
bez mého svolení nařídí

platit 20 zl., co zabrání, aby nežádali
budoucně 40, pak 80, pak 160, a tak
dále, neboť s tím

samým právem (totiž bezprávím a

libovolností) mohou i celé jmění
odejmouti, aniž se budu

80

moci protiviti, obzvláště když se
ještě právě zas z těch peněz hodně
ozbrojených drží, kteří

snadně zaženou každému, kdo je
platiti musí, chuť protiviti se takové
správě. A kdyby se ještě

tyto peníze vynaložily svědomitě k
pravému prospěchu národa, zůstal by
sice prece způsob

vybírání bezprávím, avšak mohl by se každý snadněji touto myšlenkou upokojiti. Víme však

jakým způsobem se v absolutních státech zachází s penězi od národu těžce zaplacenými.

Polovička rozhází se povalovačům národu nic neplatným a rozdává se pochlebníkům mizerným,

vynaloží se na uplácování atd. atd. Pročež pravím: Nebojte se tak příliš těch komunistů, kteří

berou na groše, těm se zajisté

snadněji ubráníte! ale bojte se více
těch komunistů, kteří berou
na miliony!

Pozorovatel politický

H. B. My Čechové velmi mnoho
máme rádců, ale málo pomocníků a
podporovatelů. Každý

ví, kterak bychom se měli v
politickém a národním ohledu
chovati, ale nikdo nehne ani

stéblem, aby svou moudrou radu také
ve skutek uvedl. Nejkrásnější jest při

tom ještě i to, že ti

rozmanití rádcové nás jako na
tarmarce jeden druhému z ruky
vytrhují a ku svému krámu
trhají.

Vláda praví: Držte se mne a
nebudete-li se držet vlády, jste
ztraceni a padnete do rukou

anarchie a do rukou Němců. Němci
praví: Nechte národnosti, kdybyste
se nedrželi svého

nepraktického národního blouznění,

svého panslavismu, dávno byste již měli svobodu:

přidržte se nás a vyhrajete proti vládě. Aristokratie praví. Dejte nám hořejší sněmovnu a

lordství, jenom tak můžete se udržeti co samostatný národ i proti vládě i proti Němcům.

Hierarchie katolická praví: Zahynete, jestli si popudíte nás a církev proti sobě: v té jedině

spočívá celá síla vaší národní strany. Protestanti praví: Jenom

protestantství má v Čechách

svou přirozenou půdu, jak vás učí
historie; my jsme zachovali jedinečnou
vaši národnost a

historickou slávu, držte se nás. A za
nějaký čas budou snad říkat nynější
usedlí rolníci, potom

již statkáři: Držte se nás, my jsme
jádro českého národa, podporujte nás
proti domkářům

usedlým, proti aristokracii vyšší než
jsme my, abychom zase my mohli

býti sami aristokratie

nižších než jsme sami. A domkáři a
neusedlí budou říkat: Naše je
budoucnost, jest-li nam

pomáhati nebudete proti usedlým,
zahyne národ český co národ, neboť
se více držeti budeme

německých radikalistů. Tu máme
všechny rady pohromadě a vidíme
zároveň, že každý z těch

81

rádců zvláště na sebe při své radě

nezapomíná, že sobě nejvíce radí. -
Což tedy činiti? Nic

jiného než co odhodlaný plavec:
proraziti prostředkem všech těchto
proudů a úskalí, býti ke

každé zde jmenované straně
spravedlivý, ale nezadati se žádné
docela, proto že národ není ani

vláda, ani aristokratie, ani hierarchie,
ani církev, ani rolnictvo, ani
domkářstvo, nýbrž celek, v

němžto každý stav tak dlouho jest
užitečný, pokud druhé neutiskuje a

neobtěžuje.

- Také v knížectví srbském zavedla již vláda tamější uniformy úřednické, a sice červený fes s

vyšitým erbem zemským a modrý šat se šavlí po boku. - Divná věc, že má málo který člověk

dost na své lidské důstojnosti, a že skoro každý touží po nějaké mašliče, kteroužto by se od

jiných rozeznával.

- Noviny „Presse“ uveřejňují osudy

Dr. Ziemialkovského, bývalého
haličského poslance na

říšském sněmu, jenž byl od
vojenských úřadů haličských beze
všeho soudu zaslán do Meranu

v Tyrolsku, kdežto se rok zdržovati
musel; poukazující při tom slušně na
nešetření osobní

bezpečnosti pojištěné v ústavě, a
divíce se tomu, kterak vojenský
velitel Haliče moc míti mohl

přes celé Rakousko až na druhý
konec od Haliče někoho zasílati a jej

v Tyrolích, kdežto

ústava platí, po rok násilně zadržeti,
a to beze všeho právního výroku.

„Presse“ soudí, že tato

záležitost musela býti mezi
výminečnou vládou haličskou a mezi
všemi ostatními

konstitučními správami na cestě
omluvena.

Podivuhodná jest v tomto ohledu
sympathie všech vojenských velitelů
v obležení: neboť i

redaktoru těchto listů v Praze
vyhrožoval ještě za času Nár. Nov.
vojenský úřad tím, že bude

zaslán do Celovce (Klagenfurthu)
tak jako by se vnitřní rakouské země
a Tyrolsko od vlády

považovaly, za Botany bay k
deportaci. - Strany kompetence
vojenského soudu na

Hradčanech neví se beztoho posud
pranic jistého. Tam se soudí lidé
zatčení ještě před

ohlášením obležení, kterýmžto se

vytýkají přestupky též před tímto
ohlášením podniknuté, a

tudy na každý pád před obyčejné
soudy náležité, poněvadž jistě žádné
ohlášení, žádný zákon

nazpět působiti nemohl - u
rozumných vlád! Dále se pak
vyšetřují u téhož vojenského soudu

lidé dopustivší se v Praze
nejnepatrnějších policejních
chybiček, jestli totiž náhodou právě

přišli do rukou téhož strašlivého

tajného vehme-gerichtu; pak se tam
ale vyšetřují též lidé z

celých Čech dle libosti vybrání,
ačkoli nikde obležení prohlášeno
není. Pak se chce mluvit o

nějakém konstitučním pořádku, o
nějakém držení ústavy!

Nedávno právě zatknut jest pan
Buchtele, měšťan Litomyšlský a
zavezen beze všech okolků

do Prahy před vojenskou komisi O
radostné živobytí rakouských
konstitučních občanů, kteří

večer se kladouce a ráno vstávající,
nevědí jestli nebudou do rána nebo
do večera v Praze na

Hradě seděti, kdežto ovšem, jestli
ničeho se nedopustili, asi za několik
měsíců za nevinné

uznání budou. Kdo by neděkoval
Bohu za takovou vládu, kdo by se
necítil šťastným, kde se

mohou nabrati ještě nespokojenci!
Pan ministr Bach pravil kdysi ve

Vídni ve sněmu (nestojí
mi za to, abych hledal v protokolech
kterého datum), že prý vláda
nezavede žádné politické
tendenční procesy.

Proč by jsme veselí nebyli,

Když nám Pán Bůh přeje;

Dá nám na světě obležení,

A po smrti nebe!

- V Pešti tedy již zabarvili maďarský

nápis u pošty - sic vos non vobis
nidificatis apes, fertis

aratra - boves Než se ale zabarví
5000000 Maďarů, vypotřebuje se tak
mnoho barvy černé, že

se musíme obávat, aby se snad pak
nedostalo na černožluté šranky, a aby
se nemuseli šranky

nějak jinak obarvit.

- V Pražských časopisech vedou se
nyní ustavičně hádky o místě, na
kterém se vystavěti má

české divadlo. Strany jsou nestejně:
jedni chtějí stavěti na Sv.

Václavském trhu, druzí praví,

že se tak znamenitý trh nesmí
českým divadlem zohyzditi. Každý
beztoho hned ví, že jsou to

opět ty dvě věrné strany, které jsou v
Čechách vždy proti sobě. My ovšem
myslíme podle

písmá: že není člověk k vůli sobotě,
ale sobota k vůli člověku, že tedy
Čechové nejsou k vůli

Koňskému trhu, nýbrž koňský trh k

vůli Čechům. Avšak některým záleží především na tom,

aby na trhu nestálo žádné stavení - to jest vlastně žádné české divadlo, protože německé

divadlo zrovna tak vystaveno jest na Ovocném trhu. Chopme se tedy té samé argumentace a

žádejme, aby bud' strhli divadlo na Ovocném trhu, které jej hyzdí, aneb aby dovolili zhyzditi

též Koňský trh zase českým

divadlem. Jenom konsekvence!

- „Škoda, že jsou rakouské finance v tak špatném stavu, že pan ministr osvěty ani dost málo

pro školy učiniti nemůže.“ Tak jsem si zastesknul čta zprávu, že se budou zase kdesi stavěti

nové citadely v ceně půl druhého milionu zl. stř., to by bylo na 15 000 učitelů každému po

100 zl. stř. - Ale ta žandarmerie je přece útěcha má, když máme žandarmerii, nač potřebujeme

škol!

83

- „Unie“ píše z Plzně, že tam
německá kočující divadelní
společnost, jsouc již dokonce na
mizině, ohlásila konečně česká
představení, čímž se trochu zotavila,
pak ale zase hrála
německy. - To jsou známé věci.
Mnohý starý dům vyvěsil, když již
bylo nejhůř, slovanskou

firmu, a uchránil se tak, načež hned zase starou firmu vystrčil.

- „Reichszeitung „ píše z Prahy sice prý z velmi hodnověrného pramene, avšak přece ještě prý

pochybuje, že prý tam vypátrána jest tajhá politická společnost, která držela shromáždění svá

v Šárce (skalnaté údolí půl druhé hodiny od Prahy, poučuje „Reichszeitung“) a tam prý měla

také pres. Jest to věru strašlivé pomyšlení: Tmavá noc, všude

obležení a censura, jen ve

skalnaté údolině Šárky v temném
lese hoří smolnice. Tam se každou
noc v pravou půlnoc

schází Svornost ze všech končin.
Tam provozují se Žižkovskými
palcáty v rukou strašlivý

vojenský tanec okolo ohně s
divokým křikem, zpívajíce: „Šuselka
nám píše.“ Každý kdo do

spolku chce přijat býti, musí vypít na
znamení pintu krve z německých

nemluvnátek. Jeden

sedmašedesátník z Prahy, který se
jednou na výletu trochu více napil a
tudy přes noc v Šárce

v Luštině ležeti zůstal, viděl toto
všechno na své vlastní oči, a udal to
též u náležitého úřadu

jak na svědomitého občana náleží.
Nemohl však nikoho poznati,
poněvadž měli všichni

d'ábelské černé larvy na obličejích.
Jednoho ale přece poznal podle
hlasu, byl to K. Havlíček,

který sice se přetvařuje jako by v
Kutné Hoře bydlil, zatím ale každý
večer po železnici s

falešnými vousy a pod jiným
jménem do Šárky k těmto schůzkám
jezdí a ráno se vždy vrací,

z kterého ohledu také naschvál v
Kutné Hoře na konci města bydlí, a
což patrný toho všeho

důkaz jest, nikdy večer do hospody
nechodí. - Do skály mají tam
vytesanou nesmírnou

jeskyni, ve které jest hlavní skrýše.
Tam se tisknou zapovězené knihy a
noviny, jakož i

falešné banknoty, kterých je proto
tak mnoho. Též tam do hluboké
propasti, která se táhne až

k Vltavě, házejí všechny dvacetníky,
proto jich je tak málo. V této jeskyni
jest též tajný archiv

spiknutí, pročez se jim nikdy nic
dokázati nemůže: v tomto archivu
jsou již vypracované

plany na rozdělení všech domů

pražských, které nyní Němcům
náleží, mezi Svornost. Každý

sprostý dostane jeden dům, kaprál
dva a důstojník tři se zahradou. - To
všechno se zdálo

onomu podnapilému
sedmašedesátníku v Šárce a bylo by
se mu zdálo ještě více, kdyby ho

nebyl probudil žandarm, tázaje se na
pas, načež se onen co abonent a
korrespondent

„Reichszeitungu“ praenumeračním

lístkem vykázal a v pokoji propuštěn
jest. - Z toho samého

pramene a péra píše se též
„Reichszeitungu“ takto doslovně:
„Kdo zná Havlíčkův obyčej a

způsob, každý krok vlády osočovati
a v podezření uváděti, a národní
nenávist kázati, ten

zajisté uznal záповěď Slovana (v
Praze) nejen za žádoucí, nýbrž i za
potřebnou, zvláště že

podobné spisy skrze svou lacinost a
styl u nižších tříd obecnstva snadný

průchod nalezají“.

84

Věru, zákaz „Slovana“ v Praze byla nevyhnutelná věc, a ukáže se brzy, že Pražané za krátký

čas, co „Slovana“ čísti nebudou, samé chvalozpěvy na ministerstvo zpívati budou. U nižších

tříd lidu najde prý „Slovan“ průchod - a ani tak bych neřekl na místě „Reichszeitungu,“

nebot', poněvadž člověk teprva s

baronem počíná, tedy čtenářové
„Slovana“ vlastně ani lidé

nejsou. A co se konečně onoho
popuzování národnosti týče, - ať jen
se „Reichszeitung“ ke

své veliké bolesti nedočká těch časů,
kde budou Slované, Němci, Maďaři,
Vlaši i Rumuni

největší přátelé!

- „Deutsche Ztg.“ píše z Liberce
(Reichenbergu), že učitelstvo tamější
hlavní a dívčí školy

zamýšlí přestat učit tak dlouho, až jim bude vyplacena služba, jejížto nedoplatky prý již 7000

zl. stř. obnášejí. Již prý skrze deset let se učitelstvo po 14krát v této záležitosti nadarmo u

rozličných vyšších a nejvyšších úřadů ucházelo. - Věru, člověk se již sám za to hanbit musí,

že někteří lidé ustavičně proti vládě sočí. -

Ludvík Napoleon, president francouzské republiky, dává nyní

vydávat ve svém smyslu

časopis, který bude nyní vycházet
pod jménem „Moc“ a jehož účelem
bude, jak sám praví,

„posilniti ve Francouzích víru v
autoritu (v moc), která prý již po 60
let (od velké revoluce

totiž) velmi sešla“. Ubohý zadlužený
Ludvíčku! Tvůj veliký strýc
Napoleon Bonaparte umel

přece nejlépe zacházet s autoritou,
přivedl nejen celé Francouzsko,

nýbrž i korunované hlavy

pod svou autoritu a konečně přišel
sám - pod autoritu anglického
kaprála. Ne autorit, ale práva

jest nám zapotřebí, chceme-li
trvanlivý pokoj v Evropě: autorita
bez práva padne skrze jinou

autoritu opět bez práva, a jenom
právo má budoucnost, ale žádná jiná
autorita.

„Pressburger Zeitung“, noviny
polovládní, uveřejňují zprávu, že
bude na divadlo zavedena

censura, tak sice, že kus i když
„admittitur“ (povolení) dostal, přece
se i po prvním i po

druhém představení zapověditi může,
a teprva po třetím představení již
nikterak zapovězen

býti nemá. Censura ale jest v ústavě
zapovězena.

- Vláda nyní prý velmi se připravuje
na kolonisaci Uher. (Připomeňme si
kolonisaci Čech po

bitvě na Bílé Hoře). Zvláště prý chce

každému, kdo by s nějakým
kapitálem se v Uhrách

usadil, znamenitých výhod
poskytnouti a vyše zvláštní jednatele
do Němec, kteří by

kolonisty verbovali, tak prý, jako již
císař Josef II. to učinil. - Při této
příležitosti musíme

několika slovy o tomto císaři se
zmíniti. Chtěť on poněmčiti
Rakousko a sice

nejnebezpečnějším způsobem
pomocí svobody; udělovalť národům

dobré řízení, svobodu ve

víře, a za to žádal od nich, aby se stali Němci, opustivše svou národnost. Nepodařilo se to ale,

85

a jmenovitě Maďaři a vůbec obyvatelé Uher, kteří již měli dříve svobodu ústavní, s dobrým

prospěchem odporovali císaři a hájili samostatnost své koruny. Již tenkrát obmýšlel Josef

udělati z království Uherského

korunní zem Uhry - ale nadarmo, a
teprva nyní se to na papíře

podařilo, jestli v skutku, to se teprva
budoucně ukáže. Naše koruna česká,
jednou tak mocná

jako uherská, již dávno padla ve
skutečnosti za obět' - ovšem proti
všemu historickému právu.

Nyní se ještě jen na jménu pracuje, a
pozorujeme znamenitou bedlivost u
vlády, aby se sice

„langsam aber entschieden“ místo
království Českého psalo a mluvilo

korunní země česká.

Korunní zem jest ovšem jen přechod
k provincii a k departementu.

Musíme však doufat, že

česká koruna, která jest starší než
rakouská, bude přece aspoň tak
dlouho trvati jako tato.

- Nejznamenitější na světě jest nyní
to, že každý hned všeobecnou zkázu
prorokuje, jestli se

mu po vůli nestane. Tak ku př.

noviny vládní presidenta francouzské

republiky prorokují

revoluci, jestli nepovolí sněm
presidentovi ty tři miliony franků
ročně, o které žádá. A

mluvíce k Orleanistům a
Legitimistům, praví dále: „A což oni
si dělají z revoluce, snad budou

z nich ministři, senátoři nebo
pairové. Blázni, vyženou vás, jestli
vás nepobijí

(nezguillotinují). A věru kdyby se jen
na vas toto proroctví vyplnilo,
nechali bychom vám tu

radost...“ Z čeho pozorujeme, že by si z toho ani Ludvík Napoleon mnoho nedělal, kdyby

Orleanisté a Legitimisté potlučeni byli, ale jedná se také o vlastní kůži.
- Ostatně ale nahlíží

každý, že pro blaho Francouzská není zapotřebí, aby měl president 3,000.000 franků ročně,

naopak, čím větší jest jeho plat, tím více bude míti v rukou prostředků k reakci, k uplácení

atd.

- Neapolitánský král, již co pamatuje
nyní žijící koleno, dvakrát slíbil a
přisahal svatosvatě

konstituci a dvakrát také svůj slib
zrušil. Ted' právě se shánějí u
reakcionářské strany v jeho

království podpisy na nejponíženější
žádost, aby zase zavedena byla
Božská prý a

nejdobročinnější absolutní vláda. Ví
se všeobecně, že dobrotivé srdce
tohoto krále takovou

prosbu klusem vyplní.

- Biskup litoměřický, „aby prý
předsudkům a zlému nakloněnému
duchu času hráz postavil“ -

povolal 20 ligurianů do své diecése.
Vidíme tedy, že jest pan biskup
homeopath.

„Wanderer“ píše: že v Debreczině
vychází malý maďarský časopisek,
který prý k tomu

ustanovený piarista censuruje. - Co
to ale všecko platno, když censura

nesmí být zavedena.

86

Co jest vlastně konstituce?

H. B „To máte z té konstituce!“
slýcháváme obyčejně mluvit od jisté
strany k méně

vzdělaným krajanům, kdykoli od
vlády vyjde nějaké nové, lidu
nepříjemné nařízení, když

přijde nějaké zvětšení daně, silné
braní na vojnu, tažení a ubytování
vojska, když se hemží

špinavé a roztrhané papírky místo
zemských dvacetníků. To všechno
máte z té konstituce! a

neostýchali by se snad i každé
krupobití a podobné neštěstí za
následek konstituce vyhlásiti.

Tomu všemu není se co diviti, neboť
jsou lidé, kteří konstituci jako
morovou ránu nenávidí,

poněvadž stenčila jejich pýchu,
jejich důchody a jejich panování,
pročež také i od nich není co

očekávati chválu konstituce.

Slyšel jsem však i jiné lidi zrovna tak
mluviti, a to takové, kteří by
vstávající, lehající Bohu

za konstituci děkovali, kdyby
rozuměli co jest: pozoroval jsem, že i
tu a tam mezi měšťany,

kteří jinak rádi jsou považováni za
moudřejší a vzdělanější, podobné
smýšlení se zakořenilo.

Tak nedávno jistý Kt..h..ský řezník
zuřivě přede mnou konstituci
proklínal, neboť myslil ve

své sprostnosti, že skrze ubohou konstituci hovězina je nyní tak drahá, a pravil velmi

prostoduše, že za absolutní vlády bylo přece jen více volů, nepozoruje ani jak urážlivého vtipu

se nevědomky dopustil.

Když po smrti předešlého ruského císaře Alexandra mnozí důstojníci od gardy volali: Ať žije

císař, ať žije konstituce! pravili prostým, že se císařova žena jmenuje konstituce, načež i tito

volali: ať žije konstituce. V Neapolitánsku přišlo to již působením dvorské strany a zkaženého

odnárodněného kněžstva tak daleko, že se lidé podpisují na žádost, aby přestala konstituce, a

aby král zase absolutně a libovolně vládl jako dříve.

A také u nás nebylo by věru divu, kdyby se mnozí sprostí lidé na podobnou žádost

podpisovali: neboť kdo by myslil, že ta nynější naše vláda a všechna ta nová ustanovení, která

vyšla od nynějšího ministerstva, že, pravím, to již ta slíbená konstituce jest, tent' by zajisté

dlouho neváhal prositi, aby tato konstituce již brzy přestala.

Za starých absolutních časů považovala se země (stát) jako nějaký statek, jako nějaké panství

a jmění panujícího císaře, krále nebo knížete, který národ spravovati

nechal od svých

služebníků podle své libosti a vůle a jen s ohledem na svůj vlastní užitek bez ohledu na užitek

a na štěstí občanů, které svými poddanými nazýval. Hlavní péče takové vlády byla jen, aby se

toto mocnářství panující rodině vždy udrželo, ne ale aby se občanům dobře vedlo. Zlí a

87

nerozumní králové obětovali pro své

a svých dvořanů marné často velmi
nemravné

kratochvíle nesmírné miliony peněz,
kteréžto miliony si ubozí v potu tváře
pracující poddaní

těžce utrhnouti museli od svého
živobití, aby je co daně odvedli do
pokladnice mocnářovy.

Aby se sklíčený a utiskovaný lid
bouřiti a protiviti nemohl proti
malému počtu hejřících

utiskovatelů svých, zavedlo se na
útraty téhož utlačeného lidu vojsko,

které sic též pocházelo

z toho samého utlačeného lidu,
kterémuž vojsku se ale rozličnými
chytře vymyšlenými

způsoby vštípila hrdost nade všemi
ostatními a nepřízeň proti všem
ostatním stavům.

Náboženství svaté, mající sloužit k
úteše a zdokonalení lidu, obrátilo se
též jen skoro ke

službě vlády absolutní: kněžstvu,
zvláště vyššímu, dali veliké statky a

veliká práva, jen aby

zas udrželi lid ve slepé poslušnosti,
aby učili, že všechna moc od Boha
pochází, že jsou tito

absolutní mocnářové zástupcové
Boha na zemi, že se máme takové
libovolné vládě, i kdyby

sebe nespravedlivější byla, ve všem
podrobiti, že to poroučí Bůh atd.
Úřednictvo bylo též jen

slepý nástroj takové libovolné vlády
a majíc ve svých rukou často blaho
jednotlivých občanů,

mohlo jim zase dle své libovůle
škoditi nebo prospívati, pročez si
každý, maje při úřadě co

činiti, přízeň jeho, často i na
nepoctivé cestě hledati musel. Při
tajnosti, s kterou se všechny

soudy odbývaly, řídila se velmi často
i spravedlnost podle libovolné
náklonnosti.

Proti ničemu tomu, proti žádným
chybám řízení zemského nesmel se
nikde ani hlas veřejně

ozvati: vláda držela veřejný tisk
skrže censuru pod svou mocí, a
nikdo nesměl ničehož tiskem

vydati a uveřejniti, než co vláda
povolila. Nikdo nevěděl jak veliké
jsou příjmy zemské a nač

se vynakládají, daně se jen
rozepisovaly a vybíraly, účty se
žádné nekladly, tak že se nikdy

vědět nemohlo, kam tyto daně jdou
a nač je jich potřebí. Právo nebylo
žádné, poněvadž to, co

dnes jako právo platilo, již zítra skrže

nové nařízení se odvolati a jinak ustanoviti mohlo.

Taková tedy jest vláda absolutní neb neobmezená.

Všeho toho opak jest ale konstituce čili právní neb ústavní vláda. Při vládě konstituční

nepovažuje se již císař za majitele a uživatele celé země, nýbrž jen co spoluoud celého

národu. Zde není již národ pro císaře, nýbrž císař pro národ. Celá vláda

musí se řídit dle vůle

národu, a bez vůle a bez svolení
národu nesmí se nic důležitého řídit.
Stát jest dle

konstitučních zásad proto, aby v něm
občané našli bezpečnost svých
osob a svého jmění,

pořádek, avšak i svobodné
pohybování, pokrok a vzdělání a
společnou blaženost. V

konstituční zemi nesmí se nic dít
podle něčí libovůle, nýbrž všechno
dle zákonů

ustanovených, podle nichžto se tak
císař jako i každý jiný buďsi malý
nebo velký ve všem

říditi musí. Nikdo, ani císař nesmí se
stavěti nad zákony, a nesmí zákony
přestupovati.

88

Tyto zákony nesmí též císař nebo
jeho vláda sami ustanovovati aneb
předpisovati, nýbrž

jenom sněm vyvolený z celého
národu je ukládá a zákonem v

konstituční zemi může být jen
to, strany čeho se dříve vláda se
sněmem srozuměli.

Tři hlavní moci jsou tedy v
konstitučním státu, jedna od druhé
neodvislá a sice zákonodární,
vykonávající a soudní Zákonodárná
jakožto nejhlavnější ustanovuje
pravidla, zákony a práva,
dle kterých se všechno řídití musí,
vykonávající (exekutivní) čili vláda
neb správa zemská

vykonává tyto zákony a vede podle nich správu země a soudní moc rozsuzuje spory a rozepře

jak mezi jednotlivými občany tak mezi vládou a občany podle práva ustanoveného, a tresce

ty, kteří zákony přestoupili.

Zákonodárnou moc má sněm společně s císařem, to jest, s vládou. Vládu drží císař s ministry

svými. Neboť císař sám dle konstitučních pravidel nic ustanoviti a poručiti nemůže, leč by se

některý z ministrů jeho na to
podepsal, kterýžto ministr tímto
podpisem přijímá na sebe

odpovídání za toto ustanovení, kdyby
z něho pro zem a pro národ škoda
nějaká pošla. Sněm v

takovém pádu žádá od ministra, aby
se zodpovídal, a jestli učinil ministr
něco proti zákonům

zemským, odevzdá jej sněm k soudu,
a byly případy v konstitučních
zemích, že takoví zemi a

národu zpronevěřilí ministři i smrtí
potrestáni byli. Císař nesmí míti v
takovém pádu moc,

uděliti odsouzeným ministrům
milost, kteroužto milost smí císař
každému jinému od soudu

odsouzenému vinníku uděliti. Císař
si vybírá a ustanovuje ministerstvo
sám dle vůle své a dle

jeho vůle mají též řídití všechno,
avšak na své vlastní odpovídání, tak
aby to řízení v ničem se

neprotivilo zákonům aneb prospěchu

zemskému. Císaři nesmí se ale ze
žádných chybných a

škodlivých ustanovení vlády vina
dávati, neboť osoba jeho jest
neodpovědná a zasvěcená, a

všechnu vinu nesou jen ministři na
sobě. Touto však neodpovědností
právě zmenšena jest

moc císařova tak že sám bez volení
ministra některého nemůže nic
ustanoviti a když některé

ustanovení císařovo žádný ministr na

své odpovídání přijmout nechce,
poděkuje se ze svého

úřadu a císař musí jiné ministry si
hledati, kteří by tuto věc na své
odpovídání přijmout chtěli

a nenajdeli žádného takového, musí
císař od tohoto ustanovení upustiti.
Kde již konstituční

vláda pevně zakořeněna jest, tam se
z bázně před sněmem netroufá žádný
ministr vzíti něco

na své odpovídání, přijmout a
ustanovit něco, co by proti smýšlení

většiny národu čelilo, a

vláda se tudy řídí dle smyslu většiny.

Že u nás o konstituční moci císaře
ještě příliš mylná a zastaralá mínění
panují, pozorujeme

nejlépe z toho, když slyšíme některé
mluviti, že císař úředníky neb vojsko
platí, že se císař o

vdovy a sirotky jejich stará, že jest
některý voják neb úředník v císařské
službě atd., což

všechno nevlastně tropicky se mluví,
nebot' národ platí z daní svých
vojsko a úředníky, a J.

M. císař pán neplatí nic ze svého,
naopak, ještě sám od národu roční
plat dostávávál z daní zemských, a
úředníci a vojsko nejsou ve službě u
císaře pána, nýbrž jsou v zemské
službě.

Vůli národu zastupuje sněm z národu
vyvolený a hlavní jeho práva jsou
následující: Sněm

rokuje o všech zákonech a bez

svolení sněmu nemá míti žádný
zákon platnosti. Bud' to vláda

učiní návrh zákonu a sněm k němu
svolí aneb sněm navrhne zákon a
vláda (císař) k němu

svolí: ale bez společného svolení
sněmu i vlády nesmí se státi žádný
nový zákon. - Bez

povolení sněmu nesmí se ani krejcar
daně od občanů vybírat a chce-li
vláda nějakou novou

daň ustanoviti, nebo starou zvětšiti,
musí to vždy napřed sněmu k

povolení předložit. Také

obyčejnou daň roční musí sněm též
znova povolit, jinak je vláda vybírat
nemá bez sněmu.

Vláda musí sněmu klásti účty z celé
zemské, ze všelikých příjmů a
vydání, vláda nesmí

povolení sněmu žádný dluh udělati
na zem, a musí též vždy na rok
budoucí předložit sněmu

výkaz všelikých výloh, které vláda
na ten rok učiniti hodlá, aby je sněm

za potřebné uznal a

potvrdil. Samo sebou se rozumí, že sněm ustanovuje, jak velké vojsko vláda držeti má, a jak

mnoho se má vybíratí rekrutů, kteřížto se nikdy bez povolení sněmu vybíratí nemají.

O moci výkonné čili o vládě bylo sice již dříve jednáno, když jsme její podíl v zákonodárství

vysvětlili. Tuto však ještě sluší podotknout, že v konstitučních zemích se jen taková vláda

udržeti může, která jest ve smyslu a dle vůle sněmu. Výkonná moc má sice obyčejně právo

sněm rozpustiti, když by se některé důležité ustanovení jeho tuze přičilo vládě, avšak musí

vláda hned v určitém čase jiný sněm podle toho samého volebního řádu jako předešlý svolati:

jest tedy takové rozpuštění sněmu vlastně jen appellace vlády k národu, aby totiž národ skrze

novou volbu poslanců příležitost
měl objeviti, jestli jest stejného
mínění se sněmem

rozpuštěným aneb s vládou, která jej
rozpustila. Tak se vykládá rozpuštění
sněmu pravým a

poctivým způsobem, který jest také
zcela konstituční: něco jiného ale
jest, když vláda jen

proto sněm rozpustí, aby mohla
libovolně sama zákony dávat a snad
s tím úmyslem, aby již

žádný sněm budoucně ani nebyl, to

ovšem není žádná konstituční vláda.

Soudní moc musí být v konstituční zemi zcela neodvislá od vlády, aby mohla beze vší lidské

bázně rozsuzovati jen podle zákonů bez ohledu koho dle nich odsoudí, i byt' by to sama vláda

byla. Této neodvislosti soudů hledělo se v konstitučních zemích tím docílit, že soudce vláda

neustanovovala, nýbrž že byli od národu voleni (což se i nám zdá býti

nejlepší), aneb že sice

vláda i tyto soudce ustanovuje avšak právo nemá je přesaditi neb hodnosti zbaviti, a že při

všech důležitějších pádech porota (volení občané) výrok viny neb nevinnosti pronáší a

90

soudcové jen pak trest dle zákonů ustanovují. Každý nahlíží, že při tom přece vláda veliký

vliv na soudy míti musí, již skrze to,

že povýšení soudců od její vůle
závisí Neodvislost

soudní moci od vlády jest ale proto
hlavně potřebná, aby soud za svůj
rozsudek se nemusel

obávat pomsty od vlády, kdyby proti
ní rozsouditi musel, a aby také při
obžalování ministrů

samých spravedlnosti se šetřilo, třeba
by oni měli v rukou moc nejvyšší v
zemi.

Aby se ale správa celé země dle
nejlepšího způsobu vedla, musí býti

v konstitučních zemích

ve všem veřejnost jak v jednání vlády, tak i v soudech, dle známého prostonárodního přísloví:

Co je s šeptem, to je s čertem, což znamená jinými slovy, že se žádná poctivá a spravedlivá

věc veřejnosti štítiti nesmí. K tomu účelu musí býti v konstituční zemi svoboda tisku, aby

každý mohl o každé záležitosti veřejně své mínění pronést, a aby

tak všelike vady zemské na

jevo přijíti mohly. Pravá konstituční svoboda tisku musí být ale tak zřízena, aby vláda neměla

moci někomu projevení jeho smýšlení skrze tisk jakýmkoli způsobem zabraňovati, nebo se

někomu za to mstíti, který by její vady vytýkal. Z toho ohledu nesmí být také nikdo v

konstituční zemi skrze tisk souzen od úředníků vlády, nýbrž jen od svých spoluobčanů skrze

porotu, neb by se jinak brzy nazývalo všechno přestupkem, co by se vládě nelíbilo, třeba by to

bylo národ a zemi nejužitečnější.

Vláda, která tisk pronásleduje, projevuje vždy nekonstituční

libovolné choutky, a ukazuje, že nechce býti veřejně posuzována, že tedy má nějaké příčiny,

tajiti se s něčím před národem. S dobrými věcmi se ale nikdo tajiti nemusí.

Dále jest ve všech konstitučních zemích svoboda spolků, t. j. právo, aby se občané k dosažení

jistých větších účelů, ku kterým síly jednotlivců nestačí, spojit mohli. Spolky takové, zvláště

politické, mají hlavně ten účel, aby jisté potřebné změny v zemi provedeny býti mohly, pročez

také se obyčejně ke každé takové důležité proměně v konstituční zemi spolek utvoří, který tak

dlouho myslí spoluobčanů strany té

věci objasňují, až konečně na sněmu
skrze zákonodárni

moc se co zákon platný ustanoví.
Dobrá a svědomitá konstituční vláda
ráda vidí spolky,

zvláště politické, proto, že z nich
poznává (mimo sněm) nejlépe
veřejné smýšlení lidu, aby se
dle něho řídit mohla.

Jistota osoby jest též jedna z
hlavních známek pravé konstituční
vlády t. j. aby někdo z pouhé

msty neb nenávisti některého
úředníka, vojáka neb ministra do
žaláře dán býti nemohl, nýbrž

jen tenkrát, když se skutečně něčeho
proti zákonům dopustil, a když soud
jeho zabavení

uzavřel.

91

Jistota jmění v konstituční zemi
znamená zase tolik, aby nikomu bez
jeho svolení aneb proti

zákonu od nikoho, ani od mocnáře

samého, žádné jeho jmění vzato býti
nesmělo. Svoboda

víry a učení zase znamená tolik, aby
se světská moc nemíchala do toho,
co který občan o

náboženství smýšlí, a aby nechala
každému tu víru, která mu jest milá,
aby nesměl být nikdo

pro svou víru a své smýšlení
pronásledován, pokud se ničehož
proti zákonům nedopustil, a

aby vláda nesměla osobám, které
svou schopnost zákonitým způsobem

ukázali, zabraňovat

vyučování mládeže.

Dále musí býti v konstituční zemi
svoboda a samospráva obcí, což
znamená, aby se vláda a

úřednictvo nemíchali do jejich
obecních záležitostí, aby nechtěli s
nimi jako poručníci s

nemluvňaty zacházeti, nýbrž aby si
občané sami v mezích zákonů řídili a
spravovali jak své

obecní tak i všelike jiné potřeby obcí

svých. Vůbec se nemá vláda v
konstituční zemi do

všeho míchat, nýbrž nechati co
možná nejvíce svobodného
pohybování jak jednotlivým

občanům, tak i obcím, též jiným
řemeslnickým, průmyslovým atd.
společnostem, neboť

zkušenost ukázala, že se právě tak
všechno nejlépe daří. Vláda jen má
nad tím dbáti, aby

nikdo, užívaje svobody své, jiným v
cestu se nestavil a jim užívání jejich

svobody

nezamezoval. Čím více odevzdá
vláda do rukou občanům samým, a
čím menší jest počet

vládních úředníků, čím jednodušší
jest celá veřejná správa, tím lepší jest
řízení konstituční.

Dobrá konstituční vláda musí hlavně
na to dbati, aby bylo v zemi co
možná nejméně

zahalečů, to jest osob takových, kteří
bud' nic aneb aspoň nic potřebného a

užitečného

nepracují, neboť sam rozum to
každému dává, že se všechny tyto
osoby, které si samy

živobytí své nevydělávají, od
ostatních pracujících vyživovati
musí, a že tedy tím obtížnější

jest život pracujících, když musejí
kromě sebe, ještě mnoho jiných
vyživiti svou prací. Ta

země jest zajisté nejlépe zřízená, kde
každý co možná nejvíce užitečné
věci pracuje, a kde

také každý celý užitek práce a
pilnosti své sám zase užívá, a nemusí
velikou část výdělku

svého jiným, kteří nepracují,
odevzdávati a s nimi se dělit.

Dalo by se zajisté ještě obšírněji
vypisovati, co vlastně jest pravá
konstituce, přestanu však

pro tentokrát jen na tom, neboť jsem
přesvědčen, že již toto zde posud
řečené dostatečné jest

k tomu, aby si každý sám zodpovídal

otázku: Jestli by se jemu taková
konstituční vláda líbila,

a jestli by jemu a každému užitečná
byla, a jestli již nyní v Rakousích
konstituční vládu

máme? - Účel tohoto článku jest ale
ten, aby i méně vzdělaní spoluobčané
naši porozuměli, že

mnohé nepříjemnosti a nehody, které
by jisté lidu a konstituci nepříznivé
strany rády za

následky konstituce vydávaly, aby
tak u méně čiperného lidu konstituci

samou zostudily, - že,

92

pravím, tyto nehody a nepříjemnosti,
které trpíme, nejsou následek
konstituce, nýbrž zrovna

naopak následky nekonstitučnosti, a
že by všechny tyto nehody a
nepříjemnosti pominouti

musely, kdyby opravdivá konstituce
do života uvedena byla.

Poznámky

1 A sice u nás v Rakousích má J. M. C. deset milionů zl. víd. č. na rok pro sebe a pro svůj

dvůr, t. j. každodenně přes 27 000 zl. v. č.

Pozorovatel politický

H. B. Od 1. července počne vycházeti ve Vídni „Vídeňský denník“ a v Praze prestane od toho

samého dne vycházeti „Vlastimil.“
My v tom neobyčejném pádu vidíme nový důkaz pro

pravdivost orientálního učení o
stěhování se duší. Duše ze zesnulého
v Pánu „Vlastimila“

přejde do novorozeného „Denníka,“
a bude v něm tak dlouho žít a
působit, až zas „zcela

neodvislé možnější osoby“, které prý
„Vídeňský denník“ založily, přijdou
snad časem svým k

té době, kdežto je omrzí peníze své
vydávati na marnou věc, tak jako to
omrzelo konečně

všecky „zcela neodvislé osoby“

vydávající „Vlastimila“ z nichžto některé, jak dobře vím, již

dříve chtěly přestat své příspěvky platit „Vlastimil“ utonul ve zdravém rozumu národu

českého, a nemohl dočkati dlouhého věku, ačkoli měl velikou přízeň u mocností vládnoucích

obležením, které bývají tak smrtonosné pro jiné časopisy. - Ostatně však oznámil „Vlastimil“

smrt svou způsobem velmi slušným:

Poněvadž prý redaktor p. Javůrek
odstoupil a p.

nakladatel po odstoupení tohoto
redaktora déle časopis vydávati
nechce, - tedy „Vlastimil“

přestane od 1. července vycházeti.“
Časem svým mívá člověk nějakého
prorockého ducha, jak

pak by to bylo, kdyby p. redaktor
„Vlastimila“ najednou se octnul ve
Vídni při redakci

„Denníka?“ Těšilo by nás velice,
kdyby nás p. dopisovatel vídeňský

brzy o vyplnění tohoto

proroctví uvědomiti mohl. -

- Jak povědomo, vydal maršál
Radecký ve Vlaších nařízení, aby se
budoucně při úředním

vyjednávání žádný ohled nebral na
pouhé denunciace, nýbrž aby se
nikomu nic na újmu

nebralo než to, co by proti němu
skutečně dokázáno bylo. „Oesterr.
Corresp.“ věrný to duch

p. Bacha chválí v obšírném článku za

tu velikodušnost pana maršála,
pravíc, že ve vyšších

sferách (do kterých zajisté páni
ministři náleží) byl vždy úmysl jen
spravedlivý, přiznávajíc

93

ovšem, že se časem na nejistých
základech od nižších orgánů lecos
stalo nepravého atd. Toto

nařízení pana maršála jest prý - píše
tato „Oesterr. Corresp.“ - pravý
triumf, ježto slaví

spravedlnost, a spolu důkaz, že vláda
rakouská chce veřejně a poctivě
jednati, že se štíti

starých, tmavých cest atd. Tak píše
Rakouská „Correspondence.“

Považujeme tedy za svou

povinnost ochladiti poněkud ohnivou
fantasii této vládní dělnice, a ukázati
jí, že z těchto

jejich krásných slov mnoho, jak se
říká, do větru naprášeno jest.

Dosti smutno, že má rakouský
maršál to právo aneb jen tu

příležitost, aby podobná nařízení
vydával, a když to učinil, neučinil
ani o chlup víc než jest nejpřednější
povinnost každého

poctivého člověka, za kterou žádnou
chválu nezasluhuje. Či zasluhuji již
pochvalu, jestli jsem

se nedopustil ošklivých
nespravedlivostí, jestli jsem nikoho
nevinného nemučil vězením atd.

na falešné denunciace? Jestli se
nemá rakouská vláda ničím lepším

pochlubiti, nežli tím. že

jeden její maršál vydal teprva jen
nařízení, aby na pouhé denunciace
nikomu ublíženo nebylo

bez důkazů - Přisámbůh! nemá se
čím chlubiti! - Naše nynější vláda
prý se štítí starých,

tmavých cestl - a tajné vojenské
soudy v Praze, ve Vídni, ve Lvově, v
Krakově, v Uhřích, ve

Vlaších, když si vzpomenu jak se
lidé v noci chytají, odvážejí, přes rok
jíž zavřeni jsou a

vyšetřují aniž se ví proč - to se
jmenuje také štítěním starých,
tmavých cest? Neslušíť zajisté

jen na nižší orgány uvalovati
všechno nepříjemné, tak jako by tito
jen bez vědomí a proti vůli

vyšších jednali, - kdežto jest známé
příslloví, že kovář proto kleště má,
aby se nespálil. Když

právě má být řeč o spravedlivosti, o
veřejných cestách atd. atd., musíme
vypravovat

nasledující událost: Každý ví, že tu noc před prohlášením obležení v Praze zatknuto jest více

osob, nepovědino nám na čí rozkaz. Tyto osoby odstraněny jsou proti zřejmému smyslu a

slovu oktrojované ústavy od svých náležitých soudů a posud se nyní drží v žaláři ve

vyšetřování vojenské komise na hradě Pražském [1](#) Mezi temito byl také jistý p. Wagner, zlatník, muž středních let, Němec dle národnosti.

Neni nám sice osobně povědomo,
slyšíme

však, že náleží do druhu tak
nazvaných resonérů, kteří si rádi v
hostinci pohubují, což ovšem

ještě nemusí být přestupek zákonů.
Tento p. Wagner byl patrně co
spoluúd nějakého spiknutí

zatčen snad na udání něčí. Mezi tím
časem od počátku máje až tuším do
listopadu, tedy za půl

leta spozorovala ale přece vyšetřující
komise pražská, že pan Wagner ani

do společnosti a

známosti těch osob, nejvíce studentů,
nenáleží, kteří co spoluúdobé
spiknutí ve vyšetřování

jsou. Odsoudila tedy pana Wagnera
ne pro spiknutí, nýbrž pro pobuřující
mluvení a zaslala

rozsudek svůj dle obyčeje do Vídně
k potvrzení vojenské všeobecné
appellace. Tato appellace

ale rozhodla: „Poněvadž onen p.
Wagner zatčen jest dříve než

obležení prohlášeno bylo, a
poněvadž též přestupek, z kterého se
viní, před tímto prohlášením se státi
musel, nenáleží

94

onen p. Wagner před vojenský soud,
nýbrž před obyčejný trestní soud.“
Skutečně odevzdán

jest také onen pan Wagner
pražskému hrdelnímu soudu. -
Ostatní osoby ale též zatknuty jsou
před prohlášením obležení, jestli se

čeho dopustily, musely se toho tedy
též patrně před

zatknutím, totiž před obležením
dopustiti. o těch všech platí tedy též
to samé, co vídeňská

appellace vojenská strany Wagnera
rozhodla: ačkoli toto všechno
vojenskému soudu v Praze

povědomo jest, přece již uplynulo
zase šest měsíců od odevzdání p.
Wagnera, a posud ještě

jsou ostatní před vojenským soudem.
Vyšší úřady a ministerstvo snad by

mohly říci, že jim

tyto okolnosti nepovědomy jsou, tuto jim je tedy oznamujeme, prosíme o vysvětlení takové

procedury. Jestli se mladý člověk dopustil neb dopustiti chtěl přestoupení zákonů, nabude

špatného poučení a špatného příkladu jestli vláda, chtěc jej potrestati, sama zase zákony

přestoupí. Jestli ale i tuto slaví spravedlnost triumf, o tom necháme

„Oesterr. Correspondenci“

rozhodnouti.

- Od 1. července vezmou prý ve
Vídni zástupcové koruny
(prokuratoři) do rukou a moci své
všechny záležitosti tisku a
časopisectva, kteréžto již nebudou
nikterak náležeti pod vojenské
úřady. - Tomu věru nerozumíme.
Znamená-li to, že přestane obležení,
aneb že snad alespoň
záležitosti tiskové budou řízeny jen

podle konstitučního zákona
tiskového tak jako v

Angličanech, kdežto se zákon
obleženosti na svobodu tisku
nevztahuje, nýbrž i v čas obležení

úplná zákonitá svoboda tisku panuje
- radovali bychom se z toho kroku k
dobrému. Znamená-

li to ale, že snad prokuratoři budou
držet časopisy v obležení - bylo by to
trochu divné a

směšné.

-Piaristé v Kroměříži nechávají žáky svého gymnasium nejen každodenně ráno nýbrž také

ještě dvakrát za týden odpoledne do kostela chodit. Pobožnost je dobrá věc, kdybych ale dvě

hodinky vždy sv. Ducha o pomoc prosil, a pak se na to jen hodinu učil, hřešil bycli proti

Duchu Svatému, uváděje Jej v lehkost. zrovna tak jako dělník, který by jen půl dne pracoval a

půl dne se modlil za to, aby Bůh jeho

malou práci tak požehnal, jako by
pracoval celý den

Byla by to dobrá špekulace! Pán
Ježíš zajisté praví, abychom se
modlili zkrátka, abychom

nebyli při modlitbě marnomluvní
jako pohané. [Matouš VI. 5.](#) 6. 7. 8.:

„A kdybys se modlil, nebývej jako
pokrytci, oni obyčej mají ve školách
(t. j. sbory církevní) a na úhlech ulic
stojíce

modliti se, aby byli vidíni od lidí...Ty
pak, kdybys se modlil, vejdi do

pokojíka svého a zavra

dvěře své, modli se k Otci svému...

Modlíce se pak, nebud'te

marnomluvní jako pohané... atd.

Avšak jinak smýšlel Ježíš a jinak
smýšlí piaristé atd. Ví se ovšem, že
byli by jistí lidé rádi,

kdyby se raději žáci místo učení
pořád modlili, zvláště z takových
„marnomluvných“

95

modlitbiček, kterým pro samý

nesmysl ani rozuměti není, co v nich
stojí, a z kterých se

člověk učí, brebtaje slova, nic
nemysliti, což jistí lidé za užitečnou
vlastnost všech poddaných

považují.

- Vídeňský „Wanderer“ píše v č. 298
o zajímavém jednání pana biskupa
terstského, který

jednoho svobodomyšlného kněze
pod záminkou, aby s ním na
procházku jel, do svého kočáru

přilákal, a pak do blázince odevzdal,
vydávaje jej tam za blázna - Teprva
až po několika

dnech osvobozen jest tento kněz od
svých příbuzných z tohoto místa,
když se tito o celé

příhodě dověděli. To jsou ty svíce,
které nám ostatním svítiti mají v
křesťanské lásce, to jsou

dobří pastýřové - ovec.

V korunní zemi rakouské rozesílají
biskupské vikariaty mezi učitelstvo
neobyčejnou

kurrendou žádosti k podpisu, aby
kostelnictví zůstalo ve spojení s
učitelstvem, a učitelové nutí

se rozličnými výhrůžkami k
podpisům. - Všude jen samá
křesťanská láska!

- Vysoké školy Lvovské učinily
ministra osvěty hraběte Lva Tnuna
pro jeho zásluhy doktorem

veškerých práv - kterak to bude
mrzet ostatní university, že si s
podobnou zdvořilostí

nepřispíšily. - Dle našeho mínění by
panu hraběti mnohem lépe slušel titul
doktora theologie,

zásluhy k tomu zajisté v ordonancích
církevních lehce se najíti dají. - Ma
však tato událost též

i svou vážnou stránku. Hrabě Thun,
co ministr osvěty, jest nejvyšší
představený všech

professorů, kterým mnoho dobrého
neb zlého způsobiti může. Otázka:
Jest to tedy se strany p

ministra slušná věc, aby přijímal od

svých podřízených takové dary jako
jest doktorství? Jest

to též se strany pánů profesorů
slušná věc, aby oni svému
představenému pochlebnicky

udělovali doktorství? - -

„Reichszeitung“ si napsala
nasledující dopis z Čech: „Všude jest
mezi lidem nejúplnějši

spokojenost, vděčnost a důvěra k
vládě. Ovšem je sem i tam některý
ultra, ale proti zdravému

smyslu obecnstva nic nemohou
poříditi. Jest-li jistá strana toužebně
na příští sněm doufá, aby

české sonderinterresy² provedla,
velmi se zmýlí, neboť duch nynější
jest v zemi jiný, než byl r. 1848,
neboť lidé procitli již z ospalství a
strásli se sebe Nationalfanatismus. S
mrzutostí

mluví venkovan o rejdech českých
měststkých pánů atd. Všude tedy
nejúplnější spokojenost,

vděčnost a důvěra - a přece všude

plno vojska a plno obležení! Když
„Reichszeitung“ si píše

o spokojenosti, vděčnosti a důvěře
lidu k vládě, jest to zrovna tak, jako
kdybychom si my do

Slovana napsali: Z Vídně. Všude ve
všech ministerstvech panuje
nejúplnější spokojenost se

„Slovanem“, a láska, vděčnost a
důvěra pánů ministrů k panu Karlu
Havlíčkovi je

neskončená, a nedá se ani vypsát,
kdyby celé moře inkoust bylo, a
kdyby se ze všech šavlí

rakouskeho vojska ocelová pera
nadělala, všechny zadní strany
rakouských banknotek

popsaly!“ To ovšem pravda jest, že
žádné veliké naděje naše strana
nemůže míti na příští

sněm český - o to se zajisté
ministerstvo skrze volební řád
postaralo jak jsme hned v prvním
svazku „Slovana“ vysvětlili, který

posud v konfiskaci leží a na z
mrtvých vstání čeká. Než

kdo ví, nebude-li liberální německá
strana na českém sněmu
spravedlivější k nám než

ministerstvo?

Poznámky

1 Těchto posud zatknutých od 9.
máje 1849 (do června 1850) jest
šedesát osob.

2 Sonderinterres jest slovo obyčejné
ve vládních německých novinách,

které se nedá dobře

přeložiti - znamená u nich asi tolik
co u nás rovnoprávnost!

Vojsko

H. B. Velmi zajímavé jest pro
myslíciho člověka stopovati vznik a
proměny ozbrojenstva u

rozličných národů a v rozličných
dobách vzdělanosti a postupování
člověčenstva. Dvě

mocnosti vidíme ustavičně na světě
jako noc a den spolu se potýkati,
právo totiž a násilí

(moc) a vidíme je často tak
rozmanitě spolu spojené a tak zase
jednu s druhou v odporu, že

jest již leckdy až těžko rozeznati
dobře jejich meze a hranice,
rozeznati právo od násilí a násilí

od práva. Často stojí násilí proti
právu a právo proti násilí, často musí
násilí k právu

dopomáhati, často zase ruší násilí
práva.

Pozorujeme zajisté, že jest celý svět
jenom ustavičný boj, silnější moc
poráží slabou, zničuje

ji a zaujímá její místo; vidíme

bojovatí živly mezi sebou, teplo se
zimou, světlo s tmou, vlhko

se suchem, tvrdost s měknotou, jedno
ustupuje a druhé se staví na jeho
místo, až zase zeslábne

a samo ustoupiti musí svému
přirozenému protivníku. -Zvířata též
mezi sebou ve stálém boji

stojí, slabší padají za obět' silnějším.
V duševním světě zase bojuje ctnost
s hříchem, láska se

zištností: a poněvadž člověk jakožto
duševní i zvířecí bytnost zároveň

vlastnosti obojího

druhu v sobě spojuje, pozorujeme při něm též zároveň: hmotné, zvířecí boje (boje se živly a

se zvířaty i boje duševní. Žádný člověk, i nejdivější a nejšpatnější není zcela bez lásky, to jest,

97

vždy má někoho, komu přeje: a žádný člověk i nejdokonalejší není také zcela bez zřetelivosti,

neboť by byl člověk s pouhou láskou

tak nedokonalý a nelidský, jako
člověk s pouhou

zištností beze vší lásky. -Dobrá míra
obou těchto sobě protivných
vlastností, lásky totiž i

zištnosti, dělá pravého dokonalého
člověka.[1](#)

K boji o své právo dána jest člověku
dvojí moc: moc duševní, s kterou
jiné o svém právu

přesvědčiti může, a moc tělesná, síla,
s kterou násilně svého práva hájí,
když by důvody

rozumové nic platny nebyly. To však
jest jenom ta krásnější stránka
lidského života: na druhé

straně vidíme ale zneužívati člověka
i duševních i tělesných sil svých
zrovna naopak:

rozumem svým hledí upírati lstivě
cizí právo a mocí svou hledí násilně
ho jiným bráti, když

Istí nemůže. - Člověk hledí jiného
člověka obelhati, obelstíti, ošiditi a
násilně obráti a tento

zase brání se proti lsti rozumem, a
proti násilí též násilím. A konečně
tak uvykl člověk tomuto

násilí a této lstivosti, že je ani za zlé,
za bezpráví nepovažuje, naopak za
ctnosti. Chlubí se

zajisté svou chytrostí a násilím svým
a najde vždy dosti hloupých, kteří ctí
jeho lstivé a

násilnické bezpráví jako právo. A
kde konstitučně by již jedna z těchto
dvou lidomorných

sester sama neobstála, tam se spojí

obě, lest zakrývá násilí, aby svět
myslil, že jest právo. Tu

jsme na tom místě, kde není žádný
rozdíl mezi loupežníkem na silnici a
mezi císařem

Alexandrem Velikým: rozdíl zajisté
jen v menší rozsáhlosti řemesla, v
menším počtu

tovaryšů, pravidla řemesla jsou zcela
stejná, totiž násilí. Loupežník bere
slabšímu a zabijí

slabšího, kdyby naň přišel silnější,

sám bude zabit; a Alexander Veliký
jako každý dobyvatel

podmaňoval jen slabší národy a
obíral je, kdyby se byl vydařil nad
něho silnější, nebyl by

osud Alexandra jiný, než chyceného
loupežníka.

Vojsko v krásném a šlechetném
smyslu toho slova jest mužstvo
ozbrojené, hájící národ proti

nespravedlivému násilí. Bohužel ale
nás učí historie, že se posud skoro
více zneužívalo vojska

proti právu, a že se užívalo nejčastěji vojska k tomu, proti čemu býti má, totiž k násilí.

Krásné a ctihodné jest povolání vojska, když nasazuje život pro krajany své, když pro vlast

naši všeliká snáší nepohodlí, když bdí na hranicích země, aby mohla zem pokojně pracovati,

když srdnatě kladouc na váhu život a zdraví své, odráží toho nepřítele, jenž sobě národ k

služebnosti chce podmaniti, když
vojsko proti domácím, zákony
násilně přestupujícím a pokoj

rušicím škůdcům hájí ústavu, zákony
a právo: čest a sláva pravím
takovému vojsku!

Ale když vojsko zrovna naopak jest
jenom nástrojem a drábem despotie,
když pomáhá

utiskovati své vlastní otce a bratry,
které by mělo hájiti, když pomáhá
udržovati vlastní národ

a vlast svou v cizí poddanosti, když
jest vojsko místo hajitelem práva
zastavatelem a

nástrojem násilí a zjištěné libovlnosti,
a dělí se s utiskovateli národa o
krvavou mzdu vydřenou

na svém vlastním zotročeném
národu, když vojsko samo, jsouc
otrokem, pomáhá v

poslušnosti udržeti jiné otroky:
takové vojsko nejenom zneužívá
hodnosti ozbrojence,

zneužívá jméno vojska, jest pouhé
žoldnéřstvo, zaprodavší za mizernou
cenu národ svůj,

právo a svědomí.

Než, ústav vojska jest příliš důležitý
v nynějším světě a budeme tedy
vyvinuti tohoto ústavu v

rozličných dobách a u rozličných
národů stopovati.

U národů na prvním stupni
vzdělanosti stojících nenalézáme
ještě žádné vojsko jako stav:

každý zdravý a dospělý muž jest
ozbrojen, hanba by mu bylo nehájit
svůj kmen, svou rodinu

proti cizím; kdykoli toho potřeba
káže, vytáhnou všichni mužové do
boje proti nepříteli. Lov

a boj jsou jediná zaměstnání tohoto
lidu. Rozumí se ovšem, že takový
stav věcí jenom tam

místa svého míti může, kde jest lid
na nejnižším stupni vzdělanosti, a
kde posud žádná vyšší

zaměstnání jako orba, průmysl a

umění ani nevznikají. Za to však
mezi takovým národem

pozorujeme úplnou rovnost všech;
jako jest každý ozbrojen, tak není
žádný sluhou a

poddaným jiného a nedá sebe v
poddanost uvést, leč by byl ve vojně
zajat a k jinému národu

co nevolník zaveden.

U národů polovzdělaných
pozorujeme sice těž z většího dílu
ozbrojení všeobecné, přece však

již mezi nimi obyčejně jen jeden stav výhradně zbraní se obírá, jakožto kasta vojenská.

Ostatní stavové orbou, řemeslem, obchodem se obyčejně pokojně živí, a v krátkém čase ona

kasta vojenská nade všemi ostatními panování do rukou dostane, což velmi přirozené jest.

Vojenská kasta jsouc dobře cvičena ve zbraní, při tom skrze své řemeslo (vojnu) navyklá

každou chvíli život nasaditi, velmi

brzy počne nad ostatními
nebojovníky panovati, a

nevydělávajíc sama ničeho, nechává
se od ostatních živiti, což by zcela v
pořádku bylo, kdyby

tato vojenská kasta se jen spokojila
tím, že by své ostatní nevojenské
krajany od cizích vpádů

a nepřátel chránila. Toto však prvotní
ustanovení kasty vojenské pustí se
brzy z očí, ona sice

též bojuje proti cizím, z větší části

ale bezprostředně, činíc sama na ně
výpady a obtěžujíc při

tom svou vlastní zem velikými
daněmi na tyto vojny. Kromě toho
ale utvoří se z kasty

vojenské brzy veliký počet
panujících knížat a velmožů, kteří
sebe šlechtou nazývají, a nejen

nad ostatními sprostými ze své
vojenské kasty, nýbrž i nad všemi
jinými kastami (stavy) sve

země obmezené panování provozují,
neřídíce se při tom dle žádného

jiného práva, než dle

meče a násilí. Knežská kasta
obyčejně nejsou od nich příliš
vážena, přece pomáhá za dobrou

99

mzdu udržovati svými prostředky lid
v poddanosti. Takový stav věcí
pozorujeme obyčejně u

východních národů, u kterých
přísnost dědičného oddělení stavů
(kast) panuje, tak že syn

vždy jen to samé provozovati musí

co jeho otec. Ku příkladu v Indii, ve starém Egyptě atd.

Jinou zase stránku vojenství pozorujeme tam, kde jistý celý národ již dle jakési přirozené

způsobilsti svého kraje, a způsobením rozličných jiných příčin zvláště ale přičiněním

některých smělých, podnikavých a ctižádostivých mužů celý se na vojenské řemeslo vložil, a

jakožto výbojný na ostatní sousední národy napadal. Obyčejně bývali tito

bojovní národové

chudí, obývající kraje hornaté a
neúrodné, při tom těla silného,
otuzilého, a výpady své činili

na počátku jen co loupežníci na jiné
pokojnější a zámožnější národy a
spokojili se napřed

jenom drancováním a loupením,
navracující se vždy zas do své země.

Později konečně naučivše se z
naloupených věcí pohodlnějšímu a
nádhernějšímu životu,

vybojovali dokonce tyto sousední země a často ještě nesmírné mocnářství sestavili, kdežto

pak co pánové nad přemoženými v nádheře, lenivosti a v bujnosti živi byli, až tak zmalátněli,

že zase od jiného, ještě zdravějšího národu přemoženi a podmaněni jsou. Takový způsob věci

byl při panování perském, macedonském, babylonském, chinském, mongolském, tatarském, normanském, saracenském,

tureckém, německém ve středověku,
ba též i Římané a Spartáni

mohou se v mnohém ohledu k
tomuto druhu národů počítati, ačkoli
je přece raději do té třídy

stavíme, o které hned nyní jednati
budeme. Takové vyvinuti vojenstva
neneslo s sebou

obyčejně žádnou kastovní šlechtu,
nýbrž jen svrchovanou despotii,
kdežto se z

nejposlednějšího služebníka

panujícího velmože každou chvíli
druhá osoba v zemi státi může

a také často stává, jako to ve
východních despotických
mocnářstvích ještě podnes

pozorujeme.

Trochu ušlechtilejší, avšak vždy jen
přece hrubý obraz poskytuje nám
vojenství u národů

menších, polovzdělaných neb i zcela
vzdělaných se řízením buď
republikánským neb

patriarchálním, jako byly řecké republiky a Římané² a jako jsou nyní na př. kmenové arabských nomádů neb polonomádů atd. Tani sice též byl každý neb skoro každý zdravý muž

vojákem, nebyl však jako u divochů pouze tím, nýbrž provozuje svou jinou živnost, jenom ve

zbrani se vždy při tom cvičil a v čas vojny do pole táhnul. U těchto národů mělo vojenství

svou velikou čest, ale i jiná

zaměstnání nepovažovala se za
nečestná, hrdinská mysl,

odhodlanost a cvičenost v boji
považována jest jako nevyhnutelná
spoluvlastnost každého

řádného občana. U takových národů
zachovala se vždy obyčejně
občanská svoboda, a u nich

dočkalo se vojenství vlastně
nejkrásnějších dob; vojsko táhnouc
do pole bylo provázeno

upřímným přáním všech ostatních a
vracujíc se, bylo vítáno zase se
srdečností, každá rodina

chlubila se hrdinskými skutky svých
spoluúďů a odměna vojáka byla stálá
vážnost a láska

celého narodu, všech spoluobčanů.
Voják táhna do pole, šel s vědomím,
že bojuje skutečně

pro blaho svých milých doma
zanechaných, nasazuje svůj život,
věděl, že tuto obět' přináší

svému rodu, své vlasti, on věděl, že

co v poli vyhraje, vyhraje spolu sobě
a všem svým

krajanům. - Nedá se však zatajiti, že
tento způsob vojenství vedle svých
krásných stránek měl

také tu temnou, že nesl s sebou
hojnost nepotřebných, téměř bujných
válek mezi malými

sousedními zeměmi a obcemi, které
často bez všelike podstatné příčiny
jenom z marnosti a

pro čest povstávaly a s ukrutnou

hrubostí se prováděly.

Opomíjejíce schválně ten způsob vojska, jaký byl již při dalším vyvinutí římského císařství za

doby praetorianů a v jiných větších mocnářstvích podobného způsobu, proto že tento způsob

jíž neodevzdal mnoho novějším, o kterých jednati budeme, přistoupíme k vojenství

středověkému, rytířskému nebo holdovnímu. Zřízení feudální, kdežto každý podřízený man

povinen byl s ozbrojenci svými na
rozkaz vyššího pána svého do boje
táhnouti, vyvedlo ze

sebe květ rytířstva středověkého, o
jehožto pravém původu nechceme
ani příliš obšírně

jednati. Bylt' zajisté tento původ
časem dosti neskvělý, tak jako nebyl
za těch časů místy

rozdíl mezi usazenými na skále
loupežníky, kteří okolní krajinu
hubili a cestující kupce

obírali a mezi vznešenými barony počítajícími se k prvním rodinám celé země. Jakožto

nejhlavnější původ rytířského vojenství bere se obvykle to, že vítěz po dobytí země mezi

vůdce svého lidu rozdělil zem dobytou i s lidem v ní usazeným a přemoženým. Tito pak

vystavivše sobě na nepřístupných místech pevná kamenná sídla a nasbíravše sobě ozbrojenců

(rytiři sami jmenovali je pacholky),

každý podle své vůle a dle svých
vlastností beze vseh

obmezení provozovali své bujné
hospodářství, které posud jmenujeme
s hroznou upomínkou

„pěstním právem“, vybírajíce od
pocestných mýta aneb je i dokonce
drancujíce, vedouce mezi

sebou a s okolními městy stále
šarvatky, při kterých jeden rytíř
drancoval ubohé, bezbranné

poddané druhého rytíře svého

nepřítele, odkud povstalo přísloví, že
sedlák vlasy půjčit musí,

když se páni krákají; při tom při
všem se ale poddaný jejich lid ani za
člověka nepovažoval, a

stál beze vší právní obrany v pouhé
moci svého rytíře. Podobu mezi
tímto věkem a naším

nalézáme jen tu, že již tenkrát byli
rytíři ze zcela jiného dřeva než jejich
ozbrojenci, a že se

bylo již tenkrát tak těžko státi ze
sprostého ozbrojence rytířem jako

nyní ze sprostého vojáka

důstojníkem: rytíři byli páni a
ozbrojenci (vojáci) jejich služebníci.
Byl to ale čas, ve kterém

byl celý ostatní národ na světě jen
pro vojsko, to jest jen pro ty rytíře,
neboť tito ztrávili sami

namáhání celé země, vedouce život
bujný aniž bylo z jejich rvaček
jakého zisku pro zem.

101

Když se však po vynalezení prachu

ručničního vojenské umění vždy více zdokonalovalo, tak

že již nebylo dosti na pouhé tělesné síle a na nějakém ocelovém brnění, povstal zas zcela jiný

způsob vojska, způsob to tak nazvaných kondottierů, to jest cvičených lidí v umění

vojenském, kteří vojnu jako svou živnost provozovali a za peníze se najímali tomu, kdo vojnu

vedl a jich potřeboval. Sestavování takových cvičených pluků a houfců

byla za toho času

dobrá spekulace, která se velmi
dobře vyplácela podnikatelům, neboť
se na tento způsob

vedly toho času všechny války
(zvláště za časů reformace) a kdo víc
platil, k tomu se hrnulo

více kondottierů. Máme ještě posud
v Čechách mnohé nyní velmi bohaté
šlechtické rodiny,

jejichžto předkové co vůdcové
takových kondottierů za času

Ferdinanda II. bojovali na Bílé

Hoře, a po vítězství nad Čechy
dostaly za odměnu veliké statky.
Způsob bojování rytířského a

tudy i rytířství vyhynulo poznenáhla,
nemohouc se udržeti vedle těchto
kondottierů, a tak má

vynálezce prachu střelného také tu
nahodilou zásluhu, že přispěl k
vyzvižení poroby a

chlapství (Leibeingschaft),
poněvadž kanony učinily nemožné
rytířské hrady a tudy

chlapství. Když ale pravíme, že bylo kondottierstvo lékem proti bujnosti rytířské, nesmíme

zapírat, že tento lék sám byl dosti trpký. Již samo sebou se skoro rozumí, že tito kondottieři,

co lid najatý vojnu pouze jakožto řemeslo provozující, za plat bez ohledu na věc, pro kterou

neb proti které bojovali a sloužíce dnes za peníze jedné straně a zítra za větší peníze druhé,

byli při tom z většího dílu sběr velmi nechvalitebná, chování divokého a rozpustilého, a že

vojna od nich vedená byla zvláště obtížná každé zemi, poněvadž nemajíce jakožto cizincové

žádného srdce k té zemi, pro kterou za peníze bojovali, obyčejně nekřesťansky drancovali i

jako přátelé i jako nepřátelé, takže kroniky toho času strašlivé kusy nam o tom vypravují.

Zvláště když po ukončené vojně

propuštění byli a hned jinde
příležitost k novému žoldu

nenašli, obyčejně co loupežníci na
svou pěst země, skrze které šli, hubili
a obírali, aniž proti

nim bylo jaké pomoci. Tak nazvané
vojsko Passovské v Čechách, o
němžto nepochybně

čtenářům našim již více známo bude,
nejlépe vysvětlí obyčeje a způsoby
takových

kondottierů.

Po kondottieřích se teprva začalo tak nazvané stojící (stálé) vojsko u rozličných mocnářů:

nebot' dříve se po ukončené vojně obyčejně všechno vojsko rozpustilo a před novou wojnou

zase sbíralo a najímalo. Pak ale již počali mocnářové ustavičně jistý počet vojska, ovšem

tenkrátě v porovnání k nynějším časům velmi slabý, držeti stále i v čas pokoje. Toto stalé

vojsko se opatřilo na počátku jen

verbováním a často i chytáním a
kupováním: ještě za času

revoluce amerikánské prodávali
němečtí mocnářové celé pluky svého
vojska do boje proti

americkým republikánům. Ten
způsob rekrutování na základě
konskripce, jaký máme nyní,

102

jest ještě pozdějšího původu. -
Stálého vojska zneužívalo se také
jako každého jiného, zvláště

ale tím, že jeden mocnář nad druhého se vynasnažil míti četnější vojska, kterých se užívalo

více jen za nástroj osobní neb rodinné ctižádosti a zisťnosti mocnářovy, než ke skutečné a

potřebné obraně zemské. Již to, že se stálé vojsko drželo, zavdalo příčinu k mnohým

lehkomyslným vojnám, kterých nikdy zapotřebí nebylo, vojnám to obyčejně o kus země,

který chtěl jeden mocnář druhému

násilně odejmout a kterýž to kus
země nestál za ty útraty a

bídy uvalené skrze vojnu na
obyvatelstvo obou mocnářství,
nepočítajíc již ani ty drahé životy,

které padly za obět' od lidí, kterým
osobně pranic na tom záležití
nemohlo, komu onen kus

země připadnouti má. Avšak
dvořanínové a mnozí mocnářové,
nejdouce sami do boje a sedíce

sobě pokojně ve svých nádherách,

málo o to dbali, kolik jejich vojáků
bude potlučeno a jaké

bídy a trampoty vojska sama a skrze
ně zase ty krajiny trpí, ve kterých se
vojna vede. Zvláště

na francouzském dvoře panovala v
tom ohledu nesvědomitost a
lehkomyšlnost neobyčejná; ví

se ku př. s jistotou, že milovnice a
frejířky královny předpisovaly
generálům v dalekých

končinách bojujícím, kterak jednati
mají. Největší část vojen vedla se o

následovnická práva

rozličných panujících domů, na
kterých národům často málo
záleželo, bude-li totiž u nich

králem Petr nebo Pavel: a co se tu
prolilo krve vojska, co se tu vydalo
milionů daní, co se tu

sneslo bídy a neštěstí, co se tu
pohubilo statků a rodinných radostí!
Tak ku př. všechny

nesmírné vojny francouzské ku konci
minulého a na počátku nynějšího

století, které uvrhly

skoro celou Evropu do nesmírné bídy
a do samých státních bankrotů, vedly
se jen proto, že

mocnářové evropští nechtěli uznat
francouzskou republiku, ačkoli jim
vlastně po tom nic

nebylo, co Francouzové ve své zemi
dělají, a jakou vládu tam míti chtějí!

Každý sobě snadno pomyslí, jaké
nešťastné a nemilé následky nynější
držení tak nesmírně

četných vojsk, předně již pro vojáky
samé pak ale i pro země a národy
míti musí. Špatné

následky pro vojsko samé jsou příliš
patrné a sice: Plat vojska při tak
nesmírném počtu musí

být co možná nejskrovnější, odkud
by se sice nabralo peněz? U nás v
Rakousích má ku př.

důstojník vojenský menší plat než
topič některého kanceláře, a plat
sprostého vojáka jest tak

nepatrný, že jest skoro až těžko

pochopiti, kterak se může zdravý
člověk za ty peníze jen

uživiti: a při všech těch skrovných
platech pohlcuje jen vydání na
vojsko bez mála celé

zemské příjmy, tak že skoro všechna
ostatní vydání jsou na dluh. Dále
také při tom tak

nesmírném počtu vojska není ani
možno pomysli na nějaké
zaopatření vysloužilého vojáka.

On obyčejně zapomene na své

řemeslo, jestli které uměl, a co
hlavnější jest: musí odvyknout

práci a pak se posle domů skoro jako
žebrák, jsa sám sobě a jiným k
obtíži. Každý beztoho ví,

že málokdo z těch, kterým určeno
jest celou kapitulaci jako sprostým
odsloužití, rád na vojnu

103

jde, kdežto pro něho žádné veliké
šťěstí nekvete, když ale jest počet
vojska tak četný, padne

tento nemilý osud ovšem na velmi mnohé. Dále pak musí povážiti sám každý voják, jak

veliká to jest obtíž pro zem živiti tak nesmírná vojska, která ovšem nic nevydělávají, a tudy

od ostatních pracujících živena býti musí: kteréžto vědomí, že národu obtížen jest a že národ

mrzutě na tak četné vojsko hledí, nemůže vojáka žádného těšiti. -

Pro zem, pro národ vypadají ale z tak nepřiměřeného počtu vojáka tím

větší nehody: předně

již, že velikými daněmi obtížen býti musí, - za druhé, že se odejme tak mnoho pracovitých a

silných rukou užitečné práci, dále že země veliká nepohodlí ubytování a převážení vojsk při

tak hojném počtu nésti musí, dále že vysloužilí vojáci pak po vysloužení nemajíce již buď

schopnosti, buď chuti k práci za obtíž padnou obcím, dále že se skrze

nucený celibat ve

kterém celé vojsko drženo jest,
nesmírně mravnost ruší, hlavně ale,
že při tak četném vojsku

tak veliký počet rodin štěstí své
domácí a často i hlavní část výživy
tratí odvedením

nejsilnějších a k práci
nejschopnějších mladíků na vojnu.

Co se ostatních vlastností stálého
vojska za našich časů dotýče: o tom
snad nejlépe jest pro

uvarování mrzutostí docela pomlčeti.
Každý zajisté ví, kde jej střevíc
hnete, i voják to ví, i
národ to ví.

Jedny noviny vládní vyjádřily se
nedávno, že hlavní účel vojska
nynějšího v Evropě není již

proti cizímu nepříteli, nýbrž proti
domácím nepokojům, a že vojsko
jest nyní obhajcem

evropské společnosti proti
socialistům. Já však pravím: pokud
nemůžete dát každému

sprostému vojáku nejméně 300 zl.
stř. na rok, hledejte si pomoc proti
socialistům na některém

přiměřenějším místě

Jisto jest, že voják jest něčím zcela
jiným tam, kde bojuje pro své
přesvědčení, kde bojuje s

láskou, kde bojuje ke svému a svých
milých opravdivému prospěchu,
nežli zase tam, kde

bojuje jako pouhý nástroj, nevěda
sám jaké následky budou z jeho

vítězství. Nadšení vojsk při

bitvách náboženských, ku př. našich
praotců Husitů odolavších tenkrát
proti sebraným

žoldnéřům z celé Evropy, nadšení
Francouzů za časů jejich veliké
revoluce, s kterým vítězili

též nad vojskem všech evropských
mocnářů a mnohé jiné příklady tomu
podobné, podávají

nám nejskvělejší důkazy, že jest
něco jiného voják a něco jiného
žoldnéř.

Poznámky

104

1 Aby mi snad někdo špatně nerozuměl, jako bych tímto něco zlého zastávati chtěl, musím

podotknoutí, že zřetelnost jest starost o sebe a láska starost o jiné. A tu jest zajisté povinnost

každého člověka starati se také o sebe, a kdyby se o sebe pranic nestaral, chybuje zrovna

proto, že se nevyhnutelně jiní o něho starati musí, kterým tedy tu obtíž uvaluje, kterou by sám

nésti měl. Kdo se však jen vždy o sebe stará a nikdy o jiné, jest sobec beze vší lásky.

2 Ovšem jen na počátku, pokud ještě byli malým národem.

Pozorovatel politický

H. B. S počátkem tohoto měsíce nastalo všeobecně veřejné řízení soudů. Na to obracíme

pozornost všech, aby neopomenuli
taková veřejná řízení v místnostech k
tomu ustanovených

navštěvovati, třeba se jich samotných
ani věc netýkala. Zvláště s počátku
zapotřebí jest, aby

všichni občané s pozorností veřejné
řízení soudní sledovali, v určité dny
soudní síně

navštěvovali. Poznáte z toho nejlépe,
jaký jest rozdíl, souzenu býti veřejně
a souzenu býti

potají v kancelářích! Zapotřebí jest,

aby si lid oblíbil sám tuto veřejnost.

- V Štyrsku spadl kdesi balon. Lid venkovský neviděv dosud nic podobného, co by samo v

povětrí lítalo, držel ho za čerta a ozbrojivše se vidlemi atd., roztrhali ho na kousky a donesli

všechno do své fary s žádostí, aby pan děkan tohoto d'ábla vymítal (exorcisoval). Pan děkan

to učinil, a když se ho kdosi tázal, proč raději lid nepončil, co balon

jest, odpověděl: že jest

nebezpečno ubíratí lidu víru! - Tak se vypravuje v „Reichszeitungu“, vládních novinách č.

154, což naschvál uvádíme. Tento pan děkan zdá se tudy mysliti, že jest dobře udržeti lid v

hlouposti. A není to také skutečně tak špatná špekulace, když ku př. lid věří, že za půl zlaténo

může vykoupiti duši otce svého z očistce - proto jest nebezpečno ubíratí lidu víru, třeba to byla

víra, že je v balonu čert.

- Ta samá „Reichszeitung „ nám
zvěštovala také, že se již pracuje
koňské náčiní ke

korunovací J. M. C. My se
přiznáváme, že bychom raději slyšeli
o přípravách ke sněmům, než

o přípravách ke korunovací J. M. C.
Neboť korunovace vždy přece jest
jenom slavná

ceremonie, ale sněmy jsou nanejvýš
potřebná vec. Také se nám zdá, že

korunovace

konstitučního císaře velmi podivně
by vypadala beze všeho pravého
zastoupení národa. -

105

Pochybujeme ostatně, že nynější
ministrové J. M. C. k tomu raditi
budou, aby se také v

Čechách korunovati dal dle starého
obyčeje, my však proto přece
nezapomeneme na české

království a na českého krále, neboť

si nikdy nezvykneme na titul provincie, byť by se nám v sebe šetrnější formě podával.

H. B. Německá centralisace rakouská, kterouž nám až posud nynější ministerstvo tak hrozilo,

jest již pochována, - ohlášení nového zřízení království slavonského dokázalo již patrně, že

ministerstvo nemělo síly provésti své úmysle, které nemohly zůstatí nikomu tajny. Dlouhá

přítomnost Jelačice-bana ve Vídni
nebyla tedy přece nadarmo, a ban
vymohl Chorvatům

přece jest-li ne všechno, tedy alespoň
mnoho. My ovšem přejeme
Jihoslovanům tak jako sobě

samým, a ta práva, která oni mají,
jsou skoro již napolovic také naše
práva, neboť nám také

zajisté k podobným dopomáhati
budou. Co mají Chorvaté již nyní,
musíme míti také časem i

my, to jest patrně. Bylt' by to ku př.

také podivný smysl národní
rovnoprávnosti v čechách a v

Chorvatsku. Chorvaté mají svůj
jazyk u všech úřadů, to jest ve všech
kancelářích pracuje se

všechno chorvatsky, slovanský jazyk
jest tam úřední: u nás ale jest úřední
jazyk jen výhradně

německý (mluvíme jen o krajinách
od Čechů obydlených) a jenom
stranám českým vydávají

se české přípisy, a to ještě s velikou

nechutí. Každý ale pochopuje, jak důležité jest pro

zvelebení národu, aby se v jeho řeči u všech úřadů psalo a jednalo, a kdo to nepochopuje,

přesvědčí se brzy, jak předeženou nyní Chorvaté nás Čechy v literatuře tím, že mají jazyk svůj

ve všech úřadech. - Rozumí se již samo sebou, že Italie a Uhry nejméně tolik dostanou, co

Chorvaté, čímž nám bude zase usnadněno vymknouti se časem

svým z kategorie „německé provincie“.

- Již zase nová Těšínská jablka; všechny noviny vypravují, že obležení bude dne 1. září

vyzdviženo. My víme jen o jednom prostředku, kterým by se snad opravdu obležení

vyzdvihnouti dalo, a sice kdybychom my i všichni s námi stejně smýšlející, podali k

ministerstvu petici, aby obležení

nevyzdvihovalo Poněvadž již jest
dávno známo, že

ministerstvo vždy čini opak toho, co
si přejeme, nepochybuji, že by pak
naschvál obležení

vyzdvihli, jen aby se nám po vůli
nestalo. - Zdá se nám tedy tento plán
velmi praktický.

106

Rusové

„Rusi, kam směřuješ? - Neodpovídá.
Čarovným zvukem romoní zvonek,

hučí a zastavuje se

vzduch proražený jako šípem, letí
stranou všechno, cokoli jest na zemi
a vyhýbajíce se

ustupují z cesty ostatní národy a
hosudárstva.

Gogol. Mrtvé Duše

H B. Znáte všichhi tu píseň o ruském
knutu, zpívá se známou notou! Rus a
knut, a knut a Rus,

tot' jsou dvě myšlénky, které v každé
německé hlavě nejblíží vedle sebe

sedí, a jíž jsem z toho

ohledu kolikrát litoval, že se knut,
nejmenuje raději knus, aby se to na
Rus zrovna rýmovalo,

což by zajisté byl důležitý příspěvek
a znamenité ulehčení pro německou
poesii. - Víme také,

že každého z nás, kdo nechce býti
Němcem, obyčejně nazývají
„ctitelem a zbožňovatem

knutu“, a nebylo by skutečně divu,
kdyby lidé, jako jsme my, opravdu
ctili a klaněli se jemu,

nebot' ruský knut jest snad na světě
ta jedina věc, které se bojí ti
velkoněmečtí žurnalisté, kteří

se ani Boha nebojí, neznajíce kromě
Einiges Deutschland žádnou
spravedlivost a také nic

svatého na světě. Proto i já sám
velmi často po přečtení některého
čísla „Ost-Deutsche-Post“ a

podobných časopisů se srdečným
utěšením podívám se na svůj ruský
knut, který jsem si na

věčnou památku z Moskvy přivezl a
oddechnu si: In hoc signo vinces!
což se vykládá po

česku: Kdyby nebylo té bázně před
Ruskem, jak by s námi teprva
nakládali!

Jest ostatně věc všeobecně známá, že
mají ostatní národové Evropy,
zvláště pak Němci, velmi

špatné a omylné mínění o Rusku.
Rusko jest všelikým způsobem jak
řečí tak náboženstvím,

jak písmem, tak obyčeji od všech

ostatních národů a zemi rozdílné a
tak zcela původní, že jest

proto cizinci třeba, by několik let v
Rusku pobyl a říši tuto křížem byl
procestoval, velmi

těžko rníti pravé ponětí o tomto
velikém slovanském národě. Cizinec
přebývající v Rusku,

obcuje výhradně skoro zase jen s
cizinci, se svými krajany, kterých
tam najde všude hojnost,

aneb na nejvýš obcuje s některými

třídami obecnstva ruského, které z
většího dílu

cizozemské obyčeje přijali: s pravým
ruským národem nesetká se skoro
nikdy a co o něm ví,

ví zase jen od slyšení, od slyšení to z
úst lidí, kteří tak málo znají Rusko
jako on sám. K tomu

přichází ještě to, že větší část cizinců
a jmenovitě Němců již s jakousi
závistí a nenávistí na

všechno ruské, a tedy na všechno jen
skrze barvené sklo svého vlastního

nepříznivého oka

hledí, a pak k tomu ještě naschvál
starostlivě všechno zlehčují a
nenavistí svou podkalí. Odtud

přichází chybné ponětí, jaké má
Evropa o největší říši na východu.

107

Nám ale, jakožto Slovanům nesluší
přijímati mínění své o Rusku z
takových kalných

pramenů, pro nás má Rusko tím větší
důležitost, a máme-li chybné a

falešné smýšlení o něm,

upadneme jistě také do mnohých
chybných, nám samotným
škodlivých kroků, neboť mylné

smýšlení jest vždy základem
mylného jednání. Dětské jest
představovati si skutečnost věcí

tak, jak se nám líbí neb jak bychom
si to přáli, nýbrž musíme si je
představovati, jak skutečně

jsou.

Především musíme vždy dělit od

sebe ruský národ od jeho vlády.
Něco jiného jsou Rusové,

naši slovanští bratři, národ veliký,
dobromyslný, velmi schopný a
čiperný, zachovalý ve

staroslovanských dobrých obyčejích,
národ s velikou budoucností, od
kteréhožto se i my i

všichni ostatní slabší kmenové
slovanští pro budoucnost ještě
mnohého dobrodiní nadíti

můžeme: a něco jiného jest zase
nynější ruská vláda, vláda to zcela

dle cizích,

nechvalitebných obyčejů chytře
zosnovaná, jejížto nejhlavnější
nástrojové jsou cizinci, beze

všeho citu k národu ruskému. Velmi
bludně a proti svému prospěchu
bychom jednali, velmi

bychom lezli do pastí od našich
nepříznivců a závistníků chytře
nastrojené, kdybychom tento

rozdíl náležitě nečinili, kdybychom
se dali skrze darebnost a chyby ruské

nynější vlády

popuditi též proti ruskému národu,
kdybychom považovali absolutismus
ruské vlády za

vlastnost a za vinu ruského lidu,
kdybychom proto, že car ruský všude
v Evropě zkaziti hledí

konstituční a právní vlády, zanevřeli
proti svým rodným bratřím ruského
národu. Vlády

pomíjejí, národy trvají: kolikero
způsobů rozličných dobrých a
špatných vlad dočkal se již

každý nám povědomý národ?
Kolikráte jsme jen my sami Čechové
upadli z konstitučního

svobodného zřízení zase do
absolutismu, ze samostatnosti do
poddanosti?

Kolikráte se u nás vláda změnila?
Považme, že ku př. nynejší
republikáni Francouzové ještě

před 70 lety měli zrovna takovou, ba
ještě mnohem špatnější vládu než
jest nyní ruská!

Mějme vždy slušně na mysli stálost a důležitost národů a pomíjejičnost jejich vlad!

Nepřehlížejme nikdy onu velikou pravdu, že bylo zapotřebí kolik tisíců let, aby se utvořil a

vzrostl ruský národ, že ale za jednu noc, za jednu hodinu může povstati a zase pomínouti

každá vláda.

Neupadejme ale z jedné chyby do druhé: umějice náležitě oceniti trvanlivost a důležitost

národu samého vedle pomíjejičnosti
vlády jeho, nevěřme lehkovážně a
zcela nesmyslně, jak

mnozí dětinští radikalistové evropští
věří a říkají, že snad již dnes nebo
zítra pomine v Rusích

absolutní vláda, že dnes nebo zítra
vypukne revoluce proti caru a za ní
bude buď konstituce

aneb dokonce i republika, dětinskými
zajisté jmenuji takové řeči o
všeobecné nespokojenosti

v Rusích, o všeobecné nenávisti proti caru, o ruského vojska konstitučními myšlénkami

naplněných myslích atd. atd..
dětinské jmenuji takové smýšlení,
poněvadž nejsouc přiměřeno

okolnostem v Rusku, marnými
nadějemi jiné národy naplňuje a snad
k nerozvážlivostem a do

neštěstí přivéstí může.

Kdo takové věci mluví neb věří, ten

bud' nezná Rusko, aneb úmyslně jiné
podvádí, drže se

zásady jezovitské: účel zasvěcuje
prostředky. Mohou se ovšem státi
věci nepředvídané a proti

nadání všelikého lidského rozumu,
pokud však se dá soudit dle
zkušenosti, pokud se dají

předvídati budoucí věci politické:
není ani pomyšlení, aby se v
nějakém již brzkém čase mohl

podařiti v Rusích nějaký znamenitý
převrat ve zřízení zemském, aneb

jinými slovy, aby se

poštěstila revoluce proti caru a absolutismu.

Jediná strana jest v Rusích, která by schopna byla provést nějakou užitečnou revoluci proti

absolutismu carskému, strana totiž slovansko-pravoslavná. Jsou to praví ruští vlastencové,

kteří se obyčejně, vyjmouc professory, vzdalují od veřejných úřadů, kteří se též vzdalují

dvoru carského a Petrohradu,
nazývajíce Petrohrad cizozemským
odnárodněným městem, jsou

to mužové, mající opravdové ruské
vzdělání, znající ruské dějiny, znající
ruský národ,

mužové, kteří přijaté z ciziny
vzdělání již skutečně ztrávili a na
prospěch Ruska obrátili,

kdežto většina obyčejných ruských
světáků jen povrchně jest potřena
evropejštinou, brebtajíce

cizími jazyky a přijavše cizí

myšlenky i se vší záští a s
opovržením proti všemu ruskému,
jak

to u cizinců obyčejno jest. Tato
vlastenecká strana zná také dobře
jiné slovanské národy a

zřízení professur slovanských na
ruských vysokých školách jest její
dílo: a nejvřelejší touha

této strany jest, aby se stalo Rusko
časem svým podporovatelem a
protektorem všech

ostatních vanů proti jiným kmenům
je utiskujícím. Spolu se drží tito
vlastencové horlivě

svého domácího pravoslavného
(slovansko-řeckého) náboženství,
umějící dělati dobrý rozdíl

mezi náboženstvím samotným a
mezi pověrami od zlátných aneb
nevzdělaných kněží

přitroušenými, kdežto obyčejně
ostatní ruští světákové, vracející se z
cizozemska, buď zhola

nevěry aneb německého

protestantství se drží, které jest zcela
protivné národnímu duchu

ruskému. Tato strana, ačkoli jest
posud jen velmi nepatrnou menšinou
v Rusku, byla by přece

schopna v krátkém čase platnou a
pořádnou revoluci provést, neboť
předně mezi vyšším

důstojnictvem vojenským má mnoho
příznivců a za druhé by mohla při
své upřímné lásce k

ruskému lidu prohlášením

osvobození mužíka (sedláka) z
panské poddanosti velikou většinu
lidu venkovského dostati na svou
stranu, a také mezi kupci, stavem to
v Rusích

nejhárodnějším a nejvlastenečtějším
by našla bohaté a upřímné spojence.
Ale právě tato

109

jediná strana, která by nějaké
vyhlídky na šťastné povstání míti
mohla, nechce sama k věci

takové přistoupiti, a to z příčin velmi důležitých. Tito ruskoslovanští vlastencové vědí dobře,

že celá Evropa, jmenovitě ale němečtí sousedé, Slovanům velmi nepříznivi jsou, hledíce se

zveličovati na ujmu slovanských sousedů. Kdyby tedy v Rusích nyní vypukla revoluce a stala

se nějaká veliká změna ve vládě, z čehož by nastati musela nevyhnutelně na čas anarchie

(nepořádek), a tudý slabost vlády,

ne-li dokonce odtržení velikých částí
od ruského

mocnářství: zajisté, že by této
příležitosti použili nepřátelé
slovanstva ke svému prospěchu a

na ujmu Slovanů. Bude li však ještě
nějaký čas způsob nynější vlády v
Rusích (t. j.

neobmezená samovláda), jisto jest,
že taková silná vláda provede nejlépe
jednotu všech i nově

nabytých částí mocnářství ruského,

že se zatím všechno pevně spojí co
nerozdílňý, ohromňý

celek, že se za ten čas ještě i
materialně zdokonalí Rusko a
nabude vlivu všude, aby pak již na

dlouhou budoucnost pojištěno mu
bylo první místo mezi národy tohoto
světa. Ačkoli tedy

rusko-slovanští vlastencové nejsou
přivrženci absolutní vlády, drží ji
přece (a jak myslím, s

dobrymi důvody) v nynějších
okolnostech za dobrý nástroj ke

zveličení a utužení ruského

mocnářství. Svoboda politická se pak
snadno dobude, a moc a vliv
zůstanou nové

svobodomyslné vlýdě co dědictví po
bývalém absolutismu.

Rusové měli také skutečně to štěstí,
že v dosti krátkém čase po sobě měli
několik schopných,

činných a energických mocnářů,
jejichžto duchu děkovati mají nynější
moc své říše, která by

zajisté nebyla nyní první mocností evropskou, kdyby nebyli v krátkém čase po sobě nad ní

panovali Petr veliký, Kateřina II., Alexander i Mikuláš. Komu povědomo jest, jak nepatrné

Rusko bylo před Petrem Velikým a co jest nyní za Mikuláše Pavloviče, tent' zajisté vida tak

neslýchaný pokrok, vyznati musí že měli Rusové ze své absolutní vlády kromě zlých také

velmi mnoho dobrých následků.

Jenom na ten způsob bylo všechno to možné, když v jedněch

rukou ležela celá moc ruského národa, a když podle jedné hlavy řídilo se jednání jeho.

Nesmí se vůbec mysliti, že jest ruská vláda tak nesmyslná a tak tatarská, jako se jeví v

popisech, zvlášt' německých cestovatelů a žurnalistů, nesmíme si také ruskou vládu

představovati tak, jak nám ji malují

Poláci, jejichžto barvy jsou jen
pouhá žluč: naopak ruský

absolutismus jest mnohem
snesitelnější, než rakouský
absolutismus před r. 1848, proto že
jest

pohyblivý, živý, poněvadž zamezuje
sice národu všechen podíl v politice
a ve vládě, ale otvírá

mu za to nesmírné pole pokroku v
každém jiném ohledu, a stará se tak
skutečně o ustavičné

zvelebení a zmocnění Ruska. Rus

vidí očíhledě vlast svou zkvítati a
sílit se, a to mu podává

alespoň jakousi útěchu za nedůstatek
politické svobody. Car není snad, jak
by někdo myslil,

110

od lidu nenáviděn, naopak musíme
říci, že jest v celku velmi ctěn a
milován, neboť car

nevystupuje nikde u lidu jako
utiskovatel, a prostý národ nevidí
nikde se strany cara nějakou

obtíž pro sebe, všechno zlé přičítá obyčejně jen úředníkům.

Abychom to, co by se snad mnohému podivné zdálo, lépe pochopili, zapotřebí bude rozličné

stavy a části obyvatelů Ruska po sobě probrati. Dajit' se totiž pozorovati tyto nejpatrnější

hlavní rozdíly v ruském obyvatelstvu: 1. Národové neruští, podrobení. 2. Ruské mužictvo,

poddané rozličných pánů. 3. Carští mužící, t. j. svobodníci. 4. Kupectvo.

5. Duchovenstvo. 6.

Šlechta. 7. Cizozemci.

Co se předně jiných neruských
národů dotýče, kteří v mocnářství
ruském obývají, a kterých

jest velmi mnoho rozmanitých druhů,
ti ovšem nemají pražádnou příčinu
ke spokojenosti s

ruskou vládou. Jsouť oni jak v
národním tak v politickém, tak
náboženském ohledu poddaní a

podrobení a všemožným způsobem

se zrušují. Počet jejich jest ale v
porovnání k počtu Rusů

velmi nepatrný, a skrze rozdrobení
jejich co do původu kmenového i co
do zeměpisného sídla

nemohou býti nikdy Rusům
nebezpeční, osud jejich
neodvolatelný jest utonouti časem
svým

ve velikém moři ruského národa a při
chytrých a energických prostředcích,
kterých k tomu

vláda ruská užívá, stane se poruštění

jejich v krátkém čase.

Lid poddaný ruský (mužici), jenž jest
nejčetnější stav, jest pravý nositel
vsech břemen a otrok

v pravém smyslu toho slova, který se
za peníze může kupovati a prodávati.
Právě tento lid ale

skoro nikde nepřijde dohromady s
vládou, a nemůže nikde cítiti obtíže
od císaře, naopak vidí

v císaři ještě ochrance svého proti
pánům svým, proti šlechtě. Daně

odvádí šlechta, a co

nejobtížnějšího jest, služba ve
vojsku, i to před očima lidu
poddaného neuvaluje naň císař,

nýbrž šlechta, poněvadž šlechtic
ustanovuje ze svých poddaných ty,
kteří do vojska odvedeni

býti mají. Když se ale povází, že
Rusko posud jest v celku málo
obydleno, a při tom země

úrodná, že tedy i nejchudší člověk
má živobytí materialně dobré
(neznají ku př. ještě ani

brambory co obyčejnou stravu, nýbrž
záživnějších pokrmů užívají), a že
dále člověk na

nízkém stupni vzdělanosti jiných
vyšších potřeb ani nezná, když dále
povážíme, že v celku

ruská šlechta nezachází tak krutě se
svými poddanými jako ku př.
zacházela polská, že ruské

obce mají na jejich okolnosti velini
dobré zřízení a samosprávu, a ačkoli
jest moc vrchnosti

dost neobmezená, přece již panuje
jistá tradice, jisté starobylé obyčeje,
proti kterým se ani

vrchnost opíratí nemůže: musíme
uznati, že nemůže panovati v lidu
tomto taková

nespokojenost, jako by se snad
mohlo mysliti. Ostatně mají tyto
vesnické obce v Rusích ještě

zřízení staroslovanské, patriarchální
a téměř komunistické: totiž každý
dorostlý mužský

spoluúd obce dostane stejný kus země, a kdyby se počet údů (sousedů) zvětšil, stane se nové

rozdělení země. Takovým způsobem má každý svou usedlost, která po jeho smrti zase obci

připadne, a kdo se narodí, narodí se již také s usedlostí, kterou mu obec před dospělostí jeho

odevzdá. Není zde místo, abychom obšírněji rozkládali toto zajisté jinde ve světě neobyčejné

zřízení obecní v jeho podrobnostech
a v dalším provedení: dosti na tom,
když z toho řečeného

každý pozoruje, že není v Rusích
žádný tak nazvaný proletariát.

Carští mužíci, to jest obývající na
statcích caru samému náležících, a
dle počtu skoro třetina

všech ostatních mužiků jsou
nejstatnější část obyvatelstva.

Poněvadž se v Rusích mezi

osobními příjmy císařskými a mezi
pokladnicí zemskou žádný rozdíl

nečiní, nemají také i tito

jen jedny daně, které jsou zároveň jejich povinnost vrchnosti i císaři. Tyto daně jsou jako

vůbec daně ruské, velmi mírné a neobtěžují dokonce lid tento, který užívaje volného obecního

zřízení, svobody obchodní a průmyslné, (v Rusích je svoboda průmyslu a každý může dle

libosti své provozovati řemeslo a obchod jaké chce), a nemaje nad

sebou žádnou vrchnost

kromě obyčejných státních úřadů,
obyčejně jest zámožný, příčinnivý,
pracovitý a především

velmi průmyslný. Nikde není pravá
socialní theorie tak zdravě a užitečně
do života uvedena,

jako právě v Rusích a mnohý
francouzský socialista, který vymýšlí
podivné a nemotorné

plány k provedení svého učení, mohl
by se podívati do Rus, do země vlků
a mrazů (jak on

myslí), a uviděl by tam socialismus
zdravý pod křídly ruského orla v
nejpěknějším rozkvětu,

socialismus, pro který jej ve
francouzské republice do vězení
uvrhli. -Uviděl by tam, jak celé

vesnice vedle svého hospodářství dle
komunistických zásad rozděleného,
zase dle

socialistických zásad provozují
fabričně (obyčejně v zimě) některé
řemeslo. Jedni kupují

zásoby materialu, jiní dělají jedny
částky, druzí jiné, ti tam zas jiné, až
jest věc hotova, jiní je

zase po světě na prodej roznášejí, a o
užitek se všichni dle zásluh dělí.

Socialista francouzský

uviděl by, kterak artěle (tak se
jmenují v Rusích tyto socialistické,
průmyslové neb obchodní

spolky) rozličných řemeslníků
přejímají stavby, dělíce se společně o
výdělek, kterak zas jiné

artěle na celé léto se ke společné

práci spojí, dohromady se po ten celý čas stravují a pak na

zimou, rozdělivše se o výdělek, domů se navracují. Tak se uhybají špekulantům, aby jim do

rukou nepadli a z polovice zdarma pracovat nemuseli. Socialista francouzský viděl by artěle

ruských obchodnických mládenců, kteří majíce společnou pokladnici, sami ze sebe

obchodníkům mládence k tomu, k

čemu je potřebují, schopné dohazují,
za jejich správnost a
věrnost peněžitě stojí, kteří pak, když
si svá léta odsloužili, od spolku
pomoc dostávají, aby se
mohli samostatně usaditi. Zkrátka
nikde snad není viděti tolik
praktičnosti ve spolčování, a
spolu tolik svobody k tomu (vyjmouc
ovšem politické spolky), jako právě
v Rusích, a v žádné

jiné zemi není rozumný socialismus
tak v životě, jako právě tam. Právě ta
svoboda a

samostatnost obcí, která se v Rusích
udržela, a ony živé zárodky
moudrých a praktických

socialních zřízení, prorokují Rusku
velikou budoucnost v pozdějších
letech.

Než, uchýlil jsem se od předmětu a
musím doložit, že kdo by si náležité
vyobrazení o stavích

v Rusku dělati chtěl, musí sobě tyto

carské mužíky mysliti asi jako u nás
usedlé sousedy a

řemeslníky; a mužíky vrchnostenské
zas jako u nás služebný, nádennický,
žádnou usedlost

nemající lid, jako asi nejchudší třídu
vesnickou a [městskou.1](#) A v takovém
pádu jest ovšem osud tohoto lidu v
Rusích dle mého mínění lepší než u
nás: mužík musí sice též pro svého

pána pracovati jako u nás čeledín neb
nádenník, avšak více času mu zbyde
pro sebe než u nás,

pak ale má pojistnější živobytí, má svou usedlost, svůj vlastní domov a jest, když odbyde

svoji práci pro pána, přece také sám svým pánem.

Skutečný měšťanský stav vlastně jsou jak již praveno carští mužíci, (svobodníci), oni totiž

nemají kromě cara žádné vrchnosti nad sebou a jsou úplni pánové svého jmění a svého času, a

provozují také vedle orby silně průmysl, jsou též dosti zámožní².

Měšt'anský stav podle jména jest v Rusích nový ještě a nevešel téměř ani pořádně do života, neboť dříve se v Rusích

neznali jiné stavy, než mužík (nevolník), kupec, kněz a dvoranín (šlechta). Teprva v novějších

časech provedeny jsou strany císařských mužíků takové reformy, které z nich učinily stav

prostřední, rovný nižšímu měšt'anstvu, tak že nyní obyvatelé měst (tak nazvaní měšťanině) s

těmito svobodníky a s kupci
dohromady střední stav tvoří.

Kupcové ruští ještě posud jsou jako
nějaký způsob kasty a jsou obyčejně
velmi zámožní,

nebot' obchody jsou tam jistě velmi
znamenné a výnosné. (Židé nesmějí
se v Rusích

zdržovati, vyjmouce země k
bývalému království polskému
náležející). Tito Rusové

vyznamenávají se proti obyčejům v
jiných zemích zvláště svým

patriotismem a nesmírnou

obětavostí pro všeobecné jak státní
tak i církevní dobré.

Duchovenstvo jsouc naskrze ženaté,
tvoří však též uzavřenou kastu, jest
zcela podrženo moci

carské, neboť car jest spolu jako
papež řecko-slovanské církve.

Kromě toho v nejnovější době

vláda naskrze to provádí, aby
kněžstvo bylo placeno z důchodů
statních, a ustanovila také

slušné platy, kdežto dříve byla
výživa kněžstva jen chatrná. Z toho
se dá posouditi, jak dalece

se kněžstvo drží a držeti musí cara, a
není snad nikde jinde příkladu, aby
absolutismus světské

vlády tak chytře a s takovým
prospěchem byl použil církve ke své
podpoře, ke svému užitku

jako v Rusích, a může se říci, sprostý
člověk skutečně drží cara za
plnomocníka Božího na

zemi. - Ostatně až posud nestálo v Rusích kněžstvo na takovém stupni občanském jako ku př.

u nás, nýbrž na mnohem nižším, a náleží i stran vzdělání i stran vážnosti jenom k nižším

stavům, vyjmouc ovšem vyšší důstojenstva.

Šlechta má ovšem veliké přednosti, avšak jest proto snesitelnější, že není dědičnou³ ani žádnou uzavřenou kastou; šlechticem se stane každý,

kdo jistého stupně buď v civilní nebo vojenské státní službě dojde a sice tak, že již každý oficír a každý student na vysokých

školách jest šlechtic, tak že ovšem jest snadno šlechtictví dojíti. Může se tedy říci, že v Rusích

šlechty v našem smyslu ani žádné není. Šlechta obsahuje v sobě spolu celou tak nazvanou

intelligenci a dá se dělit na tři hlavní druhy, totiž úřednictvo civilní, vojenské důstojnictvo a

paměštiky (majitelé panství).

Úřednictvo civilní bohužel! jest
vlastně obyčejně pravá metla
Faraonská a můžeme je nazvati

skutečně největší bolestí ruské říše.
Jsou to jedním slovem pijavice, a
jméno činovník

(úředník) má již v sobě u ostatního
lidu jakýsi přízvuk, jako by řekl
zloděj. Ne snad jako by

nebylo i mnoho dobrých a
svědomitých, ale ti jsou v mnohém

ohledu přece jen výjimky.

Majíť také civilní úředníci obyčejně velmi malé platy, někteří skoro jen několik zlatých až k

neuvěření, a proto jsou již téměř na nepravé a nepoctivé výdělky odkázáni, a běda tomu, kdo

má v úřadě co dělat, vlastně běda jeho kapse! Avšak i to neškodí vlastně caru a vládě v očích

lidu: kdyby měli úředníci dostávat větší platy, musely by být také větší daně, a tak tedy lid

nejša stísněn daněmi říká: O což
císař a vláda, ti jsou hodni, ale ti
úředníci ti nás okrádají.

Císař ovšem musí o tom vědět, že
sobě jeho úředníci sami od lidu
vydírat musí to, co se jim k

živobytí nedostává, ale při tom
dovolí sem tam ruská censura proti
úředníkům hodně ostře

[psát4](#) a dost na tom jen když císař
zůstane hezký, ať si pak proti
úředníkům trochu lid pohubuje. - Že

jest ostatně civilní úřednictvo císaři
slepě oddáno, nepotřebujeme snad
ani

doložit.

Důstojnictvo vojenské jest již zcela
jiného druhu. Od důstojníků jiných
vojsk liší se hlavně

tím, že největší část ruských
důstojníků jsou lidé samostatní, kteří
majíce své vlastní statky,

neslouží za mzdu, nýbrž jen několik
let pro zkušenou a proto, aby si jistou
hodnost vysloužili,

načež obyčejně ze služby vystupují a
na svých statcích co poměšníci žijí.

Důstojnictvo ruské

jest v celku nejvíce vážený stav v
zemi a jest v celku vzdělané i
svobodomyšlné a způsobů

vládných, nedělíc se dle obyčeje v
některých jiných zemích co zvláštní
kasta od ostatních

spoluobčanů. Ostatně jest chování
ruského důstojnictva ještě za časů
války uherské u nás v

dobré paměti, a nepotřebujeme tedy
dále slov šířiti. Ačkoli subordinance
vojenská jest velmi

114

přísná, přece s vojskem zacházejí
důstojníci ruští mnohem srdečněji,
než kdekoli jinde, a

může se zase naopak říci, že také od
strany vojska jest veliká oddanost a
srdečnost k oficírům.

Ostatně se v Rusích nepozoruje
nikde nějaká nenávist mezi vojskem
a lidem: lid miluje a váží

si vojáka a voják nepovažuje se za nic lepšího a vyššího než jsou jiní občané, a co zvláště jest

výborná vlastnost vojska ruského, patriotismus, vědomí ruské a soucit pro čest a slávu svého

národu. Mnozi evropští křiklounové ani o tom nevědí, kterak právě oni sami upevňují moc

cara a jsou příčinou, že se uzavírá srdce každého Rusa a zatvrzuje proti celé ostatní Evropě.

Neboť jest známo, že se ve všech evropských zemích a zvlášt' u Němců ustavičně jen jak v

knihách tak v novinách při každé příležitosti ruský národ tupí a zlehčuje: ruská vláda, které se

veliká chytrost upříti nemůže, nechává tato zlehčování zase v ruských časopisech překládati a

můžeme si pomyslit a vysvětlit, s jakou nenávistí a mrzutostí hledí pak Rus na ostatní Evropu,

od které neslyší nikdy o sobě nic nez

potupu, opovržení a zostuzování. Že tento cit Rusů proti

Evropě car dovede ke svému prospěchu použití, kdo by o tom pochyboval? „Za každý ten

potupný článek rozboříme vám časem svým jedno město, a za každou potupnou knihu

vezmeme vám jednu provincii!“ slyšel jsem po přečtení takových nadávek v hostinci se

zapálenou myslí vykřiknouti jednoho

ruského důstojníka.

Šlechta usedlá (poměštici) jest velmi četná, neboť nejsou v Rusích majoráty obyčejné, a

statky se dělí, a největší část statků šlechtických pozůstává jen z jedné vsi. Každý úředník i

úředniček hledí si nakoupiti za čas svého vezírství malý kapitálek, aby si mohl nějakou třeba

sebe menší vesničku s několika poddanými koupiti a konec svého živobytí co ruský bárin

(pán) na svém statku ztráviti. Že nemá tato šlechta žádnou příčinu býti nespokojena se svým

osudem a že se jí nejlépe vede pod absolutní vládou, nepotřebujeme ovšem ani dokazovat.

Přece však právě v ní jest jediná vydatná, ovšem jen tichá opposice proti absolutismu, a jisto

jest, že zrovna od ní ve spojení s důstojnictvem vojenským časem svým vyjde proměna ruské

vlády. Kdy tento čas nastane, nedá se ovšem napřed vypočítati, nemyslím však, že by to bylo

dříve než za 30 až 50 let možná, leč by se nějaké neobyčejné věci přihodily. A kdyby se i dřív

nějaká taková proměna stala, nemyslím, že by mohla býti stálá, a pochybuji, že by také byla

opravdu k prospěchu ruského národu.

Mýlil by se také velice ten, kdyby myslil, že cizinci v Rusích obývající,

kterých jest velmi

mnoho a ode všech evropských
národů nejvíce Němců, zvláště
přispívají k rozšíření tam

svobodomyslného a proti-carského
smýšlení. Naopak se musí vyznati,
že největší část z nich

jsou lidé velmi sprostého a
výdělkářského smýšlení, kteří se
před každou kopejkou, před

115

každým grošem již od zdaleka klaní,

a jen proto do Rus přišli, aby si kapsy brzy a hodně

nahnati mohli. Od takových lidí ale ještě vyšlo ve světě málo liberálnosti. Cizinci tito jsou

velmi často nejhorší nástroje absolutismu, tak ku př. jsou cizozemští důstojníci a generálové

právě nejpodlejší a nejslužebnější, což platí v rovné míře o úřednících atd.

Probravše tyto rozličné třídy ruského obecnstva mohli jsme se

přesvědčiti, jak mnoho jest

mezi nimi živlů revolučních a
proticarských. Viděli jsme, že posud
velmi málo.

Řekne ale někdo: před nedávným
časem prozrazeno jest v Petrohradě
spiknutí a což Poláci,

také-li oni nemyslí na povstání proti
caru? - Co se prvního týče ne-bude
moci arcí nikdo

zameziti, aby několik starých a
mladých dětí, slyšíce o revolucích v

celém světě, již z

pouhého opičáctví také nějakou
doma míti nechtěli, umějíce sobě
málo vypočítati a

nestarajíce se ani tuze o to, jestli se
podaří. Ostatně neupírám, že by se
tak nazvaná palácová

revoluce, skrze kterou též Mikuláš
Pavlovič přišel na trůn místo
Konstantina, každou chvíli

podařiti mohla: nemluvím zde ale o
revoluci, která by místo jednoho
despoty druhého na trůn

přivedla, nýbrž o revoluci proti despotismu.

Co se však Poláků týče, ti jsou nyní ruské vládě málo nebezpeční: začez mají Poláci co

děkovat papežské kurii a jezovitům. Větší část těch zemí, které z pozůstalosti bývalého

království polského připadli Rusům, jest obydlena od Rusínů, vyznavačů řecko-slovanského

křesťanství. Ti byli za časů polské

vlády od jezovitů a neapoštolských
hierarchických biskupů

všelikým i ukrutným a nepoctivým
způsobem pod vládu římského
papeže (k unii) přivedeni.

Historie nám vypravuje strašlivé
věci, kterých se dopustila polská
vláda, ve své od jezovitů

zakořenené papežsko-hierarchické
proti-křesťanské zaslepenosti proti
Rusínům a jejich víře.

Nyní pod ruskou vládou jest ale zase
jejich stará a jim velmi milá víra

panující, a Rusíni

považují tedy připadnutí své k Rusku
za osvobození od polsko-
jezovitského pronásledování. -

Avšak i sedláci polští v tak
nazvaném kongresovém t. j. vlastním
království nebudou se

pozdvihovat proti Rusům ještě tak
brzy: polská šlechta zacházela vždy z
větší části velmi

špatně se sedlákem, a toho uměl
chytrý ruský despotismus ke svému

prospěchu proti Polákům

dobře použiti podporuje všemožně
sedláka proti šlechtě, a získaje si tím
tak důvěru toho lidu,

že nyní praví: Wolem Moskala jak
pana. (Raději mam Rusa než naši
šlechtu). Proto si také

Poláci v novějších časech ani
netroufali v Rusku povstati.

Doufám ostatně, že nikdo čtoucí
tento můj článek, nebude mi tak
špatně rozumeti, aby myslil,

že zastávám a chválím ruskou
despotii. Učel můj zajisté byl jenom
ten, abych ukázal, jak

116

marné jsou naděje, jak špatně jsou
vypočteny plány těch, kteří již
blízkou konstituci v Rusích

prorokují, a na to se při krocích
svých politických spoléhají. Vždy
však jest při každém

politickém jednání hlavní základ
dobré znání okolností.

Nechci zde vyváděti žádné další
politické následky z toho a žádná
pravidla pro naše jednání,

leč vyřknu jedno vyznání ale velmi
důležité a sice vyjádření jednoho
Jihoslovana: Jsem

nepřítel a protivník vší despotie a
budu až do poslední krůpěje potu
hájit konstituci: ale

kdybych se despotie nikterak již
uvarovati nemohl, jest mi ruská
despotie nejmilejší.

Poznámky

1 Sluší totiž věděti, že mezi ruskými mužíky není již žádný rozdíl stavů, jako ku př. u nás bylo

ve vsích ještě za časů poddanstva totiž sedláci, půl-, čtvrtlánici, domkáři, chalupníci,

podruhové a konečně čeledínové. V Rusích jsou vrchnostenští mužici již poslední stav a jsou

si mezi sebou zcela rovní.

2 Když se některého takového svobodníka, carského mužíka, kteří

se obvyčejne v krojí od

jiných nerozeznávají, zeptáš, jako
jest v Rusích obyčej: „Čí jsi, jak se
jmenuje tvůj pán?“ -

odpoví s hrdým úsměvem:

„Gospodina Románova“, (pana
Románova, příjmení císařské

rodiny ruské, jako u nás Habsburg),
kterýmžto žertem dává hrdě s libostí
na srozuměnou, že

vrchnosti nemá a že svobodník jest.

3 Šlechtictví přejde jen z otce na

syna, vnuk šlechtice, to jest třetí
koleno musí sobě ale zase

šlechtictví a právo z něho
pocházející vysloužiti, čímž Petr V.
chtěl přinutiti šlechtu (bojary
staré) k službám

4 To co ku př. Gogol o úřednících
ruských vydal, nebylo by se nikdy
smělo v Rakousích

tisknout.

Pozorovatel politický

H. B. Událost, která obrátila na sebe pozornost v těchto dnech, jest nenadálé sesazení pana

barona Haynaua jak z komanda armády tak i z vládního plnomocenství v Uhřích. Dne 9. stálo

ve vídeňských novinách velmi zkrátka, že JMC. dle návrhu ministrů pana Haynaua z jeho

povinností sesazuje a dne 10. zase zkrátka, že do pense dan jest. Jindy přeci bývá v Rakousích

obyčej, že se velkým pánům takova
hořká pilulka do nějakého řádu neb
alespoň do zdvořilé

formule zaobalí, ale p. Haynauovi
podána jest zcela bez obalu, ani
sklenici vody mu nedali,

aby ji mohl zapít. Druhého dne na to,
aby to, co již beztoho bylo veřejným
tajemstvím, nabylo

bezpečnosti poloúřední, ubezpečili
nás vládní časopisy, že se to stalo
pro neposlušensství, že p.

Haynau příliš svou osobu jen všude viděl, a že ani neuměl JMC.

zanechatí právo milosti a

amnestie. Že se o této události rozličně souditi bude, rozumí se samo sebou. Záleží li také

něco na našem mínění, musíme podotknout, že bychom vládu za tento krok byli velice

chválili, kdyby to byla již před půl letem učinila. Nyní však, když p. Haynau již vykonal

všechno, co vykonati mohl, nebude

ani na jeho odstranění nikomu
mnoho záležitosti než právě

vládě samotné.

- Kdyby však se ještě hrabě Grüne,
jak se již také praví, octnul brzy z
předpokoje JMC. na

příležitějším místě, totiž co nejvyšší
podkoní v císařské maštali, pak by
nám teprv bylo

patrné, že ministerstvo skutečně chce
časem svým konstitučně vládnout.
Že se také proti

hraběti Grünnovi, který ostatně i mezi vojskem chválen a oblíben není, silně mraky kalí, o

tom nám dosvědčuje jedna kratičká zpráva, která stála nedávno v jedněch ministerních

novinách: „Poněvadž se stalo více pádů, že se žádosti o audienci u JMC. odmrštily, aniž JMC.

o tom zvěděl, ráčil, jak se praví, JMC. ustanoviti, aby se takové žádosti k vlastnímu

rozhodnutí JMC. předložily.“ To se

na nikoho jiného než na pana hraběte
Grünne potahovati

nemůže, a dává nám jasně na
srozuměnou, že sobě osobil pan
hrabě nějaká nekonstituční

práva. Potešilo nás zároveň velice, že
též v ministerských listech stálo, že
na místo p. hr.

Grünne k osobě JMC. přijíti má p.
hr. Degenfeld, jež se všeobecně
chválí.

Vůbec musíme nyní očekávati

nějakou velikou změnu v našich
veřejných záležitostech, zdá

se nám i dokonce vyzdvižení
obleženosti. „Lloyd“ již počíná něco
takového raditi, a poněvadž

takové rady v „Lloydu“ a v
„Reichszeitungu“ nikdy se pánům
ministrům neudělují bez jejich

vlastního vědomí a poručení, musíme
takovou radu držeti za víc než za
radu. Spolu ovšem

také radí Lloyd, aby prý ministerstvo
na čas přechodu k opravdivé

konstituci vlídně samo

přejalo do rukou svých tu libovolnou
moc, kterou posud vojsko
spravovalo. Jestli se to

118

skutečně stane, bojíme se, že bude
tento čas přechodu asi hodně dlouhý
a nekonečný. Po

bitvách proti Napoleonu slíbili
všichni mocnářové německého
soustátí a mezi nimi i císař

František, že dají národům svým

konstituci, ale čas přechodu trval
tenkrát u nás od r. 1815 až

do 1848, tedy 33 let, jestli by tedy
zase nyní čas přechodu tak dlouho
trval, mohli bychom se

leta Páně 1883 dočkati nějakého
sněmu.

- Pan zlatník Wagner v Praze, jenžto
v máji roku 1849 byl zatčen, a o
jehožto záležitosti jsme

se již dříve zmínili, propuštěn jest po
14měsíčním vyšetřování z vězení ab
instantia. Za 14

měsíců dá se chvála Bohu něco
vyšetřiti!

Vláda vydala zákon, že
samovražedníci ve vší tichosti ale na
hřbitově pochováni býti mají. P.

biskup brněnský v cirkuláři ke svému
kněžstvu velice neschvaluje tento
zákon a radí kněžstvu

svému, aby se passivně chovalo.
Následkem toho zahrabán jest v
jedné obci blíž Brna jeden

takový nešťastník dle rady místního

duchovního a dle nařízení obce od
rasa v lese, začez se

musela témuž pohodnému taksa 13
zl. stř. zaplatiti z pozůstalosti. Dle
nařízení podkrajství

brněnského vykopána jest mrtvola,
pohřbena na hřbitově a vinníci mají
se zodpovídati. -

Stojít' psáno: Nesud'te a nebudete
souzeni! Jakou z toho má škodu p.
biskup brněnský neb

církev, když se člověk nešťastný
(šťastný se nikdo nezabije) pochová

v tichosti mezi ostatní

lidi na hřbitov? Když na světě za
živa největší hříšníci mohou obcovati
a obcují s

nejspravedlivějšími, proč nechcete
popřáti každému člověku také místo
mezi ostatními lidmi

po smrti na hřbitově? Aneb chcete se
dělati soudcem nad zemřelými
spolubratry svými,

chcete si osobovati moc, kterou si
dle vlastního vašeho učení jen Bůh

sám zanechal? Může

vědět ku př. pan biskup brněnský,
jestli právě on sám není před Bohem
větší hříšník, než

někdo, který sebe sám zavraždil? Pan
Haynau byl právě svržen, že se
míchal do amnestie,

která na zemi jen císaři náleží:
nejlepší důkaz tedy neskončeného
milosrdenství Božího jest,

že nesvrhl biskupa brněnského
Antonína Schaafgotsche, který se
míchá do amnestie Boží na

onom světě! -

- Pan ministr Bruck nařídil, aby se dosavadní uherská železnice jmenovala nyní c. k.

jihovýchodní státní železnice. Jak i tato maličkost ukazuje, kterak poznenáhla jméno Uher v zapomenutí přijíti má.

- Jistý hrabě Stosch prodal své statky v pruském Slezsku a oznámil v berlínských novinách,

že Prusko opustí a v Čechách se
usadí, poněvadž nemůže snést ty
nové svobody, jako jsou
jistota osoby, veřejnost soudů a
porota, svoboda obcí, svoboda tisku,
associační právo atd. Že

119

tedy hledá jinde útočiště, aby se před
těmito svobodami uchránil. - Tento
hrabě tedy ani

nepozoruje, jak tím urazil naše
ministerstvo, když hledá v Čechách
útočiště před

konstitučními svobodami.

„Kath. Blatt aus Mähren“, časopis
sloužící ultramontánským
záležitostem, podává pověst, že

dobře známí páni Günther a Veith
mají do Prahy se odebrati na
povolání nového pana

arcibiskupa. Spolu si vyjíždí tento
časopis proti arcibiskupu
vídeňskému, který prý si tak

znamenitych mužů málo všímá a v
koutku je státi nechává. Musí se totiž

věděti, že pan

arcibiskup vídeňský není veliký
přítel jezovitstva.

- Pan biskup hradecký povolal p. P.
Pruchu z Prahy do Hradce, aby prý
jakési exercitie zavedl

s kněžími v Králové Hradci. Zdá se
nám míti pan biskup špatné ponětí o
dospělosti svého

kněžstva, myslí-li, že se ještě ani
sami modliti neumějí. A potřebují-li
kněží jeho nějaké rady,

k čemuž pak jest biskup než aby jim
jí udělil, a drží-li pana Pruchu za
schopnějšího k tomu,

proč neodstoupí jemu své
biskupství? Nám se takové
povolávání cizích ascetických
tancmistrů nikdy nelíbilo.

Vládním novinám

H B. „Moravské Noviny“ přijaly v
čísle svém od 6. července dopis z
Vídne od obyčejného

korrespondenta svého, ve kterém

stojí mezi jiným o nových českých novinách „Denníku

Vídeňském“ tato slova:

„Podle úmyslu vydavatelů mělot' se s vydáváním počnouti již 1. července, že však se jednání

strany povolení k nemu mimo naději protáhlo, nastalo toto opozdění. Bylit' totiž vydavatelé,

se žádostí svou od civilního i vojenského velitele odmrštění, a teprv v následku učiněné

obrány obdrželi žádaného povolení.
Toto faktum budiž odpovědí těm,
jenžto se neostýchali,

nejmladší toto dítko žurnalistiky
slovanské již co nemluvně, ba před
porodem u obecnstva

osočovati, robětem
gouvernementálním mu převzdívali a
jinak mu cestu do vlasti zakročovali,

budíce nedůvěru v poctivost jeho
původu. Ono však pokárá
nepříznivce své z nepravdivosti a

zjedná sobě samo průchod volný k

milým rodákům svým, bohdá ku jich prospěchu“.

120

Ačkoli tam nestojí moje jméno, ví přece každý, že se tyto předhůzky nemohou jiného týkati

nežli mne, neboť jsem jenom já tyto zprávy o „Vídeňském Denníku“ mezi obecenstvem

rozšířil. „Moravské Noviny“ tedy vytýkají mně, že jsem se neostýchal osočovati tyto noviny

jako guvernementální (vládní) a viní
mne jedním slovem co lháře.

Když jsem já v časopise svém zcela
určitě pravil, že „Vídeňský Denník“
bude vládním

časopisem, zasloužil jsem si alespoň
tolik vážnosti u „Moravských
Novin,“ aby si byly

pomyslily, že nemohu tak z čista
jasna, snad jen ze své domněnky
podobné věci mluvit, ale že

musím dobré a jisté zprávy o tom
míti. Tak to i skutečně jest, a mohu

každého ubezpečit, že

mi okolnosti tohoto časopisu, jeho vznik, osoby, které v jeho zakládání účastenství měly jak v

Praze tak i ve Vidni jsou známy - ostatně ale nač se hádati, za několik měsíců aneb již za

několik neděl ukáže se beztoho před celým světem, jestli jsem pravdu mluvil, a pak

připomenu ještě jednou „Moravské Noviny“ a jejich pana dopisovatele

na tuto nemilou věc,

doufám že k jeho a ne k mému
zahanbení.

Nepochybně se asi vlastenci naši
vídeňští, kteří tam dobře vědí, kdo
zakládá „Denník

Vídeňský,“ čtouce tento článek,
budou velmi smáti, kterak já zde
ještě dokazovati musím, že

to budou vládní noviny! Abych totiž
ještě jednu tajnost svěřil obecenstvu,
musím doložit, že

já vlastně nemám pražádnou příčinu
mrzeti se na vycházení „Vídeňského
Denníka,“ neboť

jeho vydáváním děje se mé osobě
právě největší čest - on totiž vychází
jen proti mně, jak se

jeho redaktoři a vydavatelé sami v
Praze i ve Vídni na mnohých místech
vyjadřují. Ejhle!

tedy, kterak má osoba jest drahá,
neboť bude státi ony „zcela
neodvislé“ muže, kteří „Denník

Vídeňský“ vydávají ročně asi 15 000

zl. stř. Tot' tedy jest pro mne jenom
velice pochlebné, a

moje potěšení by nemělo mezí,
kdyby zatemňováno nebylo tím
obáváním, že budou důchody

některých těch „zcela neodvislých“
mužů příliš blízko u státní
pokladnice a že se z ní snad

mnoho přimíchá k oněm 15.000 zl
stř.

Než, odbyti takovou věc žertem, zdá
se mi přece nedůstatečné, a považuji

téměř za povinnost

svou o svém nynějším postavení v
krátkosti se zmíniti.

Bohužel! že v nynějším okamžení
osoba moje v příliš těsném spojení
jest s veřejnými osudy

celého národu, a že se již téměř
jakousi odpovědnost míti zdám za
tyto osudy. Tak alespoň

nyně již vytýkali někteří z našich
předbřeznových vlastenců, kteří roku
1849 se přidali ke

straně vládní, že já prý svým
odporem proti vládě mnoho jsem
pokazil. Kdyby tato předhůzka

vycházela od lidí, kteří vedle své
oddanosti k národu také by byli
dokázali skutkem nějaké

121

schopnosti své, znepokojila by mne
snad tak dalece, že bych snad přestal
ve své časopisecké

činnosti a dokonce nechal všeho
veřejného vystupování alespon na
nejaký čas, aby tito

mužové bez všelike překážky z mé
strany mohli dávati veřejnému
mínění našeho lidu ten

směr, který oni za dobrý drží pro
národ. Neboť nemám zajisté na sobě
té pověry, abych se za

neomylného držeti mohl a pokládal
bych si to za veliké neštěstí, kdyby
snad skrze mne ač

nevědomky pro národ náš nějaké zlé
následky pojíti měly. Na štěstí ale
jest svědomí mé v

tomto ohledu zcela uspokojeno a
odpovídám těm, kteří mi takové
předhůzky činili

následovně. Nemůže nikdo dvěma
pánům najednou sloužiti, aby
jednoho nezanedbával.

Rozdíl tedy mezi mnou a vámi, milí
pánové! jest ten, že vy sloužíte vládě
a já národu. Já

strany svého postavení vidím zcela
jasně a nestojím také v dvojím
světle, nevydávám se za

služebníka a přítele vlády, který

nejsem; vy ale nevidíte jasně a stojíte
v dvojím světle:jsouce

skutečně jenom služebníci vlády
myslíte o sobě aneb vydáváte se
alespoň před lidmi také

spolu za služebníky národu. To však
nepřipouštějí nynější okolnosti,
kdežto mezi národem a

vládou je spor o moc a správu v zemi
a o práva, aby někdo mohl oběma
pánům, vládě i

národu najednou věrně sloužiti. -

Tolik pravím těm z vás, o kterých
jako ku př. o redaktoru

„Pražských Novin“, p. Pickovi,
přesvědčen jsem, že jen z
dobrosrdečné slabosti, chtějí se

všem stranám zachovati, takto
smýšlejí a mluví. Ti však, kteří jen
svou drahou osobu při všem

na mysli mají, a hned všude do
služby zaběhnou, kde právě buben
nejsilněji a nejvítězněji

volá, kteří v ten čas, když myslili, že
národ již zvítězí, křiklounským

způsobem volali:

Všechno pro národ; a nyní, když
váha národu v nejistotě se houpá,
když zvítěživší vláda

milosti rozdává, zase opustili národ a
přeběhli do druhého ležení, kde
slunce svítí: ti ovšem o

sobě praví, že slouží vládě i národu,
totiž vládě, když vyhrála vláda, a
národu, když vyhraje

národ, nikdy však oběma zároveň.

Těm ale, kteří myslí neb alespoň

praví, že bych já odporem svým proti vládě národu škoditi

mohl, poukazuju na novější události. Ejhle! Chorvati, kteří vládě pomáhali proti revoluci, a

Vlachové a Maďaři, kteří tuto revoluci proti vládě způsobili, dostanou nyní stejhou odměnu

(t. j. stejná práva, větší než my ostatní máme): ba odměna Vlachů a Maďarů za jejich revoluci

bude ještě větší, než odměna Chorvatů a Srbů za jejich pomoc! Co

na to odpovíte vy, kteří

radíte národu, aby hledal protekci u svých ministrů? Mlčíte? - odpovím vám tedy sám, co nás

učí historie celého světa, že totiž vlády odjakživa více práv národu šetřily z bázně než z lásky.

Moje přičinění směřuje tedy k tomu, abych pomáhal národu k té vážnosti u vlády, která

působí bázeň. Báti se nebude ale vláda jiného národu než dospělého v

politickém smýšlení, a

122

proto musí být naše první péče k
takové politické zralosti všechny
třídy národu poznenáhla

přivést. Jen taková vláda bude
zachovávat ústavu, která
přesvědčena bude, že by mohl národ

každou chvíli revoluci provést,
kdyby chtěl, že ale jen proto národ
revoluci nechce, poněvadž

na pokojné cestě bez nepořádků

provést si troufá všechno to, co ke
svému blahu za potřebné

uznává. My alespoň vždycky jsme se
přiznávali k tomu mínění, že se
všechn pokrok na cestě

pouze rozumové a bez násilí nejlépe
děje; at' každá strana své návrhy
přednese a co nejlepšího

z toho národ pro sebe vybrati chce,
at' si vyvolí. Proti důvodům at' bojují
zase důvody, ne ale

zbraň, násilí, zákazy a
pronásledování.

Vláda naše bude míti nyní troje
veliké noviny: „Vídeňský Denník“ a
„Slovenské Noviny“ ve

Vídni a „Pražské Noviny“ v Praze,
kromě toho jsou ještě troje jiné
polovládní: máť tedy vláda

dosti příležitosti k vyslovení a
obhájení svých úmyslů a kroků.
Nevelikomyslné jest ale ze

strany vlády, když opposici odjímá
příležitost k rovnému boji,
vytisknuvši nás z hlavních

měst, jediného to příhodného
působíště pro veliké každodenně
vycházející noviny. Tím

projevuje vláda sama slabou víru v
pravdivost a oblíbenost svého
jednání.

At' ale i zákonité opposici otevře
cestu do hlavních měst, at' nechá
platiti zase ten zákon

tiskový, který si sama udělala, at'
sobě neosobí nezákonní a
protikonstituční moc nad tiskem,

at' odevzdá tisk pod náležité soudy:

pak se teprva může říci, že nastal zase konstituční život,

že nastala kontrola národu a veřejného mínění nad vládou, která v konstitučních zemích

nevyhnutelná býti musí.

Pozorovatel politický

H. B. Zdá se podle všeho, že již nedaleká jest doba, ve které se stanou důležité změny našich

veřejných záležitostí. Ze všech stran s jistotou se praví, že obležení bude

nyní zrušeno, a sice

bud' k 18. srpnu aneb již dokonce k
1. srpnu, že také zároveň bude veliká
politická amnestie

atd. Také v novinách vládních dává
se již něco takového na srozuměnou,
a praveno nám z

velmi věrohodných úst, že jeden p.
ministr s jistotou mluvil o svolání
českého sněmu ještě v

roku 1850. - To by byly samé
potešitelné vyhlídky, kdyby zase na
druhé straně kaleny nebyly

narážkami vládních novin na to, že
po zrušení obleženosti vojenské,
ještě jakýsi čas přechodu

k pravé konstituční vládě nastati
musí, ve kterém ministerstvo samo
jistou libovolnou moc do

123

rukou svých vzíti musí. Libovolná
moc je ale absolutní moc, každému
však musí být hrstka

práva milejší než vůz nejsladší
libovolnosti. Celý rozdíl byl by tedy

ten, že ta libovolnost,

která se až posud od vlády
provozovala skrze vojenské orgány,
budoucně by provozována

byla od civilních. Což tedy získáme?
Což také získá vláda sama, která se
tím nepřivede na

svou stranu konstitučně smýšlející,
ale rozhorlí jen ještě proti sobě
mnoho vojenských mužů,

jak to již z jejich časopisů
pozorujeme? Jsme tedy již v
takových zoufalých okolnostech, že

nás všechno, co jest, mrzí, a že se na nic, co přijíti má, těšiti nemůžeme!

„Reichszeitung“ sice ve svém posledním čísle velmi pěkně mluví o svobodě tisku, „že prý jen

tisk jest tlumočnickem veřejného mínění, a že by tedy byl již čas, aby se přestal pronásledovati

tisk, který se odstraniti nedá, i aby se tisku dalo pevné, jisté, jak od vlastní, tak od cizí

libovolnosti svobodné postavení. My

nechceme - praví „Reichszeitung“ -
pro tisk žádné

privilegie, nýbrž jen to právo: aby
každý za přestupky své podle
pevných zákonů se

zodpovídati musel.“ O krásné a
idylické časy, ve kterých již „Oester.
Reichszeitung“ takto

mluví o tisku, kdož by si při tom
nevzpomněl na Schillerovo:

Sei umschlungen Millionen!

Diesen Kuss der ganzen Welt!

Leká se snad „Reichszeitung“ přece
té příliš ostré a hloupé reakce ve
Francouzích? Mysli si

snad, že by se mohly věci najednou
tuze obrátit, že všeho moc škodí?
Obracuje tedy ještě v

čas, aby snad nebylo pozdě? Dejž
Bůh, aby tomu bylo tak, a abychom
si nemuseli vykládat

krasné řeči „Reichszeitungu“ o
svobodě tisku jen tak, že po nich
následovati budou nehezké

činy, kterým sloužiti mají jen za

omastek.

- V Praze utvořil se pod ochranou a pod presidentstvím p. Ondřeje Haase výbor volební pro

budoucí městskou radu pražskou, který se jmenuje „Wahlcomité der Mittelpartei.“ „Ost-

Deutsche-Post“ gratuluje tomuto „Mittelcomitétu“ a přeje mu mnoho štěstí, nepochybuje prý

ale, že se proti němu od česko-radikální strany díti bude silná

opposice.“ Vidíme tedy, jak

vtipně pro nás „Ost-Deutsche-Post“
má vždy dvě jména pohotově, jednou
nás nazývá

absolutisty a zbožňovateli knutu, a
po druhé zase česko-radikální stranu,
jak toho vždy žádají

okolnosti.

My také přejeme p. Haasovi a jeho
„Mittelpartaji“ (což se nedá lépe
pojmenovat než břišní

strana) všechno štěstí, a má toho

přání velice zapotřebí, neboť tak
nazvaná česko-radikální

124

strana má při volbách obecních v
Praze velikou naději, ba jistotu na
výhru. Alespoň v první

třídě a ve třetí jest česká a liberální
většina skoro patrná, a jen ve druhé
třídě, do které mnoho

pensionistů a vládních lidí, též i
mittelpartajních kupců náleží, nedá
se posud vítězství

předvídati. Co nás ale nejvíce těší a největší naději do budoucnosti dává, jest ta okolnost, že v

Praze ještě posud český a liberální jsou synonyma. Že ostatně v Mittelpartaji, která praví o

sobě, že bez ohledu na národnost a na politické mínění jen o hospodářské věci se starati chce,

pod tímto pláštěm němectví a sedmašedesátnictví vězí, tot' snadno ví každý i bez našeho

ubezpečení. Jak krásně by to slušelo

p. Ondřeji H., jehožto celá osoba již
jest učiněný

pulmistr, kdyby tak pode všemi
dekrety stálo: Haase,... Haase...
Haase... Haase... Ó radostné

cestování po rozích v Praze, kdyby
na nich všude tučně vytištěné jméno
H. dávalo celému

městu garantii jistoty jmění, osoby a
pokoje! Ruhe, Ordnung, Sicherheit!
vy tři gracie ze

sedmašedesátnického ráje, vás

vzýváme, abyste se snášely nad
hlavami vyvolenců svých a

vedly jejich stranu ke konečnému
vítězství!

- Jak známo, objevila se zase již
jedna divotvorná holka v Rakousích
ve Schleimbachu, která

měla tak nazvané „stigmata“, to jest
pět ran na těle na znamení umučení
Krista. Ta nebyla

první a nebude také poslední, a
budeme nyní vůbec slyšeti mnoho o
nových zázracích.

Schleimbašským se právě prý tento zázrak velice líbil (ač ho není těžko udělat) neboť procesí

a návštěvy okolních pověrečných lidí mnoho vynášely. Klademe tuto jen následující otázku:

Považuje-li se to jen za rouhání, kdyby někdo podvodnými zázraky šálil své bližní? A druhou

otázku: Prospívá-li se tak pravému náboženství, když někdo falešné zázraky provozuje, a lidu

pak poznavšímu jeden podvod,
příležitost podává nevěřiti ani to, co
skutečná pravda jest?

Pan arcibiskup vídeňský dal prý
přísné napomenutí panu faráři
Schleimbašskému, který se

tomu protivil, aby tato holka
odvežena byla do nemocnice
vídeňské. Vídeňský pan arcibiskup

již vůbec několikrát projevil nechut'
svou k podobným nechvalitebným
kusům, začez všechnu

chválu zasluhuje.

-Pan biskup Schaafgotsche v Brně
užívá dosažené svobody velmi
chvalitebným způsobem, a

nedávno poučil zase svět, že bez
povolení papežského desátek zrušen
býti nemůže. Těší nás

velice, že pan hrabě L. Thun tak brzy
se dočkal ovoce ze svého krásného
zákonu o svobodě

katolických biskupů. Těší nás dále
ještě víc, že brněnský biskup tak
horlivě otvírá

pobožnůstkářskému a z části
zaslepenému lidu na Moravě oči, aby
viděli, oč se vlastně panu

biskupovi nejvíc jedná při
náboženství. Těšilo by nás ale ještě
víc, kdyby nám p. biskup

pověditi mohl, do jakého způsobu
dogmatiky římsko-katolické náleží
dogma o desátku? Či

125

jest snad desátek ta skála, na které
založena jest církev biskupa
brněnského? Každý moudrý

katolický kněz, kterému záleží něco na víře a na náboženství, musí sobě přát, aby přestaly co

nejdříve všechny dávky lidu bezprostředně kněžím odváděné a aby kněží své slušné platy z

jistých důchodů dostávali, tak aby se nevzdělanému člověku nikdy ani zdáti nemohlo, že se

církevní povinnosti a funkce za plat vykonávají.

- V Pešti vydává od 1. července jistý

p. Dord' (Jiří) Pejko nový časopis pro
Slovany: „Zora

Slavie pre hospodárov.“ Jak
nepraktičtí a věru ničemní jsou lidé
mnozí, o tom nám dává zase

p. Pejko na sobě patrný příklad.
Časopis jeho má býti poučný pro
rolníky, ale dobrou polovici

svého prvního čísla naplnil p. Pejko
nechutnými a již promrzelými
hádkami filologickými.

Pan Pejko totiž píše zase Štúrovským
nářečím, ale kdyby jím psal a mlčel a

hleděl si svého

hospodářství, ještě by to bylo
snesitelné. Tak ale hádá se na
polovici svého archového čísla s

redaktory „Slovenských Novin“
(kteří, jak známo, píší jazykem
spisovným) o gramatice a o

pravopisu, z čehož se asi málo
vzdělají ubozí Slováci. I pište si již,
pravím Vám, jak chcete,

mějte ale již konečně u všech všudy!
alespoň tolik rozumu, abyste psali

něco, čím lid svůj

poučíte a dále přivedete! Celý svět
vidí, jak dalece ještě spí lid
slovenský, budete-li se ale vy,

kteří chcete býti vůdcové a učitelé
jeho, jen ustavičně o marné formulky
mezi sebou hádat,

nepřijdouce pro samé přípravy nikdy
k žádnému opravdivému dílu, pak
věru zasluhujete, aby

se lid váš z vnuknutí vyššího jednou
sestoupil a všechny vás někam do
jezer tatranských

naházel. Tak ale již jest lidská
malichernost a převrácenost: nejde
jim hlavně o to, aby něco

moudrého psali, aby podali lidu
něco, co by ho povzneslo a dále
přivedlo, ale na tom jim

nejvíce záleží, mají-li se jejich
mizerné spisy s v nebo w, s čárkami
neb bez čárek, s puntíčky

neb bez puntíčků psáti a tisknouti!
Quousque tandem abutere (o
tajtrlictví), patientia nostra!

- Z Vídně se píše, že nyní v ministerstvu panuje důležitá porada strany nejvyššího soudu pro

Lombardsko-Benátsko, a čekalo prý se až na vstoupení ministra vojny Čoriče s rozhodnutím.

Jedna strana v ministerstvu červeně-centralistická chce totiž, aby nejvyšší soud byl pro celé

Rakousko jen jediný ve Vídni: druhá ale chce povoliti Vlachům, a tudy prý i Čechům a

ostatním větším národům samostatné

nejvyšší soudy doma. Přiznáváme se,
že pro nás alespoň

věc tato nemá tolik důležitosti, a že
nám skoro Ihostejno jest, jak
vypadne ministerská porada.

Budou-li Maďaři i Vlaši zbaveni
svého nejvyššího soudu, jisto jest, že
pak brzy ve společnosti

s nimi si vymůžeme také i my svůj
nejvyšší soud: a dostaneme li jej již
nyní, také dobře. To

však jsme již na jiném místě zřejmě

dokázali, že všeliká rovnoprávnost
jest lež tak dlouho,

pokud nemá každý národ svůj
zvláštní, nejvyšší soud ve svém
jazyku.

126

- Od „Vídeňského Denníka“ se
dovídáme, že „se prý mluví o
vystoupení p. Schmerlínga z

ministerstva.“ Litovali bychom
velice, kdyby na této zprávě mělo
býti něco pravdivého, neboť

posud jsme měli vždycky příležitost
poznati v p. Schmerlingovi, jakožto
opravdu konstitučně

smýšlejícího. Ačkoli jest p. ministr
Schmerling Němec a sice snad
horlivý Němec, nedáme se

přece národní záští tak dalece
zaslepiti, abychom neviděli jeho
zásluhy o zřízení dobrých

soudů. My vidíme v p.
Schmerlingovi v nynějších
okolnostech dobrého ministra

spravedlnosti, muže stojícího dobře a

neúhonně na svém místě, a jsouce
sami též horliví

Slované, nemůžeme nikomu za zlé
míti, kdo jest horlivý Němec. Co se
ale našeho národního

postavení týče, o tom jednotlivý
ministr, ba ani celé ministerstvo
rozhodovati nebude. -

- K neobyčejnému podivení svému
četli jsme již dne 11. července zde v
Kutné Hoře zprávu z

prešpurských novin, že prý

shromáždění česko-liberální strany v
Praze uzavřelo s ohledem na

obecní volby pražské učiniti spolek s
německou liberální stranou, aby prý
se vyvolilo 30

Čechů, 30 Němců a ostatek ze známé
Mittelpartaje! - Ejhle! teprva dne 22.
má být schůzka v

besedě měšťanské a již dne 11.
dočteme se k tomu ještě až z
Prešpurku jak tato schůzka

vypadla! A zajisté moudrá
Šalamounská rada a přátelské

narovnání, vyvoliti 30 Němců, 30

Čechů a ostatek zas Němců z
Mittelpartaje! Pozorujeme, že
německé kasino v Praze, které se
za zástupce liberálního Němectva
považuje (naproti kupecké německé
a spolu

sedmašedesátnické besedě), a od
kterého nepochybně tento plán vyšel,
nemá tak příliš špatné

nápady - na svou stranu! Velmi
špatný ale by měla naše strana v

Praze nápad, aby tento návrh

přijala! My nevíme sice jestli se
některým voličům pražským tento
naš svazek do rukou

dostane, ale přece je zapřísaháme
všemožně, aby se do žádného
takového spolčování ani s

Mittelpartají ani s ostatními Němci
nepouštěli. Naše strana musí mít v
Praze sama pro sebe

majoritu - to vidíme z nynější
městské rady, která jest celá až do
jednoho muže jen od nás

volená, a ačkoli se při tehdejší volbě celá Mittelpartaj i s německým kasinem proti nám

spojili, nevyvolili přece ani jednoho městského zástupce. Každý blázen, kdo se v politice s

někým o něco dělí, co může mít sám pro sebe; spolky a alliance politické dělají se jen tam,

kde žádná strana sama o sobě vyhrát nemůže. Kdyby tak nazvaní liberální Němci v Praze

mohli mít pro sebe majoritu: věru by vás nepozvali také na 30 výborů! Ať jsem odsouzen na

10 let k redakci „Ost-Deutsche Post“, jestli jest v celé Praze 30 liberálních německých

měšťanů a vy byste jim clitěli dát 30 výborových údů do městské rady?

- Pozorujeme též po nějaký čas, že jeden dopisovatel z Prahy do p. Kurandovy „Ost-Deutsche

Post“ od té doby co „Slovan“ v Praze zapovězen jest, jako naschvál

výňatky z něho podává a

127

v posledním čísle 172 ještě se takto chlubí: „Další výklad Slovariské politiky přislubuje p. H.

v příštím svazku, a neopominu Vám, až jej na vzdor zákazu přece dostanu, krátký výtah z

toho podati.“ Tu zajisté vidí každý zcela zřejmou rytířskou denunciaci od pana dopisovatele

„Ost-Deutsche Postu,“ aby se

vojenské mocnosti dověděly, že se
„Slovan“ do Prahy dostává!

Bylo by nám velice milo, kdyby pan
generál Schutte od svého pana
kollegy generála Weldena

z Vídně jméno onoho Pražáka
dopisovatele do „Ost-Deutsche Post“
vyzvědět, a téhož

dopisovatele co čtenáře
zapovězeného „Slovana“ za jeho
denunciaci asi na 3 měsíce do

Stockhausu posaditi ráčil. Zasluhoval
by ale ještě k tomu od nás to

přilepsení, aby se vždy

přes den postil za to, že naše články
naschvál hanebně překrucuje.

- Opírajíce se na slova v písmě: Jděte
a učte všechny národy! žádají prý
naši páni biskupové

od ministerstva následující věci: Aby
oni měli právo nade všemi školami
státi, školní knihy

neobmezeně ustanovovati, řízení celé
katolických školních záležitostí, tedy
jejích oddělení

ode všech ostatních, pak ale (nie
ohne dieses, jak říká Berliňan)
spravování všech školních

důchodů! -To přece je zřetelná řeč!
Škoda, že pan ministr Thun neumí
dobře vykládat písmo,

mělo by se pánům biskupům
vysvětlit, co to jest „Jděte a učte
všechny národy!“ Měl by jim

pan ministr říci. Tak Vy tedy Vaše
biskupské Milosti chcete jít a učit
národy? I proč ne, s

radostí! Dostanete každý 70 zl.

vídeňského čísla na rok a nový
trakař, abyste si mohli ve

čtvrtek zajet do lesa na pařezy - s
povolením milostivé vrchnosti! -
Divná věc jest ostatně, že

si naši páni biskupové jen to z písma
pamatují, co se jim líbí a ne všechno.
Pravít' zajisté také

Ježíš k apoštolům, které rozesílal,
aby učili, mezi jiným takto: [Math. X](#)
[8.](#) 9. „Nemocné uzdravujte,
malomocné čištěte, mrtvé křeste,
d'ábelství vymítejte, darmo jste vzali,

darmo

dejte. Neberte sebou zlata ani stříbra,
ani peněz do opasků svých, ani
mošny na cestu, ani

dvojí šat (dvou sukní), ani obuvi, ani
hůlky atd.“ Proč pak tedy pani
biskupové neuzdravují

nemocné, nečistí malomocné, nekřísí
mrtvé, nevymítají d'ábelství a
především ale darmo

nedávají. co darmo vzali? Proč pak
berou zlato a stříbro a peníze sebou
na cestu, a více než

dvojí šat a nejen mošnu a hůlku,
nýbrž i kočár se šesti koňmi? -
Nepravíme však toto všechno

snad s tím opravdivým úmyslem, aby
to pani biskupové skutečně činili,
nýbrž jen proto,

abychom je odnaučili odvolávati se
na Ježíše a bibli. když chtějí
neslušným způsobem

rozšiřovati svou hierarchickou moc.
V bibli stojí docela něco jiného, a
slova „Jděte a uče

všechny národy“, mají v ústech Pána Ježíše zcela jiný smysl, než si myslí páni biskupové ve

Vídni shromáždění. Zdá se nám, že by se vůbec velmi mnozí biskupové (a to nejen katoličtí,

nýbrž i protestantští a pravoslavní) když si na bibli vzpomenou a sami na sebe se podívají,

vždycky začervenati měli! -

128

- „Volksfreund“ ve Vídni silně

doráží na všechny, kteří nechtějí
věřit na nový zázrak

Šleimbašský. Kdyby vláda nechala
pokaždé takovou věc vyšetřovat, a
pak bez obalu všechno

oznámila, zdá se mi, že by mnohý
nedělal žádné zázraky. Tak ale, když
se všechno ututlá,

jako u nás v Čechách zázrak ve
Mcelích, kde byl patrný podvod a
patrné podezření na jisté

osoby: pak ovšem podobní
podvodníci ještě veřejně se svou

nestydatostí dorážejí.

- Dvě velmi zajímavé zprávy
dovídáme se z „Reichszeitungu“ o
Praze. Předně prý tam

některé úzkostlivé duše zase již
mluví o brzkém povstání a o
nepokojích. Aby prý se ale tyto

pověsti, (které nota bene kromě
„Reichszeitungu“ ani živá duše
neví), nezatrousily do

cizozemských novin, vyjasňuje nám
to starostlivá „Reichszeitung,“ že jen

několik bataillonů

pod stánky leží na Marianské šanci a
u invalidovny, aby se cvičili, z čehož
prý jakože by

takové pověsti povstati - byly mohly
bývaly. To věru šlak ví, že ti Pražané
jen pořád na

revoluce myslí, pročez se ani
obležení vyzdvihnout nemůže, neboť
se „Reichszeitung“ každou

chvilku doví o nějakém novém
spiknutí (jako v Šárce) aneb o tajném
appetitu na povstání! -

Druhá rovněž tak zajímavá zpráva z Prahy jest doslovně taková:
„Náměstník, svobodný pán

Mecséry, dělá okružní cestu po provincii, a všude ho přijímají se známkami upřímné a

nepřetvářené lásky.“ Věru ten dopisovatel pražský do „Reichszeitungu“ jest zrovna jak

říkáme čertů člověk. Nejen že ví o každé tajné chuti k povstání, nejen že všude cestuje za

panem Mecsérym, aby věděl, jak ho
všude přijímají - nejen to všechno,
ale i do srdce a do

ledvin lidem vidí, kterak jej přijímají
s nepřetvářenou láskou. Ó kým by
měl „Slovan“ také

takového dopisovatele! jak bychom
to v krátkém čase daleko přivedli.
Ale s takovými

dopisovateli jako my máme:
kdybychom jich sto poslali za p.
Mecsérym na cesty, ani jeden

nebude vidět známky nepřetvářené

lásky. A pak má člověk vydávat
dobrý časopis!

- Tak tedy do vojenské hranice také
přijde žandarmerie: Ku podivu. Celá
Vojenská hranice

jest jediná žandarmerie proti Turkům
atd., a teď zas ještě nad tou
žandarmerií ještě má být

jedna jiná.

- V Budíně v Uhřích slavili dne 15.
července upomínku na vtrhnutí c. k.
rakouského vojska do

Peště. Na tak nazvaném
Františkovém pahrbku asi tři čtvrtě
hodiny za městem čtlo se ráno

několik mší svatých a pak se
slavnost hudbou a tancem ukončila
Všichni přítomní asi 200,

300 byli ale jen c. k. vojáci. - Že se
přece svět v ničem nemění - tu máme
slavnosti a poutě na

Bílé Hoře za Prahou. - My jsme
nepřáli Maďarům vítězství, ale aby
oni sáini se ze své

porážky radovali, aby tomu k vůli

slavnosti a tance drželi, aneb aby s
potěšením se na to

dívali, když to jiní místo nich činí -
to přec se od nich rozumným
způsobem očekávati nedá a

129

ani nemá. Musíme tedy takové věci
za velmi špatný psychologický
prostředek k uspokojení a
smíření mysli považovati!

- Říšský rakouský historiograf
(ultramontan) pan Dr. Hurter vydá

prý co nejdříve historii

Ferdinanda II., z které prý, jak jedny vládní noviny praví, velmi mnoho zajímavého se

dovíme. Ubohý pan historiograf, a ještě nešťastnější my! Pan historiograf rakouské říše neumí

ani slova česky ani slovansky, a chce nám objasňovat české dějiny za Ferdinanda II., kdežto

se u nás ještě všechno jen po česku jednalo!

„Ubezpečuji vás, že bude obležení
ještě do prvního srpna jistě
vyzviženo“ - - tak psaly jedny

noviny. Druhé zase nyní praví: „Z
nejlepšího pramene víme, že nový
vojenský ministr Čorič

hlasoval, aby ještě obležení dále
trvalo, a že tím se rozhodla tato
záležitost“. Tedy

vyzviženo, nevyzviženo,
vyzviženo, nevyzviženo! a to již
tak trvá přes rok, co nás krmiti

nechávají těšínskými jablky. Není to

již ani k pláči, jest to pouze k
smíchu!

- Ještě žádné mrtvě narozené dítě
(vyjmouc jistou konstituci)
nezpůsobilo snad tolik hluku

jako mrtvé dítě královny španělské.
Švýcarská vláda ohlásila úředně v
novinách, že dostala

přípis krále španělského, ve kterém
praví, že on není otec dítěte
královnina. Nepochybně, že

všechny ostatní vlády dostaly ten

samy přips, že ale všechny, vyjmouc republikány

švýcarské, zatajily jej světu. Jsme žádostivi, jaké asi následky bude mít ve Španělich takové

prostodušné vyjádření korunovaného krále!

- Rektor Pešťanské university - jak píše „Wanderer“ - učinil návrh k reorganisaci její, ve

kterém mezi jiným také prý stojí: Že professoři mohou být propuštění 1. když se dopustí

nějakého zločinu, 2. když jsou
podezřelí z neloyalního politického
smýšlení! -Pan rektor tedy

má řádné ponětí o důstojnosti
vysokých škol: jak pak, kdyby někdo
řekl, že pan rektor jest

podezřelý z neloyalního smýšlení a
vymohl mu propuštění: jak by se mu
asi líbil jeho vlastní

návrh?

Slovanská politika

H. B. Otázka, máme li se státi Němci
aneb chceme-li zůstat tím, čím nás
Bůh stvořil, totiž

Slovany a Čechy, jest již dávno
rozhodnuta. Byla zajisté jedna doba
jmenovitě od císaře

Josefa 1780 až asi do pádu
Napoleona, ve které se již umrlčí
truhla strojila pro staroslavný

národ český, domnělý dědic stál již
nedočkavě u skonávajícího a čekal
až oči zavře. - Avšak

jako vojny Napoleonské vůbec
otřásly celou Evropou, tak oživnul
jimi duch našeho národu;

mocnářové, bojující proti velikému
císaři francouzskému, který je chtěl
všechny pod své

komando připravit, museli
nevyhnutelně povzbudit ducha mezi
svými národy, na vyšší

rozkaz mluvilo a psalo se toho času v
novinách o svobodě a samostatnosti
národů, o svržení

cizího jha, i u nás v Čechách četlo se
tenkrát ve spisech pod rakouskou
censurou vydaných

(!!) o velikém hrdinovi Žižkovi, pro
něhož neměli až posud jiného jména
než lupič, tak že i

sprostý český lid tomu již uvěřil, že
tento vznešený obhajce české
svobody byl nějaký sprostý

vražedník a škůdce, i jméno Husa
došlo ke cti a všechny slavné a
čestné upomínky z české

historie vyvolány jsou z hrobu

zapomenutí, do kterých je rakouská vláda ve spolku s jezovity

od bitvy bělohorské starostlivě byla uložila. - Takovými zoufalými prostředky bojovali

absolutní mocnářové evropští proti tomu, aby oni sami nepřišli pod absolutní vládu

Napoleonovu, a poštěstilo se jim: avšak přirozená věc to byla, že myšlenky od nich ku pomoci

svolané neupokojily se pádem

Napoleona, nýbrž žily pak ještě dále,
zakořenily se a nesly

ovoce nemilé těm, kteří je na počátku
rozesíti poručili. Národové počali
skutečně od té doby

mysleti na své vysvobození z
absolutní vlády, a ještě posud žijeme
v čase pracování národů

evropských o svou svobodu. Nás
Čechy zastala tato doba v
dvojnásobné porobě: v národním

ohledu byli jsme poddaní Němců, v
politickém ohledu byli jsme pod

absolutním císařem.

Úkol náš byl tedy dvojnásobně těžký; v národním ohledu museli jsme bránit něinčině, v

politickém museli jsme hledět, abychom proměnili císaře absolutního v konstitučního. Na

papíře se nám nyní již obojího dostalo: jsme pod vládou konstituční, listina ústavní prohlášena

jest, na svolání sněmů se čeká, národní rovnoprávnost pojistěna jest

nám slavnými sliby, na

úředních pečetích, v zákonnících
stkví se vedle němčiny náš jazyk
nyní již co bratr předešlé

paní své. V životě samém ale máme
až posud absolutní vládu, a němčina
všude ještě i v pouze

českých krajích jest panující. Úkol
náš tedy jest, abychom obojí jak
konstituci tak národnost

skutečně do života přivedli, nedajíce
se nikterak másti od svých národních
a politických

protivníků, z nichžto jedni
(absolutisté a aristokrati) slibují nám,
jestli od svobody upustíme,

národnost, a druzí (Němci) jestli od
národnosti upustíme, svobodu. My
však, jsouce Slované a

demokrati, ani od jednoho ani od
druhého upustiti nemůžeme,
nechceme míti ani národnost

131

bez svobody ani svobodu bez
národnosti, což se také skutečně ani

od sebe dělití nedá. Nebot'

demokratická svoboda bez
národnosti jest nemožná a lživá,
protože veliká většina národu,

když jiný cizí jazyk jest panující,
vyloučena jest od podílu svého ve
veřejných záležitostech,

vyloučena jest ze všeho vzdělání a
nevyhnutelně se stane služebnou té
menšině, která cizího

jazyku mocná jest a tím poručnictví
má nad ostatními. A naopak zas
kdybychom pro

národnost zadali svobodu, kdo nám
za to stojí, že ta absolutní vláda, do
jejíchžto rukou jsme

podali, zejtra nebo pozejtří zase nám
i národnost nevezme, aniž se budeme
moci brániti,

odevzdavše dobrovolně všechnu moc
absolutní vládě?

Proto považujeme všechny řeči a
všechny hádky o tom, máme-li se
více svobody nebo více

národnosti držeti, je-li národnost

důležitější nežli svoboda neb naopak
svoboda přednější než

národnost, všechny takové řeči
považujeme za marné a již v prvním
základě za chybné.

Upust' od národnosti slovanské a
dám ti svobodu neb kdo mi zase
řekne: upust' od svobody a

demokratie a za to bude národnost
tvá panující, jest zrovna tak můj
nepřítel jako ten, kdo

praví: Vezmu ti národnost i svobodu.

Lehce se ovšem řekne, jaký náš účel
býti má, ale tíž jest udati prostředky,
kterými bychom

nejlépe a nejjistěji tohoto účele
dosáhnouti mohli. Máme-li ale tyto
prostředky vhodně

vybírati a dobře voliti, musíme také
zcela jasně a určitě účel sám před
očima míti. Slova

národnost a demokratická svoboda
jsou ale neurčitá, a každý si do nich
může klásti jiný

smysl. Smysl, který my s nimi

spojujeme, jest následující:

Národnost znamená u nás, aby tam, kde národ náš bydlí i vláda byla česká, a aby se užíval a

jak při soudech tak při úřadech a při všech veřejných příležitostech jazyka národního, aby

čeští úřadové nejen k lidu, nýbrž také vždy mezi sebou až do nejvyšší instance užívali

národního našeho jazyka. Když to bude, rozumí se všechno ostatní,

totiž užívání národního

jazyka ve školách, v církvi, v občanském životě, v literatuře samo sebou. Tak to již nyní mají

Chorvaté, proč tedy i my bychom neměli? Slova, všude kde náš národ bydlí, béřeme ve

smyslu slušném a poctivém, nemajíce při tom žádnou jezovitskou reservationem mentalem

(totiž podvod za lubem), ne snad abychom chtěli všude, kde několik Čechů bydlí, neb v každé

odtržené české vesnici míti české
řízení vládní, způsob to, kterým
„Ost-Deutsche Post“ a

„Deutsche Zeitung“ a jim podobní
lidé chtějí v Rakousích
rovnoprávnost národní přiváděti ad

absurdum a činiti ji nemožnou. Jakož
my se odříkáme každého ostrova
národního a

zanecháváme jej té národnosti, ve
které obklíčen jest, tak i žádáme zas,
aby se jiní toho

samého odřekli, a aby se národnosti
k potřebě zemské správy slušným
způsobem arrondovaly

132

(zokrouhlily). Dle té zásady
zanecháváme ty krajiny v Čechách,
ve kterých Němci

nepřetrženě pohromadě bydlí, pod
správou německou. Dle této zásady
považujeme ku př.

Prahu za české město a Liberec za
německé, ačkoli v Praze také Němci
a v Liberci také

Čechové bydlí. Rozumí se při tom, že nechceme být ani tak nesnášenliví, abychom netrpěli ku př. Němcům v Praze pro jich potřebu německé školy a chrámy a všelike ústavy, které by si k prospěchu svému založiti chtěli, abychom je snad nutiti chtěli k přijímání českých úředních spisů atd. Nedá se ovšem všechno až do nitky vypočítati, ale dosti na tom, jestli pravíme, že

chceme slušnost a vzájemnou
sousedskou lásku a shovívavost
stavíce za první pravidlo: Co
nechceš, aby ti jiní činili, nečiň jim!

Demokratickou svobodou ale
rozumíme pokojné a zákonité další
provádění ústavy od 4.

března. Tato jest ve svých hlavních
zásadách přece jen demokratická,
proto že neuznává

žádné dědičné přednosti, a ačkoli v
ní jest mnoho chybného, dá se to
přece všechno cestou

zákonodární při stálém pokroku
všech národů v pokoji přeměnití a
opravití.

Těmito výklady spolu odpovídáme
těm, kteří nás ustavičně viní z toho,
že naše slova

národnost a svoboda mají neurčitý
smysl.

Mužové tedy vlastenečtí, kteří co
duševní vůdcové národu úlohu měli
vyhledávati cesty

příhodné k dosažení naší národní a

politické svobody, což se jedním
slovem samostatnost

jmenuje, uhodili velmi šťastně na
myšlénku Slovanstva čili
panslavismu. Našlit' oni národ náš

již téměř v posledním tažení,
oslabený a zmrzačený všelikým
uměním duchovní a světské

despotie a zvláště v národním ohledu
již byla smrt takřka za plecemi.

Jednalo se tedy o to, povzbudit
zmalátnělý, cizinstvem pokažený, v
otroctví si libující, ba

svou hanbou se ještě chlubicí bídny
lid. Zapotřebí bylo ubohému
Čecháčkovi, jenž se po

všech předpokojích plazil, celé
Rakousko sebou vymésti nechal, a
Boha i svých vlastních

rodičů by se byl odřekl, jen aby se
stal neplaceným praktikantem:
zapotřebí bylo tomuto

zmrzačenému pokolení ukázati obraz
velikých předků, kteří se nebáli ani
tyranských

zesvětačilých papežů aní
zeměchtivých německých císařů.
Zapotřebí bylo při očividné

slabosti své obracet se po
spojencích, ne tak v politickém
ohledu, neboť tu všichni národové

stejně po svobodě baží, více však v
národním ohledu, kdežto se jevil
mocný protivník.

Vlastencové naši oživili tedy znovu
myšlénku Slovanstva, myšlénku
společného původu a

národního bratrství všech

Slovanských kmenů, která myšlénka
sice v Čechách nikdy nepřišla

k zapomenutí, avšak nikdy nevešla
tak do celého národu jako za
nynějších časů. Slovanstvo

133

zůstalo již od té doby hlavním
střediskem a základem české politiky,
a zůstane jím také na

vždy, protože obsahuje v sobě velmi
zdravou a pravdivou myšlénku, ze
národové stejného

rodu, ve stejných těžkých
okolnostech postavení, nejlépe sobě
mohou vzájemně pomáhati ke

konečnému vítězství. Pravdivost a
užitečnost myšlenky Slovanstva
ukázala se v nejnovější

době na Chorvatech: nikdy by byli
nedosáhli toho, co již nyní mají,
kdyby se nebyli drželi

pevně myšlenky Slovanstva, kdyby
byli zůstali těmi obmezenými
provincial kroaty, kterými

byli dříve.

Nedá se nikdy zabrániti, aby
myšlénka nová a veliká vedle
mnohého užitku, který národu

přináší, nevedla také s druhé strany
ku krajnostem (excentricitám) a k
přepjatostem. Taková

přepjatost a krajnost jest u mnohých
touha a přání po jednotvárnosti
(uniformitě) slovanské,

kterou oni jednotu jmenují, chtějí
totiž, aby se všichni slovanští
kmenové v jeden národ v

každém smyslu toho slova slili, aby
totiž všichni Slované měli jednu
vládu, jeden jazyk, jednu

literaturu, jedno náboženství a jedno
zřízení.

Jest to vůbec již smutný osud
člověka, že chtěje sobě pomoci od
jednoho zlého, tím hlouběji

do druhého upadá, chtěje si pomoci
ode tmy, spálí se, a chtěje si ulehčiti
od přílišného horka,

zmrzne. Tak i se Slovanstvem.

Vidouce mnozí, že Slované mají

rozličná náboženství, jedni

pravoslavné, jiní římské, jiní
Luthерово, jini Kalvinovo, jini
Muhamedovo, a vidouce, že

proto jedni na druhé sočí a
nepřátelství k nim chovají: myslili si,
že by bylo nejlépe, aby

všichni přijali jen jedno náboženství.
Neuchopili se tedy proti tomuto
sočení a nepřátelství

náboženskému nejbližšího a
nejsnadnějšího prostředku, kterýž

jest přivedení všech

náboženských společností k
vzájemné lásce a snášenlivosti mezi
sebou, nýbrž chtěli raději

všechny pod jeden klobouk přivést,
což jest desetkrát těžší a nemožnější
než ono docílení

svornosti. -

Zrovna tak jest to i s přítelem
jednoho jazyka, jedné literatury. Jaké
by tu různice povstaly

mezi jednotlivými kmeny

slovanskými, než by se rozhodlo,
který jazyk se přijmouti má za

spisovní, jak by právě tím nejdříve se
mohlo zploditi nepřátelství a sočení
mezi bratrskými

kmeny. A jaké pak obtíže a ztráty
času, než by se toto nářečí uvedlo do
literatury a do

veřejného života ostatních kmenů!
Okolnosti jsou již nyní takové, že
čtyry slovanské nářečí

totiž ruské, polské, české a
jihoslovanské staly se nevývratně

samostatnými a spisovnými a

snadněji jest zajisté mezi těmito
utvořiti přátelský svazek jednoty
nežli se zničením tří učiniti

jeden panujícím a jediným. -

134

Rovněž tak by to bylo, kdyby se
chtělo všem Slovanům vnutiti již
nyní jen jedno zřízení státní

aneb jen jediná vláda.

Rozumíme tedy všeslovanství,

slovanskou vzájemnost a jednotu
slovanských národů zcela

jinak, a myslíme, že se také ani jinak
přirozeným způsobem považovati
nemůže, a sice tak, že

není žádné jednotvárnosti ani v
náboženském, ani v politickém, ani v
literaturním ohledu

zapotřebí k této slovanské jednotě a
vzájemnosti, nýbrž jenom společné
podpory proti

společným nepřátelům a to sice té
podpory, jakou okolnosti dovolují.

Rozumí se tedy samo

sebou, že nás Rusko podporovati
nemůže, ani nebude v politickém
ohledu k dosažení

konstitučních práv, za to ale nás
podporuje svou rozsálilou literaturou
zvláště v přísně

vědeckých oborech, jakož nás i
podporuje svou pouhou imposantní
velikostí. Tak každý

slovanský národ dává druhému to co
má, a co tento druhý potřebovati

může.

Co se předně literaturní vzájemnosti týče, jisto jest, že při podobnosti a příbuznosti

slovanských jazyku každý vzdělaný Slovan nanejvýš za rok se všem ostatním slovanským

jazykům tak dalece naučiti může, aby jim rozuměl a knihy v nich sepsané čísti mohl, a tím

jest dle nynějších okolností tolik docíleno, jako by všichni Slované užívali jednoho jazyka.

Rozmanitost rozličných slovanských
nářečí též má svou zvláštní cenu,
nebot' má každé nářečí

své zvláštní krásy, které by se nikdy
do jednoho směstnati nedaly vedle
sebe. Když tedy

vidíme s jedné strany nesmírnou
obtíž, ba nemožnost s odstrčením
všech ostatních nářečí jen

jedno učiniti panujícím: s druhé
strany ale nesmírnou snadnost bez
takové jednotvárnosti

docílití skoro těch samých účelů,
kdož by se ještě rozmýšlel, která
cesta jest užitečnější a

praktičnější? Člověk méně vzdělaný
beztoho ani nepotřebuje pro sebe tak
rozsáhlou literaturu,

jemu postačí vždy literatura jeho
zvláštního nářečí, a vzdělanému stojí
beztoho, jak jsme již

podotkli, s malou prací všechny
slovanské literatury otevřené, a také
v ústním rozhovoru, jako

ku př. na sněmích může se úplně ta

samá cesta nastoupiti, každý Slovan
mluví v nářečí svém,

a všichni zástupcové ostatních
Slovanů, náležejíce beztoho jen ke
vzdělanějším mužům svého

kmene, budou mu dobře rozuměti. -
Místo, co bychom tedy utopické
plány tvořili, jaké nářečí

a jakými prostředky učiníme
jazykem spisovným, všeslovanským,
nastupme cestu mnohem

kratší a nám docela snadně

otevřenou, starajíce se totiž o to, aby
naše mládež nejsnadnějším

způsobem a skoro hravě naučila se
rozuměti na gymnasiích neb na
vyšších školách všem

slovanským nářečím. Co se však
politického spojení a politické
vzájemnosti všech Slovanů

týče, o tom nedá se bez hlubších
základů nic určovati, a zapotřebí jest
nejdříve probrati

nynější stav všech jednotlivých
kmenů.

Dle známek gramatických a lexikálních dají se rozeznati tyto nářečí slovanské: Velkorusové,

Rusini - Poláci - Čechové, Slováci, Lužičané, - Slovinci, Srbové, Chorvati a Bulhaři.

Dle nynějších okolností dá se ale jen čtyrem kmenům slovanským prorokovati pojištěná již

jak občanská tak literaturní samostatnost, totiž kmenu ruskému,

polskému, jihoslovanskému a

českému, při čemž arcí tajiti sobě
nemůžeme, že každý ještě bud' o
svou rozšířenost neb o

svou určitost ještě bojuje. Tak jest
ještě vždy možná utvořiti z
rusínského nářečí pátou

samostatnou literaturu a národnost,
čímž by ruský kmen velikou ujmu
utrpěl a zcela jiného

postavení jak k ostatním Slovanům
tak i k celé Evropě nabyt. Polský
kmen vlastní sobě též

Rusíny co nářečí jazyka svého a
nedá se upříti, že Bělorusi se svým
nářečím skutečně mezi

polštinou a ruštinou zrovna uprostřed
stojí a k oběma se skoro stejným
právem počítati dají,

nemají-li se již s ostatními Malorusy
(Rusíny) za zvláštní kmen
považovati. Lužičané jsou

příliš slabý již pozůstatek velikého
již od Němců vyhubeného
polabského kmene, a

neponěmčí-li se dokonce, buď k
Čechům neb k Polákům se přidají,
Slováci se také ještě

pořádně neodhodlali. chtějí li býti s
námi jedním kmenem s jednou
literaturou, aneb chtějí-li

býti zvláštním kmenem, odtrhnuvše
se od nás docela. Sjednocení
Jihoslovánů, ku kterému

tam ostatně nejlepší hlavy celého
národu upřímně směřují, kterému ale
mnozí pedanti a

zlomyslníci ještě se na odpor staví,

není ještě posud úplně docíleno, a na každý způsob v tom

náboženství a s ním spojená buď latinská aneb řecko-slovanská abeceda velikou překážku

činí. Bulhaři jsou ještě příliš pozadu ve vyšším duševním životě a literatuře, aby se již nyní o

nich předpovídati dalo jest-li se k ostatním Jíhoslovánům připojí, nářečí bulharské dělí se

dosti značně od srbštiny, při tom

všem ale držím skoro za jisto, že by
se připojili, kdyby k

tomu ostatní Jihoslované dobrých a
energických prostředků užívali.

Slované žijí pod sedmerou vládou a
sice: ruskou, pruskou, saskou,
rakouskou, tureckou,

srbskou a černohorskou a to ještě
Rusko a Rakousko jen každou za
jednu počítáme, ačkoli

jiná jest vláda ruská nad královstvím
polským a jiná nad vlastním
císařstvím, jiná také jest

vláda v Čechách, jiná v Chorvatech,
jiná v Hranici vojenské, jiná ve
Vojvodovině, jiná v

Uhřích, jiná nad Slovinci středo-
rakouskými, jiná v Čechách a na
Moravě, jiná v Haliči. Ve

dvou státech, v pruském a saském,
jsou Slované zcela služební a
nepatrní proti celku, ve

třech, v ruském, v srbském a
černohorském (Černá Hora jest zcela
svobodná slovanská

republika), jsou Slované panující, ve dvou státech zase, totiž v Rakousích a v Turcích jsou

Slované většina obyvatelstva, avšak pracující ještě posud na dosažení politických práv a

platnosti své.

136

S ohledem zas na kmeny jsou dva slovanské národy nerozděleny, každý pod jednou vládou a

sice Čechoslované a Rusové, první v

Rakousích^{h1} a druzí v Rusích; druzí dva kmenové jsou pod rozličné vlády rozděleni, Poláci pod tři, Jihoslované pod čtyry.

Pro nás jest ale nejdůležitější povážiti především nynější postavení Slovanů v Rakousích.

Kdyby Rakousko svému pravému a jistému prospěchu rozuměti chtělo a podle toho se

chovalo, mohlo by se státi domovem a milou vlastí tři velikých slovanských kmenů, totiž

Čechoslovanů, Jihoslovanů dojista, a pak na vybrání buď Poláků neb Rusínů, jak by se totiž k

té neb jiné straně chtělo nakloniti. Myslili jsme již také, že Rakousko po zkušenostech r. 1848

tuto politiku zachovávatí bude, obzvláště když se tak patrně přesvědčila vláda, že Vlachové i

Němci radši jinde než v Rakousích střeďiště své mají a k němu vždy se chýliti budou.

Rakouská politika ale držela se a drží

se posud té politiky, která se nejlépe
vyjádřiti dá radou:

Ex omnibus aliquid, ex toto nihil!
Nejsem horký ani studený, chci se
zachovati každému

trošku a nezachovám se nikomu. Tak
sobě ještě posud nechává vláda naše
dvěře otevřené, aby

se mohla bud' německé neb
slovanské politiky držeti, Němcům
ukazuje z daleka vyhlídku na

budoucí poněmčení a kolonisování

celého Rakouska, ale zároveň
zastrašuje je svými stálými

řečmi o národní rovnoprávnosti a tu i
tam skutečným uváděním jí do
života. Slovanům dělá

naděje skrze rovnoprávnost na další
pokojné vyvinování jejich
národnosti, a spolu je straší

nadsazováním všude po straně
němčiny, návrhy, aby za několik let
všichni úředníci německy

uměli, ustanovením němčiny za řeč v
úřadech užívanou.

My jsme sami alespoň očekávali, že vláda naše upřímným zachováním se dle přání

Jíhoslovanů získá sobě silné sympathie mezi Jihoslovany tureckými, a připraví tak cestu k

budoucímu připadnutí větší části evropských tureckých zemí k Rakousku, hojná to náhrada za

nuceně spojené Vlasy; myslili jsme, že Rakousko, držíc se liberální slovanské politiky, stane

se úhlavním sokem despotické ruské vlády, a mělot' zajisté (a má ještě posud) Rakousko,

vydatné prostředky v rukou, jak dále ukážeme, paralysovati a v šachu držeti moc ruského

cara; místo toho ale vedlo své záležitosti takovým způsobem, že se stalo téměř ochrannou

jeho zemí.

Slovanská politika v Rakousích ale neznamená snad tolik, aby vláda chtěla všechny ostatní

své neslovanské národy násilím nebo
chytře, hned aneb budoucně
poslovaniti; slovanská

politika znamená tolik, aby vláda
podle možnosti své podporovala
všude snažení Slovanů

svých k utužení a k rozkvětu jejich
národní platnosti, aby jim
nezabraňovala, nýbrž pomáhala

státi se materialně i duševně
mocnými národy; a to proto,
poněvadž z této mocnosti Slovanů

svých právě sama vláda nabude
největší síly a trvanlivosti, neboť
prospěch Slovanů

rakouských není nikdy odtrhovati se
od Rakouska, naopak prospěch jejich
jest vábiti a

tahnouti za sebou do Rakouska ještě
jiné své spolukmenovce, s tou ovšem
výminkou, kdyby

živobytí pod rakouskou vládou
skutečně takové bylo, aby mohlo
někoho vábiti, což ale

dokonce jest na vůli zase jen vládě
rakouské.

Slovanská politika v Rakousích tedy
především žádá, neploditi různice,
záští, nedůvěry a

podezření jednotlivých slovanských
kmenů proti druhým ani naschvál,
ani chytrostí, ani z

nevědomosti; nedávati ku př.
naschvál české špatné úředníky
(odpadky z toho co se již doma

potřebovati nemůže) k jiným

Slovanům, aby tak dostali zášť proti Čechům; neboť zrovna v té

věci neplatná jest stará zásada rakouská: Divide et impera (rozděl a pak panovati budeš), a

zrovna naopak, jen svornost a bratrská náklonnost mezi slovanskými kmeny jest nejpevnější páskou rakouského mocnářství.

Slovanská politika dále žádá, aby se napomáhalo k bližšímu spojení posud roztrhaných částí

jednotlivých slovanských kmenů v Rakousích, totiž Čechoslovanů a Jihoslovanů.

Čechoslovanské země, Čechy, Morava, část Slezska a Slovenska v Uhřích jsou již dávno v

literárním a duševním životě jedním národem, a větší část jejich byla již i jedním státem.

Znameníťjší duchové jak z Čech, tak z Moravy, tak i ze Slovenska od jakživa směřovali k

úplnému spojení těchto zemi jednoho

národu, a považovali sebe vždy za
údy jednoho kmene,

na co svědčí jména a spisy
nejznamenítejších mužů ze všech
těch krajin.

Předsudky sprostého, zaslepeného
lidu, podporovány a podpalovány
vždycky od našich

nepřátel a bohužel! v novějších
dobách i od některých chybuících
našinců, nesmějí nikoho

mýliti. Zdaž nepanují rovní
předsudkové, sočení, nepřátelství a
nadávky mezi jednotlivými

provinciemi německými, ba i mezi

sousedními vesnicemi a přece to
nezabraňuje jim

považovati se za údy jednoho těla?
Chybná politika p. Štúrova, který
vždy, nedbaje nic na

národy, o to usiloval odtrhnouti
Slovensko literaturně od nás a
založiti tam novou zcela

samostatnou národnost slovanskou,
ukázala se nejlépe v r. 1848. Dříve
vždy říkal p. Štúr, že

jen takovou cestou, jakou on

nastoupil, dá se oživiti a povzbuditi
kmen slovenský, a několik

set povstalců národních proti
Maďarům byl celý resultát politiky
páně Štúrovy. Jak zcela

jinak by bylo vypadlo národní
povstání na Slovensku, kdyby se byl
starý svazek s Moravou a

s Čechy nezrušil, na tisíce smělé a
slovanskými zásadami rozhárané
mládeže z Čech a z

Moravy s velikou podporou
materialní bylo by vtrhlo přes Tatry

do všech končin Slovenska, a

138

celé spící dosud Slovensko strženo
jejich enthusiasmem, bylo by stálo
jako jeden muž v boji

ke svému osvobození od Maďarů, a -
tut' by tam jiste neměli maďaronské
komisary jako jich

nemají mezi sebou Chorvaté. V
politice nesmíme nikdy dáti přednost
myšlénkám a plánům

poetickým, nemajícím v skutečnosti

základu. Při všech dobrých
vlastnostech, které má

slovenský lid, nesmíme zapomínati,
že až do poslední doby byl v tuhé
porobě maďarské

šlechty, a že všechna skoro
intelligence, jak již to uherské zřízení
sebou neslo, přiznávala se k

maďaronům, že tedy by skutečný div
býti musel, kdyby okolnosti na
Slovensku byly jiné než

jsou, a kdyby se lid slovenský více o
své vyšší záležitosti staral a výše se

nad pouhé hmotné

žádosti povznášel.

Nechme jen nějaký čas uplynouti ve
svobodě lidu od poroby panské, a
uvidíme, jak se celý

slovenský kmen povznese, jak
staroslovanské dobré vlastnosti
udušené maďarskou porobou

zase se objeví. Veliké naděje
můžeme míti na Slováky, ba
odtamtud z Tater musíme

očekávati nové síly, zmlazení našeho

celého československého národu.
Jest též i naděje, že

žádný vůdce ratolesti slovenské
nebude již nyní opakovati chybnou
politiku p. Štúrovu, a že

kdyby se i chtělo opakovati, nenajde
ve vzdělanější mládeži slovenské
žádného sluchu a

ohlasu. - Jeden z hlavnějších
nedůstatků mezi Slováky jest slabý
počet tak nazvané

intelligence, k odstranění jeho
musíme se uchopiti dvou cest;

předně, aby schopní a řádní,

slovansky smýšlející mladíkové z
Moravy a z Čech usazovali se na
Slovensku co úředníci,

professoři, učitelové, technikové, za
druhé ale a to důležitější jest,
abychom si hleděli získati

pro sebe tak nazvané mad'arony.
Mad'aronů (t. j. Slováků rodilých
držících se Mad'arstva)

jsou dva druhy, jedni drželi se
Mad'arů z příčin podlých a

chlebařských, drželi se totiž

panujících, aby s nimi měli podílu v
panování jejich a zradili národ svůj
pro kus chleba. Na

těch nic není záleženo, ti se beztoho
zase přidají ke každému, kdo
vyhraje. Jiní ale drží s

Maďary z příčin šlechtných,
vidouce totiž v Maďárech zástupce
svobodomyslnosti, a

Slováky majíce za nástroj despotie.
Víme dobře, že jak tak i Maďaři proti
nám Slovanům

mezi jinými také té nechvalitebné, ba
d'ábelské taktiky užívali, že nás
představovali co lid

podlý, v despotii si libující, a
jmenovitě nám vždy jakési tajné
sympathie k ruskému caru

připisovali. Což divu tedy, že
mnohý, jsa přítel svobody a neznaje
naše snažení a jsa již od

mládí v takových báhorkách
vypěstován, jako slepý Šavel bojoval
s Maďary proti své vlastní

krvi. Naše starost budiž nyní, aby se
z mnohých těch slovanských Šavlů
Pavlové stali, a

získáme si tak mnoho dobrých sil.
Neboť nepochybuji, že mužové, kteří
ze šlechtných

(ovšem bludných) ohledů propůjčili
Maďarům beznadějným sil a duši
svých, tím živěji se

uchopí mnohem zdravější, mnohem
nadějnější, mnohem větší myšlenky
Slovanstva, jen když

jim dopomůžeme k tomu, aby jasně
viděli k čemu směřujeme, aby
poznali šlechtnost,

velikost a krásu našich účelů!

Kdyby Praha ležela asi na tom místě
na Moravě, kde jest Hradiště,
nemuseli bychom velikých

starostí míti o konečné spojení všech
tří zemí našeho kmene: avšak s druhé
strany zase sluší

uznati, že by snad již mnohem větší
část Čech poněmčena byla, kdyby

právě Praha nebyla co

veliká pevnost národního ducha
českého na blízku. A co se odporu
Moravy proti užšímu

svazku s námi dotýče, myslíme, že
čas sám nejlépe odstraní všechny
dosavadní překážky,

každé nucení a silné přemlouvání
bylo by nyní zbytečné a vedlo by
zrovna k protivným

následkům. Nechme jenom Moravu
pokračovati ještě nějaký čas ve
slovanském životě, jenž

tam teprva v prvních počátcích
nastal, a uvidíme, že touha
Moravanů samých po spojení s
námi bude zrovna taková jako byla
naše r. 1848.

Postavení Jihoslovanů jest na ten čas
s ohledem na liberální a politickou
jednotu mnohem

obtížnější než naše. Předně jest již
vjazyku samém větší rozdrobenost a
větší také rozdíl mezi

jednotlivými podnářečími nežli u

nás, za druhé myšlenka literární
jednoty teprva asi od 20 let

řádně povstala, v politickém ohledu
jest též veliká strakatina rozličných
zemiček pod

rozličnými potentáty a rozličnými
zákony, a kdyby se všechno dobře
vedlo, zůstane přece

naposledy nebezpečný a jednotě
protivný dualismus latinský a řecký,
jenž se na literaturu i na

náboženství rovnou měrou vztahuje.
Při tom jsou Jihoslované, co se

vzdělání lidu obecného a

literatury týče, ještě mnohem pozadu za námi: za to ale mají v sobě více mladistvého života,

více síly, za to mají lepší zeměpisné položení při moři.

Pět literatur panovalo až do posledních dob mezi Jihoslovany a sice srbská, dalmatinsko-

dubrovnická, galgolitická, chorvatská (provinciální) a krajínská (slovinská), při čemž ještě ani

nebéřeme ohledu ani na Bulhary ani
na rozličné velmi znamenité
odchyly v pravopise,

strany kterého si Jihoslované věru již
dobyli korunu mučednickou
rozličnými pravopisnými

sektami. Od té doby však, co
Chorvaté působením Dr. Gáje
opustili svůj provincialní dialekt a

přijali nářečí dubrovnické, již dříve
dosti hojnou literaturu měvší, za svůj
jazyk spisovný,

opravivše toliko pravopis dle vzoru

českého, stal se nesmírný krok k literárnímu spojení všech

Jihoslovanů. Sluší tedy věděti, že se dubrovnické nářečí od srbského skoro v ničem nelíší, a

že to jest vlastně srbština psaná jen latinskými literami. U Chorvatů již přijetí tohoto

spisovního jazyka stalo se nevyvratným skutkem, a tak vlastně již mají Jihoslované jen jediný

spisovný jazyk, s tím toliko arcí

velikým nepohodlím, že
vyznavačové řecko-slovanské církve,
Srbové, píší literami
řeckoslovanskými (cyrillicou) a
vyznavačové římsko-katolické víry

140

latinskými. Střediště prvních jest
srbský Bělehrad, střediště druhých
jest až dosud Záhřeb [b.2](#)

Slovinci, totiž obyvatelé slovanští v
Koroši (Korutanech), v Krajině, ve
Štyrsku a vůbec v tak

nazvaném král. ilyrském mají ovšem nářečí velmi znamenitě se od spisovného jazyka srbsko-

ilyrského lišící, jakož vůbec tento kmen jsa více podroben hubícimu vlivu němčiny také v

každém jiném způsobu se liší od Jihoslovanů: v novějších dobách ale panuje mezi všemi

vzdělanejšími Slovinci a jmenovitě mezi mladším spisovatelstvem chvalitebné přičinění,

přibližovati se poznenáhla vždy více

k hlavnímu spisovnému jazyku
dubrovnicko-srbskému a

spojiti se s ním i časein svým zúplna.
Již nyní přijat jest zúplna pravopis
záhřebský, místo

předešlého nesmírně neohrabaného,
a každou dobou vidíme růsti téměř
podobnost slovenštiny

k srbštině. - Glagolská literatura,
jakož pouze církevní mizí také ode
dne ke dnu ze života a

vstupuje do řady starožitností. V

Dalmatsku konečně drží se ještě
někteří pedanti aneb

alespoň drželi se až do poslední
chvilé starého dubrovnického
pravopisu, nemajíce ani tak

málo citu slušnosti v sobě, aby přijali
několik nepatrných změn v
pravopisu k vůli Chorvatům,

kteří jejich nářečí celé přijali místo
svého.

Již dříve jednou před několika lety
tuším, r. 1846 podotknuli jsme, že
vlastně mezi námi

Čechoslovany a Jihoslovany nejlepší
a nejprospěšnější pro obě strany
panovati může spojení,

a pravdivost toho ukázala se zvláště
roku 1848, kdežto my a Jihoslované
zůstali jsme si věrni

v duševním a v hmotném odporu
proti Maďarům; tuším že ještě
budoucne zvláště setkáme-li

se kdy na říšském sněmu pohromadě,
ukáže se veliká příbuznost našich
interesů a potřeb. To

však jest hlavní základ celé
slovanské politiky a jediná cesta ke
skutečnému vítězství,

abychom se jedni druhých
nespouštěli, ani tenkrát kdyby
skutečně z nějakého jiného spojení

vysvítal okamžitý prospěch pro
jednoho nebo druhého. Zásada naše
musí býti: Bud' všichni

budeme svobodni nebo všichni
upadneme! Proti této zásadě
prohřešili se Poláci, bojující v

řadách maďarských proti

Jihoslovánům a Slovákům; proti té
samé zásadě bychom se byli

prohřešili my Čechové, kdybychom
byli svolili k návrhu maďarskému, že
nám české koruny

chtějí pojistiti ta samá práva v
Rakousích jako má (neb vlastně
měla) uherská, jestli upustíme

od spojení se Slováky a s
Jihoslovany; proti té samé zásadě
byli by se prohřešili Chorvati,

kdyby byli přijali od Maďarů

neodvislost své země, obětovali za to
Srby a Slováky

maďaronské nadvládě. - Jediná
moudrá i pro budoucnost vydatná
politika naše jest ono

poučení, které dalo kníže moravské
svým synům na svazku hůlek
spojených nerozlomitelném,

ale na křehkosti každé jednotlivé
hůlky o sobě. Co by nám pomohlo,
kdyby jeden z našich

kmenů opustiv a zradiv ostatní,
dosáhl něčeho pro sebe: přišel by čas

a zase by se mu to

odňalo, a kdo by se zastal pak toho
osamotnělého kmene, když by zatím
ostatní kmenové již

141

snad byli zničeni? Jenom solidarnost
všech slabších kmenů slovanských v
dobrém i v zlém

dává nám pevné naděje.

Tu však přicházíme k truchlivému
výjevu Slovanstva, k mrzuté otázce
polsko-rusínské. Jest

jisto, že mezi Poláky a Rusíny
panuje nepřátelství nezhojitelné,
nebot' mezi nimi jest boj o

život a o smrt, rozjedovatělý ještě k
tomu náboženskou nenávistí. Jak
známo totiž považují a

vydávají Poláci Rusíny ustavičně
jenom za vesnický dialekt (nářečí)
polštiny a nechtí je

uznati žádným způsobem za národ
slovanský. Litujeme velice, že v tom
ohledu nemůžeme ani

my, ani také skutečnost sama dáti

Polákům za pravdu. Gramatické
důvody nejsou v takovém

pádu rozhodné, neboť ku př. jest
portugezský jazyk mnohem bližší
španělského než tak

nazvané plattdeutsch jazyku
sprostého Rakušáka, přece však
Rakušák i Hanoverán mají

dohromady jeden spisovný jazyk, ale
portugalská literatura jest od
španělské docela oddělena.

S tím samým právem jako Poláci

mohli bychom i my Čechové
vydávati nářečí rusínské za

dialekt našeho jazyka alespoň
každému, kdo češtinu, polštinu i
maloruštinu zná, vždycky větší

příbuznost maloruštiny s češtinou
než s polštinou do oči padnouti
musela. A kdybybyly

okolnosti historické jiné, kdyby ku
př. Čechové byli za časů husitských
se svými liberálními a

svobodomyslnými zásadami
zvítězili, a kdyby v jisté míře

zůstávající nebyli mezi sebou dali
vzniku tolika přepjatým sektám,
kdyby pak byli od tohoto ustavičně
duševně i materialně

postupovali: kdož ví, jestli by nyní
nebyla čeština spisovným jazykem
všech Slovanů a jestli

by se všechny ostatní nářečí
nepovažovaly za dialekty češtiny? -
Kdyby se ku př. Poláci při

těch samých okolnostech, ve kterých
žili, byli přiznávali místo latinsko-

katolického ritusu k

slovansko-unitsko-katolickému jisto
jest, že by Rusíni až do dnešního dne
byli dialektem

polštiny a že by se od ni nikdy
netrhali.

Poláky vůbec zabila, jak to nyní již
osvícenější mužové jejich sami
uznávají, slepá úslužnost k

Římu, kterou oni držely mylně za
katolickou víru, místo pravých
katolických křesťanů stali se

sluhami zkažených papežů a jezovitů
a tím se vlastně zahubili. Když totiž
Poláci za té doby,

ve které Rusini na množství menších
knížetství roztrháni byli, dobyli
všechny skoro země od

nich obývané a ku svému království
je připojili: toho času přiznávali se
všichni Rusíni ke

křesťanství katolickému ritusu řecko-
slovanského a Poláci k latinsko-
římskému. Známo jest,

že beztoho panovala vždy mezi

těmito jinak v podstatných věcech
dogmatických skoro

stejnými vírami veliká zášť, která
svuj hlavní pramen měla v
nenasycenosti římské kurie po

světském panování. Slované
jihoslovanští, o které se též oba tyto
ritusy pokoušeli, a Poláci s

Rusíny stali se obětí tohoto
nekřesťanského sočení. Poláci
zvláště podali se zcela za nástroj

jezovitů, vyslaných od papeže k
obrácení Rusínů k římskému ritusu, a
vykonávali slepě,

myslíce se tím Bohu zavděčiti,
všechny ukrutnosti a hanebnosti proti
svým slovanským

spolubratřím a přivedli je konečně k
tak zv. unii, to jest, že uznali papeže
římského za hlavu,

ale zůstali při svém slovanském
ritusu a při ženatých kněžích. S touto
unií nebyli však

jezovité nikdy spokojeni, považující

ji jen vždycky za přechod k úplnému
latinskému ritusu i

s bezženstvím kněžským, a
všelikými podskoky hleděli vždy
tohoto účelu svého konečně

provésti. Těmito náboženskými
rozmíškami, při kterých se Rusínům
skutečně největší

bezpráví od Poláků dalo, při kterých
proti nim dle známých jezovitských
zásad jakožto proti

kaciřům každý podvod a zrušení

slova, každý prostředek dovolený
byl, zakořenena jest

taková nenávist Rusínů proti všem
Polákům, která se již skoro nedaří
vyplemeniti. Šlechta

rusínská dílem přistoupila zcela k
Polákům i dle víry i dle národnosti
anebo vyhubena jest, tak

že konečně pán, katolík a Polák,
nevolník a Rusín byli již stejné
významy a zášť utiskovaného

nevolníka spojila se se záští
utiskovaného křesťana. Šlechta jest

posud ve všech rusínských

krajinach katolická a polská, lid ale
posud řecko-slovan-ského ritusu a
všude tam, kde k

Rusku připadli, přestoupili Rusíni
zase najednou ke své prvotní a jim
velmi milé víře nazpět.

Dle toho pozná každý, jak marné, ba
dětinské jsou řeči Poláků o restituci
(navrácení) Polsky v

prvotních hranicích; neboť každý,
kdo zaslepen není předsudky, musí

viděti, že země rusínské

navždy jsou ztraceny pro Poláky. To však Poláci nahlížeti nechtějí a v tom jest dle mého

mínění hlavní chyba jejich celé politiky.

Jisto jest, že Rusíni nemají velikou příchýlnost ani k caru ruskému a absolutní vládě, ani k

Velkorusům samým, pod jejichžto panování nyní přišli. Rusíni jsou v každém ohledu, i v

jazyku, i v obyčejích, i v historii
samostatný slovanský kmen asi 12
milionů silný, bydlí v

jižní části Ruska a v Uhřích, a ačkoli
se mezi nimi pod ruskou vládou již
nyní silně počíná

zakořeňovati literatura a řeč
velkoruská, přece ještě posud
zachovali upomínky své

samostatné literatury. Posud ještě
vycházejí v Rusích knihy některé v
maloruském jazyku, a v

Haliči pěstuje se od r. 1848 velmi

horlivě rusínský jazyk, a kdyby
okolnosti byly příznivy,

bylo by vždy ještě možná, že by se
Rusíni jakožto pátý samostatný
slovanský kmen mezi

ostatní přidruží, ačkoli se upříti
nedá, že již mnoho v tomto ohledu
promeškáno jest.

Strany Rusínů jest tedy trojí vyhlídka
do budoucnosti: první jest, kdyby
rakouská vláda

všemožně zvelebení národnosti

rusínské v Haliči a v Uhřích
podporovala, s tím účelem, aby

se co samostatný svobodný
slovanský kmen se všemi
historickými upomínkami své
minulosti

ustálili, a jako vzor následování
hodný svítli svým spolukmenovcům
pod ruskou vládou

143

stojícím, lákající je k sympathiím a
ke spojení. Vliv svobodné rusínské
zemi s asi 4,500 000

obyvatelů v Haliči a v Uhřích, na Rusko by byl velmi důležitý, a když povážíme, že by kromě

kmenové hrdosti ještě i emancipace sedláků rusínských v Haliči působila silně na

spolukmenovce za ruskými hranicemi, jindy volné Kozáky, nyní mužíky poddané s tělem a s

duši vrchnostem svým: nedá se upřít, že by Rakousko mělo silnou zbraň v rukou proti

ruskému samovladaři. K tomu účelu musela by se ale národnost rusínská upřímně a s bystrým

rozumem podporovati, aby co možná nejdříve rozkvětu dosáhla: ne ale tak polovičně jako jest

již vubec způsob v Rakousích, že se jednou rukou dává a druhou bere, ne tak jako se děje

posud v Haliči a v Uhřích, že vláda na papíře Rusínům a Slovákům práva dává, ve skutečném

životě ale jim je od polské a

maďarské šlechty zabraňovati a
zkracovati nechává. Neboť by

ani nikdo nevěřil, že polská i
maďarská šlechta při svém
pronásledování od vlády rakouské

přece ještě posud v zemi drží vládu
nad Rusíny a nad Slováky dle
starého zvyku a na základě

sociálních poměrů. Při všech
nepříznivých instrukcích, které snad
vláda proti polské a

maďarské šlechtě dává, umějí si tyto

přece vždy úřednictvo svým
sociálním vlivem na svou

stranu dostati, a tím všechny
instrukce na jinou stranu obrátiti.
Stav Rusínů jest ale takový, že

bez dobře provedené podpory vládní
nemohou se vlastními silami brzy
povznésti: nemají

kromě svých kněží žádné
intelligence protože šlechta všechna
a s ní celá tak nazvaná

intelligence k Polákům se drží.

Nebude-li ale vláda rakouská svému
prospěchu rozuměti, upadnou Rusíni
rakouští buď pod

vliv národnosti polské, což jest druhá
jejich vyhlídka, jak jsme ale již
svrchu pravili, velmi

málo pravdě podobná: anebo pod
vliv Velkorusů, k čemu se také dle
nynějšího nepraktického

jednání naší vlády všechno
nakloňuje. Že se ostatně také Rusíni
pod ruskou vládou nikdy

nemohou udržeti co samostatný

kmen, leč kdyby dostávali k tomu od
svých rakouských

spolukmenovců posily: rozumí se
samo sebou, a nepoštěstí-li se tedy
utvoriti z Rusínů

haličských silný, vzdělaný a
samostatný kmen slovanský,
rozhodnuto jest již tím sesílení

Velkorusů o 12 milionů Rusínů.
Další následky z toho zanecháváme
každému myslícímu na

uváženou: jakož i to, jestli by Poláci

mnohem více neuškodili absolutismu
ruskému, kdyby

podporovali snažení Rusínů o
samostatnost literární a národní, a
kdyby jmenovitě polská

šlechta mezi Rusy bydlící sama se k
nim přiznala, a na místo osočování
jim raději pomáhala,

jsouc beztoho kost z jejich kostí. -

Zbývá nám ještě v krátkosti zmíniti
se o Slovanech, kromě Rakouska
obývajících, a sice o

Slovanech pod ruskou, tureckou a
německou vládou. Pod německou
vládou vede se nyní

144

Slovanům nejhůř, a zřejmě se již
ukazuje chuť i pruské i saské vlády k
úplnému poněmčení

nejen Lužičanů, nýbrž i Poláků
pozňanských a slezských. O
Slovanech pod tureckou vládou

nedá se nic kratšejí a spolu
důkladněji pověditi než to, že se
Rusové všemožně snaží zakotviti

mezi nimi vliv svůj a zrušiti tak
konečně říši tureckou, což se vždy
více připravuje. Rusko

samo ovšem jest stát zcela
slovanský, mýlil by se ale ten, kdo
by myslil, že nynejší vláda

ruská skutečně již všeho toho použila
a používá, co by z myšlénky
Slovanstva pro sebe

ukořistiti mohla. Ruská diplomacie,
jak uznáno, nejchytřejší, obyčejně
jde při všem cestou

velmi dlouhou, ale jistou, ruský orel
nezarazí tak lehce někde svoje drápy,
ale kde je zarazí,

tam již obyčejně také zaraženy
zůstanou. A jaké jsou opravdivé
myšlenky a plány cara

petrohradského a jeho diplomatů o
konečném uspořádání zapletených
evropských záležitostí,

kdož to může věděti? Historii nazval
onen římský mudrc učitelkou života,
a historie nám

praví, že Rusko napřed také začalo

Polsku pomáhat, a z toho pomáhání
vyšlo konečně

rozdělení Polska a připojení největší
části k Rusku. To budiž za výstrahu
těm, kterým Rusko v

novějších dobách také pomáhalo.
Avšak mluvmе zřejmě, dobře míněná
rada a výstraha najde

snad svého místa. Dle našeho mínění
Rakousko jen v poctivé konstituční
vládě, a rovněž tak v

poctivém držení svého slova o

rovnoprávnosti národní najde platné
záštity a základ pro
budoucnost.

Rakouská vláda nemůže býti tak
dalece zaslepena, aby nenahlížela, že
naše slovanská politika

úplně směřovala k prospěchu
Rakouska, a nepochopujeme až
podnes příčiny, pro které se

vláda naše sama vzdala všeho toho
prospěchu a nepřijala ruku
slovanskou v upřímnostijí

podanou. Neboť nyní již nikomu
tajno býti nemůže, že ministerstvo
naše držíc se centralisace,

úplně nastoupilo politiku německou
aneb lépe ještě řečeno maďarsko-
německou. Politika

maďarsko-německá jest ale
slovanské zcela protivná a proto
nevyhnutelně musí býti všichni

Slované v opozici.

Účel naší slovanské politiky jest:
přivést všechny západní a jižní
kmeny slovanské do

spojení, a skrze toto spojení pojistiti
každému z nich svobodu,
samostatnost a rozkvět života

národního. Poněvadž již větší část'
těchto slovanských kmenů skutečně
v rakouském

mocnářství pohromadě jest,
usnadněno jest tím znamenitě
dosažení našeho účelu, musíme

totiž k tomu směřovat, aby se zřízení
Rakouska tak přetvořilo, jak toho
zapotřebí jest k našim

potřebám a hlavně k tomu, aby i jini
naši spolukmenovci, posud kromě
Rakouska bydlící,

přáti sobě mohli spojení s námi.
Poněvadž ale nynější vláda k
dosažení našeho účele

nepomáhá, musíme tedy hleděti na
cestě opoziční dosáhnouti proti
vládě svého cíle. Cesta,

145

na které vláda nynější jde, jest
centralisace se zdánlivou stavovskou
konstitucí a zdánlivou

rovnoprávností: cesta naše jest
foederace s opravdivou
demokratickou konstitucí as

opravdivou rovnoprávností. Tyto
cesty jsou sobě zpříma protivné, a
nemůže tedy nikdo

zároveň s vládou a s námi držeti, tak
jako nikdo nemůže býti spolu v ohni
a ve vodě.

To jsou ty jediné v Rakousích možné
politické strany, to jsou ti rakouští
torries a whigs, kteří

se v budoucnosti potýkati budou o
panování v Rakousích. Tu přestává
všeliké chytráctví a

stavění se na obě strany, které právě
nyní u nás v Čechách modou býti
začihá; kdo není s

námi, jest proti nám, musí každá
strana takovým spekulantům do očí
povědíti, a nenechat

nikdy platiti ty známé již výmluvy o
prostřední cestě, o mírnosti atd.
Mírnost nezáleží v tom,

abychom s nikým zcela nedrželi,

nýbrž s každým trochu, abychom
opatrně čekali, až která

strana vyhraje, a proto se se žádnou
docela nespojili ale také si se žádnou
úplné nepřátelství

nezpůsobili, mírnost nezáleží v tom,
abychom neměli žádné zásady a
žádné přesvědčení:

mírnost zaležeti může jedině v tom,
že své přesvědčení nikomu
násilnickými prostředky

vnucovati nechceme, že své zásady

na cestě rozumové skrze poučení a
důkazy rozšiřujeme

atd.

Máme li však na cestě opoziční k
nějakým výsledkům dojít, zapotřebí
jest především dobré

organisace a souměrného, dobře
vypočteného působení. Až posud
může se říci, držel nás

pohromadě více instinkt, cit
společného nebezpečení a
společné náklonnosti, zapotřebí ale

jest, abychom nyní již s úplným
vědomím o účelu svém a o
prostředcích společně dále

pracovali, jakožto dobře
organisované strany: Jmenovitě ale
abychom jako posud nebyli jeden

kmen od druhého odloučení, nýbrž
abychom si hledali prostředků,
kterak bychom udržeti

mohli mezi sebou stálé spojení,
řídíce se jeden podle druhého ve
svých krocích a nepočínaje

jeden kmen nic důležitějšího bez

vědomí a bez schválení ostatních.

Ne dosti na tom, abychom jen my,
slovanští kmenové, mezi sebou ve
stálém spojení byli,

zapotřebí jest, abychom též i s
neslovanskými národy, s kterými
máme společný osud a

společné snažení, se srozuměti
hleděli, a svazek přátelství a podpory
uzavřeli. Především sem

náleží Rumunové, pak i Vlachové a z
části také i sami Maďaři.

Co se ale v tomto ohledu nám samotným Čechoslovánům zvláště na srdce klásti musí, jest

především jistá disciplina strany. Dvě chyby se v tomto ohledu mezi námi zvláště pozorují:

totiž někdy příliš lehkomyslná důvěra a někdy zas příliš zbytečná nedůvěra. Oboji jsme v r.

1848 a 1849 bohužel velmi často pozorovali. Jak mnohým, kteří posud ničím nedokázali ani

schopnost svou ani obětavost
nějakou k národu a péči o jeho blaho,
věřilo se tenkrát

neobmezeně, jen proto, že hodně
radikálně křičeli, a přesvědčili jsme
se nyní, že mnozí z nich

v čas nebezpečí docela umlkli, aneb
dokonce veliký skok od nejostřejšího
radikalství až k

vládní služebnosti učinili, aneb při
všem svém dobrém mínění svými
nemotornými kousky

jenom ostudu celé straně způsobili a nám uškodili.

Na druhé straně ale jsme zase museli v těchto letech slyšet ostudit i od upřímných našinců

muže, kteří po celý svůj život neunavně pro národ pracovali. a kteří by s velikými

schopnostmi svými chloubou byli každého národu, a proč? - protože některé jejich myšlenky

byly jiné než ty, které se tehda podle panující mody za samospasitelné

pokládaly!

Věru v tom ohledu nemůžeme dosti důtklivě naší straně na srdce položit následující pravidlo:

Když pozorujete, že některý muž, mající již zásluhy o národ, a dokázavši již mnohými

způsoby své upřímné vlastenectví, v některé věci jiné projevuje smýšlení než vy, varujte se,

abyste ho hned proto za nějakého zrádce nepovažovali, abyste hned

nějakou hanebnou neb

sprostou příčinu této jeho myšlenky
nehledali. Přejte každému jeho
osobní přesvědčení v

některých věcech, neboť možná není,
aby všichni lidé smýšleli o všech
věcech docela stejně a

jako podle komanda! Vidíte ze všech
stran, jak se štědře protivníci naši
odměňují těm, kteří

jim pomáhají: my tedy nemohouce
takových odměn dávat, alespoň
neházejme na své

dobrodince kamením a neoplácejme jim nevděkem a urážkami, a nepotvrzujeme staré přísloví

a pravidlo: že národové jsou obyčejně nevděční ke svým zasloužilým mužům. Ovšem jest

pravda, že se řádný vlastenec a opravdový syn svého národu ani žádným nevděkem odehnati a

odstrčiti nedá od plnění svých povinností k národu. Avšak pomyslete si jak trpký musí být cit

takového muže, který beze vší
odměny jen z pouhé oddanosti pro
vas tak dlouho pracoval, a

kterému pak za to zaplatíte místo
lásky a vážnosti nadávkami a
hrubými podezřeními! Mnohé

slabší duše ale opravdu nevděk
podobný na vždy nám odcizí.

Nechceme, aby těmto naším slovům
někdo špatně rozuměl, jako bychom
snad žádali slepou

důvěru! Slepá důvěra nesluší
žádnému rozumnému muži, a ani v

Boha nemá míti slepou,

nýbrž rozumnou důvěru, totiž
přesvědčení, že s námi žádný zlý
úmysl míti nemůže. Tím méně

sluší tedy míti slepou důvěru i v
nejlepšího člověka. Veliký ale jest
rozdíl mezi slepou

důvěrou a mezi lehkomyšlným
osočováním zasloužilých mužů
proto, že v některé věci jsou

jiného mínění.

Na to také zvláště nikdy
zapomenouti nesmíme, že kolikráte
neradno jest své mínění o každé
veci zcela, jak říkáme, na krám
vyložití, a že také není zapotřebí ani
užitečno, aby protivníci
znali vždycky každý náš úmysl,
zkrátka, že jsou kolikráte příčiny
některé, které se vytrubovati
nedají a nemusejí, a že se vůbec
nechodí na ptáky s tureckou
muzikou: a proto také, když
někdo hned nevidí, k čemu by mohlo

něco být dobré a proč se něco řeklo
tak a ne jinak, nemá

již hned bouřit a podezření míti,
nýbrž dočkati času.

Nevyhnutelnno jest nám ale, abychom
co nejdříve zřídili si spolek politicky-
národní, jenž by

jakožto hlavní sbor na čele stál
všelikého národního počínání. Jestli
obležení v Praze již brzy

konec svůj nevezme; musíme věru
prozatím zříditi takový spolek někde

jinde, kde zákon

associační platnost má. My co
nejdříve podáme v listech svých
návrh k podobnému spolku na

uváženou celé naší strany. Bez
takového střeďiště jest celé naše
působení jen roztrhané a

nemůže vésti k žádnému vydatnému
prospěchu.

Druhé naše přičinění musí pak býti,
aby naše politické časopisectví nějak
řádněji zřízeno bylo,

a více podpory nalezalo nejen
hmotné peněžitě, nýbrž čehož více
ještě se nedostává, duševní

spisovatelské. Také strany toho
dovolím si co nejdříve podati návrh
svůj obecenstvu našemu

na uváženou: důležitost jeho neupře
nikdo, kdo pozoruje, jak se vládní
časopisectvo pořád

zmáhá a ze všech stran k sobě
spisovatelské síly vábí a nám jich
ubírá. Považme, že nyní

„Slovan“ a „Večerní List“ jsou alfa a

omega celé české neodvislé
žurnalistiky !! Považme, že

na Moravě a ve Slovensku nemáme
ani jeden politický neodvislý
časopis! A to při svobodě

tisku, při konstituci.

Nezapomínejme, jak daleko jsme tu
již za r. 1848 a 1849 nazpět, kdežto

jsme měli tolik časopisů!

Emancipace od němectví musí být v
každém ohledu naše heslo a proto
budiž studium jazyku

a literatur románských, zvláště pak
anglické a francouzské, hlavní péče
všech našich

nadanějších a vzdělanějších mladíků.
Toto studium přesvědčí každého,
kterak největší část

vzdělanosti německé a veškeré té
zásoby knih a myšlének, s nimiž se
Němci naproti nám tak

rádi chlubívají, vážena jest od
Angličanů a Francouzů, a kterak pro
nás velice prospěšno bude,

nabíratí zrovna z pramene tam, kde

se nám nabíraní milerádo popřeje
beze všelikého

vychlubování a vyčítání. Politování
hodno jest, že ani nemáme ještě
pomocných filologických

spisů v našem jazyku k naučení se
angličiny, frančiny a že musíme
obyčejně zase jen skrze

velikou okliku totiž z německých
slovníků a mluvnic k poznání tech
jazyků přicházeti,

ačkoliv Rusové a Poláci mají v tom

ohledu velmi dobré práce, kterých i
my použiti můžeme,

a dle kterých by téměř jen hračka
byla česko-anglické a česko-
francouzské mluvnice slovníky

148

sestaviti, kdyby se jen někdo v tu
práci uvázati chtěl. V tom ohledu
musí se naší Matici

spravedlivá předhůzka činiti, že ve
vydávání spisů svých příliš náhodou
a passivně se řídit

nechává, a málo kdy aktivně na
vypracování a vydání jistých
potřebných a užitečných spisů
působí.

Co se ostatně svazku mezi
slovanskými kmeny týče, byl by
ovšem ideal, aby Čechoslované,

Jihoslované, Poláci, Rusíni všichni
dohromady docela stejnou řídili se
politikou, a jdouce

všichni jednou cestou, v ničem jeden
druhého neopouštěli, majice
dohromady stejné spojení

a stejné nepřátele. Bojím se však, že
jako až posud tak ještě na ně jaký čas
Poláci tomu budou

na závadě, že nebudou totiž chtít
ještě upustiti od své zcela chybné a
neslovanské, nám všem

a jim samotným zvláště škodlivé
politiky. Poláci totiž až posud příliš
ještě přeceňují své síly,

a abychom se tak vyjádřili, stydí se
ve své šlechtické pýše vstoupiti s
námi do spojení. Za

krátký čas ale přijdou Polaci na ta
místa, kde i my Jihoslované budeme
dále v moci než oni a

pak jistě se s námi spojí, jen aby to
nebylo pozdě! Poláci musejí upustiti
docela od všelikého

panování nad Rusíny a třeba to bylo
pod firmou bratrství cum
reservatione mentali; oni mají

uznat Rusíny za zcela sobě rovný
slovanský kmen, a ještě více, oni se
tak dalece zapřítí

musejí, aby odřeknouce se na vždy

krajů od Rusínů obývaných, ještě i
Rusíny sami všemožně

podporovali ve zvelebování jejich
nářečí a povznášení národu, oni sobě
musejí z Rusínů, které

až posavad jen za své sedláky ve
veliké šachové partii považovali,
učiniti sobě pevné upřímné

spojence; to jest dle našeho
přesvědčení, kteréhož příčiny ostatně
zevrubně zde vykládati za

potřebné neuznáváme, jediná cesta,

na které Poláci také sami k něčemu
dojítí mohou. Poláci

se přesvědčili až posud s velikými
škodami, že všeliké spoléhání se na
pomoc jiných národů

bylo marné, a že se jich jen všude
nelítostně zneužívalo za prostředek
jak od Francouzů, tak

od Němců, tak i od Maďarů. Pomoz
sobě sám a Bůh ti pomůže! budiž
tedy od nynějška jejich

heslo. Jen v nezištném a bratrském
svazku s námi kyne jim pevná naděje

na jisté budoucí,

třeba ne hned okamžité, vítězství.

Svazek vzájemné podpory ochrany
mezi Poláky,

Čechoslovany, Jihoslovany a Rusíny
jest jediný pravý základ svobody
slabších

středoevropských národů, jest to
amphyctionský spolek k hájení práv
proti mocným škůdcům

a násilníkům, on nemůže býti
založen na žádné zřetelnosti

jednotlivých, nýbrž jen na společné
poctivosti a bratrské lásce, na tom
citu, že concordia res parvae crescunt
t. j., že svornosti
malé věci vzrůstají.

Dejž Bůh! aby konečně jednou
Poláci nabyli tolik duševní síly a
připustili k srdci svému radu
naší strany Rusínů. Nahlížíme
ovšem, že jest k tomu veliké zapření
sama sebe zapotřebí, ale

Poláci již tak mnoho utrpěli, tak mnoho obětě přinesli, tak mnoho pokusů učinili pro

osvobození svého národu: ať tedy ještě zkusí tento poslední prostředek. Snad mi namítne

některý: „Umíte vy, Čechové, nám dobře radit, ale sami též prohlašujete Slováky za nářečí

své a chcete, aby s vami jednu spisovnou řeč měli.“ Na to odpovídám: Okolnosti jsou zcela jiné,

my, Čechové, nikdy jsme ještě

politicky nepanovali nad Slováky
jako Poláci nad Rusíny, a

národ slovenský posud nic zlého od
nás nezakusil, ovšem ale leccos
dobrého. Avšak kdyby

ještě nyní veliká většina Slováků na
tom stála, že chtějí býti Slováci zcela
zvláštním

slovanským kmenem, že chtějí
založit a mít svou zcela zvláštní
literaturu: budu já, ačkoliv

jsem zcela jiného přesvědčení, přece

první, který tuto vůli jejich za
pravidlo pro sebe uznám,

a jim, jakožto samostatnému
slovanskému kmenu, ke společnému
bratrskému svazku a k

vzájemné podpoře zase ruku podám,
nebot' jsem sobě naučil vůle každého
a svobody nade

všechno jiné vážiti.

Poznámky

1 Nepatrná část Čechoslovánů v
Prusku nepadá zde na váhu.

2 Od Gáje přijala latinsko-jihoslovanská literatura jméno ilyrská, proti kterému ale co

pojmenování společnému celého národa veliká opposice povstala.

Kdo jest větší idealista?

H. B. „Brněnská Presse“ jedná ve svém č. 177. v dopisu z Vídně o našem článku pod názvem

„Slovanská politika“ ve „Slovanu“ uveřejněném, a jak se již samo sebou rozumí, nemůže býti

s námi skoro v ničem, alespoň v
ničem hlavním stejného smýšlení.
Nebude nikoho tajno, že

„Presse“ při vší své liberální a proti
nynějšímu ministerstvu opoziční
tendenci, přece nám

zase nebezpečná jest svou nesmírnou
a neustupnou centralisací, a za ní
ukrytým, rovněž tak

neustupným němectvím, které právě
proto nám nebezpečnějším jest, že
není tak nemotorné

jako ku př. páně Kurandovo v „Ost-

Deutsche Post“. Jakož jest vůbec
„Presse“ v každém

ohledu schopný a rozumně vedený
časopis, tak též umí i svou německou
tendencí vždy jen na

náležitěm místě a na dobrý způsob
projeviti pod svou vábivou korouhví:
„Gleiches Recht für

Alle!“

150

Držíme zapotřebí odpověditi tedy na
některá mínění, pronešená při této

příležitosti proti naší

„Slovanské politice“. „Presse“ praví:
„Pan Havlíček drží se opatrně jenom
literárního

panslavismu; jeho strana se za časů s
úzkostlivou rychlostí odřekla
nešťastného Rusa

Bakunina, poněvadž panslavismus
směle a horoucími slovy do
politického a praktického

přeložil.“ Nevím skutečně, nevyložil-
li jsem již dosti často, že chtějíce
zůstatí Slovany,

nechceme býti Rusy, což zajisté jest
smýšlení Poláků, Čechů i
Jihoslovanů, které

nevyslovujeme z opatrnosti, nýbrž z
opravdivého přesvědčení. Na důkaz
ale, že z pouhé

opatrnosti a tedy snad ze strachu
před kýmsi tak nemluvíme, pravili
jsme již nejednou, že

raději přece budeme Rusy, než
bychom se dali nutit k němectví !
Ovšem, že by nás mnozí

naši příznivcové viděli raději tam,
kde jest nyní Bakunin, cestující
zakladatel ruské republiky,

pročež nám to ještě posud odpustiti
nemohou, že jsme všichni neřekli o
p. Bakuninovi: „Tent’

jest náš milý syn, v němžto se nám
dobře zalíbilo!“ - „Pes, který mnoho
štěká, nekouše!“

praví přísloví, které se r. 1848 na
jednom velikém národu ve střední
Evropě k naší výstraze a

k našemu poučení, zase potvrdilo,

jenž nám jednotu svou a velikost
hlásal na všech

flašinetách, ve všech novinách a také
na velkém sněmu, a který jest nyní
zrovna tak roztrhaný

zrovna tak malý, ba menší ještě než
r. 1847! - „Česká demokratie“ -praví
„Presse“ dále -

„poslouživši věrně a poctivě
dynastii, založivši v Holomouci
časopisy k podpoře knížete

Windischgrätze a vlády, naříká si

nyní, že jest špatně odměněna, a že
Chorvaté vůbec a ve

všech kancelářích mohou užívat
svého jazyka, kdežto v Čechách
úřadové jen se stranami, ne

však mezi sebou česky jednají.“ V
této krátké sadě jsou tři chyby a lži
historické a ještě k

tomu veliký blud politioký. Česká
demokratie nezaložila v Holomouci
žádné časopisy, tedy

také žádné pro vládu a pro
Windischgratze, každý ví, že „Oster.

Correspondent“ a

„Holomoucké Noviny“ byly
časopisy vládní. Česká demokracie
nesloužila dynastii, nýbrž

sobě, a jestli, sloužíc sama sobě,
posloužila také zároveň dynastii, jest
to jen šťastné sestavení

okolností, že se právě interesy
dynastie s našimi setkávaly. Nebyli
jsme nikdy toho mínění, že

jsou národové na světě jen pro
dynastie, nýbrž naopak, což také při

vší slušné úctě k naší

dynastii přece jsme již vícekrát
vyslovili: Za třetí jsme ale nenaříkali
nikde a nikdy, že

Chorvati více dostali než my, neboť
hlásáme vždy slovanskou
solidárnost, t. j., že síly

jednoho kmene slovanského jsou
zároveň i síly všech ostatních.

Blud ale politický jest, jestli „Presse“
opravdu myslí, že my Čechové (neb
jak nas jmenuje,

česká demokracie) naříkame, že jsme od vlády dostali špatnou odměnu za svou podporu. Nedá

se ovšem zapřít, že jsme podobná slova často již vyřkli, - ale drží nás snad „Presse“ ještě za

takové nováčky v politice, kteří by neviděli žádný rozdíl mezi diplomatickými slovy a

151

skutečnými věcmi? Drží nás „Presse“ za tak naivní politikáře, abychom skutečně očekávali

odměnu od diplomatů za skutky, o kterých oni dobře vědí, že jsme je učinili více sobě než jim

k vůli? Jest „Presse“ snad vůbec ještě začkou té idyllické školy, která si zakládá v politice

něco na právě a na srdečných citech, jako jsou vděčnost atd. My alespoň dobře víme, že se

národům přiměřují práva jejich jen podle té míry, ve které se shledala moc a síla těchto

národů.

Gaben mir Rath und gute Lehren,

Ueberschütteten mich mit Ehren

Sagten, dass ich nur warten sollt',

Haben mich protegiren gewollt.

Aber bei all' ihrem Protegiren

Hätt ich können vor Hunger krepiren,

Wär nicht gekommen ein braver
Mann

Der nahm sich meiner wacker an:

Braver Mann! er gab mir zu essen

Will es ihm nie und nimmer
vergessen.

Schade, dass ich ihn nicht küssen
kann:

Denn ich bin selbst dieser brave
Mann!

Podle takových zásad žádáme
„Presse,“ aby budoucně posuzovala
českou a každou jinou

slovanskou demokracii.

„Presse“ nazývá mou slovanskou politiku z části ideální, sáhající prý do daleké budoucnosti, a

vykládá na to svou vlastní politiku těmito slovy: „Proti slovanské politice v Rakousích stojí

ale ještě všeobecná politika rakouská, svobodomyslná, osvícená, opravdu veliká a mocná

politika, která chce pro každý národní kmen, pro každého občana v každé části, v každém

koutě říše stejnou míru politických,
občanských a národních práv, která
nynější objem říše za

nevyhnutelnost uznává, a na tom, co
jest, zkouší zásady svobody.“ Krásná
je ovšem tato

rakouská politika - na papíře, škoda
ale jen, že pan spisovatel těchto
krásných slov zapomenul

podotknout, kterak by se to všechno
také tak krásně do skutečného života
uvést dalo? Jakým

způsobem se Rakousko zaříditi musí,
aby každý kmen, každý občan v
každém koutě říše

užíval stejnou míru politických,
občanských a národních práv? Či
snad chce onen srdečně

dobrotivý pan spisovatel v „Presse“,
pro nás zaříditi všude i ve Vlaších a
Sedmihradsku české

školy, divadla, úřady a horrendum
dictu: Slovanskou Lípu, abychom v
každém koutě celého

Rakouska mohli užívatí stejnou míru politických, občanských a národních práv? My jsme ve

své slovanské politice, kterou nazývá „Presse“ ideální, alespoň zřejmě vyslovili celý plán, dle

kterého se rovnoprávnost uskutečnití má: je-li tedy již naše politika ideální, musí se ona v „

Presse“ vyslovená rakouská politika nejen ideální, nýbrž i fantastickou, a nejenom to, i

mystickou nazvati. Každý občan v
každém koutě Rakouska stejnou
míru občanských,

politických a národních práv! Herz!
was verlangst du mehr? - Či jest snad
onen p. dopisovatel

v „Presse“ podšitá liška, která myslí,
že nebude mít žádný kmen a žádný
občan žádná práva, a

že tedy to bude ta stejná míra, asi tak
jako hrob vyrovná všechna
nedorozumění? Ideální

politika jest taková, která nehledí na

skutečnost: skutečnost ale v
Rakousích jest taková, že

každý jednotlivý národ rakouský
chce zachovat svou individualnost, a
nechce utonout v tak

nazvaném „Oesterreichischen
Bewusstsein“, čímž jistá strana
euphonicky jmenuje své

němectví, taková skutečnost byla v
Rakousích a bude tak dlouho, pokud
nebudou národy tyto

vyhubeny. Která politika zasluhuje

více jméno ideální, naše, jež
založena jest na této

skutečnosti, nebo tak nazvaná
„Presse“, která se nezakládá na
ničem podstatnějším než na

srdečném přání jisté, velmi slabé
strany? Kdo jest tedy větší idealista?

Konečně ještě jen mimochodem
musíme upozorniti „Presse“, že ještě
v jedné věci se zmýlila,

pravíc totiž, že nás vedli zásady naše
do rukou p. ministra Bacha, který nás
prý potupně

odhodil, když viděl, že jsme
spotřebováni.“ Každý ví, že jest to
naopak, a že naopak

ministerstvo Daoblhof Bach do
našich rukou přišlo ve Vídni, což
každý mohl z jeho

pozdějších kroků pozorovati, a že
nám k vůli odložil pan Bach
frankfurtský svůj tricolor, a že

jen říjnová revoluce ve Vídni, kterou
ještě pan Bach nezpůsobil, zrušila
vliv naší strany. Kdo

ostatně jest více opotřebován, jestli
naše strana nebo p. Bach, o tom ze
skromnosti souditi
nemůžeme.

Zprávy domácí

H.B. V Kutné Hoře 11. července.
První dvě čísla „Vídeňského
Denníku“ máme již v rukou.

Vychází ve Vídni odpoledne ve 3
hod. ve formátu menším o něco než
„Národní Noviny,“

ostatně ale dle zevnějšku a dle papíru

zcela jim podobný. První vzkřiknutí
novorozeňátka jest

dlouhý článek hned na první straně
proti nám, že prý jsme denunciovali
„Vídeňský Denník“

ještě před jeho vyjitím u obecnstva,
hledíce jej v podezření uvést.
Daleko to věru přišlo v

153

Rakousích, jestli již někoho tím
vedu v podezření, když o něm
řeknu, že drží vládní stranu!

Což tedy myslí sám „Vídeňský
Denník,“ že jest to nějaká hanba
držeti s vládou?-?-?- Když

nějaké noviny v nové konstituční
zemi vycházeti mají, jest první
otázka každého, které strany

se budou držeti, a všechny již
vycházející noviny pospíchají
podávati o tendenci nových

novin zprávy obecnstvu. Poněvadž
tedy jsme my dobré zprávy o tom
měli, jake strany se

bude držeti „Vídeňský Denník“

(sami paní redaktoři jeho zajisté ani nesmí toho upírat, že

jsme tyto zprávy měli) pospíšili jsme i my obecenstvu to sdělit, a poněvadž z jistých stran,

nevíme proč, se zahaliti hledělo, že bude „Vídeňský Denník“ vládním časopisem, tvrdili jsme

několikrát po sobě to, co pravda jest. Jaká jest to denunciace? - Redakce „Vídeňského

Denníku“ vytýká nám ale hned nato

bažení po monopolu, které prý se
nikdy obecenstvu ale

vždy jen monopolistům prospěšným
ukázalo. Ubezpečujeme redakci
„Denníka“, že daleko

nedojde, jestli se hned na počátku
bude uchopovati, zvláště proti nám,
tak špinavé zbraně,

jako jest vytýkání zisťnosti. Panu
Votkovi, který až do poslední chvíle
spolupracovníkem byl

v redakci „Národních Novin“,
náležeje ještě k tomu k nejkrajnější

levici této redakce, jsou

zjistě všechny okolnosti „Národních
Novin“ dobře povědomy, on tedy
musí také dobře

vědět, co mi vynášel ten monopol!
Panu Votkovi jest také dobře
dovědomo, že jsem mohl při

jisté příležitosti, o které on dobře ví,
„Národní Noviny“, dle návrhu mně
učiněného, za hezkou

sumičku prodati. Když jsem to ale
neučinil, a raději si je krátký čas na

to bez udání všelikých

příčin zakázati nechal, čímž jsem,
jak každý nahlíží, velikou peněžitou
škodu utrpěl: zdá se

podle toho, že snad přece nezasluhuji
alespoň výčitky zisťnosti, a že se v
jednání svém přece

podle nějakých vyšších pravidel než
jest sprostá zisťnost řídití musím. -
Jak pěkně se hraje na

obrácený svět! Vládní noviny,
kterých vyráží nyní všude jako trávy
po dešti, budou mně

vytýkati, že chci mít monopol a to zrovna na to, kdežto mně právě vláda učinila

nekonstitučním způsobem nemožné vydávání velikých denních novin, jen aby její noviny

měly monopol. Kdo má tedy monopol, já, kterému se nedovolilo vydávati noviny v Praze a ve

Vídni, kterýžto musím vydávati v malém městě časopis sešitkový, zapovězený ještě k tomu v

hlavním městě a tudy odloučený od
střediště národního života, anebo
„Vídeňský Denník“,

jenžto dostal od p. Veldena!!
dovolení mně odepřené a který smí
každý čísti, kdo si jej koupiti

chce. Když jsem po mnoholetých
pracích a přičiněních získal z
několika set několik tisíc

odběratelů novinám svým, když jsem
téměř teprve sám utvořiti si musel
čtenářstvo na české

noviny, pak přišla vláda

konstitučního právního státu, jenž
pojišťuje občanům jistotu osoby a
jmění, a zkazila dvojí záповědí moje
noviny, nemohouc mne ze žádného
prestoupení

některého zákona ani obviniti,
zkazila tak moje předešlé přičinění, a
když jsem tak odstraněn

byl, a touha čtenářstva po nějakých
větších novinách upokojení svého
žádá, tu počíná nechat

vláda vydávati své noviny, které
ještě mně vytýkají bažení po
monopolu. Tot' jest věru více
než satyra!

Tot' jsou ostatně naše poslední slova
proti „Vídeňskému Denníku“. Boj
mezi námi byl by

nestejný, nemáme stín a slunce
stejně rozdělené. Až bude zrušeno
obležení, až se navratíme

do svého živlu do Prahy, až budeme
mít místo milosti ministerstva své
občanské tiskové

právo: pak se můžeme i my pustit do
boje, pak teprve můžeme zvolat ke
všem vládním

novinám, co jich bude, onu známou
průpovídku: Pane Bože! nepomáhej
jim ani nám, ale

uvidíš, jak jim vyklepáme! -

Pozorovatel politický

H. B. „Presse“ píše, že hrabě
Montemolin španělský, karlistický
(absolutní) praetendent

dostane jakýsi plat od dvorů
evropských. Budou se totiž na svého
chudého pana bratra

skládati Rusko a Rakousko prý s
30000 fr. ročně, stojí v této zápisce.
Je-li to pravda, bylo by

z toho vidět, že již u nás počíná býti
peněz na zbyt, měly by jít tedy
papíry do výšky!

- Druhá věc, z které soudíme, že jest
v našich zemských důchodech
mnoho zbytečných peněz,

jest zpráva, že se u Litoměřic zříditi

má opevněné ležení vojenské pro
80.000 mužů s

nákladem 8 milionů zl. Také na
lod'stvo vojenské budou se ještě
veliké výlohy činiti zvláště

ve stavbách. -

- Z dobrého pramene se dovídáme,
že již několik konsistoří zadalo k
ministerskému radovi

Dr. G. žádost, aby budoucně při
těžkých nemocích katolíků nebyli
lékařové židovské víry k

praxi připuštění, poněvadž by z toho
mohlo pojit veliké nebezpečení
pro spasení

nemocného! - Nechceme k této
zjistě velmi po divné zprávě nic
jiného připojiti než uvážení,

jak daleko by asi moc hierarchická
zašla, kdyby měla prostředků k
provedení své vůle? Jsem

přesvědčen, že by zase vojenskou
mocí skrze exekuci dragounskou na
víru obraceli, jako za

starodávna. - Dobře jest ostatně

známo, jak ku př. řád jezovitský
zvláště výborně uměl použití

poslední hodinky každého
umírajícího, víme dobře, že největší
část velikého jmění jezovitů,

jehož ohromné v krátkém čase
nahromaděné množství posud
obdivujeme, nejvíce povstala z

poslední vůle umírajících, které
jezovité zaopatřovali. Kolikráte se tu
asi místo upokojení a

potěšení ubohého umírajícího

nejživějšími barvami popisoval
pekelný plamen se všemi

155

d'ábly, a všecko trápení zatracených
duší, trhaných kleštěmi, bodaných
vidlemi, vařených ve

smůle, posejpaných žhavým uhlím a
všelijak jinak chutně chemicky
praeparirovaných - než se

osláblý na duchu nešťastník odhodlal
vykoupiti se svým pozemským
jméním od toho

zazemského škvaření, jsa potvrzen v
tom výnosném mínění, že se za
peníze nejen všechno na

světě, nýbrž i nebe po smrti koupiti
může! - Škoda těch starých, dobrých
časů, kdežto ještě

pasení duší mělo takové akcidence:
nyní již kněžstvo naše i svědomitější
i vzdělanější jest,

než aby se chápalo takových
důstojnosti otce duchovního
nehodných prostředků, proto ale

musejí se vyšší mocí zavádět

missionáři, proto se musejí zavádět již semináře pro chlapce a

liguriany, aby se zase navrátily staré dobré časy!

- Jak známo, byli Němci od Dánů ve Šlesvíku na hlavu poraženi, a celý Šlesvík je nyní v

rukou Danů. Abychom totiž tomuto boji náležitě rozuměli, musíme si před-staviti Šlesvík-

Holštýn tak jako Čechy, Němci se snaží odtamtud Dány vytisknouti a

sami celý kraj osaditi,

zněmčivše všechny Dány, kteří se
tam až posud udrželi; Holštýn jest
celý německý, ve

Šlesvíku ale jest posud většina Dánů.
Dánové, jak se samo sebou rozumí,
opírají se všemožně

proti tomu, a poněvadž Němci
zpívajíce ustavičné
„SchlesvigHolstein
meerumschlungen“

rádi by Šlesvík od ostatního Dánska
odtrhli a k německému Bundu spolu

s Holštýnem

připravili, kdežto by pak ovšem
Dánové šlesvičtí utonuli za krátký
čas v moři německém. -

Zajímavé bylo pro nás, jak německé
časopisy podávaly tuto žalostnou
zprávu o porážce své.

Jeden den přišla telegrafickou cestou
vědomost, že jest německé vojsko na
hlavu poraženo a

celý Šlesvík jest již v rukou Dánů.
Druhý den na to přišla telegrafická

zpráva, „že prý vojsko

německé neztratilo ducha!“ To je tak
řádná telegrafická zpráva: ztratili
Šlesvik, ztratili bitvu,

ale - ducha neztratili. S velikou
napnutostí vzali jsme na to „Ost-
Deutsche Post“ do rukou:

ona pochybuje o úplné bezpečnosti
těchto zpráv a praví: „Z jedné strany
ruské loďstvo, z

druhé anglické a na zemi Dánové,
proti takové přemoci, není hanba
vévodstvím padnout!“

Musíme ale vědět, že se ruské a
anglické loďstvo jenom dívá, ani
jedné ani druhé straně

nepomáhajíc, a že jenom malý asi
jeden milion všeho všudy silný
národek dánský proti

německému vojsku z celého
Německa vybranému tak vítězně
bojuje. Tedy z tohoto pouhého

dívání na Rusy a Angličany již
musejí mít takový strach, že se dali
od Dánů porazit! Jako k

dovršení všeho toho ale dodává ještě
„Ost-Deutsche Post“: „Ostatně se
podle všeho zdá, že

jsou Holštýnští dosti rozvážliví, a že
svou hrdinskou mysl mírní!“ Ovšem
podle té porážky

patrně vidíme, že svou hrdinskou
mysl tuze museli zmírniti, než je
mohli Danové porazit. Pan

Kuranda tedy dává Dánům na
srozuměnou, že by jim byli mohli
Němci snadno vyprášit,

kdyby nebyli rozvážliví a nebyli

svou hrdinskou mysl zmírnili, jak se sluší a patří na filosofy.

156

- Česko bratrský „Věstník“ a po něm „Večerní list Pražský“ přinášejí dopis od p. pastora

Košutha, ve kterém si stěžuje na p. kaplana od sv. Ducha v Praze, že přišel k smrtelné posteli

vyhrožovati jedné ženě, která nedávno k evangelickému náboženství přestoupila a od p.

Košutha již k smrti připravena byla.
Nechtíce zde podávati celý ten
přípis, poněvadž nejsme

přátelé takových mrzutých sočení
mezi jednotlivými vírami, musíme
však přece podotknout,

že by to byla pěkná správa ve světě,
kdyby se kněží rozličných vyznání
ještě ke smrtelným

postelím běhali mezi sebou hádat, a
tak ubohým lidem ještě tu poslední
hodinku na světě

ztrpčovali. Chcete-li být každý lepší

křesťan, proč zapomínáte na lásku?

- Dovídáme se z pražských časopisů,
že od 23. července odevzdalo
vojenské zemské

velitelství bdění nad časopisy
pražskými slavné c. k. vyšetřující
komisi na Hradčanech, která

prý se má ve svém odsuzování řídit
dle tiskového zákonu a sice § 12-44 s
ohledem na

proklamací od 29. května 1849.

Gratulujeme všem pp. kolegům v

Praze k tomu ulehčení!

Zvláště jestli c. k. vyšetřující komise záležitosti tisku tak rychle vyšetřovati bude, jako májové

spiknutí, totiž 15 měsíců. Litujeme ale spolu onu dotčenou slavnou c. k. komisi, že mezi

těmito § tiskového zákona žádný není, který by ustanovil trest nějaký na „Aufreizendes“,

nejoblíbenější to přestupek u této sl. komise. Spisovatel tohoto článku, pokud ještě obcova v

Praze s touto, již několikráte chvalně
dotčenou sl. c. k. komisí, měl velmi
často čest býti

povolán před její hrozný tribunal, a
nikdy se mu nevytýkal nějaký
přestupek zákona, nýbrž

vždy jen, že píše „Aufreitzendes“. O!
sladké jsou moje upomínky na tuto
komisi, kterou

hluboce v srdci nosím, a která mi
zachovala život, neboť mne mohla
tak dobře k provazu

odsouditi a v prach a kulku ortel
zmírniti, jako mne odsoudila ku př. k
profousovi, všechno

podle jednoho zákonu, který se na
všechny pády hodí jako šperhák.
Byly to utěšené chvíle při

výslechách na Hradě Pražském. Pan
auditor obyčejně diktoval do
protokolu: V čísle N. N. jest

obsažen článek, jenž obsahuje
„Aufreitzendes“, kterak se můžete
ospravedlniti? Načež já

vždycky jsem obyčej míval

ospravedlňovati se a dokazovati, že
to není „Aufreitzendes“. Pan

auditor ale nedaje se ve své víře
nikterak ode mne másti, opakoval
mi vždy ve své duplice,

že je to přece „Aufreitzendes.“ S tím
se tak příjemným způsobem protáhlo
několik hodin,

podepsal jsem protokol a spěchal
jsem mezi 2-4 hodinou odpolední
domů zachrániti si

obědem život, který mi vojenská

komise darovala. Zatím se ale nade
mnou na Hradčanech

vznášel ortel, slavná komise, totiž
štábní důstojník co přednosta, 2
důstojníci, 1 auditor, 1

felvebl, 1 kapral, 1 gfrajtr a 1
sprostý, obyčejně ale jak se mi zdá,
držela s panem auditorem

proti mně, a tak jsem zůstal vždycky
v minoritě, „Aufreitzendes“ vždy
zůstalo na vrchu a

vždy jsem byl odsouzen a za vínného
uznán. Divil jsem se při tom vždy

jenom svaté

157

trpělivosti sl. komise, nač si totiž po
každé ještě tu práci brala mne
vyslýchat, když beztoho

byla vždycky napřed přesvědčena o
mé vině, totiž o tom, že obsahují N.
N. „Aufreitzendes!“

Jenom jednou všeho všudy nebyl
jsem odsouzen, ale ani tenkrát se to
nestalo snad z

nedůstatku „Aufreitzendes“, nýbrž

„upuštěno jest od dalšího
vyšetřování.“ - Při tom však

panovala přece mezi mnou a
dotčenou slavnou komisí veliká
sympathie a jen těžce jsme se

konečně rozešli a rozloučili. Ještě
letos v dubnu (po druhém zákazu N.
N.) dávalo se mi na

srozuměnou, že bych zase dostal
povolení v Praze N. N. vydávati,
kdybych o to žádal: já však

maje na zřeteli staré přísloví, že když
dobrého do třetice, že tedy zlého jistě

dvakrát již je dost,

roztrhl jsem (s krvácejícím srdcem)
dosavadní tuhý svazek se sl.
vyšetřující komisí na

Hradčanech a obnovil jsem v
neobleženém místě zase staré spojení
s tiskovým zákonem.

Pročež gratuluji ještě jednou všem
pp. kolegům v Praze k jejich nově
nabytým konstitučním

svobodám a přilepšením! -

- Nedávno zaslal kdosi z Čech do

jedněch ultrareakcionářských novin
berlínských ostrý

článek proti našemu ministerstvu.

„Lloyd“ ujímaje se ministerstva proti
onomu dopisovateli,

praví: „že prý jistá strana jen proto
brojí proti ministerstvu, poněvadž
nevede reakci až do

nejhoršího způsobu.“ Jedny noviny
tedy o tom praví: Tedy i sám
„Lloyd“ uznává, že

ministerstvo vede trochu reakci.

Zrušení obleženosti

H. B. V Kutné Hoře dne 1. srpna
1850 Brzké vyzdvižení stavu
obležení v Praze a ve Vidni

jest již teď nepochybné, a zdá se
nám, že asi do 18. srpna se jistě
uskuteční. „Oesterreichische

Reichszeitung“ nas potvrdila v tomto
mínění článkem svým „Amnestie“
nadepsaným. Bude

snad leckomu zajímavé poznati
některé myšlénky v onom článku, jak
myslíme, ve jménu

vlády projevené. „Reichszeitung“
totiž praví:

*„Z jedné strany se utužil smysl pro
zákonitý pořádek: z druhé strany si
dobylo místa šťastné*

*přesvědčení, že se jakýkoli politický
účel nikdy jedním rázem docílit
nedá, nýbrž že jest*

*zapotřebí vážné a trvanlivé práce
ducha i srdce ke šťastné činnosti na
poli života občanského.*

Nadějeme se tedy s jistotou, že se

naši spoluobčané něčemu naučili a něco zapomenuli. “ -

„Jsme tedy oprávněny v této amnestii spolu viděti předchůdce pravidelného politického života

158

a konečné vyzdvižené obleženosti. “ -

„Zdá se, že se zrušením obležení vídeňského a pražského

co nejdříve se započne. “ „V úplné svobodě a samovolně, žádným nutným ohledem odjinud

*netlačeni, podávají mocnář i vláda
rukou ke smíření, k pevnému,
nezrušitelnému, věčnému
svazku. “*

Dovolujeme si na tato slova z vládní
strany odpovědět několika slovy
opposičními. Myslíme,

že by řeči takové velmi dobře byly
slušely naší vládě hned po utišení
revoluce vídeňské, ne

však nyní skoro o dvě léta později,
dvě léta to, která se nedají vymazati
již z historie, dvě léta,

za které my desetkrát více vládě
vyčítati máme než ona nám. Vláda,
která své vlastní zákony

nezachovává, není zajisté schopna k
tomu, aby u občanů utužila mysl pro
zákonitý pořádek:

vláda, která ví, že se jedním rázem
nedá nic dobrého docílit v životě
občanském, přece však

sama beze vší příčiny chtěla jedním
rázem všechno přetvořit, vláda,
která příliš zřetelně nám

dala na srozuměnou, že by nás
občany ráda vyloučila ze všelike
politické činnosti, která

obmezila právo associační
(spolkové) tak, že učinila důležité
spolky politické skoro nemožné,

vláda, která nepochybně pracuje nyní
na tom, aby také tiskový zákon
připravovala tak, aby

skoro nemožné bylo, zastávati
tiskem jiné mínění než předepsané:
kterak může tato vláda

mluviti o tom, že trvanlivé práce

zapotřebí jest ke šťastným
politickým výsledkům? kterak

docílíme ale jinak šťastné činnosti
občanské ve státu konstitučním, než
skrže tisk a skrže

spolky? -Též my tedy a myslím s
větším právem si přáti musíme, aby
se naše vláda za dvě

léta oktrojované činnosti něčemu
(dobrému) byla naučila, a něco
(zlého) byla zapomněla!

A sice přejeme si, aby se byla vláda

naše naučila uznati vedle sebe ještě
jinou moc totiž

zákonodární, která přísluší z hlavní
části poslancům národu, a aby
zapomněla považovati sebe

za všechno všudy; přejeme si, aby se
vláda byla naučila zachovávat
především své vlastní

zákony a aby byla zapomněla dávati
zcela pokojné kraje a města do
obležení; přejeme si, aby

vláda se naučila šetřiti národní
rovnoprávnosti upřímně, bez

pobízení nejen slovy, nýbrž

hlavně skutky, a aby byla již
zapomněla na své ustavičné
nastrkování němčiny; přejeme si,

aby se vláda naše naučila hledati
bezpečnost svou ve spokojenosti
občanů, a aby byla

zapomněla zakládati všechny své
naděje na kanony; přejeme si, aby se
vláda naučila vážiti si i

jiného mínění, a zapomněla
pronásledovati každého, kdo ji

nechválí, třeba byl nikdy nic proti
zákonům neprovinil. Mnoho se ještě
naše vláda musí naučit a mnoho
zapomenout, než z ní

bude opravdivá konstituční vláda!

Praví-li ale „Reichszeitung,“ že
vláda podává ruku ke smíření,
nemůže se to na nikoho

vztahovatí, než na ty strany politické,
které proti vládě byly v revoluci, ne
však na nás, kteří

jsme nikdy, ani při
nejpřevrácenějších krocích vlády
nepřestali šetřiti zákonů a kteří také
proto nepotřebujeme od vlády
žádných milostí, nýbrž chceme jen, a
právo máme od ní žádati,

svedomitě držení ústavy. Z té příčiny
také by se vláda velice mýlila v nás,
jestli myslí, že

přijdeme skrze vyzdvižení
obleženosti do nějakého radostného
neb vděčného nadšení: naše

smýšlení jest zcela jiné. Když

vláda obležení vyzdvihne a zase
ústavu do platnosti přivede,

učinila jenom svou povinnost, aneb
vlastně přestane jen činiti nám
bezpráví: za to ale ještě

žádné chvály nezasluhuje. Teprva
budoucnost nám musí ukázati, jak
dalece zaslouží vláda

pochvaly, až uvidíme, jak se zachová
ve stavu normální svobody.

Pozorovatel politický

- „Že vládě naší již samotné protivno

jest přílišné reakcionářství rozličných
malých potentátů

vlašských, o tom máme mnohé
důkazy. Již dříve dala naše vláda
napomenutí králi

neapolskému, aby nezajížděl tak
příliš patrně do absolutismu, nyní
čteme v dopisu z Vídně do

augsburských novin, staré to
přítečkyně naší vlády, že vévoda
parmezánský jen dluhy dělá a

poddané své na veřejné ulici
vlastnoručně karabáčuje: v

posledních dobách napomenul prý

kníže Švarcenberk i vládu
papežskou, aby si trochu liberálněji
počínala. Zdá se nám, že se

nyní naše vláda sama stydí za to
jméno, jaké si v celé Itálii získala.
Jméno rakouské jest tam

ve spojení se vším lidu protivným, a
není také divu, neboť Rakousko bylo
vždy a jest také až

posud ochránce všech špatných vlad
italianských, které by se bez pomoci

Rakouska nikdy

byly neudržely.

- „Presse“ nemůže až posud utajiti zášť svou proti bánu Jelačici. Za příčinou slavností k jeho

svatbě konaných dodává, že prý taková čest v monarchickém státu jenom mocnáři samému

přísluší! - Má se snad tímto poznamenáním v nejvyšších místech způsobiti nějaké sočení proti

Jelačici? -

- General Montenuovo, syn bývalé vévodkyně parmezanské, Marie Luisy, vdovy po

Napoleonu, jest z nejbohatších mužů v Rakousích, zdědiv prý po své matce asi 100 milionů

zl. víd. čís. čili 40 milionů zl. stř. Z toho vidíme, že musí být Parma velmi výnosná země - pro

vládu její. Zemský poklad parmezánský neušetřil ještě tolik co paní vévodkyně. -

- Jeden Němec vede si v
„Reichszeitungu“ stížnost na
Maďary, že pry posud zachovali
svou

hrdost. „Opovržení“ - píše -
jmenovitě k Němcům ještě podnes
nepřestalo, a slyšel jsem v

Aradě ke svému podivení, jak jistý
Maďar, jenž nucen byl s jedním
Němcem něco jednati,

vždycky než počal mluvit, mu řekl:
„basama Šváb!“

- Máme nyní tolik dohlížitelů nad sebou, že tito bezpochyby z dlouhé chvíle začínají jeden

druhého chytati. „Reichszeitung“ (tedy vládní noviny) píše: V hostinci u města Bělehradu na

Josefovském glasi (ve Vídni), stal se v minulé noci pád mrzutý. Strážmistr od žandarmerie

pohádal se tam s dvěma municipálními gardy (stráž pro bezpečnost ve Vídni) a odešel pro

patrolu aby je zavedla. Tito však též

ze své strany šli pro jinou patrolu,
aby zavedla onoho

žandarma. Obě patroly přišly, a byla
by se z toho stala při nedůstatku
střízlivosti obou

hašteřících se stran strašlivá mela,
kdyby přítomní hosté ze stavu
měšťanského se nebyli v to

vložili a důstojníka zavolali, jenž obě
patroly odpravil. Nyní se onen pád
úředně vyšetřuje. -

Žandarmerie jest dobrý ústav, ale jen

tenkrát, když jsou všichni
žandarmové mužové vzdělaní,
zkušení a zachovalí.

- „Südslavische Zeitung“ nám
podává velmi zajímavou zprávu o
veřejném soudu okr.

celovského, jenž se držel skrze
tumočníka. Ačkoli totiž v tomto
okresu jen šestina jest

Němců, ostatní ale všichni Slovinci,
neumí přece ze všech úředníků než
jeden trošku

slovinsky, ostatní jsou pouzí Němci. Obžalovaný Slovinec nemohl se tedy s nimi srozuměti a

nastala taková matenice, že museli povolat tlumočníka, jednoho vysloužilého úředníka, který

se pak do soudu a do výslechu dal, a všechno ukončil. Žalovaný ale učinil rekurs proti celé

této výborné proceduře. Co by tomu tak asi řekl Němec některý, kdyby se jemu něco

podobného přihodilo? - To jest

špatná cesta k rovnoprávnosti.

- Pražská vyšetřující komise
projevuje v poslednějších dnech
nesmírnou činnost. Každodenně

čteme v novinách jedno neb několik
odsouzení, vždycky ale pro uražení
policajta neb pro

nedovolené držení zbraně atd.

Nemůžeme se uvarovati té myšlénce,
že nám již pražské

obležení připadá, jako ona na
poklonu vystavená čepice

Gesslerova ve Švýcařích; má s ní tu podobnost, že se naschvál ustanovují zcela nevinné věci za přestupky, jen aby tak někdo

vždycky časem svým upadl do trestu. Tak dne 24. července odsouzen jest David Tausig. žid,

otec 3 dětí, obchodník v šatstvu proto, že se u něho našla zbraň, na 4 měsíce do stokhausu!

Pan Tausig si asi nikdy nepomyslí, že jest takový hrdina, před jehož schovanou zbraní se

třese Rakousko a in specie sl.
posádka pražská! Zdá se nám, že asi
p. Tausig někde lacině

nějaký kus zbraně koupil na
spekulaci, a že snad některý jeho
závistivý kollega, který neučinil

161

tento dobrý rebach, ze zlosti ho na
Hradčanech udal! - A k takovým
věcem udržuje stát s

velikým nákladem vyšetřující
komisi!! -

- Král neapolitánský svolá prý biskupy své říše na radu, kterak by mohl odstraniti konstituci. -

Vidíme, k čemu jsou vlastně biskupi! Rovný rovného si hledá, vrána podle vrány sedá!

- Ve Vidni vyšla nedávno německá brošurka pod názvem: Oesterreichs Lebensfrage, která se

rozesílá na úřady a konsistoře, a která nám dává nějakou světlost strany národní

rovnoprávnosti. Praví se tam, že

jediný prostředek k utvoření
sjednoceného Rakouska jest

jeden společný jazyk a sice
německý, proto že jest bez toho
německé Rakousko (provincie)

prvotní země, ku které všechny
ostatní časem svým se připojily,
proto že nyní již jest

nejrozšířenější a že jest svazek mezi
Rakouskem a velikým Německem,
dále také proto, že

jest němčina nejlepším prostředkem,

aby se zanedbané národy (také my) z jejich slepoty

vytrhli a poznenáhla k nějaké kultuře, industrii, k čilejšímu životu a obchodu přivedli.

Uznáváme sice - praví se v té brošure - jak veliký tu úkol má vláda, než všeliké zlomyslné neb

jen bludné opíraní proti tomu odstraní, a než uvede slíbený užitečný pokrok rozličných

národností do souměrnosti s největším možným rozšířením

němčiny. Pan spisovatel ale myslí,
že přece vláda při své vytrvalosti
národům i proti jejich vůli tento prý
nevyhnutelný

prostředek k blahu Rakouska vnutí. -
Tolik ona brošurka. Jen ať páni
sofisté s takovými řečmi

o blahu Rakouska docela na jinou
stranu věci nepřivedou, a sice tam,
aby se konečně

národové v něm obývající nezeptali
sami sebe: Co pak jest vlastně

Rakousko? a neodpověděli

si na to: Rakousko, to jsme my! Pak ale nastane zcela jiná argumentace o blahu Rakouska. -

Musíme vyznati, že Němci mají mnoho vytrvalosti, a ačkoli patrně vidí, že žádný rakouský

národ jejich němčinu nechce, přece nám ji pořád se všech stran a při každé příležitosti co

spasitelné specificum nastrkují. Tu jsou ve spojení se šlendriánem byrokratickým, tu mluví z

biskupských kurend, tu zase co
vyslanci demokratů a radikalistů - ale
všude stejně a všude ad

majorem Tuisconis gloriam!

- „Katholisches Blatt aus Mähren“
čís. 24. se nad míru diví, že p.
arcibiskup holomoucký na

cestě do lázní Gasteinských ve Vídni
se pozastavil a v kostele k sv. Janu
Nepom. na kolenou

kleče se modlil. -

„Wiener Kirchenblatt“, č. 90. opět nad míru vychvaluje p biskupa brněnského proto, že sobě

umínil, po celý čas kněžských exercií, aniž 20. srpna v Brně započnou, mezi kněžstvem,

vyjímaje večere a noci pobýt. Že p. biskup brněnský živá je askesa a zvlášt' postů přísných

162

velký milovník, přisvědčí každý, kdo měl jen jedenkrát to potěšení tváři v tvář na něho

popatřit. -Vždyť pro samé posty a
modlitby ani tolik času mu nezbývá,
by se Otčenáš

moravsky naučil a aspoň dvakráte do
roka alumny ponavštívit mohl, ač k
tomu od pravé ruky

své - již často byl pobádán, (by prý
to učinil k vůli světu!) My se tomu
arci nedivíme, nebo

brněnský p. biskup je nejen biskup,
nýbrž, jak on sám říkává, - i kavalír,
a co taký je příliš

skromný, než aby sobě žádal nějaké
zevšednění svých šlechtných
způsobů - častějším

obcováním „mit den gemeinen
Priestern“, jak on nižší kněžstvo
milostivě jmenovat obyčej

mívá.

A že se arcibiskup holomoucký v
kostele modlil! Inu Bože můj! což to
již tak daleko přišlo,

že se ve veřejných listech divit
musíme, když náměstek apoštolů v
kostele na kolenou kleče se

modlí? Vždyt' v kurendách
biskupských jiného nečteme, než
„der Priester soll ein Mann des

Gebethes sein.“ Má-li být mužem
modlitby již každý „gemeiner
Priester“, tím více biskup.

Těšilo by nás, kdyby nám kterýkoliv
z časopisů svrchu uvedených co
nejdříve raději tu zprávu

přinesl, že holomoucký p. arcibiskup
již přestal na „Velký Pátek“ v
šestispřežném kočáru do

kostela jezdit k slavení památky
pokorného na horu Kalvárie ne zlatý
- nýbrž těžký, dřevěný

kříž nesoucího, v bídě umírajícího
Ježíše! - Tak se časy mění. -

**Vynucená odpověď „Vídeňskému
Denníku“**

Motto: Kdo chce kam,

Pomozme mu tam!

H. B. Obecenstvu našemu bude
známo, že jsem si již dávno umínil a
také ohlásil, že se s

„Vídeňským Denníkem“ do žádných hádek pouštěti nechci, pokud obležení vyzdviženo a

mně tím možnost podána nebude v Praze každodenně vycházející noviny zase vydávati.

V čísle 2d. „Víd. Denníka“ nacházíme však následující vyzvání:

Panu redaktoru „Slovana“.

Na určité naše vyzvání v č. 10.

„Vídeňského Denníka,“ abyste řeči své. kterými jste

podniknutí naše před obecenstvem
nařknul a cti naší, ať nejmírněji
díme, způsobem nejvyš

163

nešetrným se dotknul, důkazy též
veřejně na soud obecenstva
vystavenými dotvrdil, uznal jste

za dobré ve čtyř svazcích svého
časopisu od té doby vyšlých stále
mlčeti.

Musíme tedy mlčení toto vykládati
za přiznání, že důkazů nemáte a
nikdo nám nemůže

zazlíti, když se k Vám chovati
budeme jako k původci a
zúmyslnému rozšiřovateli

nepravdivých pověstí cti naší na
újmu.“ -

Tato vyhrůžka ve „Vídeňském
Denníku“ proti mně může mítí trojí
smysl.

Předně, že by redakce „Víd.
Denníku“ od té doby v srdci svém
privátně chovati chtěla

nevážnost k mé osobě. V tom pádu

neměl bych nic jiného doložit, než
že mně nikdy nic

záležitosti nemůže na vážnosti u lidí,
kteří jsou jako p. Jos. Jireček a p.
Votka političti

přeběhlíci, kteří jsou téměř
vychováni od naší strany jen tak
dalece s námi stáli, pokud nám

slunce svítalo, v těžkých dobách ale
nás opustili a k výnosnější korouhvi
do služby se dali

proti nám.

Za druhé by mohla tato vyhrůžka znamenati, že mne dotčená redakce právně žalovati chce,

což ji svobodno jest a mně by jen vítano býti mohlo, poněvadž jsem opatrně nic netvrdil, co

by se dokázati nedalo.

Za třetí by mohla míti její vyhrůžka ten smysl, aby mne snad před obecenstvem představila co

člověka rozšiřujícího úmyslně nepravdivé pověsti a to snad z ohledů nějakých nečistých. Jen

tento třetí pád nutí mne k
následujícím slovům:

Příčina, pro kterou jsem při
vycházení „Denníka“ přinucen byl
vystoupiti proti němu a

prohlásiti ho za vládní noviny byla
podstatná. Jisto jest, že naše strana
po zákazu „Nár Novin“

nelibě cítila nedůstatek denně
vycházejících větších novin; roznesla
se najednou zpráva, že p.

Jos. Jireček a p. Votka budou ve

Vídni takové noviny vydávati,
známo bylo, že oba byli dříve
spolupracovníci v redakci „Nár.
Novin“; „Vídeňský Denník“ chytře
vydal takový program, z

kterého se na jeho směr nic jistého
nedalo uzavírat: což divu tedy,
kdyby byli mnozí s námi

politicky stejně smýšlející zvláště
vzdálenější na počátku myslili, že
„Vídeňský Denník“ jest

vlastně časopis od naší strany
vydávaný a jen snad s ohledem na

obležení poněkud se s

pravým a s celým smýšlením svým
ukrývající, v čemž každého zvláště
nepatrná sice, avšak v

takových pádech významná okolnost
potvrzovati mohla, že „Vídeňský
Denník“ co do

zevnitřnosti až dopodrobna
napodobnil „Národní Noviny“, tak že
na první pohled zrovna tak

vypadá jako ony. Až do nynějška
zachoval také „Denník“ skutečně své

politické incognito

164

před velkým obecenstvem, a jenom
zkušenější mohli leckde již pravý
směr v rozličných

článcích mezi řádky čísti a to ještě
více v tom, co zamlčel, než v tom, co
napsal.

Aby tedy naše obecenstvo tím
mýleno nebylo, pravil jsem hned na
počátku zcela zřejmě, že

jest „Vídeňský Denník“ vládní

časopis, zřízený hlavně proti nám. -

Musím se tomu již pousmáti, když redakce „Vídeň. Denníku“ mne nějak chytrácky chytati

chce ve slovech, a proto jen na tom stojí, abych jí dokázal, že ze státní pokladnice potají

peněžitou podporu dostává. Což pak neví tato milá redakce, že se takové věci nikterak

dokázati nedají? A což pak mne tedy za tak málo opatrného drží, abych něco tvrdil a psal, co

se vůbec nikdy dokázati nedá a což ani jí dokázati bych nemohl? Ať si přečte redakce „Vídeň.

Denníka“ všechno to, co jsme o ní psali, a jmenovitě i zmíněnou od ní poslední stranu našeho

osmého červnového svazku, jestli tam stojí, že byla od vlády uplacená aneb že by potají ze

státní pokladnice peníze dostávala! Kterak bychom mohli my vědět, co se potají děje? a

kterak bychom to mohli potom dokázat? Každému je známo, že zvláště při každém

ministerstvě vnitřních a zahraničních záležitostí jistá tajná vydání bývají, která se

nespecifikují, aneb že vůbec (když se jména tajných vydání užívat nechce) některé sumy v

státních účtech zcela neurčité bývají, z kterých se pak platí tajné, světu nepovědomé zásluhy.

Z toho ale jest již patrné, že se

takové poměry nikdy dokazovati
nedají, a proto není žádné

hrdinství vyzýváti někoho, aby
dokázal věc, která se dokázati nedá.

Když ku příkladu začala vycházeti
„Reichszeitung“, bylo všeobecně
rozšířeno, že tyto noviny

založeny jsou od velkokupců
vídeňských a mohlo to být skutečně
pravda, nyní však není ani

člověka v Rakousích, který by ještě
tvrditi se osmělil, že „Reichszeitung“

nejdou vládní

noviny, ačkoli pan redaktor a
pseudo-vydavatel jejich pan
Landsteiner velmi se durdil a stavěl
proti všem, kteří jeho noviny
vládními nazývali.

Nám také není neznámo, že se na
vydávání „Vídeň. Denníka“ akcie
jakési po 25 zl stř. jednou

sbíraly, dobře však víme, že jich
teprva bylo asi 100 subskribovaných,
tedy v celku asi 2500

zl. stř. kapitálu, což ani na čtvrt leta pro „Vídeňský Denník“ by nepostačilo. Dobře též víme,

že osoby, vzavší tyto akcie, jsou nejvíce bývalí vydavatelé a podporovatelé „Vlastimila“.

Než, to jsou samé věci, po kterých nám ostatně nic není; my jsme jen pravili, že jest „Vídeň.

Denník“ vládní časopis, a to dokážeme nyní zcela jiným způsobem než jeho redakce myslí.

Hlavní redaktor a vlastně direktor
smýšlení jest při „Vídeňském
Denníku“ pan Dr Beck,

úředník v ministerstvě vnitřních
záležitostí a tuším sekretář p. Bacha.
Druhý pravý redaktor,

který vlastně nejvíce pracuje, jest p.
Jos. Jireček, úředník v ministerstvě
p. hraběte Thuna, o

kterém všeobecně jest známo, že již
dávno jest jakýmsi faktorem téhož
pana hraběte. Pan

Votka, který na listě co odpovědný redaktor jmenován, stojí teprva na třetím místě a dává

jméno vlastně jen proto, že úředník není. Pan Votka také (jak nám z časů jeho

spolupracovníctví při „Nár. Nov.“ dobře povědomo), ani schopen není k takové redakci již

pouze pro nesběhlost v jazyku a proto že není vůbec schopen rychle pracovati, což v

žurnalistice jest hlavní potřebou.

Kromě toho jsou ještě jiní spolupracovníci v redakci

úředníci, jednoho alespoň mohli bychom ještě hned jmenovati.

Každému ale jest známo ono ministerské nařízení, dle kterého zakázáno jest všem úředníkům

proti vládě něco mluvit, některé ustanovení vlády haněti a neschvalovati. Tím méně tedy

úředníkům dovoleno jest v novinách toto činiti, a tudy vysvítá již, že

všeliké tvrzení redakce

„Víd. Denníka“ o neodvislosti její
jest nepravdivé a jen mámení
obecenstva. A jestli vůbec si

„Víd. Denník“ až posud dovolil v
některých věcech být jiného mínění
než vláda, musí se po

všem svrchu dotčeném považovati za
pouhé augurství a za komedii před
světem, aby se totiž i

hojně nasypaná chvála vlády zdála
býti neodvisle míněná a nestranná.

At' tedy nyní redakce neb vůbec
vydavatelstvo „Víd. denníka“ zase
mluví a nám upře do očí

onu okolnost o účastenství a hlavním
vedení redakce ze strany p. dr. Becka
a p. Josefa Jirečka.

Co jsme o „Vídeňském Denníku“
psali, psali jsme na tomto základě, a
mohli bychom ještě

více psáti, kdybychom to drželi za
potřebné. „Vídeňský denník“ píše v
čísle 10.: Tot' ale

považujeme za hanebnost, vydávati

se za orgán neodvislý od vlády a
potajmo ze státní

pokladnice peněžitou podporu v
jakékoli formě přijímati. Jednání
takové jest šizení a klam,

jenž zasluhuje obecného opovržení.“

S těmito slovy jsme docela
srozuměni, myslíme však, že je
dotčená redakce jen proto napsala,

poněvadž věděla, že tajné přijímání
peněžitých podpor ze státní
pokladnice nemůže býti

předmětem veřejné hádky, My však,
jak nyní ona sl. redakce viděti ráčí,
otočili jsme na zcela

jinou stranu a dokázali jsme jiným
způsobem, že se nepravě za
neodvislý od vlády orgán

vydává. Jestli jsme sl. redakci
neobyčejností našeho důkazu trochu
nemile překvapili a se při

tom některých osob nemile dotknouti
musili: proč nás sama k tomu nutila?
Za to si musí

nechat líbit tuto naši sofistiku!

S tímto bych se mohl sl. redakci
„Víd. Denníka“ až na další shledání
po zrušení obleženosti

uctivě poručiti, avšak ještě slovo. V
článku v č. 10. proti nám napsaném,
praví „Víd. Denník“:

„že prý by podle toho na místě ze
státní služby musili vystoupnouti
Strobach, Šafářík, Kolár a

množství jiných, o národ
zasloužilých mužů“ atd. Zdá se tuto,

že „Víd. Denník“ nechce neb

neumí činiti rozdíl mezi službou a službou. Něco jiného jest sloužiti státu a něco jiného slou-

žiti ministerstvu čili vládě. Sloužiti státu jako činí Strobach co soudce, Šafářík co kníhovník,

Kolár co učitel a jako jiní co úředníci činí, nebylo by nikdy a nebude také nikdy hanba, nýbrž

naopak ještě čest, jestli se to svědomitě a horlivě děje. Také ministerstvu sloužiti, není žádná

hanba, nýbrž čest, ale jen tenkrát,
když ministerstvo opravdu s
národem dobře smýšlí a dobře

vládne. Každý poctivý a národomilý
člověk musí hledět takovou vládu co
možná nejdéle

udržeti a všemožne jí pomáhati,
nedbaje při tom nic na marnost lidí,
kteří jen v ustavičné

opposici nějakou čest hledají, a
odporuje všem ctižádostivým, kteří
jen proto proti ministrům

brojí, aby oni sami neb jich známí
ministry se stali.

Něco zase jiného jest ale býti
agentem a náhončím ministerstva, o
kterém zjevně dokázáno a

každému povědomo jest, že není
přítel národu a že vůbec nemá ani
vůle ani schopnost řídit

dobře stát. Nepotřebujeme zde ale
dokazovati, že nynější ministerstvo
proti nám Slovanům a

zvláště Čechům nepřátelsky jedná,
čehož nejpatrnější známkou jest

oktrojování takového

volebního řádu na zemský sněm,
podle které jsme na vlastním českém
sněmu nepřírozeným

způsobem minoritou učiněni,
abychom se nemohli vzmáhati: což
jsme v článku „Naše zemská

ústava“ v 1. sv. „Slovana“ až k
nepochybnosti dokázali, což celá
jmenovaná i nejmenovaná

redakce „Víd. Denníka“ tak dobře
jako my uznati musí. Jak dalece ale

nynější ministerstvo

ústavu a konstituční svobodu miluje
a šetří, o tom víme již dosti, když
řekneme, že máme

obležení. Ostatně známe redaktory
„Víd. Denníka“ příliš dobře, než
abychom o nich

pochybovati mohli, ze oni tak dobře
jako my nenahlízejí, kterak míněna
jest ona

rovnoprávnost a ona ústavní
svoboda, kterou nám chce uštédřiti
nynější ministerstvo, a proto

víme co si pomyslit, když nynější vládu třeba sebe skrytěji a zaobaleněji zastávají.

Nynější vláda dala sama sobě největší testimonium paupertatis tím, že ani si netroufala proti

naší zcela zákonité a patriotické opposici obstáti, ačkoli proti nám měla dosti orgánů

časopiseckých k obhájení svému, a že nás musela zcela násilným způsobem z Prahy vytlačit,

a naše opposiční noviny nemožnýini
učiniti, aby získala novinám sobě
oddaným zatím v čas

nedůstatku jiných novin některé
odbíratele a čtenáře.

167

Každý musí uznati, že takový způsob
boje není příliš hrdinský, a že také
ani „Víd. Denníku“

veliká chlouba z toho nepovstala,
jest-li si za ten čas získá nějakého
místa, neboť nebude moci

řící, že nás z něho vytlačil, nýbrž že jen zaujal místo na čas opuštěné a prázdné, z kterého

časem svým s pomocí pravdy vždy platně zase vytlačen a na ono působiště obmezen bude,

které zaujímal jeho předchůdce „Vlastimil.“ Národ náš již dále postoupil, než aby si dal třeba

zakrytějším způsobem pravý prospěch svůj eskamotovati. A kdyby se i, což snad možné jest,

podařilo, získati stranu takovému

smýšlení, které zastupovati bude
„Vídeňský Denník“, přece

pochybujeme, že si tato strana
kromně nějakých milostí od vlády
získá ještě také nějaký vliv u

národu, a myslíme, že strana
skutečně a upřímně blaho a slávu
národů slovanských na srdci

nosící, byť by třeba sebe čtenějšími
politickými přeběhlíky seslabena
byla, přece si udrží vždy

stejný vliv a stejnou důvěru u

národu. Svůj vždycky ke svému a již
jakýmsi tajným

přirozeným citem pozná každý svého
přítele a svého soka. Že ostatně p.
Josef Jireček a p.

Votka ještě ta světla nejsou, která by
dovedla nás ve Vídni proti našemu
prospěchu

zcentralisovat, a naše domácí
středisko života veřejného zničit, o
tom dovoleno nám bude

jakožto znalci ve vši slušné uctivosti
k velikým nově obráceným

prorokům vládním prozatím

pochybovati. Čas, který nyní co
veliký stroj tvorcův ostřejším během
ku předu se žene,

potřebuje ještě mnoho podobných
proroků na kolomaz, aniž po jejich
činnosti zůstane jakého

sledu.

Pozorovatel politický

- Dán jest nám následující spis k
vytištění: č. 193.

Pánu Karlovi Havlíčkovi, vydavateli
časopisu „Slovana“.

V německých pražských novinách od
2. srpna o. r. č. 181 se vynachází
následovní prohlášení

c. k. vojenské komise na
Hradčanech:

„Poněvadž se z vyšetřování Davida
Tausiga, obchodníka v šatstvu
projevilo, že pro

zapovězenou držbu zbraně z pouhé
náruživosti udán byl; vidělo se vys.
presidium c. k.

zemského vojenského velitelství
určena, Davidovi Tausigovi po
přestálém třídením arrestu

další část určeného trestu do čtyř
měsíců prominouti.

168

Což Vám k opravení článku
předmětu tohoto se týkajícího v
sešitku od 3. srpna b. r. Vašeho
časopisu „Slovan“ na stránce 725
(dole) obsaženého sděluji, při čemž
Vás mocí § 17. zákona

od .3. března 1849 žádám, byste tuto opravu do příštího sešitku časopisu „Slovan“ přijmul.

V Hoře Kutné dne 3. srpna 1850.

Cís. král. státní zastupitel:

Dr. František Čermák.

- Byli bychom sice i bez vybídnutí podali tuto další zprávu o osudech p. Tausig-a, byli

bychom však neopomenuli přidati následující uvážení:

Jest to podivný způsob pořizování
spravedlnosti, když vlastnosti
žalobníka a udavatele mají

míti nějaký vliv na osud
obžalovaného, ovšem, *conditio sine*
qua non, jestli žaloba byla

pravdivá. Chování zbraně jest v
Praze zapovězeno, p. T. měl zbraň
schovanou (jinak zajisté

odsouzen býti nemohl) jest-li jej tedy
udal někdo z náruživosti neb bez
náruživosti a jest-li se

vůbec na ten neb na jiný způsob

úřadové vojenští dověděli o
přestupku pana T., jaký to může

míti vliv na jeho potrestání? - Divno
jest tedy, že se ve výroku udělení
milosti ona náruživost

žalobníkova za příčinou odpuštění
trestu udává. Divno jest nám ovšem
také vůbec odkud páni

komandující v obležení nabyli práva,
dávati milost odsouzcencům, práva to
jedině JMC.

příslušícího! Zdá se nám, že to jest

jen starý šlendrian a napodobení J.
Ex. pana maršála

Windischgrätze, který ovšem ve
Vidni začal udělovati milosti;
zapomíná ale, že tenkrát byl

Alter Ego. Pan komandující v Praze
ale není žádný Alter Ego místo JMC.
a tedy nemá předně

žádného ústavního práva udělovati
milost, neboť skrze obležení nejsou
práva JMC. příslušící

vyzdvížena: tím méně ale má právo
před zdravým rozumem udělovati

milost Pavlovi proto,

že Petr je náruživce. Toť by konečně
přišlo soudnictví v obleženosti tak
daleko, jako v onom

slavném místě, kdež kovář sice pro
vraždu oběšen býti měl, z ohledu
toho ale, že tam jen

jednoho kováře, ale dva krejčí měli,
jeden z oněch dvou krejčí za kováře
na šibenici přišel.

Jak k tomu přijdou ostatní, kteří pro
držení zbraně odsouzeni jsou, že také

oni neměli štěstí

udání býti od náruživce, a že proto celý trest přestáti museli a žádnou milost neobdrželi?

Musíme tedy doložit, že jako bylo odsouzení pana Tausig-a zbytečné, tak zase na milost dání

nedůstojné před očima opravdivé a rozumné Spravedlnosti! -

169

- „Bývajíť celí národové, i celé stavy neb i jednotlivé osoby v takovém

stavu a v takových

okolnostech, ve kterých zjevně
násilné protivení se proti škůdcům
rovno jest samovraždě. Tak

jako vůdce vojenský má slabší
vojsko, nesmí se do rozhodné bitvy
pouštět, nýbrž

rozličnými obraty, upevněným
ležením a dobrým položením se tak
dlouho se bude udržovati,

až mu šťastnější okolnosti dovolí na
nepřítele udeřiti: též tak musí se
často národové, stavy

neb i jednotlivé osoby na pouhé
zákonní hájení svých práv, na
protestaci proti utrpeným

křivdám, na bránění se proti plánům
protivníka obmeziti, poněvadž by při
těžkých

okolnostech, při veliké moci
škůdcově a při vlastní slabosti, každá
rozhodná bitva počítalostí

byla a nešťastným hrobem právě těch
horlivě hájených práv a svobod. -
Historie nás naučila

již často, že se právu nedostane
vždycky vítězství, aniž křivdě ta
pomsta a trest, kterou
zasloužila.“

Takové ponaučení nám dávají vládní
noviny „Reichszeitung“, a musíme
se přiznati, že jsme v

nich ještě málo čtli tak rozumných
zásad. „Reichszeitung“ sice toto
myslí o Šlesvíku, nebude

však nikomu zabráněno též i pro
sebe se z toho poučiti. Kromě toho
dodává ještě

„Reichszeitung“ „nic prý nás
nenaplňuje tak velice zármutkem,
jako když vidíme šlechetný
zmužilý národ tak zcela důvěřovati
zplesnivělým pergamentům,“ s
kteroužto sadou též velmi
spokojeni jsme, když se všeobecně
na každého běře.

- Jeden dopisovatel z Hamburku nám
nedávno velmi strachu nahnal, píše
totiž: „Jestli jeden

Rus šlápne na Holštýnskou půdu,

vypukne, jak praví nejtišší mužové,
taková revoluce v

Němcích, proti které byla revoluce
roku 1848 pouhé dětinství!“

Nevěděli jsme posud, že by

jedna ruská noha takové specifikum
byla, aby mohla filosofické Německo
ještě k většímu

dětinství popudit než prováděli r.
1848 ve Frankfurtu. Přiznáváme se,
že jsme posud o této

tajné síle Rusů nevěděli. Vždyť r.
1849 byla mnohá ruská noha na půdě

německého Bundu

totiž v Moravě, a nadarmo jsme
čekali v Němcích na revoluci. -

- Jeden Bavor - o Bavořích napsal
tuším Borne, že jsou ráno Bierfass a
večer Fassbier, totiž že

prý je Bavor z rána sud pivní a večer
sud piva - činí v novinách
řezenských velmi patriotický

a asketický návrh, aby každý Bavor
pil denně o půl pinty piva méně, a
peníze zasílal na vojnu

do Šlesvíku, čímž by každý
nepočítajíc ani neděle, kdežto by se
onoho patriotického zřízení

ani nežádalo, za měsíc zlatý stř.
ušetřil. - Činíme k tomu
amendenient, aby raději zrovna to

ušetřené pivo in natura Šlesvickým
zasílali. -

170

- Strany obležení již zase nyní se
píše, že prý tak brzy ještě
vyzdviženo nebude. Stydíme se

věru již o tom zprávy podávati, a musíme obecenstvo své žádati, aby ani tomu ještě nevěřilo

až budeme psáti, že skutečně vyzdviženo jest. -

- Pan Somšič, známý maďarský politik, vydal nedávno knihu v jazyku německém „Legitimní

právo Uherska a jeho krále“, ve které velmi ostře vystupuje proti nynějšímu zřízení Rakouska

a proti vládě, zastupuje foederaci.

Stav městský v konstituci

H. B. Až do r. 1848 měli jsme již tři stavy v právech od sebe rozdílné a sice šlechtu, svobodné

měšťanstvo a lid poddaný šlechtě. Jak každému známo, měl každý z těchto tří stavů své

zvláštní úřady a z části i soudy, což ovšem skrze ústavu pominulo. Na nějaký čas pominul i

ovšem všeliký rozdíl v právech občanů vůbec, tenkrát totiž, když dle všeobecného

hlasovacího práva na říšský sněm se volilo bez všelikého censusu. Nyní ovšem vláda nynější

zase nějaký základ k jakýmsi třem stavům položila, a skrze cele zákonodárství jej provedla,

totiž ustanovením, aby poslancové na sněmy zemské voleni byli podle tří druhů a sice předně

z tak nazvaných 500 zlatových voličů jako by řekl ze šlechty, druhá třída z měst a třetí z

ostatní země, z každého druhu
obyčejně asi třetina; pak dále
rozdělením voličů obecních též

na tři druhy podle daně direktní,
čímž se též zase trojí rozměr práv
ustanovuje. Nebot' o

rovnoprávnosti nemůže být žádná řeč
tam, kde jednotliví občané větší
právo mají na veřejné

záležitosti, jmenovitě, kde ku př. 5-
10 občanů tolik práva má, jako 100
jiných, kde ku

příkladu několik set občanů třetinu

všech poslanců na sněm volí, a tudy
na všechno řízení

třetinu vlivu má.

Na jiném místě časem svým
ukážeme, kterak všeliké vyměřování
občanských práv dle

direktní daně veliká nespravedlnost
jest, a jmenovitě ukážeme, že právě
chudší lid vlastně

mnohem větší daně platí než
boháčové, a že vlastně největší daň
platící jsou právě ti, kteří dle

nynějších našich zákonů buď
žádných neb velmi malých
politických práv dosáhli, což se

všechno samo jeví z rozvrhu
indirektních daní.

Zde jenom podotknouti chceme tolik,
že tyto rozdíly tří stavů, které se
nynější vládě tak

zalíbily, dle našeho mínění se udržeti
nedají, poněvadž jsou našim časům
již zcela

nepřiměřeny; že dále takové
rozvržení velmi nebezpečné jest,
poněvadž zbytečnou příčinu

podává k roztržkám, nepřátelstvím a
sočením rozličných občanů mezi
sebou a že proto v

nejbližším již říšském sněmu při
revisi ústavy nepochybně zavrženo
bude a uveden ten

způsob representace, který za jedině
moudrý uznán jest, totiž rozdělením
celé země na jistý

počet okresů podle počtu

obyvatelstva, z kterýchžto okresů
každý svého poslance na sněm
volí.

Při pravé konstituci nemůže se žádný
stavovský rozdíl před právem
udržeti, a tak jako šlechta

pominula a pomine co oprávněný
stav, tak pomínouti musí větší
oprávněnost stavu

městského.

Stav městský skrze konstituci nic
neztratil, ovšem ale nabyl velmi

mnoho nových práv, přece

však by nebylo divu, aby mnozí
pošetilejší ze stavu bývalého
městského s mrzutostí nehleděli

na jednu okolnost, o které se hned
zmíníme. Každý zná ono
podobenství z písmá, kdežto pán

vinice v rozličných dobách dne na
rynk chodil a dělníky do vinice
posílal, pak ale bez rozdílu

všem stejnou mzdu vyplatil i těm,
kteří jen hodinu, i těm, kteří 3, kteří
6, i kteří 12 hodin byli

pracovali. A co se stalo, i ti, kteří jen 3 hodiny pracovali a přece za celý den mzdu dostali,

reptali ještě na to, že též pracovavší jen jednu hodinu, dostali s nimi mzdu stejnou. Toto

podobenství nás učí, že i mnozí ze stavu městského, ačkoli jejich stav veliká práva obdržel,

přece se zase na to horší, že bývalí poddaní, tak nazvaní sedláci, zrovna tolik též obdrželi a

nyní jim rovni jsou, kdežto dříve pod nimi stáli.

Neskončená jest marnost člověka, a
jsem ubezpečen, kdyby někomu z
těchto právo dali nositi

kroužek skrze nos protáhnutý, velice
se na to pyšnití bude, jen když jiným
to samé nebude

dovoleno. Měšťan velice žehral na
to, že šlechtic stojí nad ním, a nyní
žehrá zase mnohý na

to, že sedlák již nestojí pod ním.
Každý je demokrat, když se to jedná

o někoho vyššího než

on jest, a každý je aristokrat vedle nižšího. Ta pravá demokratie ale nezáleží v tom, abychom

se rovnali vyšším, což lehké jest, nýbrž abychom se nevypínali nad nižší, než jsme sami;

každý musí začít s demokracií sám u sebe a pak to půjde.

Ačkoli se však mnozí ze stavu městského (nemluví se ovšem nikdy o všech než jen o těch,

koho se to týká, což vlastně ani
zapotřebí není dokládati) někdy příliš
nad jiné stavy

povznášejí, zase na druhé straně
rovnou měrou a též tak nepotřebně
sami své hodnosti a

důstojnosti příliš za málo neb za nic
sebe nepovažují. A právě tento
nedůstatek vážnosti k

sobě samému jest nejhlavnější
příčinou úpadku a neskvělého stavu
našich měst.

Komu se zdá toto tvrzení naše
nepravé, ať nás sleduje v
následujícím uvážení, a ať pak sám u
sebe si řekne, pravda-li to, co díme,
čili nic.

Zámožnější měšťan stydí se
obyčejně za svou živnost, je-li
řemeslník, a má-li děti, jest hlavní
péče jeho, aby ze synů udělal
úředníky, kněze atd., dcery aby dle
toho samého pravidla

provdal za úředníky, důstojníky a

jiné tak nazvané honorace. Jaký jest
ale následek této

marnosti, toho pošetilého nevážení si
sama sebe? Následek jest očividný
ten, že ve všech

našich městech upadly řemesla a
průmysl vůbec až pod nullu, a tím
také zkrátily se živnosti,

tak že větší počet našich nynějších
měst a městeček již skoro hlavně
polním hospodářstvím se

živí, což vlastně proti účelu města
jest, které se má hlavně držeti

obchodu, průmyslu a

řemesel. Řemesla chápají se
obyčejně jenom chudší, kteří buď
docela žádné, neb velmi

hubené vzdělání ve školách si dobyli,
a obyčejně krom psaní a čtení se více
nenaučili, kteří

dílem nemají příležitost a prostředků.
aby hodně mnoho zemí projíti a ve
svém umění se jak

náleží zdokonaliti a všechny novější
vynálezy a pokroky jeho řádně

poznati mohli, dílem

však, když pak samostatně živnost
svou provozovati počnou,
důstatečných kapitálů nemají,

aby mohli řemeslo své ve větší míře
a s lepším prospěchem provozovati.
Tím nevyhnutelně

klesají řemesla a obchody a táhnou
se vždy jen do hlavních měst,
protože v menších městech

ani za peníze řádná práce obyčejně
se neudělá, a řádné zboží v náležitém
výběru se nedostane;

a i ve hlavních městech jsou zase právě nejvýnosnější řemesla a obchody obyčejně v rukou

cizozemců, kteří rychle bohatnou, kdežto našinci jenom tak tak se klepají a nuzně se živí. -

To ale všechno pochází jen z toho, že u nás řemesla a průmysl nejsou ještě ve vážnosti.

Pohledněme do cizích, dále pokročilých zemí. Tam každý si za čest pokládá býti především

samostatným mužem a živiti se svým vlastním uměním. Nejzámožnější muž stará se sice o to,

aby syny své jak náleží vzdělali a užitečným vědomostem naučiti dal, pak ale se za to ani on

ani jeho synové nehanbí, chopiti se toho neb onoho průmyslu a řemesla a s nabytými většími

vědomostmi tuto svou živnost s větším prospěchem provozovati.

U nás ale již slovo řemeslo v jakési jest nevážnosti, a jak často slyšíme

říkati a hroziti otce

synovi. „Nebudeš-li se učit, dám tě na řemeslo“. V těch slovech leží všechna příčina

neskvělého stavu našich měst. Když jen toho, který se nic učit nechce, na řemeslo dáte,

kterak se mají řemesla a živnosti zvelebovat?

Nemohu upříti, že jsem s bolestí jakousi na to hleděl, kterak v čas uvádění nových úřadů a

soudů všechna naše města skoro
jakousi vojnu spolu vedla, aby jen
každé ulovilo nějaký úřad,

173

čím prý se má zvelebit živnost jeho.
Nedá se upřít, že úřad v místě v
leckterém ohledu

přispívá ke zvelebení města, dílem že
úředníci platy své ve městě stráví,
dílem že mnoho

přespolního lidu do města přichází:
ale v žádném porovnání takový
způsob zvelebování měst

nestojí k průmyslu. Pohledněme na
Liberec (Reichenberg), který jest
nyní patrně druhým

městem po Praze a v krátkém čase se
k tomu zmohl. Kolik krajských úřadů
a krajských

soudů bylo by muselo v Liberci sídlo
své míti, než by se byl povznesl na
ten stupeň

zámožnosti jako nyní? A zatím
nebylo v Liberci až do nynější doby
ani úřadu ani soudů

kromě patrimonialního, a několika
čiperným, vzdělaným a
spekulativním průmyslníkům, kteří
se tam usadili, děkuje toto město za
celou svou skvělost!

Příčiny předešlého stavu věcí ležely
hlavně ve zřízení zemském, v
despoticko-byrokratické

vládě, která každé hnutí ducha
utlačovala, bojíc se ustavičně, aby se
její zastaralý system

nerozbořil. Za staré vlády bylo
úřednictvo všemohoucí, a proto se

všecko tlačilo do jeho řad,

kdežto jako v nějakém hospitálu
každý schopný i neschopný, pilný i
nepilný, když jen (jak

tomu říkají) dobře smýšlel a nějakou
protekcí si našel, byl bez starosti a
obyčejně i bez práce

zaopatřen. Občan nebyl v žádné
vážnosti a proto ztratil vážnosti také
sám k sobě.

Nyní se věci jinak obrátily: skrze
konstituční vládu dosáhli občané

předně již samosprávu ve
svých obcích, jsouce osvobozeni od
poručenství byrokratických
magistrátů, za druhé ale vliv
důležitý na zřízení záležitosti celé
země skrze sněmy. Tím
osamostatněn a do větší vážnosti
uveden jest každý občan. Nyní
ovšem toto žijící koleno ještě příliš
hluboce vězí ve starém
způsobu a mnohý se ještě rád přitře
ke každé uniformě, přijdou však
časy, kde bude jen každý

hlavně jen po tom toužiti, aby byl samostatným, od nikoho než od zákonů neodvislým

občanem, tak jak to již jest ve všech svobodných zemích.

To však jest úkol a prospěch našeho měšťanstva, které nyní veliký vliv na všechny zemské

záležitosti míti bude, aby tyto budoucí časy připravovalo. Skrze svobodu obcí dosáhla města

příležitosti, založiti si dobré a pro

opravdivý život užitečné školy, (že
naše dosavadní školy

malé jako velké pro život nebyly a
posud nejsou, víme všichni), kdežto
synové jejich ne

středověké školní šprýmy, nýbrž
skutečné věci znáti se naučí, aby se z
nich stali schopní

obchodníci, průmyslníci, řemeslníci,
technikové aneb jaká vůbec jména
tyto věci mají. Za

polovičku těch let, které až dosavad
musel každý než (jak říkali) všechny

školy absolvoval,

ztráviti, může se každý v takových
dobře zřízených školách něčemu
zcela jinému a opravdu

potřebnému naučiti a pro celý život
jak náleži vzdělati. Kdyby pak tu
druhou polovičku

obětoval na příučení se některému
řemeslu neb obchodu a pak na cesty
po cizích zemích, jak

174

zcela jiným člověkem navrátí se

domů, než se dříve navrátil po
některém doktorátu, kdežto

přinesl fůru vysvědčení o samých
vědomostech, ale se všemi jimi ani
pět grošů si vydělali v

stavu nebyl, leč jestli se nad ním
některá vyšší mocnost smílovala a u
některého státního neb

církevního žlábků mu skrovné
místečko vykázala!

Nemysli však nikdo, že kdyby
zámožnější a vzdělanější lidé
řemesel a průmyslu se chápali,

tím by chudší snad o živnosti své
přišli. Zrovna naopak. Jisto jest, že
jedno řemeslo pomáhá

druhému, jeden způsob obchodu a
průmyslu zdvihá zase jiné; kde se
více peněz a rozumu na

vedení řemesla vynakládá, má i
chudší více příležitosti něčemu
důkladnému se naučiti, a něco

těch vědomostí, kterých si jiný s
větším nákladem z ciziny a ze škol
přinesl, lehkým

způsobem pochytili a tím svou
budoucnost založiti. Jakmile se jen
průmysl zmáhá, pak již

jeden druhému cesty připravuje,
jedno kolečko do druhého sahá,
všechno se hýbe, všude jest

život. Příčinnivý a schopný vždy se
zmůže.

Pozorovatel politický

H. B. Nedávno držel pan náměstek
hornorakouský v Linci, Dr. Alois
Fischer, při jakési

příležitosti (tuším, že odevzdávali komusi řád, což se nyní tuze zhusta děje,) řeč, kterou

„Reichszeitung“ sice za výkvět výmluvnosti občanské drží, která však tuze připomíná

bombastem svým na Patera Abrahama a Sta. Clara. Pravil mezi jiným: „A víte proč náš

rakouský orel je dvojhlavý? Jest dvojhlavý, poněvadž bdíti musí nad velikou říší, obydlenou

od kmenů východní i západní krve.

Proto si nechal dvě hlavy narůst, aby
mohl zároveň

otcovskými očima všechny tyto
kmeny přehlížet. On jest dvojhlavý,
poněvadž má Rakousko

velikou úlohu, východ se západem
spojovati. K tomu však nepostačí
jednohlavý orel, a třeba

by se ještě více vypínal (Špička na
Prusko.) Dvojhlavý orel to musí býti:
jedna tvář k

východu, druhá k západu obrácená.“

Z této řeči pozorujeme, že by měl
pan Dr. Fischer veliké

schopnosti za náměstka v Čechách.
Poněvadž má náš český lev zase dva
ocasy, jak šikovně

by se z toho dala dělat pěkná
přirovnání! Tu by mohl tentýž pán
zase při některé krásné

příležitosti až budou ku př.
odevzdávat našemu pražskému Dr.
Fišerovi (on není žádný

příbuzný náměstka hornorakouského
ani podle ducha ani podle těla),

nějaký zlatý peníz neb

nějaký neapolitánský řád, takto
poeticky se vyjádřiti: „A víte,
pánové, proč jest náš lev

dvouocasý? On jest dvouocasý,
poněvadž v Čechách dva kmeny
bydlí. Proto si nechal dva

175

ocasy narůstí, aby mohl každým
jeden kmen ku předu popohánět. On
jest dvouocasý,

poněvadž mají Čechy velikou úlohu

Němce se Slovany sbratřovati. K tomu ale jeden ocas

nepostačí a třeba by je ještě více popoháněl. Dvouocasý musí být, aby mohl švihát a

popohánět zároveň Němce i Čechy!“
- „Presse Brněnská“ neměla však tolik humoru, aby se

tomu byla jako my usmála, ona naopak velmi horlí proti panu náměstku hornorakouskému.

Proč prý podpaluje proti Prusům? V Rakousích není prý žádná zášť proti

Prusům, to prý je

jisto - praví „Presse“ - proč prý ji
tedy úřadové naschvál vzbuzují?

Dále „Presse“ připomíná

náměstkovi, že i ruský orel je
dvouhlavý, o kterém prý platí slova
italského básníka:

Aquila che porta due becchi per
meglio divorar. (Orel, jenž má dva
zobáky, aby více zhltal).

„Tam - píše „Presse“ dále - (v
Rusku) jest největší a nejúhlavnější

nebezpečenství pro naši

celou vlast, ne pak u našich pruských
bratří, s kterými nás nerozdílně
spojuje nejsilnější páska

lidské společnosti, totiž stejný
národní původ.“ Jaký pokřik by asi
způsobily německé

časopisy, kdybychom takto zase my
psali s těmi samými slovy jako
„Presse?“ Víme dobře, že

slova ona italského básníka jsou
míněná o jiném orlu, německém.
Orel, jenž má dva

zobáky proto, aby více zhltal, mohli
bychom zase my jako „Presse“ o
ruském, říci o orlu

německé říše, který jest též
dvojhlavý a zhltal již tuze mnoho
slovanských zemí. A pak

bychom mohli opakovat slova
„Presse“: Tam (v německé říši) jest
největší a nejúhlavnější

nebezpečenství pro naši celou vlast,
ne pak u našich ruských bratří s
kterými nás nerozdílně

spojuje nejsilnější páska lidské společnosti, totiž stejný národní původ! Jak se líbí „Presse“ a

všem německo-rakouským časopisům tato jejich slova v našich ústech?

- Panu Ludvíku Bonapartovi, chvalně známému presidentovi republiky francouzské stal se

nedávno veliký kompliment od porotního soudu Jistý úřední sluha pravil totiž veřejně v

hostinci před několika vojáky:

„President je kanalie, darebák a hlupák!“ načez byl žalován, že zneuctil presidenta. Porotní soud ale uznal jej za neviného, totiž vyřknul vlastně, že onen sluha pravdu mluvil. -

- S panem Somšičem vedou nyní vládní noviny vídeňské tuhou hádku strany jeho knihy o

legitimním právem krále a národu uherského. Při této příležitosti se učíme od „Reichszeitungu“

důležitým věcem. V jednom svém čísle praví zcela zřejmě, že jen dle moci se řídí všechno, a

že právo historické neplatí. To ovšem jest pravda, ale - neříká se to obyčejně. - Ne dle práva

tedy, nýbrž dle moci řídí se politické věci - pamatujte si to všichni, a bláhovec, kdo se opírá

na svém právu nemaje moci k provedení jeho. - Bláhovec ale také, kdo si zakládá na své

moci, přijde jiná, větší moc a vezme

mu jeho moc i s právem.

176

- Strany pražských voleb obecních
praví nám též „Reichszeitung“ a č.
188.: „Vítězství prý se

nakloňuje k vládní a německé
straně!“ Již dávno jsme nečtli nic s
takovým zalíbením, jako

toto upřímné vyznání: ne sice strany
vítězství, nebo o tom bude lépe
mluvit až po volbách, ale

v bratrském spolku vládní a německé

strany. Eduard und Kunigunde,
vládní muž a německý

muž, to nás těší, to přec je jednou
upřímně míněno, ne ale když se
mluví o rovnoprávnosti.

„Reichszeitung“ jest vůbec naše milá
přítečkyně, ona se často podřekne:
my sice i beztoho

víme, že jsme nepříležití a patrné
nepohodlí říše, ale přece nás to těší,
když se nám to někdy

nahlas řekne!

- Ministerstvo vnitřních záležitostí
má přece jenom tuze mnoho starostí
s organizací

Rakouska, a pokud nebude
zorganizováno, nemůže se přece, jak
každý nahlíží, stav obležení

zrušit. Ted' prý se musí zřídit ještě
při c. k. akademii ve Vídni jedna
sekce pro krásné umění.

Až posud se totiž nemohli přijímat
do akademie žádní žurnalisté, aby
tedy i miláčkové pana

ministra vnitřních záležitostí,

opposiční žurnalisté měli přístupu do akademie, zřídí se zvláštní

sekce pro krásné a svobodné umění!

- Primas uherský, pan arcibiskup ostřihomský, vybídnul prý provinciala jednoho řádu, aby

vyslal do Lince několik schopných mužů k missionářskému shromáždění. Mají tam tedy

nepochybně jít do učení k missionářům.

- V Němoích vypukne tedy přece

strašlivá revoluce, proti které byla
1848 pouhé dětinství. Tři

sta Rusů šláplo na holštýnskou půdu!
- Tak aspoň píší německé noviny, že
mezi dánskými

zajatými jest prý 300 Rusů za Dány
převlečených. Zbraně prý dánské,
které se po bitvě do

rukou německých dostaly, mají
všechny na sobě známku tulské
dílny. (Tula jest v Rusích

proslulé město hotovením zbraně a
jiného kovového zboží.) Jestli jest

zvláště tato poslednější

zpráva pravdivá, vidíme z toho
důslednost ruské politiky, která
všude proti sesílení se a

spojení Německa pracuje a pomáhá.

- O instalaci našeho nového
arcibiskupa pražského rozšiřují se již
dávno nesmírné pověsti.

Mezi jiným píše „Wanderer“, že
devět kardinálů se k této slavnosti
očekává z Říma. Ačkoli

ostatně tuto zprávu o devíti

kardinálech nedržíme za pravdivou,
jest alespoň přece jisto, že se

veliká pozornost z hierarchické
strany obracuje nyní na Čechy. Již
to, že se stal kníže -

kardinál Schwarzenberg u nás
arcibiskupem, a že bude uveden od
papežského legata podává

nám důkaz, že Řím nezapomněl ještě
na ty nepřístojnosti, které mu
způsobili již Čechové

svým bystřejším rozumem, a že se
všemožně stará opatřiti si u nás více

authority. - Ostatně

177

však až posud jdou o novém panu
arcibiskupovi mnohé chvály, a
neupadne li v Praze do

rukou jisté nerozumné zelotské
strany, která ovšem všechny síly své
k tomu účelu napne,

můžeme od něho mnoho dobrého
očekávati. To alespoň již očekáváme
se vší důvěrou, že

nenastoupí do šlepějí arcibiskupa

holomouckého a biskupa brněnského
v národním, a biskupa

litoměřického v ligurijském ohledu.
Ostatně nepochybně bude panu
arcibiskupovi

povědomo, jaký jest rozdíl mezi
obyvateli Čech a Solnohradska.
Solnohradčanský německý

lid klade, pokud jej známe, více váhy
na zevnitřnost v náboženství, náš lid
má ale hluboký

náboženský cit, jak to naše historie a
veliké oběti pro přesvědčení

náboženské přinešené

dosvědčují. Náš lid hledí při náboženství více na jádro než na zevnitřnost. -

- Pan professor Phillips, kterého do Insbruku povolali, vrátí se dnes odtamtud, poněvadž prý

není ještě dosti velký ultramontán, aby se s tyrolským kněžstvem srovnati mohl! - Tit' tedy již

musí být řádni ultramontáni !

- Mnohé noviny nedávno uveřejnily

jakousi instrukci pana biskupa
litoměřického, kterak se

pani faráři chovati mají při missích.
Do nejmenší podrobnosti jest tu
všechno předeepsáno,

kolik poklon se učiniti, jakým
zvoncem zvoniti, kolik Zdrávasů kdy
modliti, jak dlouhý kříž

který býti má. Odpustky jsou hojné,
za poslouchání každého
missionářského kázání dávají se

na 7 let a na 7 quadragen odpustky!
Zdál se tedy p. biskup sám to

nahlížení míti, že by

zadarmo takové kázání nikdo
neposlouchal!

- Roznáší se po novinách zpráva, že
mezi jinými změnami v tiskovém
zákonu bude také ta, že

všechny úvodní články v časopisech
od spisovatelů jejich jménem
podepsány býti musí.

Těžko jest rozsouditi škodilo-li by
toto ustanovení více vládním nebo
opposičním novinám! -

To jsou však jen samé nevýdatné
prostředky proti svobodnému tisku -
nejlepší a jedině pravý

prostředek proti opozičním novinám
jest dobrá a moudrá vláda! Škoda
jen, že ještě posud

málo kde na ten prostředek připadli!

- Každý ví, že se stalo pražské
národní obraně to veliké neštěstí, že
se její oktrojovaný

plukovník, p. Ondřej Haase, známý
přítel vojenského id est německého
velení, jedním rázem

poděkoval. Na štěstí zamezil pan
náměstek Mecséry toto neštěstí, a
zachoval p. Ondřeje

Haase národní obraně a potomstvu -
nepřijal totiž jeho resignaci.

Následkem toho vystoupily

prý státní papíry téhož dne v noci
mezi 11-12 hod, až pod 100, a stříbro
stálo al pari, což

ovšem žádný nepozoroval, proto že
do rána zase spadly.

- Něco velmi chvalitebného se dovídáme z vídeňských časopisů, totiž že se při dvoře JMC.

lepší hospodaření zavede, a že prý proti některým úředníkům císařského podkonního úřadu

vyšetřování zavedeno jest, které prý veřejnosti podá mnohé světlo na ty praktiky, které se

prováděly. - Když ku příkladu vidíme z účtů státních, že se při našem dvoře ve Vídni

spotřebuje za rok dříví za 114.270 zl.

stř., tedy že by se spáliti muselo asi
10000, pravím deset

tisíc sáhů dříví!! musíme si věru
myslit, že se také na dvoře topí; když
dále čteme, že se

potřebuje ročně asi 20 000 zl. stř. na
léky, tuť nevíme, kde by se nabralo
těch nemocí, aneb si

mysliti musíme, že nemocní u dvoru
jen zlato a stříbro užívají; když
čteme, že se na

kancelářské paušálie to jest na papír,

a inkoust atd. přes 13.000 zl.
vypotřebuje (ne u vlády,

nýbrž jen u dvoru): tu věru musíme
si přát nějakého ostřejšího dohledu a
hospodaření.

- „Union“ pražská přináší zprávu, že
bývalý poslanec haličský, Josef
Hrehoruk, Rusín, muž to

60letý a usedlý rolník, jest v
Terezíně vojákem, byv ex officio
odveden jakožto nebezpečný

člověk!

- Nejpodivnější jest obležení od daleka. Tak tyto dni byl v Praze odsouzen p Řehoř proto, že

měl „Slovana“, na 8 dní k profosovi. A kdyby byl p Řehoř jezdil každodenně do Běchovic a

tam si „Slovana“ byl přečetl, nemohl by za to nikterak býti potrestán, ačkoli by byl vlastně to

samé byl učinil, začož je nyní u profosa. Všude jinde, vyjmouc pevnosti a Prahu, čtou

„Slovana“ bez profosa, jen Pražané

jsou tak nedospělí, že by se čtením
tohoto zapovězeného

časopisu pokaziti mohli. Mnoho
nepochopitelných věcí na tomto
světě!

Duchovenstvo v konstituci

H. B. Jakožto hlavní pravidlo a základ celého našeho snažení o zvelebení národů slovanských

považovali jsme vždy držení se pevně svobodomyšlných zásad, a jsme přesvědčeni, že jinak

ničeho platného a trvanlivého docílit nám nelze, a že ztraceni jsme jakmile bychom korouhev

svobody opustili. Proto jsme byli vždy proti všem těm, kteří buď dobromyslně neb z jiných

špatných ohledů radili nám, abychom
odřeknouce se zásad liberálních
skrze nějakou protekci

jistých vyšších privilegovaných tříd
aneb vlády hleděli pro národnost naši
něčeho si dobýti.

179

Že tato naše cesta jediné pravá jest,
nechceme zde dokazovati, poněvadž
se to již vícekrát

stalo, a poněvadž předpokládáme, že
všichni přátelé naši tak dobře jako

my tuto zásadu za

hlavní své pravidlo vždy považují.

Jakožto nevyhnutelný následek této naší zásady stalo se ale v nejnovějším čase, že jsme proti

hierarchickým pokusům ostře vystoupiti za svou povinnost pokládali a poněvadž by se

leckomu zdáti mohlo, jakož nám také již z několika stran napověděno jest, že tím strana naše

jakéhosi seslabení, jakési ujmy utrpí,

protože veliká část duchovenstva
tímto naším horlením

proti hierarchii rozdrážděna jsouc,
snad by naši liberálně-národní stranu
opustiti a proti nám s

protivníky našimi spojit se mohla:
pokládáme za slušné, abychom o
celé této záležitosti a

jmenovitě o poměrech duchovenstva
katolického k naší straně šetrně sice
avšak i upřímně a

bez všelikých ohledů mínění své
pronesli a dosavadní jednání před

očima celé naší strany

ospravedlnili.

Někteří a mezi nimi hlavně nynější ministr hr. Lev Thun vytýkali nám velmi prudkými slovy,

že národnost a politiku dohromady
micháme, a žádali od nás, abychom
jen dle politických

zásad strany utvořili. Předhůzka tato,
ale zcela jest neslušná, každý ví, že
jsme se vždy

nazývali stranou liberálně-národní,

tudy jinými slovy liberálně-
československou, a že jsme

tedy liberálnost v politických
zásadách za hlavní známku své
strany vždy považovali. Jestli až

posud mnozí Čechové ze starého
zvyku k nám se počítali, kteří
liberálně nesmýšleli, nybrž

strany politického smýšlení svého
bud' k výstředním křiklounům neb k
reakcionářům náleželi,

jest toho vina staré tak nazvané
vlastenectví ještě z dob absolutních,

kdežto všichni, kteří

národnost a jazyk český pěstovali,
bez ohledu na politické smýšlení, ba
mnozí ani žádné

politické smýšlení zhola nemajíce,
do jednoho cechu se počítali,
nazývajíce se vlastenci.

Do cechu vlastenců náleželi tenkrát
lidé nejrozmanitějšího smýšlení
politického i

náboženského, kterážto rozmanitost
se tenkrát ovšem u veřejnosti zjistiti

nemohla z té

jednoduché příčiny, poněvadž před
rokem 1848 se v Rakousích vůbec
žádné smýšlení

nesmělo ve veřejnosti ukazovati ani
tiskem ani ve spolcích. Od té doby
však, co jsme dostali

svobodu tisku a svobodu smýšlení,
muselo se ovšem objeviti, jaké
rozmanité živly cech

vlastenecký v sobě choval: největší
ultramontáni, protestanti,
indiferentisté byli vlastencové,

největší křiklouni a podlízačové byli
též mezi vlastenci. To však se upřiti
nedá, že i tenkrát

přece největší část vlastenců v
politice a v náboženství liberálně
smýšlela, a že takové

smýšlení vždy přece bylo směrem
celého předbřeznového vlastenectví,
a proto také i nyní ve

změněných okolnostech zase
nastoupila strana liberálně-národní v
každém ohledu na místo

předbřeznových vlastenců, jak to
každý, kdo na naše veřejné
záležitosti nepředpojatým okem

hledí, ze všech okolností uznati
musí.

Jen k prospěchu věci samé to ale
jest, aby se co nejdříve z této
národně-liberální strany

vyčistily všechny živly, které v ní
ještě zůstaly co zbytkové ze starého
vlastenectví, nyní však

již do ní nenáleží, myslíme totiž lidi liberálně nesmýšlející. Žádný at' nemyslí, že by

vystoupením těchto strana liberálně-národní něco na síle neb na čemkoli utrpěla: naopak

jenom tím získati může, a čím dále se takoví živlové ve straně naší udrží, tím více

nebezpečenství a ztrát hrozí proto straně v budoucnosti. Ostatně se v tomto ohledu okolnosti

samotné o nás výborně postaraly: čas

od rozpuštění sněmu říšského až do
nynějška byl

pravým čistícím ohněm pro stranu
liberálně-národní, všechno co do ní
nenáleželo, vytratilo se

poznenáhla a stojí již nyní pod jinou
korouhví, a co až posud zůstalo, o
tom alespoň s větší

pravdě podobností důvěřovati
můžeme, že jest upřímné.

To všechno předpokládajíce,
můžeme se obrátiti k vlastnímu

předmětu, jemužto vlastně

věnován jest tento článek, totiž ku katolickému duchovenstvu. Známa věc jest, že naše

duchovenstvo katolické bylo vždy nejhlavnější silou českého vlastenectví, ba může se zrovna

říci bez pochybnosti, že vlastně duchovenstvo katolické bylo počátkem a zakladatelem celého

našeho vlastenectví. Největší část těch pokroků, které náš národní jazyk v životě

vzdělanějších tříd učinil, jest jistě
zásluhou duchovenstva.

Událost tato, kterou nikdo upírat
nesmí a nebude, vykládá se dílem
sama z okolností. V

předbřeznových našich dobách nebyl
ani jeden vzdělanější stav, který by k
povolání svému

nějakou povědomost jazyka českého
byl potřeboval, kromě duchovních;
kromě toho společné

přebývání v seminářích zavdalo

dobrou příležitost k rozšiřování
zásad vlasteneckých mezi

kněžstvem, které se tím více ujaly,
protože největší část našich kněží
právě z rodičů

rolnických neb menších měst
pocházela, mezi kterými ještě cit
národní nebyl vypuzen a

utlačen, a tudy tím větší soucit ve
mladých mužích se nacházel k
pěstování a zvelebení své

utlačené národnosti. K tomu ještě
přidejme, že kněžstvo vůbec nikdy

nebylo od germanisující

vlády tak odvislé jako úřednictvo a jiné stavy, a máme všechny přirozené příčiny toho úkazu

pohromadě, že kněžstvo naše bylo hlavním pěstitelem národnosti.

Již samo sebou se rozumí, že mezi tímto národností a vlastenectvím pěstujícím kněžstvem s

ohledem na politicko národní smýšlení byly takové rozdíly jako mezi vlastenci vůbec. Bylit'

ku př. velmi znamenití a po celé
zemi pověstní vlastencové a
spisovatelé, kteří ve svých

181

osadách co faráři a děkanové velmi
málo byli od lidu vážení, jsouce
přílišní pěstitelé tak

nazvané finanční theologie, jiní
naopak byli zase u svých ovčiček
nad míru oblíbení, tak že by

za ně byli duši dali, poněvadž byli
skutkem i slovem praví rádcové,
přátelé a pastýřové lidu;

bylit' mezi vlasteneckým kněžstvem
liberální i servilní mužové,
ultramontáni i osvícenější

mužové, kterým skutečně mnoho na
náboženství záleželo a mužové,
kterým bylo náboženství

jen prostředkem rozličných výdělků.
Zkrátka, byli hodní i špatní, tak jako
v každém stavu a

může se krátce říci, že sice každý
hodný český kněz byl vlastencem,
ale ne každý vlastenec-

kněz byl hodným knězem. Jakmile však nastala politická svoboda, zavdána jest mnoha příčina

k mrzutostem mezi bývalými vlastenci laiky a některými kněžími. Celá liberální strana byla

toho mínění, aby všechny dávky, které věřící pod jménem desátku, štoly atd. zpríma kněžím

do rukou odvádějí, přestaly, aby se důchody kněžstva zregulovaly, a zpríma z pokladnic bud'

zemských, bud' náboženských, bud'

obecních kněžím odváděly, tak aby
kněz od svých

věřících již budoucně ničeho rovnou
cestou nedostával. Úmysl tento nebyl
kněžstvu a

náboženství nepřátelský, nýbrž
naopak jen příznivý, proto že
pocházel z velmi pravdivých

zásad, předně, že za nynějších časů
nevyhnutelné jest aby kněžstvo
slušné důchody mělo a o

své živobytí starati se nemuselo, za

druhé ale, že škodlivé jest vážnosti
kněžstva a náboženství

vůbec před sprostým lidem, když se
zdá, jakoby se za náboženské funkce
platilo tak, jako za

jiné zboží. Vzdělaný člověk ovšem
ví, že tím, co knězi za pohřeb, za mši
atd. platí, neplatí se

tato náboženská funkce, nýbrž dává
se jen kněžstvu nevyhnutelný
příspěvek na jeho živobytí,

které z části ku př. kaplanstvo, zcela
jen z těchto příspěvků žíti musí:

nevzdělaný si ale

představuje tyto věci zcela jinak, a
poněvadž se skrze takové platy velmi
často jen příležitost

k rozepřím a nemilým výjevům mezi
kněžstvem a věřícími zavdává, což
vždy konečně jen

náboženství škodí, jest a musí být
touha každého pravého přítele
náboženství, aby takové věci

co možno nejdříve přestaly.

Na sněmu moravském byly desátky

zcela zřejmě vyzdviženy, a na sněmu říšském též byl

úmysl hlasujících pro zákon o zrušení poddannosti takový, vláda však v pozdějších výkladech

tohoto zákonu desátky kněžské určitě vyjmula. Avšak příčina k nemilým výjevům byla již

zavdána. Lid skoro napořád se zpěchoval desátky dávati, a byl v tom veřejnými novinami a od

mnohých poslanců potvrzen, a když pozdější výklad vlády vyšel, nechtěl

lid tomuto

ustanovení rád věřiti. Mnozí faráři
počali s pomocí vojenské exekuce
desátky vybírat, což

zajisté bylo nepastorální, neboť by,
počkajíce nějakou dobu jistě i po
dobrém a bez exekuce

byli ke svému přišli, až by se lid
přesvědčil, že opravdu vláda takové
nařízení vydala, kterému

vzdorovati nelze a kněžstvo by si
bylo ušetřilo mnoho mrzutosti a

rozdvojení se svými

182

věřícími, které byly vždy na ujmu
jednak lásce ke kněžstvu, jinak i
náboženství, neboť lid

příliš často ještě kněze s
náboženstvím ztotožňuje a míchá.

Tak byla zavdána první a hlavní
příčina k nesvornostem mezi laiky a
kněžími: hlavnější ale

rozdíl učinily v poměrech těchto
církevní ordonance p. hraběte Lva

Thuna, kterými zcela se
proměnil stav věcí.

Skrze tyto ordonance - nazvané
ironicky svobodou církve!! - dostala
se všechna moc v církvi

zcela absolutním a despotickým
způsobem do rukou biskupů, kteří od
té doby mohou téměř

neobmezeně vládnout nad kněžími.
Ať si člověk smýšlí o hierarchii
katolické tak neb onak, to

přec nikdo poctivý, jestli pravdu

mluviti chce, upříti nemůže, že naši
nynější biskupové ani

známky na sobě nemají pravého
apoštolství. Vláda ustanovovala a
ustanovuje až posud

katolické biskupy, což zajisté jest
zcela necírkevní, že se však až posud
biskupství nejvíce

jako nějaká zaopatření synkům
šlechtickým, neb bürokratickýni
kněžím udělovala, jest

každému známo. Vláda ustanovuje a
svrhuje biskupy, biskupové

neobmezeně mohou

vládnout nad kněžími: tím tedy přišlo
veškeré kněžstvo do rukou vlády, a
náboženství stalo se

zcela proti svému prvotnímu účelu
jakýmsi nástrojem vlády a abychom
se ještě zřejměji

vyjádřili, nástrojem politické reakce.
Neboť jak naši biskupové o politice a
národnosti smýšlí,

o tom dali již dosti důkazů, které
přišly před veřejnost.

Nastala tedy potřeba opatřiti se proti takovému neslušnému vlivu hierarchie, která nám dosti

zřetelně již na srozuměnou dala, kam jde její cesta. Nemáli náboženství časem svým u lidu

skrze přechvaty hierarchie o všechnu vážnost přijíti, z čehož by smutné následky pro celou

zem vyplývaly, zapotřebí jest, aby se učinil rozdíl mezi hierarchií a náboženstvím, mezi

některými špatnými knězi a mezi

učením Kristovým.

Kněžstvo samo, ačkoli jistě veliká část z něho s nelibostí hledí na celé hierarchické a

reakcionářské snažení, nemůže přece do veřejnosti se svým smýšlením vystoupiti, jsouc

odevzdáno na milost a nemilost do rukou biskupů a jejich konsistoří, a nemajíc před očima

žádné jiné vyhlídky nežli mlčení a podrobení se, aneb vyobcování z

kněžství. V takové době

nastala povinnost pro nás katolíky a
nekněze, kteří jsme od hierarchie
naší neodvislí, abychom

otevřeli lidu oči strany toho, co jest
opravdu učení Kristovo, a strany
toho, co jest necírkevní

pánovitost a zesvětačilost hierarchie.
Čím rychleji a ostřeji vystupuje
hierarchie sama se

všemi svými již z dávných časů
známými a vždy se opakujícími
prostředky: tím ostřejší byl

náš proti- i kazijed proti jejím
snahám.

183

Jest-li někteří kněží, kterým jde více
o úslužnost k biskupům a o jejich
protekci, než o pravé

katolické náboženství, na nás se
proto horší, nám všelijak vyhrožují,
nezmění to nikterak naši

cestu. Kněz vzdělaný zná dobře
dějiny církve katolické, a ví tedy
dobře, jestli pravdu

mluvíme, čili nic: kněz takový uzná
dobře, že se lhostejně na to dívati
nemůžeme, aby

hierarchie, jsouc služebníci dobře
povědomých reakcionářských kast,
poznenáhla zatáhla sítě

temnosti nad našim lidem, aby z
kněžstva učinila rozkazy svými
místo učitele zatemňovatele

lidu, aby, jsouc až posud jen
ochotnou služebníci vlády, časem
svým až se moc její

(hierarchie) pevneji zakotví, jako

vždy jindy, tvořila stát v státu,
nechtěla se podrobovati

zákonům a plodila ve jménu nebe
různice na zemi o záležitosti zemské:
kněz vzdělaný také

uzná, že co praveno jest o špatných,
neplatí o dobrých kněžích, a že jest
jen prospěch řádného

kněžstva, aby se čistota učení
křesťanského od světských a
zištných přívěsků zachranila.

Proto myslíme - poněvadž jsme

vůbec vždy o náboženství samém s
největší šetrností se

vyjádřili a jen vždy opravy ve věcech
světských při církvi na zřeteli měli,
že řádné kněžstvo

nemůže neuznávatí užitečný a dobrý
směr našich protihierarchických
článků, od kterého

směru ostatně upustiti žádným
spůsobem nemůžeme, nechceme-li
proti svědomí svému

jednati.

Nemůžeme u sebe nikdy připustiti tu
smutnou myšlénku, že by většina
našeho duchovenstva

náležela k té bezsrdečné hierarchické
straně, které jest od jakživa
náboženství jenom

světským nástrojem: nýbrž věříme
posud, že většina našeho kněžstva ve
svém srdci toho

pravidla v písmě se drží: Více
poslouchati Boha nežli lidí! Myslíme
také, že se reakcionářská

strana velice mýlí, jest-li očekává od

větší části našeho českého kněžstva
tak protinárodní

smýšlení, aby se, opustivše všeohno
liberální smýšlení, dalo potřebovati
za pouhý nástroj

reakce proti svobodám lidu.

Povinnosti k Bohu a povinnosti k
člověčenstvu a národu nemohou býti
od sebe odděleny, a

kdo praví o sobě, že Bohu slouží,
lidu však škoditi chce, tent' lže,
církev není na světě k vůli

sobě, nýbrž k vůli lidstvu: tyto zásady, myslím, že musejí být pravidlem života pro každého liberálního kněze.

Myslím tedy, že ti velice se mýlí, kteří se obávají, že by celé kněžstvo naše mohlo na stranu

hierarchie přistoupiti, a snažení liberálně-národní opustiti, ba ještě naopak ve spolku s

hierarchií, která nikdy nebyla ani svobody ani žádného národu přítel, proti nám působiti, s

použitím toho vlivu, kterého
kněžstvo u národu má. Pravý vliv u
rozumného a vzdělanějšího

184

národu má jenom řádný a liberální
kněz - vliv zajisté, který jezovitská
strana na staré panny a

na podobné obecenstvo skrze
rozličné růžencové a jiné spolky má,
ani počítati nemůžeme,

poněvadž od takových nic důležitého
ve světě veřejném a politickém

nevyjde - jsme ale

ubezpečeni, že by řádný vliv u
rozumného obecnstva každý kněz
hned ztratiti musil, jakmile

by se stal nástrojem a sluhou
známých snah hierarchie a
ultramontanismu. Jest-li Čechové již

před 400 lety se nedali zaplésti do
sítí hierarchických, neučiní to jistě
ani v 19. století, a

každý, kdo by k něčemu podobnému
pomáhal, s hanbou jen propadne.

Liberální část našeho kněžstva má
tedy jenom volbu mezi dvěma, buď s
námi ve soolku

pomáhati k tomu, aby nevyhnutelné
dle potřeb času reformy v ústrojí
církvě katolické v naší

vlasti zavedeny a tím úcta k církvi
samé a k náboženství obnovena a
upevněna byla, aneb ve

spolku se zaslepenou hierarchii starý
způsob věcí udržovat a všeliké
ostatní snahy její

podporovat a tedy napomáhat k

tomu, aby církve a náboženství vždy
více vážnosti trátila před

vzdělanějšími. Volba není těžka pro
poctivého člověka, který ví, co to
znamená, když vyšší a

vzdělanější stavy jenom tak
povrchně jakousi šetrnost k církvi
chovají, jinak ale jen s jakýmsi

politujícím úsměškem na sprostý
věřící lid a na kněze jako na
nějakého augura hledí. Takové

postavení se nemůže líbiti žádnému

řádnému knězi, tak daleko to ale jistě
přivede u nás v

krátkém čase hierarchie, bude-li
pokračovati tak, jako započala.

Dáváme tedy na uváženou každému
rozumnému, jest-li ten větší jest
přítel církve a

náboženství, kdo proti převráceným
cestám hierarchie horlí, nebo ten,
kdo ji v jejich

snaženích podporuje a zastává.

Ovšem, že i hierarchie sama

uznávajíc všeobecné přání oprav,
nějaké opravy a reformy sama

také slibuje: jestli však tyto missie,
exercicie a dětské semináře budou
tyto reformy a snad

ještě nějaké nové veršičky v
litaniích, a nanejvýš snad jakési
synody pro jméno, jejichžto radu

pan biskup, jestli jeho otcovská mysl
za dobré uzná, přijme, nebude toho
zajisté o nic víc a nic

lepšího. Že hierarchie sama pravé a
potřebné reformy zavést nemůže a

nechce, pochopí se

snadno již z věci samé. Nebude
hierarchie sama sebe zničovati, a bez
zrušení nynější

hierarchie žádná reforma.

Absolutismus musí tak dobře v církvi
pominout, jako v státu, to musí být
snažení každého

liberálního člověka.

185

Proto také nemůže nikdy liberálně-

národní strana, nechce-li první a hlavní své pravidlo

opustiti, nikdy býti přítelkyní a spojencem hierarchie, a nemůže toho nikdy litovati, opustí-li ji

mužové hierarchicky smýšlející. Také nás, jakožto časopis liberálně-národní, nemůže žádný

ohled, buď si jakýkoli zdržovati, abychom tak jako absolutismus v státu nebořili hierarchii [1](#) v církvi. My beztoho co nejdříve ohlásíme ty reformy a opravy, které dle našeho

mínění

potřebné jsou v nynějších dobách v ústroji církevním; pak bude mít každý příležitost, poznati

z nich, jestli jsme na půdě katolické čili nic, a jsou-li ta ustanovení, která změnit chceme, i

dle učení církve božského čili lidského původu.

Až do té doby ale zůstaneme věrni vždy svým zásadám, ať si strana protivná ještě s větším

vztekem proti nám zuby cení aneb
ještě horšími jmény nás častuje.
Vědomí, že dobrý úmysl

máme a druhé vědomí, že moc strany
hierarchické nikdy mocná není své
vyhrůžky proti nám

ve skutek uvést, posilňuje nás v
tomto boji.

My sice známe i z historie i z života
jedovatost té strany, proti které zde
stojíme, přece však

chceme věrně pokusiti se o to, jestli
jest možná, aby zdravý rozum a

pravé čisté učení v našich

časích zvítězily nad syny temnosti.

Přátelům však našeho smýšlení se strany nekněží tuto ještě připojit musíme žádost, aby

nezapomínali na těžké okolnosti, ve kterých žije nyní od času nových církevních ordonancí

naše liberální kněžstvo, jsouc dokonce na milost a nemilost odevzdáno do rukou biskupů, aby

tedy nežádali od kněžstva věci

nemožných, aby hned neodsuzovali
na první pohled. Liberální

smýšlení má mezi naším kněžstvem
mnoho přátel, ačkoli se snad nyní
leckterý tajiti musí.

Pročež není radno všechny jak
říkáme do jedné mísy házeti, a tím
ještě straně hierarchické

oběti téměř do rukou nadháněti.
Pokrok ve věcech náboženských
musí nyní vycházeti od nás

nekněží, jest-li se nám poštěstí jen
dosti malou samostatnost nižšímu

duchovenstvu vymoci a

od libovůle hierarchie je osvoboditi:
přesvědčíme se zajisté, že veliký
počet z nich jest přítel

svobody a pravé osvěty, a že se tedy
srovnávají také s našimi zásadami.

Poznámky

1 Stává se často, že někteří lidé
naschvál rozuměti nechtějí; musíme
podotknout, že vždy

slovo hierarchie bereme ve smyslu
absolutní libovlády církevní, a že

nám při tom nikdy

nenapadá mysliti, že by církev beze
všech představených, beze vší vlády
býti měla neb mohla.

186

Pozorovatel politický

- My jsme snad nejpilnější čtenářové
„Reichszeitungu“ v celém Rakousku.
Proto také tak

mnoho poučlivého vždycky
vybíráme V čísle 187 čteme opět
dopis z Paříže a v něm také

následující slova: „V Bruselu se
pozorovala dlouhá konference krále
bavorského s knížetem

Mettrnichem: Tento patriarcha
evropské diplomacie, jenž jest ještě
posud jejím nejskvělejším

údem, se všech stran dopisy a
návštěvami jest obsypán. - Škoda
přece jenom těch časů, když

ještě onen patriarcha žil mezi námi! -
myslí si asi „Reichszeitug.“ Také my
pravíme, škoda je

těch časů! - neboť jsme tenkrát

věděli, na čem jsme! A vždy jest lépe
míti Mettrnicha a těšiti

se až ho nebude - nežli nemíti ho a
báti se ustavičně, že brzy zas přijde.

Opět prý byla porada v ministerstvě
strany vyzdvižení obleženosti, a
skončila se jako

obyčejně tak, že p. Schmerling chtěl
vyzdvižení a p. Bach obležení, a že
p. Bach se svým

náhledem zvítězil. - Zdá se nám toto
úmyslné rozšiřování pověstí o

brzkém vyzdvižení

obležení, které se ve vládních listech
dalo, býti jakousi zvláštní taktikou,
aby jen každý pořád

na ono vyzdvižení čekal, a všechno
až na tuto dobu odkládal. Proto
myslíme, že zapotřebí

bude, jestli vláda až do polovice září
obležení nevyzdvihne, tak se chovati,
jako by již

obležení nikdy vyzdviženo nebylo, to
jest, zaříditi si politickou činnost s
ohledem na obležení,

což jest u nás tím snadnější,
poněvadž jen v Praze obležení
máme, v celé ostatní zemi však

ústava úplně platí. Zapotřebí jest
tedy decentralisovat naše snažení,
nechat pány ministry

oblehat Prahu jak se jim líbí, až do
sytosti a ve venkovských našich
městech započít novou

politickou činnost. -

- Vládní noviny nám podávají
zprávu, že prý hned po zřízení obcí

místních se přikročí ke

zřizování obcí vyššího druhu a
jmenovitě obcí okresních. Návrh k
tomu, který se k obecnímu

řádu připojí, jest prý již pohotově. -
Odevzdávali jsme se již tomu
sladkému mínění, že dávno

již zapomenuto jest na ty rozličné
nekonečné řady representac, s
kterými nás pod jménem

Gaugemeinde, Bezirksgemeinde,
Kreisgemeinde, Landesgemeinde, a
snad také ještě

Reichsgemeinde a Bundesgemeinde
hned r. 1848 postrašili. Přiznáváme
se, že si ani pomyslit

nemůžeme možnost nějakého
rozumného řízení říše při takovýchto
nekonečných sněmech,

sněmíkách a radách, které nebudou
pro nic jiného na světě, než aby
ustavičně vedly hádky o

kompetenci. Či snad právě to jest ten
účel vyšší, pro který zřízeny býti
mají? To se týká

celého kraje, řekne krajský sněmík;
to se týká jen našeho okresu, řekne
zas okresní sněmík;

nic tak, jen naší obce se to týká a
vám potom nic není, řekne zase
obec. Zvláště ale krajští

sněmíkové budou vždy jen v
hádkách se sněmem zemským,
krajští sněmíkové budou tahat

187

všechno do svého oboru a zemský
sněm nápodobně, nebo určití napřed,
co se jen jistého kraje

a co se celé země týká, jest zhola nemožné. A tu jsme vlastně u pravé příčiny, pro kterou

vymyšlené jsou tyto přepodivné a nekonečné sněmíky: zemské sněmy mají se jimi seslabit a

roztrhat ve prospěch centralisace! A konstituční život vůbec má se jimi jako per absurdum do

nemožnosti přivést, aby již všechny omrzelo to ustavičné radění a sněmovaní. A skutečně

kdyby se to všechno provedlo, pak
musí všichni dospělí nechat všeho
ostatního a jen

ustavičně po radách, sněmích a
sněmíkách chodit. Tu bude výbor
obecní s radou, pak výbor

Gauový(!), pak okresní sněmík, pak
krajský, pak zemský, pak říšský, kde
se tu naběře

sněmovníků, kde se tu dostane času!
Věru nešťastná hodina, ve které
mohla některému

ministru rakouskému napadnout

takova satyra na sněmování!

- Ve „Wandereru“ vídeňském čteme
nyní „Prager Briefe“ - míchaninu to
strakatou pravdy a

nepravdy, skutečnosti a německé
fantasie V jednom stojí: „Budoucí
sněm říšský nám ukáže

živý obraz rozmanitosti našich
slovanských kmenů, a podá nám v
ostrých rozdílech jejich

uspokojující vědomí o nemožnosti
panslavistického snažení!“ - Dobrý

tedy a měkký polštář

pro znepokojené svědomí! Dále se vypravuje v onom dopisu ne bez libosti, kterak Čechové a

Poláci jsou vždy proti sobě, poněvadž Poláci jsou aristokratický a Čechové demokratický

živel mezi Slovany. Samo sebou se rozumí, že se při této příležitosti Čechům musel nějaký

sochůrek pod nohy hoditi, stojí tam tedy, „že se nám Čechům jedná o panování nad ostatními

méně vzdělanými kmeny
slovanskými, že se cítíme býti jejich
učitelem, Čech za ně bojuje,

Čech za ně mluví, intrikuje za ně,
krvácí pro ně, - ale chce také býti
jich mistrem, chce býti od

nich ctěn a vážen - on je chce spojit a
posílnit, jest pravým demokratickým
živlem mezi nimi,

který jim pomáhá, aby také sám pak
mohl provéstí své účele. Jeho
(Čecha) přání jest,

mocnářství tak foederačně zaříditi,
aby se Slované všude odtrhli od
Maďarů a Němců, což prý

se nám ale nepovede, míní onen
dopisovatel, neboť prý musí být
hlavním pravidlem v

Rakousích: „Nejsilnější spojení s
právem pokud možná stejným!“ Aj,
aj, pokud možná! Tu si

vzpomínáme na onoho Skácela,
presidenta německého
demokratického spolku v Brně, jenž

volal nadšeně: „Rovnoprávnost

všech jazyků, s předností německého
a s pevným střediskem

ve Frankfurtu!“ Tedy již nyní jen
pokud možná! Tu si zase
vzpomínáme na onen obraz malíře

Düsseldorfského, jenž vypodobňuje
onoho Rusa, který se byl chlubil před
Němcem, že u nich

jsou včely jako ovce veliké. Tot'
musí být ale nesmírné ouly! - pravil
Němec. Nic větší než

zde! - pravil Rus. Kterak ale může

včela tak veliká proléztí tak malou dírou? - pravil Němec.

Co, kterak může? Ona musí! (Der Bien muss!) - pravil Rus a vymalován jest vedle oulu s

velikým knutem vháněje ony veliké včely skrze malé dírky do oulu.

188

Tot' ovšem vymyšleno na potupu Rusů, my přece ale držeti se chceme toho příkladu. My se

neptáme, je li rovnoprávnost možná

a pokud je možná: ona musí být, a
kdyby to šlo ještě tíž,

než těm včelám ruským do onoho
oulu. „Der Bien muss!“ budeme tak
dlouho křičet na náš

Gleichberechtigung, až to půjde!

Dále pak čteme v onom dopisu, že
pražské vysoké školy nikdy
nemohou ze sebe setřít

charakter německý, chtějí li zůstat
stát na výši času (! jako by nikdo jiný
v celém světě nebyl

na výšce časů!) „Jest to prý
požadavek pokračující kultury, aby
Čechové nakrmeni na prsou

německé vědy ostatní hluboko pod
nimi stojící slovanské bratry k sobě
na horu táhli (!!) a tak

se stali prostředníky německé kultury
i těch slovanských kmenů, kteří ještě
slovanský typus

čistý a neušlechtěný zachovali.“ Ne,
dále nestačíme překládat, kdo si chce
tuto chloubu

vlastní celou přečíst, ať nahledne do

„Wandereru“ od 6. srpna. Tu se musí věru říci: Počkej,

až tě budou chválit jiní, a nechval se jen ustavičně sám! Ať si jest málo neb mnoho té kultury,

kterou jsme od Němců získali, ale jisto jest, že přece dávno nestojí za všechno to vyčítání, a

že by se nám byla musela od ustavičného vyčítání již dávno, jak se říká, zvednout! Na to se

musí věru odpovědět kategoricky:

Jestli my Čechové přece máme
nějakou kulturu, nesmí se

nikdy říci, že ji máme od Němců,
nýbrž říci se musí, že ji máme
navzdor Němců. Neboť

pokud jen historie pamatuje, byli
vždy Němci na odpor všelikému
našemu vzdělání a jsou

ještě až do té doby, oni nám
překáželi ve všem a co jsme si posud
získali, bylo proto

trojnásobně těžko k dobývání. Musili
jsme vždy jako židé u Jerusalema

jednou rukou stavěti a

druhou se brániti proti těm, kteří
bořili naši stavbu, nedadouce nám
stavěti vlastní dům, nýbrž

chtějíce, abychom zůstali jejich
podruhové! - Z této strany se musí
tyto věci považovat, jestli

máme přece nějakou kulturu,
nemáme za to nikomu co děkovat,
než sami sobě. Či máme vám

za to povděčni být, že jste nám
nemohli přece při všem namáhání

zabránit tu kulturu?

- Naše německé noviny od prvních až do posledních podávají nám nyní nejkrásnější poučení

za příčinou Holštýnsko-Šlesvíka. Nyní je čtěte a uče se z nich národní patriotitmus, když

mluví o „německých bratřích ve Šlesvíku“, ne však když nam dávají ponaučení, kterak máme

napřed pečovati o svobodu, pak o národnost. Nyní na všech pozorujeme, kterak sbírají

příspěvky pro Šlesvičany,
pozorujeme však zároveň, alespoň ve
výkazech příspěvků v „Ost-

Deutsche Post“. že každý dává ještě
delší „Motto“ nežli příspěvek, v čem
se opět jeví národní

slabost německá, totiž více mluvení
než jednání. Mezi přispívajícími
pozorujeme mnoho

slovanských jmen, nepochybně však
to z rodin již dávno ve Vidni
poněmčilých, ačkoli by to

ani divu nebylo, kdyby mnozí
Slované při své politické
nedospělosti pomáhali a přispívali

189

sami proti sobě. Někteří Maďarové
ovšem z upomínky na starou
nevydařenou alianci o

rozdělení Rakouska, též přispívali, a
to s maďarskými přípisy. „Ost-
Deutsche Post“ velmi

chlubně na vytknutém místě a
velkými literanii přinaší zprávu, že
prý maďarským

důstojníkům, kteří do služby Holštýnské přijati nebyli, Dánové učinili návrh, aby do dánské služby šli, který návrh prý jim ale oni pod nohy nazpět vrhli. Ovšem, že bude toto místo

jenom tropicky míněno, avšak jest dosti významné pro samobílost „Ost-Deutsche Postu.“

- Vojenský úřad v Praze vydal redaktorům tamějších novin následující rozkaz:

„Dle přípisu c. k. vojenského
velitelství v Čechách od 6. srpna t r.
čís. 99 lit. B. se již

vícekrát pozorovalo, že některé zde
v Praze vycházející časopisy dílem
patisknuté, dílem

původní články přinášejí, jež útoky
proti náboženství, proti církvi a jejím
orgánům obsahují.

Poněvadž ale rozšiřování tiskem
takovýchto jenom na zlehčování
církve směřujících, k

podkopávání náboženství a

mravnosti schopných článků za
nevhodné se považuje, se redakce

následkem noty c. k. zemsk. vojensk.
velitelství co nejurčitěji pobádá, aby
se po čas obležení

varovala přijímati takovéto články,
sic musí očekávati následky
proklamace od 24. května

1849 a uvědomění redakcím dne 21.
července t. r. učiněného. Obdržení
tohoto poukázání

necht' odpovědný pan redaktor

vlastnoručně potvrdí.

V Praze, 10. srpna 1850.

Weber.

Beztoho jest celému světu známá pobožnost každého vojáka, která již pod příslovím: „Svatý

voják“ do všeobecného povědomí vešla. Proto se také nikdo diviti nebude tomuto novějšímu

nařízení vojenských úřadů v Praze, a všichni liguriáni budou ještě povděční tomu, že se o ně

neozbrojené bojovníky jakožto
orgány církve tak horlivě ujali
ozbrojení bojovníci, a že nyní

již redaktorům Pražských časopisů
dovoleno nebude, liguriánské missie
a skrze ně i víru

Kristovu podkopávati. Jediné, co se
nám na tomto rozkazu nelíbí, jest
špatně a jak myslíme

nekatolicky volený terminus:
podkopávati. Každý ví, aneb alespoň
vědět má, že církev pravá

na skále založena jest: že se však

skála podkopávati nedá, tomu rozumí
každý, třeba nebyl ani

kameníkem. - Než vedle žertu
zapotřebí jest i mnohem vážnější
poznámenání k tomuto

novému nařízení přiložiti. Co by tak
asi byl řekl Ježíš Kristus tehdejšímu
vojenskému

komandantu římskému v Jerusalemě
Pontiovi Pilátovi, kdyby se mu byl
tento nabídnul, že mu

asi kompagnii vojska svého k tomu

dá, aby každého potlouci, neb
uvězniti neb jinak násilně

stíhati mohl, který by v učení jeho
uvěřiti nechtěl? Odpovězte na to vy
všelící fariseové

190

našeho století? - Podle všeho, co o
Ježíši víme, byl by asi řekl: Milý
Piláte! království mé není

z tohoto světa. Učení mé mocnější
jest, než tvoje legiony. Amen,
pravím ti, že tvoje vojsko

pomine, ale pravda učení mého bude
trvati věčně. - Tak tedy pravda nikdy
nepotřebuje násilí

ke svému potvrzení a rozšíření, a kdo
své učení jiným násilně vštípití chce,
sám o jeho

pravdivosti špatné svědectví dává.
Čili není Bůh mocnější než všichni
vojenští komandanti?

Špatnou důvěru máte v Boha a v jeho
pravdy, bojíte-li se, že by některý
ubohý redaktor v

stavu byl podkopati pravdy boží,

špatnou důvěru máte v Boha, voláte-
li jemu vojenské k

pomoci komandanty, a nejšpatnější
důvěru máte sami v sebe, netroufáte
li si sami hájiti

pravdy ty, kterých pěstování jediným
má býti vaším úkolem! -

Podivuhodný úvodní článek

má čís. 192 „Österr.

Reichszeitungu.“ Tušíme, že jsme již
jednou řekli, že by vládě naší se

velká křivda děla, kdybychom ji

posuzovati chtěli z jejich novin. My
málo kdy chváliti

můžeme nynější vládu, ale za tak
špatnou ji přece ani držeti
nemůžeme, jaká by býti musela,

kdyby smýšlela tak, jak často piší její
noviny. V dotčeném článku totiž
„Reichszeitung“ píše o

vládě Sardinské, že prý jest
protikatolická, že brojí proti církvi,
ze vláda sardinská jest

potlačovatelka a mučitelkyně církve.
- Co všechno znamenají tyto řeči? V

Sardinsku přijat

jest nový zákon, že totiž kněží
podrobeni jsou zákonům zemským
tak jako všickni občané

vůbec, zákon to, který i v Rakousích
vždy platil! To jest veškeré
protikatolictví, všechno to

potlačování a mučení církve, kterého
se dopustila vláda sardinská!
„Reichszeitung“ velmi za

zlé bere vládě sardinské, že do
vězení dává biskupy: tak jako by

rakouská vláda každého

biskupa co svátost ctíla. A jak je
tomu dávno, co rakouská vláda
dávala katolické biskupy

uherské veřejně v novinách k
šibenici odsuzovat, kteří ještě posud
ve vězení jsou? A proč?

protože tito uherští katol. biskupové
se proti vládě rakouské toho samého
přestupku, totiž

odporu dopustili, kterého sardinští se
dopustili proti své! Zdá se tedy
přece, že tyto

neobmezené úcty vlad světských k
biskupům mají své hranice, totiž zdá
se, jakoby vlády jen

tak dlouho biskupy ctily, pokud jsou
volnými nástroji jejich. Že však
vlády obyčejně biskupy

a církev, náboženství a hierarchii
dohromady míchají, jak to právě
zrovna potřebují, jest též

trochu již známo, a brzy svět ještě
zřetelnější důkazy toho nabude.
Neboť se snad již brzy

dočkáme těch časů, kdežto vystrčí
reakce v celé Evropě nábožnou
korouhev na čelo svého

procesí, a vypůjčí si s nebe larvu,
aby ukryla svou nehezkou pravou
tvář. Pak se budou

všichni přátelé svobody za
neznabohy vyhlašovat - ale bude to
tuším přece málo platno. -

- V Brně založili spolek pod
jménem: Panenský ctnostní spolek.
Což pak již jsou tak zlé časy,

že každá panna pro sebe nedovede

být ctnostná a že se jich vždy k tomu mnoho spojití musí,

aby mezi nimi byla nějaká ctnost?

191

- Do „Reichszeitungu“ píše jeden z Paříže: „Dne 10. srpna. Píše tento den, pohnut jsem

myšlénkou, že tento prokletý den byl počátkem revoluce, která po 60 letech ještě konce svého

nedosáhla“ - Kdybychom jen věděli také my ten prokletý den, který byl

zase počátkem

despotie! -

Že francouzská revoluce trvá již 60 let, to se často opakuje: ale zapomíná se přidati, jak

mnoho z těchto 60 let pohltila reakce. Reakce Napoleonovská trvala od roku 1809 až do

1815(vlastnějiž dříve, to ale odpouštíme ještě) tedy 6 let, nastala brzy Burbonská reakce a ta

trvala 12 let až do 1830, pak nastala

1832 reakce Orleanská pod
Ludvíkem Filipem a ta trvala

16 let až do 1848; a nyní trvá již zase
republikánská reakce skoro dvě leta,
a tedy při mírném

počtu z těchto 60 let 36 let pohltila
reakce. Kolik set milionů ale celá
Evropa na to vynaložiti

musela, aby se ve Francouzích pravá
svoboda udržeti nemohla, bylo by asi
těžko vypočítati,

protože ti, kteří je k tomu vynaložili,
sotva nám to povědí.

- Ke všeobecnému podivení vypadly volby do městského výboru v hlavním městě Tyrolském,

v Insbruku, zcela liberálně, to jest ultramontáni docela propadli. To asi bude lamento v Israeli!

to bude křiku o nevěře, o neznabozích, o kacířích a t. d.

- Proti výroku nižšího soudu apelloval jistý občan z Podolí na vrchní zemský soud moravský

do Brna Na svou, v moravské řeči

vyhotovenou apellaci dostal od
zemsk. vrchn. soudu

německý nález, kterýžto ale on
nazpět poslal, aby mu takový vydán
byl v řeci jeho moravské.

Od tohoto však našeho soudu poslán
jest ten samý německý nález zpět do
Podolí s tím

doložením, též německým, že ho
přijmouti musí, a pakli by nechtěl, že
mu má být na vrata

přibit. Tolik jest slov tohoto
svatosvatého zaručování národní

rovnoprávnosti. V Brně 3. srpna
1850.

Vládní skříčko

H. B. Jest známo, že člověk v
opilství aneb v radosti upřímnější
bývá než obyčejně, a z toho

ohledu bude leckomu užitečno
dovědět se, kterak vládní noviny
vyjadřují svou radost nad

vítězstvím při obecních volbách v
Praze. Dlouho jsme čekali, až o tom
přinese

„Reichszeitung“ nějaký úvodní
článek, až konečně č. 209. upokojilo
naši touhu. Spěcháme

192

tedy svému čtenářstvu sdělit tento
pamětihodný článek

„Reichszeitungu“, sice ne celý,
avšak

v dosti obšírných výňatcích.

„Reichszeitung“ píše z Prahy dne 31.
srpna [1](#): *Předevčírem tedy byla
důležitá volební bitva, ve které se
síla každé jednotlivé národnosti a*

*rozličného politického smýšlení
ukázati musela“*

Ejhle tedy, alespoň z vládního
pramene víme (což ostatně v Praze
není žádné tajemství), k

jaké národnosti se Mittelpartaj
počítá, pravící, že nic nedbá na
národnost. „*Navzdor strašlivé*

*agitaci české strany (besedy), která
také, ač několik placených emisařů
měla, jenžto po*

domech s volebními listinami chodili,

*a také na volebních místnostech od
komisarů vícekrát*

*k pořádku napomínáni býti museli,
poněvadž někteří z nich voličům
lístky brali, čtli a trhali,*

*když našli jiné než svoje a pak jim
tyto vnucovali, dosáhla přec
Mittelpartaj tak skvělého*

*vítězství, že se tomu sama diviti
musela, .51 zástupců vyšlo z
Mittelpartaje, 27 z české strany“.*

Nepotřebujeme ani doložiti, že tento
zde udaný počet pouhá a holá lež

jest, jak každý, kdo

návrhy kandidátů obou stran a jména
vyvolených při ruce má, beztoho
vědět musí, ale což

jest vládním novinám o jednu lež.
Druhá rovněž taková lež jest o
placených emisařích (!!)

naší strany, neboť naše strana kromě
tištěných kandidátních listin a
ohlášení na rozích ani

krejcaru na volby nevydala, kdežto
naopak Mittelpartaj nejlépe bude

vědět, jak mnoho asi její

vítězství na penězích stalo.

Nepravíme to zde o naši straně snad proto, jako bychom ji tím

chváliti chtěli, naopak máme ji za zlé, že skutečně takové placené agenty a emisaře, o jakých

se zde zdá něco „Reichszeitungu,“ sobě nezřídila, což jest úplně dovolená a chvalitebná

agitace. Že ostatně několik dorážlivých emisařů Mittelpartaje z rozličných volebních místností

odstraněno a vyhnáno bylo, jest v Praze každému povědomo, o některém našinci ale žádný nic podobného neví.

„Jest to veliké a významné vítězství pro tu stranu, která jde s vládou ruku v ruce a která chce

pokoj, pořádek a bohatství na proti protivné v Unionu;“ to jest jinými slovy řečeno, že naše

strana chce nepokoj, nepořádek a chudobu! Jestli jest podlízavost

pokoj, obležení pořádek, a

jestli v papírových roztrhaných
desitníkách a šestáčkách a ve 100
milionech ročních státních

dluhů bohatství, pak ovšem naše
strana chce nepokoj, nepořádek a
chudobu, to jest, my

nechceme a nechválíme proto vládu,
nejdeme ruku v ruce s vládou, za
které se již nyní v

úplném pokoji taková správa vede.

„Kdo vezme listu vyvolených do

*ruky, vidí hned, že jmění a
intelligence volili s Mittelpartají,
poněvadž všichni vyvolení prvního a
druhého volebního sboru naskrze z
Mittelpartaje [2](#) v třetím sboru ale
naskrze z kandidátů besedy vyšli.
Jest známá věc, že beseda s proletáři
a s*

193

*měšťanstvem nižších tříd koketuje a
mezi nimi hledá své přívržence.“*

Děkujeme zde předně ve

jménu všech pražských voličů třetí

třídy, platících od 8 až do 20 zl. stř.
direktní (to jest nejvíc

živnostní) daně za titul proletářů ve
jménu „otcovské vlády“ jim udělený,
a nepochybujeme,

že se takovýmto způsobem
náklonnost jejich k nynější vládě
jenom tužiti musí. Tážeme se

jenom „Reichszeitungu,“ jestli by se
titul proletářů, má-li se již takových
slov užívat,

mnohem lépe nehodil na jistý druh

voličů z druhé třídy, kteří dle
komanda pro Mittelpartaj

hlasovali, kteří se jen z daní dotčené
třetí třídy živí, a kteří by bez svých
nynějších prebend ani

sebe ani své děti uměním svým
uživiti nemohli.

Ostatně musíme upamatovati vládní
noviny, že v prvních třídách na
Novém a Starém městě,

jakož i v druhé Novoměstské [ké3](#) všude
se na první volbu nedosáhlo
absolutní většiny, poněvadž naše

strana skoro stejně byla silná s
Mittelpartají, a že pak Mittelpartaj
jen s malou většinou

proti nám prorazila, z čehož vysvítá,
že my mohovitost v Praze tak dobře
na své straně máme,

jako Mittelpartaj. Co se ale
intelligence týče, nestojí, pokud nám
vědomo, intelligence

Mittelpartaje posud v žádné pověsti,
a z jednání nově volené rady ukáže
se, která strana v ní

má více intelligence! Mittelpartaj má
sice vlastnosti, s kterými se my
rovnat nemůžeme,

jmenovitě dětinskou důvěru a
poslušnost ke každé vládě a ke každé
autoritě ku př. také ke

Svornosti r. 1848: co se ale
intelligence týče, pustíme se s ní v
každé době do zápasu.

Dále podává „Reichszeitung“
Mittelpartaji naučení, aby, majíc ve
výboru většinu hlasů,

jenom „*erprobte a*

gesinnungstüchtige“ muže do rady
vyvolila, rozumí se nikoho z našinců.

Tuto radu s velikým vděkem
přijímáme, a slyšeli jsme beztoho již
v Praze, že z naší strany ani

nikdo vyvolení do rady nepřijme,
poněvadž mnohem lépe jest
vyvolené Mittelpartajské

většině celé řízení v rukou nechati,
aby ukázala svou horlivost,
intelligenci a národní a

politickou nestrannost, a aby vůbec

měla příležitost recomandovati se
skutky svými pro
budoucnost.

Dále píše Reichszeitung: „*Třetí sbor
malostranský vyvolil zase Dr.
Pinkasa a juris*

*kandidáta(?) Trojana, první a druhý
sbor prý chce ve jménu obyvatelstva
Malé strany proti*

této volbě protest podat.“ Totiž tedy
první a druhý volební sbor
malostranský chce

bezpochyby ve jménu toho
obyvatelstva, které naše kandidáty
vyvolilo, podati proti nim

protest! Neboť naši kandidáti měli v
třetím sboru více hlasů, než kandidáti
Mittelpartaje v

obou prvních sborech dohromady! Z
toho pozorujeme, že by snad,
kdybychom my dostali

všude většinu, také bylo oněch
pověstných sedmašedesát rytířů ve
jménu obyvatelstva

pražského proti volbě podalo protest!
Z toho se tak již jeví celá povaha
Mittelpartajská. - Nyní

ale přijde nejkrásnější místo:

*„Hluboká zarmcucenost panuje v
táboru radikální strany, neboť
mnohé z jejích nejmilejších*

*plánů, ku př. drahá stavba
zbytečného českého divadla,
Trojanova sinecura (on měl, tuším*

*jediný jakožto odměnu svých
velikých zásluh 800 zl. strř. platu a*

byt v domě obci náležícím)

*odpadnou nyní, poněvadž
„gesinnungstüchtige“ mužové žezlo
do ruky vezmou a sesláblým*

*městským důchodům místo
obtěžování, raději nadlehčovati
budou“ Vidíme vládu*

*rovnoprávnosti milovnou, která
všechny své národy otcovsky a
mateřsky stejně miluje! České*

*divadlo jest tedy nepotřebné, a kdo
chce míti české divadlo, jest
radikalista! A Trojanova*

sinecure! Pan Trojan totiž co oud
zemského výboru zastupující Prahu,
bere za tento úřad plat

obyčejný, který brali všichni jeho
předchůdcové, za byt svůj ale platí
obci činži, tak jako

všichni ostatní nájemníci v obecních
domech! A jaké tu krásné spojení
českého divadla s

důchody pražskými. Každé malé dítě
ví, že se divadlo české nebude stavěti
na útraty pražské,

a jenom sedmašedesátnická
intelligence může něco podobného
ve své hlavě splésti. O té

hluboké zarmoucenosti v táboru
našem čili radikalistů (přijímáme od
„Reichszeitungu“ s

vděčností tento titul, neboť věříme
jistě, že se takové státní hospodářství
jako máme nyní, až

do kořene změnití musí), sice mnoho
nevíme, nebo nač bychom se
rmoutili my, kteří jsme se

přesvědčili volbami, že nesmírná

většina obyvatelů pražských jest s
námi stejného smýšlení,

že třikrát tolik voličů pražských s
námi hlasovalo než s Mittelpartají.
Ať se rmoutí raději ti,

kterí své vítězství jenom volebnímu
zákonu co děkovati mají, a kteří se
patrně přesvědčili

volbami, že skoro všechen lid jest s
námi spojen proti nim. Naše
přirozená většina přečká

snad ještě mnoho nepřirozených

volebních zákonů, a to právo, dle
ktereho neváží hlasy našich

3 voličů, ani tolik co hlas jednoho z
Mittelpartaje nebude trvati věčně.
Pročež má vždy více

příčiny k zármutku ten, jehož naděje
všechny zakládají se jen na
provisorním zákonu nynější

vlády, než ten, kdo má svůj základ
ve skutečnosti samé a ve smýšlení
národu.

*„Před volebním místem u Plateisa
shromáždilo se několik žen z*

nejnižších tříd, a volaly na

*voliče. aby nevolili zase jako dříve,
nýbrž muže, kteří jim mohou dát
práci a výdělek.*

*Poněvadž tento křik byl k obtíži,
vložíla se do toho policie.“ Toto
místo v „Reichszeitungu“*

*jest sice jen holá lež a všichni
staroměstí páni voličové jsou
svědkové, jestli něco podobného*

*se tam přihodilo. Ale kdyby to
opravdu bylo pravda, do jaké*

nesnáze by „Reichszeitung“ s

touto svou nemotornou fantasií
přišla, ani sama neví. Dříve se
chlubí, že jen mohovitý a

intelligentní lid drží s Mittelpartají, a
že na naší straně jest proletariat, a
hned na to nechá

195

vystoupit hokyně před Plateisem
jakožto volební agitatory slavné
Mittelpartaje, a přiznává se

(z pošetilosti jen), že tedy

Mittelpartaj, v osobách hokyň
representovaná, tak veliký nepořadek
způsobila, až se policie do toho
vložit musela. Tak daleko přijde
člověk se lží. Ostatně ale

každý čipernější již z toho nejlépe
pozná pravý stav věcí, jak ráda by
totiž Mittelpartaj v lidu

samém měla nějaký souhlas. Jak to
ale vypadá s tím dáváním prací a
výdělku není těžko

pochopiti: v Mittelpartaji jsou
nejvíce lidé cizí, do Prahy bez groše

přišli, kteří zde u nás

časem svým jmění si vydobyli. Není
těžko rozhodnout, přišli-li oni do
Prahy živiti nás, aneb

přišli-li živiti sebe mezi námi a z nás!

Jako ale konec bývá všude nejlepší,
tak i zde, „Reichszeitung“ praví:
„Dvanáct měšťanů

*vídeňských bylo zde, aby si povšimli
způsobu a výsledku voleb. Mezi
přítomnými, kteří velmi*

účinně pro vládní stranu a k

*poučení mnohých zaslepených
měšťanů působili, pozorovali*

*jsme také nynějšího archiváře
říšského sněmu pana Jelena jehožto
zde (v Praze) známá*

*populárnost se ještě zvýšila. Jakožto
důkaz, jak oblíben jest zde, budiž
řečeno, že jej*

*měšťanský ostrostřelecký sbor za
čestného setníka vyvolil a že mu
spolek mistrovský čestný*

*stříbrný pokál podá. - Je zde ve
službě přítomen k obohacení*

říšského sněmovního archivu a

*jeho kněhovny a pozdrží se zde k
tomu účelu ještě několik dní. “ Kdyby
naše čtenářstvo mohlo*

viděti rukopis těchto předešlých
řádků, muselo by pozorovat, že se
spisovateli několikrát

smíchem ruka třásla! Pan Jelen, náš
pan Jelínek přijel do Prahy obohatiti
archiv říšského

sněmu a jeho bibliotéku, a zrovna k
volbám! Když tentýž p. Jelen

archivář říšského sněmu za

přítomnosti p. Bacha v Praze

komornické služby konal a dvěře do
pokoje p. Bacha přichozím,

mezi nimi i spisovateli těchto slov,
otvíral, nepochybně též obohacoval
archiv říšského sněmu

a jeho bibliotéku. Starostlivý p.

Jelen. A jak jest oblíben v Praze, a
mrzíme se skutečně na

„Reichszeitung“, že píše, kterak se
jeho populárnost ještě zvýšila.

Jelenova populárnost v

Praze se již ani zvýšiti nemůže, proto že již na nejvyšším stupni stojí. On jest otec vlasti a

přede vším dobrý muzikant, jenž dovede hráti do každého tonu. Jestli pak má ještě pan Jelen

tu svornostskou čepici, kterou si před volbami do českého sněmu od p. bar. V. vypůjčil, když

co komisař národního výboru po Čechách jezdil? Ať si ji pečlivě schová, nemůže vědět, k

čemu se taková věc ještě časem
svým přihodí. I svornostská čepice
bude míti snad ještě

jednou svou dobu!

Poznámky

1 Pro ušetření opětného uvádění
pravíme už napřed, že všechno
ležatým písmem tištěné jsou

slova „Reichszeitungu“.

196

2 Tato lež jest jako naschvál v

„Reichszeitungu“ výraznějším písmem tištěná.

3 Úřednictvo náleží v Praze do druhé třídy.

Spor náš s „Vídeňským Denníkem“

V čísle 36. „Vídeňského Denníka“ byla dlouhá odpověď na náš článek v 3. srpnovém svazku,

ve které „Vídeňský Denník“ sice o hlavní věci se ani nezmiňuje, nýbrž několika dosti těžkými

žertovnými skoky tuto hlavní věc
jaksi zabarviti chce. Sami jsme,
radující se vždycky s

maličkými, měli z toho radost, kterak
„Víd. Denník“ s rozveselenou jako o
posvícení tváří se

ze svých vtipů raduje a asi desetkrát
každý opakuje, aby si jen obecnstvo
toho povšimlo, a

sobě v nich konečně tak libovalo
jako celá veřejná a tajná redakce „V.
D.“! Když jsme se

konečně z Vídně dověděli, že tohoto

čísla, ve své neskončené
spokojenosti a radosti 1000

vytisknouti dali, kdežto jindy se jen
500 tiskne (nerozesílá se ale ani
posud 400) jen aby prý

tyto výtisky všude rozeslati a tak
radostný den, kterého porodili
všichni dohromady přece

několik vtipů, po celé vlasti zvěčniti
a oslaviti mohli: tu jsme opět pocítíli
srdečné potěšení asi

tak, jako když vidíme děti pouštěti

draka.

Jest vůbec ještě veliká otázka, jestli by páni redaktoři „V. D.“ nebyli lépe učinili, kdyby celý

tisíc svých výtisků byli slepili na velikého draka, a jej pak se Štěpánské věže byli pustili na

ukázkou všem národům rakouským jakožto centralisační korouhev, kteréžto konstituční

vyraženíčko by jim byl p. Velden snad dovolil rovněž tak milostivě, jako „Víd. Den.“ vůbec;

účinek tuším byl by ten samý.

Hlavní základ a komora všech jejich vtipů jest ale jedna chyba tisku v našem článku, z které

proti naší prý kutnohorské matematice se srdečným vyražením harcují, kdežto nám nikdy

nenapadlo z jejich chyb tisku (ku př. multatis mutandis, zrovna v tom čísle 36) proti jejich

filologii meč tasiti.

„Víd. Den.“ praví, že by nám těmi
samými důvody, kterými jsme my jej
za vládní noviny

prohlásili, též dokázati mohl, že prý
„Slovan“ od pařížské propagandy
peněžitou podporu

dostává. Ovšem tak málo by nám
mohl dokázati, jestli jakou podporu
od ní dostáváme, jako

my jemu, jestli dostává jakou od
vlády, s tím nepatrným rozdílem, že
by nám nemohl

dokázati, že někteří úředníci pařížské
propagandy jsou redaktorové
„Slovana“, dále ještě s tím

velikým nepatrným rozdílem, že by
„Víd. Denníku“ takovou věc o
„Slovanu“ nikdo nevěřil,

kdežto naopak velmi mnozí ještě
dříve, než jsme my to pravili, již
věděli, že „Víd. Den.“ jest

časopis vládní, a že také ostatní
neodvislé časopisy naší strany se
„Slovanem“ to samé mínění

o „Víd Den „ mají a prohlásili.

„Víd Den.“ mysle, že prý by p.
Havlíček všechno dokázati dovedl,
praví, že prý si ani

netroufá vyzvati nás k dokázání:

1. „Že „Vlastimil“ byl předchůdce
„Víd. Denníka“. - Že osoby, vzavší
akcie na „Víd. Den.“,

jsou nejvíce bývalí vydavatelé a
podporovatelé „Vlastimila“ - Aby
tedy „Víd. Den.“ viděl, že

nedovedeme všechno dokázati,

přijímáme tato dvě dogmata jen na svůj kredit, to jest, chce-li

je totiž kdo jen na naše slovo uvěřiti, a čekati zatím, až se za několik neděl pravda z „Víd.

Den.“ sama ukáže.

3. „Aby prý jsme dokázali, že Dr. Beck jest úředníkem u p. Bacha,“ o tom budeme jednat

později a 4. „že jest něco jiného sloužiti státu a něco jiného sloužiti ministerstvu“, což

dokážeme hned per absurdum, tážíce se jen slav. redakce „Víd. Den „, jestli ona myslí, že

člověk, který některému ministru ku př. boty čistí a tedy mu slouží, také tím slouží státu? -

Zcela charakteristické pro „Víd. Den.“ jest to, kdež praví, že on proto není vládní časopis,

proto že prý si on („Víd Den.“) troufá proti nám vystupovati, kdežto prý jsme pravili, že vláda

si netroufá obstáti proti naší

opposici! Že prý si tedy onen
„Denník“ troufá více než vláda! -

A ještě krásnější jest důkaz ve „Víd.
Den.“, že náš nemá vliv žádný, proto
prý, poněvadž by

byli museli v Praze nového
arcibiskupa, kardinála
Schwarzenberga, se sykotem a
pískotem

přijmout, podle toho, co my v
epištolách kutnohorských proti
biskupům píšeme, kdež byl

přece skvěle a srdečně přivítán.
Tento důkaz jest zrovna jako onen
známý nůž Lichtenbergův,

totiž nůž bez želízka, na kterém
chybí střenka. Předně „Slovan“ aní
do Prahy nejde, za druhé

jest již od té doby v Praze
zapovězen, co epištoly vycházejí, za
třetí jsme se o kardinálu

Schwarzenbergovi ještě brzy před
vjezdem pochvalně zmínili, za čtvrté
nebyla od jakživa

naše tendence někoho namlouvat k

uličnickým demonstracím, za páté
ale vědí v Praze

nejlépe, kterak byl přivítán. Onen
„vtip“, ale ve „Víd. Den.“, „že pan
Havlíček od učedníků

svých na oslici někde v Hloupětíně
vypůjčené s halleluja a hosanna do
Prahy uveden bude“,

198

jest sice od redakce „Víd. Den.“ dost
dobrý, pro všeobecnou potřebu ale
přece osel a

Hloupětín se zdají být trochu silné ingredience do jednoho vtipu.

Ostatně můžeme „Víd. Den.“ ubezpečit, že redaktor „Slovana“ k tomu, aby od svých přátel

srdečně přivítán byl, žádných komedií zapotřebí nemá, a že nemusí ke dráždění pozornosti

rozličná nevítaná zvířata z celého světa svolati, jako toho některá jiná strana nedávno potřebu

uznala.

To jest všechno, co na dlouhý článek „Víd. Den.“ odpověditi za potřebu uznáváme. Redaktoři

jeho neměli však na tom článku dosti, nýbrž zaslali nám téhož dne s jednou poštou dvě

odpovědi, s tím vyzváním, abychom je na základu § 17. tiskového zákona do „Slovana“

přijali¹. Nemáme žádnou příčinu vyhýbat se tomu, a pročez zde stojí oba dopisy od slova k slovu. Nikdo se ovšem diviti nebude, že to samé

právo, které p. Dru. Beckovi a p.
Jirečkovi ve

svém časopise dáváme, i sobě sami
osobujeme, totiž že jejich objasnění
též my objasníme.

Zde tedy je přípis Dra. A. Becka.

Velectěný Pane Redaktore!

Na odpor vlastnímu slovu, že
nedůvěřujíc v žádný program, jen
podle skutku chcete souditi,

dotýkáte se v stálém zlehčování
„Vídeňského Denníku“ místo obsahu

jeho výhradně jen

osobností dílem ani u veřejnost
nevystoupivších. Mezi osobami,
jichž se ve „Slovanu“

nešetrným způsobem dotýkáte,
nalézám také jméno své, vidím se
tedy donucena, žádati Vás

za přijetí následujícího vyjádření do
příštího svazku Vašeho časopisu.

Nazýváte mne příručním úředníkem
ministra Bacha a spolupracovníkem
„Denníka,“ později

sekretářem téhož ininistra, hlavním
redaktorem a řiditelem smýšlení
tohoto listu; mají se snad

i některá urážlivá místa v „Slovanu“
také na mne vztahovati: avšak
ubezpečen jsa dobrým

vědomím, že smýšlení národní a
politické, dle něhož se od mládí
svého spravuji, žádná posud

případnost nezměnila a bohdá i
budoucne nezmění, tuším nemám
potřeby ohražovati se proti

nařčení, jež na sebe nikterak

vztahovati nemohu.

Jelikož ale osobu mou uvádíte u veřejnost, připisujíc jí vlastnosti, jimiž chcete dokázati, že

„Denník Vídeňský“ jest orgánem vládním, ze státní pokladnice uplaceným, pokládám sobě za

povinnost, opravití liché jištění Vaše, týkající se mé osoby a ukázati, nemáte-li pevnějších

důvodů, velmi sypkou půdu, na které zakládáte své nařčení „Denníka.“ -

Já nejsem ani

199

příruční úředník ani sekretář ministra
Bacha, nýbrž sloužím státu jakožto
redaktor českého

textu při zákonníku říšském a
sekretář v ministerium p.

Schmerlinga, byv jen na krátký čas

potřebou okamžitou povolán do
ministerium vnitra, a vrátiv se odtud
již opět k původnímu

zaměstnání svému. Jakož nejsem ani

příručním úředníkem ani sekretářem
p. Bachovým, ani

náhončím kteréhokoli ministra,
taktéž nejsem ani hlavním
redaktorem ani jakýmsi ředitelem

smýšlení „Denníka“, nýbrž jen za
své peníze spoluzakladatelem a
prostým spolupracovníkem.

Kdyby účastenství některého
úředníka v novinách již byla příčinou
a důkazem, že noviny ty

jsou proto vládní, ze státní
pokladnice uplacené, byly by musily

„Národní Noviny“ mnohem

více vládními a uplacenými býti,
nežli jest nyní „Denník“. Uvedením
do veřejného života

českého takového způsobu, bojovati
proti soupeři, totiž kydati na něj
hanu, kde není zřejmých

důkazů, otvírá se tuším široká brána
bezpečnému prznění dobrého jména,
jen kdyby utrhač při

tom šetřil jisté opatrnosti. Důvěřuji v
přímost Vašeho charakteru, že

nechcete býti původcem

tohoto způsobu v literatuře a politice české. Ač se nemohu od Vás nadíti větší důvěry, nežli

jiný poctivý člověk, nemáte tuším také žádné příčiny, slovu mému méně důvěřovati nežli

slovu kteréhokoli zachovalého muže. Co člověk takový a co věrný syn národu svého od

mnohých let vůbec známý, ubezpečuji Vás a беру to na čest svou, že vláda k vydávání

„Vídeňského Denníka“ ani penězi
ani jakýmkoli způsobem nepřispívá.
Jestli jste posud liché

pověsti o uplacení „Denníka“
rozšiřoval ze skutečného
přesvědčení, máte tuším dosti příčin,

upustiti od křivého nařčení; jestli ale
jištění Vaše jest pouhá taktika
novinářská proti

nebezpečnému soupeři, k jehož
zničení se každé zbraně užívá, pak
zůstanete pevně na svém a

učiníte si k tomu podle obyčeje - ze
mne jen smích. -

Nicméně doufám upřímně v
nepodjatost a soudnost větší části
obecenstva a v zdravý smysl i

vlastního čtenářstva Vašeho, že
prostá obrana tato dojde u něho
alespoň tolik víry, jako prosté

nařknutí Vaše.

Ve Vídni, dne 18. srpna 1850.

Dr. Antonín Beck.

Naše odpověď na to. Rozumí se samo sebou, že p. Dr. Beck nic z našeho článku na sebe

vztahovati nemusí a také nemá, než to, co o jeho osobě bylo zřejmě řečeno, a jmenovitě se

předhůzka politického přeběhlictví nevztahovala nikterak na p. Dr. Becka, jenž byl vždy při

ministerní straně, ačkoli při tom, pokud to v jeho moci bylo, vždy příznivec byl Slovanů.

Vyznáváme také, že nám velmi

nemilé jest, že jsme jeho osobu v
obor těchto vysvětlení

200

potahovati musili: stalo se to však
jen na bujné vyzvání „Víd. Den.“ Při
vší šetrnosti ale,

kterou jsme k p. Dru. Beckovi co
privátní osobě vždy chovali,
nedovoluje nám přece

postavení naše veřejné mlčením
přejíti některé okolnosti, které
schopny jsou podati

obecenstvu nějaké světlo strany poměrů, o které se hádáme. Dr Beck praví sice sám, že jest

jen prostým spolupracovníkem „Víd. Den.“ a dodává že spolupracovníctví úředníků při

novinách není ještě příčinou a důkazem, že jsou noviny vládní, sice že by „Nár. Nov.“ také

byly by musely být vládní. Z těchto slov vyrozumíváme, že p. Dr. Beck účastenství své ve

„Víd. Den „ poněkud jinak naznačuje

než skutečně jest. Zdá se totiž p. Dr.
B. slovo

spolupracovník zde v tom smyslu
bráti jakoby znamenalo dávati někdy
některý svůj článek do

oněch novin - což z přirovnání s
„Nár. Nov.“ vyrozumíváme,
poněvadž sice v „Nár. Nov.“

bývaly vytištěny články od mnohých
úředníků i s jejich jmény, přece však
žádný úředník

nikdy nebyl údem redakce (v bureau)

„Nár. Nov.“) Jestli tedy p Dr. B. sebe
prostým jen

spolupracovníkem „Víd Den.“
nazývá, nemá to onen svrchu řečený
smysl, že totiž Dr. B jen

někdy své články do „Vid. Den.“
dává, nýbrž chceme-li nechat slovo
spolupracovník platiti,

musíme doložit, že p. Dr. Beck podle
nasich zcela neklamných vědomostí
při „Víd Den.“

takový spolupracovník jest, který
pravidelně s bureau „Vid. Den.“ ve

spojení určuje jaké

články se přijímají mají neb nemají.

My jsme to nazvali hlavní
redakторství a ředitelství

smýšlení, pan Dr. B. to nazývá
spolupracovnictví, - na jménu
nezáleží. Pan Dr. Beck zaujímá

při „Víd. Den.“ to samé místo, které
dříve při „Osterr. Correspondentu“ v
Olomouci, a později

při „Sloven. Nov.“ ve Vídni
zaujímal, a snad posud při těchto

posledních zaujímá.

To samé nedorozumění asi panuje
mezi námi strany poměrů p. Dr.
Becka k ministerstvím

vnitřních a právních záležitostí.

Víme sice dobře, že p. Dr. officialně
ve statutu vždy byl veden

v ministerstvě práv, a sice v oddělení
říšského zákonníka, že však českou
translaci pp.

Rybička a prof. Šembera skutečně
vedli, jest faktum nepochybné, jakož
jest rovněž

nepochybné faktum, že p. Dr. B.
zaujímal v ministerstvu p. Bacha ne
místo obyčejného

kancelářského úředníka, nýbrž
důležitější věci na starosti měl. Tak
jmenovitě záležitosti

novinářské, a p Dr. Beck zajisté
upíratí nebude, že ku př. v čas
přítomnosti p. Bacha s J. M. C.

v Praze též tam spolu byl a strany
vládních novin tam u pana Haase
vyjednával, při které

příležitosti též mé osobě učiněn byl
skrze jednoho prostředníka, kterého
jmenovati nechci, ve

jménu p. Dra. Becka návrh. nechtěl-
li bych jisté společnosti (pravilo se
tuším Lloyd)

„Národní Noviny“ prodati s
nabídnutím za ně 4000 zl. stř. Onen
návrh jsem ovšem přijmouti

nemohl. Že p. Dr Beck ale ve
zřizování rozličných slovanských
vládních novin účastenství

měl, a že jmenovitě „Slovenské

Noviny,“ které přec vládní jsou, řídil,
jest jisto, a že takové

201

věci nenáleží do oboru ministerstva
p. Schmerlingova, nýbrž p. Bachova,
jest nepochybné.

Poněvadž mi vůbec také z mnoha
jiných záležitostí znám byl poměr p.
Dra. Becka k vládě

vůbec a k p. Bachovi zvláště, nazval
jsem jej příručním úředníkem a
sekretářem jeho, nebera

to ve smyslu oficiálním, nýbrž jen dle skutečnosti. Uvedená fakta, za jejichž pravdivost svou

ctí ručím, podají obecenstvu příležitost, vybrati si ze všeho pravý stav věcí.

Slova p. Dra. Becka, že vláda k vydávání „Víd. Den.“ ani penězi ani jakýmkoli způsobem

nepřispívá, v celém našem sporu nic neznamenaají, poněvadž při vší pravdivosti své pouštějí

vždy účastenství jednotlivých

ministrů, a tak že i vedle těchto slov
naše tvrzení. „že „Denník“

není časopis neodvislý, nýbrž
vládní“, může zůstat státi.

Vzpomínáme si zde na maličkou sice

ale významnou okolnost. Když „Víd.
Den.“ vycházeti počal a ještě své
zvláštní obálky

vytištěny neměl, rozesílal se pod
obrácenými obálkami „Slovenských
Novin“, na jejichž

prázdné druhé straně byla psána

adresa. My sami dostávali jsme
„Víd. Den“, na počátku

takto. „Slovenské Noviny“ jsou ale
vládní, a tedy jejich tištěné obálky
též od vlády zaplacený.

Čím to jest, že orgán neodvislý
žádný jiný papír na obálky pohotově
neměl, aneb co asi dali

vydavatelé „Víd. Den.“, vládě za ty
staré obálky? Vsadili bychom se o
mnoho, že mezi

vydáním „Víd. Den.“ až po tuto
dobu, kdež toto píšem, nestojí žádná

rubrika: Za staré obálky

„Slov. Novin“ tolik a tolik ...

Odevzdávaje tedy moje i p. Dra
Becka vyjádření zdravému smyslu a
soudnosti obecnstva,

neměl bych již nic k podotknutí, než
strany „nebezpečného soupeře“.

„Slovan“ ve své nynější

formě nemůže být soupeř „Víd. Den
„, kterým by býti mohli jenom „Nár.
Nov.“ Ostatně ale i

„Unie“ i „Več. List“ podobným

způsobem jako my o „Víd. Den.“
smýšlejí, o kterých se též
nemůže říci že jsou soupeřové jeho.

Přejdeme tedy k dopisu p. Jos.
Jirečka, jenž zní:

Panu redaktorovi časopisu
„Slovana“, Karlu Havlíčkovi.

Pane redaktore!

Vy jste ve 3. srpnovém svazku
Vašeho časopisu, mluvě o
„Vídeňském Denníku“, dotknul se

mne způsobem, který mne, ačkoli
jsem osobě své žádné velké
důležitosti přikládati neuvykl,
donucuje, abych se ozval Já jsem
člověk mladý, na dějiště veřejného
života sotva vkročující, a
nemohl bych toho zodpovídati před
svým svědomím, kdybych čest svou
od kohokoli przniti
mlčky dopouštěl. Žádám Vás tedy,
odvoláváje se na §. 17. zákonu o
tisku od 13. března,

abyste toto mé osvědčení celým
obsahem a beze vší proměny do
nejbližšího příštího svazku

Vašeho časopisu vytisknul.

Vy mne viníte z politického
přeběhlictví od Vaší strany, která prý
mne vychovala, a z té

hanebnosti, že jsem Vás - své
vychovatele - v těžkých dobách
opustil a k výnosnější korouhvi

do služby proti Vám se hnál.

Několik slov postačí k mé obraně. S
uznalostí přijímám každé poučení,
nech přichází

odkudkoli. Ze spisovatelstva českého
však, které jedině Vaší stranou míni
můžete, nevím

nikoho, komu bych za podstatnou
pomoc u vzdělání svém měl příčinu
děkovati, leč dva muže,

jichž laskavost ke mně vždy s
vděčností budu vzpomínati, o
kterých ale zároveň jsem

bezpečen, že by se bez rozmýšlení

proti tomu opřeli, kdyby je kdo chtěl
vyhlašovati za

přívržence Vaše neb Vaší strany,
jsou to pp. Šafařík a Tomek. Přiučil-
li jsem se čemu od Vás

- čeho že mnoho býti nemůže, sám
nejlépe víte, -však jsem se Vám dosti
za to odsloužil,

pracovav na Vašich novinářských
podnětích od léta r. 1846 až do konce
května 1848,

nejednou až do svého onemocnění,

ačkoli žádným bohatstvím
neoplýváje, bezmála zadarmo.

Co se týče přesvědčení mého
politického, bude na tom dosti, abych
Vám zkrátka uvedl k

paměti poměr svůj k Vaším novinám
od dubna 1848. Když jste se na
počátku tohoto měsíce

vydal na cesty, odevzdal jste
„Národní Noviny“ docela mé správě,
i vedl jsem je až do

návratu Vašeho ku konci května
1848, kdežto jsem odešel proto, že

jste s mým ozváním,

kterýmž jsem pod vlastním svým
jménem proti záhubnému vídeňáčení
pražských studentů

vystoupil, netajenou nespokojenost
na jevo dal. Na to jsem něco později
začal pracovati s p.

Tomkem na „Pokroku“ a v červenci
přijal jsem redakci „Praž. Novin.“
kteréž jsem zákonních

let nemaje, pod odpovědností p.
Erbeny až do konce zaří vedl. Tehdá

jste mne Vy bez mého k

tomu přičinění vybídnul skrze Dra
Gablera, abych se za Vašeho pobytu
na říšském sněmu

spolu s Drem. Gablerem v redakci
„Nár. Novin“ uvázal. Vida, že
„Pražskými Novinami“ při

největším namáhání mnoho
prospěšného nesvedu a maje v
mírném mně povědomém smýšlení

p. Dra Gablera a v rozvážlivějším
toho času jednání Vašem dostatečné
rukojemství, že nic

nepodstupuji, co by bylo proti mému přesvědčení, přijal jsem, ačkoliv větší a jistější příjmy

opouštěje, vybídnutí Vaše. Vjakém duchu „Nár. Noviny“ tehdá byly psány, ví každý, kdo běh

jejich zná. Když jste pak po odchodu ze sněmu, a jmenovitě po rozpuštění sněmu

kroměřížského uhodil na směr, s kterým jsem souhlasiti, docela souhlasiti nemohl, obmezil

jsem činnost svou v redakci na
překládání a vysvětlování zákonů, až
jsem posléze, nechtěje

déle ani prostředně účasten býti toho,
čehož jsem schvalovati nemohl, v
červenci 1849 Vám

203

dal výhost. Že jsem smýšlení svého,
co jsem byl v redakci Vaší
nesmlčoval, toho nejlepším

svědectvím jest Vaše o mně mínění,
kteréž jste mně do očí i přátelům
Vaším jako věc

obyčejnou vyslovoval, že náležím k
nejkrajnější pravici.

Po odstupu od „Nár. Novin“ žil jsem
v soukromí svém studiím. Teprve v
únoru r. 1850 přijal

jsem podanou mi na čas příležitost k
praktickému vycvičení u řízení
úředním v ministerium

vyučování. Ve Vídni seznámil jsem
se s p. Drem. Beckem a chutě
přistoupil jsem k návrhu

jeho, abychom hleděli založiti mírné

české noviny ve Vídni. Účastenství v
tomto podniknutí

jsem nikde netajil, aniž mi toho
bohdá jest zapotřebí, jakož jsem
Vam samému v Praze, tuším

že 15. června v přítomnosti p. Dra.
Šebka celý náš úmysl vyložil a tím
sám první opatřil Vám

důkazy, s kterými nyní proti
„Denníku“ vystupujete s takovým
hlukem.

Co se týče hraběte Leona Thuna,
vyznávám jako jsem to vždy činil, že

ho ctím co muže

šlechetného, o kterém jsem pevně
přesvědčen, že mu blaho národu
našeho opravdu na srdci

leží, a že ho ctím ne teprve od těch
časů, kde se stal ministrem. Jestliže
úslužnost k muži

šlechetnému, jehož zásady veřejně
vyslovené národu považují za
prospěšné, jmenujete

faktorstvím, milerád to přijímám.

Z toho všeho račtež posouditi, zdali

jsem kdy od Vaší strany přeběhl
anebo šel-li jsem spíše

vždy tou cestou, na kterou mne
přesvědčení mé vedlo. Co jsem při
„Nár. Novinách“ pracoval,

nemám příčiny zapíratí, i jsem hotov
každý článek svůj tehdejší i nyní
podepsati.

Druhou výčitku na mne vrženou,
jakobych, co dělám, dělal z nějakého
zisku neb úplatku,

prohlašuji zhola za mrzkou klevetu,
vyzýváje Vás samého úsilně, abyste,

znaje mne osobně z

tak dlouhého obcování, vytknul mně
jedinou špatnost, která dobrou mou
pověst v životě

soukromém neb veřejném mohla
pokaliti.

Ve Vídni, dne 20 srpna 1850.

Josef Jireček.

Odpověď na to: Neuznáváje zde ani
potřebu příliš obšírně odpovídati na
tu velmi obratně

sestavenou autobiografií mladého
sice, ale jak pozoruji dosti chytrého
muže, podám jen,

abych obecenstvo osobními a dosti
špinavými věcmi mnoho nenudil,
následující krátké

vysvětlení: Bezmála zadarmo
znamená zde tolik, že dostával p Jos.
Jireček jsa toho času

student na měsíc 40 zl. stř. a později
50 zl. stř. Nejednou až do svého
onemocnění zaznamená

zase, že ten celý čas nikdy ani
nemocen nebyl, a že kromě svých
studií právnických a

poslouchání jiných neobligatních
předmětů, a zaměstnává se ještě
jinými pracemi několik

hodin denně v redakci mechanické
věci pracoval. Odjížděje na počátku
května (a ne dubnu)

na tři neděle za příčinou Slovanského
sjezdu na cesty, odevzdal jsem p.
Jos. Jirečkovi vedení

mechanické části redakce, řízení sněmu ale přijali jiní mužové z naší strany, jak to z pohledu

na „N. N. „ toho měsíce každému je patrné. V září 1848 odevzdal jsem Dru Gablerovi redakci

„N. N.“ Pan Jireček odešel proto k redakci „Pokroku“, vládních novin hr. Thuna, že k tomu

vybídnut byl a ne proto, že jsem mu svou nelibost najevo dal, nýbrž naopak proti mé radě.

Pravda jest, že jsem ku konci září

1848 p. Jir. vybídnul, aby zase vládní noviny opustil, a zase

k „N. N.“ přešel, což také učinil, že ostatně příchody a odstupy p. J. od opozice k vládě a

naopak v dobrém jsou spojení s během událostí a jmenovitě s osudy hr. L. Thuna, pozná

každý bez našeho výkladu; že je však obecenstvo na „N. N.“ nikdy nepozorovalo, v tom nám

každý přisvědčí, ze však p. J. Jir o

hraběti L Thunovi tak nemluvil, jako
nyní, jest mi nejlépe

povědomo, že bych se byl od p. Jos.
Jir., poprvé o „Víd. Den „ byl
dověděl, není pravda.

Jestli jest tedy p J. Jireček politický
přeběhlík, neb není, vidí každý z
těchto fakt. Jestli ale

šetrně jedná, potahuje bez potřeby
jméno p. Šafaříka, jenž nechtěje se
do politiky míchat, jen

svým vědeckým pracím žije a
především pokoj míti chce, a proto

na vzdor všem nabízením

žádný úřad od vlády přijmout nechtěl
- to zanecháváme soudu obecnstva.

Konečně prosím jen p. Jos. Jir, aby
nikdy neříkal, že by se byl ode mne
něčemu naučil, -

poněvadž bych si to dle mého
subjektivního názoru nikdy za čest
pokládati nemohl.

K. Havlíček.

Poznámky

1 Tento § 17. velí odpovědi od
privátních osob pokud obsahují jiná
vyličení události do
časopisu přijmouti.

205

Pozorovatel politický

- Opakovati, jak přenešení
nejvyššího dvoru z Verony do Vídně
od orgánů rakouské

foederace přijato bylo, bylo by věru
více než zbytečné. Italiani, jichž
tento krok pro nynějšek

nejblíže se dotknul, nazývají jej
nešťastným - desastroso - a dokazují,
že mezi všemi

provisoriemi rakouské vlády bude
nejprovisornějším. V dobrý smysl
pronesla se o něm také

„Unie“, která mimo to i přání
projevila, aby provisorní stavba
centrální již co nejdříve

dokonána byla, by potom také
dělníci říšských komor se své strany
ku práci míti že mohly“

Že dotčené uzavření vídeňského

kabinetu v orgánech rakouských s
takovými úsudky se

potkalo, nebude a nemůže nikoho
překvapiti, kdo politický směr
prvního rakouského sněmu

ve Vídni a v Kroměříži byl poznal a
se přesvědčil, že různorodým živlům
říše rakouské jen na

dráze systému foederačního jediná
spása kyne. Více musejí nás
překvapiti takové úsudky,

plynou-li z per publicistů

německých, kteří až posud přísnou
jednotu Rakouska, čili vlastně

poněmčení všech neněmeckých
národů rakouských za největší zisk
říše německé považují a v

orgánech svých k tomu pracují, aby
se práce vídeňských centralistů
pokud jen možná jest,

upevnila a rozšířila.

V ohledu tomto přinášejí německé
noviny „Kölnische Zeitung“, jeden z
orgánů strany

Gothaské, z Vídně nenezajímají
dopis, z něhož vysvítá, že zdravější
náhledy o záležitostech a

potřebách národů rakouských i v
Němcích cestu klestiti si začínají.
Zmiňující se o onom

paragrafu organizačního patentu
dotčeného soudního dvoru, dle
kteréhož řeč německá řečí

úřední býti tam má, píše takto: „S
jediným paragrafem tímto jest
Pandořina pokladnice

národního rozbroje otevřena, jazýček

u váhy bohyně spravedlnosti stal se
dýkou, jejíž ostří

proti národům čelí. Zástupci
velkoněmecké politiky mohou s
chválou svou trochu posečkat,

neb na ponemčování tomto lpi krev
tisiců. Rakouské ministerstvo kojí se
snad nadějí, že

národy frásí rovnoprávnosti uspalo;
národové ale procitnou opět, tak jako
Čechové po

dvěstěletém a Halič po staletém

panování německých úředníků
procitly. Kosy a palcaty

vyskytly se nenadále a proti
německým utlačovatelům ozývaly se
povětrím krvežíznivé

národní nápěvy. Vše to vrátí se zas,
hůře, hrozněji, strašněji! Veškeré
provincie budou proti

tomuto poněmčování v choru zpívati
a kdo ví, zdali se těch 500000
bodáků z čista jasna k

řečím svým hlásiti a spolu zpívati
nebude? A tento Babylon přinášíte

ubohému Německu za

věno a myslíte snad, že si tím
vydobudete díky a spokojenost? Ze
Záhřebu a z Prahy, z Pešti a

z Milána, z Benátek a ze Lvova, z
Nového Sadu a z Krakova, z Brna a
z Černovic z Bozenu a

Kološe, ode všad, kde národ přes
hrubé násilí pro mateřskou řeč svou
povstane, budou zníti

206

prosby a stížnosti proti potlačování

rovnoprávnosti Rakouský sněm byl v
ohledu tom

opatrnější! on neustanovil žádnou řeč
za úřední, uznal pouze faktickou
potřebu. Mluvalo se

německy a Polák a Italian to často
činili dost žertovně; každý se ale
chránil formálně druhého

nutiti a němčině převahu dávati.
Vláda ale považuje říši za dost
silnou, aby takový převrat

celou stavbou nezatřásl. -

V neněmeckém Rakousku jiskra tato
zapaluje, v německém Rakousku se
ale apathicky dívají
do požáru.

- Vladní noviny naše mají ve veliké
míře tu vlastnost, kterou ve sprostém
životě jmenujeme

dobrý žaludek. Ať si vypadnou věci
tak neb onak, vždy jsou spokojeny,
vždy si to libují. Tak

ku př. vypadly volby obecní v
hlavním městě Štýrském ve Hradci
zcela liberálně a opozičně.

Dopisovatel do „Reichszeitungu“ si to ale velice chválí a jmenuje to „uspokojující“, zrovna

jakoby ještě vláda tomu povděčna byla a sama si toho byla přála.

„Horlivost příliš loyálních

škodí prý vládě.“ Toto vyznání slyšíme na tomto místě ponejprv. V Praze naopak jsou právě ti

„příliš loyální mužové“, kteří by celou konstituci za jeden řád, za jeden zlatý neb stříbrný

peníz na prsou zadali, jedna ruka s
nejvyššími civilními i vojenskými
úřady. Onen dopisovatel

nezapomněl též doložit, že v Dolním
Štýrsku, kdež, jak prý známo,
Slovinci bydlí, trvá

opposice proti zřizování obcí, tak
jako prý v Krajině, a táže se, není-li
to prý ta národní

opposice? - Ovšem jest to ta národní
opposice, která dobře cítí, k čemu by
vedlo nynější

obecní zřízení, to jest spojování

mnoha vesnic; jest to ta slovanská
opposice, která zvyklá jest

odjakživa na svobodu obecní a která
si jí příliš váží, než aby si ji dala
odkouzlit a la Bosco.

- Jeden dopis do „Südsl. Ztg“ podává
nám světlosti, kterak se mezi
Slovinci rovnoprávnost

národní lehce bere. Píše se tam totiž
z Terstu, že si lidé dávají vysvědčení,
že jejich otcové

sedláci a tedy Slované byli, a že

následovně i oni Slované jsou, a
když prý pak na takové

vysvědčení dosáhnou nějaký úřad,
pak vlašsky říkají: „A co mi po
Slovanech, ja chci být jen

živ!“ - Co jsou proti takovým věcem
ustavičná slova vlády naší o
rovnoprávnosti!

- V Praze prý - jak píše „Ost-
Deutsche Post“ - učinili někteří
konservativní návrh, aby JMC.

Ferdinand za pulmistra a kníže
Rohan za jeho nástupce vyvoleni

byli. Ostatně jest již skoro

jisto co jsme předpovídali, totiž, že se německá strana v Praze spojí s Mittelpartají, neboť v

Praze nejsou skoro žádní liberální Němci. Co jest liberálního v Praze, jest také jistě Čech.

207

- Pan hrabě Vilím Wurmbrand oznamuje pod rubrikou zasláno ve „Vídeňském Denníku“, že

on bude báňský čili hornický desátek

z uhelných dolů, ve kterých uhlí
dobývá na Plasku,

Křivoklátsku a Radnicku dotčeným
statkům tak jako dříve odvádětí,
ačkoli vyzdvižen jest, a

to prý proto, poněvadž jeho (pana
hraběte) svědomí nedovoluje, aby se
smlouvy od českých

králů vždy reversy a přísahami
stvrzené rušily atd. Proč asi pan
hrabě tuto věc novinami

oznamuje? Nebylo dosti, jednoduše
dle požadavku svého útlocitného

svědomí tento úmysl

dotčeným plaským, křivoklátským a
radnickým správám ohlásiti a spolu
hned uhlí zasílati?

Nač tuto svou útlocitnost svědomí
sám v novinách ohlašovati? Či snad
má pan hrabě zase

mnoho jiných na svém statku pod
sebou, kterým dobrý příklad dávati
chce, aby i oni panu

hraběti Wurmbrandovi zase desátek
odváděli?

- V jednom dopisu „Südsl. Zeitg.“
žádá kdosi, aby jihoslovanský jazyk
na vysokých školách

ve Vídni dosáhnul rovného práva s
kytajštinou (čínským), kterému se
tam vyučuje.

Pan hrabě Lev Thun povolal již
mnoho cizých profesorů z Německa
do Rakous a nešetřil jim

platů, ale co posud pro Slovanstvo ve
školách vůbec učinil, jest buď nic,
buď velmi málo, aby

se to mohlo nazývati rovnoprávností.

Pan hrabě má ovšem strany nás tu
chvalitebnou zásadu,

abychom si sami pomáhali, ale
kdyby se jí jen alespoň také s
ohledem na jiné přísně držel!

- Rakouský vyslanec prý podal sboru
kardinálskému v Římě ostrý přípis
toho obsahu, aby se

v papežském nynějším systému
konec učinil, aby se zavedla
pravidelná konstituční vláda, aby

dali amnestii atd. Tak praví

telegrafická zpráva v
„Reichszeitungu.“ - Kdybych byl
zase

vyslancem papežským ve Vídni,
podal bych též vládě rakouské ostrý
přípis toho obsahu, aby

ona metla před vlastními dveřmi, aby
ona zavedla pravidelnou konstituční
vládu, aby učinila

konec nynějšímu systému
obleženosti a papírových desetníků,
aby opravdu zachovávala

slíbenou rovnoprávnost atd. atd. atd.

- Rozumí se samo sebou, že i v Chorvatsku tak jako u nás a všude jinde se ustavičně

pokoušejí o poznenáhle uvádění němčiny, V tom ohledu zůstane vždy veliká důslednost;

chtějí nás ustavičným dorážením, ustavičnými pokusy konečně unaviti a promrzeti. Ale jak se

zdá, nedají se sebou Chorvaté v této věci žertovat, aniž se dají obelstít: a jediné co takovým

jednáním vláda získá, bude jen tím
větší urputnost všech neněmeckých
národů, a tím větší

řevnivost a horlení pro svůj jazyk.
Půjde li vláda dosavadní svou cestou
uvidí, že na budoucím

říšském sněmu nikdo již kromě
Němců ani nebude chtít německy
mluviti.

208

- Píše se, že hrabě Frant. Thun stane
se neb stal se již ministerním radou v
ministerstvu osvěty

(u svého bratra). Jak krásná ta analogie mezi p. hr. Thunem a p. Bachem. Pan Bach již udělal

dříve svého bratra ministerským radou ve svém ministerstvu, a p. hr. Thun nyní následuje

tento velikomyslný příklad.

- V „Soldatenfreundu“, časopisu ve Vídni pro záležitosti vojenské vycházejícím, horlí se

velice na to, že prý se byrokrat opovážil vojáka k odložení zbraně

napomenout, že nikdo

ozbrojený nesmí být soudu přítomen.

Za příčinou toho nařiká velmi
„Soldantenfreund“, že již

ze světa vymizel všecken bývalý
respekt, a že dle rovnosti před
zákonem přestaly již všelike

rozdíly stavů, kdežto dříve kněžstvo
co služebníci boží byli první, šlechta
a vojsko druhý a

úředníci teprva třetí atd. Nu, což
škodí, podle ústavy se totiž myslí, že
my všichni jsme aneb

alespoň máme býti služebníci boží, a proto patříme od té doby do prvního stavu, a koinu se to

nelíbí, může vždy jako dříve do druhého náležeti, jestli totiž není služebník boží.

- „Presse“ píše, že p. náměstek solnohradský tamější městské radě dal na srozuměnou, že si

může dát na čas s vyplněním ministerského nařízení strany voleb porotců. Z toho pozorujeme,

že se jaksi systematicky děje
odkládání všech konstitučních práv,
a že se národy zatím jen
sliby nasycují.

- Představení obcí dostali vybídnutí,
aby oznamovali na podkrajsví
všechno z jejich obcí, co

by pro vládu vědět zapotřebí bylo. -
Doufáme, že zdravý smysl našich
nově vyvolených

obecních představených ve vyplnění
tohoto rozkazu chrániti se bude
všelikého zbytečného

policajtství.

- Finančnímu ministru - praví
„Reichszeitung“ - učiněn jest návrh,
aby se zařídily od státu

spořitelny. K spořitelnám jest ale
hlavně potřebná důvěra - jestli ale
dosavadní správa našich

financí, jmenovitě nadržováním
zištnosti banku posud takovou
důvěru si získala -???

- Zase nová potřebná reforma: -
všichni vojáci budou prý mít stejné

výložky a jen dle čísel na

knoflíkách budou se pluky
rozeznávati! Tím se zajisté nejen
naše finance zdvihnou, nýbrž i

duch vojska zjinačí. - Jak mnoho již
zbytečného se stalo, a jak málo
potřebného. Kdyby naše

ministerstvo jen částku té pozornosti,
s kterou pěstuje každý knoflík a
každý výložek, bylo

obrátilo na školy!

- Ministr práv dal vysvětlení, že svědectví žandarmů jen v přestupcích a menších proviněních se u soudů co úplně platící přijímá, že však, kde se o zločiny jedná, žandarm tak jako každý jiný svědek přísahati musí.

- V Pešti při slavení císařského dne v národním maďarském divadle přihodil se nemilý pád, že někteří na galerii, když se hymna hráti počala, syčeli a pískali. Původcové toho hned od

vojska schytáni a v kasárně
žandarmské beze všeho vyšetření
holí biti jsou. Za to prý má být

galerie zcela zavřena, a praví se, že
nyní každodenně hymna v onom
divadle hrána bude, a

jestli se nejmenší výtržnost stane,
divadlo docela se zavře. - Zdá se
tedy, že tu s jedné strany

neméně pochybeno, než s druhé. Bez
soudu a bez vyšetření se v žádném
pořádném státu

netresce (o praní holí nechceme se
ještě zvlášť zmiňovat, leda bychom
řekli, že dle všeobecně

známých pravidel láska se nedá do
nikoho holí veprat), že tedy mezi
zbitými snad i některý

zcela nevinný býti může: dále že
zavřením galerie a snad i dokonce
divadla trestán jest řiditel

divadla za ty, kteří syčeli, tedy
nevinný za vinné. Zdali konečně
každodenní hraní hymny v

divadle jest moudrý a paedagogický

prostředek v tomto pádu, posouzení
toho zanecháváme

moudrým a povážlivým lidem.

- „Reichszeitung“ se v dopisu z
Paříže velice z toho těší, jak tam
nový tiskový zákon prý

dobře působí. Až posud prý již 37
červených žurnálů pominulo. (Sluší
podotknout, že jistá

strana často každého liberálního již
červeným jmenuje.) V Paříži prý
noviny „Peuple“ místo

50.000 nyní jen 4.000 tisknou atd.
Musíme podotknout, že způsob
potlačování myšlenky

skrze peníze, ještě málo nesl dobrého
ovoce. Ovšem, že skrze veliké
zdražení novin pro

štemple, kauce atd. mnohý chudý
nyní s to není časopis čísti a si držeti:
jestli se ale tím chudši

lid s bohatým smíří - jest veliká
otázka. K tomu dle našeho mínění
zcela jinými a

rozumnějšími cestami jíti se musí.

Kdo platí největší daně?

H. B. Mnohý platí daně, a neví proč.
Mnohý platí daně, a neví nač. Mnohý
platí daně, a neví

komu. Postavíme zde tedy článek o
daních, o kterém doufáme, že jej
snad i mnohý s

pozorností přečte, který třeba ví proč,
nač a komu daně platí.

210

Veliký rozdíl především jest mezi

daní v zemích konstitučních od
sněmu povolenou a dobře

zúčtovanou, a mezi daní v zemích
absolutních od vlády libovolně
uloženou a rovněž tak

libovolně spotřebovanou bez
skládání účtů. V článku svém o
komunismu rovnali jsme, tuším

spravedlivě, takové libovolně
uložené a libovolně spotřebované
daně komunismu, t. j.

svévolnému sahání do cizího jmění.

Daně tedy v rozumném a užitečném smyslu, jsou příplatky jednotlivých občanů na veřejné a

potřebné výlohy státu. Potřebné výlohy státu nemohou však býti jiné, než bez kterých by

občanům buď škoda povstala, neb z kterých patrný užitek mají. Z toho zde právě řečeného

vysvítá, že malé daně nejsou vždy štěstí pro občany a že velké daně nejsou vždy neštěstí.

Přijde vždy jen na to, kterak se jich

užívá. Zvláštní světlo podá zde
příklad ze života

privátního. Kdo lacinou věc koupí,
ale buď špatnou neb nepotřebnou,
vydal více a uškodil si

více než ten, kdo koupil za větší cenu
věc dobrou a potřebnou. Jestli se
tedy daně, byť i sebe

menší byly, vydávají na věci pro
občany nepotřebné, aneb dokonce
jim škodlivé, jsou i tyto

malé daně vyhozený peníz a vláda

jest špatná: naopak zase milerád
každý občan třeba dosti

velké daně zaplatí, když vidí a
přesvědčí se, že je nevydal nadarmo,
nýbrž že tyto vydané

daně jen jemu samému k prospěchu
jsou a na jiné cestě k němu se vrací.
Vláda, která upřímně

a schopně k tomu pracuje, aby se
živnosti občanů vždy zvelebovaly,
jinak ale účty své před

nikým netají, nemá nikdy zapotřebí
obávati se, že by si občané na velké

daně ztěžovali. Tak

jako každý milerád vydá za dva
korce dobré půdy jednou tolik peněz,
než za jeden špatný: tak

také občan pro dobrou vládu nebude
litovati daní, přesvedčí-li se, že je
nadarmo nedává,

nýbrž že z nich zase on sám užitek
míti musí.

V každém ohledu jest ale nejhůř
platiti za špatnou vládu veliké daně,
tak jako jest nejhůř

koupiti draze jankovitého koně!

Při daních se tedy hlavně na to hleděti musí, k čemu jsou a kterak se jich užívá: avšak též i

druhá věc nesmí se opomenout, totiž kterak se tyto potřebné daně vybírají. Ku př. vláda

potřebuje na jistou věc tři miliony zl. stř. a nikdo neupírá, že by jich zapotřebí bylo a že věc,

která se jimi zařídí, pro národ skutečně užitečná bude. Jedná se tedy o to, kterak tyto 3

miliony vybrati. Dejme tomu, že by vláda přišla na způsob takový, kdežto by se zas asi dva

miliony výloh způsobilo, než by ty tři pohromadě byly, to jest, že by útrata za vybírání těch 3

mil. (čili výběrné) dělala 2 miliony! Kdož tedy tyto dva miliony výběrného zaplatí? Zase

národ, a místo 3 potřebných milionů musí dát 5 milionů daně. Z toho tedy vysvítá, že se při

daních hlavně na to hleděti musí, aby výběmé (to jest útrata za vybírání) bylo co možná nejmenší.

S ohledem na způsob rozvržení a vybírání dělí se obyčejně daně na direktní (přímé) a

indirektní (nepřímé). U nás v Rakousích počítají se k přímým daním: daň gruntovní, domovní, daň živnostní (Erwerbsteuer) atd.,

nyní též nově zavedená daň z příjmů.
Vůbec se nazývají

přímými čili direktními daněmi ty,
které odvádí zrovna bezprostředně
ten, kdo je státu platí;

kdežto naopak indirektní čili
nepřímou odvádí někdo jiný za jiné
osoby, které vlastně tuto daň

státu platí. K indirektním daním se v
Rakousích počítají akcís, clo, solní a
tabáční regal,

kolky, taxi, lotto, poštovní výnos,
mýta atd. Ku příkladu sládek, jenž z

každého sudu piva

státu určenou daň odvádí, neplatí
tuto daň sám, nýbrž platí ji ti, kteří
pivo pijí, proto že sládek

daň k ostatním výlohám svým
připočte a to pivo své draž prodává.

K nynějšímu našemu rozbírání, ve
kterém dle zásad demokratických
zvrhnouti chceme jistý,

za našich časů a zvláště v Rakousích
velmi obyčejný nezpůsob,
vyměřovati totiž občanům

práva dle míry od nich placených
direktních daní, hlavně nam na tom
záležitosti bude, abychom

všelike druhy daní direktních a
indirektních probrali s ohledem na to,
jestli tyto daně dává

státu skutečně ten, kdo je odvádí, neb
někdo jiný. Dychtění aristokratické
připadlo totiž za

našich časů, kdežto již přednosti
rodu před světlem věku novějšího
ustoupiti musily, zase na

jiný dosti chytrácký způsob k udržení

aristokratických předností, totiž na
různění občanů dle

velikosti direktní daně. Zdálo by se
ovšem na první pohled velmi
spravedlivé a slušné, aby

ten, kdo více k útratám státu
přispívá, také většího vlivu na vedení
státních záležitostí měl, a

aby tedy hlas jeho více platil než
hlasy jiných. Na tomto základě
utvořila nám hned naše

nynější vláda novou kastu tak

nazvaných nejvyšších daň platících
čili 500 zlatových voličů,

která sedati má v hořejší sněmovně
říšské, a která má třetinu hlasů na
zemském sněmu: bídny

to surrogat za bývalé šlechtické
privilegie! Na těch samých zásadách
utvořila nám vláda dvě

neb tři třídy voličů obecních,
užívající velmi nestejná práva.

Všechny tyto přednosti jednotlivých
občanů zakládají se na jich direktní
dani: dokážeme však

nade všechnu pochybnost, že
direktní daň u nás v Rakousku není
žadné spravedlivé měřítko

důstojnosti, zásluh a tedy práv
občanů.

Kdybychom skutečně chteli nechat
platit pravidlo, že se občanům v té
samé míře politické

práva vyměřovati mají, v jaké ku
všeobecným výlohám přispívají a že
tedy ten, jenžto 500 zl.

stř. ročně na státní útraty platí, také

několikerých práv zasluhuje, musili
bychom především

212

vyšetřiti, jestli ten, kdo nyní v
Rakousích 500 zl. stř. direktní daně
platí, skutečně přispívá ze

svého jmění na státní výlohy 500 zl.
stř., aneb jestli vůbec on platí větší
daň, než ku př. jiný,

kdo jen 10 zl. stř. ročně dává.

Projděme tedy všelike druhy našich
daní a pátrejme při tom, kdo je

vlastně platí, to jest, kdo

škodu těchto daní nese, činíce všude slušný rozdíl mezi osobou daň odvádějící a daň platící.

Vezměme za příklad sládka, jenž ročně asi 2000 zl. stř. akcisu z piva odvádí, a gruntovníka,

jenž 2000 zl. stř. odvádí kontribuce. Jaký jest mezi nimi rozdíl? Ani onen sládek, ani onen

gruntovník nepřispívají ze svého ročně na výlohy státní po 2000 zl., nýbrž oba oni odvádějí

jen státní daň, kterou ne oni sami,
nýbrž ti platí, kteří pivo pijí a obilí
snědí. Tak dobře jako si

sládek akcis přirazí na pivo, tak
dobře si gruntovník přirazí kontribuci
na obilí. Kdyby sládek

pivo nevařil, nebude platit daň, a
kdyby gruntovník kus pole odprodal,
nebude již on z něho

platit, nýbrž jiný, důkaz to, že ne on,
nýbrž pole daň odvádí. Kontribuce
rozvrhne se tak dobře

na každý korec obilí, jako na každý sud piva. Kdyby nebylo kontribuce, bylo by obilí zrovna

tak lacinější (při ostatně stejných okolnostech), jako by pivo lacinější bylo bez akcisu.

Gruntovník tedy jenom tolik z gruntovní daně sám opravdu platí, kolik obilí sám spotřebuje,

ostatek ale jenom za jiné odvádí, to jest gruntovníku, který 2000 zl. stř. příjmů, poněvadž by,

kdyby této daně nebylo, zase tak

mnoho za obilí neutřžil, zkrátka on neplatí 2000 zl. stř. daní,

nýbrž odvádí je jen z větší části za jiné, totiž za konsumenty.

Ačkoli tedy není žádný rozíl mezi sládkem odvádějícím ročně 2000 zl. stř. akcisu a mezi

gruntovníkem, odvádějícím ročně 2000 zl. stř. kontribuce, přece patří gruntovník do třídy

největší daň platící a sládek nepatří, ačkoli nepřináší gruntovník státu

větší obět, nežli sládek[k1](#).

Ještě patrněji jeví se to při dani domovní. Jest jisto, že neplatí daň domovní ten, čí dům jest,

nýbrž ten, kdo v něm bydlí, a domácí pán neplatí domovní daň sám, nýbrž odvádí jen daň z

obydlí od nájemníků placenou, on sám zde jen tolik daně domovní platí, kolik místností sám

obývá. Zkrátka, daň domovní obsažena jest v činži nájemníků a zcela nespravedlivé jest

připisovati majetníku domu zásluhy,
které vlastně nesou nájemníci.

Daň živnostní (Erwerbsteuer) platí
ale skutečně ten, který ji odvádí,
neboť jeho daň jest

stejná, má-li více nebo méně
výdělku, on podává tento příspěvek
ze svého čistého výnosu. Při

kupcích můžeme nejlépe pozorovat
co to jest platiti sám daň a odváděti
daň za jiné. Kupec

platí sám daň z živnosti, a odvádí

pod jménem cla daně za jiné, kteří jeho zboží spotřebují.

213

Clo kupec též odvádí státu, ale přirážky tak jako jiné útraty ku př. dovozní k ceně jeho zboží,

tak jako se kontribuce přiráží k ceně obilí. Ale živnostní svou daň kupec nepřiráží k ceně

zboží, tu on sám platí ze svého čistého výnosu.

Daň z příjmu nově nyní uvedená jest

těž taková, kterou skutečně platí ten,
kdo ji odvádí, to

jest on odstupuje jistou část svého
čistého příjmu státu na jeho výlohy a
platicímu ubude na

příjmech, čímž tedy má opravdu
zásluhu o stát takovou, jak mnoho
platí.

Vidíme tedy, že z tak nazvaných
direktních daní, jenom daně z
živností a z příjmů skutečně

také platí ten, kdo je odvádí, a že
tedy jen vlastně z těch jemu náleží

celá zásluha, kdežto

naopak daň gruntovní a domovní, ten kdo ji odvádí, platí jen z malé části za sebe, ale z větší

části ji odvádí jen za jiné, totiž za ty, kteří jeho obilí ztráví a v domě jeho obývají, to jest

jinými slovy, že jemu spravedlivě nemá se počítati celá suma za zásluhu.

Při daních, které se pod jménem indirektních zahrnují, jest ovšem

mnohem patrnější, že je

neplatí vždy ten, kdo je odvádí,
nýbrž obyčejně ten, kdo věc daní
obloženou spotřebuje.

Při dani potravní a nápojní patrně
ten, kdo věci daní obtížené buď robí,
neb na prodej přiváží,

odvádí z nich daň ne za sebe, nýbrž
jen za ty, kteří tyto potraviny a nápoje
spotřebují, a tito

konsumenti jsou skuteční platitelé
této daně, kteroužto daň již dříve
odvedenou jim prodavač

k ceně přiráží.

Při clech rovněž tak kupec jen odvádí daň za konsumenty svého zboží a přiráží jim daň k ceně jeho.

Něco jinak jest to v takzvaných monopolech, jako jsou u nás sůl, tabák, v Rusích také

pálenka. Stát, aby lehkým a jaksi pro lid příjemným a nepozorovaným způsobem vybral

hodnou část daní, prohlásí jisté zboží za monopol, to jest, že nikdo jiný kromě státu toto zboží

robiti a prodávati nesmí. Všechna sůl, která se ku př. ročně u nás spotřebuje, může se asi za 3

mil. zl. stř. útrat dobytí. Stát ale nedovoluje nikomu sůl dobývat, nýbrž dobývá ji jen sám na

vlastní útraty a prodá pak tu sůl kterou nákladem asi 3 mil. zl. dobyl, asi za 16 mil. zl., čímž

tedy stát ročně asi 13 mil. zl. stř.

vydělá, a toho výdělku k zapravení
jiných státních útrat

užije, na které by jinak jiné daně
uložiti musil. Patrno tedy, že kdo ku
př. za 10 kr soli

spotřebuje, platí při tom vždy 8 kr.
daní, neboť by si, kdyby nebylo toho
monopolu, právě

tolik soli za 2 kr. opatřiti mohl.

214

To samé jest s tabákem. Tabáční
monopol vynáší státu ročně asi 11

mil. a útraty při tom

obnášejí asi 6 mil., patrně tedy, že
kdo za 3 kr. tabáku spotřebuje, vždy
tím 2 kr. daní platí,

což ostatně jen tak na okrouhlo jest
řečeno, poněvadž čím sprostší tabák
jest, tím větší daň,

protože útraty za přípravu jsou
mnohem menší. Žadný by to ani
neřekl, že některý chud'as

ročně jen 8 zl. stř. daně platí, jest-li
totiž, jsa silný kuřák, denně paklíček
sprostého tabáku

vykouří.

Ostatní indirektní daně jako kolky, taxy, lotto atd. nejsou dle výnosu svého příliš patrné.

Nyní učiníme následující uvážen^í[2](#):
Všechny příjmy očekávané na r. 1849 dělaly asi 101 mil.

zl. stř. Tak nazvané indirektní daně ale dělaly v této sumě jen samy asi 60 mil. zl. stř. a

jmenovitě potravní daň, clo, tabák a sůl z těchto 60 milionů zase asi 50

mil. zl. stř, z čehož

vidíme, že jen tyto čtyry rubriky
polovičku veškeré daně vynašejí.
Veškerá direktní daň ale

dělala dohromady jen asi 27 mil. zl.
stř. Vidíme tedy, že celá direktní daň
dělá jenom asi

čtvrtou část veškerých příjmů.

Jaká jest v tom tedy spravedlnost,
když se jenom na tuto čtvrtinu při
vyměřování politických

práv ohled bere? Kdyby kontribuenti

skutečně sami ze svých čistých
příjmů tolik na výlohy

státní přispívali, kolik jejich
kontribuce vynáší (o čem jsme však
svrchu ukázali, že to pravda

není), přece by teprva celá ta suma
dělala jen čtvrtinu všech příjmů, a
má tedy jenom tato

čtvrtina užívatí předností?

Chceme-li vůbec praktická práva
vyměřovati podle příspěvků na
výlohy státní (podle daní),

musili bychom zcela jinak počítati.
Nejvíce daní platí ten, který v
poměru ke svým čistým

příjmům nejvíce na stát přispívá. Tu
se ale obrátí váha zcela na jinou
stranu, a jsem

přesvedčen, že větší části našeho
čtenářstva ani nenapadlo nikdy
vypočítati si, kolik asi platí

chudý člověk daně. Vezměme na př.
obyčejného ženatého řemeslníka, asi
tak tesaře, neb

zedníka. Dejme tomu, (ani pravda

není), že by ročně 150 zl. stř., denně 30 kr. vydělal.

Tento člověk potřebuje pro svou rodinu ročně asi půl centu soli (libru na týden, ještě málo

počítáno) platí tedy jen solní daně asi 3 zl. 20 kr. stř.

Kdyby potřeboval ročně jen sud piva, to jest denně jen asi půl pinty, platí daně asi... 3 zl. - kr.

stř.

Dejme tomu, že by, jak u lidí toho druhu obyčej jest, denně vypil jen čtvrtku páleného, platí

ročně asi 1 zl. 30 kr stř.

Kdyby byl jen slabý kuřák neb šňupák, platí asi 4zl. stř.

Z cla a z potravní daně, které dohromady asi 25 milionů zl. stř. vynášejí a tedy na 18 mil.

duší, (jen v zastoupených na sněmě zemích, vyjmouc uherské země a Vlasy) asi stejnou

měrou se rozvrhnouti musí,
počítejme tedy na jeho rodinu jenom
asi (dost málo) 3 zl. - kr. stř.

Z gruntovní daně, která 19 mil. zl.
obnáší, a která jak svrchu pověděno
na konsumenty a sice

právě na konsumenty sprostší stravy
nejvíc se rozvrhne, počítejme též na
jeho rodinu jen

..... 3 zl. - kr. stř.

K tomu domovní neb bytní daň. - -
40 kr. stř.

Pročež platí tento člověk ročně asi 18
zl. 30 kr. stř. daní, to jest tolik ze
svých příjmů (150 zl.)

odvádí ročně na potřeby státní, on
platí osmou část celých svých příjmů
daní. - Každý, kdo

tento náš počet rozvážlivě projde,
uznati musí, že jsme všude jen
nejnižší sumy udali, a že

kdyby ku př. svrchu dotčený dělník
několikrát do loterie vsadil, neb v
tabáku, pálení a v

pivě něco více spotřeboval, již tato

suma bude hned znamenitě vyšší.

A takový člověk, který osmou část svého čistého příjmu obětovati musí státu, nemá ani

nejmenšího politického práva, nejen že nevolí na žádný sněm, ale ani toho hlasu v třetí třídě v

obci nemá, leč kdyby platil 1 zl. takové daně, která se jmenuje direktní! Chud'as, měl by sice,

poněvadž 18 zl platí, právo i na říšský sněm voliti, ale poněvadž

jednu jeho daň vybírá a

odvádí obchodník solní, druhou
trafikant, třetí vinopal, čtvrtou
sládek, pátou kupec, šestou

gruntovník atd.. proto nemá hlasu ani
v třetí třídě ve své vesnici!

O kterém ale z těch, jimž právo 500
zlatových voličů do hořejší
sněmovny říšské dáno jest,

kterí též na zemském sněmu třetinu
všech hlasu mají, a v obcích též
rovného vlivu mají, o

kterém z nich může se říci, že by
osmou část svých příjmů platil daní?

Proč trafikant, jenž také odvádí ještě
více než 500 zl. daně, tak jako jiný
500 zlatový volič

odvádí daň gruntovní za ty, kteří jeho
obilí spotřebují, proč také docela
stejným právem tento

trafikant tedy nevolí do hořejší
sněmovny? Ať se nikomu nezdá toto
přirovnání jen ironické,

myslíme to zcela opravdu a není
mezi oběma žádný rozdíl, oni oba
jsou jen nástroje (orgány),

skrze které konsumenti svůj
příspěvek na státní výlohy odvádějí.

Kdyby se chtělo vědět, kolik opravdu
mnohý nyní tak nazvaný nejvyšší
daň platící na státní

výlohy přispívá, bychom při něm ten
samý počet učiniti, který jsme učinili
s dělníkem, a

shledali bychom, že rozdíl mezi
oběma není v sumě tak příliš

rozdílný, že ale na každý pád v poměru k příjmům svým tolik neplatí, co nižší a prostřední třída.

Největší suma daní jistě přichází do státních pokladnic od tak nazvané prostřední třídy, jak

každý, kdo jen hlavní prameny státních příjmů s životem porovná, lehce vyrozumí. Skoro

všechna daň rozvrhne se naposledy na konsumenty sprostších a obyčejnějších potrav a

nápojů, a tu jistě nejvíce daně trefí
prostřední i nižší třídu, a každý
měšťan neb venkovan

může si dle daných svrchu příkladů
vypočítati sám, jak mnoho on ke
státním výlohám

přispívá. Kontribuci ovšem at'
nepočítá celou na sebe, at' z ní počítá
jen tu část na sebe, kterou

část plodin svých sám pro dům
spotřebuje, at' ale pak přirazí
domovní daň (nemá-li nájemníky

žádné), pak tabák, sůl, pivo, horké

nápoje, jak mnoho čeho spotřebuje,
at' pak počítá cla a

potravní daně na každou osobu
svého domu asi 1 zl. stř., k tomu
ještě živnostní daň, platí-li

jakou, pak loterii³, kolky, taxi,
poštu⁴, mýta, kterýchžto věcí jistě
prostřední třída více spotřebuje: a
vypočte si každý snadno, co ze svých
příjmů dává ročně na výlohy státní.

Přesvedčí se, tuším, že tato suma
ještě mnohem větší jest, než jeho
kontribuce.

Při těch ale, kteří velikou kontribuci platí, jmenovitě při tak zvaných 500 zlatových voličích

vypadne věc zcela naopak, ukáže se totiž, že ta daň, kterou skutečně platí, není tak veliká jako

suma kontribuce, kterou odvádějí. Po něvadž totiž jen malou část svých plodin sami

spotřebují, ostatek ale prodají, odpadne jim (direktní) gruntovní daň ze všeho co prodali, a

indirektní jim nepřibude tolik, kolik

jim ubylo direktní. V příkladu
gruntovník, platící asi

1000 zl. gruntovní daně, nestráví ani
desátou část svých plodin sám v
domě, pročez na něho

padá jen 100 a 900 na ty, kteří jeho
obilí stráví. Ta indirektní daň, kterou
on co konsument ze

svrchu uvedených věcí platí, nemůže
ale nikdy obnášeti 900 zl.

Zkrátka, když se práva politická dle
direktní daně určují, jsou tím všichni

z prostřední a nižší

třidy zkrácení, protože veliký
gruntovník neplatí skutečně sám tak
mnoho, jak mnoho odvádí,

a protože prostřední a nižší třída platí
skutečně o mnoho více daně, než
odvádí sama pod

jménem direktektní.

217

Tím tedy dosažen jest účel našeho
článku, dokázali jsme totiž, že
direktní daň jest docela

špatné a nespravedlivé měřítko na politická práva.

Poznámky

1 Mohl by někdo namítati, že se zde na majetnost hledí. Avšak gruntovníku platícímu 2000 zl.

stř. nemusí, jak toho příklady máme, ani šindel na střeše náležeti a přece se tak dlouho, pokud

v knihách stojím za 500 zlatového voliče první třídy považuje. Dále by mohl někdo

namítnout, že gruntovník daň platí bez ohledu na úrodu a že má tedy větší risico než ku př.

sládek. Avšak úroda neb neúroda vyrovná se zase obyčejně cenou obilí, a sládek zas ze své

strany též znamenitou obět akcisu přináší, ant' by jistě, kdyby se akcisé pivo nezdražilo,

mnohem více se spotřebovalo a on tedy mnohem více by vydělal.

2 Všechna zde uvedená data čerpáme z účtů státních, úředně ohlášených r

1849 a sumy zde

uvedené týkají se jenom zemí tenkrát na říšském sněmu zastoupených.

3 Při sázení do loterie dává každý vždy z groše, který vsadí asi krejcar daně.

4 Při platech poštovních (portách) jest asi pětina daně.

Pozorovatel politický

H. B. V Neapoli tedy již mají vyhráno - vláda zavedla censuru. J. M. K. absolutní král ráčil

vydati nový zákon, ve kterém stojí,
že nikdo ani knihu ani noviny bez
povolení vydati nesmí.

- Ať si o této Neapolské vládě mluví
kdo chce co chce: nám se zdá velmi
poctivá. Ne proto,

že by snad své slovo držela: své
slovo ona nedrží tak jako mnohé jiné
vlády, ale za to se

alespoň dlouho nepřetvařuje,
neudrží dlouho provisoria, nýbrž
řekne zrovna co chce, aby

své, z Boží Milosti darované

poddané dlouho nemořila marnými
nadějemi. Nemůžeme se

udržeti, abychom tuto nepřidali
krátké rozjímání o slibech vládních.
Jest to s nimi něco

zvláštního. Když jest vláda,
(nemluvíme zde o jiných vládách,
než o těch, kterých se to týče)

v nějakých úzkostech, to jest, když
jest v některém okamžení ona tak v
rukou národů, jako

bývá obyčejně národ v rukou jejich:

tu všechno slíbí. Když zas nastanou
příznivější časy,

nespěchá se obyčejně s plněním
těchto slibů, neboť přípravy k
vykonání jejich jsou tak veliké

218

a tak dlouho se protahují, až by se
nahodil pohodlný čas, kdežto by se
zase staré věci obnoviti

daly. Kdyby se v této době příprav a
provisorii někdo osmělil poukázati
na to, že vláda své

sliby neplní, řekne se mu: „Což,
zlomyslný človeče, kazíš důvěru
vlády, proč nečekáš, až

budeme hotovi se všemi
přípravami?“ - A když konečně
vyjde jako v Neapoli nyní nový

zákon o zavedení censury a
absolutnosti krále - at' se pak již
opováží někdo proti tomu něco

namítati, a staré sliby připomínati! -

- Při exerciciích kněžských v Kral.
Hradci jednáno prý jest - jak praví
„Const. Blatt“ - také o

zřízení semináře pro chlapce, který
prý co nejdříve tam do života
vstoupí. Smutný jest věru

náš věk, jestli opravdu tak málo
pravého křesťanského smýšlení jest
v lidu, že se ti, kteří

kněžmi bý i mají, již od svého
dětinství zavíratí a od ostatních lidí
odlučovati musí, jen aby se

mezi nimi zakořenilo pravé
náboženství. Smutné jest také
vysvědčení, které páni biskupové

tímto zřizováním seminářů pro
chlapce sami sobě a svému kněžstvu
dávají. Po tak dlouhý čas

neměli nic na starosti, než pečovati o
upevnění a rozšíření křesťanství
mezi námi, a nyní

musejí od nás jako od nakažených
morovou ranou oddělovati ty
chlapce, kteří se mají v pravé

víře vychovati!! Čemu nás tedy
naučili za všechn ten čas! Jak
špatně si nás vychovali!

- „Reichszeitung“ přináší v čísle 202.

velmi zajímavý úvodní článek o
Pražské Mittelpartaji,

kterou prohlašuje za svého milého
syna, v němžto se jí zalíbilo.

„Vyznáváme s potěšením -

píše „Reichszeitung“ - že způsob, s
jakým se posud Mittelpartaj při
obecních volbách v Praze

chovala, nás těší a uspokojuje.“
(Tedy inclusive známé řeči pana
Ondřeje Haase)

„Reichszeitung“ těší se z toho velice,

že z Pražské Mittelpartaje povstane
strana politická

vůbec; ačkoli ovšem jak sama praví
na politické a národní smýšlení
žádný ohled nebéře!? Nu,

což z toho, „Reichszeitung“
potřebuje právě nejvíc takové lidi,
kteří žádné smýšlení vůbec

nemají, jen když jsou poslušni. Proto
také praví, že sice Mittelpartaj až
posud nic neprojevila,

kterak se v důležitých otázkách
chovati chce, že prý to ale již jména

poněkud naznačují. -

Ovšem, jest těchto jmen nyní již víc než 67 a proto z nich mnoho již viděti jest. - Konečně ale

se „Reichszeitung“ v libování si Pražské Mittelpartaje tak daleko prohloubila, že jim radí, aby

zhola ve všem byli vždy stejného mínění s vládou. Neboť prý tak nazvané mírné opposice

nejvíce zlomily moc vlády a otevřely cestu anarchii. V jakém smyslu se

zde béře slovo

anarchie a slovo pořádek, ví snad
každý bez našeho vysvětlení.

Pořádek jest, když jsou

všechny úřady a soudy tak spleteny,
že nikdo neví, kam co patří; pořádek
jest, když bank

Vídeňský každoročně vydělá na
občanech hodných milionů, které
občané tratí na bankovkách

téhož banku; pořádek jest, když
místo ústavy panuje obležení.

Anarchie jest ale, když jistí

rýpalové pořád vládu napomínají,
aby držela své slovo. - Smutné jest
pro každého, komu na

Rakousku opravdu něco záleží,
podívání, jak nynější vláda místo co
by měla srdce národů

rozličných pro společný stát získati,
ustavičně je odcizuje. Myslili jsme,
že skrze novou

konstituční vládu oni národové, kteří
dříve (nadarmo to upíráti) nenáviděli

Rakousko, nyní

náklonnosti nabudou k onomu
politickému spojení, které se pod
jménem Rakouska až posud

vždy za nevyhnutelnost v Evropě
považovalo. Z toho však, jak nám
popisují časopisy slavení

narozenin JMC. v Miláně a v
Benátkách, kdežto skoro nikdo na
ulici se neukazoval a veliký

počet zámožnějších raděj na tento
den město opustil, musíme
pozorovati, že tito národové

nechut' svou k Rakousku tak málo
odložili jako před r. 1848. Musíme
bohužel uznati, že

dosavadní chování nynější vlády
málo kde bylo schopno, získati si
důvěru, leč, chceme-li za

to považovati pochlebenství
některých, na počet velmi nehojných
osob. Vláda nynější málo

na to dbá, co se jí upřímně se všech
stran ukazuje, totiž, že její system
není schopen udržeti

konstituční Rakousko: ona myslí,
neb dělá, jako by myslila, že všichni,
kteří s jejím systemem

nespokojeni jsou, nikoli z
upřímnosti, nýbrž jen z tajného
nepřátelství proti Rakousku tak činí.

Ona se zdá zapomínati, že její
dosavadní system nyní ovšem
násilím se udržuje, že však

každou dobu násilí její může se státi
nedůstatečným, a že pak z toho ze
všeho anarchie posud

nikde ve světě snad nevídaná

povstati musí, které se již při pouhém
pomyšlení na ní zhroziti

musí každý pravý přítel pokroku
člověčenstva. Až posud vláda velmi
zkrátka prohlásila

každého, který ji opravdu odporoval,
za anarchistu: Dejž Bože! aby se toto
pojmenování

časem svým zrovna naopak
neobrátilo velmi spravedlivě právě
na ty nejvíce, od kterých nyní

toto slovo tak zhusta vychází.

- Podivné věci dějí se pod sluncem,
nejpodivnější ale v té části pod
sluncem, kterou nazýváme

Rakousko. Dne 29. srpna odbyly se v
Praze volby obecní ku prospěchu
vlády. Mittelpartaj za

vládní stranu prohlášená, od vlády
všemožně podporovaná napnula při
tom všechny své síly,

aby opoziční strana nedostala
majoritu ve městské radě. Toho dne
si tedy patrně získala

Mittelpartaj velikou zásluhu u vlády.

Druhého dne na to zavřen jest p.
Klučák, redaktor

časopisu, jenž zastupuje smýšlení
Mittelpartaje, od vojenského úřadu
Pražského do vězení k

profosovi, protože prý vládní
ustanovení v opovržení uváděl a
mysli pobuřovati chtěl. Ve

stejném času tedy „Con. Blatt“
pobuřoval mysle, uváděl vládu v
opovržení, a bojoval pro

vládu. Kdo to dohromady srovná a v

nějaký zdravý smysl přivede - dáme
mu odměnu jakou si

jen žádá! V Praze bylo uvěznění p.
Klučáka na 8 dní hned 30ho známo,
a tak to bylo všem

divné, že mnozí celou věc jaksi za
umluvenou považovali! Nyní však
pan Klučák propuštěn

třetího dne po uvěznění, ostatek
vězení mu tedy byl prominut. On se
ve svém časopisu hájí

proti obvinění a uvádí mezi jiným
svědectví „Osterr. Corresp.“ organu
ministerského, která se

pochvalně zmínila o směru „Const.
Blattu“.

Při celé této více komické než
tragické události pozorovali jsme
ponejprv, že přece vojenské

úřady dělají nějaký rozdíl mezi
redaktorem „dobře smýšlejícího“
časopisu a mezi redaktory

„komunistických, ultračeských,
anarchistických a pobuřujících

časopisů“. V oficiálním ortelu

p. Klučáka uveřejněném ve vládních novinách stálo totiž, že odsouzen jest pan Klučák, kdežto

při jiných odsouzených smrtelnících nikdy ještě titulu pan se od sl. vojenských úřadů

neužívalo. Mají tedy dobře smýšlející redaktoři u sl. vojenských soudů před ostatními asi

takovou přednost, jako polská sieračková šlechta, která sice též

byla holí bita, avšak vždy při
exekuci na koberec položena býti
musila.

- Nedávno jsme měli rozsudek soudu
okresního z Králova Městce
(Königsstadt) u Bydžova v

rukou, který českým občanům
vesnickým v němčině vydán jest, a
když jej přijmouti nechtěli,

s vyhrůžkou, že jim na vrata se
přibije. - My bychom se asi rádi
dočkali jednoho pádu, kdežto

by některý úředník od vlády za to
potrestán byl, že nezachovával
předpisy národní

rovnoprávnosti. Jmenovali jsme
naschvál onen soud, aby ministerstvo
spravedlnosti mělo

příležitost ukázati nám, platí-li
nařízení rovnoprávnosti z ohledu
češtiny jenom žertem, čili

opravdu. - Napomínáme všechny své
spoluobčany, kterým svoboda a
rovnoprávnost na srdci

leží a žádáme je co nejsnažněji, aby

od žádného úřadu nic nepřijímali jinak, než po česku.

Kde by ale byl takový pád, že by z nepřijmutí takového spisu někdo škoda povstala,

navrhujeme, aby někdo ke všeobecnému prospěchu se o to pokusil, dotčený právo národu

českého zanedbávající úřad žalovati na zapravení povstale škody. Jeden takový pád se musí

jednou u soudů provést, abychom

věděli, dle čeho dále se spravovati a
jmenovitě, abychom se

z jednoho takového pádu naučili,
má-li některý úředník neb úředníček
právo, považovati bez

trestu svatý slib císaře rakouského
jen za nějaký žertík, anebo za lež. -
Pádů podobných

přihodí se nyní mnoho, kdo by tedy k
podobnému pokusu příležitost měl a
povolání v sobě

cítil, toho žádáme, aby výsledek v
časopisu našem obecnstvu oznámil.

- „Presse“ píše, že pan biskup
brněnský, hrabě Schafgotsch ve
zvláštní kurendě katolíkům na
srdce klade, že jest hřích čísti
svobodomyslné časopisy a kněžstvo
napomíná, aby lid od
takového čtení všemožně
odvracovalo. Pan biskup Bměnský
četl asi ve svém živobytí málo
svobodomyslného, a ostatního snad
také ne mnoho. Pan biskup Bmenský
jistě nečetl ani bibli.

sice by také bibli zakazovati musil,
nebo ona jest jedna z
nejsvobodomyslnejších knih. Ať si
jen přečte p. biskup některé proroky
ve Starém Zákonu, kterak oni nejen
kněžím, úředníkům a

221

šlechtě, nýbrž i králům samým
ostrou pravdu do očí mluvili, kdežto
nyní ani

nejsvobodomyslnější časopisy
králům pravdu pověditi nesmějí,
nýbrž nanejvýš jen ministrům.

O to jsme již tedy nyní ve
svobodomyslnosti pozadu za časy
Starého Zákona A jak by pan
biskup těmto prorokům Starého
Zákona, kdyby je znal, říci musil, že
jsou fanatikové, neboť
za našich časů ani jeden tak ostře
nepsal proti našim nepřátelům, jako
psali proroci Starého
Zákona, proti nepřátelům svého
národu. Když ku př. Jeremiáš píše
(Thren V.) „Pomni, o

Pane! kterak nám jest, patř pohanění
naše. Dědictví obrátilo se k cizím,
domové naši

poběhlíkům. Otrokové již vládnou
nad námi, není, kdo by vytrhoval z
ruky jejich. Spadla

koruna s hlavy naší“ atd, co by tomu
řekl pan biskup Brněnský,
kdybychom my tak psali?

Časem svým vytáhneme jednou ze
Starého Zákona k prospěchu p.
biskupa Brněnského

několik míst, aby se přesvědčil, že

mamě bojuje proti
svobodomyslnosti, a že by musil
bibli

první zapovědít, kdyby chtěl zamezit
lidu čtení svobodomyslných kněh.

- Dávno již přemýšleli mnozí o tom,
kterak se ústav poroty srovnati dá s
národní

rovnoprávností. Někteří myslí, aby v
krajínách smíšeného obyvatelstva
nemohl nikdo býti

porotcem, než znalec obou jazyků,

jiní zase myslí, že se porotci dle
národnosti řídití mají

podle obžalovaného. Dle významu
poroty samé, která vlastně jest
soudem rovných dle stavu,

byl by tento druhý návrh mnohem
spravedlivější, poněvadž upírati
nelze, že národní

sympathie a antipathie zvláště při
politických procesech velikou váhu
míti bude. Jsme tedy

žádostivi velice, jakou cestu asi
ministerstvo v této věci nakročí. Dle

našeho mínění nedá se

tomu jinak vyhověti, než skrze
provedení foederačních zásad, jakož
vůbec rovnoprávnost v

Rakousích bez foederace zůstane
vždy jen klamem. Jen tenkrát, když
by každá krajina svůj

domácí panující jazyk měla, v
němžto by se všechny veřejné věci
dály, a vedle kterého ty

ostatní jazykové dle potřeby jenom
vedlejší místo zaujímal; jen tenkrát,

pravíme, dalo by se i

porotní soudnictví řádně uspořádat. -
Jinak budou jen samé zmatky a
nedůslednosti. Národní

rovnoprávnost jest vůbec jen illuse, v
tom smyslu, jak ji bere nynější
ministerstvo, dvě rovně

oprávněné národnosti nemohou
podle sebe obstáti, vždy musí míti ta,
neb ona přednost. Proto

právě chceme foederaci, aby každá
národnost mohla býti sama svým
panem doma, čímž se

jedině docílí opravdivá
rovnoprávnost mezi všemi. -
„Deutsche Zeitung“ Pražská nechá si
Z

Vídně psát, že, jakmile dvoru
našemu officialně od hlavy rodiny
Orleanské zpráva o smrti

Ludvíka Filipa podána bude, dvůr
naš i s armádou 4 neděle smutek
nositi budou. Co se týče

smutku dvorního, neb ještě lépe
řečeno rodinného, o tom nechceme a

nemáme také čeho se

zmíniti, každý nosí smutek za koho
se mu líbí truchliti, neb truchlivost
ukazovati. Co se ale

smutku 4 nedělního celé armády
týče, jest to již legitimistická
demonstrace, za kterou

222

odpovědno jest ministerstvo. Jestli to
jest pro Rakousko skutečně neštěstí a
zármutek, že

umřel muž, který byl králem

francouzským, který však od toho
samého národu, jenž jej

králem učinil, zase vyhnán jest,
poněvadž národ v pravém smyslu o
ústavu a o svobodu ošidil,

jestli pravím, toto jest zármutek pro
Rakousko, proč nenosíme smutek
všichni? Proč jen

armáda? - Ostatně pozorujeme z této
události, kterak legitimita
poznenáhla vždy hlouběji v

kursu padá. Když po revoluci
červencové r. 1830 vyhnáni jsou

Bourbonové z Francouz, kteří

až posud co hosté blízko Vídně
bydlí, nenáviděla naše vláda Ludvíka
Filipa proto, že byl

králem skrze revoluci, skrze vůli
národu a ne podle dědičného práva, a
naše vláda netajila

nikdy přízeň svou k vyhnaným
legitimním Bourbonům, a nenávist k
nelegitimnímu Ludvíku

Filipovi. Když nyní skoro po 20letém
špatném vladaření vyhnán jest i

Ludvík Filip, ejhle! stal

se v očích naší vlády zase i on legitimním. -

- „Reichszeitung“ uvádí prý nám na poučení výnatek z přátelského dopisu p. Jana Kolára,

nyní profesora slov. archaeologie ve Vídni, který prý způsobí mezi ultračeskou stranou

mnoho kontroversí, jmenovitě prý u těch, jenž tak rádi každého Němce za zrozeného nepřítele

Slovanů a za usurpatora považují.
Jak známo, byl p. Kolár povolán do
Meklenburku

prohlédnouti tam jisté slovanské
bůžky a čtli jsme již od něho ve
feuilletonu „Víd. Den.“

dopis jeden odtamtud, ve kterém
mezi jiným praví p. Kolár, že Střelice
Meklenburská, město,

kde tyto figurky se nyní chovají,
stane se prý pro Slovana tím, čím jest
Mekka pro

Mohamedány, tedy městem svatým,

a že tedy nepochybně tam k
„bohovóm spásám“ putovati

budeme a modliti se s tváří k
Meklenburské Střelici obrácenou. V
tom se jeví na každý

způsob mnoho fantasie! Ve výňatku
však podaném od „Reichszeitungu“
(znamení v jakých

orgánech musíme nyní čísti slova
pěvce Slávy Dcery), dočítáme se v
jistém ohledu ještě

podivnějších věcí: Jest prý tam v

museum Novo-Střelickém asi 200
kusů mužských a

ženských bůžků, nádob k obětování a
jiných starožitností, opatřených
pamětihodnými nápisy.

Jazyk těchto nápisů jest prý výborně
tvořený a češtině nejbližší Pan Kolár
již - jak praví -

všechny ty bůžky přísně a kriticky
zkoumal, a žádný moudrý zkoumatel
o jejich přesnosti a

nepodvrženosti pochybovati nemůže.
Pan K. dělí všechny ty bohy na tři

druhy podle času a

oděvu: totiž na nahé, polonahé a zcela oblečené. První jsou prý nejstarší a předkové naši

přinesli prý je z teplé Asie a Indie, kde ještě tyto bohové šatstva nepotřebovali, druzí jsou z

časů, kdežto již Slované přicházeli do chladnějších zemí a tudy jak oni sami, tak i jejich

bohové již alespoň nějaké šatstvo potřebovali. Třetí, zcela oblečený

druh bohů a sice úplně v

československém kroji, jest již
nejnovější z těch dob totiž, kdy
Slované obývali již chladné

ponebí, a kdež tedy patrně i jim i
jejich bohům bylo zima. A nyní
přichází vlastně hlavní věc,

223

kterouž z dopisu p. Kolára doslovně
podáváme. „*Na některých bůžkách
jsou dvojí nápisy, na*

jedné straně slovanský a na druhé

*německý, což jest nepodvratný
důkaz, že oba národové*

*Slované a Němci ve snášenlivé lásce
a svornosti mezi sebou žili, ba že
společné chrámy a*

*bohy měli a že nešťastné národní
sočení teprva později nastalo
uváděním křesťanstva.“ To*

jest vlastně ono místo, na kterém
„Reichszeitungu“ tak mnoho záleží.

Kdybychom chtěli uštěpačně psát,
mohli bychom říci, že další důkazy
toho všeho přátelství

nacházíme v páně Kolárových
Vysvětlivkách k Slávy Dceři a ve
Slávy Dceře samé. Věru,

nikdo by z nás neřekl, že již za těch
časů „za starých bohů, za boha
Peruna“ panovala taková

rovnoprávnost, jakou nyní
pozorujeme ku př. nad vraty Pražské
policie. Rádi bychom jen

věděli, jestli se již tenkrát Slované
hádali s Němci o to, který jazyk má
být v nápisu na pravé

straně! Věru, kdyby p. Masch neb
někdo jiný, kdo v podezření jest, že
tyto domnělé bohy

nedávno teprva na spekulaci ulil a
dobře prodal za starožitnosti, který je
zhotovil tak opatrně,

že již na hřbetě má každý svůj
signalement a Personsbeschreibung,
věru, kdyby někdo z těch

ještě se toho byl dočkal, že tito
bohové budou jednou důkazem pro
starobylost c. k. rakouské

rovnoprávnosti, a že ještě tyto

bohové zuřivého pěvce Slávy Dcery
přivedou na jiné smýšlení,

věru, že by se musil sám zasmát
podařilosti svého díla.

Pokud p. Kolár, nechav se od své
fantasie nad slušnost dále zavésti za
hranice skutečnosti a

empirie, nasazoval jen Slovany do
celé Italie a až k moři do
Francouzsko atd., nedovolili jsme

si nikdy ze slušné úcty k jeho
zásluhám veřejně se dotknout této

jeho slabosti, a nanejvýš jsme

soukromně mezi přáteli si někdy
zažertovali z jeho veliké fantasie:
nyní však, kdežto již

začíná býti p. K. z apoštola
slovanského prorokem

„Reichszeitungu“, činíme jej ve
jménu

jeho pravých ctitelů pozorna, aby si
dobře rozmyslí, než učiní krok,
kterým zničí všechna

bývalá snažení svého nejpěknějšího
věku. Nic netrvá na světě věčně,

všechna sláva polní

tráva!

Proti centralisaci

H. B. Roznáší se zpráva - a nemáme
příčin pochybovati o její pravdivosti,
- že budoucí zřízení

Haliče již ustanoveno jest v
ministerské radě a že celá země
rozdělena bude na tři kraje, jeden

224

polský, jeden rusínský a jeden
mícháný, že dále se v Haliči ani
žádné sněmy zemské držeti

nebudou, nýbrž jen sněmíky krajské.

Kdybychom již ze všeho jiného
nepozorovali, kam vlastně směřuje
konečně nynější

ministerstvo, musila by nám tato
událost především oči otevřít.

Zavedení skutečného

departementálního systému s hrubou
centralisací, komandování všech
národů z Vídně skrze

telegrafy a zničeů všelikého čistě
národního života ve všech tak
nazvaných korunních

zemích, poznenáhlé, ale jisté

zavádění němčiny všude, kde se jen
pod nějakou zdánlivou

příčinu uvéstí dá - to jest účel celé
správy, která se nyní vede ve Vídni.
Cokoli se při tom

národům mluví o rovnoprávnosti a
samostatnosti jednotlivých zemí s
potřebnou silnou střední

vládou, o rozkvětu a zvelebování
všech rovněoprávněných národností -
jsou právě jen slova,

proti kterých zjevnému smyslu

vidíme noviny ministerské
každodenně nejhrubším způsobem

brojiti. Pořád se nám maluje
rovnoprávnost, rozkvět naší
národnosti, kdykoli ale něco

chceme, čím bychom mohli opravdu
rovnoprávnost docílit, neb národ svůj
platně zvelebit,

nikdy prý to není na čase, neb jest to
Übergriff, radikálnost, ultračešství
atd. Nás při všem tom

jenom nejvíce bolí to, že si nás
vládní strana představuje zrovna tak

hloupé, abychom

neprohlíželi celou tuto praktiku.

Slovo rovnoprávnost přijde vůbec za
nynější vlády v

Rakousích jen k všeobecnému
posměchu. Máme rovnoprávnost a
přece ku př. jeden člověk

má právo přehlasovati čtyry jiné
rovně oprávněné v obci, a na sta
jiných též rovně

oprávněných ve sněmu.

Máme rovnoprávnost národní a přece

- abychom se jen o maličkosti
zmínili - celý úřední list

zemských novin je takový skoro,
jako byl před březnem r. 1848,
veřejná ohlášení, která se na

útraty českých stran, v české krajině
úředně dějí, jsou skoro napořád
německá, aniž si toho

povšimnou vládní orgány, které přec
velmi dobře vědí, kolik dní jistý
český redaktor v Praze

byl bez pasu a bez ohlášení, a
nelenují si strany toho několik

úředních spisů sem tam

rozesíláti. Když chceme vidět,
vidíme i komára na střeše seděti,
když nechceme, nevidíme ani

velblouda, třeba do nás vrazil. Máme
rovnoprávnost národní a přece se u
soudů vyšších jenom

německy jedná, čím strana česká
zbavena jest všelikých výhod
apellace, protože zase jen na

pouhé milosti p. referenta závisí. O
každé sousto té, beztoho jen hubené

rovnoprávnosti,

musíme se s největší částí nových
úřadů svých v pravém smyslu
hrdlovati, a otužiti se při tom

proti všelikým ultra, přemrštěncům,
fanatikům, rusomanům, proletářům
atd., kteří se na nás

za to sypají, že nechceme být Němci.
Slabý člověk to beztoho ani nevydrží
a trpí raději, než

by takové nesnáze podstoupil; avšak
i nejsilnější konečně se z toho omrzí
a zatna zuby, trpí

všechno s resignací, čekaje na dobu,
kde by se mohl za to alespoň
pomstít. Takový asi jest

nynější stav všech národností
rakouských, vyjmouc Němce. Přece
však vláda bud' špatně

zpravená, bud' snad síly národů
neněmeckých za příliš nepatrné
považujíc, nevidí tak špatný

stav smýšlení, zakořenující se vždy
víc a více. Hlasý proti tomu se

ozývající, považují se však

již dle zakořenělého zlého obyčeje za
přemrštěné, neb dokonce za tajné
nepřátele Rakouska.

Když se však za našich zištných, a
ve zlém smyslu jen průmyslných
časů přece ještě ukazuje

nějaká vznešenější snaha, láska k
národu, mysl, vážící sobě dědictví
předků a chovající k

němu nějakou zbožnou úctu: měla by
si moudrá vláda takových
šlechetnějších živlů jenom

vážiti a kořistiti z nich opět v dobrém
smyslu, nikoli však pronásledovati a
hanobiti je. Kterak

může potřebná důvěra národu k
vládě povstati, když národové vidí
jen samou neupřímnost,

když pozorují, že je vláda jen za
nějakou obtíž považuje, a že vědomě
pracuje k cíli, aby

všechny čilejší síly těchto národů
časem svým se zničily, a jakási
nešťastná jednotvářnost

zavedena byla.

Vláda nynejší praví, že účelem jejím
jest vzbuditi u rozličných národů
svých vědomí

Rakouské, lásku tedy a snad i pýchu
na jméno rakouských občanů. Ale
cesta, kterou vláda

jde, vede zrovna k opáčnému cíli.
Kterak může Čech, Slovan vůbec,
Maďar, Italian atd., cítiti

nejakou lásku k Rakousku, když
patrně vidí, že všechno v Rakousku
směřuje jenom k

poznenáhlému seslabení jeho národů,
když musí považovati Rakousko celé
jen za nějaké

vězení, ve kterém se chytře a násilně
přeměňují všeliké národy poznenáhla
v Němce?

Rakousko, ve kterém povoleno jest
novinám, o nichž každý ví, že na
útraty vlády, tedy na

útraty národů vycházejí, posmívati se
hrubým, jen člověku v livereji
slušícím způsobem

všemu tomu, co svaté a milé jest
těmto narodům, osočovati, v
podezření uváděti a tupiti

všeliké národní snažení; takové
Rakousko mohlo by býti těmto
narodům milou vlastí, ke které

by se s pýchou hlásili před světem?
Nikoli, pokud věci stojí tak,
neuslyšíte od žádného

řádného Slovana, Maďara, Vlacha
atd. nazývati se Rakušanem!

Vláda naše ustavičně mluví o
jediném silném a mocném

Rakousku, ale zapomíná, že sice

silné a kvetoucí Rakousko jest pěkná
věc, která se bude líbiti leckomu, jen
ne tomu, kdo se

má nechat spotřebovat za mrvu a
material tohoto kvetoucího
Rakouska. Rakousko nemá a

nebude také nikdy kvésti na útraty
národů jednotlivých, k němu
náležejících: jenom kdyby

tito národové sami kvetli, může býti
též i Rakousko kvetoucí. V tom leží

celý rozdíl mezi

námi a nynější vládou.

226

Vláda hledá moc Rakouska v slabotě
a v spotřebování jednotlivých národů
a chce jich k tomu

patrně jen co materialu užívat: my
myslíme, že moc Rakouska jedině se
hledati musí v moci

a v květu jednotlivých národů. V
podobenství dalo by se to asi
následovně vysvětliti: Jeden

praví, já jsem mocný, já mám deset služebníků, a ukazuje při tom na jeskyni temnou, ve které

jeho deset služebníků se svázanýma rukama a nohama leží. Druhý praví, já jsem mocný, a za

ním stojí deset svobodných, jeho milujících, šťastných přátel, hotových vždy k jeho pomoci.

Který z těchto dvou jest mocnější?
Kdo má oči k vidění, viz!

Mluvme bez pochlebenství a bez obyčejných formulí o oddanosti k

Rakousku. Jakých má až

posavad Slovan, Maďar, Vlach atd
přirozených příčin milovati
Rakousko? Co užil až posud v

Rakousích dobrého? - Velmi málo,
tak že každý mnohem pamětlivější
jest nesnází,

pronásledování a útisků zažitých než
dobrodiní. Bud'to byli národové tito
mocí zbraně proti

své vůli ke služebnosti přivedení,
aneb moci absolutní též ve slepé

poslušnosti udržování. O

nějaké tedy přirozené a dědičné
náklonnosti a lásce ke státnímu
spojení rakouskému nemůže

tady býti žádná řeč, což beztoho
zkušenost ukázala v r. 1848 a 1849.
Kterí národové v těchto

dobách podporovali Rakousko, činili
to jen proto, že doufali na změny
dobré a na lepší

budoucnost. Z nějaké přirozené lásky
k Rakousku nemohl to jistě žádný
učiniti.

Vůbec dle našeho mínění -
podporovaného ostatně zkušeností
dějepisnou - láska nějaká

občanů k jistému státu nikdy se nedá
vyváděti z nějakých povinností
naučených, nýbrž

zakládá se vždy buď na přirozeném
citu, jenž slove národnost, dle
kterého člověk se svými

rodáky milerád zlý i dobrý osud
nese, aneb se zakládati může na
chladném rozumovém

přesvědčení, že právě v tomto státu
nejlépe jest žít našemu národu, že
státní spojení, ve

kterém žijeme, nejvíce užitku a
výhod nám poskytuje. Pochlebníci
znají ještě mnoho jiných

příčin oddanosti k státu které
rozličnými jmény jmenují, na které
však ani tito pochlebníci

sami potají nevěří, tím méně tedy
kdo jiný.

Kde tedy obě tyto příčiny: cit
národnosti a přesvědčení o dobrotě

státu spolu zároveň působí,

tam zajisté náklonnost občanů k státu
čili patriotismus velikého stupně a
pevné vytrvalosti

nabude. Zůstavujeme však pánům
ministrům našim, aby si sami mezi
dvěma očima každý

pomyslili, jak dalece až posud v
Rakousích mají místa a platnosti obě
ty příčiny, vedoucí k

patriotismu! Jakých užitků z toho má
až posud rakouský občan, že jest

rakouským občanem, o

tom snad se nedá mnoho mluvit, a
jisto jest, že nám naše rakouské
občanství až posud nikdo

nezáviděl, ne snad abychom myslili,
jen nějaké občany anglické,
francouzské, belgické,

sardinské, americké - i strany většího
počtu tureckých se v toni ohledu
vsaditi vždy hotovi

227

jsme. Jestli nás ale cit národnosti až

posud k Rakousku poutati mohl, k
Rakousku, jehožto

vláda své časopisy o našich
národnostech bez slova ultra,
fanatismu a podobných ani mluvit

nenechá, ačkoli jinak oficielně vždy
„rovnoprávnost“ se ještě trmácí - o
tom má celý svět již

davno hotový nezměnitelný úsudek.

Považujme jen tyto okolnosti
výhradně z českého stanoviska. Nás
Čechy se slovem a slibem

rovnoprávnosti nikdo nepotěší a
neupokojí, neboť jsme v tom ohledu
již, jak říkáme, jednou

zpraženi. Po bitvě na Bílé Hoře a po
vítězství Ferdinanda II. a jezovitské
strany nad českým

povstáním, zaručena jest nám byla
místo předešlé ústavy a panující naší
české národnosti ve

zřízení zemském a odpřísahnuta
několikrát rovnoprávnost národní a
také jistý způsob

konstituce, totiž povolování daní. Jak

daleko to ale s tím slibem došlo,
víme všichni tuze
dobře.

Nyní nám jest národnost a ústava
opět zaručena: od té krátké doby
však již vychází k této

zaručené rovnoprávnosti jedna
vysvětlivka po druhé, s kterými tato
ubohá rovnoprávnost den

ode dne více pelichá. Předně řeklo
se, že mezi všemi českými úřady jest
jednací řeč německá.

Dále řeklo se, že soudy vyšší též po německu jednají i v českých rozepřích, a apellaci Pražské,

která byla již počala ve zvláštním českém senátu jak se sluší a patří věci českých stran

projednávat, zamezilo se to. Kasační dvůr t.j. nejvyšší soud jest ve Vídni pro nás, a budeme

při něm s českými přemi odevzdáni jako u všech vyšších soudů vůbec do milosti referenta,

čím se pro nás všechny vyšší

instance místo sborových soudů
stanou soudy jednotlivých osob.

Poněvadž se u vyšších soudů nebude
česky jednati, budou brzy sedat v
našich českých

soudech mužové, jejichžto celá
čeština bude záležití v nějakém
vysvědčení^{[1](#)}.

Ve školách nebyl p. ministr Thun,
bývalý český vlastenec, až posud
nikdy v stavu, kromě

některých hraček, zavésti nějakou

rovnoprávnost. Jak se při dříve
navržené organizaci a

centralisaci obcí zamýšlelo od
ministerstva vnitřních záležitostí naší
rovnoprávnosti

posloužiti: toho se snad dovtipil
každý z naší polemiky proti tomu.
Cítíce od zdaleka

nepřítele, doráželi jsme tak dlouho,
až konečně pan ministr přece upustil
prozatím od svého

plánu. Že volební řád českého sněmu
tak vědomě sestaven jest, abychom

my Čechové,

přirozená veliká většina, měli méně poslanců a hlasů na českém sněmu než Němci: to jsme

dokázali hned v prvním svazku „Slovana“ až k nepochybnosti, a vládá pohnavši nás proto k

soudu, upustila dobrovolně ode všeho, a vydala nam svazek zabavený na důkaz, že si netroufá

obstáti proti našim pravdivým výčitkám před soudem. Zařízeno to

tedy tak, abychom se ani

na českém sněmu nemohli hájiti o
svou národnost, jsouce tam v
menšině, při čemž však ještě

228

naději míti musíme, že z vyvolených
130 Němců bude alespoň tolik
spravedlivých k nám a

liberálních, abychom alespoň ve
spojení s nimi mohli hájiti své právo.

Z toho všeho jest ale patrné, že u
nynější vlády není naše

rovnoprávnost v dobrých rukou, a že
jestli se již nyní z počátku takové
pokusy dějí, dále ještě smělejší se
podniknou.

Podle rozdělení Haliče v tři kraje s
vytlučením sněmu zemského, podle
německé kolonisace

Uher od vlády horlivě zamýšlené,
podle zřízení vojvodiny srbské atd.
atd. atd., vidíme ze

všeho, že vláda předně všechny
národnosti co možná rozkouskovati a
seslabiti, za druhé je

všude Němci jak náleží proložití a
prosypati zamýšlí, aby se pak pod
firmou rovnoprávnosti

němčina všude vedle jiných jazyků
uvést mohla k dalším lepším
potřebám. Ku příkladu bude

vycházeti (risum teneatis) úřední líst
pro Těšínský kraj ve třech jazycích
vedle sebe tištěných,

německy, polsky, česky a to ještě prý
česky s vyhýbáním se prý co možná
nově tvořeným

naším českým terminům (tedy novou nějakou a obzvláštní češtinou): divno tu je, že v Dolních

Rakousích, kde jistě v poměru mnohem více bydlí Čechů než v Těšínsku Němců, nevychází

nic českého úředně!? - Avšak tomu všemu všichni dobře rozumíme.

Praví se, že i Uhersko má býti zřízeno s pomínutím zemského sněmu a rozděleno jen na

několik krajů: tím by bylo ovšem zřízení Rakouska dokonáno - na

papíře.

Poznámky

1 V Praze ku př. stal se jeden pád, že kovaný Němec, úředník, jinému kovanému Němci,

nižšímu úředníku, dal platné vysvědčení, že umí česky.

Pozorovatel politický

H. B. Očekávaná zostření proti tisku a jmenovitě proti časopisům vylézají poznenáhla z

ministerských tobolek jedno po druhém, a zdá se, že páni ministři mezi sebou dobře role

rozdělili; finanční a obchodní ministrové již vypálili své rány, očekáváme tedy ještě p.

ministra vnitřních záležitostí, jenž bezpochyby vystřelí nějakou nejhlavnější pumu. Co se až

posud stalo, to ještě nezničí svobodu tisku, pan finanční ministr zdražil jen inseráty (teprv od

listopadu), pan ministr obchodu

zdražil porto (teprv od 1. ledna 1851)
a ačkoli tím časopisy

229

zvláště lacinější utrpěti musí, což se
zdá být ostatně také hlavním účelem
ministerstva, aby

totiž lid obyčejný mnoho nečetl a
svou zděděnou nevědomost zachoval
i na potomky: přece

při tom všem svoboda tisku, první
svoboda občanská, stojí ještě.

Vydavatelé časopisů

tendenčních, jejichžto časopisy
nejdou jen nějaká obchodní a
výdělková spekulace, a politické

strany, které časopisy ve svém
smyslu psané vydávají, najdou si
zjistě prostředků proti

takovým nepřátelským útokům
ministerstva. Pokud jest ještě možno
mínění své pronést bez

jiného odpovídání, než před soudem
porotním - stojí vždy ještě svoboda
tisku. Kdyby jednou

nynější ministerstvo na svých

cestách a pokusech protijinak
smýšlejícím překročilo i tuto

hranici zaručené svobody tisku,
kdyby, jak se praví, již vydávání
časopisů záviseti mělo od

povolení vlády aneb něco
podobného, pak teprva zahalivše
hlavy, pomyslíme si: Finis

Austriae! Do té doby však nesluší
ještě od vytrvanlivosti upouštěti,
nýbrž snášeti a řídit se dle

okolností. - Nejpečnějši ponětí o

výbomosti obecního řadu pro město
Prahu podává nám

vyvolení známého pana Ondřeje
Haase (nyní préses nazvaného) od
první třídy na

Hradčanech. Celá Hradčanská první
třída má jen 10 voličů, z těch volilo
8, a z těch dostal pan

Haase, kterého tam Mlttelpartaj ve
vší tichosti za kandidáta postavila, 4
hlasy, a druhý

kandidat též čtyry. Což dělat: jeden
volič nebyl v Praze, honem tedy

slavná Mittelpartaj

poslala ve fiakru pro toho devátého
voliče, jenž také za tu čest tak
dobrotiv a laskav byl, že

svůj hlas p. Ondřeji popřál a tím jej
šťastným údem městského výboru
učinil. Pan Haase bude

tedy ve městském výboru co
skutečný representant 4 mužů z
Hradčan a toho pátého ve fiakru

přivezeného, a co morální
representant dvou velikých

kulturních faktorů Pražských, které
svoje sídlo na Hradčanech mají, totiž
vojenského soudu a kapitoly
kanovnické!

- Aby žandarmerie v žádném spojení
s ostatním občanstvem nestála,
budou prý míti

žandarmové také své zvláštní kněze,
tak jako by žandarmové pobožnost
svou s ostatními

občany konati nemohli. Radíme p.
ministru Bachovi, aby též zavedl
ještě zvláštní hudební

sbory pro žandarmerii. Tuto radu
nedáváme bez důležité příčiny.
Známo totiž, že říšský sněm

„pro veliké přípravné práce“ na
žádný způsob ještě tak brzy svolán
býti nemůže, a jestli, jak

nedávno psaly vládní noviny,
ministerstvo nemíní svolati sněm
říšský dřív, pokud naše

finance v lepším stavu nebudou,
troufáme si tvrditi, že nebude říšský
sněm náš svolán ani v

tomto století 19tém. Co si ale v tak
dlouhých vakacích počne náš poctivý
a národu vždy věrný

vlastenec a muzikant pan Jelen,
archivář říšského sněmu in partibus
infidelium? On zajisté až

dokončí své nynější zaměstnání, totiž
obohacení archivu a bibliotéky
říšského sněmu, k vůli

kterému nyní v čas voleb v Praze
sedí, bude se musit zase z dlouhé
chvilé navrátiti ke svému

oblíbenému chytání ryb a raků a

naplní ještě do konce archiv říšského
sněmu samými raky!

230

Pročež myslíme, že by pro tohoto
velmi činného muže nebylo na ten
čas žádného

příslušnějšího místa, nežli aby se stal
kapelním mistrem u žandarmerie. Ó
jak by mu krásně

slušely ty fangšňůry! Jedinou
výminku by si snad udělal p. Jelen,
kterou by p. Bach svému

miláčku, jakožto kapelnímu mistru
povolil, totiž nositi místo pruské
pikelhauby svornostskou

čepici. Pan Jelen totiž chová, jak z
dobrých pramenů víme, jakousi
zbožnou úctu ke

svornostské čepici. Svornostské
čepici - říkává on prý - děkuji já celé
své štěstí. Bez ní bych

byl odkvetl někde v koutku
gubernialního archivu v Praze;
kdybych byl neměl na hlavě

svornostsku, nebyli by mne vyvolili

za poslance na říšský sněm, nebyl
bych se stal z

nedůstatku jiných potřebných
vlastností - „Ordner des Hauses“, to
jest dohlížitelem nad

hospodským, nad kuchyní a
služebnictvem sněmu v Rakousích!
Svornostskou čepici, a ne

Jelena, vyvolili do sněmu, proto ctí
Jelen svornostku, a nosí ji vždy na
prsou pod kabátem! -

Při této příležitosti musíme -

abychom p. Jelenovi ještě i pro
budoucnost zachovali místočko

na sněmu - podotknout, že mnozí jen
z nedorozumění říkají, jako by p.
Jelen byl odpadl od

strany liberálně národní. To ale není
dokonce pravda. Naopak p. Jelen
náleží k nejperfidnější

opposici, ale hraje roli Wallenroda.
Známa jest anekdota, kdežto bratr
jistého apoštola

mírnosti jsa na mol opilý, pravil, že i
on jako bratr jeho náleží ke spolku

mírnosti. „Bratr káže

proti opilství - pravil - já ale dávám
na sobě výstrahu!“ Tak i p. Jelen
ukazuje na sobě, jaké

jest ministerstvo, které takových
nástrojů a přátel jako on jest, užívá. -

- „Všechna moc vychází od Boha, a
kdo má moc, má ji od Boha. Kdo se
protiví

vrchnostenským orgánům této moci,
jest rebelant proti Bohu!“ Tak kázal
prý -jak „Presse“

píše - jeden misionář v Linci, a dodal
prý ještě proti novinám jistého
smýšlení, „že prý by jim

nechal oči od havranů vyklovat.“
Štěstí tedy ještě pro nás, že havrani
jsou moudřejší a

lidumilovnější než misionáři
ligurianského cechu. To by tak
ovšem bylo posvácení pro jisté

„muže Boží“, kdybychom byli
všichni slepí, kdyby nám mohli
nechat od havranů vyklubat

oči a od kolčavic vyhrýzti mozky!

Všechna moc pochází od Boha, tedy
i moc loupežníka,

jenž co na silnici chytne, porazí,
zmrzačí a oboře, i tato moc pochází
od Boha, a hříšník

každý, kdo se protiví. O Bože!
odpust' jim, neb nevědí co mluví.

- „Wanderer“ Vídeňský horší se
velice, že se má stát staroměstské
gymnasium v Praze

českým, a mluví ve své horlivosti již
něco „o podkopání hlavních kořenů

Němectva v

Čechách.“ Tak mluví i ti Němci,
kteří se pořád za nestranné vydávají !
- Věru, vidouce toto

okolo sebe se díti, musíme již
vyřknouti, že nám v Čechách jiné
pomoci nebude, než budeme-

li zrovna tak nestydatí jako naši
protivníci! S poctivostí zdá se již, že
daleko nedojdeme.

231

Každému jest beztoho povědomo, že

celé vyučování vyšší až posud
navzdor rovnoprávnosti

bylo skoro zcela německé, nyní se
má jedno gymnasium státi českým
(ještě k tomu asi jen z

polovice, neb se bude jen některým
předmětům česky vyučovati, a větší
část přece ještě v

němčině) a ejhle! jaký hluk již tropí
naši nepřátelé, jako by se jim křivda
dála. Tato taktika

není věru tak špatná, a proto snad
nebude škodit, když i my se tomu od

těchto pánů přiučíme,
a proti ním to obrátíme.

- „Wanderer“ chce vědět, že prý 40
velkých a nejvíc vysokošlechtických
statkářů českých

zadalo žádost k vládě o brzké svolání
zemského sněmu českého. V této
žádosti prý se

protestuje proti zrušení desátku
horního, který prý nikdo jiný právo
nemá rušiti než sněm.

Vídíme tedy, že se pan hr.

Wurmbrand jako červená nitka táhne
ve všem tomto jednání. Snad

ještě nezapomnělo čtenářstvo na jeho
inzerát ve „Víd. Den.“, kdežto se
nabízí jeho svědomí,

dávati dobrovolně tento horní
desátek!

- „Reichszeitung“ má telegrafickou
zprávu ze Zadru v Dalmatsku, která
co telegrafická zpráva

tak směšná jest, že ji musíme
doslovně podati. „V Zadru dne 15.
září. Zřízení c. k. rakouského

konsulatu v Bosně velmi zvýšilo
důvěru k Rakousku a vidíme zde
rakouské bankovky obíhati.

Omer paša vystavil na jednom
pahorku u Sarajeva 148 kanonů.“
Nemůžeme si jinak mysliti,

než že toto zvýšení důvěry proto jen
honem rychle telegrafováno jest, aby
zatím, než by pošta

odešla zase neuchladlo. Jak
nemotorně ale směšně jest
telegrafovati, že někde obíhají

bankovky rakouské, to pocítí ještě každý, kdo má v sobě jen jiskru humoru! Škoda, že pan

telegrafista zapomněl dodat, jestli paša těch 148 kanonů vystavil proti těm bankovkám neb

proti jinému nepříteli. Tedy důvěra k Rakousku roste v turecké říši: špatné to znamení, kdyby

raději rostla důvěra k Rakousku a jeho co písek mořský nesčíslným bankonotám někde jinde,

tam kde musíme na ně 15-20 procent

ažia platit, pak by si to mohla nechat
„Reichszeitung“

telegrafovat!

- Arcibiskup Cagliarský (v
Sardinsku) dal - jak opět telegrafuje
„Reichszeitung“ -

vykonavatele sequestrace v jeho
paláci do klatby církevní! - Inu můj
Bože! vždyť i každé to

zvírátko brání se svou zbraní proti
nepřátelům, proč by tedy i arcibiskup
Cagliarský neužil své

přirozené zbraně totiž proklínání a
vyloučení z církve. Kdyby mu
kuchař přesolil polivku,

vydá naň kletbu a exkomunikaci,
kdyby mu soused vypásl kus obilí,
vyloučí jej z počtu

věřících, a když mu přijdou od úřadu
se sequestrací, prokleje je, aby
spasení věčného

nedosáhli! -

232

- Ta samá „Reichszeitung“ píše zcela

chladnokrevně z Hradce Štýrského,
že prý tam byl večer

od silné vojenské patroly zatknut
nápopěda divadelní, poněvadž prý
vedl demokratické řeči. -

V Hradci Štýrském přece není
obležení - pokud nám známo - a
vedení demokratických řečí

není v žádném paragrafu zákonů co
přestupek zapovězeno, kromě toho
však vojenská patrola

není žádný orgán soudů atd. Kdo
nám vysvětlí jak máme tuto zprávu

„Reichszeitungu“

zastrčit do ústavy od 4. března?

- Rakousko jest nyní
nejfoederativnější stát na celém
světě; v každém koutě, v každém
městě

panují jiné zákony a jiná správa, a
rozdíl mezi nynějškem a mezi
opravdivou foederací jest

jenom ten, že nynější řízení není
národům přiměřené, milé a od nich
samých ustanovené, jako

to my foederalisté chceme.

Považujme ku př. obležení. V Praze
zapověděli vojenští úřadové

časopisům psát proti hierarchii,
slyšme nyní jak o tom píše jeden
časopis pod protekcí

Vídeňského obležení vycházející:
„Musíme vyznati, že ukazuje náš
vojenský guvernér p.

Welden veliký státnický takt u
porovnání s Pražskými vojenskými
úřady. Nikdy se nedal p.

Welden zneužívati co nástroj a

omámenec hierarchie, jako Pražští
vojenští velitelové. Pod

řízením p. Weldena nebylo
časopisům nikdy zabráněno, proti
přechvatům klerikálním se

opíráti.“ Jaké podivné věci dějí se
pod křídly orla rakouského!

- Ač koli jinak nedržíme mnoho na
podávání místních zpráv, nemůžeme
se tentokrát

nezmíniti o tom, že v neděli tuto
navštívil Kutnou Horu pan ministr

Schmerling. Že byl od
zdejších všelikých autorit uctivě
přivítán, rozumí se samo sebou, že
též i neodvislí údové

zdejší městské rady chválili
nenucené a vlídné chování p.
ministra, musíme doložit. Ostatně

však při známé již náklonnosti p.
ministra Schmerlinga k cestování
zatajiti nemůžeme

následující uvážení. Pan ministr
přijel do Kutné Hory mezi 12 a 1
hodinou s poledne a odjel

asi v 6 hodin večer téhož dne.

Odpočteme-li čas pouhého formálního představování, obědu

atd., vidíme patrně, že p. ministru příliš málo času zbylo k něčemu jinému. Má-li však

cestování ministrů nějaký užitek vydati, zapotřebí jest, aby se na místě samém o úřadování

přesvědčili, aby měli příležitost osobní rozmluvou potvrditi úřednictvo v pravém konstitučním

chování. K tomu účelu by bylo
ovšem nejlépe, kdyby p. ministr
přijel bez ohlášení, bez

uniformy a bez hvězdy a nemluvil
pouze oficiálně, nýbrž také privátně
s jinými než

oficiálními lidmi. - Ostatně musíme
zde zvláště doložit, že toto nebylo
od nás praveno snad

z ohledu zdejších soudů, o kterých se
nemůžeme jinak, než pochvalně
vysloviti. Jsou však

mnohá jiná suchá a trnovitá místčka

na stromě našeho soudnictví, na
kterých by tak jednou

neškodilo z čista jasna nějaké
ministerské hromobití pro očistění
vzduchu soudního kanceláře.

233

- Že není každý katolický biskup
takový, jako někteří, které zde ani
jmenovati nepotřebujeme,

o tom nedávno dal důkaz pan
arcibiskup Pařížský Sibour. Tamnější
ultramontánský časopis

„Univers“ již dlouhý čas sobě počíná způsobem, jaký nyní vůbec zas přišel do módy mezi

našimi červenými nebešťany. Chválí španělskou inkvisici, pálení kacířů, věří v kroucení očí

obrazu Riminského a podobným nejnovějším zázrakům. Pan arcibiskup Pařížský dal ale

najednou do „Journal des Débats“ vytisknouti pastýřský list, ve kterém se řeči Universu o

inkvisici co neznabožství vyhlašují a

ve jménu kněžstva francouzského
protestuje proti

domněnce, že by zázraky Riminské
za takové drželi. Arcibiskup
napomíná Univers, aby

obrátil, a hrozí mu, jestli od svého
nekřesťanského směru neupustí,
nejpřísnějším vykonáním

církevních trestů. Vydavatelé tohoto
časopisu (hr. Montalembert a
Veuillot, nekněží, kteří

církve katolické za nástroj reakce

politické užívatí chtějí), slibují sice, že se podrobí nyní, ale

že budou hledati další právo v Římě. Tím se tedy rozdělili katolíci francouzští na dvě strany,

na pravou křesťanskou, která drží s arcibiskupem, a na jezovitskou Universu, a může to být

velmi důležité, protože také větší část biskupů zdá se býti stejného mínění s p. arcibiskupem

Pařížským. Není nemožné, že temná strana, panující nyní v Římě, chování

toto arcibiskupa

Pařížského za kacírství prohlásí.

- Jako z čista jasna překvapila nás telegrafická zpráva z Londýna velmi krátká sice, ale jadmá.

London, 5. Sept. F. Z. M. Haynau ward vom Pöbel arg miszahandelt, zněla tato zpráva v

„Reichszeitungu“. Jinde zase to zní: Haynau wurde vom Volke fürchterlich miszhandelt. -

Česky se nedají tato slova dobře

přeložiti, neboť slovo miszhandeln,
znamená vždy tolik, co

výprask, musíme tedy této
telegrafické zprávě rozuměti asi tak,
že p. Haynaua v Londýně

anglický lid nerázně zbil.

„Reichszeitung“ píše o tom, že prý
nakloněna jest ještě pochybovati

o této zprávě, že prý se mysliti
nemůže, že by hostinského práva tak
hanebně se zneužívalo v

Anglicku, a že by vláda anglická
byla zameškala p. Haynaua náležitě

ochrániti. - Takové řeči

„Reichszeitungu“ jsou ovšem více slova, bez ohledu mají-li jaký smysl. Nemajíce sice ještě

obšírnějších zpráv, nemůžeme ovšem věděti, jak a kterak se celá věc přihodila, ačkoli v

pravdivost této zprávy velmi věříme, znajíce dobře smýšlení lidu anglického o p. Haynauovi a

jeho divoké zuřivosti. Kterak ale vláda anglická může zameziti, aby

lid anglický někde na

ulici Londýnské p. Haynauovi
nevybil, to bychom věru rádi slyšeli
od „Reichszeitungu“. Snad

měla s p. Haynauem pořád nějaká
setnina vojska táhnout po ulicích,
aneb měla jej vláda

anglická lidu ukazovat jen v železné
kleci, aby přístupu neměl? - My se
také ani nedivíme této

události, a ačkoli nejsme nikdy
přatelé násilí, přece se z ní radujeme,
a hned povíme

„Reichszeitungu“ proč. Protože touto událostí krásně zase prakticky ukázalo se ponaučení: Co

234

nechceš sám, nečiň jinému! Víme, že v nejnovějších časech mnozí rakouští generálové

nechali jiné občany holí prát, a že se této hrubosti „Reichszeitung“ nikdy nedivila. Poněvadž v

zákonech našich nyní nic o holi nestojí, musí každý viděti, že jenom

dle práva mocnějšího

takové tlučení se provozoval [lo1](#), což
tedy, když luza Londýnská s p.

Haynauem též dle práva pěstního,
dle práva mocnějšího nakládá, jest to
něco jiného? Či žádá
„Reichszeitung“ od luzy

anglické více, než od? Víme sice,
že tímto článkem leckdo z těch, koho
se to týká, uražen

bude, avšak jest zapotřebí,
považovati všeckno dle stejné míry,
zatracovati hrubé násilí všude,

a držeti se zákonitosti všude, ne ale
sám dělati co se líbí, a od nikoho pak
nechtít to samé

trpět.

Poznámky

1 Nedělo se to však jen v obležení a
od vyšších vojenských mocností: ku
př. nedávno v

Kolíně, kde přece žádné obležení
není, hr. Wallis, tuším poručík neb
nadporučík pěchoty,

nechal jednoho asi 16tiletého

výrůstka chytiti veřejně na ulici, do
kasáren jej zavléci a tam mu

dal asi tolik ran holí vysadíti, kolik
let mu bylo. Daly by se vůbec o
tomto kolínském panu

důstojníku, který již někam jinam
přesazen jest, obšírné kroniky psáti,
jak tam vládnul.

Mistr Jan Hus

H B. Obyčejně pozorujeme u všech potlačených národů, že velmi málo znají své vlastní

dějiny a ony muže, kteří ve věcích minulých se svatou horlivostí hájili práva své vlasti a

přičiňovali se o vznik svého lidu. Jest to skoro již přirozená vlastnost veškeré činnosti

politické, že se téměř jenom podle zdaru považuje: ten samý čin, to samé snažení, které svět,

jestli se podaří za největší ctnost a slávu prohlašuje, odměňujíc je největšími dary a

hodnostmi, ten samý čin, to samé snažení jest zase největším zločinem, jestli se nepodaří, a

vede v tom pádu třeba až k šibenici. Na rovině tam stojí proti sobě dvě vojska, jedno volá „ať

žije král!“ druhé volá „ať žije republika!“, obě vojska volají Boha na pomoc pro svou

spravedlivou věc. Bitva se skončí,
poražená strana opustila bojiště a
rozprchla se, vítězná

strana zasedla již na soudnou stolicí
a počala hned do žalářů a na šibenice
odsuzovati může ze

strany poražené co „úhlavní zrádce a
buřiče“, kteřížto úhlavní zrádcové a
buřičové, kdyby

235

sami byli vyhráli, by rovněž zas
seděli na soudních stolicích a
odsuzovali by své nynější

soudce též co úhlavní zrádce a buřiče
do žalářů a k šibenicím.

Tuto úvahu musili jsme předeslat
slovům některým, ježto chceme
věnovat muži, kterého

pokládáme - dle našeho mínění - za
jednu z prvních hvězd na obzoru
českého národa, kterého

alespoň, pokud nám popřáno bylo,
okem od předsudků protřelejším
hleděti na dějiny naše,

přede všemi ostatními nejvíce

milujeme. Známo jest, že až posud
strana jezovitská v církvi

všelikým způsobem hleděla pokaliti
u našeho lidu jméno a památku muže
toho, a podařilo se

jí skutečně tak dalece, že mistr Jan
Hus, jenž umřel pro svůj národ a pro
svobodu, a kterého

ctí vzdělání mužové všech národů,
právě u svého vlastního lidu, pro
který tak mnoho učinil a

přetrpěl v nevážnosti byl, že se
jméno jeho od nevědomé sprostoty

jen s jakousi ošklivostí

vyslovovalo. Tak daleko byl
zakořeněn onen chytře rozšířený
předsudek, že si až posud málo

kdo troufal s úctou příslušící
zasluhám a obětím tohoto
mučedníka o něm mluvit, boje se

staré nepřítelkyně jeho, až posud
panující hierarchie.

Není účel tohoto našeho článku,
podati životopis mistra Jana Husa,
dokonce by se také mýlil

ten, jenžto by očekával, že budeme
veškeré církevní učení Husovo
zastávati, a snad

dokazovati, že se od katolické
dogmatiky v ničem neuchýlil, a že se
zde pouštěti budeme v

rozbírání otázky, zasloužil-li právem
jméno kacíře, čili nezasloužil: samé
to věci, na které my

z našeho stanoviska ani zřetel
nemáme, spokojující se strany toho
jen neomylnou pravdou, že

jest v každém ohledu menší vina

uchýliti se v něčem od dogmatiky
katolické, nežli páliť a

mučiti svého, byť i chybujičího v
učení bližního!

Zdá se nám však, že až posud mistr
Jan Hus příliš obmezeně a
jednostranně považován byl

jen se stanoviska katolicko-
dogmatického a že se zanedbávalo
považovati jej se stanoviska

národního, politického, literárního,
na kterémžto stanovisku se hlavně

my nyní postavíme. Až

posud byl obyčej náš při vyslovení
jména Hus jenom mysliti na rozepře
církevní, na půtky

hierarchické: my však chceme
ukázati, že pro nás Čechy byl Jan
Hus důležitější ještě v jiných

ohledech, než právě v církevním, a
že jeho zásluhy o vlast v národním,
politickém a literárním

ohledu, jsou v každém ohledu veliké
a zasluhující především naší veliké
úcty a vděčnosti.

Mýlil by se ostatně velice, kdo by
myslil, že osud Husův a jeho ohavné
usnircení pocházelo

hlavně z příčin náboženských,
přesvědčíme se, že mnohem více tu
jiné a jmenovitě národní a
politické příčiny působily.

236

Čas, ve kterém se vyskytl v národě
našem tento znamenitý muž, dal by
se asi v krátkosti takto

popsati. Za císaře Karla IV., krále našeho, velmi pečlivého o zvelebení národa českého,

nabyla vlast naše zvláště veliké váhy naproti jiným zemím. Karel IV. hleděl se všech stran

vábiti do země užitečné vědomosti, tím a zvláště založením vysokých škol v Praze, stala se

Praha střediskem jakýmsi nejen Čech, nýbrž i ostatních okolních zemí. Právě ale tím počal se

v zemi české a zvláště v Praze

zmáhati velice vliv cizinců, zvláště
ale Němců, již dříve do

země hojnými privilegii
vábených, kteří počali velmi na újmu
býti vlastním slovanským

obyvatelům země naší. Vysoké školy
Pražské podávaly zvláště mnohým
Němcům příležitosti

vtirati se do úřadů, církevních
prebend atd. v království Českém, a
vytisknouti z nich domácí

rozence. To, co až posud vidíme v

Čechách, totiž utiskování lidu
slovanského skrze německý,
nadsazování Němců nad Čechy, dalo
se již mnohem dříve v Čechách a
jmenovitě po Karlu

IV. ve velmi hojné míře. Na
vysokých školách zvláště vedli
cizinci, hlavně Němci, veliké
panování, což domácím tím nemilejší
býti musilo, že byli jako odstrčeni
sami ve svém
domově.

Z druhé strany však způsob
tehdejších škol byl takový, že si
nejvíce v jakýchsi učených a
neužitečných hračkách a marných o
slova hádkách libovaly, málo sáhajíc
do života

skutečného, že jmenovitě tyto školy
pranic si poučení a povznesení lidu
nehleděly, jsouc

jenom výhradně pro jisté stavy, tak
že lid sám při všech takových
školách vždy stejně

nevědomý zůstal.

U nás v Čechách ale již dříve před
Husem povstali jednotliví mužové,
kteří neužitečnost

podobných školních hraček uznávali
a o pravé vzdělání lidu pečovali. V
osobě Husa ale

dosáhlo toto snažení teprva pravé
určitosti, v mistru Janu Husovi spojil
se odpor proti

neslušnému vlivu Němců, touha po
vzdělání a zvelebení českého lidu,
osvobození jeho od

útisků zhejralé a nevzdělané
hierarchie v jeden určitý a
sebevědomý celek, jakož vůbec

tenkrát ani jedno bez druhého obstáti
nemohlo.

Nic není nového pod sluncem a věci
se ustavičně opakují: tak vidíme v
mistru Janu Husovi

bojovníka pro liberální a národní věc
za jeho časů, a skoro ve stejných
okolnostech, jako i my

nyní zase bojujeme. Mistr Jan byl
hlavní původce toho, že Čechové

dostali převahu na

vysokých školách v Praze, on přivedl
lid k vědomí své národní důstojnosti,
mistr Jan Hus jest

jeden z hlavních zakladatelů
literatury české, on jest ten, jenž
porazil v Čechách moc

hierarchie a uvedl lid k pravému
rozumění křesťanského učení ve
hlavních věcech¹, on jest hlavní
bojovník pro svobodu slova a učení,
ovšem ne v nynějších formách,
poněvadž tenkrát

ani tisk vynalezen nebyl, nýbrž
ústním rozšiřováním pravd co vůdce
na vysokých školách, co

kazatel Pražský a cestující kazatel po
rozličných krajích země a konečně i
co dopisovatel.

Pružnost, kterou za těchto časů
projevil národ český, a duševní síla,
kterou vynikl jako jedním

rázem nade všechny ostatní okolní
národy, ukazují nám nejlépe velikého
ducha mistra Jana

Husa, jehož musíme patrně uznat a považovat za původce všech těchto pokroků.

To co nyní až posud pozorujeme v Praze, totiž že Čechové jak v náboženských tak i

politických věcech liberální strana jsou. Němci naopak vždy z větší části reakce se drží, to

bylo zrovna tak za času Husova. Tak na vysokých školách byli všichni tři cizí národové proti

reformám Husovým, a spolu s jejich
odejítím z Prahy, zvítězila hned na
vysokých školách

liberální myšlénka strany Husovy, a
proto žalovali již tenkrát nepřátele
jeho zrovna jako až

posud proti nám žalují, že prý totiž
svým kázáním plodí nenávist mezi
Čechy a Němci. Tedy

ta taktika, s kterou se Němci v držení
nadvlády a nadpráví svého udržeti
chtějí, jest již velmi

stará. A když strana Husova se rázně

opřela proti nekřesťanskému
vyluzování peněz za

odpustky, a někteří mladí lidé dále
než slušno se ve své horlivosti
pustili, dal tři české

mladíky odpravit tehdejší
staroměstský obecní výbor, který byl
toho času německý. Hus sám

se vyjadřuje o jedné schůzce toho
času na radnici staroměstské proti
němu držané, kterou

přirovnává dle bible ke shromáždění

kněží a mistrů, faryzeů a zákonníků a
starších lidu, „že

lehko tu bylo Pálči vésti svou při s
hrůzou zbraní a pomocí všech prelátů
a všech Němců,

protivných pravdě Kristově.“ A po
odchodu německých profesorů a
studentů z Prahy, když

totiž Čechové na vysokých školách
tři hlasy již obdrželi, kázal Hus lidu
ve svém chrámě

Betlémském: „Dítky, pochválen buď
Bůh všemohoucí, žeť jsme zapudili

Němce a máme oč

jsme se zasadili, a jsme vítězi, a
zvláště děkujte panu Mikuláši
Lobkovickému, poněvadž jest

to vymohl ku prosbám našim u
krále.“ Že však to nemluvil Hus jen
co slepý nějaký nepřítel

Němců, nýbrž proto, že tím poražena
jest moc utiskující národ český a
nedadoucí vznikat

liberálnější myšlence, to vidíme
patrně z odpovědi, jakou dal Hus na

předhůzky svého sočení

proti Němcům: Nenávist mezi Čechy
a Němci jsem nikdy nepopouzel,
nebot' zajisté jest mi

dobrý Němec milejší, než špatný
Čech a byt' by ten byl vlastní bratr
můj.

Že se ostatně celá zášť Němců pro
horlivé usilování mistra Jana Husa o
zvelebení Čechů a pro

jeho liberálnost proti jeho osobě
obrátila, vidíme z toho, že si ani
netroufal do Říma jíti, aby

nebyl někde na cestě od nich
přepaden, že též, když r. 1412 na
Husa vydána byla hrozná

exkomunikace papežova s nařízením,
aby jej věřící jali a spálili, aby též
chrám Betlémský,

jakožto hlavní středisko liberálního
kněžstva zbořili, když pak Hus
nicméně přece v Praze byl

238

a kázal, jenom Němci chtěli vykonat
toto papežské nařízení. V hist.

univer. Pražské, vydané

od W. W. Tomka, z které tato data
vyjímáme stojí o tom:

„Němci Pražští chtěli dle rozkazu
bully sáhnouti také na Husovu
osobu, i sebrali se svolením

konšelů hlučně o samém posvícení
(2. října) všichni v odění a s meči,
samostřely, sudlicemi i

jinou zbraní. Tož sběhli se k
Betlému, když právě Hus kázal a
chtěli jej jmouti; než lid na

kázání shromážděný, ač bezbranný, s
takovou prudkostí se jim opřel, že se
zahanbením

spěšně musili ustoupiti. Tedy
shromáždili se brzy na to v radnici a
uzavřeli bulle zadost

učiniti, co se týkalo rozboření kaple
Betlémské, česká obec však obořila
se a přivoliti

nechtěla, načež oni o své vůli toho
učiniti nedůvěřovali se.“ Z toho si
nejlépe může vybrati

každý pravý stav věcí, a jestli nynější

němečtí spisovatelé pravdu mají,
když praví, že Němci

u nás byli rozšiřovatelé kultury.

Musíme totiž vědět, že právě strana
Husova vždy hlavně

dbala o poučení lidu, že též Hus
hlavně si zakládal na kázání, kdežto
toho času u katolíků více

na jiné ceremonie se drželo a kázání
se zanedbávalo; jeví se tedy samo,
kdo byl rozšiřovatel a

kdo utlačovatel vzdělání.

Že však Hus konečně na sněmu
Kostnickém upálen jest navzdor
císařskému bezpečnost jeho

zaručujícímu slovu, toho byli, jak se
v tom všeliká svědectví srovnávají,
opět hlavní příčina

jeho národní nepřátelé, kteří se ze
všech stran na sněm sjeli a proti
Husovi tam z veliké části

falešně svědčili, mezi jiným i tak
lživě a nemotorně, že sebe vydával
Hus za čtvrtou osobu

božskou!!

Již z těchto několika okolností vidí každý, jak velikou roli hrála při náboženských rozepřích

těchto národní zášť a každý nepředpojatý a dále hledící vidí v tom pořád se opakující boj

našich předků o svou národní bytnost a samostatnost. Jak dalece byl ale Hus zastavatelem a

bojovníkem pro svůj národ, jeví se nejlépe z toho, že jsa brzy před udělením Čechům tří hlasů

na universitě těžce nemocen, své
tehdejší přátele u něho shromážděné
prosil, aby, kdyby on

umřel, věrně stáli o spravedlivost a
osvobození svého národa. Že to
nebyla jen pouhá slova,

dokázal pak později při smrti své, že
ještě vždy jen na svou vlast myslel až
do poslední své

hodinky, jak se to ukazuje z jeho
psaní, z kterýchž tuto některé
výjimky podáme. Píšet' mistr

Jan Hus k pánu českému Janu

Chlumu, jenž s ním do Kostnice byl táhl:

„Nejmilejší příteli a přízní můj
nejvěrnější Jene, za tvou upřímnou
službu já ti dosti děkovati

nemohu, ale Bůh ti to hojně odplatí;
prosím tě neodcházej, až má pře
skončena bude. Mě bude

těšiti, když mne sami na hranici jíti
uvidíte, nežli abyste měli slyšet, že
jsem podvodně a lstivě

pravdu zapřel. - Pozdravuju všechny
mé přátele v Čechách, a vyříd'jim
ode mne, aby se za mne

modlili k Bohu, jenž by mně síly
dodal k přetrpělivému snášení všech
obtížností žaláře, abych

také bez reptání mou hořkou smrt
očekával. Mimo to také všechny
učitele a společníky

přátelsky žádám, aby v poznané
pravdě stáli setrvali.“

Pak jiné psaní ke všem krajanům:
„Jan Hus, učitel písma a v naději

služebník Boží, touží, aby

všickni věřící v Čechách, jenž Boha
z celého srdce milují, ustavičně v
milosti Boží

přebývajíce v ní život svůj skončili, a
po smrti věčného blahoslavenství
dosáhli. Staň se! V

Bohu nejmilejší věřící! nejen vás,
kteří jiným přikazujete a nad nimi
vládnete, ale také vás,

kteří jim poslušností povinni jste,
bohatí i chudí, vás všechny prosím a

napomínám, abyste

nejvyššímu Hospodinu poslušni byli,
slova jeho v uctivosti měli, je rádi
slyšeli, a s živobytím

bez ouhony pilně zachovávali.

Prosím vás, nespust'tež se pravdy
slova Božího, kterou jsem

vám podle psaného zákona jeho a
výkladu Otců nejen ústně kázal, ale
také písemně vykládal.

Prosím vás, ctěte a milujte kněží,
jenž mají mravy bez ouhony a
šlechtný život vedou;

zvláště ale ty, kteří na vinici Páně
hodně pracujete, čisté slovo Boží
zvěstují. Ale varujte se

lstivých lidí, nejvíce nešlechetných a
necnostných kněží, o kterých sám
Spasitel praví: že

zevnitř mají oděv ovčí, vnitř pak jsou
draví vlci. Vrchnosti a pány prosím,
aby s svými

ubohými poddanými milostivě
nakládali, spravedlivě s nimi
jednajíce. Měšťany prosím, aby

povinnosti svého stavu svědomitě
plnili. Řemeslníky prosím, aby
jsouce v bázni boží živi,

pilně svůj obchod vedli. Čeládku
žádám, aby svým pánům věrně
sloužila. - Především ale

nejvíce prosím učitele a kazatele, aby
nejprvé sami počestně a šlechetně
živi byli, pak tím

příkladem svým učedníky své k
cnosti vedli. Jim přísluší učedníky
vyučovat, jak se mají

umění oddat, ne pro lakomství a

marné důstojenství, nýbrž ke cti a
chvále Boží, k užitku obce

a svému vlastnímu blahoslavenství; v
nich vštípit mají bázeň boží, kteráž
jest základ

moudrosti. Všecky studenty při
vyšších školách, i také všecky jiné
školáky napomínám, aby

svým mistrům ve všech šlechetných
věcech poslušni byli a jejich příkladu
následovali; oni se

mají pilně v umění cvičit, kterým by

po čase čest boží rozmnožili, sobě a
svému bližnímu

prospěšnou službu prokazovati
mohli. - Při tom vás také všechny
žádám, abyste vysoce

urozenému pánu z Dubé, Janovi z
Chlumu, Jindřichovi z Plumlova,
Vilémovi Zajeci,

Mikulášovi a jiným zemanům
českým, moravským a polským,
zvláště ale oněm dvoum

prvním vděčni byli, že tak snažně o
mé vysvobození pracovali, pravdu

boží zmužile zastávali,

a kolikráte také celému shromáždění
tomuto na odpor se stavili. Jim
všecko můžete věřit, co

vám budou vypravovat; oni jsou očití
svědkové všeho! Oni při každém
vyslýchání přítomni

byvše slyšeli, co jsem nepřátelům
mým na články mně přiřčené
odpovídal. Oni dobře ví a

240

budou vám nepochybně vypravovat,

kteří z Čech byli moji žalobníci a jak bezbožné lži proti

mně přednášeli. Od nich se dovíte, s jakým povykem celé shromáždění na mne pokřikovalo;

co a jak jsem na otázky mně dané odpovídal. Jen se ptejte těch svědků, oni vám ještě více vecí

vypravovat budou. - Konečně vás prosím, abyste se za římského a za vašeho krále (Václava

IV., jenž byl vždy jeho podporovatel), jakož i za jeho

manželku, královnu vaši, horlivě k

Bohu modlili, aby ten milosrdný Bůh
s vámi a s nimi na věky věkův
přebýval. Amen. Toto

psaní jsem psal v žalaři na rukou a
nohou poutami sklíčený, očekavaje
po třech dnech ortel

smrti, ježž sněm na mně vynesel.
Věřte, že se té tak ukrutné sentence
nestrachuji, mámt' k

Bohu důvěrnost, že mne neopustí,
aniž dopustí, abych pravdu slova

zapřel, nebo bludy mně

falešně přičtené odvolal. Jak
milostivě Pán Bůh se mnou
nehodným služebníkem svým

nakládá, a mne v nejnebezpečnějším
pokušení pomáhá, někdy zřetelně
poznáte, až se po smrti

ve věčném blahoslavenství sejdem. -
O doktoru Jeronýmovi, mém milém a
věrném tovaryši

nic jiného neslyším, nežli, že také v
bíděném žaláři leží, očekáváje ortel
smrti jako já, a to pro

čistou víru, kterou vám Čechům
náležitě vykládal. Nicméně ale,
někteří Češi byli naši

nejhorší nepřátelé, jenž nás do rukou
nepřátel vydali a do okovů vrhli. Vy
pak ale modlete se

za ně, aby jim Otec nebeský odpustil.
- O to vás také, zvláště Pražané
žádám, abyste se o kapli

nebo kostel Betlehem bedlivě starali,
by v něm, jak dlouho se Bohu líbiti
bude, slovo boží se

kázalo. Satanáš se nejvíce na to místo rozhněval, znamenav, že v něm panství a moc jeho

největší škodu trpělo; proto také všechny jiné faráře a kanovníky proti tomu místu popudil. Já

ale doufám, že Bůh ten svatý dům svůj zachová podle své nám nezpytatelné vůle, a také udělí,

aby v něm budoucně svaté slovo jeho ještě více užitku skrze jiné přineslo, nežli se s mým

slabého člověka přičiněním stalo.

Tato pak jest má poslední žádost k
vám: milujte se ve

spolek, pravdu žádnému
nezamezujte, pečujte, aby nábožní a
nevinní násilně utiskáni nebyli.

Psáno v pondělí v noci před sv.
Vítem, t. j. 10. června a věrnému
příteli dáno.“

A psaní ke svému příteli Jindřichu
končí těmito slovy: „Nejmilejší
Čechové! budiž s vámi i se

mnou Bůh, pro jehožto zákon nyní

trpí tvůj nejmilejší Jindřichu,
opravdový přítel, Jan Hus.“

Již místo ono v dopisu mistra Jana,
aby vděční byli i polským pánům,
kteří se ho na sněmu

Kostnickém ujímali, upomíná nás na
jednu vážnou, až posud málo
vytknutou okolnost, že

totiž liberálně národní strana česká,
jejížto hlavou byl Hus, již toho času
měla vědomí

slovanské a že též se této myšlénky
již tenkrát prakticky uchopila.

Jisto jest ku př., že studenti polští a uherští (a jak se zdá uhersko-slovanští), kteří byli částí

cizích národů na vysokých školách, v Praze zůstali i po odtažení německých, že tedy s tím

241

spokojeni byli, že Čechové na vysokých školách v Praze vládli a že se s nimi dobře

srovnávali. Že se ostatně v Praze zakládaly litevské a polské bursy,

jest povědomo.

Také již ze žaloby, kterou zpátečnická strana kněží, vidouc, že král Václav IV. opravám

nadržuje, že též lid a velká část liberálnějšího kněžstva s Husem drží, podala v Římě u papeže,

a kdežto praví, že Hus své škodlivé zámysly rozšiřuje po rozličných krajinách království

českého, polského a uherského, též markrabství moravského, vidíme patrný důkaz o

praktickém již spojení slovanských kmenů. Do Němec se nic z toho nerozšířilo.

Mistr Jeroným dokonce cestoval po slovanských zemích, jmenovitě v Polsku a na Litvě mezi

Rusíny, kdežto kázal a disputoval o opravách a přátelsky se choval k církevním řádům řecko-

slovanským.

Z Vídně konečně dávali výstrahu biskupu a kapitole Záhřebské před

českými mistry a

studenty, z čehož patrně vysvítá, že
bud' naši měli úmysl působiti i na
Jihoslovany, aneb že již

to dokonce učinili, ačkoli nám o tom
známé dějiny nic nepraví.

Nejzřejmější svědectví ale jest dopis
jeden university Pražské k hejtmanu
země moravské,

panu Lackovi z Kravař, příznivci
Husitů, ve kterém žalovali na Němce
Holomoucké, kteří r.

1415 jednoho úda university, Jana,
pro víru upálili. Jmenují to ve svém
dopisu křivdu sobě a

všemu národu českému a
moravskému, ano i slovanskému
učiněnou. Patrné to tedy vědomí

Slovanstva.

Abychom působení Husovo se
stanoviska liberálníhoho náležitě mohli
objasniti, musíme již

zasáhnouti na půdu církevní, ačkoli
ani tu nebudeme se dotýkati dogmat
samých, nýbrž jen

hierarchie a discipliny. Nechceme
vůbec i tvrditi, že by se Hus v ničem
nebyl uchýlil od učení

církve katolické: to však jest jisto, že
v hlavních věcech na kterých Husovi
a jeho straně právě

nejvíce záleželo, docela čistě a dobře
katolicky učil a že jeho tehdejší
protivníci, kteří tenkrát

za přísné a pravé katolíky
považováni byli, právě byli kacíři
podle nynějšího učení všech

moudrých katolíků. Tak ku př.
definici církve katolické, kterou
tenkrát Husovi protivníci

postavili, totiž „církev katolická,
jejížto hlava jest papež a tělo sbor
kardinálů,“ nebude nyní

žádný moudrý katolík za pravou
uznávati. Musíme ku př. vědět, že
dlouhý čas panovalo mezi

největší částí katolíků to hrubé
kacířství, že papež neomylný jest,
což si nyní jenom ještě

někteří ultrahierarchové a

ultramontáni a to jen s obalem učití
troufají; v oněch Časech ale by

byl mnohý nevěřící v neomylnost
papežovu za kacíře platil.

242

Rovněž tak asi jest to s neomylností
církve katolické, která vlastně pranic
neznamená, protože

není nikdy na jisto a zcela
srozumitelně určeno, co jest církev a
kdo jest církev. Zvláště kdy

tato neomylnost církve má se do

nějaké souhlasnosti uvést s
hierarchickou autoritou. Jest ku

př. jisto, že tehdejší papež Jan XXIII.
byl v každém ohledu špatnější
katolík než Jan Hus. Od

té doby, co církev katolická ve
správním ohledu despoticko-
monarchického řízení se drží, jest

patrně možná, že na poručení
hierarchie právě kacířství za
pravověrnost držáno býti musí, a

že nejpravověrnější katolík, kdyby
tomu představení církve chtěli, za

kacíře se vyhlásí.

Všechno to vidíme nejjasněji na mistru Janu Husovi.

Hlavní věc, která zavedla příčinu k všelikým těm událostem smutným, byly odpustky vydané

toho času od papeže na vojnu proti králi neapolitánskému. Zkažení papežové tehdejších časů

zneužívali vůbec moci církevní k věcem světským a jmenovitě vymýšleli všelikých

prostředků na sehnání peněz, k čemuž zvláště jim dobře sloužilo tehdejší prodávání odpustků

za peníze. Tehdejší papež tedy, jsa s králem neapolitánským, s jehož zeměmi papežské

hraničí, ve sporu, exkomunikaci (kletbu) naň prohlásil, vyzval proti němu křížácké tažení, a

dal každému odpustky, kdo by proti neapolitánskému králi táhl neb penězi na tu vojnu přispěl.

To jest tedy asi tak, jako kdyby nyní

nějaký farář, maje hádku se
sousedem svým o zahradu,

tohoto souseda nechtěl do kostela
pustiti, jemu svátostmi posluhovati,
kdyby kázal, aby se

ostatní jeho ovčičky na onoho
sousedu sběhly, jemu vybily, čímž
hříchů svých odpuštění

dojdou. Jestli pak by který katolík
(ani liguriány nevyjímám), nyní za
našich časů jednání

takové některého faráře schvalovati

se opovážil? To samé ale učinil
tehdejší papež (byl to

však tehdá všeobecný způsob celé
hierarchie, zneužívati moci církevní
ke svým privátním neb

vůbec světským účelům), náš mistr
Hus se ale proti tomu co nejrázněji
opřel, a učil zřejmě, že

věřící nejsou povinni poslouchati
rozkazů papežských, pokud se
nesrovnávají s učením

Kristovým. Hlavní věci, které mistr
Jan Hus namítal proti této bulle

papeže Jana proti králi

neapolitánskému a proti papeži
Řehořovi, byly dle Tomkovy hist.
univ. praž. následující:

Předně, že jmenuje papež Ladislava
a Řehoře kacíře spravedlivým
soudem božím zatracené;

kde že jest důkaz, že je zatratil Bůh?
Za druhé, že je zatracuje papež i s
potomky jejich až do

čtvrtého kolena, tedy i lidi ještě
nenarozené. Dále, že povzbouzí

papež k boji proti křesťanům,

což nesrovnává se s mírným
evangelium Kristovým. Že uděluje
bulla odpuštění hříchů,

nečiníc rozdílu, jsou-li ti toho hodni,
kteří se odpustků činí účastny, ježto
v tom způsobu

žádný s jistotou věděti nemůže, jsou-
li jemu co platny. Že žádné modlitby,
žádné milosrdné

skutky, ani kázání slova božího, ani
čtení mší místa v této bulle
nenalezají, než jedině peníze

za odpustky. Že kdo nic nedá, byťby jakkoliv byl dobrý, neobdrží těch odpustků; avšak prý to

velmi dobře; neb že pravým vnuknutím božím spravedliví se vynímají z těchto Iživých

odměn. Mimo to, že všichni, kdož co dají, stejnou mají odměnu, totiž úplné zbavení pokuty a

viny. Že bulla plat vysazuje za odpuštění hříchů, proti rozkazu

Kristovu: darmo jste vzali,

darmo dávejte. Že není žádná
zmínka, aby se lidé vystříhali hříchů
aneb živi byli dobře, nýbrž

že znějí odpustky pouze: všem, kteří
své hříchy vyznají a jich litují, což k
odpuštění hříchů

není dostatečné. Také že touto bullou
ruší papež všecky předešlé odpustky,
mezi kteréž patří

ku př. odpustky od papeže Alexandra
V., teprv nedávno na pět let, posud
neprošlých, udělené;

což jaký nesmysl, aby jedno
odpuštění hříchů mělo druhému
překážeti na tom samém

člověku. Konečně ani obyčejná
závěrka papežských bull neušla
posměšnému vtipu Husovu:

„Protož žádnému člověku nebud'
dovoleno, tento náš list rušiti, aneb
skutkem opovážlivým

jemu na odpor se postaviti. Kdož by
pak zkusiti toho se opovážil, ve
spravedlivý hněv Boha

všemohoucího a svatých Petra a Pavla apoštolů, věz, že upadne!“ Což kdyby Kristus, pravý

Člověk, aneb některý svatý s nebe sstoupil, a těchto takových věcí v bulle obsažených všech

neschválil, zdali též upadne ve spravedlivý hněv boží a svatých dvou apoštolů? Naproti tomu

bulle předešlého papeže Alexandra o odpustcích, že rovněž zavírala se oněmi slovy, a tento

člověk, papež, zrušiti ji novým svým

listem, že se neostýchal!

Hus ostatně napomínal i v kázáních často lid, aby za tyto odpustky peníze nedávali. Který

katolík by za našich časů nedal ve všem tom úplně za pravdu Husovi proti papeži, přece však

byl za to do strašlivé klatby dán a sice „aby všichni věřící od řečeného mistra Jana Husa v

jídle, pití, mluvení, koupi a prodeji, obcování, do příbytku přijímání,

ohně neb vody

poskytování u všech jiných
milosrdných skutcích veřejně i
soukromě se vystříhali, a nejen

jeho, nýbrž i domácích čili čeledi
jeho, aby k službám božím
nepřipouštěli, pod trestem též

klatby na každého, kdož by jináče
učinil. Když by Jan Hus aneb
tovaryši jeho dvacet dní v

tomto okresu setrvali a se neobrátili,
má tato kletba ode všech správců
kostelních znova býti

ztížena oznámením v kostelích
každou neděli a svátek, svíčky
rozsvítíc a na zemi uvrhnouc.

Také když by se pak Hus neb
tovaryši jeho zdržovali v tom městě,
městečku, vsi, hradě, mají

tak dlouho, pokud by tam byl, i také
ještě den po jeho odjítí služby boží
býti zastaveny. Když

by k novému napomenutí i pak ve 12
dnech se neobrátil, má taková
zápověď služeb božích

ještě jednou býti obnovena, tak aby
pod odjítí jeho z místa ještě tři dni
trvala, v kterýžto čas

nemá svátostmi býti posluhováno
krom večeře Páně nemocným, a
služby boží při zavřených

dveřích býti držány, vyobcovaní pak
býti od nich vzdáleni. Když by Hus v
té klatbě zemřel,

nemá míti církevního pohřbu; pakli
by byl pohřben, aby zase byl
vyhrabán, aby Husovi žádný

v kacířství jeho nenadržoval ani jeho podporoval, nýbrž aby jej věřící jali a k soudu odevzdali

arcibiskupovi Litomyšlskému, aneb aby jej sami soudili a upálili; dále aby pak kaple

Betlémská zbořena byla a se zemí srovnána, by v ní kacíři své doupe míti nemohli, poněvadž

v ní škodlivé učení se rozsívalo a odtud velké množství věřících zprzněno kacířstvím.“

Kdo vůbec porovná tuto strašlivou a nelidskou klatbu s nařízením Pána Ježíše, abychom

milovali i své nepřátele a jim dobře činili, má jistě pěkný obrázek o křesťanském smýšlení a

řádění hierarchie!

O sprostnosti tehdejšího smýšlení mezi katolíky i kněží samými podává nám důstatečnou

světlost to, že Hus opřítí se musil proti kněžím vychloubajícím se, že oni každodenně dělají

Boha, kromě toho vytýkal jim Hus
ve svém spisu o šesti bludech, že chtějí
v Pannu Marii neb v

jiné svaté neb papeže tak věřiti jako
v Boha, že myslí, jako by měli
starších svých biskupů,

pánů a jiných vladařů duchovních i
světských ve všem poslouchati,
cožkoli přikáže bud' si to

dobré neb zlé, což se ale s vůlí boží
ne-srovnává, kterou musíme a máme
více poslouchati

všechny lidi z celého světa, dále že
hříchy neodpouští kněz, nýbrž Bůh, a
kněz že jest jen toho
ohlašovatel.

Při každé příležitosti snažil se též
Hus papeže jen co člověka
představit, neb skutečně toho
času se papeži nějaká skoro božská
úcta proukazovala. Vůbec má celé
snažení Husovo ten
ráz, že chtěl zničit slepé
poslušenství k hierarchii, kterého tato
jen ke svému světskému zisku

z otupení lidu zneužívala,
nepovažujíc toho času náboženství
za nic jiného než za svou dojhou
krávu. Proto také byl Hus u celé
hierarchie v takové nenavisti a to jest
jediná příčina jeho
ohavného usmrcení a mučednictví.

Právě proto musí mistr Jan Hus v
očích každého liberálního a
poctivého člověka tím větší
úcty nabýti, jakožto zastavatel
liberálního smýšlení a osvěty lidu.

Despotie jest jen jedna na

celém světě at' si má roucho
náboženské neb vojenské, neb
byrokratické aneb aristokratické:

účel její jest vždy jenom ten samý,
totiž zneužívati lidstvo jen za nástroj
své libovůle a svého

špinavého prospěchu. Despotie ale v
rouchu náboženském jest ze všech
nejhorší a

nejnebezpečnější, neboť zneužívajíc
rouhavým způsobem jména Božího,
ukrývá lidomorný

jed svůj do svatyně a zaslepuje
nevzdělaný lid. Proto vidíme, že
despotie světská vždy

považuje despotii náboženskou za
nejprospěšnějšího spojence svého,
vidíme, že vždy, když

počne. se v lidu ujímati nějaké
liberálnější smýšlení, hned despotie
světská vyšle jezovity a

liguriány na honbu proti takovým
světlejším zásadám, aby zase
poznenáhla zastřeli všechno

svým černým rouchem. Považme jen
pozorným okem časy naše, tyto na
všech stranách se

vyskytující misionáře, tyto nové
zázraky; vraťme se něco nazpět v
naší české historii, kterak

po porážce Čechů přišli hned
jezovité, sbírali knihy, drželi
missionářská kázání a hleděli

všelikou upomínku na předešlou
svobodu utopit svým kejklářstvím:
ejhle! všechno jest pořád

stejně, všude ten samý úmysl a všude
ty samé prostředky. Despotie
církevní jest vždy sestra

despotie světské, jedna bez druhé
neobstojí a jedna také klesá s druhou.

Proto také obě tyto despotie tak
velice nenávidí Husa a snažili se
jméno jeho u našeho

nevzdělaného a v historii
nesečteného lidu co nějakého
zlosyna zohyzditi, myslíce, že s

osobou jeho porazí též i blahonosné

myšlénky od něho do národu
vštípené. Nám ale, kteří se

snažíme o spravedlivost a svobodu
jak duchovní, tak i světskou, kteří
chceme pravé a čisté,

člověka ušlecht'ující náboženství a
poctivou dle vůle lidu a k blahu lidu
zařízenou vládu, nám

velice na tom záleží, musí, aby se
lidu strany tohoto velikého muže,
kterého nám všichni

vzdělání a již svobodní národové
závidí, oči otevřeli, aby náš celý

národ v mistru Janu Husovi

poznal zase svého nejvěrnějšího
přítele a otce, jenž lásku svou k
národu českému a k pravdě

největší lidskou cenou svým životem
ochotně zaplatil. Jako takového, ctili
jej naši předkové

přes 200 let, a jen zase dvoustoletá
duchovní a světská despotie mohla
tuto zakořenělou a

zaslouženou úctu zničit. S časem
svobody navrátiž se zase stará úcta.

Obraz mistra Jana

neměl by v žádném obydlí pravého
Čecha chyběti, a každý představiž jej
mládeži, co příklad

nejhodnější k následování, co
pravého ctitele Boha a přítele lidu.
Nehled'te mnoho na zlostné

řeči zaslepených a zaslepenců, kteří
vám snad budou Husa dle obyčeje z
absolutních časů

malovati co kacíře: Bůh jest svědek,
že by to jinak stálo s katolickou
vírou, kdyby byl každý

tak hodný katolík, jako byl Jan Hus!
On sice učil, že se má kněžstvo
odříci zbytečných statků,

kázal proti jejich hrdosti, ctižádosti,
lakomství, urputnosti, obžerství atd.,
prohlásil vybírání

platů za udělování svátostí za
kacířství, učil, že máme poslouchati
více Boha, než lidi - a

zaplatil toto své nebezpečné učení
smrtí. Kdo jej proto tupiti chce, budiž
tak, tuším ale, že nás

bude více, kteří jej budeme za to ctíti.

Poznámky

1 Nemyslíme zde snad jednotlivé malicherné odchylky, jako ku př. přijímání pod obojí

způsobou atd., které vlastně ani Hus nezačal, a které také byly více jen známkou než pouhou

podstatou české reformace.

Pozorovatel politický

H. B. Nejzajímavější událost tenkrát
jest opětne odsouzení redaktora
„Const. Blattu“ v Praze

p. Klučáka vojenským soudem.

Bavilo nás již předešlé jeho
odsouzení, které se stalo zrovna v

den voleb Pražských, zrovna chvíli
po tom, co Mittelpartaj a její orgán
„Const. Blatt“ pod

redakcí p. Klučáka vládě
nejhorlivější službu při volbách
prokázali. Tenkrát, jak se praví, p.

Ondřej Haase („Const. Blatt“
vychází jak známo nákladem pp.
bratrů Haasovců) učinil ve

Vídni velmi energické kroky pro
osvobození p. Klučáka, který též
hned propuštěn byl a na

důkaz, že pod nějakou vyšší
ochranou stojí, ještě jakýsi protest
proti Hradčanskému

vojenskému soudu ve svém listě
uveřejnil. Nyní odsouzen jest opět a
sice na 4 neděle (praví

se s ostřením, že jej nikdo navštívit
nesmí, aniž jemu po čas trestu do
časopisu psati

dovoleno) a jak v ortelu stojí „pro
článek vládu nestydatě (frech) tupící
a jenom na rozpálení

myslí vyměřený s obtěžujícími
okolnostmi.“ Že „Const. Blatt“
takové články nikdy nemívá,

známo jest jistě každému, nezbývá
nám tedy jen dvojí výklad na tuto
jiste neobyčejnou

událost: Bud'to vojenský soud chtěl

tímto novým odsouzením projevit p.
Klučákovi nechut'

svou za odvolání se do Vídně při
předešlém odsouzení, a v tom pádu
musíme od ministerstva

očekávati, že se p. Klučáka opět
ujme a že ortel vojenského soudu
zruší. Jestli se ale to

nestane, musíme naprosto mysliti, že
toto odsouzení p. Klučáka jest pouhá
demonstrace ve

prospěch Mittelpartaje, aby se i totiž

ona zdála býti liberální a že p.
Klučák jenom jest obět' k

tomu účeli. Neboť si nemůžeme
vládu tak podivnou představovati,
aby dala redaktory

časopisů jí zcela oddaných jako za
odměnu ještě zavírat, kdežto přece
jsou v Praze jiné

časopisy dosti zřejmě a ostře
opposiční! My sice nehledáme u
nynější vlády tolik důslednosti,
ale tolik přece.

- Při té příležitosti musíme zase jednou upomenout, že tento slavný vojenský soud na

Hradčanech v Praze nyní již 17, pravím sedmnáct měsíců, tedy již skoro půl druhého roku

vyšetřuje ještě mladíky, z kterých to dva již smrtí zaplatili a ostatní též snad zdraví svého

pozbudou. Každý ví, že jsme s mnohými osobami v onom vyšetřování postavenými nebyli

stejného smýšlení, a časté rozepře

jak v časopisech tak ve „Slov. Lípě“
Pražské jsou toho

důvodem, že naše a jejich politické
smýšlení v mnohých důležitých
věcech se nesrovnávají.

Pročež nemluvíme pro domo sua.
Ale co je mnoho, je mnoho.
Nechceme zde ani mluvit o

tom, jsou-li čeho vinni neb nejsou,
ale to jest jisto, že by jejich
vyšetřování a kdyby snad byli

svět rozbořiti chtěli, již dávno musilo

býti ukončeno. Sedmnáct měsíců býti
ve vězení ve

vyšetřování, to snad nemá v žádném
politickém procesu až posud
příkladu: za 17 měsíců

247

troufám si celý svět vyšetřiti. Napřed
se říkalo, že to proto tak dlouho trvá,
poněvadž to s

Drážďanskými událostmi spojeno
jest: ale Drážďanské události již jsou
dávno vyšetřeny a

ukončeny. Což pak p. ministr
Schmerling již dokonce zapomněl, že
se nazývá ministrem

práv? Praví se, že jenom jeden z
vyšetřujících pánů auditorů toho
prodlužování příčinou jest,

kdežto ostatní již dávno chtěli věc
ukončiti: což se tedy nedá nikterak
kontrolovati takové

vyšetřování? Praví se, že některé
osoby po kolik měsíců nepřicházejí
ani k výslechu. Jak se to

všechno srovnává s konstitučními

zásadami? Bud' si v Praze obležení,
ale lidskost a

spravedlnost snad přece není v
obležení. Již mnohé časopisy zmínily
se o tom i mnohé

ministerialní, přece ale posud
nevidíme žádnou čáku na nějaké
ukončení. Spravedlnost jest

svatá věc, nesmí se ale v očích
občanů pokaliti slepou vášní a
nezatajenou pomstychtivostí.

- „Wanderer“ Vídeňský s velikou

libostí vypravuje, kterak Poláci,
jediný ze slovanských

kmenů, jsou vždy spojenci Německa,
a zmiňuje se jmenovitě o tom,
„kterak prý se polská

intelligence na říšském sněmu spojila
s německou stranou v nebezpečí
uvedenou od slovanské

Pravice, a doufá, že toto spojení
Poláků bude míti i pro budoucnost
stálosti. - To znamená

ovšem, že budou Poláci časem svým
tvrzí Německa proti Rusku, o čem se

Němci již nyní s

libostí zmiňují, jsouce tak opatrní, že
by až jednou snad přijde pomsta od
východu za všechno

dosavadní nadávání a zlehčování
německé, rádi nastrčili záda polská.
Případá nám to

přátelství Poláků s Němci jako ona
známá v bájce alliance mezi oslem a
lvem (comparatio

claudicat) když šli na honbu: Němci
pracují na tom, aby Poláky z celého

Pruska poznenáhla

vytlačili, nedávno již per decretum
na sněmě (tedy se nemohou
vymlouvat na vlády) vzali

dobrou polovici Poznańska, a přece
jsou dobří přátelé. Věru, nic není tak
podivuhodné jako

polská politika: také se ale vyplácí
podle toho, již nyní 70 let
pozorujeme! -

- Jakožto podivný, ale zcela
přiměřený úkaz našich časů a
známku bezděčné foederace

musíme zde připomenout, že
„Slovenské Noviny“ vychazející ve
Vídni na útraty a pod

dohledem vlády podávají výstrahu
proti jednomu úředníku (!!), který
prý klade těinto

novinám všemožné překážky, a také
proti poštmistru v Košť'anech v
Turčanské stolici, který

nechce na ně předplacení přijímati.
Pěkná zpráva! - Při této příležitosti
musí si i redakce

„Slovana“ postěžovati, že se nyní
mnohá čísla na cestě tratí od té doby,
co svazkový časopis

vydáváme.

- F. Z. M. baron Haynau dostal od
nynějšího obecního výboru ve Vídni
čestné měšťanství. V

přípisu prý děje se zmínka o
Londýnských příhodách. Z toho
pozorujeme velikou nešikovnost

248

obecní rady Vídeňské; jistě že p. F.

Z. M. Haynauovi nejzdvořilejší
službu prokáže ten, kdo se
o Londýně ani nezmíní.

- Zase přinášejí noviny z Tyrolska
zprávu, že se na upevnění hory
Brennru a Mülbašského

průsmyku 400.000 zl. stř. povolilo -
z čehož zase vidíme, že naše finance
jsou v dobrém

stavu. Na školy se ale prece nemůže
pro špatný stav financí ničeho
obrátni.

- Jak známo vytištěna jest nedávno
ve Vídni jaksi tajným způsobem
německá absolutistická

brožurka pod názvem „Vyznání
vojákovo,“ avšak jen v málo
výtiscích, tak že obsah její není

znám obecnstvu. Nyní podaly Augs.
noviny krátký výtah z této brožurky.
Motto její jsou

čtyry německé verše následujícího
obsahu:

„Prvním králem byl šťastný voják,

Posledního krále shodí proletáři:

Pak nastane anarchie a sežere vlastní děti,

Načež po posledním králi zase přijde první.“

Spisovatel velmi nabízí, aby se slova reakce nikdo nelekal, nýbrž přivykal mu a něco

potěšitelného si pod ním myslil.

Zřejmě žádá se opětné zavedení absolutní vlády a na konec

brožury mluví se o „dobrém“ (t. j.

absolutistickém) smýšlení vojska,
které prý ale pomine,

bude li se ještě dlouho na dosavadní
cestě kračeti. - Jaká by to ale byla
oddanost vojska k

císaři, kdyby vojsko jen v tom pádu
chtělo být císaři věrno, když by císař
vojsko poslouchal?

Vojsko snad musí - není li svět
obrácený - poslouchat císaře, buď si
on absolutní neb

konstituční.

- Vídeňská „Reichszeitung“ dle
známé své poctivosti píše: Že prý ve
„Slovanu“ byl proti ní

článek strany p. Haynaua „Pan
Havlíček - plše doslovně
„Reichszeitung“ v č. 224 - považuje

tento atentát (proti p. Haynauovi) za
dobrý a chvalitebný (recht und
löblich) a mluví o právu

mocnějšího - zdá se, že tento národní
fanatik, jehožto druhé slovo jest
svoboda, docela drží na

pěstní právo, když se to týká

protivníka.“ Kdyby nám něco na tom záleželo, co o nás soudí

čtenářstvo „Reichszeitungu“ (má-li jaké), měli bychom právo přinutiti „Reichszeitung“ dle §

17. tisk. zák. k přijmutí překladu našeho článku ve svazku 3. t. m. v polit. pozorov. str. 1042,

který znám jest našemu čtenářstvu, a z kterého by se lež „Reichszeitungu“ nejlépe ukázala.

Žádáme tedy naše čtenářstvo, aby si

dotčený náš článek ještě jednou
přečtlo a poznalo z toho,

jak nepoctivé zbraně užívá vládní
časopis „Reichszeitung.“ Ještě ale
lépe poznati lze ducha

249

ubohým „Reichszeitungem“
lomcujícího, když dále píše:
„Posádka Kutnohorská jest prý pro
tento článek nesmírně rozhořčena a
učinila prý již proti tomu kroky.“
Patrno, že zde jen

„Reichszeitung“ chce dávati zdejší
posádce dobré ponaučení, neboť nám
nic podobného k

vědomosti nepřišlo. Ostatně ale
padlo toto ponaučení na skálu a do
trní, neboť kromě

redaktora „Slovana“ nechte tuším
nikdo v Kutné Hoře

„Reichszeitung“. Když ale

„Reichszeitung“ zdejší
Kutnohorskou posádku proti
„Slovanu“ popuditi chce, musíme

upomenout „Reichszeitung“, že ona

sama p. Haynaua mnohem dříve
urazila, než Londýnská

chasa. Či zapomněla již
„Reichszeitung.“ co musila psát proti
p. Haynauovi, když byl od

ministerstva sesazen z guvernéřství
Uherského? Zapomněla
„Reichszeitung“, že ji twnkrát p.

Haynau v prchlivosti nazval
časopisem deniagogickým?

- Nejsměšnější věc, která se nám v
posledním čase přihodila, jest

několik řádků též v

„Reichszeitungu“, kdežto vytýká
kandidátům, navrženým od „Ost-
Deutsche Post“ do obecní

rady Vídeňské - jakožto špatnou
vlastnost, že prý mnozí seděli ve
sněmu Frankfurtském! -

Kdvž si tak člověk vzpomene, kterak
nás Čechy ta samá vláda do
Frankfurtu honila, musí se

věru od srdce zasmát - neb za zlost to
nestojí. -

-V tom samém čísle chválí v článku, psaném 21. září „Reichszeitung“, vládní noviny,

nesmírně pana Klučáka, že prý jest jeho časopis tuze schopně veden, že učinil vlasti dobré a

důležité služby, že rozšiřuje pokojné smýšlení - a ejhle! zrovna toho samého dne, totiž 21 září

byl tentýž pan Klučák zavřen od vojenské vlády v Praze „co nestydatý hanobitel vlády a

popuzovatel a bouřitel myslí“. To je

pravda, že není přes pořádnou vládu,
které jde všechno

jako na šňůrce.

- Ejhle! již prý v Praze nařízeno jest
připravovati co nejrychleji místnosti
k zemskému sněmu,

krásná to prý naděje. - tak píší
všechny tamější noviny. Kdyby
raději psaly, že nařízeno jest

vykliditi všechny místnosti obležení i
s obležením! Netěšme se na ten
český sněm, volebním

řádem dali sněmu našemu smrtelnou ránu ještě před narozením. Budemeť míti ze svého

českého sněmu asi malou radost - dokonce, bude li se volit do něho v obležení a bude-li

sněmovna také ještě v obležení, což jest možné.

- Na ukázkou, co nám asi budou platny sněmy, přečtěme si, co píše „Oesterr. Corresp.“

časopis vládní, za příčinou Kasselských záležitostí. „Anglický

soud prý by bez ohledu na

práva sněmovní každého poslance
odsoudil, který by daně nepovolil!“

Rozumí se samo

sebou, že jest to nesmírná lež, avšak
ukazuje nám alespoň, jak si nynější
vláda představuje

250

moc sněmu. Sněmy mají právo
povolovati daně, bez povolení sněmu
nemá se žádná daň

vybírat - tak stojí v ústavě, kdyby

ale sněm daň povoliti nechtěl, jsou
poslanci buřičové a

vláda má právo vybírat si přec daně!
Takto mluvití jest zřejmá
nestoudnost, která majíc

sochor v ruce, neštítí se tomu, kdo na
okamžení slabší jest, dokazovati, že
je černé bílé. Proč

pak jiné sady v konstituci mají jinou
platnost? Berou-li se práva na sněmu
jen snad žertem,

nemají práva JMC žádné pevnější
půdy! Ovšem, před březnem totéž

tak chodilo. Český sněm

mel též právo povolovati daně, když
ale jednou toho práva užití chtěl,
hrozeno mu od vlády

Vídeňské největší nemilostí a daň se
vypsala bez povolení. Tak snad chce
„Oest Corresp.“

začít zase staré hospodařství? Po
několikaletém obležení snad přijdou
sněmy nějaké pro

parádu, jejichžto dekretů si ani žádný
auskultant nevšimne? Ó, to již tuším

nepůjde, a když

„Oesterr. Corresp.“ vyřknul zároveň tu jezovitskou zásadu, že se zákon, kde by škodné bylo,

obejít (nezachovati) musí,“ totiž jinými slovy, že pro vládu žádné zákony nejsou, že ona je

zachovávat může jen když chce, at' se varuje „Oest. Corresp.“, aby nenašel příliš mnoho

čiperných učedníků, kteří by jeho vyznání víry někam jinam prakticky neobrátili. U nás se

zákon, když škodlivý jest, pravidelní
a ústavní cestou zrušiti musí, ale
nezachovávati zákony

pod záminkou, že škodné jsou, nemá
nikdo právo. Či chce býti „Oest.
Cor.“ vítaným orgánem

zlodějů? Ti mohou též říci, že pro ně
zákon, aby nekradli, škodlivý jest, a
že jej tedy

zachovávati nebudou a při soudu by
se pak mohli na dobrou radu
„Oesterr. Corresp.“

odvolati.

Ostatně jest to stará taktika absolutistů, že každého, kdo upřímně obmezenou zákony

monarchii t. j. konstituci chce, za tajného republikána prohlašují. Tak i „Oesterr. Corresp.“

činí v Kasselsku. Ubezpečujeme ale „Oest Corr.“ že pan kurfirst Kasselský a vůbec každý,

kdo konstitučně vládnout nechce, větší republikán jest, než ti Kasselští, kteří na poctivém

zachovávání ústavy pevně stojí.
Zajisté, že se počet republikánů v
Evropě tím více zvětší, čím

více se lidé přesvědčí, že dané a
čestným slovem ba i přísahou
potvrzené konstituce se jen za

hračku považují, a že jménem
monarchie každé nepoctivé slova
nedržení se ukrývá, jak to

nyní právě „Oest. Corr ., a
„Reichszeitung“ v Kasselsku učinili.
Tak ku př. nazvala

„Reichszeitung nynější nekonstituční
kroky Kasselské vlády

„Wiederherstellung der

Monarchie,“ t. j. obnovení
monarchie! Nemůže tedy monarchie
obstát vedle zákonů, nemůže

být monarchie obmezená zákony,
opravdu konstituční, musí být jen
vždy libovolná a

despotická? Absolutní monarchie v
Evropě jest již nyní na dlouhý čas
nemožná, kdo tedy

nechce poctivou konstituční

monarchii, pomáhá jen republice na nohy. Toto ponaučení by si

měl „Oest. Corr.“ a jeho sestra „Reichszeitung“ dobře zaznamenati.“

251

- Z Paříže přichází prý zcela jistá zpráva, že prý se maďarská starokonservativní strana

obrátila do Paříže k výboru tamějších maďarských vystěhovalců s návrhem, aby emigrace

maďarská nyní ve všem se držela
politiky starokonservativních.

Emigrace prý návrh tento

skoro jednohlasně přijala. Z toho
vidíme předně, jak veliká jest síla
národní příbuzenosti,

když zde muže jako oheň a voda ve
smýšlení rozdílné, totiž
republikánské emigranty a

starokonservativce maďarské,
spojuje péče o zachování
maďarského národu. Dále se z toho

ale učíme, že jest přece blíž od

starokonservativního Maďara k
republikánskému Maďaru -

emigrantu v Paříži, než od téhož
starokonservativního k německé
centralisaci. Mravné

naučení ale k tomu podává již
nepochybně č. 113. „Slovenských
Novin,“ kdežto čteme

doslovně: „V krátkce budeme mít
příležitost, zmíniti se o věcech, které
nás o dobrém smýšlení

vlády s námi přesvědčí, a nás ku

věčné vděčnosti ku ní zavázú.“

Věčná vděčnost jest mnoho

řečeno, musí mít tedy vláda úmysl
tentokrát na Slováky veliký nějaký
měch své milosti

vysypat. Byl by ale již čas. Že by se
to ale pouze z dobrého smýšlení
nedálo, nýbrž také

trochu ze strachu před Maďary, nyní
svorně jednajícími (o čemž vláda již
jistě vědomost má),

to nám dokazují až dosavadní
ustavičné nářky Slováků. Na každý

způsob ale musíme čekat

na tyto veliké dary, kterými vláda
zamýšlí „věčnou“ vděčnost Slováků
na sebe upoutati. Snad

jim dokonce zařídí nějakou
provisorní vyšší realku, a dovolí jim
sbírat na Slovenské divadlo?

- Hessenkasselsko má nyní dva
mocné lékaře: z jedné strany
Rakousko s Bundestagem, z

druhé strany Prusko s Unií
německou. Zdá se nám, že Rakousko

a Prusko bude tak dlouho

hráti na nepřátele, haštěříce se o vliv
v Německu, až konečně z toho bude
opravdivé

nepřátelství s vojnou.

- Říkávali jsme vždy, že všechny
neněmecké národnosti v Rakousích
spojí se časem svým

proti nynějšímu němcování a
centralisování. Slované a Rumuni již
nyní jsou srozuměni, a

měli jsme v Praze příležitost nedávno

mluviti s několika vůdci rumunskými
strany

budoucnosti, kteří dokonce
schvalovali naši politiku a slíbili tou
samou cestou, jakou my

kráčíme, též pokračovati. Strany
Italiánů, mocného to národu v
Rakousku, obávali jsme se, že

snad nedorozumění jejich s
Jihoslovany v Dalmatsku a v Pomorí,
kdežto Italiáni až posud

mnohých předností nad Slovany
užívali, překážeti bude svornému

působení Italiánů s námi. S

velikým potešením ale
přesvědčujeme se nyní, že naše
obávání bylo jen marné, a že naopak

právě Dalmatinští Italiáni velmi
dobře pochopili nynější okolnosti a
svorně se Slovany jednati

zamýšlejí. „Gazetta di Zara“,
liberální noviny vlašské pro
Dalmatsko vystupují zřejmě pro

ochranu slovanské národnosti a proti
nepotřebnému rozšiřování němčiny.

Naříkají si velice na

252

to, že vláda, na vzdor slibu v ústavě
oktrojované danému, přece
nezavedla porotní soudy v

Dalmatsku, že tím Dalmatince
prohlašuje jako lidi beze cti a bez
rozumu (více že beztoho k

porotnímu soudu zapotřebí není). A
jaké tedy budeme míti soudce? - táže
se dále „Gazetta di

Zara“. Nepochybně dosavadní

úředníky! Pak smiluj se nad námi ó
Bože! Budeme pak všichni

přinuceni následovati příklad
Kotorčanů, kteří mají ve svých
sporech více důvěry k soudci

Krivočanskému neb Černohorskému
1 nežli k úředníkům, a kdežto porotní
soudové již dávno skutečně v obyčeji
byli, než se odjinud na ně naděje míti
mohla.

Kdo nemá rozum, kdo nic neumí,
kdo nerozumí ilirsky, kdo ilirsky
nemluví, ten nemůže,

nesmí býti u nás soudcem!

Tak praví italiánské noviny. A za příčinou toho, že bylo vypsano v úředních novinách místo

apellačního rady v Dalmatsku, kdežto se od kandidátů žádala známost vlašského jazyka, těm,

kteří by německy uměli, zvláštní ohled se sliboval, o zemském ilyrském jazyku ale ani

zmínka se neučinila, praví dále „Gazetta di Zara“: „Nemusí nevyhnutelně apellační rada

Dalmatinský ilyrsky umět, a musí
naopak rozuměti německy? Vždyť
rozumíme slovům

byrokratickým, zvláštní ohled
znamená zde tolik, co
nevyhnutelnost. K čemu ale takové

nadsazování němčiny, když dle
ústavy všechny jazyky stejná práva
mají? K čemu jest u nás

němčiny zapotřebí, když všechny
texty říšského zákonníka prohlášeny
jsou za stejně platné?

Jak se ale může ospravedlnit
zanedbání jazyka, kterým mluví
mnohem větší počet

Dalmatinců? Jak bude moci apellační
rada souditi, když rozumí sice
německy, ale nic ilyrsky?

Ze 100 vyšetřovanců bude jich asi 90
rozuměti jenom ilyrsky: jak to pak
půjde při veřejném

soudu, kdežto adjutanti nic
neprospívají? Časy již minuly,
kdežto nevědomost soudcova

ukrývati se mohla za mlčenlivé zdi

vyšetřovacího pokoje. Ted' se musíte
ilyrsky učit, honem a

dobře, ne ale německy, neboť před
obecenstvem mluvíti musíte, a s tím
nelze žertovati, ono

žádá svůj jazyk, pojištěný mu
ústavou od 4. března. Tento konkurs
(pro apellační radovství)

musí se co omyl odvolati a známost
vlašského a ilyrského jazyka jako
nevyhnutelná vlastnost

ustanoviti. Němčina jest postranní

věc2. Tak to žádá rozum,
spravedlnost, konstituce a císař,
který ji dal.“ Zajisté, že mnohého z
našinců potěší tato rázná a spolu
vřelá slova, kterými se

italiánské noviny o Slovany ujímají.
Spojenými silami! budiž tedy naše
heslo. -

- Papež prý již potvrdil zřízení
nového pátého biskupství v Čechách
a sice v Plzni. Nevím, co

asi získáme touto novou reformou;
dle našeho mínění by bylo lépe,

kdyby se naše stará

biskupství všechna obnovila podle
ducha.

253

Poznámky

1 Mají totiž slovanští obyvatelé
tamější, nemajíce žádné důvěry a
lásky k cizonárodním

úředníkům domácím, ve svých
sporech obyčej, dáti je k rozhodnutí
některým váženým

občanům ze sousední samostatné
slovanské republiky Černohorské,
jejichžto výrokům se

dobrovolně podrobují.

2 V Dalmatsku nejsou krom
úředníků žádní Němci.

Strany politické

H. B. Ačkoli jsme již jednou v
Národ. Novinách -tuším - o tom
samém předmětě jednali,

nezdá se nám přece, zbytečné ještě
jednou zvláště v nynějších

okolnostech obrátiti pozornost

našeho obecnstva na věc, které se právě nyní z jistých stran velmi zneužívá, totiž na jména

rozličných politických stran. V zemích konstitučních¹ jsou totiž všichni občané dle smýšlení svého rozděleni na jisté politické strany, které buďto v každé zemi zvláštní svá jména mají

jako Whigs, Tories, Locoforos atd. aneb jistými, již v celém světě zdomácnělými názvy, jako

jsou: konservativní, liberální,
aristokraté, demokraté, absolutisté,
republikáni, konstituční,

radikální atd. se poznamenávají.

Takové utvoření stran jest
nevyhnutelné, protože při tak

velikém počtu obyvatelstva dokonce
ani možná není, aby každý občan
osobně svoje mínění a

svou vůli o každé záležitosti projevil,
pročež tedy vždy větší počet stejně,
aneb alespoň

podobně smýšlejících občanů

dohromady za jednu stranu se
považuje, čímž se celá věc

zjednoduší tak, že místo mnoho
milionů jednotlivých osob jen
několik rozličných stran proti

sobě stojí, z nichžto každá se
všemožně přičiňuje, aby větší počet
občanů přivedla ke svému

mínění a tím pak, aby se stalo mínění
její zákonem pro veškerý národ.
Každá taková strana

politická představuje jako jednu

osobu a celý národ tím představen
jest jako v několika

osobách, z nichžto každá jisté od
ostatních rozdílné mínění její
představuje a zastupuje proti
ostatním.

Kdyby byli všichni občané náležitě
vzdělaní a rozuměli všichni dokonale
všemu, co se týká

veřejných záležitostí, bylo by
všechno strannictví politické
mnohem jednodušší, neboť by

přestalo všeliké podvádění občanů.
Nyní však, kdežto veliký počet
občanů buď velmi málo

neb docela nic nerozumí
záležitostem politickým, nabývají
mnohé politické strany tím

254

příležitost šiditi mnohé občany a
proti jejich vlastnímu prospěchu
vábiti je k sobě. To se

ovšem jinak dít nemůže, než že
takové strany udávají před veřejností
zcela jiný úmysl, než

jakého skutečně jsou, a užívají vůbec
mnohých chytrostí, čímž mnohé
občany tak daleko

přivedou, že pomáhají sami sobě
škoditi a teprva velmi pozdě, když již
pomoci není, blud

svůj pozorují.

Zvláštní příležitost k podobnému
matení a zavádění občanů, podávají
již jména jistých

politických stran, slova totiž, za která
nepřátelé pokroku a svobody

obyčejně ukrývají pravý

svůj úmysl. Ačkoli se dobře ví, že jistá strana pracuje na tom, aby zase stará libovláda čili

despotie, totiž komandování celého národu skrze úřednictvo nazpět uvedena byla, aby

všechny r. 1849 vymožené svobody poznenáhla zase zničeny byly: nepozorujeme přece

žádnou stranu, která by podobný úmysl zřejmě vyslovovala. Příčina toho jest velmi

jednoduchá. Ti, kteří onen hanebný a lidozrádný úmysl mají, dobře vědí totiž, že jich jest

velmi málo proti celému národu, jenž si svobodu a libovládu přeje, a že by tedy úmysl svůj,

kdyby jej zřejmě vyslovili, nikdy provést nemohli, poněvadž by se celý národ ve všem a

všemožně tomu protivil. Zahalují tedy obyčejně úmysl svůj do rozličných na pohled hezkých

a lidu příjemných plaštíků. Brzy
říkají: my chceme pokoj a pořádek:
pokoj a pořádek jsou

věci každému poctivému člověku
milé, což divu tedy, že mnohý
sprostičký na duchu občan za

jejich korouhví běží a pod jménem
starosti o pokoj a pořádek pomáhá
plesti karabáč a pouta

na své vlastní údy, neznamenaje
totiž, že u těch znamená pokoj a
pořádek tolik jako: buď z

ticha, nech mně, co jsem ti vzal,

nedělej různice, nechtěj nazpět co ti
náleží. Brzy zase říkají:

*my jsme mírní, my jdeme prostřední
cestou, my nechceme nic náhlého a
překvapeného, my*

*víme, že jistá strana chce zavést
absolutii a jistá strana zase chce
všechno překotit, my tedy*

chceme mezi nimi býti prostředníky!
Samé věci, které nejsou špatné,
myslí zase mnohý

sprostičký na duchu občan a běží za

jejich korouhví; všeho moc škodí, s
mírností nejdál

dojdeš, in medio virtus atd. jak jsou
všechna ta přísloví, která si opakuje
táhna za korouhví

střední strany, Ale nic nepozoruje, že
tato střední strana jde vlastně tam,
kam absolutisté,

jenom že ne docela zpříma, nýbrž
oklikami, a že dokonce není
prostřednicí mezi dvěma

výstřednostmi (excentricitami),
nýbrž tajná přítelkyně despotie a

nepřítelkyně svobody a

rovnoprávnosti. Brzy se praví: my
jsme konservativní, slovo to, mající v
sobě jakousi

taktickou usazenost a proto milo
mnohému dobrému člověku, jenž se
hned ke korouhvičce té

přitovaryší. Ale konservativní
znamená: zachovávající, ten tedy,
kdo sebe konservativním

jmenuje, dává na srozuměnou, že
chce zachovati to co jest. Jestli tedy

to, co jest, dobré jest,

tedy i konservativním býti a to dobré zachovávat i brániti, jest dobré a chvalitebné: jestli ale

255

to co jest, špatné jest, pak i konservativním býti, totiž toto špatné zastávat i lepšímu brániti,

špatné a nechvalitebné jest.

Vezmeme na příklad Rakousko. Kdo se osmělí tvrditi, že nynější

naš stav, vezmeme to v jakémkoli

ohledu, dobrý a užitečný jest? Což
tedy souditi máme o

tom, jenž se nazývá nyní
konservativním?

Jiní zase na jiný způsob chytře
pracují na zmatení a mámení svých
spoluobčanů. Jsouce sami

tajní přívrženci a služebníci
libovlády, hledí všechny ty strany,
které se o pravou konstituční

čili právní vládu, o samosprávu
národní, rovnoprávnost politickou i
národní přičiňují,

zohyzditi a nezkušenému lidu před
nimi jakousi bázeň vštípití.

Nejobyčejnější způsob jest

vydávati všechny liberální za jakési
přemrštěnce, výstředníky, křiklouny,
nespokojence,

nepřátele jmění, komunisty atd. Na
to obracíme zvláště u nás pozornost
obecenstva, a sice,

aby to tím pochopitelnější bylo, ve
příkladu každému našemu čtenáři
znamém. Kdo totiž čte

vládní noviny, zvláště v novějším čase „Víd. Den.“ mohl pozorovati nejednou, že naši stranu

a naše noviny tam nyní nazývají výstřední, radikální, přepjatou atd. Každý ale ví že naše

strana hned od března r. 1848. jak nastala svoboda tisku až do nynějška vždy těch samých

zásad se drží, a každý zajisté dobře o tom ví, že ještě za námi jest jedna jinak než my

smýšlející strana, která nyní zcela

umlkla, které jsme ale právě my sami
dříve, když ještě

panovala úplná svoboda tisku a
associace, mnohdykrát vytýkali
přílišnost a výstřednost;

každý také ví, že ještě nynější vláda
nam vytýkala, že této straně
neumíme dosti mužně se

opírat, na důkaz, že nas tenkrat tato
nynější vláda za přemrštěnce
nepovažovala. My jsme

přece své zásady od těch dob v

ničem nezměnili, čím to tedy jest, že
nás nyní vláda jiným

jmenem jmenuje než dříve? - Tím to
jest, že dříve, pokud ještě se necítila
tak mocnou,

nesměla dát na sobě pozorovatí, jako
by zásady naše za pravé a dovolené
nepovažovala, nyní

však, když akcie libovlády vystupují
v celé Evropě, dává nás vyhlašovati
za přemrštěnce a za

výstředníky. Jest v tom celém velmi
patrný postup: napřed se jmenovali

přemrštěnci ti, kteří

skutečně žádali věci nemožné aneb
vůbec nelegálním způsobem chtěli
pokračovati. Nyní se

jmenují přemrštěnci všichni liberální,
kteří tlačí na svolání sněmu, na
ukončení obleženosti,

na skutečné provedení konstituce v
životě, na zmenšení výloh -
jmenovitě vojska, na ukončení

ordonanční vlády, na poctivé
provedení slíbené rovnoprávnosti a

na držení slibu vůbec.

Každého, kdo to chce, nechá nynější vláda již vyhlásit za radikalistu a výstředníka. A kdyby

se jim vedlo ještě líp, kdybychom se ku př. i my v přílišné mrzutosti dali svěsti k nějakému

nezákonnímu kroku a tím zavdali příčinu vítanou, aby nejčinnější z nás někam zavření neb

vyhnáni ze země, nebo jinak na onen svět připraveni byli: pak by šli ještě o krok dale a

vyhlásili by ku př. Pražskou
Mittelpartaj (pokud v ní totiž nejsou
samí lidé ke všemu

256

přisvědčující), tak za radikální a
přemrštěnou jako to nyní nám činí.
Vždyť pak také ku př.

považoval kníže Windischgratz
hraběte Stadiona za radikalistu a
demokrata, a p. Haynau

nedávno dal našim ministrům dosti
zřetelně na srozuměnou, že jsou

demagogové.

Pročež nedej se nikdo, komu
opravdu na dobrém a pořádném
stavu vlasti něco záleží, (k

jiným beztoho ani nemluvíme)
svaděti podobnými praktikami.
Jmenovitě také služebníci

nynějšího ministerstva velmi často
používají k prospěchu jeho to, že
jistá hrubá absolutní

strana (ku př. v „Kreutzzeitungu“
Berlínském proti nynějšímu
ministerstvu brojí, vytýkajíc

mu přílišnou svobodomyslnost, z
čehož pak tito služebníci
ministerstva vyvozují, jako by

nynější ministerstvo zrovna tak
svobodomyslné bylo jak náleží:
poněvadž prý s druhé strany

my mu vytýkame, že nepřítelem jest
svobody. Také tím nedej se nikdo
mýliti. Dejme tomu, že

by skutečně to, co „Kreutzzeitung“
proti našemu ministerstvu píše,
opravdu tak míněno bylo,

co z toho následuje? Že jest mezi
nekonstitučně smýšlejícími také
jedna strana, která svou

překvapeností jim škodí, poněvadž
jejich úmysly před časem vyhlašuje.
To přec každý

nahlíží, že strana, která svou
absolutistickou choutku zcela na hlas
vytrubuje, a jako se střech

hlásá, méně nebezpečná jest svobodě
a konstituci, než ta strana, která sice
ustavičně slovy za

konstitučně smýšlející se vydává,

skutky ale ustavičně libovolně
vládne a všude v jiných

zemích ke zničení konstituc
nápomocna jest, a poznenáhla doma
jednu podporu svobody po
druhé kácí a zničuje.

Probravše některé podskoky, kterých
obyčejně strany nepříznivé svobodě
a rovnoprávnosti

občanské užívají k omámení méně
vzdělaných občanů, aby je totiž proti
jejich vlastnímu

prospěchu k sobě přivábily: budeme
nyní prohlížeti jména a významy
rozličných politických
stan.

Především musme zde opětovati
svou již dříve několikrát vyslovenou
hlavní zásadu, že totiž

vlastně jsou jen dvě politické strany:
jedna totiž poctivá a spravedlivá,
žádostivá svobody,

rovnoprávnosti, veřejnosti, pevného
práva, druhá zase milovnice
nadpráví, despotie,

libovolnosti a tajnosti. Ona první strana svobody drží se pravidla: co nechceš sám trpěti, nečiň

jinému; druhá strana despotická drží se pravidla: ber jiným a hraj pro sebe.

Dle povahy věci samé jest patrné, že strana despotická jest na počet mnohem slabší, nežli

strana svobody: neboť jisto jest, že musí býti více ovcí než vlků, více ryb než rybářů, více

holubů než ostřížů. Avšak z
porovnání tohoto nesud' snad někdo,
jako bychom stranu svobody

257

milovnou rovnali ve všem
bezbranným ovčím, rovnáme ji
zajisté jen v tom, že jest utiskována
a šizena, ne ale v tom, že by se
nemohla ubrániti.

Jděte jeden dům od domu a ptejte se
jednotlivých občanů: Chceš ty, aby
od tebe mohli

vybírati daní, kolik se jim líbí, kdy se jim líbí, aby s těmito daněmi mohli hospodařiti, jak se

jim líbí, aby je mohli vyházeti, nač se jim líbí, chceš, aby mohli dělati na celou zem dluhů, co

se jim líbí? Chceš ty, aby tě mohli chytit a zavřít, kdy se jim zlíbí, aby tě mohli soudit potají,

jak se jim líbí? Chceš ty, aby ti dávali nařízení v jazyku tobě nepovědomém? Chceš ty, aby

mohlo několik ministrů dělat s celou

zemí a s celým národem, co se jim
líbí, aby všechno

řídili potají, bys nikdy nevěděl na
čem jsi, aby mohli vést vojny pro
každou maličkost, aby

mohli vybírat vojáků, jak mnoho se
jim líbí? Chceš ty, aby několik
ministrů a jejich úředníků

mohli vydati každý den jiná nařízení
a sotva že jsi se o nich dověděl, již je
zase zrušiti a jiná

vydati, tak že ani nevíš, co dělati

dovoleno a co zapovězeno? Jděte,
pravím, dům od domu a

ptejte se jednotlivých občanů
takovým způsobem, a počítejte je
pak, kolik jich řekne, že to

chtějí, a kolik řekne, že nechtějí.

Jděte ale po druhé a ptejte se jich
jinak, ptejte se: Chceš, abys ty sám
právo měl s ostatními

spoluobčany dohromady voliti si
muže řádné, cvičené, ve které se
důvěřuješ, aby tito vyvolení

mužové ve sněmu shromáždění
ustanovili, jak velké daně platiti máš,
nač se mají tyto sebrané

daně nakládati? Chceš, aby bez
povolení tohoto sněmu nesměla
vláda dluhy dělati, daně

vybírati a výlohy dělati? Chceš, aby
všechny zákony, dle kterých se
spravovati musíš,

sestavovali jen ti od tebe vyvolení
mužové na sněmu, a aby bez jejich
svolení vláda žádný

zákon nový vydati nesměla? Chceš,

abys jen veřejně mohl býti souzen od
poctivého,

neodvislého soudu a abys bez
vyřknutí soudu nemohl býti od
žádného úředníka neb vojáka

týrán a pronásledován? Chceš, aby s
tebou úřadové vždy jednali a
dopisovali v jazyku tvém

přirozeném? Chceš, aby mohli býti
ministry jen takoví mužové, kteří
mají důvěru od sněmu, a

aby nesměl nikdo míti v rukou vládu

země, kdo od sněmu za schopného k
tomu a za

poctivého se nepovažuje? - Sčítejte
dohromady všechny ty, kteří na tyto
otázky řeknou: ano,

chci! a uvidíte, že nesmírné
množství, kteří to tak chtějí - a ti
všichni náležejí ke straně
svobody.

Čím to ale jest, že strana svobody,
ačkoli dozajista nesmírně četná,
přece obyčejně jak to

okolo sebe vidíme, přemožena jest
od strany svobodě protivné, kdežto
by se přece na první

pohled zdáti muselo, že potřebuje
tato nesmírně četná strana jen slovo
promluvit, jen chtít, a

že hned do všech čtyř úhlů světa se
rozpraší protivníci svobody a práva?
- Příčiny toho jsou

258

rozmanité. Dílem, že strana
absolutistická, ačkoli na počet slabší,
dovoluje si užívat proti

straně svobody všelikých i
nepoctivých prostředků, kdežto
strana svobody jen zpříma ke

svému cíli kráčí; dílem že veliká, ba
největší část poctivého lidu, který ani
sám utiskovati ani

utiskován býti nechce, ani za mák se
o veřejné záležitosti nestará, nýbrž
jako pravá ovce v

tichosti se od každého, kdo právě
nůžky v rukou drží, stříhati nechá,
oni by sice všichni rádi

měli dobrou vládu, malé daně,
spravedlivost, veřejnost, dobré
hospodářství se zemským

jměním, ale ani palcem k dosažení
všeho toho hnouti nechtějí; dílem
zas, že veliká část z

těchto, kteří, když jim věc
srozumitelně vysvětlíte, všichni
svobodu a právo chtějí, z

nevzdělanosti a politické
krátkozrakosti ošizeni, omámeni a
zastašení od nepřátelů svobody

na rozličné strany dle smýšlení se

dělíce, často dosti z malicherných
příčin proti sobě brojí,

sobě vespolek překáží a tím
protivníkům svobody vítězství
ulehčují.

Spravedlivost, svoboda, právo,
veřejnost zajisté jest jen jedna, ale
cesty k dosažení a

provedení toho mohou býti a jsou
rozličné. Jeden chce dvě komory ve
sněmu, druhý jednu,

jeden takovou ústavu, jiný jinou,

jeden se jmenuje radikalistou, druhý liberálním, třetí

mírným, čtvrtý konservativně-liberálním, jeden praví, že mu jde svoboda nad národnost,

druhý, že národnost důležitější jest atd. a dle toho se dělí všichni přátelé svobody na

rozmanité strany, a víme ze zkušenosti, že mnohdykrátě některá z těchto svobodomyslných

stran zarytě ji brojí proti jiné, též svobodomyslné, nežli proti

protivníkům celé svobody.

Bud'si ale kolikkoliv stran
svobodomyslných, a ať si mají jména
jakákoli, přece se všechny

srovnávají v jednom hlavním účeli,
jenž jest svoboda, právo a vláda dle
vůle většiny, a

rozdílnosti mezi nimi povstávají z
rozdílnosti prostředků a cest, kterými
každá strana docílit

chce onoho hlavního účele. Již tedy
zdravý smysl toho žádá, aby všechny

svobody milovné

strany tak dlouho dohromady
spojeně jednaly, až pojistí úplnou
porážku všech absolutistů a

nepřátel svobody, až pojistí možnost,
aby dle vůle většiny národu řízeny
byly všechny

záležitosti: pak teprve jest čas, aby
každá z těchto svobodomyšlných
stran hleděla poraziti to,

co za dobré uznává, jestli totiž
dovede ke svému mínění nakloniti
většinu občanstva. Zvláště

za našich časů a v nynějších
okolnostech bylo by takového
svorného působení všech

milovníků svobody a práva nanejvýš
zapotřebí, aby nikdo nikoho pro jeho
osobní náhledy

nekaceřoval, jakmile jen jisto jest, že
upřímně chce právo a svobodu, a
ukazuje se také

skutečně, že nyní již jen dvě strany
proti sobě stojí, strana despotická a
strana konstituční.

Prohlídněme tedy z jakých živlů jest
každá tato strana sestavena. Co se
despotické strany týče,

nedá se lépe rozdělití než za zjevné a
tajné absolutisty. Zjevní absolutisté
jsou mnohem méně

259

nebezpeční než tajní, a také by, kde
již jednou lid svobodu okusil, nikdy
nedovedli zavést

nazpět starou libovládu bez pomoci
oněch tajných absolutistů. K straně
zjevných absolutistů

náleží u nás duchovní hierarchie,
jedna část vyššího vojenského
důstojenstva, jedna část

byrokratů a větší díl šlechty.
Smýšlení lidí těchto poznali jsme
opět nedávno ze spisku p.

Babarczyho. Tato strana, jak již
praveno, nikdy by sama neprovedla
úmysl svůj, neboť má k

tomu - abychom se zkrátka vyjádřili -
málo rozumu, a proto jest při vši své
zlé vůli svobodě

málo nebezpečná.

Skutečně nebezpeční svobode jsou jenom tajní absolutisté a proto budeme o nich obšírněji

jednati. Znamenati sluší, že svoboda a konstituční vláda, kde již jednou zavedeny byly, nedají

se nikdy tak snadno jedným rázem zničiti a odstraniti, a proto také mají tajní absolutisté tím

více příležitosti ukrývati se se svými pravými úmysly. Tajní absolutisté vždy mluví a slibují,

že budou zaváděti ústavu, ale
poznenáhla podtínají jí jednu žílu po
druhé a čekají vždy jen na

dobrou příležitost, aby konečně
mohli říci: Není ústavy! a aby se již
nikdo tomu protiviti

nemohl. Pokavád jen připravují
poznenáhla tento svůj konečný
úmysl, odbudou každého, kdo

tento jejich úmysl prohlédnul a lid
naň pozorna činí výčitkou, že je
uvádí jen zlomyslně v

podezření, když ale již pak mohou promluvit své poslední slovo, jest ovšem pozdě jim to

vytýkati, neboť již učinili nemožné každé slovo proti sobě.

Tajní absolutisté mluví vždy tak, jak jsme již v předešlém článku podotknuli, ale krok za

krokem přibližují se k absolutismu. Oni poznenáhla v menších věcech přivykají lid k slepé

poslušnosti, vymlouvají se při tom ustavičně, že ještě okolnosti

nedovolují zavést ústavu do

života, čas po čase, když již je lid
příliš netrpělivý, hodí se mu zase
nějaká naděje, a tak jde

pořád stejným dobře rozmyšleným
během tato konstituční komedie,
která není nic než

přestrojený absolutismus. Hlavní
známka těchto tajných absolutistů
jest také chování jejich ke

stranám svobodomyšlným. Z
počátku ujišťují, že oni tak jsou pro

svobodu jako kdo jiný, ale

že jenom srozumění býti nemohou s
některými radikalisty. Když tito
radikalisté jsou

přemoženi a odstraněni, dají se pak
tajní absolutisté do liberálních a
vytýkají zase těm, že jsou

přepjati, a kdyby i ty odbyli a
porazili, budou rovněž tak i
liberálně-konservativní muže a

všechny vůbec, kteří nechtějí pouhý
absolutismus, zase tak
pronásledovati jako radikalisty.

Takovým jednáním rozdělí si tajní absolutisté chytře nebezpečné protivníky své na více dílů a

každý díl o sobě snadněji přemohou. Tito tajní absolutisté ukrývají se pod rozličnými jmény

jako ku př. konservativní, mírní, pravý prostředek (juste-millieu), strana pořádku, aneb i

260

dokonce liberálně-konservativní, liberální a konstituční, ba i národní,

která však slova v tomto
pádu pranic neznamenají.

Strany konstituční, svobodu a právo
milující rozlinými jmény se též od
sebe dělí a

nejobyčejnější z nich jsou nyní
liberální, národní, radikální,
demokratové, socialní

demokratové, republikáni,
konstituční, mírní liberalisté,
liberálně-konservativní atd. Již z

pouhého vyčtení těchto jmen viděti

jest, že mnohá jména stejná jsou při straně svobody se

stranou tajných absolutistů, což se však zcela jasně vykládá tím, že tajní absolutisté, chtějíce

mnohé nezkušené a nevzdělané občany podvésti a na svou stranu přivábiti, zneužívají k tomu

co lákadlo rozličných jmen obyčejných při liberální straně, kdežto zatím jejich úmysly se

nikterak s pravým významem těchto jmen nesrovnávají. Ostatně se vůbec

upříti nedá, že tato

rozmanitá jména jsou vlastně veliké,
ačkoli nevyhnutelné neštěstí celé
svobody, neboť se s

nimi jenom nedorozumění a zmatky
plodí. Kdo jen poněkud zná
záležitosti politické, musí

vědět, že skoro v každé zemi tato
jména něco jiného znamenají, a že
strany jmenované v

rozličných zemích tím samým
jmenem ku př. demokrat, radikální,

liberální, nikterak nemají

stejné politické smýšlení, nýbrž často se velmi podstatně od sebe dělí.

Považujeme ku př. jen

jména konservativní a revoluční: tato jména mohou znamenati buď nejlepšího přítele svobody

aneb nejlepšího despota a utiskovatele.

Konservovati znamená zachovati nynější stav a brániti se proti změnám; revoluční znamená

toužebného po změnách s obyčejným
příznakem násilných prostředků.
Dejme tomu, že by

měla jistá zem nejpěknější ústavu a
svobodu, ale že by tato svoboda
nebyla po chuti jistým

lidem, kteří rádi své bližní utiskují a
z nich nezasloužený užitek mají, a že
by si tito lidé

umínili skrze spiknutí a násilí ústavu
zrušiti a despotii zavésti. Všichni
přátelé svobody v této

zemi budou ještě chtít svou dobrou

ústavu zachovati, budou tedy
konservativní: všichni

absolutisté ale budou revoluční, a
čest a zásluha bude v této zemi býti
konservativním, nečest

a zločin býti revolučním. Dejme
tomu ale, že by zas v jiné zemi
panovala despotie aneb

špatná, jen k šizení občanů směřující
nespravedlivá ústava: budou ještě
chtít všichni nepřátelé

svobody tento stav zachovati, budou

konservativní, kdežto naopak všichni
přatelé svobody

budou chtít tento stav věci zrušiti,
budou revoluční. V tomto pádu tedy
jest zase naopak nečest

býti konservativním a chloubá býti
revolučním, a tak vidíme, že slovo
konservativní vlastně

samo v sobě žádného smyslu nemá,
nýbrž teprva dle okolností buď zlého
nebo dobrého smyslu

nabývá. Kde vládá a stav věcí jest
špatný, tam znamená slovo

konservativní nepřítel svobody;

261

kde dobrá jest vláda a stav občanů
šťastný, tam jest chlouba pro přitele
svobody nazývati se

konservativním.

To samé platí též méně neb více o
jmenech, jimiž se obyčejně strany
svobodě náchylné

poznávají, a žádné z nich není
tak určité, aby již naznačovalo jasné
směr a úmysly strany

té, aneb, aby dokonce nepřipouštělo i špatný smysl. Probereme tato jména po pořádku.

Liberální pochází od latinského slova liber (svobodný) a užívá se obyčejně pro krátkost co

pojmenování všech, kteří jsou pro dobrý pokrok a pro politickou svobodu. Avšak jaké

rozmanité stupně jsou tu možny, které se tedy všechny napořád jedním jménem zahrnují? Za

knížete Metrnicha jmenoval se

leckdo liberálním, který nyní
největším jest reakcionářem, a

snad považovala římská vláda za
Řehoře a neapolitanská knížete
Metternicha ještě za

přílišného liberalistu. Praví se, že si
hrabě Khevenhüller, bývalý
komandant v Praze, na

nynějšího ministra Schwarzenberga
ztěžoval co na demokrata a jisto jest,
že Haynau vyhlásil

nynější ministry za demagogy atd.

Ostatně se však neobyčejněji se
slovem liberální spojuje

smysl rozumných a povážlivých
přátel pokroku a svobody. Přijde ale
zas všechno na to, co

kdo považuje za pokrok a svobodu,
za rozumné a povážlivé!

Národní jmenuje se obyčejně ta
strana, která tomu chce, aby se řeči
přirozené jejího národu

dostalo místa ve všelikém veřejném
a soukromém jednání: také tu ale
může býti (a jest jak

vidíme) mnohý spokojen s dosti málem, jiný zase více žádá. Když ku př. my si jméno národní

strana přikládáme, znamená to u nás tolik, že pokládáme rozkvět, štěstí a slávu národu našeho

vyhledávati, za nejprvnější a nejdůležitější povinnost svou a starost. Někdo zas počítaje se též

k straně národní, jest již spokojen, když některý úřad k některému německy neumějícímu se

sníží a česky s ním jedná atd. -

Radikální pochází od slova radix (kořen) a dle svého slovního významu naznačuje jako

kořenný, od kořene, z kořene. Dle obvyčejného však smyslu bere se toto slovo k naznačení

nejodhodlanějších liberalistů a jmenovitě takových, kteří velmi nedočkaví jsou a hned by rádi

všechno od kořene předělali: Avšak se tohoto slova spolu užívá k poznamenání krátkozrakých

politických práčů, kteří vždy hotovi
jsou zbraně se chopiti a povstání
způsobiti bez ohledu,

jestli jest nějaká naděje a vyhlídka na
vítězství.

Demokrati jmenují se nyní ti, kteří
chtějí rovnost všech občanů před
zákonem, vlastně dle

původu znamená toto slovo v řečtině
lidovládu, kdežto slovo aristokratie
vládu jen několika

nad ostatními vyznačuje. Poznenáhla

se ale počalo slovo demokrat užívat
k pojmenování

262

těch, kteří chtěli zrušit nadprávní a
privilegie šlechty a přáli sobě rovnost
všech občanů před

zákonem. Tu však zas všechno záleží
na tom, v jakém smyslu se bere slovo
rovnost: někdo

nazývá již to rovností všech před
zákonem, když jeden občan ani do
obce nevolí, jiný zas má

výhradní právo voliti do hořejší
sněmovny, ba mnozí se nestydí
nazývati i to rovnoprávností,

když občané jako nějaké zboží na tři
sorty: extrafein, fein, ordinar
rozdělení jsou. Tak tedy ani

slovo demokrat nemá zcela určitého
smyslu.

Socialní demokрати jsou ti, kteří
chtejí zlepšiti stav chudšího
pracujícího lidu, avšak i tu je

neurčitost nesmírná, neb se tímto
jménem zároveň naznačují mužové

přepjatí, kteří by

nemožnou věc, jakousi rajskou
rovnost ve jmění a ve štěstí zaváděti
chtěli, jako též i mužové

moudří, kteří uznávají, že
nespravedlivé jest, aby několik
kapitalistů vyssálo celý národ.

Republikáni, jsou ti, kteří nechtejí
míti v zemi žádného dědičného
panovníka, nýbrž jen na čas

voleného přednostu, vycházejíce od
té zásady, že mocnář a jeho dvůr

vždy jen proti svobodě

lidu pracují a k tomu zemi k veliké
obtíži jsou.

Konstituční, kteří nechtějí republiku,
nýbrž jen monarchickou, ale zákony
obmezenou vládu.

Mírní liberáni jsou ti, kteří by si
přáli, aby opravy potřebné v dobrotě
a beze všech zmatků se

staly. Ostatně ale tohoto jména velmi
často zneužívají tajní absolutisté, aby
se za ním ukryli, a

sluší tedy dobrý rozdíl činiti mezi
opravdovými mírnými sice ale
poctivě svobodomyšlnými

muži a mezi těmi, kteří v srdci svém
protivníci svobody jsou a jen se za
toto pro ně příhodné

slovo schovávají.

Slovo liberálně-konservativní jest již
dokonce taková brloha tajných
reakcionářů, ačkoli samo

v sobě připouští velmi dobrý smysl,
totiž naznačujíc ty, kteří sice
svobodě a pokroku jsou

zcela oddaní, při tom ale všechno co dobré jest, zachovati chtějí.

Z neurčitosti tedy těchto zde uvedených slov viděli jsme, že velmi snadno jest másti jimi

jenom občany méně vzdělané a prodávati jim pod krásnými slovy špatné věci. Podle jména

nelze nikdy poznati, která strana jest opravdu svobodomyslná, a které bychom se přidržeti

měli: chceme-li to poznati, musíme

hleděti vždy k tomu, co která strana
chce, jaké zřízení

uváděti a jakému se protiviti úmysl
má.

Pročež budeme v budoucím článku
pátrati po jistých nějakých a
neklamných znameních, dle

kterých bezpečně možná jest poznati
přátele svobody a práva od
absolutistů.

263

Poznámky

1 Rozumějme totiž takové země, kde konstituční vláda již po dlouhý čas trvá a ve smýšlení

národu jest upevněna.

Pozorovatel politický

H. B. Volby obecní Vídeňské vypadnou asi tak podlízavě a servilně, že se za ně vláda sama

bude stydět. Neb již nyní počínají vládní noviny ku př. „Gratzer Zeitung“ vystupovat proti

přílišné horlivosti Vídeňských dobře

smýšlejících, pravíce, že jestli každá liberálnější volba se

zamezí, konečně bude nový obecní výbor nějaký mudín k posměchu lidu. - Vídeň je vůbec

žaloudek celé říše, ale hlavou at' se nedělá nikdy. Když již sama vláda musí Vídeňáky

napomínat k větší liberálnosti, Vídeňáky, kteří roku 1848 ani nevěděli, jak vysoko napnout

svou radikálnost: pak dobrou noc všemu smýšlení Vídně, at' žijí

smažená kuřata!

- Pražské staroměstské gymnasium,
které, jak známo se bude v české
měniti, jest již žáky

přeplněno. Podáváme v domácích
zprávách tohoto svazku dlouhý přípis
pana ministra Thuna

stran českého vyučování, který si
tedy může každý, kdo jest milovník
dlouhých řečí, pokojně

přečíst. Může se o tomto přípisu
vším právem říci: dlouhé kazání,

krátký oběd! Jakého

dlouhého rozmýšlení, jakých exhort
a rozjímání to potřebuje, než
konečně se ze všeho

vylopne jedno vzorné české
gymnasium pro celý rovněoprávněný
národ česko-slovanský.

Když se zaváděla na naše školy
němčina, nepotřebovalo se vzoru, šlo
to zčerstva a najednou,

ale když se má zase čeština vrátit do
svých starých práv, jak důkladně, jak
vážně, jak opatrně

a především pomalu se tu musí pokračovat a jak vzorně ještě k tomu! Kdyby p. ministru

Thunovi skutečně tak mnoho záleželo na rovnoprávnosti, mohl to všechno zapravit velmi

kratkým asi následujícím nařízením před feriemi: „Po letošních prázdninách bude se na

následujících gymnasiích v Čechách na Moravě a na Slovensku (vypočtení jmen) všechno jen

v česko-slovanské řeči přednášeti,
vyjmouc německý jazyk a literaturu
Který p. professor, jsa

rodilý Čechoslován po prázdninách
schopen nebude to, co dříve
přednášel německy,

přednášeti česky, bude bez pense
propuštěn. Thun m. p., ministr
osvěty.“ Nač velkých orací,

takovéto krátké ale jadrné
nařízeníčko postačilo by až nazbyt.
Přesadilo by se jen snad ještě

několik německých profesorů z
českých gymnasií na německá a
několik Čechů z německých

na česká, a tím by bylo všechno
odbyto.

- Pan Klučák sedí ještě posud, co
toto píšeme, u profosa v Praze, a má
při tom nanejvýš tu

útěchu, že se ho ujímají (slovy)
ministerské časopisy. Že Pražská
Mittelpartaj na vzdor

zavření p. Klučáka přece vyvolila

pana Vaňku za purkmistra, to nám
podává nejlepší světlo o

této straně. Musí se vědět, že oni
sami nemají žádnou vážnost a lásku
k p. Vaňkovi, a že ho

volili jedině z úslužnosti k vládě,
jako totiž za odměnu slepé oddanosti
p. Vaňkovy k

ministerstvu. Každá jiná politická
strana, kdyby jí vláda něco
podobného, jako jest zavření p

Klučáka učinila, udělala by alespoň
za to nějakou demonstraci. ale

Pražská Mittelpartaj jest

tak neodvislá ve svém přesvědčení,
že ji ani nejhorší nakládání v
ponížené oddanosti mýliti
nemůže.

- Nejvyšší nařízení od 7. září
zapovídá všem c. k. důstojníkům
vojenským: 1. aby nebyli

redaktory politických časopisů, 2.
aby nepsali žádné politické články
do časopisů, 3. aby

vůbec nedávali do veřejnosti články,

ve kterých se jedná o disciplině a řízení vojenském. -

Viděti z toho opět snažení, aby vojsko vůbec od všech ostatních občanů se dělilo a jakousi

zvláštní kastu tvořilo - k jakému účelu, porozumí každý i bez našeho výkladu.

- Pan ministr Thun nařídil, aby každý vstupující gymnasista platil 2 zl. stř. vstupného na

opatření prý potřebností učebních. - Jest to sice jen nepatrné, avšak

významné dosti, když

vláda sice na zbytečné upevňování a
vůbec na vojsko vždy má dost
milionů pohotově, na

školy ale i tu nepatrnou výlohu
teprve od žáků sbíratí nechává. Není
skoro ani jedno číslo

Vídeňských časopisů, ve kterém
bychom nečtli o nějaké nastávající s
výlohami spojené, a

obyčejně jen libůstkařské zcela
nepotřebné změně ve vojsku, ale na

vzdělání lidu musí se

teprve sbírky činiti. Tak prý budou
zavedeny při pěchotě kromě tamborů
i píšťalkáři tak jako

v Rusích. Věru, že bychom bez
píšťalek snadněji obstáli, než bez
říšského sněmu, a že školy

venkovské reformovat jest trochu
potřebnější než pískání při pěchotě
zavádět. -

- „Deutsche Zeitung“ Pražská píše,
že prý se ve Vídni za spisovatele
známé brošurky

absolutistické „Vyznání vojákov“
skoro všeobecně prohlašuje Babarcy,
jenž úřaduje v

kabinetě generálního adjutanta
císařova hraběte Grünne. Jestli tato
zpráva pravdivá, můžeme

si pomyslet, jací lidé jsou v
nejbližším okolí našeho
konstitučního císaře.

265

- Můžeme prý očekávat zase jednu
důležitou reformu, totiž zřízení

nového policejního
ministerstva!

- V okolí Říma káží prý mnichové a
kněží ustavičně proti liberálním,
proti všem konstitucím,

proti Sardinsku a Anglicku. Skoro v
celém Papežsku jsou předepsány
veřejné modlitby, „aby

prý Bůh ráčil Sardinsko osvobodit od
tyranství!“ Sardinsko ale jak známo
jest jediná vlašská

země, kde konstituce panuje.

- „Reichszeitung“ píše článek o
nejnovějším manifestě hraběte
Chambrofského, praetendenta

na úprázdnněný trůn republiky
francouzské, ve kterémžto mluví
„Reichszeitung“ „o tak

zvaném prý národním právu“ a „o
nynějším republikánském
provisorium“ ve Francouzích.

Také prý musí zcela schvalovati z
jeho stanoviska zásadu pana hraběte
Chambrofského, že

totiž své právo na trůn francouzský

jen z Boží Milosti odvozuje. -Jest to skutečně něco

podivného s tou Boží Milostí; dobře se přece ví, že ani jedna z těch rodin mocnářských, které

nyní své právo na trůn z Boží Milosti odvozují, od Boha nebyla na trůn usazena, nýbrž bud'

vyvoleny jsou neb jinak násilím zbraně trůnu se zmocnily. Jak se za našich časů lehkovážně

zneužívá jména Božího, vidíme ku

př. nejjasněji na straně
ultramontánské a hierarchické. Ta

vždy říká, že všechna moc vrchností
světských pochází od Boha, když ale
někdy některá tato

světská vrchnost něco nařídí, co se
hierarchii nelíbí, jaká tu hned
neposlušnost, tupení, ba

exkomunikace, což právě v
Sardinsku nejlépe pozorujeme. Vy
pokrytci! jestli všechna

vrchnost pochází od Boha a každý,
kdo se jí protiví, Bohu se protiví (což

učíte): zajisté tedy i

moc sněmu, krále i ministerstva
sardinského od Boha pocházeti musí.
Proč se jí tedy

protivíte? -Ostatně jest ale
„Reichszeitung“ ve velikém bludu,
jestli považuje republiku

francouzskou za provisorium:
nemotorností legitimistů a
bonapartistů se zajisté nyní silně
potvrdila.

- V Němcích a v Itálii již tedy počíná

stará hra s konstitucemi jako po
porážce Naopoleona r.

1815. Jedna konstituce klesá po
druhé, v Neapoli, v Římě a také v
Toskánsku již pominuly

ústavní vlády, nemluvíc o Parmě a
Modeně. Nesmíme zapomínat, že v
těchto všude vládne

vliv Rakouska. V Němcích zas
rozpouštějí sněm za sněmem,
jakmile jen nechce se chovat dle

rozkazů vlády. Nesmíme opět
zapomenout, že též i v těch zemích

německých, kde se to děje,

převládá vliv rakouské vlády. -

Moudrému napověz, hloupému dolož
- říkáváme. -

- Dne 23. září vyšla v jednom domě
v Linci z nepovědomých příčin rána.
Hned byl dům od c.

k. vojska obsazen a prohledán. V
Linci není obležení, platí tam tedy
ústava, a dle § 10.

266

základních práv není prohledávání

domů dovoleno než v zákonitém způsobu. Rada městská

zadala žalobu proti takovému rušení ústavy, jsme žádostivi na výsledek.

- Roznáší se zpráva, že prý vyslo v Čechách od podkrajských úřadů nařízení k obecním

představeným, aby udali počet národní obrany, kolik z toho uniformovaných a ozbrojených

jest, a jmenovitě, kdo prý a jakým způsobem má politický vliv v jednotlivých místech. Jestli

tato zpráva jest pravdivá - o čem až
posud zvláště z ohledu na poslední
punkt pochybovati

musíme, - prozrazovali by jistě naši
úřadové špatnou úctu k nově
vyvoleným představeným

obecním, když by jich chtěli za
nějaké tajné udavače spoluobčanů
používati. - Při této

příležitosti dodáváme ještě žádost,
aby páni představení obcí, kdyby jim
takový neb ně-jaký

vůbec neobyčejný rozkaz od
podkrajských úřadů přišel, laskavě
nám jej sdělili k uveřejnění,

neboť cokoli vláda činí, má býti
všeobecně známo, potají nic není
činiti zapotřebí. -

„Vídeňský Denník“, který již vůbec
ve mnohých věcech vyšel s pravou
svou barvou na

světlo, a jmenovitě se také radoval z
vítězství německo-
sedmašedesátnické strany při
volbách

obecních v Praze, vytýká nyní, aby
přece věc tak příliš nápadná nebyla,
Mittelpartaji, že

stranu besední docela z užší rady
vyloučila. „Vídeňský Denník“ mluví
při této příležitosti jako

postní kazatel, a jaksi úzkostlivě
připomíná na historii Prahy,
nepochybně totiž vyhazování s

oken reakcionářských městských rad,
které se v Praze již několikrát
přihodilo. Ať se ale

nestrachuje „Vídeňský Denník“ ani

jeho věrní milí: časy jsou již nyní
civilisovanější, nosíme

glasé rukavičky, a ty při takových
experimentech mohly by prasknout.
A k tomu panuje nyní

všeobecný pokoj a pořádek, jak by se
mohlo něco podobného přihoditi?
Protestujeme však ve

jménu odstouplé rady Pražské a ve
jménu pravdy proti tomu
chytráckému tvrzení „Víd.

Denníka“, jako by v předešlé radě

nebyly bývaly zastoupeny
mohovitější třídy měšťanstva, a
jako by byla neměla důvěru u tříd
mohovitějších. Větší počet bývalé
rady náležel mezi velmi

zámožné, a ani třetina jich nebylo z
nynější třetí třídy. Ale byli to
liberální mužové: to je ten

celý zármutek. Nynější stav obce
Pražské jest vůbec pamětihodný a
podivný: strana, která

zvítězila hrozí se nyní jaksi sama ze
svého vítězství, ona vidí totiž a

přesvědčila se sama z

voleb, že jest přirozeně velmi slabá,
a že jen volební zákon ji pomohl k
vítězství. Naproti

tomu strana poražená velmi vesele
svou porážku nese, přesvědčivši se
volbou o své veliké

přirozené síle mezi obyvatelstvem
Pražským.

- „Südslavische Zeitung“ nám
vypravuje velmi zábavně o veřejném
řízení u c. k. krajského

soudu v Celovci. (Klagenfurtu). Tam
totiž vtělila se zaručená všem
národům takovým

neobyčejným způsobem, že se skrze
tlumočníky před soudem vyjednává
se Slovany! O tomto

267

zcela z brusu novém způsobu
rovnoprávnosti přece nebyla žádná
zmínka posud ani v ústavě

ani v žádném zákonu! Tedy tam
vlastně pan tlumočník jest jediný
soudce všech obžalovaných

Slovanů ve všech instancích! Nač
tedy apellace a nač vůbec soudy?
Jisto jest, že soud jenom

dle toho souditi musí, co pan
tumočník přeloží a ne dle toho co
obviněný řekne! Škoda, že

nám nepochybně žádné ministerské
noviny neobjasní, na kterém
paragrafu ústavy se zakládá

takové jednání s rovněoprávněnými
Slovany před c. k. rakouskými
soudy!

- V Sardinsku připravují se na poli církevním veliké věci. Již počínají provincionalní výbory

žadati o zrušení klášterů a odebrání církevního jmění. (To jest: aby církevní jmění přišlo pod

správu státu). Nedá se nyní již upříti, že nerozvážlivé chování vyšší hierarchie sardinské může

míti veliké následky pro celou římskou hierarchii vůbec. Neboť neudrží-li ve Vlaších své

světské panování, pak i v ostatním

katolickém světě nevyhne se velikým
potřebným

reformám.

- Z Králové Hradce podávají
Jičínskému „Věstníku“ potěšitelnou
zprávu, že prý o záповědi

„Slovana“ u biskupství v Hradci ani
jednáno nebylo. Tomu rozumíme v
ten smysl, že vys.

důst. konsistoř a p. biskup Hradecký
se „Slovanem“ zcela stejného
smýšlení jsou, což nás

velice těší. Kdybychom jen mohli
ještě Brněnského p. biskupa obrátit,
než pomine svět, který

prý dle knížky vydané od jednoho
kněze francouzského, již jen 60 let
státí má.

- Nič to pre to, preňdĕ zima, budĕ
leto! - říkají Slováci. Post nubila
Phoebus! říkávali Římané.

V Sedmihradsku a v Uhřích jest nyní
požehnaná úroda na řády a rozličné
záslužné peníze a

kříže, jako déšť hojný nasypali je

páni ministři na rozbouranou
vojny pŕdu Magyarorszagu!

- Vŕeho mnoho ŕkodí! Kde konečně
vystačí prsa zasloužilého Rakušana
pro všechny ty kříže

a peníze, bude-li se jimi tak ŕtědře
sypani!

- „Reichszeitung“ projevuje nyní již
z přílišné klerikální horlivosti zřejmé
kacířské smýŕlení.

Praví totiž v jednom článku o
Sardinsku, že svědomí jest první

instance a římský papež druhá.

Takového přece posud nic se nenašlo
ani v bibli, kdežto vůbec Pán Ježíš o
papeži nic

nemluví, ani v tradici katolické.

268

Faryzeové rovnoprávnosti národní

H. B. Nedávno jsme četli ve
„Vídeňském Denníku“ (č. 69) článek
o rovnoprávnosti národní,

který velice stojí za objasnění z naší

strany. „Vídeňský Denník“ má již
jaksi zakořeněný

obyčej užívatí proti nám zbraně
velmi laciné, že prý totiž vtipy jenom
zakrýváme nedůstatek

důkazů, že místo přesvědčení, jen v
posměch uvádíváme protivníky své.
Obecenstvo naše sice

dobře ví, že neužíváme zbraně satyry
proti pravdě, nýbrž že obyčejně jí jen
co pepře

nasypáme do ran dobrými důvody na
nepříteli nasekaných, a již dávno jest

ostatně známa

světu ona bajka o lišce, která hrozny
dosáhnouti nemohouc, pravila, že
prý jsou beztoho

kyselé a že o ně nestojí.

Tentokrát ale chceme „Víd.

Denníku“ to zvláštní potěšení učiniti,
že jeho dotčený článek o

rovnoprávnosti zcela prosaicky beze
všeho stylistického okrášlení
vystavíme na odiv

obecenstva, aby z toho poznalo, co

znamenaají slova v ohlášení tohoto
časopisu umístěná, že

prý chce národnost slovanskou
zastávat.

„Vídeňský Denník“ začíná od
všeobecné sady: že prý jedna z
největších vad našeho života

jest nedostatek důvěry v sebe a ve
své právo. Dej Bože, aby to byla
pravda a aby nedůstatek

důvěry v sebe a ve své právo byl
největší naší vadou! Než na tom
mnoho nezáleží. „Víd.

Den.“ po takovém vyřknutém sice,
ale nedokázaném moudrém výroku
přichází na naše

„opposiční časopisectvo“ (kdyby
náhodou „Slovan“ nevycházel
navzdor všemožným

nesnázím, vztahoval by se tento
šumný titul „opposiční časopisectvo“
již jenom na „Večerní

Lístek“ a musilo by se mluvit in
numero singulari „náš oposiční
časopis“, kdežto nyní vládní

strana má čtvero velkých novin
českých) toto „naše opoziční
časopisectvo“ tedy, kterému se

ještě, aby titul byl větší, přidává
název radikálního, ustavičně prý
naříká na to, že vláda

rovnoprávnosti nepřeje atd. „Víd.
Denník“ sice prý nic proti tomu
nemá, když se lid k

ostrážitosti na své právo pobádá:
přece prý se velice pochybuje, jestli
to jest přiměřené a k cíli

vedoucí!! „Kdo prý práva svého jest

sobě povědom, kdo ví, že k tomu,
neb onomu má právo

nepopíratelné, že každé snažení na
ně cizou rukou poháněti může k
pokutě a k napravení,

tomu prý jistě dobré vědomí nedá,
aby právo své nářkem o ně uvedl
před světem v

pochybnost. - Když prý veřejně
budeme naříkati, kdo ví prý zdali se
nám našeho práva

dostane, kdo ví, zdali nám ho

nepříznivci naši neuprou; jest to
tolik, jako bychom prohlásili,

že nevíme zdali naše právo dosti jest
pevné, aby samo se udrželo, že
zachování jeho záleží na

vůli někoho jiného nežli naší, a
jestliže tento nebude chtít, aby se
nám dostalo, že o ně

můžeme přijíti. Není-liž to veřejné
prohlašování sebe za nedospělé, za
osoby, kterým zákon k

vůli opatření jich práva dává
poručníka, není-liž to největší
rouhání se síle mravní národu

našeho! Může-li se nám větší hana
učiniti, než kdyby nám někdo do očí
řekl: vyť jste takoví

slabochové, že ani přirozené své
právo neumíte před světem opatřit,
vydávající jistotu jeho

každou chvíli v pochybenství? Hle
tolik jest rozumu v ustavičném
naříkání o rovnoprávnosti.

Toto jmenují pobádání národu k

ostrážitosti o své právo! Kdyby vláda
rovnoprávnosti

nepřála, věru nemusila by daleko
choditi ptát se, zdali jest doba
příhodná, jedním rázem ji

zrušiti. Křiky tyto mohly by jí
sloužiti za nejvýmluvnější důkaz, jak
právo své za slabé

ceníme, a že bez okolků může mu
udělati konec.“

Tak právnický ostrovtipně rozjímá
„Denník“ a dělá se při tom jako by

nevěděl, co jest právo a

násilí. Než poslechněme ještě větší
jeho moudrosti, neboť takto nadšeně
ukončuje svůj

članek: „*Právo národnosti naší jest
svaté. Provedení jeho nezáleží na
vládě ani na kom jiném,*

nýbrž jediné na nás samých.

*Jednejme jen my všude podle práva
svého, ovšem vždy se slušnou*

*šetrností k právu jiných národovců,
neužívejme ve svých shromážděních
cizího jazyka,*

*obcujme mezi sebou v soukromí
pomoci svého jazyka, úřadům
nepodávejme spisů jiných nežli*

*českých, zastupujme záležitosti své
všude a ve všech potřebách
přirozeným svým jazykem,*

*snažme se, abychom měli dosti
českých učitelů způsobilých na
gymnasia a na university a*

*úředníků českých vzdělaných do
úřadů nejvyšších, a jistě s pomocí
Boží právo své provedeme*

*bez křiku a nářku, jak na muže sluší i
kdyby se proti němu stavěly brány
pekelné. “*

Br! silný výraz, člověk hned
pozoruje, že slyší mluviti utrženého
hrdinu, jehožto mužné

přesvědčení nezvrátilo a nezvratí ani
auskultantství u hraběte Thuna ani
brány pekelné. Jak

okřeje ubohý člověk, moha svou již
politickým mrazem křehnoucí duši
ohřátí na takovém

čistě vlasteneckým ohněm

planoucím „Vídeňsko-denníkovém“
Spartanu! Ne, dobře máš

bratře „Vídeňský Denníku“, ty
poslední sloupe rovnoprávnosti a
konstituce rakouské,

nepopustíme, bratře! i kdyby se
brány pekelné stavěly proti nám, ba
ani kdyby nám

přislibovali 2000 zl. stř. na rok!
Nepopustíme!

A utužení takovým vznešeným
příkladem „Vídeň. Denníka“ jděme

ještě o krok dále a

obratme celý důkaz „Víd. Den.“ také
ještě na konstituci vůbec. Někteří
„slabochové“ lidé to

„rouhající se hanebně mravní síle
našeho národu“ bojí se také a nestydí
se vyjeviti svou

bázeň, že naše konstituce a svoboda
vůbec poznenáhla se dusiti bude,
poněvadž pozorují, že

ministerstvo svobodný tisk ustavičně
více obmezuje všelikými prostředky,
poněvadž pozorují,

že obležení ve všech důležitých
místech Rakouska, odkud vychází
nějaký vyšší život, beze vší

příčiny zamezuje slíbenou svobodu,
sněmy svolati nechtějí atd. atd. atd.
K takovým

270

„slabochům“ voláme ale slovy „Víd.
Denníka“: „Právo konstituce jest
svaté. Provedeni jeho

nezáleží na vládě, nýbrž jedině na
nás samých. Jednejme jen my všude

konstitučně, snažme

se, aby naše učitelstvo a
professorstvo konstitučně smýšlelo,
jakož i všechno úřednictvo vyšší

i nižší, a s pomocí Boží konstituci
svou provedeme bez křiku a nářku
jak na muže sluší i

kdyby se proti naši konstituci stavěly
brány pekelné!“ Vláda sice jako
posud bude držet

obležení, bude ustanovovati za
učitele a professory a za úředníky jen
lidi „dobře smýšlející“

nesvolá sněm říšský atd: ale
poněvadž naše konstituce jest svaté
právo, jehož provedení jen na
nás a ne na vládě záleží atd. atd. atd.

Než „Vídeň. Denník“ mohl by dle
obyčeje svého říci, že jenom zas
šprýmovně s ním

jednáme, musíme tedy zcela
mathematicky pokračovat, a ten
krásný ministerialní ořech o

rovnoprávnosti, který nám „Víd. Den
„ k sv. Václavu daroval, před celým

P. T. obecnstvem

rozloupnout, a podívati se veřejně na jeho jádro.

Tedy provedení národní rovnoprávnosti nezáleží na vládě, nýbrž jediné na nás samých - praví

„Denník“, a udává nám také ještě způsob a prostředky k provedení svého práva totiž,

„abychom vždy dle něho jednali, ve svých shromážděních, soukromě jiného než svého jazyka

*neužívali, úřadům jen české spisy
podávali, své záležitosti všude a vždy
jen česky zastupovali,*

*abychom měli dosti českých učitelů
způsobilých na gymnasia a
university, a úředníků česky*

vzdělaných do úřadů nejvyšších. “

Nuže tedy! bratře Čechu,
rovněoprávněný občane šťastného

Rakouska, vezmi si toto ponaučení
„Víd. Den.“ do kapsy, podej mi ruku,
a půjdeme spolu „s

pomocí Boží bez křiku a nářku jak na

mužesluší i kdyby se proti němu
stavěly brány

pekelné“, prováděti dle toho receptu
naši rovnoprávnost, jejíž provedení
„jediné na nás

samých záležití.“ Kam chceš napřed,
jest to vsechno jedno. Půjdem tedy
na c. k. poštu v

Čechách neb na Moravě a poneseme
tam psaní s nápisem českým (neb
musíme všechny

záležitosti své zastupovat svým

jazykem) do Brna. Poštovní
expeditor Němec kovaný zabručí

na nás a řekne nám po německu, že
to jsou bláznovské nápady a
zvláštnůstky dávat na psaní

české adresy atd. My stojíme na
svém, on přijme psaní a pošle je - do
Bernu ve Švýcařích.

(Factum!) Odtamtud' sice přece
pošlou konečně psaní do Brna (nebot'
ve Švýcařích česká

národnost má více práva než doma, a
přece tam někdo ví, kde leží Brno),

ale již je pozdě, tys

obchodník a přišel jsi opozděním tím
k veliké ztrátě.¹ Nic si z toho ale
nedělej, nepopust', i kdybys na
mizinu přišel, neboť provedení
rovnoprávnosti jediné na tobě záleží.
Větší díl sice

krajanů tvých, aby se uhnul škodě,
bude raději adresovat psaní
německy, z čeho pak hned

soudit budou, že lid český sám
nechce české adresy a tedy
nepotřebujeme české úředníky na

poštách: ty ale bratře nepopust', nech
se vysmát, týrat, za svornostu a
přepjatého Němcožrouta

vyhlašovat, a opakuj si vždy, když
nějaké tvoje psaní s českou adresou
nepřijde v čas na

místo, že provedení rovnoprávnosti
jediné na tobě záleží a dokonce ne na
vládě. Když ale již

dokonce ti přejde trpělivost, nepiš
přece německé adresy „nekřič a
nenaříkej, ale jak na muže

sluší“ doneš si raději sám svoje české psaní kam chceš. -

Nu, kam chceš nyní jít provádět rovnoprávnost? Na c. k. poštu, vím, již nemáš chutě, ale

Einmal ist keinmal, pojd'me tam ještě jednou, vždyt' se nám to snad po druhé lépe podaří.

Aneb nemáš-li chuť, podíváme se na tamhle tu babičku českou, která nese pro svého syna

vojáka ve Vlaších několik zlatých na

poštu. Vrací se a má v ruce německý
recepis, a nerozumí

ani jednomu slovu, které na něm
stojí. Nač jsou recepisy? Pojištění
písemná, že se to na c. k.

poštu odevzdalo. Pojištění ale tuším
musí být hlavně srozumitelné tomu,
kdo je dostane, jinak

není k ničemu. Na žádné c. k. poště v
Čechách a na Moravě a ve
Slovensku není ale ani

jediný český recepis. Ale „Víd.
Den.“ praví, že na vládě nezáleží

provedení rovnoprávnosti,

nýbrž jediné na nás samých - proč si
nenosíme na c. k. poštu sami české
recepisy. -

Pojď tedy, bratře, na železnici,
pojedeme do Mohelnice. Okénko je
otevřeno, žádejme po

česku (nesmíme nikdy jinak než
česky dle rady „Víd. Den.“) o lístky,
a ptejme se, co se platí.

Wohin? křikne na tě skrze okénko
pán se žlutými výložky. „Do

Mohelnice.“ odpovíš

skromně, „Nach Biechowitz?“ táže
se zamračeně žlutý výložek. „Ne, do
Mohelnice!“

odpovíš. „Ist kein Station nicht!“
zavrčí žlutý výložek. Nastane tedy
hádká, z přítomných neví

nikdo jak se jmenuje Mohelnice na
německy, ja síce vím, že Muglitz, ale
učinil jsem dle rady

„Víd. Den.“ slib, že nepopustím od
výhradního užívání češtiny před
úřady a proto ti nepovím.

Zatím minulo několik minut, vlak
zapíská, zatroubí a odjede, ty sedíš
se svou oprávněnou

češtinou na suchu a opakuješ si po
tichu vznešenou pravdu „Víd. Den.“,
„že provedení

rovnoprávnosti nezáleží na vládě,
nýbrž jen na nás samých.“ Nepopust’
ale příteli, jak na

muže sluší, nýbrž namaž si botv a
běž pěšky za lokomotivou, abys den
nepromeškal, a přičiň

se budoucně, aby všichni úředníci
byli česky vzděláni, to záleží také
jediné na tobě samém -

praví „Víd. Denník.“ Běžme tedy;
však což platno, se vší „pomocí
Boží“ slíbenou nám od

„Víd. Denníka“, (jenž jest přece
dobře známý s panem biskupem
Brněnským) k provedení

svého práva, nedohoníme již přece
jak pozoruji lokomotivy pěšky,
zůstaňme tedy na

nejbližším stanovisku, počkejme na

budoucí vlak, a zkusme svého štěstí.
Hr! na ně z konopí! -

naši vyhráli, „Vídeňský Denník“ má
přec jen pravdu, provedení
rovnoprávnosti nezáleží na

vládě, nýbrž jediné na nás samých.
Tu máme nejlepší důkazy; na tomto
stanovisku jest

272

úředník Čech, hodný pan, byl také u
svornosti, on ví kde leží Mohelnice, i
o Břeclavi ví, také

o Ustí, všechno ví, nosí pod
uniformou vestu šňůrovanou, a když
není ve službě, slovanský

černý kabát se šňůrami, on jest
zakladatel Matice a bývalý starosta
jedné již také zkacené

Slovanské Lípy na venkově. Dal nam
hned lístek, též nám vydal bez
hrubostí několik krejcarů

drobných nazpátek, a jeli jsme
vesele, rozjímající po cestě o veliké
netečnosti a pošetilosti

českého národu, že totiž neumí dle

radý „Víd. Den.“ s pomocí boží
prováděti své právo bez

křiků a nářků jak na muže sluší. Zde
na této štaci jest úředník česky
vzdělaný, proč tedy o tom

nevědí všichni Čechové a Moravané,
aby jen vždy z této štace odjížděli:
nebot' právo

národnosti naší jest svaté - praví
„Víd. Denník“ a raduje se z toho,
když němečtí

sedmašedesátníci v Praze při volbach

vyhrají. -

Po cestě tedy šlo to vesele, na každé
štaci přišel pan konduktor do vozu a
vždy německy volal

ku př.: „Wildenschvert 4 Minuten
Aufenthalt!“ na každé štaci bylo to
samé na tabulce

německy napsáno - neboť právo
národnosti naší jest svaté - praví
„Víd. Denník“ - až jsme

konečně přijeli na jednu, kde stálo
Müglitz a konduktor pravil „4
Minuten.“ Já ovšem zas

věděl, že jsme již v Mohelnici, ale
poněvadž jsem si již jednou dle rady
„Víd. Denníka“

umínil nepopustiti, důvěřoval jsem,
že ani „brány pekelné“ nezamezí,
aby se můj krajan

německy nerozumějící nedověděl za
své oprávněné peníze officialně, že
jest již na konci své

cesty. Neřekl jsem tedy nic,
zapískali, zatroubili a jeli jsme dále
ještě několik štací, až se můj

společník sám, nevím jakou náhodou
dopátral, že jsme již dávno
Mohelnici přešli. Musili

jsme tedy dle pravidla doplatit ještě
ten kus cesty, a pak pěšky zas nazpět
do Mohelnice

klusati s tím pevným přesvědčením,
že provedení rovnoprávnosti nezáleží
pranic na vládě,

nýbrž pouze na nás samých. Sto
jiných Čechů by se po takových
trampotach odřeklo na vždy

užívání řeči své na železnici: ale

krajan a spolucestovník, tvrdá to
česká hlava, pravil, že se

přece na vzdor všemu německy učit
nebude, a kdyby si ho zavezli třeba
na Spielberg místo

do Českého Brodu, - neboť právo
národnosti naší jest svaté a všude
musíme své záležitosti jen

česky zastupovat.

Než, nač pošty a železnice pro
takový sprostý lid jako jsou
Čechové, at' si svá psaní sami

donesou, neumějí-li německou
adresu napsat, a at' chodí pěšky,
nevědí-li, jak se jmenují

všechny štace na železnici po
německu. Ale kdyby tě ku př.
odvedli na vojnu, což se přece

nejvíce sprostému člověku přihodí,
jak daleko bys asi tam přišel s radou
„Víd. Den.“, dle

které „ve všech potřebách jen
přirozeného svého jazyka užívati
máme, poněvadž provedení

rovnoprávnosti nezáleží na vládě,

nýbrž jediné na nás samých“
Křiknou tam na tebe: „Halb

273

rechts, halb links!“ ty jako by nic, co
tobě je potom, ty jsi jednou c. k.
rovněoprávněný Čech,

a provedení rovnoprávnosti záleží
jedině na tobě samém. Dostaneš tedy
kulaté a podlouhlé

napomenutí. Volají: „Hahn in Arm!“
ty zase nic a čekáš na rovnoprávnost,
ale dostaneš „s

pomocí Boží a bez křiku a nářku 25,
jak se na muže sluší“ a pan kaprál
nesleví ani jednu „i

kdyby se proti němu stavěly brány
pekelné“. Tedy patrně nezáleží
provedení rovnoprávnosti

na vládě, nýbrž leží jediné na tobě
samém a sice pod zády. - Že ostatně
tebe co

rovněoprávněného Čecha neudělají,
kdybys měl Napoleona v kapse, ani
kaprálem, když

neumíš německy, ale Němce, který

ani slova česky neumí, udělají nad
tebou třeba generálem,

to víš dávno ze zkušenosti, nezáleží
to ale - jak praví „Víd. Den.“ - na
vládě, nýbrž jen na tobě

samém, neboť máš poslechnout radu
„Víd. Den.“ a snažit se, abychom
měli česky vzdělaných

generálů! -

Ve vojsku se nám tedy trochu
nepodařilo provádění
rovnoprávnosti, vraťme se zase do

civilu,

a sice do škol. Ačkoli sice provedení
rovnoprávnosti pranic nezáleží na
vládě, nýbrž jediné na

nás, a ačkoli tedy bychom si sami
mohli všechna gymnasia v česká
proměnit, přece - jak

přísloví praví - ani dobré silnici
kolomaže neškodí, a tato kolomaž
jest v tomto pádu

příznivost zvláštní našeho vys.
ministerstva osvěty, která nám do
nynějška jedno české

gymnasium zřídila. Ty tedy bydlíš na Slovensku někde u Košic, máš do Prahy asi 100 mil

cesty, přece však svého syna nechceš dáti na jiné než české gymnasium, a vydáš se na cesty.

Poněvadž ale pranic provedení rovnoprávnosti nezáleží na vládě, nýbrž všechno jen na nás

samých, nařízeno jest, že se na žádné Pražské gymnasium, tedy i na Staroměstské, více než 80

žáků do iednoho roku přijmouti
nesmí. To záleží zase jen na nás
samotných, aby se všichni

studující Slované z Čech, z Moravy a
ze Slovenska na toto gymnasium
vešli. Dejme tomu

(quod est demonstrandum), že
bychom tak šikovní byli, abychom
všechny své studující syny

do počtu oněch 80 ročně směstnati
dovedli, což pak až vystudují, když
ve všech úřadech jest

jednací řeč německá, které se oni

sice též učili, přece však v ní tak
sběhlí býti nemohou, jako

jini, kteří celé gymnasium jen
německy studovali? To zas všechno
záleží jen na nás samých,

všichni Češi (žádný o tom
nepochybuje, a ministerstvo to jistě
očekává) budou tak obětovní,

že své syny raději v úřadech odstrčit
nechají, než by je dali na německé
gymnasium!

Co se ale vysokých škol týče,

starejme se jen, abychom mezi sebou
měli způsobilé české

professory, vláda sice nemůže
žádnému svornostovi svěřit vedení
mládeže na vysokých

školách, a bude tedy většího dílu jen
takovým dávat professury, o kterých
se ví napřed, že

česky přednášeti nebudou; ale
poněvadž provedení rovnoprávnosti
nezáleží pranic na vládě,

nýbrž jediné na nás samých, bud'me
ubezpečeni, že „s pomocí Boží právo
své provedeme bez

křiků a nářků atd.“

Ve školách tedy to půjde jak
pozorujeme samo sebou; podívejme
se tedy do úřadů. Poněvadž

jak známo a kolikrátejiž opakováno,
provedení rovnoprávnosti nezáleží
pranic na vládě, nýbrž

jediné na nás samých, jisto jest, že
všichni úředníci umějí dobře česky
mluvit a psát, ačkoli se

o to vláda při obsazování nic
nestarala, nýbrž ještě i takové
úředníky, kteří sami do

německých krajín žádali a svou
neschopnost k českému úřadování
uznávali, přece dala na

česká místa. Tím se ku př. také stalo,
že manipulační úředníci a kopisté
(opisovači) obyčejně

neumějí český pravopis a i dobře
sepsané úřední spisy při opisování
pro obecnostvo tak

zohyzdí, že nejsou ani k světu
podobné, neboť při obsazování měl
každý mladý člověk, který

česky dobře umí, jakožto svornosta a
obyčejně i spoluúd některé
Slovanské Lípy tak

nebezpečné pro stát smýšlení, že se
nemohl státi ani kopistou u některého
soudu, kdo totiž

může takovým lidem věřit, jestli by
při opisování nějakého spisu nějak
státu a snolečnosti

lidské nebezpečnou formu písmen

nezavedli? Dle zásady „Víd.
Denníka“ tedy vláda vědouc,

že provedení rovnoprávnosti nezáleží
na ní, nýbrž jediné na nás, byla též
přesvědčena, že

ačkoli ona ustanoví za úředníky a
kopisty z většího dílu jenom lidi
nemající ani ponětí o české

gramatice a pravopisu, a kromě toho
i některé Němce, přece my,
poněvadž provedení

rovnoprávnosti jen na nás záleží,

nějak zázračně těmto vyvolencům
vlejeme do hlav

nedostávající se jim vědomosti a
dobrou vůli. Proto také dostávají až
po dnes lidé čeští od

úřadů politických ba i od soudů
německé přípisy, které se jim, kdyby
je nepřijali, také dle § 5.

říšské ústavy na dvéře přibijí aneb
alespoň s přibitím se hrozí. Rozumí
se samo sebou, že ne

úřadové, nýbrž zas jenom tito lidé
jsou sami vinni, že tyto německé

přípisy dostávají, proč se

narodili v Rakousích, kde je
rovnoprávnost slavně slíbena a
zaručena!

Avšak „Víd. Den.“ o tom nic neříká,
že nemáme od úřadů jiné spisy než
české přijímati,

bezpochyby zapomněl jenom, neboť
když se ve svém zmužilém zastávání
národnosti

slovanské nebojí ani „bran
pekelných“, snad by se nebál

slavných c. k. úřadů, a snad by tyto
nedržel za horší a nebezpečnější než
brány pekelné. Nu, ať jest tomu již
tak neb jinak, ale jisto

jest, že „Víd. Den.“ jenom radí
abychom my sami nepodávali k
úřadům nic jinak, než po

česku. Chvála Bohu, že nám ještě p.
Bach neb jiný ministr nenařídil, že
máme jen německé

spisy podávati, ačkoli by to - dle
theorie „Víd. Den.“ - naší
rovnoprávnosti také nic škoditi

nemohlo, protože nezáleží provedení její na vládě, nýbrž jen na nás samých. Přece však ku př.

kdo politickému úřadu nějaký spis podává, obyčejně něco žádá, a záleží mu na tom, aby se

275

jeho žádost příznivě neb alespoň brzy vyplnila. To však jest více v moci sl. podkrajského

úřadu než v moci Boží, a na mnohé věci zadané hned při zřízení

podkrajských úřadů ještě

podnes občané s nadějí odpověď
čekají. Dejme tomu, že by ku př. pan
podkrajský neb

komisař na spis český, který beztoho
mnohý s mrzutostí do ruky bere,
obyčejně nedal asi

několik měsíců odpověď, ale na
německý velmi brzy, což docela
závisí od jeho svobodné

vůle: kdož by o tom pochyboval, že
všickni občané jakmile to zpozorují,
hned budou všechny

spisy podávati jenom po česku! Z
čehož opět vidíme, že na vládě
pranic nezáleží provedení
rovnoprávnosti.

K soudům, ale bude též každý Čech
jen české spisy podávati, zvláště od
té doby, co víme, že

se u všech soudů vyšších jen
německy jedná. Mám ku př. soud o
několik tisíc a vím, že

písemnosti mé české jenom pan
referent čísti bude, a že tedy kdyby

jím také pan referent

dobře rozuměl 2, přece jen budu odevzdán do jeho milosti, že by však, kdyby písemnosti mé německé byly, celé kolegium soudců je slyšet a nade mnou rozhodovati by mohlo.
„Vídeňský

Denník“ nepochybně myslí, že všichni občané jsou tak nezištní a obětovní pro národ a vlast

jako on sám, že též všichni občané jsou vždy hotovi obětovati jmění, život ba i více svému

přesvědčení jako mužové „Víd.
Denníka“ učinili a každodenně činí:
a proto od nás žádá tak

velikou obětavost, abychom raději
prohrání procesů svých snesli, než
bychom německé spisy

k soudům podávali. My však, ačkoli
velikou úctu máme k obecenstvu,
nepředstavujeme si

přece tolik národní a občanské
ctnosti u každého Čecha, jako
ctnostný „Vídeňský Denník“, a

bojíme se, že v tomto pádu skutečně

mnozí raději jednou právo své
národnosti zadají, než 100

korců polí. Bude to ovšem jen jejich
vlastní vina a vláda muže jako
Pontius Pilatus umyti své

ruce v nevinnosti, neb na ní v tom
ohledu pranic nezáleží.

Ačkoli tedy, jak ze všeho toho
patrně, leckde svou vlastní vinou a
při úplné nevinnosti vlády

mnohou škodu své národnosti
utrpíme, přece nám zbývá ještě

nejvýdatnější prostředek k

provedení rovnoprávnosti, totiž život
soukromý. Se svou milou ženou, se
svými nadějnými

dítky, se svými věrnými přáteli a
vůbec s každým, kdo nás bude chtít
neb musit poslouchati,

můžeme mluvit jen česky! Ó přece
jest dobře žíti na tom světě, krásné
jest naše obcování pod

sluncem! Díky za to především naší
milostivé, všem národům stejně
přející vládě, díky za to

po druhé tobě vznešený obře vlasti
„Vídeňský Denníku“, jenž jsi nám
tento věčně prýštící

pramen živý naší rovnoprávnosti
první vynalezl a nás naň opatrně
pozorný učinil! „Zaplat’ ti

to, o neohrožený hrdino a patrone
všech Slovanů! nebe dlouhým
panováním a po šťastné

smrti, (které jsme všichni podrobili),
budiž za to shromážděn mezi
družinou sv. Václavskou,

jež čeká v Blaníku na vysvobození
vlasti! Užívejme tedy směle a
srdnatě svého práva svatého,

mluvme se ženou a s dětmi jen česky
„ale bez křiků a nářků jak na muže
sluší“ se slušným

ohledem na žandarmerii, a ani brány
pekelné naší národnosti neuškodí.
Kdyby však časem

svým, poněvadž dnové naši jsou
spočtění v knize života, a tudy
nepochybně i „Vídeňský

Denník“ jednoho dne shromážděn
bude k otcům svým v Pánu zesnulým
„Vlastimilu“ a

„Pokroku“ (pomodleme se za pokoj
duší jejich třikrát Grundrechty a
jednou proklamaci p.

Khevenhullerovou od loňského
máje!) čímž tedy ztratíme silného
orodovníka za národnost

naši ve Vídni; kdyby tedy potom
vláda po ztrátě našeho mocného
orodovníka chtěla nám

třeba i zakazovat se ženou a s dětmi
česky mluvit, a kdyby nám dokonce
p. ministr Kraus na

žádost p. Bachovu každému zlatým a
stříbrným zámkem (všechno jest
možné) naše

rovněoprávněná ústa zavřítí dal:
věřme přece v naději slovům „Víd.
Den.“, že ani to

provedení naší rovnoprávnosti
škoditi nemůže, poněvadž nezáleží
pranic na vládě, nýbrž

jedině na nás samotných! -

Když jsme tedy již všechno, co „Víd.
Den.“ praví, tak nevývratnými
důkazy ztvrdili,

dovoleno nám budiž pro slabší
čtenářstvo, které důkazům
mathematickým dobře nerozumí,

připojiti jedno velmi srozumitelné
podobenství.

Dva mužové, jeden jménem Vašek,
druhý Michl, usnesli se, že spolu
poběhnou o závod.

Nestranný soudce, jménem Jidáš,

kterého si zvolili a který je oba stejně
miluje, v ustanovený

k běhu den takto oba opatřil: Michla
posadil do kočáru a zapřahl mu silné
a mrštné čtyry koně

a postavil ho na dobrou silnici.

Vaškovi svázal nohy, přivázal ho k
silnému kůlu a narovnal na

něho asi půl sáhu štěpinek. Nyní dal
znamení k běhu. Michl jede až se
kouří, Vašíček ale v

zuřivosti se sebe strásá polena, trhá
sebou, bručí a kleje, leží však pořád

vedle kůlu. Nestranný

soudce a přítel stojí u něho se
sladkým úsměvem a volá na něho:
„Vašíčku, běž honem, jen na

tobě samém to záleží, abys doběhl k
cíli, já ti v tom nemohu pomoci, na
mně pranic nezáleží;

vždyť přece já sám nemohu za tebe
běžet!“

Mravné naučení: Právo národnosti
naší jest svaté. Provedení jeho
nezáleží na vládě, nýbrž

jediné na nás samých. Jedna jest
pravda a zvěstovatel její jest
„Vídeňský Denník!“

Poznámky

1 Nedávno jsme viděli jedno psaní z
Prahy poslané s adresou: Pan N. N.
malíř v K. H. Pod

tím stálo jinou rukou. „In Malin kein
N. N. zu finden.- a tak šlo psaní
nazpět. Tam ale se

277

připsalo teprva: „Kein Malin, aber

malíř heisst Mahler.“ Nyní konečně
došlo psaní do rukou

adresáta. - My sami jsme ku př.
přinuceni byli potřebou při rozesílání
„Nár. Nov.“ poštu vždy

německy napsati, nechtěli-li jsme,
aby noviny Bůh ví kudy chodily a
snad teprva za několik

dní adresátovi do rukou přišly.

2 Zkušenost ale vypravuje nám
leckteré pády, ve kterých pro špatné
rozumění spisů soud byl

prohrán s velikou škodou.

Pozorovatel politický

H. B. „Ost-Deutsche Post,“ jak známo, stojí ve spojení s maďarskými praetendenty v Uhřích a neopomine ani příležitosti, kde by tak mohla Slovanům něco nemilého zavěsit. Tak ku př.

praví o Slovácích při jedné
příležitosti: Hurban a jeho přátelé
jsou jenom stoupenci mužů

„Slovana“, a kam tito směřují, ukázal
nám program jejich v prosinci m. r.
vydaný. (Známy

článek p. Palackého v „Nár. Nov.“,
pro který byly vlastně v Praze
zapovězeny.)

Rovnoprávnost jest vznešený,
šlechtný a skutečně demokratický
princip, ale v té rozsáhlosti,

ve které jí žádají Palacký a jeho

soudruhové, rovná se principu
Fourierovu a Okenovu, které

též zrnko pravdy v sobě obsahují“. Totiž jinak vyřknuto, rovnoprávnost měla by sice býti,

poněvadž by ale Němcům a
Maďarům škodila, jest nepraktická.
S jakou mrzutostí ostatně pan

Kuranda a jemu podobní rabínové na
každé slovanské pohnutí hledí, viděli
jsme nedávno při

známých pistolích Kničaninových,

kdežto se již nemohl p. Kuranda
zdržeti, aby svému vtipu

uzdu pustil a podotknul, že jest na
nich prý vyobrazen Žižka a Petr
Fastr. My zajisté dobře

víme, co vypodobniti sluší na pistole
pro Kničanina, a zanecháváme p.
Kurandovi, aby až

jednou Vídeňští pošlou panu
generalovi Willisenovi do Holštýna
nějaké pistole, vypodobnil

na jednu Herrmanna a na druhou
scénu z p. Kurandovy známé svatby

v Kolíně.

- Upozorňujeme pana biskupa Brněnského, že uprázdněna jsou dvě arcibiskupství v

Sardinsku, totiž Turinské a Cagliarské, poněvadž se dotčení dva arcibiskupové na cesty

vydali.

- Emigrace maďarská rozdělila prý se ve Francouzích již na dvě strany, na aristokratickou a

demokratickou, zrovna tedy jako

Poláci, jakož vůbec mezi Poláky a
Maďary ve všem jsou

největší podobnosti. „Reichszeitung“
při této příležitosti silně si
zademokratila; praví totiž: „Z

278

toho vidíme v maličkém účel uherské
revoluce: použití demokracie k
provedení neodvislosti

maďarské a pak aristokratický
absolutismus - kdo má oči k vidění,
viz.“ - Ovšem jest to

pravda, co praví „Reichszeitung“, ale
řekla by to, kdyby právě nyní vláda
naše nebyla

rozmrzena s maďarskou aristokracií?

- První ministr, kníže Schwarzenberg
jel za JMC. do Tyrolska. Bude prý
tam nějaké rokování

s králi německými, spojenými s
Rakouskem proti Prusku. Snad by
mohla míti tato cesta JMC.

ještě přece všeevropské následky.
Ostatně při tom při všem neveríme
ještě na vojnu s

Pruskem, neboť jest jen jedna jistá
známka, dle které s jistotou na vojnu
s Pruskem budeme

moci souditi, totiž až zas počne
ministerstvo nám Slovanům a zvláště
Čechům příznivější tvář

ukazovat. Tak jako z pučení fíků se v
písmě soudí na brzké jaro, tak i z
rozšíření

ministerského srdce k nám souditi
můžeme na brzkou vojnu s Pruskem.
Pak zase budeme

hodní a milovaní synáčkové - s tím rozdílem jenom, že jsme již zatím trochu povyrostli a zmoudřeli.

- Hlavní schůzka všech katolických jednot v Linci uzavřela také prý, že se budoucně chtí

sestřediti buď ve Fultě neb v Praze. Všimněme si toho, že se od r. 1848 z této strany jaksi ve

zvláštní pozornosti mají Čechy a Praha. To jistě není nadarmo.

- Úřadové v Sedmihradsku dostali nařízení, aby všechnu úřední korespondenci nevedli jinak

než v německé řeči, poněvadž prý nemůže být než jeden úřední jazyk a poněvadž se prý nyní

na to tlačiti musí, aby se každý úředník němčině jakožto úřednímu a vládnímu jazyku, bez

kterého žádný rakouský úředník býti nemůže, co nejdříve naučil. - To jest tedy již zcela

zřejmé, že nebude v Rakousích

rovnoprávnost, nýbrž že chtějí
ministři udělati němčinu

panujícím nad ostatním jazykem.
Kdyby se to ale jen tak snadně dalo
vyvést jako nařídit!

Osm milionů proti 28 milionům, to
přec je trochu těžko prorazit, a kdyby
se i celé

ministerstvo na váhu k těm 8
milionům přiložilo, pochybujeme
přec, že by nás převážili. -

Litujeme jen p. ministra Bacha, že již

tak zřejmě se osměluje rušit naši
ústavu. Kdežto si nyní

Prusko počíná v Němcích dělati
přátele, uráží naše vláda všechny své
národy k prospěchu

několika milionů Němců - přece však
nikdy proto nebude ve vlastním
Německu oblíbenější

než Prusko!

- Jak se naše vláda chápe
všemožných postranních prostředků,
jimiž by novinám sobě

oddaným mohla opatřiti nějaké
čtenářstvo, objevil nám nedávno
„Wanderer“ strany

telegrafických depeší. Vláda totiž
nechává skrze p. Tuvoru, známého
bývalého redaktora

279

zuřivého časopisu „Freimüthiger“ a
„Const. Zeitung“ (p. Medaua,
zapovězených v Praze),

kterýžto p. Tuvora nyní se stal
poníženým služebníkem p. Bacha a
spisovatelem známé

„Osterr. Corr.“ všechny telegrafické
depeše opatřovati a je pak svým
novinám sdělovati.

Rozumí se samo sebou, že neodvislé
noviny, kdyby i sobě chtěly za veliké
peníze opatřiti ty

samé zprávy na telegrafické cestě
vždy čekati musejí až telegraf pro
vládní noviny službu

odbude a obyčejně teprve pozdě v
noci nějaké krátké zprávy dostávají.
Tím ovšem noviny

vládní, totiž „Reichszeitung“,
„Lloyd“, „Vídeňský Denník“ mají
důležité zprávy mnohem

rychleji než neodvislé časopisy. Est
modus in rebus.

- Budeme tedy míti i v Čechách
lod'stvo vojenské a vyplní se přece
slova Shakespearova, že

leží Čechy u moře. Vláda prý zařídí
parní vojenskou loď na Labi k
pojištění komunikace mezi

Děčínem, Litomeřicemi a Terezínem.
Dočkáme se snad ještě veliké bitvy

mořské mezi

Angličany a Rakušany někde u
Libně. To je pokrok! Zároveň máme
potěšitelnou zprávu, že

vláda vynaloží na lepší upevnění
Terezína zase několik milionů. Vláda
se nepochybně

přesvědčila, jak dobrou službu jí
dělaly pevnosti uherské v čas vojny,
a proto nyní tolik peněz

na ně obětuje. Či snad myslí p.
Kraus, že se času tohoto, kde tak

špatné peníze máme, nejlépe

k stavbě použití má, abychom za ty
papíry měli alespoň hodné pevnosti,
které pak mohou

časem svým státu hodně vynášeti?

Praetoriani rakouští

H. B. Již dříve zmínili jsme se o
jistém spisu vydaném tajnostlivým
způsobem ve Vídni pod

jménem „Vyznání vojákovu“ a
vytištěném jenom v nepatrném počtu
výtisků, jenž na sebe

obrátil velice pozornost všech
myslících občanů hlavně proto, že v
tomto spisu vyřknuto jest

beze všeho obalu to, o čem dávno
víme, že jest to sladká naděje
rozličných patriarchálních

potentátů, za druhé ale proto, že za
spisovatele všeobecně se udává
major Babarczy, uherský

šlechtic, jenž jest spoluúdem nynější
vojenské kanceláře a tudy v
nejbližším okolí císaře. Zle

by byly opatřeny naše konstituční

svobody - myslí si tedy mnohý -
jestli p. major Babarczy se

chtěl takovým spisem ve vysokých
sborech zavděčiti!

Ačkoli tedy onen spis jen v
nepatrném počtu výtisků byl vydán,
přece se dostal do rukou

redakce „Presse“ a vydán jest v jejím
feuilletonu. Spis celý, který nyní
před rukama máme,

280

nestojí ovšem za to, abychom jej

předkládali, ale zajímavé a poučné
bude mnohému dovědět

se alespoň nějaké výňatky z něho a
poznati odtud smýšlení šavlí břínčící
aristokratie.

Hned na počátku vyzradil nám
(nepochybně jen z překvapení) p.
spisovatel, který jsa v

nejbližším obcování se dvorem, asi
dobře zná všechny podrobnosti,
velmi zajímavou okolnost

z prvních počátků naší konstituce,
totiž že prý JCV. arcikněžna Žofie,

matka nynějšího císaře

a JCM. manželka císaře Ferdinanda
radily k přísnosti, že ale císař
Ferdinand přece nechtěl

nechat na lid střílet. Pan major má
císaři Ferdinandovi tuto dobrotu
velmi za zlé, my však

jsme ovšem zcela jiného mínění.
Také o arciknížeti Albrechtovi mluví
pan major tak, že to

není schopno, učiniti jej příliš
populárním.

Že ostatně p. Babarczy o revoluci r. 1848 jen s největší hořkostí a s opovržením mluví, s

druhé strany ale osobě JMC až příliš zřejmě a podle pochlebuje, (jmenuje ku př. JMC perlou

atd.), to charakterisuje zcela neobyčejného dvořana, špekulujícího na vyšší místo, a ne vojáka,

neb věrný voják pochlebovat a plazit se neumí.

Celý spis ukazuje nám, jak z výňatků z něho poznáme, p. spisovatele

jakožto úda šlechty a

sice šlechty dvorské a služebné; tato strana mluví všude stejně.

„Pohledněme do Francouz - praví - které si tak rádi za příklad béřeme: byli jednou svomí,

mocní a šťastní, od té doby co zakusili toho jedovatého ovoce, nazvaného omylem svobodou,

která se nerodí na božském stromu poznání, nýbrž na zkrváceném stromu vzbouřen[í](#)1 od té doby co se

napili z ošklivé číše panování luzy:
od té doby nemohou přijíti ku
pokoji.“

Francouzové byli totiž tak šťastni,
nebot' měli tak bujnou šlechtu a tak
bujnou monarchii

absolutní, že nemohouce již to veliké
štěstí vydržet, všechno to ze země
vyhnali. Poněvadž se

ale toto jejich štěstí pořád ještě zase
k nim mermomocí vratiti chce, oni
ale již na své nynější

konstituční a republikánské neštěstí

tuze zvykli a si v něm zalíbili, a
proto se proti onomu

dotčenému štěstí nohama i rukama
brání a opírají: proto panuje ve
Francouzích ustavičný

nepokoj. Musejí ale být i
Francouzové velicí milovníci
takového neštěstí, neboť již dvakrát
se

jejich bývalé štěstí k nim docela
vrátilo: jednou pomocí rusko-prusko
rakouských bodáků a

jednou lišči chytrostí Ludvíka Filipa,
přece však byli tak zatvrzelí a
zaslepení, že to štěstí brzy

zas ze země vyhnali a raději se zase
k onomu jedovatému ovoci navrátili.
Následujícím

způsobem jeví p. spisovatel svou
aristokraticko-foederativní politiku:
„Národové rakouští si

opět podají přátelsky ruce k pevnému
spolku, nebudou co jeden národ, ale
budou co národové

jednoho srdce a jedné mysli pokojně

vedle sebe bydlet, své upomínky
zachovávajíce

281

neporušené, a jejich přání se
setkávají u trůnu milovaného a
mocného mocnáře.“ Známo totiž,

že jest v Rakousích také jedna strana
foederativní, jejížto foederace se ale
od naší foederace

nesmírně dělí a kterou bychom
nazvali nejlépe aristokratickou neb
stavovskou foederací,

která totiž tak jako my se opírá proti
byrokratické centralisaci nynějšího
ministerstva, ale

docela z jiných příčin než my, a také
něco zcela jiného žádá než my, žádá
totiž, aby jednotlivé

země asi podobné stavovské ústavy
dostaly jako před r. 1848, neb aby se
zavedla anglická

aristokratická hořejší sněmovna;
abychom zkrátka se vyslovili: tito
foederalisté žádají, aby se

jim za ochranu národnosti zachovala

aristokratická privilegia. Jak
pozorujeme ze spisu p.

Babarczyho, musí býti také toto
starošlechtické smýšlení znamenitě
rozšířeno ve vyšších

vrstvách vojenských, nebo ještě
zřetelněji se vyslovuje, mluvě velmi
ostře proti odpovědnosti

ministerské, kterou pouhým
mámidlem nazývá a praví: „Chce
ministr i to zodpovídati, když

chtěje říši přiformovati do rámce své

fantasie, dotýká se nešetrně dějin
národů, práv stavů a

jmění rodin?“ Kdož zde nepozoruje,
kterak šlechtická bolestně ztracená
práva a „patriarchální

poddanost a robota“ eskortována
jsou od citu národního, aby společně
s ním vklouznula zase

někam do života! -

Starý Maďar však se jeví v panu
spisovateli patrně tam, kde mluví „o
nově utvořených

národnostech,“ které nazývá
„nespokojená plemena“. A
poslechněme také moudré slovo o
sněmu: „Jak smutné jest mysliti si
sbor mužů, zvolených
nejrozmanitějšími prostředky
přemlouvání, omámení a uplácení! (v
Rakousích tuším ještě žádný
poslanec na sněm nedosáhl
této hodnosti z uplácení) jakožto
zástupce oněch národů shromážděný,
jejichžto potřeby tak
rozmanité dokonce neznají.“ Pan

spisovatel modlí se tedy z toho
ohledu takto: „Bože, jenž si

nám dal tak šlechetného mocnáře,
učiň lej zas naším jediným mocným
panovníkem!“ Vidíme

z toho jak nerozumným sobě ještě
představují podobní pánové lid, aby
si něco podobného od

nich namluvití dal, jako jest to, že by
poslancové od lidu volení neznali
lépe potřeby tohoto

lidu, než je znají lidé jako jest

spisovatel této brošurky, obcující
obyčejně více s koňmi a se
psy než s člověčenstvem!

Rozumí se, že p. Babarczy, jakožto
zvláštní prostředek proti všemu
konstitučnímu zlému

udává jenom vojsko, které dle jeho
popisu jest tak anjelské, že se zrovna
domýšleti musíme,

jako by ani pocházeti nemohlo z té
samé krve, z které pochází ostatní
zkažená civilní čeleď,

kteroužto p. Babarczy při každém setkání poznamená nějakým přihanlivým slovíčkem. Na

žádný způsob nepočítá vojáky mezi národ, neb praví:

282

„Voják podá přemoženému nepříteli přátelsky ruku: v prsou národu tlí ještě posud oheň

nenávisti. Národové a stavové vedou spolu vojny; panovníci ale a vojska spojují se vždy úžeji

páskou obdivování a lásky! Všechna
vojska jsou ozbrojena pro jeden
princip, pro princip

pořádku, a armády nadchnuté
stejným duchem rytířství, discipliny
a cti nejsou k tomu, aby

svou již často dokázanou zmužilost
proti sobě měřily, nýbrž k tomu jsou,
aby mravnost

člověčenstva na špicích bodáků
zachovali pro lepší budoucnost...
Každý boj, který dva

zastavatelé pořádku, dvě armády

spolu bojují, jest již napřed vítězství
strany převratné, která

se radostně na to dívati bude, když
budou ochrancové trůnu krváceti.“

To jest přece velmi srozumitelná řeč,
totiž: vojáci nejsou proti nepříteli
cizímu, nýbrž jen proti

konstituci a k tomu účelu jsou
všichni mocnářové a všechna vojska
spojena! Divíme se jen,

odkud má p. B. plnomocenství takto
mluviti!

Zajímavé jest, kterak p. Babarczy po takovém vychvalování a nadsazování vojska vzpomíná

si na povstání uherské, a na to, kterak největší část vojska maďarského přeběhla k povstalcům

a bojovala proti JMC. Pan major to však - rozumí se - připisuje slabotě tehdejší vlády a nikoli

nevěrnosti vojska, přece však sám praví na jiném místě: „Před několika lety se vojsko

nestaralo o provincialní záležitosti, o

přání jednotlivých národností. Jinak
jest nyní. Rakouští

národové dělí se nyní na vítěze a na
přemožené, na kmeny povstávající a
hynoucí: nechtě

kloní se voják, jenž s mečem i zášť
zastrčil do pochvy, k onomu národu,
v jehožto středu stála

jeho kolébka; všímát' si srdečně,
ačkoli mlčky osudů své země a nejen
říše: jeho síla, rámě,

zbraň, jeho rozum patří neobmezeně

vládě, ale srdce - to se kloní k
národu! A bití srdce

vojáková stane se konečně ozvěnou
nářků jeho národu! Upomínka na
vzbouření, hospodářství

bujných rytířů, té neb oné dietní
klasy (narážka na nenáviděné
úřednictvo) pohled na zločince

nepotrestané, zneužívání ústavy
(!!posud jsme ji ani neužívali!)
zdemoralisují konečně v

lethargii pokoje paže vojska zvyklé
na čin.“ Ještě ale zřetelněji mluví pan

major Babarczy

dále, kde praví: „Pokud zastavatelé
absolutní vlády krášlí řady vojska,
zachovají v něm ducha,

jenž učí zticha trpět, zticha vítězit,
ducha poslušnosti; ale nechme přejít
několik let, a vojsko

bude záležitosti z vojáků, kteří užili
nebezpečných svobod obecních [2](#),
kteří to drží za svou povinnost býti
přísnou kontrolou svých
představených. Tato materialní část
vojska (zcela

nově vynalezené pojmenování
sprostých vojáků) bude skrze
upomínku na spoluvládnoucí

měšťanstvo zavedena k porovnáním,
která je při přísných pravidlech a
nedůstacích nového

svého stavu naplní mrzutostí. Vyšší
stupně vojska budou také z části
zajímati ony držící se za

„vzdělané“ oficíry, kteří již v
předešlých letech z části byli
zachvácení „od ducha času.“

Z těchto od p. Babarczyho neopatrně
pronešených slov pozorujeme, že
přece jsou ve vojsku

muozí důstojníci, kteří na konstituci
drží a nepochybně myslí, že JMC.
slovo své národům

dané držeti bude, a kteří také
nepovažují nepochybně vojsko jen za
nástroj k provedení

rozličných aristokratických choutek,
nýbrž za obrance zákonů a vlasti, za
obrance císařského

trůnu, rovněž tak jak za obrance
konstituce a štěstí národů. Rozumí
se, že takoví důstojníci

nejdou po chuti p. Babarczemu a
jeho soudruhům, doufáme však, že
jich jest přece dosti

znamení počet, a že umějí náležitý
rozdíl činiti mezi nesmyslnými buřiči
a mezi zastavateli

rozumné konstituční a právní vlády,
takové vlády, jak vzdělanější
národové již dávno užívají,

jsouce při tom šťastní i se svými

panujícími rodinami.

Dále ještě vyslovuje p. spisovatel v krátkosti své obávání: „Pomysleme si - praví - tuto naši

armádu od „lidumilovného sněmu“ na 4 roky služby uvedenou3 - k „spokojení myslí“ na ústavu přísahavši, v pokoji skrze mocnou „pro ukrácení úřední cesty“ od vojenské moci

oddělenou žandarmerii nahraženou, při povstání skrze dobře ozbrojené „ve svaté službě

vlasti“ dobře placené hromady lidu
(myslí národní obranu) odstrčenou,
vojenské soudnictvo

„k vůli přiblížení“ s civilními soudy
spojené; pak se musíme s obáváním
dívat na našeho

císaře -mladíka. jehož trůn jindy na
starošedé skále samovlády stál, a
který se nyní svěřil

zrádným vlnám lásky lidu - choutky
lidu atd.“ O konstituci praví p. B.: že
prý chce

patriarchální stav mezi císařem a

lidem, mezi majitelem a poddaným
(šlechtou a sedlákem)

zrušiti a že chce upomínky rodinné
(t. j. šlechtické), zděděná a dobytá
práva stavů dle

vzdělání a rozumu⁴ se různících
vymazati, a tím upírati stupňování
tvorů, které v celé přírodě
pozorujeme.5 „S rozkvašením - praví
p. B. dále - pozná vojsko, v němž
rytířský duch ještě žije, že se šlechta,
jejížto diplomy nejvíce na bojišti krví
zpečetěny jsou ⁶ za potrestaného
zločince považuje atd. s pravým

křesťanstvím, které nás učí, že jsme
všichni bratři a synové
jednoho praotce.

Pochybujeme ostatně také, že by
vojsko s rozkvašením nepozorovalo,
kterak vyšší důstojnosti

vojenské jenom obyčejně se pro
šlechtu schovávají, kdežto ostatní
bud' jen sprostými zůstati

neb nižšími místy při všech
schopnostech a zásluhách se
spokojiti musí: co by se ale tuším p.

B tuze nelíbilo. Že ostatně i pan Babarczy vidí v celém liberálním snažení jen komunismus,

není nic nového, v tom jemu nezádá pranic celá jeho strana, která již dávno zvyklá jest touto

lacinou zbraní proti svobodě a právu bojovati. Pro zábavu konečně uvést musíme ještě jedno

místo: „Odpust’te vojákovi, když na poli zápasu politického rozvážlivě napomíná nazpátek,

kdežto hajitelé „svobody“ tak

odhodlaně ku předu ženou; na poli
cti, na bojišti, kdežto

284

„žoldněř“ ku předu se žene, vidíme
ony oblažovatele lidu „odhodlaně do
zadu“ táhnout. Život

jest přece tak pěkný!“ Historie
povstání maďarského nestvrzuje
příliš slova p. Babarczyho,

leč bychom chtěli od Kapolny k
Prešpurku jmenovati „ku předu.“
Než nechme takových

mrzutých upomínek. Jisto jest, že
více hrdinské mysli a více pravé
zmužilosti jest zapotřebí k

tomu, abychom mínění své, jsouce
zcela bez zbraně, zastávali proti
ozbrojencům podobně

smýšlejícím jako p. Babarczy, než k
tomu jest hrdinství zapotřebí, když
někdo kanony

bombarduje ze zdaleka město, neb s
regulovaným cvičeným, dobře
ozbrojeným vojskem a s

kanony poráží špatně ozbrojené,

nepořádné, bezkanonové zástupy
lidu. Či snad nepochází

vojsko z té samé krve, z které my, z
nás samých, nejsou oni bývalí
hrdinové opět mezi námi, a

nejsou oni budoucí hrdinové též mezi
námi, či vězí snad teprva ve výložku
ono hrdinství?

Jest to ovšem stará taktika té strany,
ku které náleží p. Babarczy,
oddělovati vojáka zcela od

ostatních občanů a drážditi ho proti

nim: tuším, že ale již nejsou časy tak daleké, kdy nebude

v stavu červený neb zelený výložek dělití bratry od bratrů a syny od otců, zvláště až přijdou

všichni k poznání, že rozumná konstituční vláda jest jejich všeobecný stejný prospěch. -

Důležitější jest ale spis p. majora Babarczyho z následků svých než sám v sobě. Že jest jedna

strana v Rakousích, která ke hrubému absolutismu nazpět vesluje

a ráda by dynastii strhla s

sebou na vzdor četným slibům
daným a na vzdor vlastnímu
prospěchu dynastie, že tato strana

má zvláště přívržence své mezi tak
zvanou služebnou dvorní šlechtou
atd., věděli jsme již

dávno, a slyšeli jsme všechnu
moudrost, kterou obsahuje spisek p.
B. již dříve vykládati.

Důležité ale jest, že p. Babarczy, c.k.
major, je spoluoud c.k. nejvyšší

vojenské kanceláře, po

boku p. hraběte Grünne a tedy v
nejbližším okolí JMC., důležité jest,
že takový muž vydal

tiskem něco podobného, a ještě
důležitější jest, že se to neupírá,
nýbrž že všechny noviny

pana majora Babarczyho
spisovatelem této knížky jmenují, ýe
sama „Reichszeitung“ též to

bez obalu činí; to všechno má pro
člověka znajícího vojenskou
disciplinu, znajícího

diplomatickou tajnostlivost, velikou významnost a váhu do sebe. Ještě více ale nabývá to

všechno váhy, když víme, že v tom samém čísle „Reichszeitungu“, ve kterém stojí článek

proti této brožurce a sice článek ostrý, z kterého hned vyňatky podáme, že, pravím, v tom

samém čísle „Reichszeitungu“ čteme vzadu doslovně tuto zprávu, nepochybně ze

„Soldatenfreundu“: „V časopisech
koluje zpráva, že v nejvyšším
centrálním kanceláři

komandovaný major Emerich v.
Babarczy, spisovatel „Vyznání
vojákova“, kterýžto spis se

jisté straně ovšem nelíbí, dle
nejvyššího rozkazu ke svému pluku
(E. H. Max cheveuxlegers)

285

odeslán jest. Jsme splnomocnění
vysloviti, že tato zpráva zcela
nepravdivá jest, a že naopak

major Babarczy v komonstvě JMC.
na cestě v Tyrolsku se nachází.“

Známo ostatně, že s JMC. jen malé
komonstvo, jen několik osob na
cestu se odpravilo, viděti,

tedy že p. major Babarczy jest v
okolí JMC příliš obyčejná a potřebná
osoba.

Memůžeme se tedy uvarovati
myšlénce, že se uveřejnění spisu
toho nestalo bez plánu naší

despotické strany a snad jmenovitě z

toho ohledu, aby se tak veřejné
mínění zkoumalo a snad

na budoucí plány této strany
připravovalo. Doufati musíme
ovšem, že JMC. náš konstituční

císař, který dobrovolně trůn již
konstituční nastoupil, dříve ještě než
dle posloupnosti řada na

něm byla, a který také ústavní vládu
a sice ve formě oktrojové ústavy od
4. března též

dobrovolně nám potvrdil a zaručil,
nedá se nikdy od známé této po tmě

chodící strany

despotické ve svých slibech mýliti a
na jiné cesty přiváděti.

Slyšme ostatně, kterak
„Reichszeitung“ píše o tomto spisku
p. Babarczyho: „Náhled p.

spisovatele, že ke šťastné vládě
postačitelný prostředek jest, míti
velikou armádu, jest až tuze

jednoduchý: Machiavelli sám nejsa
přec doktrinářem, uznával přece
držení samovlády za

větší a těžší úkol. Rakousko ještě
nezasloužilo přece tolik ostudy, kolik
mu dělá p. spisovatel

této brošury. Hnutí březnové nebylo
přece, ať si mluví kdo chce, pouhým
obyčejným

vzbouřením na ulici: byl to výbuch
dávno chovaných a utlačených
snažení a přání. Kníže

Metternich sám něco podobného
očekával, ačkoli si to nemyslí tak
blízko. K absolutní vládě

v Rakousích bylo by zapotřebí

soustavy aspoň takové, jaká jest v Rusích; ale taková soustava

vlády jest spojena s nevyhnutelnými překážkami; jsme v srdci Evropy, duch západu tlačí se k

nám všemi cestami, a utvořil mocnost, která se v Evropě šestou velikou mocností jmenovati

může, míníme veřejné mínění. Kdo chce nad zemí i nad myslí vládnout, musí míti ohled na

veřejné mínění. Veřejné mínění žádá,

aby mělo občanstvo podíl v
zákonodárství, a to jest

onen duch svobody, kterého nezabijí
ani brošury ani bodáky. Census
menší, ty neb ony

přednosti, o to se nejedná, moc
budou míti v rukou vždy
nejmoudřejší⁷, ale jisto jest, že jest
to myšlénka skoro bláznovská, chtíti
se jen na pouhé násilí spoléhati.

„Což myslí pan spisovatel, že stav
Evropy jest takový, aby mohly býti
armády pouhou

žandarmerií doma? Byli bychom
žádostivi zvěděti, jak si myslí p.
spisovatel zřízení vojska,

které by docela nemělo načichnouti
duchem času? Viděli jsme i ruské
vojsko tímto duchem

nadechnuté, a sotva mohl sultan
turecký vzdáliti janičáry od ducha
času. Rakouská armada

jest zvyklá na poslušnost ve vojně i v
pokoji, ale nejtěžší zkouška, a
myslíme, že se ještě

nikde nepovedla. byla by udržeti
vojsko neustále v protivenství s
občanstvem, z něhožto

povstává, a také konečně vždy ze
sebe tvoří živly moci. Pan spisovatel
obrací se ve svém

malém spisku velmi často k osobě
JMC. samé; líto nám, že se toho
dotknouti musíme, ale

jeho slova ruší často povinnou úctu.
Rakousko vidělo s pýchou svého
mladého panovníka

hrdinsky na bojišti, ono očekává od
jeho vlády velikou vznešenost,
všelikou ctnost, a

poněvadž Jeho vznešené jméno již se
jmenovalo, budiž nám dovoleno
použiti zde jednoho

místa, které pravil Cicero k Juliovi
Caesaru: „Ze všech tvých ctností,
Caesare! jest pravdivost

nejpěknejší, smrtelníci se skrze ní
stanou rovni bohům. Ve tvé
vznešenosti není nic vyššího,

než že můžeš býti pravdomluvným, a

v tvé přirozenosti není nic
šlechetnějšího, než tvá vůle,
že jím chceš býti.“

Takto píše skutečně „Reichszeitung“
v čísle 238, ve které jistě by nikdo
podobné řeči

nehledal. Jestli pak mnohému z
našich čtenářů čtoucímu toto nezdálo
se jako by četl z hrobu

vstalé zapovězené „Národní
Noviny“?

Ovšem ministerstvo musilo nás

nechat strany příliš upřímného spisku
p. Babarczyho

upokojiti, k tomu ještě dává p.
Babarczy příliš zjevně nechut' svou k
nynějším některým

„demokraticko-plebejským“
ministrům a vůbec ke všemu
úřednictvu na jevo, které od té

doby, co uniformy a kordy nosí a
veliké platy dostává, není ve velké
lásce u mnohých

„ochranců vlasti a pořádku“: a proto
musila „Reichszeitung“ vypáliti svůj

liberální článek

proti p. Babarczemu ve jménu
ministerstva.

My však musíme se ve svém srdci
tázati, jaký jest vlastně rozdíl mezi p.
Babarczym a

nynějším ministerstvem? Pan
Babarczy praví zjevně, aby se
zavedla absolutní vojenská vláda,

ale aby se jednotlivým zemím
ponechaly jejich zvláštnosti. - Naše
ministerstvo mluví sice o

budoucí konstituci, skutečně ale vede
posud vždy absolutní vojenskou
vládu bez vyhlídky,

kdy by asi přestati měla, a k tomu
ještě celou říši bez ohledu
centralisuje a všechny národy
proti sobě popouzí.

A jaký jest mezi oběma stranami
rozdíl v moci? S panem Babarczym
drží alespoň upřímně

část důstojnictva vojenského, šlechty
a vyššího kněžstva a vyššího
úřednictva: s nynějším

ministerstvem nedrží jen jistý druh lidí, který s každou vládou drží a proto se nepočítá

upřímně ale nikdo. Tak stojí věci - co bude dál, jen Bůh sám vědět může.

Poznámky

287

1 Pan spisovatel, který se jinak dle módy celé jeho strany dělá nábožným, říznul se zde

znamenitě se svým porovnáním,

stavě totiž strom poznání jakožto
něco dobrého naproti

stromu vzbouření, co zlé věci. Jak
známo byl strom poznání v ráji (dle
učení křesťanského)

příčinou všeho zlého na světě, neboť
bez něho byli by Adam a Eva
nehřešili, my bychom byli

jak anjelé a tudy bychom snad také
nedělali žádné revoluce a snad
bychom ani nechtěli

žádnou konstituci.

2 Tím, že p. Bach vyloučil všechny 1 z.. stř. direktní daně neplatící z hlasování v obcích,

zamezíl to, čeho se p. Babarczy obává: vojáci budou se bráti jen z těch tříd, kteří nezakusili

svobodu obce.

3 Aby vojáci jen 4 leta sloužili, čehož se p. B. proto tak obává. poněvadž by pak nemožné

bylo vštípiť do vojska onoho ducha, který je od veškerého jiného občanstva odděluje.

4 Tu slyšíme ponejprv, že mají
bývalé vrchnosti také napořád více
rozumu než my obyčejní

plebejové - věc to která až posud v
celém světě na dobrý důkaz čeká.

5 Ne dosti na tom, tedy šlechta jest
dle učení p. B dokonce jiný stupeň
tvorů než my ostatní, z

čehož pozorujeme, jak upřímně to
ona strana. která na nás nyní posílá
liguriánské misionáře,

myslí

6 Ku př. Lola Montez, hraběnka
Lansfeldská.

7 Pamatujte si to tedy, a zřizujte
školy, abyste byli moudří!

Pozorovatel politický

H. B. Pan farář Boskovský v
Čechách Šalk, známý to duchovní
avanturník, jenž za onoho
času v Praze liguriánským svým
kázáním znamenitý povyk způsobil,
dostal, jak noviny vládní
oznamují, za odevzdání své pro c. k.

rakouskou armádu německy sepsané
modlitební knížky

od císaře ruského velkou čestnou
medailii (21 a půl dukátu těžkou) se
stužkou bíle-zeleno-

červenou. Jest to věc povšimnutí
hodna a ukazuje nám vnitřní cenu
mužů této liguriánské

strany. Car ruský jest přece nekatolík
i šismatik, přece však p. Šalk
ultramontán katolický

nezamítnul odevzdati jemu
katolickou svou modlitební knížku a

uloví si za to nějakou

288

odměnku. Ovšem: Alle Macht
kummt von Oben! Ať si je Turek,
Pohan neb kdokoli, jen když

dá zlatou medailii! Ostatně máme s
panem farářem Boskovským ještě
neco důležitého co

mluviti, což však ponecháme na
budoucí číslo, ve kterém mu bude
věnována zvláštní jedna

Epištola Kutnohorská.

- „Reichszeitung“ vymyslíla zcela podivnou a novou příčinu známé hrubé urážky p. Haynaua

v Londýně. Angličané prý si dělali naději, že budou vésti dobrý obchod s Uhry, jestli se

odtrhnou od Rakouska, Haynau ale to zamezil, a proto na něho měli zlost. Tot' by však musili

Angličané mnohem více vybit panu Paskeviči Erivanskému, veliteli ruské armády, kterýž

vlastně byl hlavní původce porážky

Mad'arů!? Přece však se vsadíme s
„Reichszeitungem“ oč

chce, že by se knížeti Paskeviči,
kdyby do Londýna přišel, ani
nejmenší urážka nepřihodila. -

Čim to jest?

- V Petrovardinské krajině
(vojenského pomezí) vyzdvihl prý
známý plukovník Puffer celou

rovnoprávnost následujícími
krátkými, ale jadrnými slovy
promluvenými u přítomnosti všech

setníků: „Nechci, aby se již po srbsku úřadovalo. Řeč tato jest ještě hrubá a musí se teprva ve

školách, které se budoucně zřídí, vzdělati!“ Škoda, že takových Puffrů jest tak málo!

- „Wanderer“ Vídeňský přinesl nedávno zprávu, že dostal z Berlína dopisy, které ovšem

nemohl prý vytisknouti, ve kterých prý ale se oznamovalo, že v Berlíně mluveno jest od dobře

prý zpravených osob, že brzy prý

bude zrušena ústava naše od 4.
března, rozumí se ovšem ve
smyslu absolutistickém. Zpráva tato
ve spojení se známými událostmi
brošurky p.

Babarczyho atd. znepokojila
znamenitě obecenstvo ve Vídni. -
Nás neznepokojila příliš,
nebot' jsme přesvědčeni, že již žádná
moc nemůže to co r. 1848, 1849 a
1850 změnily ve
smýšlení lidu, zase nazpět vrátiti -

ovšem s jakýmsi delším trváním.
Okamžité překoty arcí

jsou možné, ale udržeti v Rakousích
na delší čas zase absolutní vládu jest
docela nemožné.

- „Reichszeitung“ dává dosti zřetelně
na srozuměnou, že by se měla Řeka
(Fiume) ve smyslu

tamější italské strany od
Chorvatska odtrhnouti, aby prý
mohla zase svou bývalou činnost

ve smyslu a k podpoře svých s
německorakouskými živly zase

spojených zájmů započítí.“

Tomu přece každý rozumí?!

- Dle nejnovějších zpráv tedy
vymyslilo prý ministerstvo nějaký
zcela nový způsob na

obmezení tisku časopiseckého,
poněvadž prý kauce a (nepochybně
nynější ostrý tiskový

zákon?) nejsou postačitelny. Budou
prý se od redaktorů a vydavatelů
časopisů žádati jisté

mravní vědecké a občanské
vlastnosti. To by tak na první pohled
se snad leckomu nezdálo nic

zlého, neb vším právem žádati by se
mohlo, aby redaktoři časopisů byli
mravní a občansky

zachovalí mužové, a aby něco uměli.
Přijde všechno jen na to, co se zde
rozumí slovem

mravný a zachovalý muž a kdo by
toto vysvědčení dával, a kdo vůbec
by budoucí redaktory

zkoušeti a jim takové vysvědčení

dávati právo měl. Zdá se nám
ostatně, že by i toto obmezení

málo pomohlo k obmezení tisku:
snad by vláda leckterého jí
nepohodlného redaktora

vyloučila pod tou neb jinou
záminkou z práva vydávati na svoje
jméno časopis, ale aby

schopností svých (má-li jaké)
neužíval přece zas jen dle svého
přesvědčení pod jinou firmou

proti té samé vládě: to přece vláda

nezamezí. Zkrátka proti svobodě
tisku se ten, kdo ji

nemiluje, jinak než censurou
uchrániti nemůže, a jestli
ministerstvo nemůže a nedovede

skutečně se svobodou tisku vládnout:
nepomohou přece všeliké metody,
vyjmouc ono

specificum.

- „Vídeňský Denník“ se - jak
pochopitelně - velice na nás mrzeti
musil, že jsme nedávno panu

kraběti Thunovi poradili tak krátký
recept k provedení rovnoprávnosti v
našich gymnasiích.

Za to nazval „Víd. Denník“
redaktora „Slovana“ tureckým
„bašou trojbunčuzným.“ Děkuji

„Vídeňskému Denníku“, že mne
povýšil na hodnost tureckého bašy, a
neopomenu se snad již

co nejdříve do svého nového
pašalíku stěhovati, neb mne již zde
všechno to konstituční

obležení promrzelo, a připovídám

spolu „Vídeňskému Denníku“, že se
žádný jiný než on

nestane mým vládním orgánem až
počnu své bašovství. A jak lacino
jsem si získal své

bašovství, laciněji jistě než Bém,
jedině proto, že jsem myslil, že by
český gymnasialní

professor, který ještě nyní, to jest po
zkušnostech r. 1848, 1849 a 1850
po feriích by v stavu

nebyl česky přednášeti, zasloužil bez

penze propuštěn býti! Pan ministr
Thun prý není žádný

turecký baša, aby muže se ženami a
dětmi bez chleba vyhazoval na ulici,
- praví lidumilovný

„Víd. Den.“ - myslí totiž ty české
professory, kteří by nemohli nebo
nechtěli po feriích ve

škole česky mluvit, místo dosavadní
němčiny. Aj! aj! jak jsou někdy lidé
dobrotiví! Pan

ministr Bach není také dojista žádný
takový turecký baša (jako redaktor

„Slovana“), aby snad

některého úředníka se ženou a dětmi
bez chleba na ulici vyhnal proto, že
nechce neb neumí

česky psát neb úřadovati, o takové
nelidskosti ministrů jistě nikdy nic
neuslyšíme. Že ale

větší část našeho učitelstva skoro
hladem a skoro bez chleba jest, o
tom nepochybně p. hr.

Thun ani nic neví, sice by to jistě
jeho citlivé srdce tak dlouho

netrpělo, tím více, že již sám

baša trojbunčůžnový, známý
ukrutník Karel Havlíček častokráte
nad touto bídou nižšího

učitelstva hořekoval! Podivná věc!
Praelat Strahovský, když byl ještě
direktorem

290

filosofických studií, říkal: „Wer
will, der kann! Já ale až nastoupím
bašovství své zvolím si

za heslo své: „Kdo nechce, říká, že

nemůže!

- Časopisy zas již píší, že prý se
budoucím sněmům zemským
předloží návrh stran

„[foršpanůl](#)„ pak stran ubytování a
šetření vojska. Jaká to zbytečná
starost. Jen ať se svolají sněmy, však
oni pak budou dobře vědět o čem
mají jednat!

- Zase zázrak! Moravské noviny píší:
Opět nový podvod stal se i ve Velké
Řetové, nedaleko

Č. Třebové v podk.

Landskrounském. - Velká Retová
leží totiž na blízku Sloupnice, kdež
obraz sv. Filomeny se k nejsvětější
úctě vystavuje, a poněvadž na oltáři
Retovského chrámu

Páně se nalezá obraz Panny Marie, a
tento obrazu sv. Filomeny ustoupiti
měl, počal obraz P.

Marie, resp. dítě Ježíšek, nad touto
urážkou, která se jeho Božské matce
státi měla, krvavé

slze plakati!

Jaké nesmysle od pošetilého lidu o zázraku tomto se rozšiřovaly, může každý z následujícího

posouditi. Obraz onen zázračný, na plátně malovaný, jest za sklem, a přece mnohá babička se

vší jistotou tvrdila, že cítila a viděla (!). jak jí až na její střevíce slzy ony ukáply! atd. Náš pan

podkrajský, jemuž každý moudrý za to jen chválu vzdáti musí, vyslal do Velké Retové muže,

aby zázračný obraz prohledl, bedlivě

ohledal a vyšetřil, a tento muž našel,
nastojte! žet' to

jsou slze namalované! Lid totiž
okolní věděl a též si to mezi sebou
vypravoval, že ten a onen a

ještě třetí obraz sundali, do sakristie
šli, a tam bezpochyby slze
namalovali, totiž červenou

barvou v klovatině arabské
rozpuštěnou. To aspoň onen muž
vyšetřil. Pan podkrajský nařídil,

aby podvod tento byl zastaven, ano

hrozil, avšak z jiné strany snad se to
schválilo, a jest prý
ještě jak bylo.

Avšak nejenom laikům, i
moudřejším, jimž na pravém
rozkvětu náboženství záleženo jest,
toto počínání proti mysli bylo,
anobrž zvláště duchovenstvo nad
takovýmto zlomyslným
klamáním lidu se pozastavilo, za
kteroužto příčinou se odebrali naši
pp. kaplani ještě s

několika mladíky, by též ten obraz
ohledali. Jeden pan kaplan mohl
obzvláště v této věci

rozhodný hlas vydati, poněvadž
znaje se v malbě posouditi mohl,
zdaliž jsou slze pravé anebo

jen malované, a v skutku našel jen
to poslední. A jakožto knězi byla ta
okolnost takměř

hanebnou satyrou, že malíř ve své
nejapnosti udělal dítěti Božskému
kapku slzavou u nosu,

což prý velmi neslušně vypadlo.

Urážka tak rozhorlila kněze toho, o němž směle říci se může, že jest velmi horlivý katolík a nikoliv Husita, jak se od některých českým kněžím spílá, že shromážděnému lidu bez obalu řekl, že pocení toto krvavé jest pouhý, trestuhodný klam, aby

291

tedy nectil co žádné cti hodno není. Potom chtěl p. lokalistovi své mínění říci, ten ale doma

nebyl.“

A co my máme o tom říci? Myslíme tolik: jest to smutný úkaz našeho nynějšího věku, že

takové kejkle na ujmu pravého náboženství se provozují, a vzpomeneme li na podobne kejkle

ve Mcelích a jinde, jenž na potupu našeho osvíceného kněžstva se provozují, tud' musíme

bezděky v tom ve všem spatřiti daleko široko rozvětvené spiknutí proti zdravému lidskému

rozumu, a spolu i pokus, jak hloupý
ještě lid sprostý jest, jak dalece tedy
naň spoléhati lze.

Dále myslíme, že takovýto kejklíř
musí za sebou viděti záštitu, na nížto
se spoléhaje, vzdoruje

rozkazům úřadu. Kýž by vys. páni
biskupové učinili přítrž takovému se
rouhání. Od

světských úřadů není v tom pomoc
dostatečná.

- Větší část dosavadních

theologických fakult bude
nepochybně zrušena, poněvadž
všude

budou diecesální ústavy theologické
stojící zcela pod mocí biskupskou.
To jest, srozumitelněji

řečeno, stát odevzdá docela
vychovávání nastávajícího kněžstva
jen biskupům. Proč také

neodevzdá stát zase medicinskou
fakultu jenom lékařům, proč se jen
při theologických vzdává

všeho vlivu? Či nemají býti

nastávající kněží rovněž tak občané
jako údové církve?

- Vydavatel „Včely“ v Praze zaslal
nám několik výtisků nové přílohy k
ní „Žihadla“,

abychom vycházení její oznámili
obecenstvu. Druhý den na to
dověděli jsme se, že je již

„Včela“ i se „Žihadlem“ zapovězena.
Dočkalo se tedy „Žihadlo“ jenom
dvou čísel. V prvním

byla jako úvod báseň o rozličných

zvířatech s vypodobněním, mezi
nimi i jelen a zajíc se

štábským (plukovníckým)
kloboukem (zajíc se jmenuje
německy Haase). Při jelenu byl

veršík: Jelen, jenž po tučných
pastvách touží, velkým pánům k
vyražení slouží atd., verše o

zajíci končily se: Hned se s Vaňkem
poradi. Vzadu byla karikatura na
centralisaci. Ostatně

neobsahovalo „Žihadlo“ pranic, co
by skutečně proti zákonu býti neb tak

slušně vykládati se

mohlo. Z toho viděti, že již v Praze
není radno časopisům vycházeti.
Čím dál tím hůř!

- Očekáváme, že co nejdříve nejen
vojenský úřad Vídeňský, nýbrž i
státní zastupitelstvo začne

pronásledovat zákonně p. majora
Babarczyho pro jeho „Vyznání
vojákovo“. Kdykoli se až

posud v obležení pronásledoval
časopis, vždy se mu hlavně

předhazovalo, že buď pobuřuje

mysli, neb že brojí proti ústavě. Že ale spis p Babarczyho jistě myslí pobouřil, a že proti

ústavě brojil, to jest jistě nepochybné. Žádostivi jsme tedy velice na důslednost naší vlády. Či

snad ruší ústavu více ten, kdo chce ji míti liberálnější, než onen, kdo nechce žádnou? Jisto

jest, že alespoň jedna část ministerstva jest toho úmyslu, nenechatí věc bez následků, jisto ale

také jest, že nachází mínění těchto ministrů nějaké nesnáze, snad od jistých neodpovědných

osob. Zdá se nám vůbec, že si ministerstvo, ačkoli se jinak často chlubí svou silou, přece

netroufá jaksí na p. Babarczyho.

Poznámky

1 Někteří budou se snad mrzeti, že nevíme o slovu „přípřež“ ale nám se

foršpon co předmět

na sněmích velice líbí.

Emancipace židů

Tyto dni dostali jsme následující
přípis ze Soutic: „Napomínáme vás,
abyste, když máte

hudbu neb muziku, nepřipouštěli
mezi sebe žádného žida. Musím vám
říci, že se tomu velice

divím, že se nynějšího času děvčata
nestydí se židem tancovati. Za mých
časů bylo to jináče,

to si pokládala holka za velikou
nečest, když jí vzal žid k tanci, a není
to také slušné. Pročež

vám z tohoto posvátného místa
oznamuji svou žádost. Přijde-li žid
do hospody, když máte

muziku, zeptejte se ho: „co tu chceš?
muzika je pro nás“, a netrpte ho v
hospodě. Naproti

tomu vám může žid to samé říci,
když je židovská muzika a vy se
mezi ně vtíráte: co tu

chceš? muzika je naše. Nechtějž mi

nikdo namítati, že jsou rovnoprávní;
něco jiného jest,

když pozvete žida na veselost, aneb
když jest někdo z vas pozván na
židovskou svatbu;

tenkrát jest hostem a hostinství se má
ctíti.“

V ten asi smysl mluvil soutický p.
farář s kazatelny na den sv. Václava
letošního roku. To

jsou slova dobrého pastýře, sluhy
božího, jenž má rozsívati símě

snášenlivosti, svornosti a

lásky. Pisatel těchto řádků, jsa právě
přítomen, nevěděl v prvním
okamžení, sní-li někde v

blanickém vrchu se zavřenými tam
rytíři, aneb žije v některém
zaprášeném století bujné

hierarchie a rezatých předsudků;
zotaviv se však a vida, že mnohý z
posluchačů nad tím

jadrným napomenutím jaksi hlavou
kroutí, žasnul nad ostrovtipem p.
farářovým, jakýmž

posluchačům svým vykládal patent o rovnoprávnosti israelitů a očekával, že horlivý kazatel

prohodí také ještě něco o košerování masa a o barchesu, smí li poctivý římsko-katolický

křesťan takových židovských jídel požívat čili ne. Tak daleko to tedy přivedli chud'asové

židé v soutické kolatuře, že si ode dne sv. Václava letošního roku nebudou moci proskočiti s

našimi veleslavnými dívkami, neboť
že pan farář vlastně jenom na židy
měl zaměřino, leží na

293

bíledni, poněvadž ví, že tito nejvíce
dvakrát, třikráte do roka mívají svůj
taneční ples,

jmenovitě o posvícení a o masopustě,
anto pravověřící Soutické
obyvatelstvo bezmála každou

neděli tančí, obzvláště letos. Bylo by
věru záslužno, aby zdejší divky
podaly p. faráři

poděkovací adresu, že se o ně tak pečlivě stará, a nenechá je v náručí jakémus židovi

klesnouti, k čemuž ovšem tanec nejlepší podává příležitost.

Z tohoto zákazu páně farářova lze čerpati následující uvážení: Zákonem obdržel žid

rovnoprávnost, to jest, on má těch výhod požívat, kterých my dle práva požíváme, a má také

ty břemena nésti, kterými jsme

podělení, naše občanské poměry jsou
tedy stejné. Žid s námi

žije, on vede obchod s námi, on je
příčinlivý, a dává výdělek chudým
našincům, je li jen

trochu zámožnější, - a hledí li na svůj
zisk, když zapůjčí tomu neb onomu v
nouzi

postavenému nějaký pakatýlek, inu
každý má sám sebe nejradši, a
správný dlužník netrpí také

žádnou škodu. Vězt' arcí ještě
mnohému starý předsudek v tvrdé

palici a za časté ještě

slýchati bohužel neslušných
názvisek, jichž sprostnost neb
svévolnost tak ráda udílí ubohému

hausírníku, avšak ještě nikomu
nenapadlo, aby když sam se veselí
po denních trampotách,

vyloučil žida ze své společnosti, jak
to kázal Soutický pan farář. Myslí li
pan farář, že tím trpí

dobré mravy sveržených jemu oveček,
mýlí se velice, neboť amen pravím

jemu: že jistější dívka

tancující se židem v hospodě, než v rukou křesťanského chasníka za hospodou.

Téhož dne byla na vybídnutí pana faráře držána tak nazvaná ofěra ve prospěch stávajícího v

Souticích Marianského bratrstva, a že naděleníčko musilo býti hojné, lze posouditi z toho, že

slavná Marianská jednota usjednotivši se v bázni boží a pro rozšíření osvěty do čtyr hodin do

rána bumbati ráčila. Bůh ji posilniž.

Suum cuique. Všechnu chválu
zasluhuje Soutický p. učitel, mladý,
nadějný to muž, který

nejen že ve škole povinnostem
učitelským zadosti činí i
požadavkům nynějšího času a

národnosti naší, nybrž i také s
velikou oblibou a pilností církevní
hudbě se oddává, tak že by

již nyní se svými mladými cvičenci
zahanbil mnohého ze svých kolegů,

třeba i z města.

W. W. T.

Přípis tento zavdává nám příležitost
v krátkosti zde o této jistě u nás dosti
důležité věci mínění

svoje pronésti, o kterémž doufáme,
že nebude nadarmo pronešené.

My nechceme náležeti do počtu
oněch, kteří se varují obecenstvu
něco nemilého, byť i

pravdivé bylo, do očí pověditi, a kteří
se jistým zakořeněným a oblíbeným

předsudkům vždy

294

vyhýbají, obávající se, aby snad okamžitou náklonnost něčí neztratil. Dle našeho mínění jest

největší politika a spolu největší chytrost, držeti se vždy dle svého dobrého přesvědčení, a

neohlížeti se nic na to, jestli někdo časem svým s tím nespokojen jest a byt' by si i časem

někdo zažehral: konečně pravá

pravda zůstane vždy na vrchu.

Tak to jest i s emancipací židovskou.
Jisto jest a upíratí to nebudeme, že
veliká většina našeho

lidu proti této emancipaci židů jest, a
že jenom s nelibostí nesla stejná
práva, která židé skrze

oktrojovanou ústavu od 4. března
obdrželi: dodati můžeme i to, že se
ještě i posud mnohé

obce všemožně brání, aby se mezi
nimi usaditi nemohl navzdor nabyté
rovnoprávnosti žid. Ba

připouštíme ještě více, a řekneme, že ani takovým obcím za zlé pokládati nemůžeme jejich

bránění se proti židům, když totiž považíme činnost obyčejnou židů jednotlivých (výminky

jsou ovšem i zde) usazených mezi křesťany. Jak známo, považuje žid dle svých náboženských

předsudků každého jinověrce za nepřítele svého¹ a dovoluje si proti němu všeličehož v obchodu, čehož si

proti stejnověrci nedovolí. Obchod a živnosti židovské na takovémto

základu vedené. ovšem musí býti na škodu celé obce, ve které se žid usadí a známé jsou již v

tom ohledu stesky, že žid všemožně lid na dluh píti neb kupovati láká, aby k lichvě příležitosti

nabyt, že všechno kupuje bez ohledu a tudy zkaženému služebnému lidu ba i manželům

lehkomyslným příležitost podává doma věci odnášeti a do židovny za

špatnou cenu prodávati

atd., dále že žid nikdy skoro živnost
neprovozuje, při které by silně
pracovati musil, že se

vždy jen čachrování atd. drží. Jest to
v celku všechno pravda, ale přece po
dobrém, rozumném

a poctivém rozvážení celé věci
nemůžeme být jakož liberální a o
rovnoprávnost bojující lidé

proti židům.

Když bez všelikých předsudků a

trochu protřelejším okem ze
známosti totiž dějin

člověčenstva nynější stav židů
povážíme, shledáme hned, že právě
poroba jejich bývalá a

nedůstatek stejného s námi práva
přivedl je na nynější stupeň jejich
obyčejů a způsobů a že

oni sami buď jen málo buď docela
nic vinni nejsou své nynější
pokaženosti. Vlády staré

obyčejně dřely židy v pravém smyslu
toho slova, žádaly na nich daně tak

veliké, že skutečně

na poctivý způsob nebylo lze tolik
vytěžiti, neboť tyto vlády považovaly
židy jako nějaké živé

stříbrné a zlaté doly, z kterých se
ustavičně těžiti dá; kromě toho byl
žid dle nekřesťanských a

pravému duchu Kristovu zcela
protivných tehdejších předsudků z
nejhlavnějších lidských

práv vyloučen, nesměl kupovati
statky a pozemky, nesměl

provozovati jisté živnosti, ba i
právo k ženění musil koupiti za
nesmírnou peněžitou cenu, a při tom
zakoušeli největší

potupy a odstrkování v životě. Jest
divu, že při tom neměl žid žádné
lásky ku křesťanům takto

295

nekřesťansky s ním jednajícím? Jest
divu, že užíval, jsa slabý a
utiskovaný všelikých tajných

cest k ubližování svých nepřátelů a

že držel proti nim všechno i nejhorší
za dovolené? Jest

divu, že nemaje žádného práva,
žádné cti ve veřejném životě, hrabal
jen dovoleným a

nedovoleným způsobem peníze, aby
za ně mohl alespoň pokoutně
uplácením dosáhnoutí

něčeho lepšího pro sebe? - Ba není to
všechno nic divného, a strany židů
může se říci vším

právem: Jak jste si je udělali, tak je
máte. -

Nelze však pochybovati, že židé
dosáhnuvše stejného práva s námi
časem svým velikou část

necností svých odloží, poněvadž
tyto necnosti neleží snad v povaze
kmene israelského,

(každý národ zajisté jest stejně
ctnostný a necnostný), nýbrž jen v
okolnostech, tak jako

každý světem prošlý a zkušený
člověk o tom ví, že ty samé způsoby,
které mají židé u nás²

nalezáme též ku př. u Armenů a
Řeků v Turecku a vůbec v menší neb
větší míře u všech

utlačených národů, kteří mezi
utlačiteli svými bydlí.

Ovšem, že očekávati nelze, aby snad
po pouhém prohlášení
rovnoprávnosti hned jak by

uříznul, všichni židé svého starého
Adama by svlekli a všemi ctnostmi
svobodných a

rovněoprávněných občanů svítili: co
tolik věků zplodilo v charakteru

tohoto kmene, to jeden

rok neb jen jeden den nepromění, ale
co čas zkazil, zase čas napraví.

Přispívejme jen i my

sami k této reformě židovstva,
chovejme se také skutečně i v životě
ke svým israelitským

spoluobčanům tak jako k
rovněoprávněným, netupme jich,
nesnižujme je, nesužujme je

žádným způsobem, a zůstaly-li na
nich lpěti ještě mnohé známé

obyčeje z předešlého času

snášeje je zatím, jsouce pamětlivi
příčin jejich. Ostatně mají to
křesťané vždy jen ve vlastní

moci, aby se proti všemu tomu, co se
obyčejně nechvalitebného židům
připisuje, ubránili.

Nedej se ošiditi, nedělej lehkomylně
dluhy, buď opatrný: to jsou skoro
všechna pravidla, s

kterými se ubráníme, a proto
považujeme všechny řeči, jako by
emancipace židů mohla všem

ostatním tak velice uškoditi, za
marné a přepjaté. Jestli jsme
skutečně tak bídný a ničemný

národ, aby nás několik tisíc židů ve
všech obchodech atd. přehnalo a
předělalo: věru

nestojíme ani za politování!

Avšak není tomu tak a přesvědčíme
se brzy, že emancipace židů v celku
nám ani dost málo

neuškodila, nýbrž prospěla ještě,
jakož musí prospěti každá

spravedlivá věc. A ať si mluví

kdo chce co chce, nespravedlivé jest
každé politické utiskování.

Že ostatně též i židé ze své strany
podle toho co rovněoprávnění
občané se chovati mají,

užívající opatrně svých
nověnabytých práv, a nedráždíce
nikde lid proti sobě, rozumí se samo

296

sebou: zvláště však by větší
náklonnosti k zemi té míti měli, která

jest jejich otčina, a
nechovali se k ní vždy co pouzí
cizinci, což by jim zajisté dopomohlo
ještě dříve k uznání u
ostatních spoluobčanů.

H. B.

Poznámky

1 V čem ostatně se již naši katoličtí
ultramontáni také židům rovnají, tak
že by divu nebylo,

kdyby proti kacířům do pole vytáhli

a je potlouci chtěli jako v starém
zákonu židé

Filištinských.

2 Rozumí se samo sebou, že nikdy
nemyslíme všechny židy, nýbrž jen
větší část, poněvadž

každý jistě ze své zkušenosti též
israelity zná, na kterých obyčejně
necitnosti utlačenců zcela

nepozorujeme žádné, a kteří též
všeobecnou vážnost požívají.

Pozorovatel politický

H. B. Jest již skoro jisto, jakož
ovšem napřed viděti bylo, že z toho
mračna, které se mezi

rakouským a pruským ministerstvem
nadmulo, nebude žádný déšť.

Vyhnali jenagio ze stříbra

přes 20 procent, srazili metaliky asi o
pět procent a vojna nebude žádná.

Když tak povážíme

rozumně chování rakouského a
pruského ministerstva proti sobě již
od r. 1848, musíme se

věru diviti té nesmírné komedii,

kterou již tak dávno tyto dvě vlády
před očima celé Evropy

provozují. A kdyby tato komedie
byla aspoň zadarmo, ba kdyby jen
byla trochu lacinější,

ještě bychom se mohli na ni s větším
rovnoduším dívati. Ale vypočítejme
si jen co peněz stojí

ku př. dvě armády naše jedna na
saských hranicích, druhá ve
Vorarlbergu, a na druhé straně v

Prusích zas podobná vojska,

přiražme k tomu, co se národům na
obou stranách nadělá výloh a

nepohodlí s ubytováním a
ustavičným postrkováním vojska s
místa na místo, co toto vojsko

samo se v nepřiležitě již době roční
utýrá nadarmo: a poznáme hned, že
to jest příliš drahá

komedie! Co by tu bylo škol, co by
tu bylo platů lepších pro učitele, na
které rakouské finance

snad nikdy nebudou postačovati? A
nač se to všechno děje? Prusko a

Rakousko hádají se o

přednost v Němcích, a v Němcích
tuším nestojí ani o jednoho ani o
druhého příliš mnoho! -

297

- Österr. „Reichszeitung“ zase nám
již opakuje, že se v Hessenkasselsku
nejedná o nic jiného

nežli o hájení autority monarchické.
Pravda, že takové vládní noviny
všechno umí náležitě

vyjádřit. Jiný člověk by řekl, že se

tam jedná o zrušení konstituce,
„Reichzeitung“ ale to řekne

mnohem slušněji, že se jedná o
hájení monarchie. Konstituce právě
hlavně v tom záleží, aby

monarcha nesměl a nemohl dělati jen
co by chtěl, v Kasselu ale chce
monarcha jen dle své

hlavy jednat, a pomáhati mu k tomu,
to jmenuje „Reichszeitung“ hájením
monarchické

authority! -

- Náš přítel redaktor „Unie“ v Praze
jíž zase tedy jest u profosa na
Hradčanech. Přidal totiž k

ohlášení o milosti jemu udělené, že
on o žádnou milost nežádal, a že
považuje odpuštění části

svého vězení jen za odvolání ortele.
Následek toho byl, že pan Gabler
tedy znova zavřen jest a

vojenský soud zase ve vládních
novinách obšírně tuto věc
obecenstvu rozkládá. - Přiznávame

se, že i my, kdyby se nám na

vyvolenou dalo na Hradčanech v
jedné neb druhé vlastnosti

seděti, vždy bychom raději seděli u
profosa, než v radě vojenského
soudu. - Zajisté jest to

menší útěcha býti oudem soudu,
který již půl druhého leta lidi
vyšetřováním mučí a sobě před

celým vzdělaným světem vysvědčení
soudcovské neschopnosti dává, než
býti odsouzencem

takového soudu! Kdyby již nic na

světě nesvědčilo o pravém duchu
našeho ministerstva, tento

Pražský vojenský soud, toto
půldruhaleté posud neukončené
vyšetřování, toto neskončené

týrání lidu pod firmou spravedlnosti:
to všechno jest svědectví do nebe
volající! Na jedné

straně nařizují úředníkům choditi
každou neděli do kostela, a na druhé
straně - - - či jest to

možná, aby ten věřil ve spravedlnost
Boží, kdo máje moc v rukou půl

druhého leta se

lhostejně na něco podobného!! v
konstituční zemi!! dívati může jako
jest Pražské

vyšetřování? -

- Teprva nyní čteme v novinách, že
jistý strážmistr od husarů dostal
stříbrnou medaili za

odměnu hrdinství v Praze dne 12.
června 1848 projeveného. Což přišlo
teprva nyní toto

hrdinství na jevo?

- Vídeňská vyšetřující komise
pokračuje dále ve svém přátelském a
otcovském kárání

vládních a dobře smýšlejících novin.
Nedávno uveřejnila ostré napomenutí
„Reichszeitungu,“

„Österr. Correspondentu“ a „Corriere
italiano“, že prý si dovolují o cizích
panujících hlavách

neslušně mluvit. „Reichszeitung“
totiž o zamilovaných avanturách
krále Belgického,

„Correspondent“ zas asi o vévodovi

Hesenkasselském a „Corriere
italiano“ o králi

Neapolitanském (nazýváje jej králem
bombardujícím) neslušně prý
mluvili. Kromě toho, že

„Corriere italiano“ v Rěce (Fiume)
popuzoval proti Chorvatům, z čehož
viděti, že přece ještě

298

mají starou protekci a známost u
vojenských vladařů. Vyšetřující
komisse hrozi těmto

časopisům, že budou, jestli se něco podobného ještě přihodí, zapovězeny. - To by bylo veliké

neštěstí pro svobodný tisk! Pisatel tohoto se přiznává, že by již nyní bez „Reichszeitungu“ ani

živ býti nemohl, když ráno proctu své číslo „Reichszeitungu“ přijde mi vždy krev do malého,

příjemného proudu, jako bych vypil sklenici starého vína. Doktoři praví, že to jest zdraví

mému nesmírně prospěšné. A o toto

mé jediné konstituční vyražení chtěl
by mne vídeňský

vojenský soud připraviti? - V Aradě
se prý civilní úředníci opět musí
podrobiti nové

purifikaci. Jsou při tom 4 rubriky s
těmito jmény: čistý, nečistý,
podezřelý, trestuhodný. Rádi

bychom skutečně věděli, jakým
způsobem se nečistí, podezřelí a
trestuhodní od sebe

rozeznávají?

Nynější postavení české šlechty

H. B. V nejnovějším čísle „Unie“ čtli jsme - musíme říci velice překvapení - dlouhý přípis k

redaktoru od jednoho (nejmenovaného) českého šlechtice, jenž jest v obsahu svém znamenitě rozdílný ode všeho toho, co se až posud všeobecně za smýšlení české šlechty bohužel!

považovati musilo.

Nežli se čímkoli o tomto přípisu a o

směru jisté strany české šlechty
zmíníme, považujeme za

nevyhnutelné podati zde u výtahu
tento přípis, jehož patrný a také
vyslovený účel jest stranu

liberálně-národní srozuměti s jistou
liberální stranou české šlechty.

Hned na počátku vyslovuje
přesvědčení, že redakce „Unie“ a
celá strana nepovažuje šlechtu

za nevyhnutelnou překážku
všelikého užitečného pokroku, a
odvolává se na liberálnost

předbřeznových stavovských sněmů,
kterým však nedala vzniku
byrokratie s tím doložením,

že by na této cestě reformy v
Rakousku snadněji provedeny byly
bývaly než na zmatených

cestách r. 1848-1850. Že prý se
stavové čeští v březnu č. 1848
jakožto korporace nepřipojili k

žádosti měšťanstva Pražského,
nepochází prý ze smýšlení jejích,
nýbrž jest vina

představenstva, za to ale že všichni
tenkrát v Praze přítomní šlechticové
tuto žádost osobně

podepsali „a ještě po dnes při všech
utrpených porážkách jest značný
počet šlechticů v

Čechách, kteří pochopujíce nutné
potřeby času, uznávají práva českého
národu a vždy budou

hotovi brániti je. Tato strana musí se
oddělovati od frakce šlechtické, která
ještě posud nic

slyšeti nechce o společných
záležitostech šlechty s ostatními
stavy, poněvadž ještě nikdy

neviděla a nepoznala svět v pravé
podobě, nýbrž se vždy jen
oddělovala a se šlechtou

ostatních zemí se za zvláštní,
dohromady sloučený druh lidstva
považuje.“ Dále se připomíná,

kterak česká šlechta před bitvou na
Bílé Hoře v čele národu ne pro sebe,
nýbrž pro národ, pro

vlast a pro víru bojovala, trpěla a
krvácela, od kata odpravena, jmění
svého zbavena a

vyhnána jest z vlasti od vítěze císaře
Rakouského. „Ano, milý pane:
upomínám Vás na tyto

oběti, které právě šlechta česká vlasti
přinesla, připomínám Vám, že právě
tyto mezery,

utvořené vypovězením a statků
zbavením, cizinci vyplněny jsou,
mezi těmito nanejvýš

najdete onu stranu nepříznivou

národnému snažení a konstitučnímu pokroku a nakloněnou

absolutní vládě a její restauraci, sebe však a mnohé stejně smýšlející spolustavy ohražují proti

podezření jako bychom se i my drželi takových hříšných a nesmyslných směrů, jako bychom

my neuznávali, že by se právě na této cestě to připravovalo, čemu chceme zabrániti.“ Dále

projevuje pan spisovatel, že sice i on

znamenitych škod utrpěl zrušením
poddanstva, že však

nevyhnutelnost toho uznává, jakož i
potřebu rychlým způsobem do
skutku uvést vyvazení

gruntů třeba to i jednotlivcům
škodilo, a že proto neschvaluje, když
jistá strana šlechty právě

proto vystupuje proti nynějšímu
ministerstvu. „Loyalní šlechta česká
bude držeti za povinnost

svou, státi při národu, nechte jí ale za
to právo, aby ctíla upomínky na své

předky, jejichžto

jména vyznačují se v dějinách vlasti,
nechte jí právo poukazovati na to, že
to samé jméno

ještě podnes toho se drží, čeho se
před sta lety slavně drželo, nechte jí
za to krásnou přednost,

aby mohla větších obětí přinést pro
dobro země a tak připravovati
krásnou budoucnost naší

krásné vlasti. V čem se zakládá vaše
spravedlivá a svatá horlivost pro

národnost, nezakládá se

především v uvědomění, v upomínce
na rod? Co sami v celku bráníte,
nechte nám též v

menším rozměru, také my jsme
pyšni, že máme jméno a rod, který
povstal z onoho národu,

kterému nyní pomáháte a pomůžete k
spravedlivému uznání, a který
budeme my s vámi

brániti a zastavati. Pročež nezoufejte
již napřed nad šlechtou českou,
spojení jest zvláště u nás

lehce možné a pro celek zajisté
vítané: ovšem jest k tomu vzájemné
přiblížení se hnutelné.

Kýž by to byl dobrý duch vlasti
popřál, abychom všichni společně k
ideálu lepší budoucnosti

přibližovati se mohli, a aby šlechta
česká jako ve starých slavných
časích, opět stála na predu

českého národu!“

Nikdo nebude upírat, že jsou to
moudrá slova, která zasluhují v

nynější době též moudrého

uvažení, rovněž tak vzdalného od
předsudků proti šlechtě jako pro
šlechtu. My jsme se již

dávno před tím o něco podobného
pokusili v článku „Česká šlechta“
nadepsaném, a poněvadž

tedy také ze šlechtické strany nyní se
ozval hlas, povážení velice hodný,
vracíme se ještě

300

jednou k tomu samému předmětu.

Očekáváme jen, aby čtenářstvo naše
mínění s rovnou

nestranností přijalo s jakou
vysloveno jest.

Jistá pravda, kterou nikdo ani šlechta
sama upíratí nebude, jest to, že celé
novější snažení naše

o zvelebení národu
českoslovanského od šlechticů
samých nejen nebylo podporováno¹,
ba že naopak nám spíše překáželi,
nejen u veřejnosti nýbrž i celým
životem soukromým. Jak se

může povznést národ, jehožto
nejvyšší stavové kterým přirozeně
pěstování vyššího

duševního života a pokroku náleží,
kteří nemají nižší stavy utlačovati,
nýbrž jim pomáhati, je

zvelebovati, když pravím tito vyšší
stavové se chovají jako cizinci? Jak
se mohl povznést

rychle český jazyk, když vyšší
stavové jeho mezi sebou neužívali,
nic česky nenapsali ani

nečtli, když pěstovatele národní

literatury za blázny a přepjatce
považovali a vyhlašovali?

Takové ale bylo chování české
šlechty, a tím se ona sama vzdala
hlavního práva šlechticů,

totiž vůdcovství národu. Šlechta
sama vyloučila se z českého národu,
kterak mohla očekávati,

aby národ jí ctil, s ní držel? Po ten
celý čas, co se pracuje na vzkříšení
našeho národu, byly

poměry zcela jiné, čestnou

povinnost, které se šlechta sama
odřekla, čestnou povinnost

pravím bez odměny pracovati pro
národ a vésti jej k lepší a slavnější
budoucnosti, tuto

čestnou povinnost převzali u nás
místo šlechty vlastenci rodu
nešlechtického, k nim obrátila

se za to důvěra národu. Žet' ovšem
při skrovném sociálním postavení
těchto vlastenců, z

kterýchžto mnozí dosti trpce o své
živobytí se starati musili a při tom

větší díl síly a času

svého, národu obětovali, nemohlo se
tak rychle pokračovati pro
nedůstatek prostředků patrně

jest, že bychom již dávno dále byly
pokročili, kdyby byla naše šlechta
dle čestné povinnosti

své hojným jměním a vlivem svým
spravedlivé snažení naše horlivě
podporovala, rovněž tak

jest nepochybné: avšak též jisto jest
a nyní již nikdo upírat nemůže, že

jsme při všem

obmezení a při vší skrovnosti svých
materiálních sil a prostředků přece
již v celku cíle svého

dosáhli, a že již nyní další trvání a
pokračování národu našeho pojištěno
jest, a že bychom

nyní i bez pomoci šlechty a třeba i
navzdor jejímu překážení vždy dále
pokračovali.

Na druhé straně ovšem také pravda
jest, že šlechta česká k tomuto
bídnému stavu nepřišla

docela svou vinou, nýbrž že despotie
tak dobře zničila ji a její ducha, jako
zničila vůbec celý

český národ. Pan spisovatel onoho
přípisu k redaktoru „Unie“ právem se
odvolává na slávu

české šlechty před bitvou na Bílé
Hoře, kdežto ona hájila svobodu
země české a za to pak

těžce trpěla. Dopis onen, který
většina českých i moravských
šlechticů za příčinou

nespravedlivého upálení mistra Jana Husa ke koncilium Kostnickému učinila (uveřejněný též

v „Slovanu“), ukazuje nám statečnost české šlechty, která nemá tak snadno příkladu v

301

dějínách jiného národu. Že byl také Žižka šlechtic známo jest, a ačkoli vždy byly mezi českou

šlechtou dvě strany jako v každém stavu, přece z většího dílu bylo více liberálních.

Nelze tedy mysliti, že by potomstvo tak slavných předků tak náhle se bylo zvrhlo bez příčin

důležitých, a tyto příčiny jsou vyhnání ze země velikého počtu nejráznějších šlechticů,

pobrání statků jejich, usazení v Čechách velikého počtu nájemnických cizích šlechticů,

machiavellistické přivykání šlechty české k dvorní služebnosti, a odcizování od vlastního

národa. Z těchto příčin nyní českou šlechtu v tom stavu, který se velice rovná nedobité

mrtvole. Jméno, podoba jest ještě, ale duch a pravá bytnost již zmizela.

Pan spisovatel onoho přípisu zdá se nám býti na omylu, myslí-li, jako by příčinou nynějšího

postavení české šlechty bylo jakési nepřátelství a sočení proti šlechtickému stavu vůbec, a

myslí li vůbec, že by nějaké pouhé přiblížení strany liberálně-národní ke

šlechtické již mohlo

vyrovnati dosavadní mezeru mezi
šlechtou českou a českým národem.
Nám se zdá, že jen

šlechta sama může okolnosti tyto
změnit a že od ní musí vyjít nějaká
iniciativa. Když se

změní česká šlechta, změní se i
okolnosti tyto, a jestli jmenovitě ta
strana šlechty, která

podobně smýšlí jako p. spisovatel
onoho přípisu, bude se tak jako část

českého národu

chovati, nestavíc sebe nad národ neb
vedle národu, nýbrž považujíc sebe
za syny jednoho

kmene se všemi námi: pak jistě se
smýšlení obecné k jejímu prospěchu
změnití musí.

Jestli jsme slovům p. spisovatele, ač
dosti diplomaticky pronešeným
dobře rozuměli, praví k

nám: Považujte nás za českou
šlechtu, nechte nám upomínky na
naše předky, dopřejte nám

jakožto synům vznešených rodů
českých čestná místa na čele národů,
a my zajisté budeme

horlivě pěstovati dobro a slávu
českého národu! - Na to ale pravíme
zase my k této české

šlechtě: Postavte se jen sami v čelo
všelikého dobrého počínání pro vlast
a národ, chovejte se

jak sluší na potomky tak slavných
Čechů, jsouce neodvislí a opatření
hojnými statky, nebud'te

služebníci nýbrž svobodní mužové a zastavatelé svého i našeho práva, své i naší svobody: a

uvidíte, že národ s vděčností vaše vůdcovství přijme a ctíti vás bude tak, jak ctil vaše předky!

V tom leží asi celý rozdíl mezi námi a p. spisovatelem přípisu k redaktoru „Unie“: on myslí,

aby národ šlechtu uznal co šlechtu a přál jí nějaké přednosti (ač ne škodné národu) a že pak i

šlechta bude ujímati se národu; my

myslíme, aby od šlechty vyšel
počátek, aby ona se ujímala

národu, aby ukazala, že ji na svobodě
a na konstituci, na zvelebení
národnosti slovanské tak

jako nám záleží, a že pak jistě národ
rád ji popřeje mnohé z těch
předností, na které jest

zvyklá a která jiným na škodu
nejsou.

302

Pomysleme si ku př. jiný vývin

našich domácích záležitosti, dejme
tomu, že by byla šlechta

naše od bitvy Bělohorské, kdežto
přestala v Čechách konstituční vláda,
až do nynějška vždy

zůstala při národu, že by byla
společně s námi bojovala o lepší
práva a o navrácení naší

národní samostatnosti: komu by
nyní, když bychom byli došli svého
cíle, bylo napadlo

nepřátelsky se chovati proti šlechtě?

Známo jest, že liberální strana české šlechty sice pevně ústavní vlády se drží a proti všelikému

nazpět uvodění absolutní vlády se opírá, že též vzbuzení národnosti československé všemožně

podporovati hodlá, že však chce, aby při revisi ústavy zavedeno bylo místo voličů 500

zlatových dědičné panství. [vo.2](#) Zdá se tedy jako by tato strana šlechty s ostatními liberalními spojití a smluviti se chtěla k tomu účelu, aby

tito jí ono panství (!ordství) pojistili a
přiznali a

za to aby ona společně s námi
pomáhala konstituční body a
slovanskou národnost hájiti.

Vyslovíme o tom zde své vlastní
osobní mínění. My sice čistě
demokratickou ústavu a

representaci nade všechno jiné
klademe a nepochybujeme, že i v
této možná jest každému

nynějšímu šlechtici vyznačiti se a
toho dosáhnouti, čeho v lordství

dědičném hledají, totiž

vážnosti a vyznamenání u národu.

Každý národ zajisté váží sobě služeb
jemu prokázaných, a

mužové mohovití, které starost o
výživu neobtěžuje, mají nejen
vzdělání a času, nýbrž

prostředků k tomu, aby mohli
prokázati národu a vlasti mnohé
užitečné služby.

K nahlédnutí toho račiž každý s námi
učiniti následující uvážení.

Nespoléhajíce se strany

dalšího vyvinutí (aneb vlastně i uskutečnění) našich ústavních svobod na žádné náhody neb na

nějaké s nebe spadlé pomoci, které jsou sice při nynějším stavu politických záležitostí

evropských vždy možné, na které ale moudrý a činný člověk jakožto na věci nejisté veliký

ohled míti nemůže: považme jak stojí naše věci, kdyby se skutečně ústava od 4. března se

všemi k ní náležejícími organickými zákony do života uvedla. -

Zemské sněmy jsou od nynějšého ministerstva tak zřízeny, že si od nich nemůžeme pranic

slibovat. S jak chytře vypočteným plánem se k tomu účelu pracuje, vidíme nejlépe z

porovnání volebního řádu jednotlivých zemí. V Haliči, kde šlechta jest liberální a

foederalistická, a kde lid venkovský

ještě velmi málo jest vzdělaný, a kde
ještě naděje jest

zneužívati slepých vášní tohoto lidu
proti šlechtě k dušení slovanské
národnosti: tam všude

jest na sněmu více deputovaných z
lidu než ze šlechty a z měst
dohromady.[3](#) V Tyrolsku, kde též
obecný lid jest ještě příliš zaslepen
od ultramontánů, rovněž mají
venkovské obce převahu

na sněmu. V jiných korunních
zemích, kde lid již jest vzdělanější,

zase obyčejně každý stav

303

asi třetinu hlasů má. V Čechách, kde obzvláště již lid český rozumí svému prospěchu, zase tak

zřízen jest volební řád, abychom nemohli míti většinu na sněmě, nýbrž abychom byli

přehlasováni od Němců. Kromě toho jest také census ještě dosti veliký, a i ten nam ubéře

několik hlasů. Z toho ze všeho viděti,

že od sněmů zemských nic očekávati
nesmíme. Avšak

co horšího jest, následkem toho ani
od sněmu říšského mnoho očekávati
nemůžeme. Sněm

říšský jest dvoukomorní: dolejší
sněmovna ačkoli jest census jistě
vysoký, přece snad ještě,

půjde li všechno šťastně, může míti
liberální a proticentralistickou
většinu, avšak což nám

platno bude i to, když bez svolení
hořejší komory nebude moci žádné

uzavření dolejší vejíti

do života. Hořejší sněmovnu ale budou volit právě zas zemské sněmy, a když tedy bude

většina zemských sněmů servilní a centralistická, nemůže z ní pojíti jiná než také taková

hořejší komora říšského sněmu.

Z toho tedy vidíme nesmírné obtíže, ba skoro nemožnosti, abychom proti centralisaci

nynejšího ministerstva a ve smyslu

opravdu liberálním vůbec legalní
cestou na sněmích něco

provést mohli, jedině z té příčiny, že
toto volební zákony oktrojující
ministerstvo umělo

všude udělati ze skutečné menšiny
většinu na sněmě.

Aby se tedy nynější oktrojované
ústavy jak zemské tak i říšské ve
smyslu liberálnějším a

proticentralistickém změnily na
zákonní cestě, bylo by kromě většiny
na sněmích též i

císařského svolení (sankce)
zapotřebí. Ačkoli jak již podotknuto
skoro k nemožnostem náleží

proraziti na sněmích takovou
většinou: zdá se nám ještě
nemožnější dosáhnouti císařské

sankce. Nelze totiž upíрати, že šlechta
až posud příliš velikého vlivu u
dvora má, a tam jakýsi

způsob smýšlení udržuje. Kdyby se
tedy podařilo tohoto vlivu šlechty
pro liberalnější a

národům přiměřenější ústavy použití,
to jest kdyby liberálnější šlechta
opřena na silné

politické strany a od nich
podporována působila u dvora proti
neliberální a absolutisticko-

byrokratické šlechtě, nelze příliš
pochybovati, že by i při dvoře, který
jinak smýšlení lidu

nepřístupný jest, mnohem liberálnější
zásady se vkořenily. Dle našeho
mínění nemá totiž

dynastie naše ani dost málo příčiny

brojiti proti liberálním a
foederalistickým zásadám, ba

zrovna naopak soudíme, že tyto
zásady dynastii ještě velice
prospěšné jsou: a jestli se tedy z

mnohých kroků domýšleti musíme,
že dvůr jenom s jakousi nechutí se k
novějším

konstitučním ústavům chová,
musíme to připisovati jedině té
neliberální šlechtické straně,

která majíc v rukou dvorní služby,

všelikému lepšímu poznání okolností
v cestě stojí, a jen ke

svému vlastnímu prospěchu a k
nebezpečí dynastie u dvora jistě
neliberální smýšlení udržuje.

304

Dle našeho mínění by v nynějších
okolnostech nebylo naší věci na
škodu pod jistými

výminkami (avšak ne jinak) spojití se
s onou liberalní stranou šlechtickou.
Výminky, pod

kterými bychom mohli svoliti k dědičnému pairství (lordství) byly by asi tyto: Předně, aby

zůstala na sněmu zemském jen jedna komora, ve které by seděla asi čtvrtina (nanejvýš!)

dědičných pánů a tři čtvrtiny volených poslanců. Aby však voličové nebyli již rozděleni na

žádné třídy, nýbrž aby při velmi zmenšeném censusu (tak asi, aby každý samostatný nějakou

daň direktní platící občan voličem

byl), celá zem jen dle počtu duší na stejné volební okresy

rozdělena byla. Tak ku př. kdyby celý sněm český měl 200 údů, bylo by mezi nimi 50

dědičných pánů a 150 volených poslanců, mezi kterými by dle počtu duší nevyhnutelně

musilo býti asi 95 Čechův a 55 Němců. Při zřizování dědičných pairství musil by se ovšem

ten samý poměr českých a

německých rodin zachovati, totiž asi
dvě třetiny českých a asi
třetina německých.

Aby jen tolik nedělitelných majorátů
zůstalo v zemi, kolik jest dědičných
pairství, a ostatní

jmění šlechty aby se proměnilo ve
svobodné dělitelné statky jako jiné
obyčejné Aby též dle

způsobů anglických kromě pairů
nebylo již zcela žádných
privilegovaných občanů, a aby tedy

mladší synové pairů tak vstupovali
do ostatního obyčejného občanstva,
jako to jest v

Angličanech.

Každý nahlíží, že by při takových
okolnostech, kdyby totiž výminky
tyto se zachovaly,

opravdivá rovnoprávnost jen získala.
Dědiční pairové by ovšem užívali
znamenité přednosti

před jinými občany, za to ale by byli
kromě těch 50 pairů všickni ostatní
občané sobě rovni, a

sněm takto sestavený byl by
mnohem liberálnější, než podle
nynějšího volebního zákonu. Dle

mého nevývratného přesvědčení
desetkrát raději vidím na sněmu
dědičné pairy než zastupitele

500 zl voličů. Dědičný pair musí na
každý pád pamatovati také při všem,
co činí, na čest své

rodiny, on vždy se ctí své rodiny
ručiti musí před veřejností za
všechno co na sněmu činí,

kromě toho má velké důchody
vždy pojištěny, nepodá se jistě k
lecjakým špinavým

špekulacím na újmu země: kdežto
naopak voličové 500 zlatoví po
vyvolení svého poslance

před veřejností se ukryjí a vždy dosti
lidí za poslance najdou, kteří se
nebudou stydět za nic,

co ve jménu svých voličů na sněmě
mluviti a jednati budou, zastupující
ve všem více svůj

vlastní měšec než dobro země.

O dalších změnách, které by pak
následkem zřízení pairů v celé ústavě
jak říšské tak i zemské

následovati musily, bylo by zde nyní
příliš obšírně vypisovati. Rozumí se
však samo sebou,

že by pak ona liberální strana šlechty
podporování dědičného pairství z
naší strany zase tím

305

samým způsobem podporovati
musila náš boj proti centralisaci

vůbec, v kterémžto pádu by
skoro nepochybné bylo naše
vítězství. Že by pak liberální strana
české šlechty přilnouti
musila docela k dosavadní
slovansko-rakouské politice, kterou
jsme až posud my zastupovali,
rozumí se samo sebou, a jest vůbec
jen k podivení, že naše šlechta
vidouc před sebou příklady
maďarské a polské šlechty (čelící
ovšem proti Rakousku) tak dávno
zůstatí mohla zcela

nečinnou a bezbarevnou.

Že ostatně velice, ba všechno na tom záleží, kdo jsou oni šlechticové, ve jménu kterých se

ozval hlas v „Unii“, abychom dle toho viděti mohli, jak dalece upřímně jest myšlena jejich

konstitučnost a jejich slovanství: to se rozumí samo sebou, a přáti si musíme, aby brzy

vystoupíli do veřejnosti. Že za nynějších časů pak opravdivé

konstituční smýšlení bez

všelikých tajných a neupřímných
úmyslů nějakou jistou vyhlídku má
do budoucnosti, jest

rovnež tak nepochybné, a že každé
pairství, které se nezakládá na
svolení lidu a na veřejném

smýšlení, málo platné ba jen
uživatelům samým nebezpečné jest,
byť by i desetkrát bylo

oktrojováno, nemusíme tuším také
dokládati, pročez nepotřebujeme
dodávati, že šlechta naše

jen opravdivě liberálním a národním duchem může sobě získati zase ztracené místo v národu.

Tímto jsme tedy pronesli o důležité věci své osobní mínění, a přejeme si, aby každý ovšem

bez předsudků rozvážil sobe, jak dalece by nam za pravdu dáti mohl, při čem ovšem povážiti

sluší, že jsme mnoho (zvláště strany dynastie) nemohli tak bez obalů napsati jak si to mysliti

musíme. Velmi nám bude vítáno,
když nám strany této věci každý, kdo
by povolání cítil, v

tom neb onom smyslu své smýšlení
vysloví, které s vděčností přijmeme,
byť se i s naším

nesrovnávalo, poněvadž nám
upřímně záleží jen na prospěchu naší
dobré věci.

Poznámky

1 Nechtěj nám nikdo namítati
jednotlivá jména šlechticů, známých
nejen nám, nýbrž celému

národu pro svou podporu všeho
národního a dílem i liberálního
smýšlení: ale v celku když si

vzpomeneme na maďarskou, na
polskou, na vlašskou šlechtu,
musíme uznati, že Čechové až

posud od Bělohorské bitvy žádné
šlechty neměli, neb naše šlechta -
byli Němci.

2 Panstvo zde bere me ve smyslu
českém historickém, kde znamenalo
tolik co anglické *lord* a

francouzské *pair* - totiž vyšší šlechtu
k rozdílu od nižší. V Čechách, jak
známo titule kníže,

hrabě atd. teprva mnohem později z
ciziny zavedeny jsou, a dříve jen
titule *Pán český* se

užívalo.

306

3 Co obzvláště nám ukazuje pravý
úmysl vlády nynější stran
rovnoprávnosti, jeden § v

zemské ústavě Haličské, kdežto stojí,

že národnost polská i rusínská
jakožto i ostatní v zemi

obývající národnosti jsou rovně
oprávněny, to jest jinými slovy, že
Němčina má v Haliči tolik

práva co polština a ruština, ačkoli
Němci jen co kolonisté a co úředníci
jsou v Haliči

roztroušeni. Jiných národností v
Haliči není, k uvarování však onoho
slova „němčiny“ musí

zde „ostatní národnosti“ bez jména
státi. Ó jak chytře! Což

nezasluhovaly tyto „ostatní“

národnosti tedy ani té cti od
ministerstva, aby zejména vypočteny
byly? Aneb snad ani p.

Bach tak daleko posud to nepřivedl
ve známosti Haliče, aby jména těchto
„ostatních

národností“ věděl. - Činíme ostatně
již napřed obecenstvo pozorno na
obraty, k jakým

nepochybně se užívati bude židů
haličských: jsme totiž přesvědčeni,

že se jich kde jen možná

užívati bude za surrogat místo
Němců, poněvadž obyčejně trochu
německy umívají, a to jen

proto, aby se pod tou záminkou v
Haliči němčina zaváděti mohla.

Pozorovatel politický

H. B. Čteme zprávu, že naše vláda
uchází se v srbském Bělehradě u
tamější knížecí vlády o

to, aby latinští katolíci tam bydlící
(nejvíce z Rakouska příslí) dosáhli

rovného práva a

svobodného vykonávání svého
náboženství a jmenovitě, aby si
mohli zvláštní veřejný kostel

vystavěti. - Z tohoto kroku, jestli
totiž rakouská vláda (o čem
nepochybujeme), věci této

horlivě se ujme, pozorovali bychom
patrně, že ještě až podnes neodložila
starou neschopnost

svou zjednati si vliv a příchyllost v
turecko-slovanských zemích.
Musíme totiž věděti, že

proti Rakousku dosavadní nechut'
těchto Slovanů, kteří nejvíce k
slovanskořeckému katolictví

se přiznávají a velmi horliví jsou pro
svou víru, hlavně odtud pocházela,
poněvadž viděli v

Rakouské vládě tajného protivníka
své víry a poněvadž sobě tedy vliv
Rakouska u sebe jinak

pomysleti nemohli, než spojený s
propagandou římsko-latinského
katolictví. Proto byli tito

kmenové tak velice naklonění
Rusku, poněvadž v něm viděli
přirozeného obhájce slovansko-

řeckého katolictví. Každý tedy viděti
musí, že to jest od Rakouska špatný
začátek k

oblíbenosti u těchto slovanských
kmenů, když hned začíná s
nenáviděnými tam věcmi.

Srbové si nemyslí, že tento chrám jen
pro cizince latinsko-katolické jest
určen, oni v něm vidí

začátek propagandy proti své vlastní

církvi, neboť vědí, že římská hierarchie ještě posud od

myšlenky neupustila (ba nyní mnohem živěji ji pěstuje) přivést východní církev pod své

poslušenství. Proto bychom nemohli schvalovati takový krok naší vlády se stanoviska čistě

307

politického, tím více, poněvadž ani nevyhnutelně potřebný není, neboť až posud mohli latinští

katolíci v Bělehradě bytující
pobožnost svou vykonávají v domácí
kapli rakouského
konsulatu.

- Co nejdříve bude nepochybně
zřízena ve Vídni nejvyšší říšská rada;
tato zpráva alespoň

proskakuje již ve veřejnosti, a z
jednoho článku ve „Víd. Den.“ čís.
88 nabyli jsme o brzkém

zřízení všeliké jistoty. Každý totiž
zná již staré obyčeje a zvyklosti
vládních novin, že totiž asi

několik dní před tím, než vláda něco učiní, tak jako samí ze sebe počnou o tom rozvažovati,

jak by to hezké a dobré, spasitelné a potřebné bylo, kdyby vláda to a to, tak a tak způsobila.

Zatím všechno již je hotovo, a obecnstvo pak, když věc do veřejnosti přijde, vidí jak vláda se

drží dle veřejného mínění, pronešeného v novinách! -

„Vídeňský Denník“ tedy v dotčeném

čísle hned v prvním článku nám
vykládá, kterak prý mnozí
oktrojované ústavě předpovídali

špatné přijetí, kterak prý ale „nikde
nebyla přijata s takovou nechutí.[1](#)
My, praví „Víd. Den.“

dále - nepovažovali jsme to ani
tenkrát za tak velikou nehodu.“
Znamenité by bylo vypsati

cenu mezi gramatiky na to, co zde
znamená to slovíčko my? Tenkrát
přece „Víd. Denník“ ani

na světě nebyl, ani počat nebyl v

hlavě p. Wurmbranda. a hrdinové
jeho pomáhali nám tenkrát

ještě hořkovati nad rozpuštěním
říšského sněmu: kterak tedy pravíš,
žeš viděl Abrahama?

Ale nechme těch maličkostí, kdo má
úmysl držeti vždy s okamžitým
vítězem, ten nepotřebuje

nic považo-vati za velikou nehodu;
kdo nechce zmoknout, musí vždy
odejít odtud, kde prší

tam, kde slunce svítí. „Vídeňský

Denník“ dále pozoruje, že velmi povážlivým krokem vždy

postupujeme² a že se blížíme k cíli. Někdo prý by mohl proti tomu namítati obleženost ve Vídni a v Praze, to prý ale jest jen hráz³ a nebude trvati déle než do ukončení státní stavby.

Jak dlouho ale nebude tato stavba ukončena, o tom zapomněl „Víd Den.“ podotknouti. „Víd.

Den.“ prý sice sam nenahlíží příčiny prodloužení obleženosti zvlášt' v

Praze, ale myslí si, že

čím déle bude trvati obležení, tím
trvanlivější bude naše konstituce! To
je pravda, když bude

konstituce bez užívání schovaná,
nemůže se ošoupati a zůstane pořád
jako nová! „Víd. Den.“

se také domnívá, že prý by po zřízení
obcí místních, okresních a krajských
(ještě nejsou ani

místní zřízení všudy) svolati se
mohli sněmové zemští, z čehož
vidíme, že se „Víd. Den.“

těchto sněmů nebojí, mají' zajisté
volební řády zcela podle toho, aby se
v nich nemohla ozvati

skutečná většina obyvatelů
zemských. „Víd. Den.“ odůvodňuje
smělou žádost svou tím, „že

prý sněm svolaný v čas nastávajícího
nebezpečí nikdy není zdárný“, to
věřím že takový sněm

časem jest nezdvořilý! Hlavní ale
věc, o které jedná tento článek „Víd.
Den.“ jest brzké

zřízení říšské rady. „Víd. Den.“
nevidí ničeho, co by zřízení jejímu
již nyní překáželo, potřeba
jejízdá se mu býti veliká, výhody
znamenité“! Musejí prý ale v ní
seděti mužové zkušení,

308

trůnu i vlasti oddaní, povahy
neodvislé a pevné, a dle smýšlení a
národnosti náležeti k různým

stranám a „Víd. Den.“ důvěřuje ve
vládu, že „prý si tuto mocnou
podporu brzy opatří a nám

tím nový důkaz podá, že chce
upřímně vykonati ústavu od 4.
března“. Nebojíme se ani za

mák, že vláda tuto žádost „Víd.
Den.“ co nejdříve vyplní, ba
myslíme, že ji snad již dříve

vyplnila než vyřknuta jest, a jsme jen
velice žádostivi na jména těchto
zkušených, pevných,

vlasti oddaných, neodvislých mužů,
kteří v nynějších okolnostech od
vlády do říšské rady

vyvolení budou a vyvolení toho
přijmou! Podle jednoduchého
rozumu zdá se nám, že by si

mnohý neodvislý a pevný muž,
kdyby jej nyní do říšské rady volali,
pomysli mohl: „Když

jste nepotřebovali naší rady až do
nynějška, a přece jste již
nejdůležitější věci odbyli, nač ji

nyní potřebujete? Aneb má snad býti
tato říšská rada surrogat za říšský
sněm, který ještě

dlouho, tuze, tuze dlouho „okolnosti

nedovolí“ svolati? Jest takovato
říšská rada, jejížto hlas

se slyšeti i oslyšeti může dle libosti,
a která se beztoho již tak vybere, aby
se většině vždy

líbilo všechno co chce vláda, jest
taková říšská rada nesmírné pohodlí
pro všechny ministry,

kterým zlé svědomí nedovoluje
slyšeti hlas sněmů a proto ji také
zavedli nedávno v Římě a v

Toskáně místo sněmu - na radu tuším

rakouského ministerstva! - Naše vládní noviny počínají

od nějakých dnů velmi liberálně mluvit: to jest špatné znamení, po kterém dle mého mínění

něco velmi neliberálního následovati bude.

- Známo, že se u vlády ve Vídni jedná o zavedení tak nazvaného civilního manželství. Civilní

manželství jest ústav, který nadlehčuje znamenitě manželské sňatky mezi osobami rozličných

náboženství, proto že smlouva
svatební před úřadem stvrzená již
všechnu zákonní platnost

svazku manželskému uděluje, a
teprva po ní každý dle víry své
předepsaný církevní obřad

vykoná. Zavedením civilního
manželství, které ostatně ve
svobodných zemích již dávno s

prospěchem platí, učinil by se
především u nás konec všelikým
týráním, která dle rozkazů

hierarchie katolické každý občan
trpěti musí, když s nekatolíkem do
svazku manželského

vstoupiti chce. - Katolický spolek
Vídeňský vybízí tedy všechny, aby
mu pojednání proti

civilnímu sňatku psaná zasílali, a
slibuje za podařená 10 až 25 zl stř.
odměny. „Musíme

podotknouti - píše o tom „Presse“ -
že tato pro zastavatele nerozumu
jakožto čestný žold

ustanovená suma 10 - 25 zl. s

ohledem na takový nestydatý
požadavek příliš malá jest a více
zpropitnému než honoráru se rovná.“

- C. k. okresní soud Mostecký (Brüx)
v Čechách odsoudil prý před jistým
časem občana, jenž

pravil: „že daň z příjmů není
zákonitá, poněvadž není od sněmu
povolena, a že v ústavě od 4.

března sněm říšský sice slíben byl
ale tento slib držen nebyl“, na 14 dní
do žaláře. Proti tomu

učinil odvolání k tamějšímu
krajinskému soudu, a ten uznal jej za
nevinného. Nepochybně

přijde prý tato záležitost ještě k
vyššímu soudu.

- V Praze prý se nyní jedná mezi
spisovateli o jakýsi protest neb
rekurs proti tomu, že p

Gábler, redaktor „Unie“ byl
odsouzen k dvojímu trestu a
jmenovitě k pokutě 100 zl. st. stř.

Tento spis má být podepsán od spisovatelů všech politických stran, avšak jest spolu velmi

možné, že pro nepředvídané překážky (mnozí totiž pro své postavení k vládě nechtí se

podepsati) ani ve skutek uveden nebude.

Ostatně jsou prý pp. Gábler, Kračmer a Moser všichni v jednom vězení (in necessariis unitas)

a Gáblerovi povoleno jest redakci dále vésti i z vězení, z čehož vysvítá

přece ještě jistá

nezrušitelná jovialnost vojenských
mocností na Hradčanech.

- C. k. žandarmerie dostane dle
nařízení vlády píšťaly mosazné (na
ozvání) a prozatím jich je

15.000 kusů objednáno. Pan ministr
vnitřních záležitostí nepomyslel si
zajisté, když na tu

důležitou reformu přišel, že jest v ní
tak mnoho humoru. Roku 1848
platily píšťaly mnoho,

poněvadž se jich tuze mnoho
potřebovalo na rozličné kočičiny; r.
1850 zase budou mnoho

platit píšťaly.

- Vládní noviny píší, že prý jest
vojenský aerar s obcí
Štyrskohradeckou ve vyjednávání,
aby

prý tamější zámek (on leží na výšině
a kanony by mohly z něho
zasáhnouti celé město), bud'

vojenskému aeraru docela postoupila
aneb jej na své vlastní útraty

upevnila. - Zdravý rozum

dá, že tento zámek jako vůbec
všechna podobná upevňování ve
všech hlavních městech

celého Rakouska nemohou býti proti
cizímu nepříteli, nýbrž jen proti
městům samým, a

nynější vláda ačkoli při každé
příležitosti říká, že má lid na své
straně, prozrazuje přece

špatnou důvěru k sobě a k tomuto
lidu, když si jen takovými prostředky

poslušnost pojistiti

chce. Nejpodivnější jest ale již ze
všeho, žádati od občanů
Štyrskohradeckých, aby si na

vlastní útraty vystavěli nástroj na
rozbourání svých domů.

- Pro zvelebení prý vyučování
zřízeny budou ve všech městech a
městysích celé říše již v

budoucím školním roce tři klassy.
Kdybych dle matematických pravidel
nic zmultiplikoval s

jakoukoliv cifrou, přece nebude z něho nic jiného než nic. Dvě neb tři neb čtyry klassy to nám

všechno nepomůže, ale dobré platy učitelů, dobré knihy školní, dobrá osvícená dohlídka,

zcela jiný plán atd.

Poznámky

310

1 Nejlepší officialní důkaz na to jest známý proces redaktora „Nár. Novin“, kterého porota v

Praze (vox populi) přece za nevinného uznala, ačkoli by se nemohlo říci, že tuto ústavu příliš chválil. Tento proces jest i proto poněkud pamětihodný, že toho času ještě mužové „Víd. D.“

jsouce „zaslepeni radikalismem“, pilně sepisovali na žurnalistické lavici celé jednání a ne bez potěšení.

2 Ba velmi nepovážlivým krokem postupujeme v dluzích.

3 Hráz je vždycky z bláta, proto zas nedávno nechali v Praze u vojenského soudu jednoho sladovnického holí bít.

Návrh nového spolku nepolitického

H. B. Všeobecná jest stížnost, že obležením v Praze celý pokrok náš v literárním i národním

ohledu zastaven a přetržen jest.

Čekáme ustavičně na zrušení obleženosti; čekáme již půl

druhého leta a budeme snad ještě

déle čekati, - všechno nadarmo.

Zatím ale ve všem půjdeme

nazpátek, nejen v tom, co se od r.
1848 teprva rozvíjeti začalo, nýbrž i
v tom, na čem jsme již

dávno ještě za absolutní vlády
pracovali. Jisto jest, že každý, kdo
nepokračuje, jde nazpět,

neboť nečinně se chovati, jest již
nazpět jíti, protože nevyhnutelně
pozadu zůstatí musíme,

když jiní ku předu krácejí.

Změnami nastalými od rozpuštění sněmu říšského, to jest, abychom se zřejmě vyslovili,

reakcí jak politickou tak národní stalo se také, že strana naše, která r. 1848 jako řeka povodní

se po celé zemi rozšířila, opět obmezena jest skoro jen na počet těch vlastenců, kteří jimi byli

již před r. 1848. Co slabého, neupřímného se mezi nás zatím přimísilo, odklidilo se opět, a jen

v lidu samém nabyli jsme patrné

podpory.

Chceme-li však účelu svého, totiž
zvelebení národu slovanského vůbec
a česko-slovanského

zvláště docílit, chceme-li udržeti a
zvětšovati vliv svůj v Rakousích,
nevyhnutelné jest,

abychom všemožně hleděli
rozmnožovati inteligenci, duševní
schopnosti a vědomosti mezi

sebou, neboť rozum a převaha
duševní musí konečně všude

zvítěziti. Dále zapotřebí jest,

abychom síly své spojili, společně
dle jednoho plánu a pořádně
působili, neboť činnost

jednotlivců rozkouskovaná a
nepořádná nikdy neprovede tolik, co
spořádaná. K tomu účelu

311

by ovšem nevyhnutelně zapotřebí
bylo nějakého spolku politického, by
od národu uznán za

vůdce, řídil všelikou naši politicko-

národní činnost. Avšak okolnosti
nynější nejsou podle

toho, aby takový spolek založen a s
prospěchem veden býti mohl;
obležení v Praze činí jej

nemožným.

Jestli však jedno nelze, nepomíjejme
také všeho ostatního, nýbrž řídme se
dle okolností a

dělejme co možná. Jestli tedy nelze
nyní síly spojit, možná jest přece
rozrozmnožovati je a

připravovati pro budoucnost.

Že nám nechybí schopných hlav, jest
i od cizozemců uznáno, že ale
mnohý, jenž by národu

našemu k dobrému prospěchu a
časem svým i ke cti sloužiti mohl,
pro nepříznivé okolnosti

zakrní neb přinucen jest těžkými
starostmi o chléb další vzdělání své
zanedbati, že mnoho

dobré vůle jest mezi mladíky našimi,
ale obyčejně málo prostředků k
provedení: tot' jistě

každý již mnohdykrátě sám žalostně
pozoroval. Kolik našich schopných
mladíků moří se proti

vlastní vůli v seminářích, a volí si jen
z nedostatku prostředků stav, ve
kteréni na polo ztraceni

jsou pro národ a nespokojeni na celý
život; kolik bychom získali tím
kdyby mnohému, jenž v

bídných okolnostech velmi
nevýnosnými kondicemi se živiti a
tím větší díl času ztratiti musí,

příležitost se poskytl, aby mohl sám
sebe dle libosti vzdělávati; jak by se
rozmnožil počet

naší intelligence, kdyby leckterému
mladému muži opatřila se příležitost
viděti cizí, dále

pokročilé země, jak by prakticky
vzrůstala slovanská jednota a
vzájemnost, kdybychom

opatřili našim mladíkům příležitost,
žíti nějaký čas mezi jinými Slovany,
a jinoslovanským

mladíkům zase žíti u nás v Praze?

Osud nevždycky spojil se
schopnostmi a s dobrou vůlí také
prostředky, a proto zapotřebí jest
napomáhati tam, kde jsou schopnosti
spojené s dobrou vůlí.

U jiných národů, kdežto i
nejzámožnější sebe s chloubou
počítají k národu, lehko jest
mladíkům schopným najíti podpory,
ba kdekoli se tam jen vyskytne
schopný a po něčem
vyšším toužící mladík, hned se

vyskytá i více takových, kteří za
chloubu si pokládají přispěti

podporováním jeho k rozmnožení
intelligence národní. Vzpomeňme si
jen na maďarskou

šlechtu, jak ona velikolepě
podporovala všelike umělce a učence
národa svého a dopomáhala

jim ku větší výtečnosti na
nastoupené cestě.

U nás, kdežto chybí živel zamožných
a obětivých národovců, dalo by se
přece to samé a snad

i mnohem lépe a prospěšněji docílití
skrze spolek, a již dávno choval jsem
v mysli své návrh

ke spolku, jenž by podporoval takové
mladíky, o kterýchž naděje jest, že
by časem svým

národu k prospěchu a ke cti
posloužiti mohli.

312

Nyní tedy vystupuji se svým
návrhem před veřejnost a doufám, že
najde účastenství u všech

těch, kterým opravdu na lepší budoucnosti něco záleží. Abych snad nebyl chybně rozuměn,

musím hned napřed podotknouti, že se zde nejedná snad jen o nějaké podporování ohudých

studentů: to ještě děje se i tak, a nemáme u nás nikterak nouzi o studenty.

Účel spolku, který zde navrhuji, jest takový, aby se mladíkům, o kterých jistá naděje jest, že

by časem mohli v tom neb onom

(bud' uměleckém, neb průmyslném,
neb vědeckém) oboru

něco výtečného provésti, podala
příležitost k lepšímu zdokonalení.
Příležitost a podpora tato

mohou býti dle okolnosti rozmanité:
časem není více zapotřebí pro
mladíka než seznámiti se s

muži, jejichžto rada a příklad za
krátký čas jej dále přivede, než
mnoho let osamotnělé

pilnosti, časem jen zapotřebí zjednati

mu příležitost ku čtení knih, opatřiti
místo v nějakém

větším domě buď zde neb v cizině,
aby seznal jiné poměry života, časem
zapotřebí jest arci

naprosto také peněžité podpory.

Dle nynějších našich okolností dala
by se činnost takového spolku
rozděliti na tři hlavní

oddělení, totiž: 1. Domáci
podporování výtečných mladíků. 2.
Opatření našim mladíkům

příležitosti k poznání osobně
jinoslovanských krajů a
jinoslovanským ku poznání našeho.
3.

Podporování našich mladíků
výtečných a již dále pokročilých, aby
mohli poznati cestováním
cizí země.

Organisace (vnitřní zřízení) spolku
mohla by býti asi následující: Celý
spolek by spravovalo

řiditelstvo, sestavené nejméně z
jednoho hlavního řiditele a z tří

řiditelů (každý pro jedno

oddělení) a dle potřeby i více osob.

Dále má spolek všude, kde zapotřebí
jest, své jednatele,

kterí jsou ovšem tak jako řiditelové
jen neplacení údové spolku; konečně
jsou údové, totiž

mužové takoví, kteří se zavazují k
provedení účelu spolkového ročně
jistou část peněz buď

sami ze svého dáti neb jinak sebrati
aneb jinak účel spolku činně a

obětovně podporovati.

Bližší zřízení a stanovy spolku ovšem by se musily podrobněji a určitěji sestavit, jakož již k

tomu návrh mám, a jenom na mínění ostatních krajanů čekám, abych dle toho svůj návrh, kde

by zapotřebí bylo, opravit i a zjinačiti mohl. Jsem totiž ubezpečen, že tak jako já i velmi mnozí

jiní důležitost a velikou prospěšnost takového spolku, jaký navrhuji, uznávají a ke zřízení a

udržení hotovi jsou spolu působiti. Já alespoň pevné předsevzetí mám spolek takový bud' v

menším neb ve větším rozměru (dle sil spolupůsobících) stůj co stůj provésti, a ohlásil jsem

návrh tento jen k tomu účelu, aby mi každý komu na věci záleží, své mínění, svůj návrh a

svou radu o tom laskavě sdělil (neb více očí více vidí, a více hlav má více smyslů), abych dle

toho svůj návrh zdokonaliti a pak již ukončený k provedení obecnstvu našemu předložiti

mohl.

K lepšímu vyrozumění účele mého přidávám ještě některá objasnění o jednotlivých

odděleních spolku a o spoluúdech.

První (domácí) oddělení bylo by ovšem nejdůležitější a jako základ všeho ostatního. Do jeho

oboru by náleželo všímati si všude mladíků, ukazujících na sobě nevšední schopnosti, opatřiti

takovým, kteří by pro chudobu svou jinak nemohli na cestě svého vzdělání dále postupovat,

prostředky a příležitost k tomu.

Jiným, kteří sice prostředky i dobrou vůli mají, kteří by ale

bez povšimnutí a bez přátelské rady snad zakrněli ve všednosti aneb nepravou cestu

nastoupili, musilo by se tím

způsobem na pomoc přijíti. Rozumí se samo sebou, že pole

činnosti pro toto oddělení bylo by neskončené, a že se ani všelike způsoby a cesty k tomu zde

v krátkosti vypsati nedají. K tomu účelu by musil míti spolek v každém našem místě, kde se

nějaké vyšší učiliště (jako gymnasium, realka atd.) nachází, zvláštního jednatele, jenž by tam

dílem dle vlastního náhledu, dílem

dle poukázání řiditelstva účely
spolku zastupoval, to jest

schopným mladíkům, kde možná
radou a také skutkem na místě
pomáhal, a kde místní

prostředky nestačí, u řiditelstva o
pomoc spolkovou návrh učinil, aby
vůbec spolku a

řiditelstvu mladíky podpory hodné a
nadané pro budoucnost oznamoval a
navrhoval.

Blahodějná činnost jednatelů, kteří
by ovšem byli duše spolku, nedá se

ani vypsati, oni by byli

jako dohlížitelé, aby se žádná
schopná hlava pro národ neztratila,
nýbrž ještě zavčas

zachovala a zdokonalila. Vezměme
pro příklad jen jednu stránku této
činnosti: jak známo,

nehledí rodičové u nás pranic na to,
kam svého syna na studie dají,
gymnasium jest jim jako

gymnasium, a tak se stane, že mnohý
ztráví mnoho let na ústavě, která léta

patrně jako by byl

ztratil. Proběhne školy, dostane
klassy a málo se naučí. Jak by se
posloužilo mnohé dobré

hlavě, kdyby ještě v čas přišel na jiné
dokonalejší gymnasium, oč dále by
to přivést mohl,

kdyby hned prvních let studií svých
náležitě použil pod dobrým vedením!

Rovněž tak musili by zase v druhém
oddělení býti jednatelové ve
hlavnějších městech

jinოსlovenských^{h1}, kteří by rovněž tak
bděli nad účelem spolku v tomto
oddělení, jako svrchu dotčení
jednatelové v domácím oboru. Jeden
z velmi snadných prostředků byla by
zde

záměna (posud u nás jen mezi
českými a německými rodiči v
obyčeji) totiž aby jinოსlovanští

rodičové dávali své studující syny na
rok, na dvě léta atd. k nám, a za to
přijímali zase naše

synky k sobě, což by jednatelové tito

velmi lehce sprostředkovati mohli. -
Kromě toho by

mohli tito jednatelové našim
dospělejším mladíkům opatřovati u
znamenítejších rodů

314

jinoslovanských místa
vychovatelská, ku kterým by ovšem
takový spolek nejschopnější lidi

vždy pohotově měl, a nejen těmto
mladíkům, nybrž i oněm
jinoslovanským rodinám dobře se

zavdečiti mohl. Kromě toho by zase musili jednateľové navrhovať spolku schopné

jinoslovanské mladíky, ktorí by chut' měli náš národ poznati a v Praze se vzdělávati, a kterým

by spolek k tomu účelu dle potřeby nápomocen byl.

Kdyby síly spolku k tomu postačily, bylo by ovšem hlavní věcí, aby v Praze zjednal našincům

příležitost naučiti se prakticky jihoslovansky a rusínsky, což by se

snadno docílití dalo, kdyby

se vzdělanější a k tomu schopný
mladý některý Jihoslovan a Rusín v
Praze nějakým

obstojným platem od spolku nadali,
kteréžto místo by v Praze jistě
mnohý rád na čas přijal.

Co se třetího oddělení týče, nahlíží
každý důležitost cestování pro
mladého člověka, a my

pokládáme to za nejplatnější
prostředek k poznenáhle emancipaci

naší od němectva, když se

hodně mnoho našinců dokonale
seznámí zvláště s Francouzskem,
Anglickem, se sev.

Amerikou atd.

Co se údů spolkových týče, rozumí
se samo sebou, že by každý z nich
musil ve svém oboru,

kde by se příležitost naskytla, celý
účel spolku na zřeteli míti a jemu dle
sil svých napomáhati,

ostatně doufám, že by při tak

chvalitebném účelu snadno bylo pro
spolek dosti příspěvků
sesbírati.

Ke cti našeho proslulého paedagoga
Amosa Komenského, který též již
před 200 lety jedině ve

všeobecném vzdělání národa viděl
pro nás nějakou lepší budoucnost,
avšak bohužel! nenašel

tenkrát možnosti k reformě našich
škol, navrhuji ještě, aby spolek ten
přijal jmeno Jednoty

Komenského neb Spolek Komenský.

Poznámky

1 Kdyby spolek již větších sil nabyl, nesmělo by se ani knížectví Srbské ani vůbec

tureckoslovanské země vylučovati z jeho činnosti, ovšem ale tím důležitější by bylo

zprostředkovati vychovávání více tamějších mladíků v Praze, a nepochybujeme, že by i vláda

srbská nápomocna v tom byla

spolku, jakož doufáme, že by naše vláda nepřekážela. -

315

Pozorovatel politický

H. B. Z nového uspořádání gymnasií v Haliči pozorovati jsme musili opět zbytečné

nastrkování němčiny, které se vymlouvá nedostatečností prý Rusínů, tak stran knih jako

strany profesorů. Jistá pravda, že nemají Rusíni ani knih

gymnasialních, ani profesorů

důstatek: ale že by se prozatím
polštině beztoho až posud mezi
všemi vzdělanějšími obyčejné

místo popřáti nemohlo, tomu se
velice divíme. Proč pak tedy i mezi
Poláky, kde přec by ještě

o professory nouze nebyla a také
knihy velmi snadně se našly: proč i
tam se němčině dostal

lví podíl? -“>

- Brněnské „Presse“, jak jsme při

známé její centralistické barvě ani
jinak očekávati nemohli,

velice se líbí nová ústava pro Halič,
nebot' „Presse“ již dávno před tím
prohlásila se zřejmě

pro departementální centralisaci.
Znameníť jest jenom to, s jakou
horlivostí „Presse“ v tomto

ministrům dává dispens na zrušení
ústavy od 4. března. V té totiž Halič
uvedena jest co jedna

korunní zem, nyní ale ministerstvo z
ní skutečně tři země udělalo, z

kterých každá svůj

zvláštní sněm míti bude; při tom
však varovali se to výslovně říci,
nýbrž *zdánlivě* nechali

přece alespoň některé upomínky na
jednotu. „Presse“ tedy se táže, nač
prý v tomto pádu tak

úzkostlivě se drželi slov (ducha bez
toho vymítili), oktrojované ústavy od
4. března?

- Komu Pán Bůh, tomu všichni svatí!
Toto přísloví stvrzuje se opět na

nynější městské radě.

V nejbližším sezení výboru bude se již jednati „o *bezplatné aerární půjčce 45.000 zl. str. pro*

obec Pražskou“, kterou již jistě od vlády slíbenou mají. Známo však, že proti předešlé

liberální radě zcela jinak jednala v tomto pádu vláda: co měla obec za vládou, nevyplácelo se,

co měla vláda za obcí (ačkoli toho mnohem méně bylo), dala sequestrovat, půjčku nechtěla

vláda obci povolit, rovněž tak
žádnou daň na obec vypsát a tak
chtěla pro nedůstatek peněz,

když se již ani úředníkům platiti
nemohlo, donutit liberální radu k
dobrovolnému odstoupení.

Nyní, když strana vládní do rady se
dostala, hned jsou finance státní v
tak dobrém stavu, že se

může obci 45.000 zl. půjčit. Jest to
zrovna jako známá anekdota o dvou
přátelích, když si

jeden od druhého peníze vypůjčiti
chtěl a ten odpověděl: „Peníze
nemám, ale zůstanu za tebe
dlužen!

- Kdo oči má, viděti musí, že
pozenáhla přicházíme zase do té
doby, jako po pádu Napoleona

a po červencové franc. revoluci r.
1830, totiž do doby kongresů.
Korunované hlavy mluví jen

o vojácích a chovají se jen jako
vojáci. Augsp. všeobecné noviny
přinesly telegrafickou

zprávu, že v Bregenci uzavřeno jest,
aby vojsko spojených
jihoněmeckých panovníků vtrhlo

316

do Hessen-Kasselska, a ve vládních
novinách bavorských čteme k tomu
ještě i ten poloúřední

výklad, že prý se tam nejedná o to
neb ono ministerstvo, nýbrž o
konstituční neb legitimní

suvrenitu panovnickou. Čteme nyní
zprávy našich vládních novin o

kongresu Varšavském;

car ruský přijede prý našemu císaři
až na hranice naproti ; po boku J. M.
Císařské nachází se

zase pan Grünne, hrabě Vrbna a p.
O'Donell, z ministrů kníže
Schwarzenberg. J. M. C navrátí

se teprva na počátku budoucího
měsíce listopadu a navštíví
nepochybně prý také ruský

vojenský tábor.

Předpeklí politické

H. B. Nevím jestli všichni naši
čtenářové, slýchající často v
katechismu mluvit o předpeklí,
náležitě ponětí sobě utvořili o tomto
strašlivém slovu. Co jest peklo, co
jest nebe, ví zajisté
každý, a třeba si někdo představoval
nebe ve způsobu jedění samých
pečení a peklo ve
spůsobu smažení duší ve veliké peci,
ve které je ďábel hroznými vidlemi
obrací, přece v celku
má každý o obou místech pro svou

osobu dosti dobré poněti. Co jest
očistec, ví alespoň každý

katolík, věří totiž, že tam na čas duše
v jistém způsobu jsou v karantýnu a
v očistění, než mají

přístupu k radostem nebeským.
Dobře jest tomu, kdo jest v nebi,
dobře jest tomu, kdo jest v

očistci, neb ví, že po čase mu přece
nebe neujde, a v jistém způsobu jest
(dle mého mínění, já

totiž pravím, a ne Pán, jak říkává sv.

Pavel) i dobře tomu, kdo jest v pekle,
nebot' alespoň ví,

na čem jest, a nedělá si daremné
naděje, a člověk konečně všemu
přivykne. Ale ze všech

nejhůř jest tomu, kdo jest v předpekli
- a proč? proto že neví, přijde-li do
pekla nebo do nebe.

Nemysliž ale nikdo, že se strany toho
s našimi učenými pány dogmatiky do
nějakých hádek

pouštěti míním: jáť si zbytečně
podobnými věcmi hlavu nelámu, a

věřím jednoduše, že Bůh,

který mně již v tomto životě na příslušné místo postavil, zase bude nejlépe vědět, kam se po

smrti nejlépe hodím, a poněvadž vím, že Bůh zcela konstitučně vládne,[1](#) jsem pevně přesvědčen, že se mi křivda a nespravedlivost státi nemůže.

Chci ale tentokrát jednati jenom o předpekli politickém, o kterém sice veřejně posud nic

mluveno ani tištěno nebylo, které
však zakoušíme nyní v Rakousích již
skoro po dvě léta.

Politické nebe jest spravedlivá
konstituční vláda, kde se nic
libovolného, nic proti vůli

většiny, nic proti právu neděje; peklo
politické jest absolutismus, kdežto
celý národ jest

317

odevzdán do milosti a libosti
několika lidí, kteří s jeho jménem a
životem dle vlastní hlavy

hospodaří; očistec politický přestáli
jsme si roku 1848, kdežto jsme
všechny zmatky, všeliká

nepohodlí radostně trpěli v naději, že
brzy již nastane opravdivá
konstituční vláda; v předpekli

politickém jsme ale nyní, a jak
dlouho v něm ještě posedíme,
nevíme posud.

Že stav, ve kterém nyní bez naděje
na spasitelné změny žijeme, horší
jest než absolutismus,

pochozí snadno každý z
následujícího uvážení. Stav náš má
totiž všechny zlé vlastnosti

absolutismu, ale chybí mu zase právě
jediná dobrá vlastnost' absolutismu,
totiž zřejmost.

Proti zřejmému, netajenému
absolutismu prohlásí se každý, kdo
má cit pro právo, a proto by

takový zřejmě vyslovený
absolutismus neměl za nynějších
časů dlouhého trvání. Nyní však

mají to páni ministři tak dobře

zařizeno, že v každém způsobu
vládnou dle své libosti; když

něco chtějí, hned si na to vydají
zákon, a když se jim zas něco nelíbí,
vydají nový jiný zákon,

neb nějaké „objasnění a doplnění“ k
předešlému zákonu. Takovým
způsobem mohou páni

ministři jednat vždy dle zákonů, at' si
dělají cokoli, a jestli přece nyní
časem svým

nezachovají se někdy dle některého

svého vlastního zákona, děje se to
jen z přesprílišné

pohodlnosti, že si totiž někdy ani tu
malou práci vzítí nechtějí, aby ještě
před tím ten zákon

dle potřeby své změnili.

K tomu má ještě nynější stav pro
pány ministry to pohodlí, že mohou
velmi dobře odbýt

každého, kdo jim vytýká
nekonstitučnost. Počkejte jen - praví
- až bude všechno v pořádku,

až vydáme všechny organické
zákony, až upokojíme a uspořádáme
všechny země, které jsou

ještě rozkvašeny od revoluce,
počkejte, až také se srovnáme s
ostatními evropskými

mocnostmi, až bude zase v celé
Evropě normální, pokojný život: pak
povoláme sněmy a

začneme vládnout konstitučně! -

Dokažme ale potom pánům
ministrům, že nemají úmysl sněm
říšský opravdu povolati; - tot'

dokázati není nikdo v stavu, a kdyby
okolo sebe viděl sebe více patrných
příprav k upevnění

staré vlády, přece musí věřit, že to
všechno nic neznamená, sice ještě se
vydá na nebezpečí

jakožto rozšiřovatel nedůvěry býti
potrestánu. Vidíme sice patrně, že
kral Neapolitánský již

nyní po druhé zcela zrušil ústavu,
kterou slavně slíbil a zaručil, vidíme,
že to samé učinila

vláda papežská a toskánská, víme, že
naše vláda s těmito vládami v
nejlepším jest přátelství a

že stojí tyto vlády pod velikým
vlivem, ano takřka pod poručnictvím
naší vlády; přece však

musíme a máme věriti, že naše vláda
upřímně konstituční jest. Vidíme, že
v Hessensku

podporuje naše vláda zřejmé rušení
ústavy, vidíme, že pod svou ochranu
vzala Hassenpfluga,

vidíme, že se pod plášť rakouský
chtějí skrývati všechny ty vlády
německé, které by se rády

zbavily konstituce: přece však máme
a musíme věřit, že naše vláda dle
jiných pravidel se řídí

doma a dle jiných za hranicemi!
Vídíme, kterak vládní noviny, orgány
ministerstva slovo

konstituce sice v ústech mají, avšak
všechno co opravdu a ve skutku
konstituční jest, jen

zlehčují, přechvaty, demagogií,
buřictvím atd. nazývají, že držení se
konstituce jmenují v

Hessensku rušením monarchického
principu a v Sardinsku zase
neznabožstvím, vidíme, že

*suvrenitu lidu, komunismus,
anarchii, atheismus a materialismus*
co stejné vedle sebe staví,

jako to nedávno učinil Víd. Den. č.
[992](#): to všechno vidíme a přece
máme věřiti na upřímnou
konstitučnost!

Z těchto příčin jest patrné, že nejen lidé demagogického směru, kteří proti každé vládě

vždycky brojiti obyčej mají, nýbrž i všichni vůbec, kterým na správné konstituční vládě něco

záleží, jenom s nepokojnou a starostlivou myslí hleděti musí na jednání nynější vlády, jsouce

vždy v tom neblahém zřízení ducha, kterým je naplňuje nejistá budoucnost.

Tento trapný stav, ve kterém vždy

jen před sebou vidíme ústavní vládu,
ale jako Tantalus

nemůžeme ji nikdy dosáhnouti, tento
stav nazvali jsme předpeklím
politickým. Tento stav,

tato nesmírná nejistota jest také
hlavní příčinou všeho zlého, které
Rakousko nyní zakouší,

žádný neví jak budou stát záležitosti
naše za rok, za měsíc, ba ani za
druhý den skoro

předvídati nemůžeme, jak bude s

námi. Proto hynou obchody, není
smělosti k žádným

průmyslným podniknutím, všechno
jest jako na váhách, všechno žije jen
od dneška na zejtřek.

Každý, kdo by něco podniknul, musí
se obávati, aby se zatím okolnosti
nezměnily, a aby tím

podniknutí jeho, založené na
nynějšku, nevzalo zkázu. Země naše
chudnou, cizina kořistí z

našeho neštěstí: a přece na žádné
straně neprokmitá ještě světlo nějaké

určitosti a jistoty. Jak

dlouho ještě budeme kvílet a
rmoutiti se v tomto předpeklí?

Poznámky

1 Těm, kteří ještě na podobnou
myšlénku nepřišli a rádi by vládu na
onom světě nějak

absolutní a libovolnou představovali,
aby pak dle toho příkladu i na zemi
co náměstníci Boží

absolutně a libovolně se chovati
mohli, připomínáme, že i nejmenší

katechismus nám praví,
že Bůh není neobmezeným
mocnářem, poněvadž jedna vlastnost
druhou obmezuje ku př.

všemohoucnost obmezena jest
spravedlností a dobrotou,
spravedlnost dobrotou, dobrota
spravedlností atd.

319

2 Známo totiž, že suvrenita v
konstituční zemi mezi mocnáře a lid
rozdělena jest, tak že ani

mocnář ani národ sám pro sebe
suvrenitu nemá. Red.

Pozorovatel politický

H. B. Slyšíme, že se již na venkově
počínají sbíratí příspěvky na tak
zvaný *konstituční pomník*

v Praze, jenž má býti veliké stavení,
obsahující v sobě i sněmovnu
zemskou atd. Příčina a

první počátek toho zavdaly se tím, že
jistý muž počal sbíratí na konstituční
jakýsi pomník,

který se postaviti měl na Bílé Hoře u Prahy. Později se toho ale zmocnila jistá strana dobře v

Praze známá, na jejímžto čele stál hrabě Fr. Thun. Věc nabyla jiného směru a prvotní účel

proměnil se podstatně. Nyní, jak slyšíme, počíná již spolek, k tomu účelu zvláště v Praze

zřízený, po celých Čechách sbírat. Aby se tedy mnozí z našinců slovem *konstituční pomník,*

sněmovna atd. nedali přivést na tu

myšlénku, že by snad spolek a účel
jeho nynější od

liberální strany vycházel a že by
jmenovitě také našinci v něm
účastenství měli, musíme

podotknouti, že tomu dokonce tak
není, nýbrž naopak, že my a všichni
s námi stejně

smýšlející za nepotřebnou a
neslušnou věc to držíme, aby se
jmenovitě sněmovna zemská z

nějakých vyprošených sbírek

vystaviti měla, kdežto podobný dům
nevyhnutelně na útraty

zemské z řadných důchodů
zemských stavěn býti musí.

Nepotřebné zdá se nám obtěžovati
lid

sbírkami na věc, která beztoho
nádherně vystavena býti musí z
důchodů zemských, kdežto

mnoho jiných věcí, užitečných nám a
potřebných, bohužel nikdy se
nepodnikne z důchodů

zemských, pročez sluší pro takové

dobrovolnou obětovnost si zachovati,
ne však ji

ustavičnými a zvláště tak
nepotřebnými sbírkami unavovati a
pro jiné, jinak neprůvodné věci
ztenčovati.

- Velmi znepokojující zprávy, které v
posledních dnech děsily země
nastávající vojnu,

ukázaly se nyní jakožto příliš
kvapné. Již se pravilo, že Haynau
jest jmenován velitelem

armády v Čechách na 200.000 mužů
zvětšené, již nařízeno bylo
nemocnice vojenské

zřizovati, pevnosti naše zaopatřovaly
se zásobami, ba již prý i Rusové
obsadili zase

Sedmihrady a Uhry. - Nejhovější
zprávy telegrafické z Berlína od 4.
listopadu ale upokojily

zase celý ten válečný hluk: Prusko se
podalo, Radowitz je propuštěn z
ministerstva, car ruský

zprostředkoval ve Varšavě záležitosti

Německa a Prusko se nyní podrobilo jeho výroku. V

Německu zůstane tedy všechno asi tak jako před r. 1848 s tím rozdílem, že nyní celé

320

Rakousko (tedy také vlaské, uherské a haličské země) přistoupí do německého Bundu. - Samé

neobyčejné noviny. My sice jsme se nebáli vojny s Pruskem, ale obávali jsme se, že pod

záminkou této vojny celé Čechy a
snad i Morava dány budou do
obležení a že se tak stav

Prahy rozšíří na celé Čechy, že
budeme „na čas“ zbaveni svobody
tisku atd. Nyní se zdá, že to
již od nás jest odvráceno.

- Noviny náim přinášejí zprávy, že
ministerstvo osvěty nechce prý
povoliti ve Vídni a v okolí

missie. Zdálo by se to na první
pohled něco hezkého, ale kdo
pováží, že se ve všech

končinách Rakouska missie patrně s vědomím a alespoň s mlčenlivým svolením pana ministra

provozují se vší středověkou okázalostí, ten zajisté porozumí, že se ve Vídni jen proto

nepovolují, poněvadž ještě není na čase, ne z přesvědčení o jich škodlivosti, nýbrž proto, že

ještě okolnosti nejsou podle toho.

- Wanderer Vídeňský, jenž také posud neví, jaké politiky se skutečně

přidržeti by měl, přinesl

zase nedávno velmi podivný článek z Prahy o Němectvu a Slovanstvu.

Mezi jiným praví se v

něm také: Pevné připojení k

Německu znamená: utvrzení

Německa co velmoci; spojení celní,

stejnost práv a zákonů, normální

kulturu, a skrze všechno to, kdož by

upíral v pádu potřeby

pevnou obranu a zbraň proti

hrozícímu východu (rozuměj:

Slovanstvu). Není pravda, že

jenom Rakušanství a Slovanství
zůstalo na bojišti (v Rakousích).
Němectví v Čechách jest

vždy ještě tak uvědoměno a mocno,
ačkoliv méně pohyblivo a
vychloubavo, jako Slovanství.“

Tato slova, vyňata z velmi dlouhého,
stejně dýchajícího článku, zasluhují
jen několik dodatků

z naší strany. Mocnost Němectva v
Praze ukázala se při posledních
volbach, kdežto se ani

netroufali kandidaty své postavití,
nýbrž jen ukrytě pod firmou
sedmašedesátnického hesla i s

patrným zapřením svého němectví a
tedy podskokem několik svých
kandidátů prorazili, s

kterými se teď chlubí. Když se roku
1848 v Praze vypsala od hr. Thuna
volba do Frankfurtu,

jenom tři přišli z celé Prahy volit, z
čehož by se dalo soudit, že jsou v
Praze buď jen tři

Němci, buď že ostatní své němectví

tenkrát zapřeli. Zcela přiměřené ale
Němcovi jest, když

praví, že není vypínavý a mluví při
tom o Německu jako jediném
privilegovaném skladu vší

kultury pro celý svět a zvláště pro
nás. Když si k tomu přimyslím, že
zrovna v tu dobu, kde se

tato německá vlastní chvála do
Wandereru psala, car ruský spořádal
ve Varšavě záležitosti

Německa: kdo by se nezasmal,

ačkoli to jest z druhé strany k
pláči?!!

321

Spisovní jazyk na Slovensku

I.

H B. Mnozí se domýšlejí, že spor před rokem 1848 o spisovný jazyk na Slovensku již ukončen

jest a sice ve prospěch našeho spisovného nářečí, a že totiž tak zvaní Novoslováci přestali již

uváděti místní nářečí za spisovný jazyk na Slovensku. Zdá se to alespoň z mnohých okolností

dosti zřejmě vysvítati! Slováci uherští užívají s námi společný jeden jazyk v zákonníku

říšském; vládní noviny, které ve
Vídni zvláště pro Slovensko
vycházejí, též užívají našeho

společného jazyka, v nářečí onom,
které přátelé pana Štúra za spisovný
jazyk byli přijali,

nevychází žádný časopis, [1](#) a nevíme
ani o knihách, které by v tomto
nářečí vycházely; kromě toho víme s
jistotou o velikém počtu bývalých
mladých Novoslováků a mezi nimi o
velmi

horlivých ctihodných mužích, kteří
nyní zřejmě od bývalého nářečí pro
literaturu ustoupili a

společný s Moravou a s Čechy jazyk
spisovný za nejprospěšnější nástroj k
pozdvížení

budoucnosti Slovenska uznávají.
Víme také, že nově ustanovená
gymnasia slovenská v Praze

o školní naše knihy se ucházela, a
více podobných úkazů.

Nicméně zdá se nám ještě přece býti
trochu překvapený soud těch, kteří z

navrácení se

Slováků k společnému spisovnému
jazyku se radují: tu i tam ozývají se
přece ještě hlasy

nepřátelů společného spisovního
jazyka, slyšeli jsme, že p. Štúr
zamýšlí vydávati noviny opět

v nářečí a z mnohých zpráv ze
Slovenska nás došlých souditi
musíme, že ani p. Hurban ani p.

Štúr posud ještě se nenaklonili k
staré spisovné jednotě celého kmene

československého.

Pokud mužové jako p. Hurban a Štúr
upřímně nenahlížíjí potřebu této
literární jednoty s

námi, nemůže se ještě považovati
tato pro celý národ, ano pro všechny
Slovany veledůležitá

věc za ukončenou a právě důležitost
její nutí nás, abychom zde ještě
jednou dohromady

sebrali všechny své důvody, kterými
jednotu literární mezi Čechy,
Moravany a Slováky

podporovati můžeme. Hojnější
účastenství, kterého nyní náš
„Slovan“ na Slovensku nalezá,

podává nám naději, že slova naše
všem upřímným vlastencům pod
Tatrami podají příležitost

tuto životní otázku jak pro Slovensko
tak i pro Čechy a pro Moravu v
myslích svých opět

poznovu rozbíratí a ve smýšlení
svém buď se utvrditi buď po
upřímném přesvědčení jiný

směr nastoupiti.

S opominutím všech obyčejných a
generalních důvodů jako jsou
concordia res parvae

crescunt atd. budeme jednati jenom o
nynějších poměrech. Zajímavé jest
zajisté povážení těch

čtyr zemí, ve kterých národ náš
československý bydlí, totiž Čech,
Moravy, Slovenska a

322

Slezka. Ve všech čtyrech jsme v boji

s jinou nás utiskující národností, v
žádné nebydlí národ

naš sám v plné čistotě, bez
pomíchání. Pohled na mapu ukazuje
nám podivuhodnou událost,

že právě v té naší zemi, míníme
Slezsko, která se nejvíc krytá zdá
proti Němcům, jsouc skoro

ze všech stran obstavěna
slovanskými krajinami, že právě v
této zemi nejméně se vyvinul

duch slovanský a že tam nejspíše
klesl národ náš a již skoro vyhuben

jest, postoupiv místa svá

vítězným nepřátelům. Příčina toho
jest, že ve Slezsku vždy panovala
politická rozdrobenost

na více malých knížectví, dále pak že
největší část přišla (za Marie
Theresie) do rukou tak

energické německé vlády, jako jest
pruská, která nyní jsouc již s
poněmčením skoro celého

svého Slezska hotova, s tím samým
úmyslem vrhla se na Poláky.

Zrovna naopak v Čechách, v
kterýchžto náš československý kraj
napřed a nejvíce jest

vystaven návalu němectva, který
nyní již skoro kol kolem (vyjmouc na
moravské straně linii

asi 15 mil) od Němců jest obklíčen,
přece se nejvíce vyvinul národní
život a posud také stojí v

největší platnosti. Nelze upírat, že
Čechy navzdor všemu toinu
ustavičnému boji, navzdor

všelikému, pokud jen pamatuje

historie nesmírnému utrpení a útisku,
přece jsou nyní

nejpokročilejší krajina nejen mezi
Čechoslovany, nýbrž i mezi Slovany
vůbec Jediná

okolnost, že v Čechách již téměř celý
lid slovanský bere účastenství v
literárních, politických

a náboženských záležitostech, svědčí
již o tom, kdežto v jiných
slovanských zemích buď jen

tak zvaná intelligence aneb jen

nepatrná část' lidu samého v literárních a vůbec ve vyšších

pohybech života podílu [má.2](#) Za to ovšem setřel se již z lidu českého usatvičnými těmi návaly cizího živlu starobylý ráz slovanský ve mnohých ohledech a ustoupil uniformitě všeevropské.

Morava, jako jest v zeměpisném ohledu prostředkem celého kmene, tak i v duševním ohledu

jakýsi ráz prostředku na sobě nese, není sice v duševním slovanském

životě posud daleko

pokročilá, pomalu se také vůbec
pohybuje, za to ale zachovala v sobě
dosti prvotních a

základních vlastností.

Zcela obzvláštní poměry panují nyní
na Slovensku. Kdežto v ostatních tří
našich krajinách jen

živel německý pokouší se jen o
utlačení našeho slovanského života,
nachází se Slovensko

zároveň v boji se dvěma

nepřátelskými živly, s němčinou a
maďarštinou, kteréžto nepříznivé

postavení ale naproti tomu zmírněno
jest zase tou příznivou okolností, že
na Slovensku ani

Němci ani Maďaři posud nezískali a
neopanovali tolik půdy jako ku př. v
Čechách a na

Moravě, kdežto nyní již skoro třetina
jsou domácích obyvatelů, čím již pro
všechnu

budoucnost nabyli práv občanských
a stali se věčným sokem slovanského

života. Na

Slovensku ale jest to zcela jinak, tam
vyjmouc nepatrné kolonie Němců ve
Spíži pak po

323

městech vůbec a vyjmouc
zmaďarilou šlechtu a honoraci, která
se ovšem z módy neb z

politiky maďarštiny uchopila, avšak
přece ještě slovenčinu nezapomněla,
neusadil se ještě

nepřítel uvnitř ve vlastním srdci,

nýbrž posud jen odjinud z venkova
své útoky činí. Ovšem že

Slovensko na ten čas v uvědomění
slovanské národnosti a co do
samostatnosti domácího

života ba konečně v čilosti veřejného
života (ne šlechty nýbrž národu),
daleko jest nejen za

Čechy, nýbrž i za Mora[vou](#)3 ovšem
že na ten čas maďarština a němčina
na Slovensku v držení jsou téměř
celého veřejného a vyššího
duševního života, majíce na své

straně skoro celou

šlechtu, ba skoro celé měšťanstvo:
přece při tom všem má Slovensko
větší a lepší naději pro

budoucnost než Čechy a Morava, ba
při všech těch nyní tak nepříznivých
okolnostech stalo by

se přece Slovensko časem svým
první zemí československou,
odamtud by vyšlo

znovuzrození Čech a Moravy,
odamtud vůdcovství a síla celého
kmene československého!

Tot' jest velmi snadně pochopitelno z
následujícího uvážení. At'si se v
Čechách a na Moravě

sebe více snažíme, at' si dobudeme
sebe více svých přirozených práv
nazpět, přece se nikdy

již nemůžeme dopracovati k úplné
výši jiných samostatných národů: ta
třetina Němců v zemi

bude věčným zaváží, které nás
strhne s každého vyššího národního
vzletu, největší část

všech našich veřejných a národních
záležitostech musíme přece jenom vésti
privátně sami a

veřejná reprezentace zemská buď si
na sněmích, buď si v nejvyšších
úřadech, buď si v čemkoli,

nebude nikdy jen naše, nýbrž vždy
jen na polovic, ve všem, co se ve
jménu země dítí bude, na

věčné časy jsme již odsouzeni býti
rozdvojeni, býti netopýři. Tuším, že
bez obšírnějšího

provedení a bez uvádění příkladů

každý, kdo o veřejných našich
poměrech přemýšlel, uzná

tuto již nyní nevyhnutelnou
rozštípenost našeho veřejného života
v Čechách a na Moravě.

Na Slovensku jest to ale zcela jinak.
Až se tam jen podaří živlu
slovanskému zpět si vydobyti

svá přirozená a nyní i na papíře
pojištěná práva, bude tam
nevyhnutelně také panovati, bude
tam sám ve svém domově. Do té

doby nepodaří se již na Slovensku
při nynějších okolnostech

usaditi větší počet Němců a Maďarů,
aby se zkrze ně mohl na věčné časy
zploditi takový

žalostný, na celé budoucnosti národu
jako červ hlodající dualismus, jako v
Čechách a na

Moravě se podařilo po porážce
Bělohorské: nepatrný počet ve Spíži
a jinde usazených Němců

utonouti musí v proudu bujarého
života slovanského, a nikdy si osobiti

nesmějí stejná práva,

nýbrž spokojiti se musí s pouhými
výhodami dobrovolně přijatých a
obyčejům zemským se

podrobujících kolonistů. - Že ostatně
Slovensko ve svých horách prvotní,
starý a čistý ráz

našeho kmene československého
nejvíce zachovalo a že tedy jen odtud
cizotou načichlé

324

Čechy a Morava zase rovně životní

síly do sebe vsáti a tak v jistém
způsobu omládnouti

mohou: jest věc již vícekrát
opakovaná a žádného důkazu
nepotřebující.

Dle zřízení přírody jest již Slovensko
země veliké budoucnosti, oplývající
vším, co může

národ učiniti výtečným, všeliké látky
k průmyslu položila příroda v
hojném přerozmanitém

množství do lůna země pod Tatrami,
hojnými úrodami a pěkným

podnebím žehnány jsou

krajiny pod patami hor, a tam, kde
mezi prudkými horami neposkytuje
země na površí svém

tuto hojnost, zdá se, jako by tím
sama pohyblivého a čiperného
obyvatele jen byla chtěla

donutiti k průmyslu, dadouc mu k
tomu dobré příležitosti a hojných
látek. Jestli Slovensko až

posud nestalo se ve srovnalosti s
tímto naznačením přírody krajinou

aspoň v té míře

průmyslnou jako ku př. Čechy, nese
toho jedinou vinu nepořádná,
polofeudální vláda

maďarská, jakož i utištění všelikého
ducha slovanského na prospěch
Maďarstva.

Hlavní ale faktor, který by dle
našeho mínění Slovensku brzy
získati musil přednost mezi

ostatními kmeny českoslovanskými a
učiniti Slovensko brzy vůdcem
celého národa

československého v politických i
literárních i vůbec veřejných
záležitostech, jest jeden

zvláštní živel, který nám v Čechách a
na Moravě schází buď docela neb z
větší části, - jest to

nižší šlechta slovenská čili
zemanstvo. Patrně jest již z okolností
samých a zkušenost také to

ukazuje, že v zemích, jako Polsko a
Uhry, kdežto jest velmi hojna nižší
šlechta, opatřená

statky pozemními, ne příliš
rozsáhlými, avšak přece
postačujícími k tomu, aby majiteli

bezstarostnost o výživu poskytovaly,
že, pravím, v těchto zemích jest nižší
šlechta stavem

sestředujícím v sobě všeliký národní
i politický a literární život národů.
Zvláště nyní, když

pominuly již všelike nespravedlivé,
ještě ze zatemnělých časů
pocházející, závazky

poddanstva, které musely udržeti

jistou nedůvěru a sočení mezi
obecným lidem a mezi

šlechtou (nižší i vyšší), musí se ještě
rozmnožiti bývalý duševní vliv této
nižší šlechty.

V Uhřích a v Polsku kromě toho
zastupovala tato nižší šlechta spolu
místo zámožnějšího a

vzdělanějšího měšťanstva a
považována byla v krajinách těchto
vždy více dle

staroslovanského obyčeje jenom co

zámožnější zemanstvo (statkářstvo),
ne však co jakýsi

privilegovaný stav jako u nás, pročez
také zvláštní poznamenání von, rytíř
atd. jako u nás

nenacházíme při nižší šlechtě v
Uhřích a v Polsku, nýbrž jenom
prosté jméno: Dvernicki,

Košut, Revaj atd.

Takováto třída občanů, nejsouc
obtížena žádnými starostmi o svou
výživu, může se obírat a

obírá se také věcmi veřejnými a literárními, majíc obyčejně dobré vychování, jsouc

325

seznámena s dějinami země a národu a při tom dosti zámožná, aby leckterých obětí pro

všeobecnost přinéstí mohla, při tom nepovznášejíc se tak jako vyšší šlechta příliš nad ostatní

národ, jsouc ale přece skrz statky své neodvislá, hodí se nižší šlechta výborně za oživující

živel národu a to tím více, že
nemohouc jako vyšší šlechta jen po
velkých městech neb

dokonce za hranicemi život trávit,
rozsetá jest po celé zemi a tudy
schopna na každé straně

vésti lid a opatrovati svobodu a
dobro země. Ať jen si vzpomene
každý na obětovnost a

vznešenou vlasteneckou mysl nižší
šlechty polské, která se žádným
protivenstvím, žádným

neštěstím neda odstrašiti od hájení
svobody, národnosti a samostatnosti
polské: a jistě nám za

pravdu dá, že podobný živel schází
nám bohužel v Čechách i na Moravě.

Naše šlechta nižší zcela poněmčilá a
zeslužebničilá jest a nenese na sobě
skoro již ničádného

rázu samostatných, vlastimilovných
a obětovných statkářů (zemanů),
kteří v Čechách a na

Moravě až do Bělohorské bitvy ve
všech chvalitebných pokrocích stáli

na čele národu a

rozmnožovali a hájili slávu jména českého. Tento stav jest již pro nás v Čechách a na Moravě

ztracen na vždy! Vyšší šlechta ale, z které se ovšem něco zachovalo, jest již zcela něco jiného

a nemůže nikdy nahraditi místo ony nižší šlechty. Zámožnější měšťanstvo, které u nás jediné

nahraňuje poněkud tuto nám scházející třídu, nepostačuje též

úplně, poněvadž se při něm

obyčejně (nemluvíce o výminkách),
nenachází tolik obětovnosti pro
všeobecnost, neboť jsouc

obyčejně vázano ke svému obchodu
a jsouc odkázáno k vydělávání, nemá
všeobecně ani tolik

času, ani tolik prostředků ani
konečně tolik vůle, aby mohlo v
celku života národního

zastupovati místo oněch neodvislých
a zámožných statkářů a zemanů,
kteří majíce již pokojný

a příjemný život pojištěný, obyčejně
si na rozmnožení statku svého ani
nemyslí a tudy síly a

schopnosti své duševnímu životu a
pokroku věnovati mohou.

Na Slovensku sice v této době ještě
největší část těchto nižších
slovenských zemanů jest

smýšlení maďaronského, jakož
vůbec celý pokrok Maďarstva a
všechna ta síla liberálního a

národního snažení maďarského,

kterou v poslední době s podivením
viděl svět, skoro veskrze

jenom působením takového
zemanstva,⁴ jsou provedeny (Košut
sám jest též z nižší slovenské
šlechty): avšak stav tento není ještě
od své původní a vlastní národnosti
tak odcizený, aby se k

ní zpět vrátiti nemohl, neboť
pomad'aření netrvá ještě tak dlouho,
aby se již bylo usadilo

pevně a vyhubilo všechny zárodky
slovanské, nýbrž zůstalo obyčejně

jenom co barva na

površí nalepená. Velká část' nižší
šlechty (nemluvíme zde také o
šlechtě tak zvané bačkorové

čili záhonkové, jak ji Poláci
nazývají), ještě posud dokonale po
maďarsku neumí. Tito

přidávali se k Maďarům nejvíce
proto, že v nich viděli representanty
liberálního smýšlení a

326

pokroku vůbec, poněvadž byli též

zaslepeni slávou budoucího velikého
mocného Maďarstva.

Proč by nepodporovali alespoň
rovněž tak horlivě své, jako
podporovali cizé, kdyby jenom

nějaký veřejný a národní život na
Slovensku začal? Či nemá kmen
československý alespoň

takovou váhu již nyní a takovou
budoucnost jako Maďaři? Není
konečně mnohem vděčnější a

radostnější úlohou pracovati na
vznikajícím nyní pokroku

Slovanstva, kterému určeno jest

snad časem rozhodovati osudy světa,
nežli namáhati se marně o udržení
nespravedlivé a v

budoucnosti nemožné nadvlády
cizího a osamělého národu
maďarského nad národy mnohem

schopnějšími? - Nepochybujeme
nikterak, že slovenské zemanstvo, až
jen se po strašlivých

událostech roku 1848 a 1849
zpamatuje a po nynějších

okolnostech dobře ohlídne, jistě s

úplnou horlivostí přilne k národu
svému, neboť zemanstvo toto chová
v sobě ještě životních

síl a způsobilosti, hoditi se do tohoto
věku.

II.

H. B Slovensko nyní jako onen
mladý Herakles stojí na rozhodném
rozcestí a posud se

neodhodlalo s určitostí, kterou cestu
nastoupit chce. Rozcestí toto jest
přijmutí definitivní a

neodvolatelné spisovního jazyka.
Nikdo zajisté nebude tak
krátkozraký, aby považoval věc

tuto jen snad za nějakou formálnost,
na které mnoho nezáleží, za nějakou
hádku o literky: my

alespoň upřímně vyznáváme, že krok tento držíme za nesmírně důležitý, za životní otázku

nejen pro Slovensko samé, nýbrž i pro Čechy a Moravu. Celou budoucnost, nejen Slovenska,

nýbrž také Čech a Moravy mají nyní v moci své ti, od kterých to závisí, jestli na Slovensku

skutečně bude přijat jeden a společný spisovný jazyk s námi ostatními Čechoslovany, aneb

bude-li dále ještě trvati
rozkouskovanost a polovičatost,
uvedená tam snažením o uvedení
vlastního krajového nářečí do
literatury a odtržení se od bývalé s
námi literární jednoty.

Neminím tím ovšem tolik, jako by
snad Čechy a Morava po odtržení se
Slovenska a

vystoupení jeho z literární jednoty
naší již snad zahynuly, ale strany
toho se přece nikterak

šáliti nemůžeme, že na Moravě a v

Čechách bez Slovenska nikdy
nemůže se již rozvíti tak

bujný a čilý slovanský život, nýbrž
že bychom snad na věčné časy byli
odsouzeni k jakémusi

trpenému, prostřednímu živoření,
nepodobnému ani životu ani smrti,
které se nejlépe slovem

nynější rovnoprávnosti naznačiti dá.

Ti, kteří až posud samostatnou a
zvláštní literaturu se zvláštním
spisovným jazykem na

Slovensku uváděti chtěli neb ještě posud chtějí, odvolávají se při tom hlavně na tyto důvody.

Předně praví, že nářečí lidu slovenského znamenitě se od našeho spisovného jazyka odchyluje

a že tedy lid slovenský našemu spisovnému jazyku málo rozumí. Za druhé, že již celé

327

Slovensko skrze tak dávné politické oddělení od Moravy a Čech, jsouc živo v docela jiných

okolnostech, přijalo také na sebe ráz
zvláštní, od nás ostatních
Čechoslovanů znamenitě se

odchylující, za třetí, že jen vlastní
nářečí za spisovný jazyk přijaté,
schopno jest povznést lid

slovenský k čilejšímu a vyššímu
duševnímu životu a vytrhnouti jej z
nebezpečí zmadření, a

že by náš spisovný jazyk již jakožto
něco cizího a nesvého považovaný
tolik nepůsobil.

Konečně snad i to platilo u mnohých
za důvod, že nářečí slovenské
blahozvučnější jest a více

praslovanského rázu v sobě
zachovalo nežli spisovní biblický
jazyk českoslovanský.

Žádný z těchto důvodů nezdá se nám
ale míti tolik přesvědčitelnosti v
sobě, abychom jej za

platný uznali. Známo jest z historie,
že Slováci s Čechy a Moravany vždy
jeden kmen tvořili,

vždy ve starých časích za jedno se

považovali, známo jest, že až posud
vždy užívali Slováci

jenom našeho spisovního jazyka.
Katolický lid na Slovensku jistě málo
čítal a protestanti,

kteří již mají nevyhnutelnou potřebu
literatury, užívali vždy našeho
společného spisovního

jazyka a nikdy jej nepovažovali za
cizí, za nesrozumitelný. Že ostatně
spisovný jazyk a byť by

byl ten neb onen, přece vždy od

mluvy obyčejné rozdílný býti musí,
tot' jistě patrnó z toho, že

literaturní jazyk nevyhnutelně v sobě
obsahovati musí mnoho pojmů
vyšších, nepotřebných

ve prostém každodenním životě,
kterýmžto pojmům se přece zase lid
naučiti musí, chce-li

spisům rozuměti. Odtud ku př.
přichazejí nářky na tu vysokou,
nesrozumitelnou češtinu od

lidí, kteří chtějí se slovy v kuchyni a
na mlatě postačitelnými porozuměti

každému spisu,

pojednávajícímu o nejvznešenějších
záležitostech člověčenstva. Tak ku
př. jistě obyčejný

slovenský venkovan, který od té
doby, co se čísti a slabikovati naučil,
ještě ničeho nečetl, jistě

bez návodu rozuměl novinám od p.
Štúra před r. 1848 vydávaným tak
málo, jako by byl

rozuměl novinám redigovaným
tenkrát ode mne.

Dále ačkoli Slovensko skutečně ve mnohých ohledech zvláštní od Čechů a Moravanů dosti

rozdílný ráz během času na sebe přijalo, nedá se přece tvrditi, že by se nějak podstatně od nás

dělilo, ovšem ale již na první pohled každý ve Slovácích a Valaších na jižní a východní

Moravě bydlících poznati musí přechod a sice přirozený, poznenáhly přechod k rázu Slováků

uherských, kterýžto se jeví i v řeči i v

kroji i v obyčejích a povaze. A právě
mluvě těchto

Slováků moravských jest nejbližší to
nářečí, kterého nyní v Čechách a na
Moravě co

spisovního užíváme, tak že se tedy
vlastně tito moravští Slováci jakožto
právě střeďiště celého

národu česko-slovanského
považovati musí. Jest-li ostatně jest
mezi Čechem někde z hor a

Hanákem menší rozdíl nežli mezi

Čechem odkudkoli a uherským
Slovákem též odkudkoli; to
zanecháváme k nestrannému
rozsouzení každému, kdo všechny
tyto ratolesti našeho kmene

328

dokonale zná a tuším, že nikdo
většího rozdílu nenajde. Když tedy
mohou tito společně míti

jeden spisovný jazyk, proč ne i
onino?

Strany blahozvučnosti ovšem si

netroufáme nikoho přesvědčovati,
jest to věc dle vkusu a

chuti a každý má jiný vkus. De
gustibus non est disputandum. Vždyť
přece známo, že to, co

jeden národ za okrasu drží, jiný za
největší ošklivost považuje. Ostatně i
ovšem já sám v

mnohých ohledech místní nářečí
slovenská za blahozvучnějši držím a
také za čistější než náš

spisovný jazyk: což ale brání nám
během času poznenáhla toto do

spisovniho jazyka uváděti,

což se beztoho přirozeným
způsobem státi musí, čím více
rozdílných Slováků přistoupí mezi
spisovatelstvo naše.

Hlavní důvod zůstane vždy jen to, co
se praví strany působení slovenčiny
aneb bibličiny na

Slovensku, proč se při něm něco
více pozdržíme. Za předešlých časů
maďarské nadvlády

mohli ovšem pěstovatelé místního

nářečí uváděti pro sebe platný důvod,
že se slovenčinou

více působiti dá, totiž v tom smyslu,
že vládnoucí toho času Maďaři spíše
trpěli místní dialekt

na Slovensku, poněvadž jim Slováci
sami o sobě nemohli být nikdy tak
nebezpeční, jako ve

spojení a v jednotě s Moravou a
Čechy co mocný a počtem Maďary
převyšující národ. V

takovém pádu mohli vždy Slováci
duševní bojiště své položit v pádu

potřeby do Čech, do

Moravy na místa maďarskému vlivu
zcela nepřístupná, kdežto co
pěstovatelé svého místního

nářečí se vší mocí svou byli v rukou
a v milosti maďarské. Maďaři se z
těch samých příčin

protivili jednotě jihoslovanského
nářečí, poněvadž jim proti
jednotlivým Srbům, Šokcům,

Slavoncům, Chorvatům atd. ovšem
snadnější bylo vítězství než proti

spojenému velkému

jihoslovanskému kmenu. Podpora,
kterou jednotliví v literatuře své
oddělení kmenové

slovanští vespolek si činiti mohou,
nemůže jistě býti tak vydatná, jako
jest vzájemná podpora

jednotlivých, v jeden spisovný jazyk,
v jeden kmen spojených slovanských
ratolestí. Slyšeli

jsme sice nejednou výčitku o jakémisi
sobectví Čechů a Moravanů, jestli
prý totiž Slováky od

nich oddělené a samostatný kmen se svým vlastním spisovným jazykem tvořící, nechtí v té

míře a tak horlivě podporovati, jako by je podporovali, kdyby s nimi jeden spisovný jazyk

měli: avšak každý praktický muž vidí na první pohled překvapenosti a marnost takové

výčitky. Můžeme ku př. my Čechové literaturu nářečí slovanského pěstovati, knihy jim psáti?

Když jsme v jeden spisovný jazyk
spojení, jest každý duševní plod buď
si vyjda na Slovensku,

na Moravě nebo v Čechách jménem
všech, každý krok ku předu v tom
neb onom, který se

učiní ku př. na Moravě, jest již
učiněn spolu pro Čechy a pro
Slovensko a naopak, nic

nemůžeme žádný z nás činiti, aby to
spolu nebylo k prospěchu i ostatním
oběma.

Kdyby bezpečnost národního života
našeho byla nade všechnu
pochybnost, kdybychom

neměli žádných nepřátel bojujících s
námi o bytí i nebytí, usilujících o to,
aby nás z počtu

národů vymazali a sami jakožto
materialu k rozmnožení své vlastní
moci použili; kdyby,

pravím, všechno to nebylo, pak by
arci nebyla věc příliš důležitá,
máme-li o jeden spisovný

jazyk víc, nýbrž ještě by snad větší
rozmanitost všeslovanská jistým
způsobem více se ceniti

mohla než veliká jednotvárnost. Ale
tak, jak nyní věci stojí zvláště pro
Čechy, Moravany a

Slováky, kdežto se pořád ještě jedná
o život a o smrt, v takovém pádu jest
každé drobení

nepotřebné vraždou, a nejen vraždou,
nýbrž také samovraždou.

Dejme tomu, že by ku př. ta strana na
Slovensku, která místním nářečím

psáti chce, zvítězila,

a že by se tedy stalo Slovensko
zvláštním, nejvíce na sebe sama
odkázaným slovanským

kmenem. Budou moci odporovat
platně Maďarům a Němcům? Ovšem
že odpoví někdo, že

rovnoprávnost máme pojištěnou a že
tedy ani pochybnosti býti nemůže o
panování slovenčiny

na Slovensku! To jest arci odpověď
idealisty, který nezná svět a který

tedy neví, že máme

ovšem rovnoprávnost pojištěnou, ale
jen pod tou (nevyslovenou sice, ale
potají míněnou)

výminkou, kolik si totiž této své
rovnoprávnosti sami vlastními silami
dobudeme. Všímejte si

jenom rozličných národů rakouských
s ohledem na platnost jejich
národnosti a řeči a uvidíte

brzy, že stupeň platnosti jejich vždy
se rovná síle a nikdy nezávisí od
pouhého práva. Na

papíře a v konstituci jsou všichni národové a jazyky rakouské sobě rovni, ve skutečnosti ale

každý dobře vidí, jak veliký rozdíl jest mezi právem nemčiny, maďarštiny, vlaštiny a ku př.

češtiny; ano ani mezi slovanskými nářečími není rovnost, pozorujme jen Rusíny a Čechy,

Čechy a Chorváty atd.

Jestli tedy vlastní síla každého jest zase měřítkem jeho platnosti a práv,

tut' snad rozumní

Slováci nebudou tuším považovati za urážku, řeknu-li, že jejich nynější síly v kterémkoli

ohledu nedávají jim hrubě naděje, aby zvítěziti mohli sami co zvláštní nářečí proti vlivu

maďarštiny a němčiny ve svých krajinách. Nynější zkušenosti mohli jistě o tom každého

Slováka dobře přesvědčiti, který neklade tvrdohlavost a neústupnost od předešlého jednání

výše než skutečný prospěch svého
národu: ovšem že by pro nářečí
slovenské těžko bylo

shledati tolik potřebných jak
literárních tak socialních a
politických pomůcek, kolik jich

nevyhnutelně samostatnost
vyhledává. Vždyť pak přece my v
Čechách, kdežto již jinak

stojíme, sotva jsme v stavu udržeti
svou rovnoprávnost v platnosti a
opatřiti slovanštině

průchod: kterak mohou i
nejsanquiničtější stoupenci
zvláštního nářečí na Slovensku
očekávati

ve svých okolnostech šťastnějších
aneb aspoň stejných výsledků?

330

Něco zcela jiného ale bude, když
Slovák s Moravanem a Čechem v
jednotě literární užívati

budou ve všem společně každé síly a
síly, která se vyskytne u jednoho u
druhého nebo u

třetího; když každý mohutnější duch
urozený na Slovensku, rozmnožovati
bude síly české, tak

jako každý český síly slovenské! -
Nechceme toto ve všech
podrobnostech dale prováděti,

jsouce přesvědčeni, že každý
praktický politický duch tuze dobře
si umí představití a

vypočítati všechny společné výhody
této jednoty a všechny obojstranné
škody rozdělení.

Cokoli ale většina Slováků platně pro
budoucnost ustanoví v tomto ohledu:
to však

nevyhnutelné jest, aby se již konečně
platné a jisté rozhodnutí stalo a aby
všichni Slováci na

jednom se ustanovili a toho pak již
pevně a neodvolatelně se drželi;
nebot' nejzáhubnější pro

ně jest, když své beztoho nyní slabé
síly ještě na dvě dělí. O skvělé
budoucnosti Slovenska

není žádné pochybnosti, jestli se jim

podají jen nyní v rozhodné době
uhájiti se maďarčině a

němčině, a to dle našeho mínění jest
nejjistější úplným ale upřímným také
spojením s námi v

jeden spisovný jazyk. Již to jak
zuřivě Maďaři tomuto spojení
odpírali, mohlo by Slováky

skoro přesvědčiti, jak užitečné by pro
ně takové spojení býti musilo:
Maďaři jiste nahlízejí,

kterak by jim snadněji bylo odolati

osamotnělému kmenu slovenskému
nežli spojené moci

celeho československeho národu!

Voláme tedy z hloubí duši své ke
všem Slovákům, kteří povoláni jsou
vésti svůj lid k lepším

právům a ke šťastnější budoucnosti,
aby, zanechavše již nerozhodnost
svou, uchopili se

všemožně, energicky té cesty, kterou
většina jejich jíti se ustanoví. A jestli
se podaří, aby i ti,

kteří posud nespustíli se myšlenky
zvláštního nařečí, se s námi bratrsky
spojili: pak teprva

budeme moci zvolati všichni v
důvěře: Kdo proti nám spojeným?!

Poznámky

1 Jestli totiž v Pešti vycházející
„Zoru prohospodarou“ nechceme
považovati za časopis

slovenský, která se velmi podobá
jakémusi maďarskému podniknutí.

2 Jisto jest a nikdo upírati nemůže,

že obecný lid německý v Čechách
daleko pozadu jest za

slovanským ve vzdělanosti
občanské. Kdežto český venkovan z
větší části rozumí nynějším

politickým převratům a čítáním knih
a časopisův se obírá, pozorujeme to
samé jen po řídku

mezi lidem německým, na který
důležité otázky našeho věku málo
neb nic nepůsobí.

3 Faktum toto, které upírati nelze,
poučuje nás opět o tom, jak marná

jest svoboda bez

národnosti a jak marná byla vůbec
bývalá uherská ústava. Ačkoli
Slovensko spolu s ostatním

331

Uherskem po ten celý čas, co jsme
my ostatní podrobeni byli absolutní
vládě, žilo v konstituci

a ačkoli v celých Uhřích čilý veřejný
život panoval: přece z toho neměli
Slováci žádného ani

materialního ani duševního zisku,

proto že všechna dobrodiní této
svobody zůstala malému

počtu maďaronů, jsouc obmezena jen
na maďarský jazyk.

4 Rozumí se samo sebou, že,
opakující tuto často slova šlechta,
nemáme zde na zřeteli stav

šlechty co takový co privilegovaný,
nýbrž při všem řečeném záleží nám,
jak beztoho patrno,

jen na majitelích větších statků (po
staročesku zemané nazvaných), kteří
jen co takoví mohou

míti vlastnosti od nás svrchu
vypočtené, jsou-li při tom
šlechticové čili nic, na tom zde
dokonce nic nezáleží.

Pozorovatel politický

H. B. Záležitosti německé vypadly
až posud dosti uspokojitelně. Náhled
pruského ministra

Manteufla zvítězil, totiž že Prusko
proti Rakousku nemá mocí
vojenskou a násilně

vystupovati, nýbrž že si má Prusko
hledět liberálním jednáním svým
získati přízeň v

Německu a tím oslabiti vliv
Rakouska. Prusko tedy
nenásledovalo drahého příkladu

Rakouska, neozbrojovalo se,
nepovolalo obrany zemské, nýbrž na
všechny vojenské výhrůžky

rakouské odpovědělo - svoláním
svého sněmu! - Když se v pruském
ministerstvu jednalo o to,

má-li se k vojně zbrojiti, namítнуlo

se proti tomu, že prý by takové
přípravy k vojně asi 17

miliónů tolarů stály. Prusko tedy,
ačkoliv jest v daleko lepším
peněžitém stavu než Rakousko,

ačkoli tam není žádné ažio, přece se
ostýchalo na Bůh zdař miliony
vyhazovat.

- Jak daleko centralisační manie
nynějších ministrů sahá, vidíme zase
z toho, že p. Bach ani ty

dosavadní zemské schematismy

snést nemůže, nýbrž nařídil vydati
zvláštní schematismus při

svém ministerstvu, jenž zahrnouti má
v sobě také všeliké úřady a ústavy
všech korunních

zemí. Tedy se žádný prostředek
neopomene, kterým by se osobnosti
korunních zeiní šetřiti

daly.

- V Reichszeitungu nacházíme:
Přehled politický na říjen 1850, z
kterého vyjímáme na

ukázku to, co praví o Württembersku,
kdežto sněm liberálně si počíná: „V
jižním Německu má

nyní jedině sněm Württemberský
truchlivou úlohu representovati
revoluci. Protestoval proti

vkročení Bundestagu v Kasselsku a
proti nazpět uvedení Bundestagu
vůbec. Avšak cesta krále

332

Württembergského do Bregence jest
postačitelná, aby zrušila všeliké
obávání z této strany. To

přece jest srozumitelno - a tak píší
noviny vlády, ujišťující nás o svém
upřímném

konstitučním smýšlení!

- V Uhřích jest jak známo od 1.
zaveden kolek. Dopisovatel Peštský
do Reichszeitungu píše:

že prý poslouchal potají přátelskou
rozmluvu dvou venkovanů, kteří byli
s touto novou daní

docela spokojeni. - Kdyby to bylo
pravda, jevilo by se, do jaké sorty

lidu náleží dopisovatelé

Reichszeitungu, totiž do té, která
potají rozmluvy lidu poslouchá, alias
špicl. Jestli není tedy

tato zpráva jenom ve prospěch
ministerstva vymyšlena, prosili
bychom velice onoho

dopisovatele, aby nám jména těch
dvou mužů udal, neboť jest jistě
znameníta věc, věděti

jména těch dvou jediných mužů,
kteří v Uhřích s vládou spokojeni
jsou.

- Jak slyšíme, neví si již zase p. ministr osvěty žádné rady stran nového zřízení škol a povolá

prý zpět k tomu účelu naše pány biskupy do Vídně. Radili bychom panu ministrovi, aby to

nečinil: čas jest nyní nepřiležitý, podzimek již příliš daleko pokročilý, jak snadno by některý z

těch starých pánů, zvyklých beztoho na pohodlný život, na cestě do Vídně se zastuditi a

nějakou nemoc, dokonce snad i
choleru, si přitáhnouti mohl! Jaké tu
nebezpečí církvi! A to

všechno pro nic, za nic! Nač
potřebuje pan ministr svolati všechny
pány biskupy na poradu

strany škol? Což pak si p. ministr již
sám napřed dovtípití nemůže, co mu
páni biskupové

řeknou, co chtějí budou? Nač je tedy
obtěžovat dlouhými, nepohodlnými
cestami? Vydati jako

Caesar krat'ouнкé nařízení: Es bleibt

alles beim Alten! - a všichni páni
biskupové budou

spokojeni. -

- Rozumí se samo sebou, že vojsko
bavorské a rakouské, které nyní
vtrhlo do Hessen-

Kasselska zrušiti onu konstituci,
proti které se ctihodné vojsko
Kasselské nechtělo dát

potřebovat, nemohlo jinak přitáhnout
než s nějakou proklamací pana
kurfirsta. Stála by tato

proklamace skutečně za přeložení,
nebot' jest to znamenitý formulář na
rušení konstituce.

Rozumí se samo sebou, že p. kurfirst
mluví o svých milovaných
poddaných, o jejich věrnosti

(kýž by jen sám byl také věrný!)
jmenuje to, co učinil, jen
nevyhnutelnými, výminečnými

prostředky k zahájení bezpečnosti
státu (zatím ale stát kasselský nemá
nyní větších a

nebezpečnějších nepřítel než právě

pana kurfirsta a pana Hassenpfluga,
jeho ministra), ústavu

prý on chce zachovati (arci s
obležením) a jen odpor úřadů a
poblouzení prý velkého počtu

jeho oficírů přinutily ho k požádání
pomoci od Bundu. (Musí to být asi
poctivá a pomilování

hodná vláda, proti které se i policie, i
všechny úřady i samo vojsko opře!)
Pan kurfirst praví

dale: *Nevěrným bych se stal svým od*

*Boha obdrženým mocnářským
povinností, kdybych*

333

*trpěl, aby libovolně ustanovené
náhledy mých státních služebníků
chod mé vlády určoval, a*

*kdyby se vedle nebo nad mocí mou
zděděnou, dle ústavy mně příslušící a
od Boha mi svěřenou*

*nějaká jiná ve služebnících státních
ležící moc ve zdánlivě zákonnitém
způsobu jeviti směla.*

Škoda jen, že již ty listiny nějak ke
ztracení přijíti musely, ve kterých
Pán Bůh kurfirstovi

Hessenkasselskému jeho moc svěřil
a udělil, jak on praví! To co zde
praví pan kurfirst

Hessenský, hodilo by se asi nejlépe
za poslední paragraf každé
konstituce a znělo by to v

krátkostí a srozumitelně řečeno:
*Ostatně ale může mocnár předce
dělati co chce a všechny*

předešlé paragrafy jsou jen zdánlivé.

Zdá se nám, že se nyní o uvedení tohoto posledního

paragrafu do všech ústav jedná a že se vlastně k tomu dějí ty veliké přípravy.

- Co nejdříve vyjde prý nařízení strany erbu nové naší korunní zemině, vévodství

Bukovinského. Viděti z toho že mají páni ministři velmi mnoho zbytečného času, jestli se

mohou také takovými hračkami

zabývati. Bez erbu bychom snad
přece spíše obstáli nežli bez

sněmů; ale sněmy nemohou se svolat
pro veliké přípravné práce, ku
kterým náleží mezi jiným

také vymalování nového erbu pro
Bukovinu! Difficile est satyram non
scribere!

- Budeme tedy již brzy míti místo
starého Metternicha mladého. Syn
bývalého ministra

Richard vstoupí prý do rakouské
služby a sice v diplomatickém

oddělení při vyslanectví v

Paříži. Toť tedy brzy budou moci
zpívati starohusitskou:

Naděje se vyplnily,

Vrátily se staré časy!

- V minulém jaře vyšel v
knihtiskárně Herolda ve Vídni
německý pasquil pod názvem.

„Pletichy Hurbana a kompanie a
Palackovská stejnoprávnost“ na
světlo, pln nejsprostějších

nadávek rakouským Slovanům a
Slovákům zvláště. Jakožto spisovatel
toho pasquilu byl

jakýsi Karel Paltauf“ dříve trestanec
(Zuchthausstrafling) potom poštovní
expeditor a

hostinský v Novém Městě na Váhu,
nyní redaktor časopisu „Der
Kolonist“ ve Vídni, vypátrán

a od Hurbana k soudu pohnán.
Soudní jednání bylo tyto dny v
Trenčíně odbýváno, i dokázána

byla jednak úplná nevina Hurbanova

na zločinech jemu přiřknutých, a
jinak úplná podlost

pasquilanta Paltaufu, jak to již
slovenské a moravské noviny a tyto
dny i „Presburger Zeitung“

oznamovaly. Slováci ustáli od
dalšího soudního pronásledování
tohoto bídníka, domnívajíce

se, že on, vědom jsa sobě svého
předešlého hanebného života, od
dalšího psaní pasquilů

ustane. Ale k našemu největšímu

obdivu čteme v nejnovějším čísle
„Kolonista“ (říjnový

svazek, strana 119) ohlášení nového
pasquilu pod názvem:

334

„Hurban et Kompanie wollen sich
von den Beschuldigungen der
Untriebe reinigen, kommen

aber vom Ršgen in die Traufe „ Vom
deutschen [Michl.1](#)

A tento trestanec jest tak drzým, že
ze své redakce ve Vídni tento pasquil

veřejně k prodeji

nabízí!

To jest příliš mnoho! Necht' tedy
vídeňská žurnalistika zví, jaký to oud
do jejich řad se vedral,

necht' vídeňská policie zví, jaký to
človek v sídelním městě své
neplechy tropí; necht' každý

poctivý Rakušan zví, s jakými
zločinci se nepřátelé Slovanů
spolčují k tropení skandálu a k

pohanění onoho národa, jenž byl

tolik krve pro Rakousko obětoval:
my jim takových

spojenců nezávidíme!

Karel Paltauf dopustil se v Pešti na
směnkáři Janu Hulfovi brannou
rukou loupeže 23.550 zl. a

poranil při tom 2 osoby, jež byli
směnkáři Hulfovi v jeho komtoaru
napadnutému ku pomoci

přispěly, začož byl od magistrátu
pešťského k tříletému vězení v
trestnici odsouzen, kterýžto

trest také v Segedině přestál. Po svém na svobodu propuštění provozoval své zlodějské

řemeslo tím drzeji dále; i byl mnohdykrát, dle tehdejšího způsobu, bitím holí potrestán,

konečně však po opětném vloupání se do domu pana Deutsche v Budíně a ukradení 7682 zl.

stř. jakožto „nenapravitelný loupežník“ k smrti provazem odsouzen, kterýžto ortel ale

následkem rekursu na trest vězení

opět zmírněn byl.

A nyní se tážeme: Jak se může takovýto známý zločinec ve Vídni trpět? Jak může počestná

tiskárna, jako jest Geroldova, pasquily takového hanebníka tisknout?

My žádáme tímto veškerou vídeňskou žurnalistiku, povšimnouti si tohoto našeho sdělení,

hlasu svého pro počestnost tisku pozdvihnouti a toho déle netrpěti,

aby víc jen jedna řádka ve
smyslu prozatímního tiskového
zákona § 8. od známého sprostého
zločince vídeňskému

obecenstvu podána byla. My jsme
přesvědčeni, že u dotyčných úřadů
hlasy vídeňského tisku

nebudou hlasům volajícího na
poušti!

O pravdivosti našeho udání obsahují
městské protokoly v Pešti a Budíně
nezvratné důkazy.

Tyto zajímavé a paměti hodné
zprávy zaslány jsou ze Slovenska do
Unie. Nám zde ale záleží

na něčem jiném čeho si snad Unie
„pro obležení“ povšimnouti nesměla.
Tento Paltauf vydává

totiž od nedávna (snad ani ne měsíc)
ve Vídni časopis „Kolonist“, jehožto
účelem jest

zprostředkovati usazení Němců v
Uhřích. Zákon tiskový praví, že
redaktor musí být člověk

zachovalý, nedopustivší se žádného zločinu aniž přestupku mravného neb zjištěného a v tom

způsobu se také musejí redaktoři vysvědčením úředním vykazovat: ale pan Paltaufek vydává

časopis ve smyslu vlády, která nyní chce Uhry poněmčit jako Čechy po bitvě Bělohorské, a

pro tuto „užitečnou“ tendenci jeho časopisu zamhouřilo se oko na to že pan redaktor jest

zloděj a loupežník od řemesla, jen
když podporuje „dobrou věc“. Když
redaktor Slovana v

lednu 1850 byl u p. guvernéra
videňského Weldena žádati o
povolení, aby Nár. Nov. ve Vídni

vydávati směl, pravilo se mu, že již
žádný časopis ve Vídni nedostane
povolení, že prý jich je

dost; ale pro pana Paltaufa přece se
ještě našlo místo! Nedá se zapřít,
že naše vláda není

vybíravá ve prostředcích.

Poznámky

1 Hurban et kompagnie chtějí se od obvinění pletich očistiti, ale přicházejí z deště pod okap.

Od německého Michla.

Neznabohové

Článek sepsaný místo obrany proti Vídeňskému Denníku, který mne nazval v č. 102

atheistou, pantheistou a materialistou, vytýkáje mi spolu

české Lucianství.

Motto: Ve jménu nejmilosrdnějšího
Boha. Rci: O vy nevěřící, já nectím
to, co vy ctíte a vy

nectíte to, co já ctím a také nebudu
nikdy ctíti to, co vy ctíte, a vy
nebudete nikdy ctíti to, co já

ctím. Vy máte své náboženství a já
své.

Alkoran 109. sura.

H. B. O Luciane Samosatský! ty biči
boží, seslaný na filosofické

komedianty tohoto světa,

kdyžs spisoval znamenitý článek. „O nájemnících ve službě u velkých pánů“ jistě jsi tím

nenarážel ještě toho času na Vídeňský Denník. Krásná a pravdivá slova tvoje: „Strany ostatní

čeledi, ku př. těch nevědomých pochlebníků a malých od přirozenosti duševních chud'asů,

nestojí to věru za práci, zrazovati je z takového živobytí, poněvadž bez toho neposlechnou,

jsouce již k tomu stvoření a takového
života docela hodni. A co by také
počítí měli, kdyby se

toho (pochlebnictví) spustili: bylit'by
zajisté, kdyby tohoto řemesla
zanechali, okamžitě bez

336

všelikého zaměstnání, marná a
potřebná tíže země“, pravdivá dím a
krásná tato slova tvá

nemá jistě redakce Vídeňského
Denníku právo na sebe potahovat,

neb jsi již umřel skoro před

1700 lety. A přece se obávám, že je
drží snad za nějakou špičku na sebe,
neboť jinak

nepochopuji, proč by ještě,
znepokojujíc tě v hrobě, tupila tebe
před svými nesmrtelnými

abonenty? Nepochopuji, proč by tě
jinak byla denuncírovala co kacíře a
nepřítele křesťanství

před pány biskupy a uvalovala tím na
tebe nebezpečí exkomunikace, kdyby
totiž některý (což

velmi možné) myslil, že ještě živ a
zdráv jsi a nějakým tajným
spolupracovníkem Slovana?

A ty Voltaire! „hlasateli a
podporovateli úpadku národního ve
Francouzích“, který jsi se již

nedočkal těch dob, kdežto národ
francouzský porazil celou Evropu,
kdežto Napoleon na čele

jeho shazoval a usazoval krále, který
jsi se také nedočkal našich časů,
kdežto se ještě posud

třesou potentáti před tvým
francouzským národem, čím jsi ty
uvalil na sebe nemilost p.

Votky, hlasatele a podporovatele
vzrůstu a slávy národů slovanských?

Avšak vy oba nemáte toho zapotřebí,
abych vás proti Vídeňskému
Denníku zastával, nejste

zajisté oba v takové pověsti na světě,
že byste neuměli sami za sebe
promluvit; pročez jest-li

tam v pekle také Vídeňský Denník
čítáte (jakož jistě nepochybuji, že to

k ostatním vašim

mukám připojiti páni biskupové
neopominuli), můžete si sami zaslat
nějaké různé

„Osvědčení“, které Vám dle § 17.
rakouského zákonu Vídeňský
Denník zdarma přijmouti

musí. Pakli byste se ale styděli do
Víd. Den. něco psát aneb se obávali,
že by Vás pak ku

konci roku následkem těchto obran
mezi svými spolupracovníky

jmenoval: stojí vám ze

zvláštní šetrnosti k vašemu vtipu
třeba celý Slovan gratis k dispozici s
tím doložením, že jestli

tam v pekle taková přísná
rovnoprávnost jako zde u nás posud
uvedena není, tyto vaše zaslané

články také v jiných jazycích přijaty
a do češtiny též gratis přeloženy
budou. Více pro vás

učiniti nemohu, a dovolte tedy,
abych již k hájení své vlastní osoby
přikročil.

Vídeňský Denník mi dává velmi
zřetelně na srozuměnou, že jsem buď
atheista, pantheista, a

materialista zároveň, aneb alespoň na
nejmíň něco z toho. Aby tedy
mnohý, jenž není pevný v

cizích slovech, mysliti nemohl, že
snad ateista, pantheista, materialista
jsou nějakého

způsobu řemesla a obchody jako ku
př. pozamentýr, nebude snad na
škodu vyložití smysl

těchto slov po česku. Atheista jest
tedy ten, kdo nevěří v žádného Boha,
pantheista zas, kdo

věří, že celý svět a všechno co na
něm jest dohromady, je Bůh,
materialista konečně, kdo

nevěří na žádné duše. Slavné
obecenstvo uvidí brzy jaká to pro
mně bude hračka dokázati, že

nejsem ani jedno, ani druhé, ani třetí.

337

I. Že nejsem atheista, dokážu na

dvojí způsob a sice předně z bible a
za druhé z Vídeňského

Denníka:

a) V bibli samotné a sice ve starém
zákonu zřejmě stojí, že já ateista
nejsem, neboť tam

psáno jest: „Pravil pošetilý v srdci
svém: Není Bůh!“ Pozorujme dobře:
pošetilý, tam stojí,

což považuji za patrnou a jasnou
narážku na Vídeňský Denník, tak že
by se vlastně z toho

textu dle Kutnohorské matematiky
ještě dokázati dalo, že právě Víd.
Den. musí být atheista.

b) Důkaz právě uvedený svědčí pro
mne tak jasně jako slunce. Poněvadž
však na bibli starého

zákona věří jen židé a křesťané, mně
ale na tom zaleží, aby mne ani
Mohamedáni,

Konfucejisté, Lamaisté, Buddhisté a
ostatní pohané a kacíři za atheistu
nedrželi, uvádím zde

ještě druhý důkaz a sice z

Vídeňského Denníka samého,
jmenovitě pak právě z toho článku č.

102 který jest vytištěn na obálce,
Tam totiž stojí: „U nás (v Čechách)
se až posud v Boha věří,

lid náš má až posud úctu k
náboženství“ atd. Z toho místa jeví
se ale patrně, že já také věřím v

Boha a jeví se to následujícím
způsobem: Nechci se chlubit ale to
pravím, že já smýšlím jako

český lid a že český lid smýšlí tak

jako já. Jest-li Víd. Den. myslí, že
tomu není tak, ať to

vymůže na panu Schwarzenbergovi,
by z Čech odstranil obležení, vojsko
a kanony a pak

uvidíme. Když tedy Víd. Den. sám
se přiznává, že lid český v Boha věří,
přiznal se tím

nechtíc, že i já věřím a tedy atheista
býti nemohu. - Ale na neštěstí jeví se
z tohoto místa ještě

víc, jeví se totiž zase, že Víd. Den.
jest sám atheista; a to sice dle

Kutnohorské matematiky

takto. Dokázaná věc jest, že lid český zcela naopak smýšlí než Víd. Den. a že Víd. Den, zcela

naopak smýšlí než český lid, když se tedy Víd. Den. sám přiznává, že lid český věří v Boha,

dokázal tím, že on Víd. Den. v Boha věřiti nemůže a tedy atheista jest. Quod erat

demonstrandum!

II. Nejsnadnější věc jest mi ale

dokázati, že nejsem pantheista a to
sice opět z Víd. Den.

Kdybych totiž jím býti měl, musel
bych věriti, že celý svět a všechno co
na něm jest, je

dohromady Bůh, Vídeňský Denník
jest ale také na světě (aspoň snad do
nového roku 1851 na

světě bude), musel bych tedy jakožto
pantheista také věriti, že Víd. Den.
jest část' Boha!!!

Kdo však prosím v Čechách, také na
Moravě, na Slovensku i v Slezsku,

avšak vůbec v celém

světě, našel by se tak nestydatý, aby
si jen tu myšlénku potají připustiti,
neřkuli zřejmě

vysloviti, nadtož tvrditi opovážil, že
bych já H. B. mohl držeti Vídeňský
Denník za část'

Boha? Boha! A také tebe samého
Vídeňský Denníku, vyzývám, aby jsi
se po dobrém

rozvážení věcí přiznal, držíš li to sám
za možné, že bych tebe, pravím tebe,

za částečku, za tu

338

nejmenší částičičičičičku Boha držeti
a tedy pantheistou býti mohl?? Nu
vidíš, sám to tedy

ted' nahlížíš!

III. Co se týče třetího obvinění mého
z materialismu, jako bych totiž na
žádné duše nevěřil,

nezapírám, že by snadno bylo do
tohoto bludu padnouti, kdyby byli na
světě jen samí lidé a la

Vídeňský Denník; jak snadný by tu
byl omyl, přehlídnouti dokonce
jejich malé duše a držeti

je za nic. Kdo ale na svou duši přece
ještě něco drží, na ní si zakládá a
proto také svou duši,

své přesvědčení jinému zaprodati
jako zboží schopn není: tomu
zajisté bylo by příliš těžko

věřiti, že žádnou duši nemá, býti
materialistou, neboť by se tím odřící
musel svého nejlepšího

ba svého jediného na tomto světě.

Jakožto upřímný člověk musím se
tedy ovšem přiznati, že z

tohoto třetího obvinění materialismu
tak důkladně a úplně se očistiti
nemohu, jako z obou

předešlých, vyznávám, že za možné
držím, že jistí lidé (které zde pro
krátkost jmenovati

nechci), buď žádných duší nemají,
buď tak špatných, které horší jsou
ještě než žádné, a v tom

ohledu tedy nejsem docela prost

obvinění z materialismu: za to ale
tím více věřím na duše

ostatních poctivých a liberálních lidí
a již jediné spisy ku př. Luciana
Samosatského svědčí mi

nevyvratně proti materialismu, neboť
něco takového bez duše sepsati
nelze.

Tak tedy jsem i atheismus i
pantheismus i materialismus šťastně
s beder svých setřásl a zbývá

mi ještě přece sil brániti se proti
ostatním menším vyčítkám Víd. Den.

On totiž myslí, že bych

se rád českým Lucianem stal (což soudí z mých Kutnohorských Epištol), dodává ale, že prý

mi k tomu schází vědomosti. Strany prvního mohu ale Víd. Den. zcela upokojiti tím

ujištěním, že ačkoli si Luciana velice vážím, přece bych sobě za žádnou velikou část nekladl

jeho neb kohokoli nápodobňovati, jakož také žádný moudrý člověk,

který spisy Lucianovy

zná, nemůže podobnost jejich s
Kutnohorskými Epištolami žádnou
najíti. Co se mých

vědomostí týče, nesluší mně samému
nikterak svědectví o sobě vydávati:
za to ale mohu dát

Víd. Den. tu přátelskou radu, aby po
druhé, když bude chtít někomu
nevědomost vytýkati,

alespoň sám při takové příležitosti
svou nevědomost tak příliš na jevo
nedával. Vídeňský

Denník nazývá Luciana
prostopášným satyrikem rímským,
který se s učením křesťanským jen
za tou příčinou seznámil, aby proti
němu psáti a si z něho šprýmy dělati
mohl. V toni ale vězí

tolik nevědomosti, kolik slov; kdo
tak o Lucianovi píše, dává na jevo,
že ani ponětí nemá o

tomto spisovateli a dle toho souditi
musím, že všechny vědomosti Víd.
Den. o Lucianu

pocházejí jen odtud, když jsem
jednou nynějšimu panu redaktoru
Víd. Den. jeden svazek

svého Luciana ku čtení schválil a
půjčil a že ještě p. Votka ani tento
svazek nepřečetl. Hlavní

ráz Luciana zajisté jest, že se
posmívá velmi vtipně a
přesvědčitelně bohům pohanským,

339

ctěným za jeho času, jakož i
rozličným filosofickým sektám a
ačkoli se na několika místech

(tuším na dvou neb na tří) také o křesťanství zmiňuje, ukazuje se právě z těchto míst, že ani

ponětí neměl o křesťanství. Jak by se asi Lucian smáti musel, kdyby slyšel, co o něm Víd.

Den. mluví, a kterak jej nazývá také *římským* satyrikem. Epitheton *prostopášný* též docela jest

vynález Víd. Den. neboť Lucian zajisté sám kárá velmi ostře všelikou prostopášnost.

Ostatně smýšlel Lucian o
pohanských bozích zrovna tak, jak o
nich ku př. smýšlí pan biskup

brněnský a celý rozdíl mezi oběma v
tomto pádu jest (vyjmouc Lucianův
vtip a rozum) jedině

ten, že si Lucian dovolil tak smýšlet
a psát hned tenkrát, když lid ještě
všechny ty báchorky

věřil, kterým se ovšem již nyní
všichni jen smějeme, divíce se
velice, kterak mohli míti lidé za

těch časů takové náboženství.

Poněvadž ostatně Víd. Den o
Lucianu již zmínku učinil, přivedl

mně jen na tu myšlénku, abych
příležitostně některé výborné
vyňatky z jeho spisu na ukázkou

podal a na důkaz, že ještě mnoho v
nich až po dnes jest velice poučné
pro nás, jako ku př. jeho

články Alexander podvodník,
Zalíbení v zázračných lžích, pak
mnohé rozmluvy pohanských

bohů a filosofů.

Avšak má článek tento Víd. Den.
kromě komické stránky také ještě
velmi smutnou. Nemůže

nám ovšem ani napadnouti, bychom
smýšlení mužů, jako jsou Lucian a
Voltaire, v celku a v

každé jednotlivosti zastávati a za
pravé držeti chtěli To však jest jisto a
od celého vzdělaného

světa uznáno, že Voltaire má vedle
svých mnohých vad tu nesmírnou a
všechny jeho chyby

víc než nahražující zásluhu, že

porazil neodolatelným vtipem svým
duševní hierarchickou

despotii a tak učinil možný přístup
pravdě a svobodě. Kdyby to již
nevysvítalo z věci samé,

učila by nás zkušenost našich
nynějších dob, že jest despotie a
obskuranství duchovní hlavní a

nevyhnutelný základ politické
absolutistické libovlády: či nevidíme
sami, kterak nepřátelé

poctivé, právní a ústavní vlády

spojují se s liguriany a hierarchií
podporující je všemožně,

aby pak jedna ruka myla druhou?
Hinc illae lacrymae! to jest ten uzel
nenávisti Víd. Den.

proti Voltairovi, onomu hlasateli a
podporovateli úpadku všeliké
despotie ve Francouzích,

kterého ale Víd. Den. šikovně
nazývá zcela jinak. Ubohý koníku,
zapřažený do těžké káry

obskurantů! jdi do Francouz a zeptej
se tam na Voltaira, jestli ho tam drží

za hlasatele a

podporovatele úpadku národního:
vyjmouc několik z tuku země
nabobtnalých „burggravů“,

bratránků tvých podle ducha,
nenajdeš asi mnoho souhlasu. - A co
se Luciana týče, nahlíží

nyní ovšem každý nemotornost
všech těch bájek, které za časů jeho
mezi pohany za

náboženství se držely a ctily: kdyby
ale byl vycházel Víd. Den. za časů

Luciana, byl by asi

zrovna tak srdnatě a horlivě zastával
svatost Jupitera, mysterie podobného
kalibru, jako když

340

tento bůh v býka proměněný unesl
pannu na ostrov, aby s ní tam tělesně
obcovoal, když

rozliční bohové kradli, prali se, šidili
se, ožírali se, když rozliční despoti
po smrti aneb i

dokonce za živobytí co bozi od

zatemnělého lidu ctíti se nechali: to
všechno by byl Víd. Den.

asi tak horlivě co nepochopitelnou
pravdu zastával a s těmi samými
důkazy, s jakými ku př.

nyní zastává absolutní moc biskupů,
nucený coelibat kněží atd. atd., aneb
by byl, nemoha již

zastávati, alespoň asi tak mlčel, jako
nyní mlčí o falešných, lid v tuposti
potvrzujících,

zištnosti hovících zázracích.

Vždy mne to pobouzí k jakémusi
bolestnému smichu, když vidím,
kterak lidé podobní jako

Víd. Den. ujímají se proti mně Boha,
víry, Krista, církve! Můj Bože!
pomysleme si jen tak pro

příklad ten pád, že by již za živobytí
pána Ježíše byly Slovan a Vídeňský
Denník v Jerusalemě

vycházely. Kdo jen trochu ducha
obou časopisů zná, ani na okamžení
pochybovati nemůže, že

by věci stály zrovna tak jako dnes:

Víd. Den. byl by zase organem vlády, organem Piláta,

Herodesa, Anáše a Kajfáše, organem světské a duchovní libovlády, a Slovan ujímal by se

jistě, jsa v oposici, nového učení Pána Ježíše a jeho spasitelných reform, čelících proti

spráchnivělé židovsko-farizejské hierarchii. Jako bych již viděl ten úvodní článek, který by po

ukřižování Pána Ježíše stál ve Víd.

*Denníku, kterak totiž vláda trpěti
nemůže, aby se*

*přemrštěným učením podkopávala
autorita církve a státu, aby se
rozšiřovaly ultrazásady,*

*které by po uvolnění rozumu
nevyhnutelně vésti musely k anarchii,
suvrenitě národu a*

*komunismu na poli státním, k
atheismu, pantheismu a materialismu
na poli vědeckém (viz Víd.*

*Den. č. 99), kterak tedy vláda
pečlivá o pokoj a pořádek v zemi a o*

pravou svobodu musila

*dáti výstrahu podobným přepjatcům,
nechtějícím se podrobiti autoritě
biskupů atd. a*

sedmašedesátníci Jeruzalemští
přisvědčovali by velmi spokojeně
těmto slovům: a Slovan ten

by zas po ukřižování byl napsal v
rozpálení nad touto nespravedlností
nějaký hodně prudký

članek proti Herodesovi, Pilátovi,
biskupům a faryseům,

sedmašedesátníci by byli šli prosit k vojenskému komandantu Pilátovi o obležení, Slovan by byl zapovězen pro Jerusalem a okolí

a musil by vycházet někde na hoře Garvcim neb Libanoně.

Tážete se ale, čím to jest, že nyní právě absolutní vlády a vládní mužové tak horlivě se ujímají

křesťanství, které dříve vlády kolik set let zuřivě pronásledovaly, v žalářích a na popravištích

mučily, usmrtivše potupnou smrtí
zakladatele křesťanství co zločince?
Snad by se byly vlády

od těch dob tak polepšily? Nikoli,
vlády jsou takové, jako byly tenkrát,
ale křesťanství je jiné.

Jádro jeho odstranili obratným
způsobem.

341

Jest to podivná věc, s jakou
pečlivostí jistá strana o Pána Boha
pečuje a pozor dává, aby mu

ubliženo nebylo. Což pak Bůh dosti
mocen není, aby sám o sebe pečoval,
což pak on

potřebuje vás, o pokrytcové! abyste
jej hájili, aneb vás ustanovil zde na
zemi za sekretáře a

plnomocníky své? Horlivost vaše pro
Boha a pro náboženství není zajisté
oheň čistý, nýbrž

jen sami o sebe a o své pány
pečujete, poněvadž jen proto tak
innoho mluvíte o Bohu a o

náboženství, aby tím skvělejší bylo

to náměstnictví boží, které sobě vy a
pánové vaši zde na

tomto světě místo Boha vlastníte! Či
myslíte, že ještě jsme neprohlédli
taktiku vaši? Dnes

vytrubujete slávu a moc boží a
velebíte víru, abyste zejtra ve jménu
této víry místo: *my*

chceme - říci mohli: *Bůh to poroučí!*
O svatouškové! kdo Boha věru a
upřímně ctí, ten jej ctí

nezištně a skrytě, plně vůli jeho ale

nechlubí se před světem se svou
pobožností a pravou

věrností, nedělá též z náboženství
nějakou výnosnou živnost, aby ji
mohl svým tvorům

propachtovati! Chcete-li opravdivě
Boha ctít a pravověrnost svou světu
ukázat, bojte se Boha,

bojte se, že Bůh každého, kdo své
spolubratry na tomto světě šidí a
utiskuje, šiditi a utiskovati

pomáhá, trestati bude, držte své
slovo a své sliby, hospodařte dobře a

ne lehkomyslně se

jměním bratří svých, netýrejte je
zbytečně a libovolně! Když vy
chcete celému světu ve jménu

Boha a místo Boha předpisovati, co
činiti má, když ale při tom svět vidí
vás dělati, co jen

sami chcete: kterak uvěří, že vaše
nábožnost upřímná jest? Aneb
myslíte, že není již svět nyní

tak daleko, aby věděl, že náboženství
pravé nevězí ve vašich ligurianech,

missiích, rŕžencích,

v latině, aneb v kasárnickém
coelibátu od vás tak vychvalovaném
atd.?

Pročeŕ nesud'te, abyste nebyli
souzeni! a amen pravím vám,
nestarejte se pranic o moje

spasení, které já sám na starosti
mám, tak ŕe vy za mne ani v nebi ani
v pekle nebudete. Či

ustanoveni jste za prostředníky, mezi
mnou a Bohem mým? Kde máte na
to od Boha creditivy

a plnomocenství? Aneb myslíte, že
Bůh potřebuje na tomto světě
nějakou policii, a cítíte k
tomu tak silné povolání?

Vězte, že vás nikdy za hodny
neuznám, abych před vámi skládal
své úplné vyznání víry,
mohu-li vám ale kratičkou formulí
posloužiti, veztež: *že věřím všechno,
co pravda jest, miluji*

*všechny poctivé lidi a nenávidím
všechny šibaly, a doufám, že poctiví*

lidé dojdou odměny a že

*šibalové byt' by byli sebe mocnější,
neujdou zaslouženému trestu!*

342

Pozorovatel politický

- Pražské vládní noviny podávají
nám zprávu, kterak prý pan kardinál
arcibiskup Pražsky

vydal na kněžstvo své diecése oběžní
list, aby všemožně sbírali příspěvky
na chrám, který

katolická jednota Pražská v Karlíně z dobrovolných příspěvků vystavěti chce. - *Radíme*

každému, kdo na naše slovo něco drží, aby k tomuto účelu ani prací, ani penězy nepřispíval. -

To bude zase křik v Izraeli. Vidíte neznabohy, tajné nepřátele boží, jak vám radí, abyste k tak

chvalitebnému účelu jako jest stavění chrámu katolického, nic nedávali! Musíme tedy

horlivost takovou následujícím

ochladiti. Jak známo, sluší na tom
místě, kde nyní Karlín stojí,

řádu křižovnickému v Praze patronát
a jest to dosti hanba, že tento řád,
který, jak povědomo,

nesmírné peníze získal z Karlína, ani
tolik nábožnosti, nýbrž jen uznalosti
v sobě neměl, aby,

když tak nesmírně výnosných užíval
vrchnostenských práv, také si drobet
vzpomněl na

povinnosti a nenechal své nově

vystavené město tolik let již bez kostela; jest to dost hanba pro

tento duchovní řád, že se nyní na ten kostel, který on vším právem vystavěti měl, teprv v celé

zemi žebrati má a i také slovanského lákadla používati musí, totiž zasvěcení chrámu na jména

sv. Cyrila a Methoda. - To právě ale jest nejvíc na duchovních patronátech: víme ku př. že

bývalý p. arcibiskup Pražský, když na jeho panství v městečku

Rychnově (na Moravských

hranicích) chrám vyhořel, asi po 5 let
tam žádných varhan nedal a
zahanbiti se nechal od

jednoho sousedního patrona hraběte
Blankensteina v Batelově na
Moravě, který právě toho

času ve svém katolickém kostele
místo starých varhan skvostné a
veliké nové koupil. Tento

hrabě ale byl protestant a oficír od
husarů a můžeme si pomyslit, jak

pěkné dělal lid

přirovnání mezi tímto a mezi p.
arcibiskupem, jenž od církve ročně
asi 30000 zl. platu

dostává! To však již jest starý obyčej
v katolické církvi: nesmírného jmění,
které již má, užívá

se nejvíce k necírkevním účelům a
když něčeho opravdu zapotřebí jest,
sbírá se zase na to

mezi věřícími.

- V české král. učené společnosti

zřízen prý bude nový český odbor
pro filosofii a matematiku

v jazyku českém. Král. učená
společnost v Praze, která za času
Dobrovského a jiných

filosofických a historických
zkoumatelů nabyla velikého života,
za našich časů skoro ani není

hrubě známa obecnstvu a živoří
více formálními schůzkami a
periodickým volením oudů

nežli skutečným a vydatným
podporováním věd. Příčinou toho byl

v poslednějších dobách

nedůstatek jistého popudu
zevnějšího, bez kterého se, jak
zkušenost učí, ani vědy ani umění

nedaří. Děnila se na čtyry odbory, z
kterýchžto dva filologický a
historický, v nichžto našinci

převládali, na sobě nesly ráz
slovansko-český a ve svých
schůzkách také po česku jednaly.

343

Nyní tedy následuje i třetí odbor. -

Byl ovšem plan velmi dobrý a živný,
spojiti tuto učenou

společnost, která dosti patrné jmění a
privilegie má, s Museum, nepodařil
se ale odporem

nekolika starých a mladých pedantů.
Na to se chtěla česká věda při
Museum v jistých

zvláštních odborech soustřediti,
nepřišlo to ale posud dále než k
archeologickému a ani ten

nemá pořádnou čilou duši. Tak není
tu mnoho a tam je také málo!

- Pražská Unie si vzala v posledním čísle nevděčnou a marnou práci upomínati nyní pana

ministra Schwarzenberka na jeho program, který tak slavně četl v černém fraku z tribuny

říšského sněmu v Kroměříži a sice jmenovitě na to místo, kde praví:

„Teprva tenkrát, až omlazené Rakousko a omlazené Německo nového a stálého zřízení

nabudou, bude možná jejich

vzájemné poměry státnicky
ustanoviti. Až do té doby bude

Rakousko své spolkové povinnosti
konati.“ To ovšem neznamená
obnoviti starý Bundestag a

vnutiti se s celým Rakouském do
starého Bundu. Unie také připomíná
pana Schwarzenberka

na § 17. naší říšské, přece od něho
samého dělané ústavy, že *se žádné
smlouvy, které by říši*

*naší nějaké povinnosti ukládaly, bez
svolení říšského sněmu státi*

nemohou. “ Smlouvy

Bregenzské a Varšavské ovšem
ukládají nám nesmírné povinnosti,
nebot’ postavití takové

armády není jistě laciná věc: sprostý
rozum by se tedy mohl domnívati, že
by takové smlouvy

bez svolení říšského sněmu platné
býti neměly. - Ale sliby jsou chyby!
a diplomatové, jak se

zdá, drží své sliby jen tenkrát, když
musí!

- Oesterr. Correspondenc, známý
ministerský časopis, mluví nyní zase
velmi liberálně,

schvaluje pořád reformy a opravy a
slibuje hory doly. Když již nyní tak
mluví, kdy ještě ani

vojna nepočala, což bude teprva
slibovat, jestli vojna opravdu počne.
A které lidské péro by

bylo vstavu vypsati to slibování,
které by z této ctihodné a
pravdomluvné Correspondence

prýštilo, kdyby se tak vojna

nedařila?!

- Ministr obchodu nařídil ředitelstvu
správní statistiky, aby se sestavily
národopisné zprávy

rakouské s národopisnou mapou.

Tandem aliquando, sed sero nimis!

Až posud alespoň snad

žádný rakousky ministr nevěděl,
kolik duší od kterého kmenu a
národu pod jeho vládou v

Rakousku bydlí!

- Brněnský pan biskup dal prý sup.

professoru dějepisu na lyceum
Jihlavském jisté navedení,

jak prý má mluvit o jistých dobách,
zvláště když se jedná o náboženské
nedorozumění a

oznámil mu spolu, že prof.
náboženství nad ním v tomto ohledu
kontrolu povede. - Jest

344

pravda, že mnohá věc, která se na
světě stala, jest hrozně mrzutá,
zvláště někdy pro pány

biskupy a že by za to kolikráte dali
nevím co, jen kdyby se to, nějak
zapomenouti neb

zabarviti dalo. Historie ale mluví to
co se stalo a ne to, co chtějí nechat
mluvit páni biskupové

a všichni páni biskupové z celého
světa nejsou s to, aby historii zacpali
pravdomluvná ústa.

- Z Hustopeče dopisuje někdo do
jistých českých vládních novin pod
znaméním brejlí.

Nedávno upekli tedy tento

Hustopečský dopisovatel hustý
článek o civilním manželství a

rozumí se samo sebou, že zcela jest
mínění pana hraběte Thuna a
zavrhuje civilní sňatek také

se strany vědy, mravnosti a politiky!
Jak hustá jest ale věda tohoto pana
Hustopečana, vidíme

nejlépe z toho, když praví ve svém
dopisu: že svazek manželský jest
cele nutným,

nevybavitelným ano *předurčeným!!*

když poměr manželský vykláda dle
polárnosti a dodává,

*že prý pro každého muže jest na
světě jen jedna žena a pro každou
ženu jen jediný muž, kteří*

*prý jsou mezi sebou v pravdivé
předurčené harmonii!*

Ačkoli každá statistika ukazuje
libovolnost tohoto posledního udání
a ačkoli každý, kdo zná

více manželství, kolikrát již byl
svědkem té „předurčené hamonie“,
chceme přece chopiti

pana dopisovatele z jiné strany. On
jest nade všechnu pochybnost
katolický kněz a náleží k té

straně, kteráž s tou samou horlivostí
zastává „na základě vědy, mravnosti
a politiky“ coelibat

čili bezžerství kněží, s kterou brojí
proti civilnímu sňatku. Tu ale pan
Hustopečský

dopisovatel ve své husté vědeckosti
zapomněl, že sbíraje nucené důvody
proti nenáviděnému

civilnímu sňatku, dokázal vlastně
neslušnost coelibatu. Neboť kam
přijde při kněžském

coelibatu se svou polarností, se svou
předurčeností, se svým tvrzením, že
pro každého muže

jest jen jedna žena na světě a pro
každou ženu jen jeden muž? Co si
tedy mají počít ty ženy,

které dle zákonu polárnosti mají
právě adtrakci ke katol. kněžím,
které jsou jim předurčeny,

když katol. kněžstvo nuceno jest od

hierarchie k bezžénství? Poněvadž
pro tyto ženy již se

tedy mužů nedostává, nuceny jsou
též buď k coelibatu, buď k hříchům -
Zašmodrchanost

myšlének, kterou vůbec při té straně,
ku které p. dopisovatel Hustopečský
náleží, často

pozorujeme, jeví se také tam, kde
praví proti civilnímu manželství: Dá
prý se toto vnitřní

usjednání na základě obapolného

souhlasu teprva nějakou úmluvou
vynutiti? Ovšem že

nedá tak jako se nedá vynutiti
svázáním štolou; ale snad již toto
usjednání a ten souhlas

napřed býti musí a pak teprva má
následovati úmluva neb štola, aby
ten vnitřní srdeční svazek

nabyl též občanské a církevní
platnosti. Či ne tak? Civilní
manželství jest ústav nevyhnutelně

spojený se svobodou církve, jest to
prostředek proti libovolnosti

hierarchie nevyhnutelný. Ať

pan dopisovatel nemluví ani o vědě
ani o mravnosti ani o politice: jeho
polarnost a

345

předurčenost ve vědě jest více k
smíchu, než pro vyvrácení. Co se
mravnosti týče, nemusí býti

s civilním manželstvím spojena jeho
libovolná rozlučitelnost (proti které i
my jsme, neboť

manželství libovolně rozlučitelné jest

pouhý konkubinat), ačkoli přece v mimořádných a

důležitých pádech přece úplnou rozlučitelnost manželství i u katolíků připouštíme [1](#) Co se ale politiky týče, jest jistě záslužno, aby se pyšné hierarchii vzal z rukou prostředek, týrati bez

potřeby jinověrce vynucováním reversů, zdržováním atd. Že ostatně v prvních a právě v

nejlepších dobách křesťanské církve sňatky křesťanů s pohany a se židy v

obyčeji a dovoleny

byly, víme z historie a také v samém Novém Zákoně nacházíme toho potvrzení.

Poznámky

1 Pan dopisovatel nepochybně by nám vyčetl, že se v tom uchylujeme od katolického učení,

jakožto assekurací proti tomu připomínáme, že můžeme vypočísti množství pádů, ve kterých

římsko katolická hierarchie bud' za

peníze buď z jiných také světských a výnosných ohledů

velmožům katolickým dovolovala manželství zrušiti a jiné platně uzavřítí.

Hlas ze Slovenska o centralisaci a foederaci

H B. Tyto dni byl vytištěn ve Víd. Den. článek velmi obšírný pod tímto názvem bez všelikého

udání jména spisovatele. Redakce Víd. Den. nazývá ten článek „důležitý dokument k poznání

obecného smýšlení na Slovensku“ a
praví, že jest psan od „jednoho z
nejpřednějších obranců

národnosti slovenské.“ Důležitým
dokumentem nazývá red. Víd. Den.
tento článek

nepochybně jen proto, že vlastně
neobsahuje v sobě mnoho jiného než
samé nadávky na

redaktora Slovana, a zajisté nese
článek již na sobě patrně ráz pouhé
osobní zášti a žluče,

nebot' se tam jméno Havlíček asi
110! opakuje, a totiž asi 90 celé
vypsané, tak že na první

pohled se to zdá být nějaký
rodokmen rodiny Havlíčkovské. Co
se obecného smýšlení na

Slovensku týče, nemáme ovšem
žádný barometr neb thermometer,
poněvadž ale Slovan dle

bezpečných statistických vědomostí
asi desetkrát tolik odběratelů na
Slovensku má než Víd.

Den., zdálo by se podle toho, že

Slovan více a lépe může mluvit o
obecném smýšlení na

Slovensku než Víd. Den.

Z celého článku čpí vlastně jenom
jedovatá nechut' proti jednomu
společnému spisovnému

jazyku na Slovensku a
charakteristické jest pro Víd. Den.,
že tento článek přece přijal, ačkoli

346

také Víd. Den. jest pro společný
spisovný jazyk a že tedy v tomto

ohledu raději svou tendenci
za obět' přinesl, jen když za to mohl
jméno H. hodně smradlavou
horáckou bryndzou nechat
poházeti.

Pan spisovatel hází sice ve svém
článku tak ustavičně krví prolitou
atd. že si jej čtenář jinak

představiti nemůže než nosícího na
pasu samé skalpy a lebky
potlučených Maďarů, spícího na
matraci vycpané jenom kníry

vlastnoručně zaškrcených Košutů a
píšícího jen na kožich

vlastnoručně zastřelených
maďarských generálů; divno tedy
nanejvýš, že takový hrdina

alespoň tolik zmužilosti nemá, aby se
pod to, co napíše, nebál neb nestyděl
také jméno své

postavit. Pochopujeme sice, že na
tom pranic nezáleží, která osoba
sepsala myšlénky vědecké

neb zábavné, ale nepochopujeme,
kterak pořádný člověk potají jinému

všeliké hanebnosti

připisovati a vlastniti může. Neboť
viním-li koho; musím se mu co muž
naproti postaviti, a

poněvadž spisovatel tohoto Hlasu ze
Slovenska nevede se mnou pouze
politickou hádku,

nýbrž také osobě mé všelikých
nectných vlastností připisuje, pročez
jej vyzývám, aby veřejně

své jméno udal. Potom budu jistě
vstavu na celý jeho článek dokonale

mu odpovědět, a zvláště

v tom pádu, jestli spisovatelem jeho
jest skutečně ten, o kterém se s
velikou jistotou toho

domýšlím.

Na ten čas vyvrátíme zde jen zcela v
krátkosti hlavníjší sady jeho článku,
který se, jak se

dovídáme, ve zvláštních otiscích má
na Slovensku rozšiřovati.

Již brzy na počátku stojí tato
pamětihodná slova: „Pan Havlíček

hází milostným okem po

Slovensku a na Slovensku všelikdo
jest, kdo svůj interes v tom pohledu
vidí: odtud to atd.“

Kdyby byl p. H. nějakým
velemocným cárem nebo
Rothšildem, aby si mohl na
Slovensku neb

kdekoli uplatiti svou stranu, byla by
snad slova tato na svém místě; takto
ale nemůže p. H. na

ten čas nikomu na Slovensku něčím
jiným leč svými myšlénkami

posloužiti, více tedy než

směšné jest, mluvíti o tom, že by
někdo na Slovensku v milostném!
pohledu p. H. svůj užitek

viděti mohl, a jestli kdy může se v
tomto pádu říci, že kdo s námi na
Slovensku neb kdekoli

jinde ve smýšlení sympathisuje, jistě
to jenom pro věc známou a beze
všelikých ohledů činí,

nebot' nemáme moci bychom jej
dohodili za úředníka, za profesora

atd. jako se to s

pěstovateli jiných časopisů stává,
kteřížto časopisové přece proto jen
souchotinářský život

vedou.

Celé umění nejmenovaného pána jest
eskamotáže slov foederace a
maďarství, která u něho

synonima jsou. Napřed si sám udělá
ze slova foederace takového hastroše
a strašáka, jak se

mu líbí (ku př. praví, že foederace
musí býti zosnovaná na historických
právech jednotlivých

zemí a korun!!) a potom straší s
tímto vlastním produktem - politické
děti! Třetí slovo jeho

jest vždycky, že p. H. s Maďary
sympathisoval v roku 1849, že radil
Slovákům, aby drželi s

Maďary (totiž raději s Maďary než s
Němci, když jiné pomoci není,) že
nazval Maďary

šlechetným národem! tak že by věru

někdo, který Národní Noviny a
Slovana nikdy nečetl,

ještě mysliti mohl, že p. H. jest jen
nějaký za svornostu přestrojený
Mad'ar neb z Kiutahie

vyslaný tajný špehoun neb agent. A
celá věc jest, že p. H. nikdy není tak
dalece zaslepený

vztekem na Mad'ary neb Němce, aby
proto nepozoroval ruku, sáhající
pomalounku na naši

svobodu a konstituci.

Jestli jest někdo, jenž ani Maďarům
ani Němcům, ani vůbec kterému
jinému národu nad svým

národem žádné nadprávi nikdy
nepřizná, jsem to zajisté já a verše
královského rukopisu:

„Mrzkost jest poroba Hospodinu,
hřích v porobu samochtíc dát šiju“
byly vždy a jsou ještě

posud hlavním pravidlem mým.

Avšak každá politika, ačkoli vždy
směřuje ke svému pravému účelu,
vždy se také řídití musí

dle okamžitých okolností. K
okamžitým okolnostem náleží nyní
na Slovensku, že vláda

centrální pod pláštěm rovnoprávnosti
chce germanisovat, t. j. vytrhnout
Slováky z vlivu

maďarisace a hoditi do proudu
němectví, který již přes 200 let
důsledně ale pomalu jiné

národy v Rakousích podemílá.
Nedejme se povrchností šálit,
nahlížejme, že vlastně teprva

nyní po porážce mocných Maďarů, o
kterou se vláda již několikrát
nadarmo pokusila,

otevřena jest pravá brána
germanisace. Vládě nyní především
na tom záležitosti musí, seslabiti

Maďary: že se na Slovensku a také u
jiných národů v Uhřích usazují
maďaroni za úředníky a

vůbec maďarstvu jakoby nadržuje,
děje se dílem proto, aby se tito
národové ze vzteku a

strachu před zmaďařením nadháněli

tím jistěji na žádoucí poněmčení (viz
Rusíny!) Dílem

však také skutečně sem tam staré
maďarství dovede centrální vládu
obelstíti a tu i tam sobě

kus starého pole zachovati. Kdyžby
ale Slováci, rozumějící této taktice,
co liška nad lišku

dělali sem tam demonstraci, že raději
chtí pomad'aření než poněmčení: tu
předce jest patrno,

že by vláda desetkrát raději nechala

Slovákům Slovanství jejich, než by
dopustila zmadření

a skrze to posílnění Maďarů, a tím
patrnou nemožnost germanisace v
budoucnosti.

Jest to sice smutná věc, když musí
člověk svou politiku po lopatě
podávat a tím vlastně účinek

její sám pokazit: avšak za to alespoň
neznámý pán vidí, proč my každého
Maďara na potkaní

nekamenujeme.

Všechno marné lání neznámého pána
proti foederaci zacpeme tím jediným
vyřknutím, že

foederace žádá pokud možná největší
samostatnost každého ve svém
domově; a jeho špinavé

reči o naší česko-korunní kmenové
pýše a zisťnosti porazíme zase tím
jediným vyřknutím, že

jakožto praví foederalisté a ctitelé
každé vlastní vůle nic proti tomu
nemáme, ba toho si

žádáme, aby Slovensko bylo zcela samostatnou korunní zemí a foederativní jednotkou, tak

jako bychoin i Moravě dle našeho individualního přesvědčení to samé právo rádi uznali:

nebot' jedině na té cestě můžeme míti pevnou naději, že se časem svým ve všech těchto tří

zemích národu česko-slovanského tím vřelejší touha po spojení ukáže, což se stane tenkrat, až

pomine sesláblý již beztoho vliv
jistých agitatorů, kterým se více líbí,
aby oni sami hráli v

malém role jistých mohikánských
kacíků, nežli aby jejich národ sám se
stal mohutným a

opravdivě neodvislým. Výčitka
neznámého pána, že jsem tupil
Slovensko a Slovenské muže,

že jsem jejich zásluhy zmenšoval
atd., jest mi právě velmi vhod, neboť
dokazuje, že jsem

Slovákům nepochleboval, nýbrž

upřímně s nimi jednal a jim třeba i
nepříjemnou pravdu

povědět se neostýchal, jakož jsem
vždy podstatnými důvody své mínění
opíral. Ostatně ví

beztoho každý, co na věci jest;
neznámý pán považuje nepochybně
sebe a několik svých

kamarádů za slovenský národ: mně
alespoň nikdy nenapadlo vytýkati
někomu, když mne

tupil, že tupí český národ.

Že naše foederace ještě nikdy života
nezakusila a neviděla, jak praví
neznámý pán, jest

poněkud svatá pravda, jen že se ta
námitka může dělati každému
novému pokroku, pokavad

ještě do života nevstoupil. Vidíme ve
svobodných státech mnoho let strany
politické bojovati

duševně o jisté nové zřízení, až se
konečně provede. Neznámý pán zdá
se býti tedy nějaký

quietista, jehož zásada jest nechati

svět běžeti jak běží, sice by nemohl
tvrditi, že to, co ještě

života nezakusilo, také nikdy života
nezakusí. Kdybych věděl, jak on stár
jest, mohl bych i

jemu udati tu dobu, ve které on ještě
života nezakusil a to přec upírat
nebude, že nyní žije!!

Takové řeči, jako že nikoli theorie,
nýbrž jen meč mohl navrátiti
Slovensku právo, jsou pouhý

vítr: meč není bez theorie nic než kus

železa, Napoleon a Žižka
nepřemáhali nepřátele

mečem, nýbrž teorií, svým
rozumem, jenž uměl meče jak
náleželo a kdy náleželo použítí.

Tvrzení časté neznámého pána, že já
Slovensko neznám, bylo by snad
více na svém místě,

kdyby Slovensko leželo někde na
měsíci: aneb snad myslí on, že žádný
jiný Slovensko znáti

nemůže, nežli kdo tam jest v některé
vesnici evang. farářem? Má snad jen

sám neznámý pán

monopol známosti Slovenska?

349

Pro tu část obecnstva, která nemá
příležitost přečísti si tento Hlas ve
Víd. Den., dodáváme

jen pro charakteristiku neznámého p.
spisovatele, že se bojí, jestli prý
národ na Slovensku ke

konstitučnosti jak náleží připraven
jest a nazývá naše zásady velmi
opovržlivě nezralými

francouzskoněmeckými teoriemi.
Ej! milý haranguisto studentstva
Pražského v červnu 1848!

tak hluboko již spadl thermometr
tvého liberalismu? -

Na ostatní tedy odpovíme až
neznámý pán udá veřejně své jméno,
kterému se jistě všichni

velice podiví. Prozatím napovíme
obecenstvu, že jméno toto obsahuje
šest písmen.

Pozorovatel politický

H. B. Dne 12. t m. zapovězeno jest
od vojenských mocností v Praze
vycházení našich novin

„Union“: „Vojenské velitelství prý -
jak v krátkém a lakonickém rozkazu
ve vládních

novinách stojí - shledalo
vycházející zde od pana Dra.
Gáblera redigovaný časopis „Union“

pro jeho v nejnovějším čase
přinešené vášnivé, na vládu sočivé,
úvodní články na čas

obleženosti zapověděti“. Punktum,

písek na to! Nadarmo bys hledal,
milý čtenáři, tyto

vášnivé články v Unii, ale což z
toho, něco se musí přece říci, když se
chce nepohodlnému,

liberálnímu, proticentralistickému, a
k tomu ještě slovansky smýšlejícímu
časopisu žila

zatnout! Krátký to a pohodlný důkaz,
že Unie nemá pravdu! Nač se hádat,
raději zacpat ústa!

O není nad svobodu tisku, kde se

vydaří! A není nad úpřímně
konstituční vládu, která slovy

hladí, ale skutky škrabe! Někdo by
myslil, že vojenský soud jen tak
maně, jak mu napadne

aneb jak se rozlobí, zakáže nějaké
noviny: ale zatím jest v tom ve všem
dobrý plán a vojenský

soud hraje při tom jenom roli kleští
absolutních, kterými konstituční
kovářové ve Vídni

„upevňují a kalí svobodu“, aby se
sami nespálili. Oni tam ve Vídni

zůstanou čistě konstituční

jako sklo a jen vojenský soud na
jejich pokynutí zaškrtní pokaždé ty
noviny, kterých hlas právě

nepříjemný jest „dobrým a pravým
pastýřům ovec!“ A jak dlouho
nechali Unii se třepetati ve

svých spárech; viděli hned na
počátku celý její směr, od kterého se
nikdy ani v obsahu ani ve

formě neuchýlila, ale čekali až se
trochu vzdmůže, až to bude stát za to,

aby ji dorazili! My

Slované a zvláště žurnalisté v
Rakousích konáme práci velmi
podobnou známému Sysiphovi,

namáháme se a kulíme do kopce
kámen, nechají nás vždy o několik
kroků přijíti ku předu a

pak nás vždy zase nazpět dolů srazí.
Jak bychom za to neměli býti
povděční?!

350

Ted' již tedy padl náš poslední

časopis v Praze a kromě Večerního
Listu, který však jen

populární jest, nemáme tam ani
jednoho zastavatele ve veřejném
mínění. Tak se poznenáhla

jedno oko po druhém připlítá k
veliké síti a ruka ptáčnickova
poznenáhla zatahuje vždy víc a

více, až konečně síť sklapne a ptáci
budou chyceni. Na jak dlouho, to se
ovšem později zase

ukáže. Pamětihodné jest, že
Deutsche Zeitung v Praze, která

zastupuje záležitosti Němců v

Čechách, ačkoli byla vždy ze všech
Pražských po čas obležení
nejradikálnější, přece ještě ani

toho nejmenšího protivenství
nezakusila od vojenského soudu. To
má dvě příčiny: předně, že

tato Deutsche Zeitung při vší své
radikálnosti jest přece - kdo by to
uvěřil! - vydávaná od

pražských sedmašedesátníků, kteří se
všemi vojenskými i civilními

autoritami dobře známi

jsou, za drubé ale považuje jistě vláda Deutsche Zeitung za výborný prostředek k našemu

seslabení. A abychom všechno, co na srdci máme, zkrátka vyslovili: Máme německou vládu!

- Moravské noviny píší: Hurban tedy jest opět v právě svém, ve faře své a potěšena církev

chválami zvelebuje moc hospodinovu a spravedlivost vlády císařské atd. Tak jen pochlebujte,

jen se plazte, chvalte již proto, že vás
nevinně nemrskají. Dost smutné, že
Hurban, který pro

vládu rakouskou ve vojně uherské
kolikráte život nasadil, místo
odměny ještě byl vyšetřován!

Čekali jsme pořád, že vláda aspoň
něčím svou vděčnost jemu prokáže,
ale teď rozumíme, že k

tomuto poděkování a k té odměně
přišla velmi lacino. Vyzdvihla totiž
p. Hurbana z jeho fary,

přijala od toho nejmizernějšího
člověka žaloby proti p. Hurbanovi a
když jej nyní, jak ovšem

každý napřed věděl, za nevinného
uznali a faru mu zase vrátili, najdou
se přece hned s málem

spokojení pochlebníci, kteří velebí
dobrotu vlády!

- Místo dosavadních bankonotových
pětek a desítek vyjdou prý brzo nové,
menší, snad asi v

té velikosti jako nynější dvojky a
jednotky. Což ale na plat, oblékati je

do jiného roucha, a

kdybyste jim dali každý rok nové
uniformy třeba i s hvězdičkami,
přece je nikdo nebude držet
za zlato a stříbro.

- Pan Ebersberg, známý to vydavatel
bídne reakcionářského časopisu
„Zuschauer“ ve Vídni,

který již nabyl jisté smutné
pověstnosti, praví v jednom svém
posledním čísle až

nepochopitelně upřímně o šlechtě

takto: „Co jest šlechta? Šlechta jest
prostředníkem mezi

panovníkem a národem, tak asi jako
pes mezi myslivcem a zajícem“.
Děkujeme tedy srdečně

p. Ebersbergovi za toto ponaučení.

- Tak dlouho se chodí se džbánkem
pro vodu, až ucho upadne! Toto
příslloví vyplnilo se právě

škaredým způsobem nyní na ubohém
Oesterr. Correspondentu. Ve
vládních Wiener Zeitung

stál najednou jako z čista jasna
článeček asi tohoto smyslu: „Kterak
prý obecnstvo až posud

v znamenitém jest omylu strany
poměrů Oesterr. Correspondenta,
pročež se tedy vyjadřuje, že

vláda dokonce ani nejmenšího vlivu
nemá na tento časopis a že také
dokonce se ohrazuje proti

všeliké i morální odpovědnosti za to,
co Correspondent píše.“ - Tak se
děje starému věrnému

bosákovi, když vyslouží, oslepne a
ohluchne, vyvedou ho za vrata a dají
mu štěpinkou ránu

přes nos a jeho životní běh je
dokonán! Ubohý Correspondente! ty
můžeš o sobě říci, že jsi

padl co obět' své cnosti, své
upřímnosti! - Ale přáteli, což nevíš,
že svět nyní žádnou

upřímnost nesnese? Neměl jsi tedy
také celé své reakcionářské srdce tak
do kořán otvírat,

neměl jsi tak bez obalu říkat, co ti
poručili prováděti tvoji pánové,
neměl jsi tak zcela zpříma a

tak cvalem páditi k vykázanému cíli,
nýbrž měl jsi jíti oklikami pozorně.
Ta přílišná

upřímnost byla jediné tvoje neštěstí,
proto se tě muselo odřící raději
ministerstvo, ačkoli na

tebe platí, neboť kdož by jinak ještě
věřiti mohl na konstitučnost vlády.
Přijmi tedy, milý

brachu! od redakce liberálního

časopisu toto kolegiální ponaučení:
Reakce a libovláda se

nedá bezpečně zavéstí najednou,
nýbrž jen poznenahla a ten, který ji
zavádí, musí si vždy

alespoň jednu uzounkou branku
otevřenou nechat, aby se mohl v
pádu potřeby, kdyby totiž

náhodou přišla povodeň, zase ke
konstituci vrátit. - O tomto zlatém
pravidlu pro všechny

reakcionáře jsi posud jak se zdá

nevěděl, a proto jsi se musel dočkat
té ostudy, že se tě pánové

tvoji veřejně před světem odřekli. -

- Známo, že Maďaři nejen proti
Slovanům, nýbrž i proti Rumunům
nejhanebnější užívají

zbraně, jen aby je mohli udržeti ve
své poddanosti. Žadné osočování,
žadné falešné udávání a

hyzdění ve veřejném mínění nezdá
se jim býti špatným prostředkem, jen
když se ukazuje, že

by tím něčeho docílit mohli. Jakožto
nový důkaz čteme v Reichszeitungu
mezi inseraty

následující, nepochybně zákonnými
kroky vynucené vyjádření od
redakce reakcionářského

časopisu Vídeňského der
Volksbothe: „Vyjádření strany vůdce
Rumunského Janku.

Vyznávám tuto, že jsem se od
jednoho osobně mi neznámého
dopisovatele ošiditi dal, onen

nectný článek ve Volksbotu č. 25 od

29. ledna 1850 str. 99 proti panu
Janku, muži

zachovalému a ctnému, uveřejniti.
Prohlašuji celý ten článek jak jest, za
lež a spisovatele jeho

hraběte Bethlena Lajoše, kterého
jsem vyzval, když věc k soudu přišla,
aby svůj článek

dokázal, a který to učiniti nemohl, za
zlomyslného na cti utrhače a dávám
tímto panu Janku

veřejné napravení.

Ve Vídni dne 2. listopadu 1850.

Volksbote.

352

Kdo se ještě pamatuje na p. Paltaufu,
též takového osočovatele Slováků:
on jistě posud v

pokoji svého Kolonistu ve
Vídeňském obležení vydává, ale
Unie, která jej před světem

odkryla, již zapovězena jest.

- V posledním čísle Reichszeitungu

dovídáme se to, co náš pan
dopisovatel ze Slovenska ve

svém kázání nevěděl, totiž kam se
poděli nyní na zimu liguriani.
Odpočívají totiž mezi jiným

také v Čechách u Maria Schnee (v
Litoměřické diecesi) a tam prý se
pilně česky učí. Vidíme,

kdo se má učit česky a o kom by
jsme si toho žádali, ten se neučí: ale
liguriani, kterým

bychom srdečně přáli, kdyby ani
jeden jazyk neuměli, ti se česky učí.

Musíme tedy očekávat,

že brzy s většími silami počnou
pracovati na obracování Čechů.

- V tom samém čísle projevuje
Reichszeitung velikou chuť na nějaké
obležení v Kutné Hoře.

Mluvic totiž, že nepravdivý byl jeden
dopis z Prahy v Grenzbotech o
špatném nakládání s

Bakuninem se strany vojenského
soudu Hradčanského a že se naopak
s panem Bakuninem

velmi laskavě prý zachází, praví pak
Reichszeitung dále: „Neméně horlí
pan Havlíček ve

svém ještě pořád v Kutné Hoře
vycházejícím Slovanu proti tomuto
soudu (vojenskému na

Hradčanech) a používá odsouzení
jisté (paní) Blumentrittové k
pobuřujícím a uštěpačným

řečem „ To asi nejvíc mrzí
Reichszeitung, že v Kutné Hoře to
tak snadno nejde „uznati, že se

další vycházení Slovana pro jeho

pobuřující a proti vládě čelící směr
zapovídá“, nýbrž že by

se zde v Kutné Hoře, jak alespoň až
posud věci stojí, teprva dříve před
soudem Slovanovi

dokázati musilo, že něco proti
zákonům učil a že by ani potom
nemohl být zapovězen, nýbrž

jen potrestán vyměřenými tresty.
Zapovězení Unie v Praze a toto
bolestné „ještě pořád“ v

Reichszeitungu přivedlo nás ovšem

také na hrobové myšlénky: což je
těm pánům ve Vídni,

myslili jsme si - o ten nějaký kousek
obležení, aneb o něco tomu
podobného? Pročež jako

člověk opatrný, jenžto neví, za
kterým křem na něho náhlá smrt
čeká, sestavuji tuto ještě

pokud možná svou poslední vůli:
„Pokavád mně neb někomu jinému z
našich věrných přátel,

které jste nyní v roce 1849 a 1850
dobře poznali, možno bude uchytiti

se jen té nejmenší

nitky, toho posledního konečku
svobody a konstituce, budeme se jí
držeti všelikými možnými

silami. Svobody tisku budeme
používat v nejširších mezích, ve
kterých bude možná, a kdyby

utichl všechen veřejný hlas, máte
alespoň mezi sebou spisy a časopisy
vydané od nás od r.

1848. Ty rozšiřujte mezi sebou a
nedejte myslénce české, myslénce

svobodné uhasnouti. Po

vítězství reakce v Čechách, po bitvě
na Bílé Hoře chodili po zemi
Jezovité, brali lidem

svobonomyslné knihy a vůbec knihy
české a pálili neb hubili je. To si
pamatujte, kdo ví k

čemu se to hodí, když to budete na
paměti mít. Pro školy a pro vzdělání
mládeže číňte, co

353

možná, nešetřte výloh, nelitujte toho,

co dáváte učitelům. Poučujte se
vespolek. Buďte opatrní

a nevěřte každému křiklounovi,
kterého neznáte, neboť přijdou snad
mnozí najatí

pokušitelové, aby vás zavedli k
nějaké nerozvážlivosti a přivedli pak
k tím většímu pádu.

Jakožto řádný křesťan nemohu tuto
svou poslední vůli ukončiti jinak než
vyznáním, že věřím

na slavné vzkříšení a z mrtvých
vstání.“

Čím dál, tím hůř

H. B. Formule, kterými zapovídají
vojenští velitelové noviny, jsou již
den ode dne kratší -

špatné to znamení! Již se dělá
pramálo ceremonií při zakroucení
krku některého z orgánů

svobody tisku. Dne 3. prosince četli
jsme v Pražských vládních novinách
následující

lakonické ohlášení: „C. k. presidium
zemského vojenského velitelství

shledalo vycházející v

Praze od pana Dra. Makovičky
redigované noviny „Deutsche
Zeitung“ zapověditi a od dneška

tisknutí jejich na čas obleženosti
zakázati. V Praze 2. prosince 1850.“

Říká se obyčejně, že hrob všechny
nesrovnalosti vyrovná, nyní spuštěna
tedy byla brzy za

Unií také Deutsche Zeitung do
hrobu, a tento hrob politické svobody
vyrovná nepochybně

všechny rozepře mezi poctivými
Čechy a Němci. Tak tedy již stojí v
Praze „Constitutionelles

Blatt aus Böhmen“, orgán to pánů
Haasů sám na poli, to jest nyní
representant svobody tisku

v Praze. Večerní List proto zde ani
počítati nemůžeme, že po takovýchto
událostech jako

zákaz Unie a Deutsche Zeitungu
vycházení jeho vždy jen na vlase
visí, a poněvadž není (co se

nakladatelů a vlastníků jeho týče) v

rukou takových, na které bychom se
v každém pádu

spoléhati mohli, a poněvadž tedy
každou chvíli bud' zákaz jeho bud'
změnu tendence (ne ze

strany redakce, nýbrž ze strany
vydavatelů) očekávati musíme.

Tak tedy již jest tisk časopisový v
Praze skoro zas do starých kolejů
přiveden jak byl před r.

1848, formule „na čas obleženosti“
znamená jako ad graecas calendas to

již víme. Naše

ministerstvo zdá se dobře věděti, že
svobodný tisk nejmocnější pákou jest
konstituční

svobody, sice by s tak promyšlenou a
důslednou železnou rukou nesáhalo
na časopisy. Počet

samostatných časopisů v Rakousku
direkte a indirekte od vlády
neodvislých, dal by se již nyní

na prsty spočítati a den ode dne klesá
jeden po druhém do hrobu.

Každý se bude pamatovati, že dle ohlášení vládních novin brzy za sebou mají vyjít řád

divadelní, zákon o národní obraně a doplňky a vysvětlivky k zákonu o tisku. Divadelní řád již

vyšel, musíme tedy ještě před novým rokem očekávat též i ony vysvětlivky a doplňky. Jaké

budou, to nám již ukazuje zákon divadelní: my se nepřipravujeme na nic lepšího, než na

podloudní zpět uvedení censury (asi na ten způsob, že se budou muset časopisy o něco dříve

předkládati úřadům než vyjdou), pak na potřebné dovolení k vydávání časopisů. To se alespoň

dle nynějšího stavu věcí zdá býti celá naše naděje.

Celý směr nynější vlády není jiný, než zavést místo pevných zákonních norem všude jen

libovolnost - směr to absolustický.

Jest tedy nepochybné, že v nynějších
okolnostech ministerstvo nenajde
žádných mocných

překážek na cestě k uvedení úplné
libovlády menším neb větším
konstitučním rouchem

zahalené: ale jiná otázka jest, jak
dlouho vydrží tento stav věcí pro
budoucnost. Každý

nepředpojatý vidí zřejmě před sebou,
že naše vláda buď upřímně
konstitučních zásad se držeti

aneb poznenáhla do úplného

poručnictví sousední vlády ruské
padnouti musí, poněvadž při

tajném odporu všech svých národů
nebude moci časem svým jinak nežli
hrozbou intervence

ruské udržeti takovou libovolnost.
Ať si nynější vláda skrze své
služebné orgány nechá

každého konstitučně smýšlejícího za
radikalistu, za přepjatce, za
komunistu a Bůh ví za co

ještě vyhlásiti, neudusí tím přece

samostatné smýšlení většiny, které v Rakousku již dávno

rozhodnuto jest pro právní vládu, řídící se dle vyřknutého smýšlení sněmů a zastoupených

tam národů. Co docílí nynější vláda svým systemem, jest jediné tuhé spojení všech liberálních

v jednu kompaktní stranu, a všemi svými policejními mezemi nezabrání přece srdečnou

nechut' všech těch, kteří poznavše v sobě již důstojnost člověčí, nehodlají

se nechat řídit jako

nevolnické stado. Naše nynější vláda může na čas do spánku položit všechnu konstitučnost:

na vždy ale to nemůže provést již žádná moc světská.

At' si ale vláda se uchopí prostředků jakýchkoli, at' si nám zabrání direkte neb indirekte

svobodný tisk i s ostatními svobodami konstitučními: nemá přece nikdy tolik moci, aby nám

mohla zameziti další vyvinování
našich národních sil a skrze ně v
budoucnosti pevnou

vyhlídku na konečné vítězství zásad
rovnoprávnosti i svobody. Privátní
působení nemůže

nikdy žádná vláda zabrániti, a kdyby
jen každý z nás, který již dospěl k
povědomosti potřeb

našeho národu, který má pevnou vůli
opatřiti národům slovanským rovnou
důstojnost s

ostatními svobodnými národy,

kdyby, pravím, každý takový ve
svém oboru, ve svém okolí

přiřičoval se o rozšíření smýšlení
svého mezi ostatními, dojdeme brzy
na ta místa, kdežto i ve

355

veřejném životě nám nebudou moci
tato práva ubírat. Čím více nás tedy
obmezuje ve

veřejném životě vláda nepříznivá
našim zásadám, tím více povinnosti
má každý z nás v

privatním životě zásady naše
rozšiřovati a stranu naši získáním
jiných rozmnožovati. Jen

nikdy, a ať se vede sebe hůř, netratiti
naději v budoucnost, nikdy z
mrzutosti nad nynějšími

nehodami, neházeti vším a zanedbati
sám povinnost svou k budoucnosti.
Poučování lidu,

otvírání očí jeho, přivýkání ke čtení
atd., nenese sice hned veliké
následky do očí bijící: ale ve

skutečnosti jest to přece jen jediná

jistá a bezpečná cesta k budoucí
svobodě a rovnoprávnosti.

Pročež budiž každý, kdo již k
poznání přišel, učitelem těch, kteří
ještě v temnosti vězí a to

nám nikdy nemůže vláda zameziti.

Pozorovatel politický

H B. Uznalo se za dobré v jistých
českých vládních novinách (Víd.
Den.) vypočítati nám

všechny nehody, které by z toho pro
rakouské Slovary povstaly, kdyby

Prusko opanovalo

přednostensví ve spojeném
Německu: straší nás také zvláště že
prý by toto Německo sáhlo

pak mocnou rukou i po národech
slovanských, kteří někdy bývali
spojeni s říší německou

(rozuměj hlavně Čechy a Moravu) a
kdož prý bude moci odolati
sjednocené moci 40 milionů?

A jaký prý by Slovany očekával osud
pod dynastií nekatolickou? Hin! jak
krátkou mají paměť

takové vládní noviny! jaký byl náš osud od r. 1620 až do 1848 či jsme nebyli pod vládou

katolickou? Že naše nynější vláda právě naopak zas Němcům dělá vyhlídku, že opanují časem

celé Rakousko, jestli podají rakouské vládě přednostenství v Němcích, nám zas by mohli ještě

slibovat, že my opanujeme celé Německo!! Dobrá věc jest na dvou mlýnech mlíti - pokud

voda nevyschne! - Jak pozorujeme,
nechtí ani Němci ani Slované na tyto
sliby se mnoho

spoléhati.

- Chorvatským poštám povoleno prý
jest užívati chorvátsko německých
recepisů a též

úředních pečetí v obou jazycích. Co
tedy v Chorvatsku vláda za
spravedlivé uznává, neplatí to

samé i v Čechách i všude? Vidíme ty
rozmanité stupně rakouské
rovnoprávnosti!

Kardinal Wiseman, nově ustanovený
od papeže biskup Londýnský,
vypovězen jest od vlády

anglické ze země a sice na základě
starého zákona, který ovšem dle
zdravého smyslu

emancipací katolíků vyzdvižen jest,
formálně však arcí ještě mezi zákony
zapsán stojí. V

356

Angličanech způsobil poslední krok
papeže, že totiž Anglicko opět na

katolické diecése

rozdělil, veliké rozhořčení v lidu
anglickém proti katolíkům a to jest
vlastně příčina

vypovězení nového kardinála. Se
zásadami svobody nedá se tento krok
vlády anglické

nikterak srovnati, neboť násilím
nebojuje se proti žádné víře a jestli
zemská církev anglická

platně chce katolictví odporovati,
není k tomu jiné slušné cesty, než
aby se snažila lepší ovoce

nésti. Známo jest vůbec, že anglikánská církev, odtrhnouc se od římské, zachovala přece v

sobě všeliké neduhy hierarchické, které jsou posud u nás, ba že v mnohých ohledech

hierarchie anglická daleko předčila ve špatných vlastnostech římskou.

Proto se ozývají také

již v Anglicku hlasy o reformu této anglikánské církve.

- Ministerstvo práv nařídilo, aby

soudové v těch pádech, kde by
katolický kněz pro zločin neb

přestupek odsouzen byl, biskupu
vydali k nahlédnutí všechna acta.
Toto ustanovení náleží do

těch samých privilegií, dle kterých
všichni studenti jsou odvodu na
vojnu podrobeni, vyjmouc

studenty theologie (katolické snad
jenom); v právním státu ale pro
žádný stav, buď si on

takový nebo onaký, žádných
předností u ouřadů býti nesmí!

„Presse“ Brněnská o tom sice

praví, že prý by tím samým právem
cechmistři každého čestného cechu
mohli žádati vydání

akt, když by někdo z nich odsouzen
býti měl a dle spravedlivé zásady, že
musí býti před

soudem občan jako občan, má
pravdu. My však s ohledem na
výmluvu, kterou by vládní

strana tuto uvést mohla, že totiž
biskupovi na znání kněží svých

záležitosti musí atd., tážeme se

zase: Proč pak tedy to samé
privilegium neudělujete ostatním
rovněoprávněným věrám? Tím

jediná slušná výmluva vyvrácena
jest, a patrně již, z jakých vlastně
ohledů se katolickým

pánům biskupům jedno privilegium
po druhém uděluje.

- Starý revisorní úřad na knihy ve
Vídni již jest uveden tak do života
jako před r. 1848. Baliky

z ciziny a z Uher!!! (jednota říše)
zaslaných kněh prohlížejí se nyní tak
přísně jako dříve. Tak

se k nám navrací jedna vlašťovka po
druhé.

- Italským časopisům zapovězeno
jest psáti o tak zvané dobrovolné
(nucené) půjčce ve

Vlaších a ve Vídeňské obleženosti
zapovězeny jsou nyní troje noviny
sardinské „Opinione“,

„Concordia“ a „Corriere mercantile“,
které již byly v Lombardsko-

Benátsku zapovězeny,

Nulla dies sine linea!

- O podivném poměru vlády
rakouské s pruskou svědčí nám také
následující okolnost. Král

pruský daroval Praze skrze
obchodnický dům Zdekauerský na
pomník maršála Radeckého

1000 zl. stř. Hned druhého dne na to
byla tato zpráva v Reichszeitungu
Vídeňském tištěna,

kamžto buď telegrafována neb
zvláště vezena býti musila. Pokoje
milovná forma, ve které

naše vládní noviny tuto zprávu
podaly, svědčí nám s ostatními
okolnostmi pro to, že si vlastně

ani pruská ani rakouská vláda vojny
nepřeje, nýbrž že jenom jedna
druhou vojenskými

přípravami zastrašiti chce, aby
ustoupila a druhé přednost
ponechala. Nyní ale s vyhrůžkami

již přišly obě tak daleko, že bez

vojny jedna neb druhá jenom s
velikou hanbou ustoupiti

musí.

- Že představení obcí ve Štyrsku na
způsob náš v r. 1849 podali (ovšem
ne tak četné) žádosti o

svolání svého zemského sněmu k
vládě, jest čtenářstvu našemu již
známo. Vládní noviny

odbývají je zase tím vtipem, kterého
užili při Praze, že prý totiž
představenstvo obce nemá

práva zastupovati obec ve vyšších politických záležitostech. Této ovšem marné, ale přece již

předvídané výčitce vyhnuli se ale ve Štyrsku tím, že představení nepodepsali žádost ve jménu

obce, nýbrž jen ve svém jménu. - Nyní se jedná o podobnou žádost v Korutanech. Avšak nač

tyto žádosti? Vláda beztoho sama velmi dobře ví, že si všude přejí zemské sněmy a přece se

vymlouvá brzy na to, brzy na ono.

Jednu z hlavních výmluv podobných,
totíž nebezpečí

vojny, pokazilo jí nyní nejlépe
Prusko, které právě proto povolalo
svůj říšský sněm, že vojna

hrozí. Neboť konstituční vláda má
právě v nejdůležitějších věcech
mínění národu skrze sněm

hledět vyzvědět a dle něho se pak
řídit.

- V dobách důležitých vyskytuje se
právě nejvíce nepravdivých zpráv.

Do tohoto druhu zdají

se náležitě zprávy o útěku Košuta z
Kiutahie, pak o otrávení sultana
tureckeho, kterážto

poslední rozšířena jest od vládních
novin Záhřebských.

- V ministerstvech našich jest opět
připraveno neb připravuje se několik
nových důležitých

(kýž bychom také říci mohli:
dobrých!) zákonů a sice zákon
divadelní neb jinými slovy

divadelní censura, ku kterému účelu
bude prý politickému úřadu,
rozhodujícímu strany

připuštění jednotlivých kusů,
připojena rada znalců - šetrněji
řečeno místo: censorů! Zároveň

mají vyjít také známé vysvětlivky a
doplňky tiskového zákona, po
kterých se asi naše tištěné

spisy tak jako paseky vysvětlí a
trampoty redaktorů až po kraj doplní.
Pak bude následovat

zákon o národní obraně, který má

jméno své odtud, že pečuje o to, aby
se národ brániti

nemohl. Zákon o manželství jest také
prý hotov a civilní sňatek z něho
vyloučen, poněvadž v

naší ústavě od 4 března úplná
svoboda víry pojištěna a tudy možno
jest, že by některý občan k

nějaké jiné víře, nežli posud v
Rakousích zavedeny jsou, se
přiznaval, jest otázka, jakým

způsobem pak takový do stavu

manželského vstoupiti může?

358

- Nedávno vyšel a údům Matice české se rozdá nový díl Dějin národu českého od p.

Palackého a sice díl nejdůležitější, obsahující v sobě děje české za času nejslavnějších mužů

našich Husa a Žižky. Pan Palacký omlouvá se ve předmluvě, proč tento díl vydal napřed

český, kdežto dříve co historiograf

od stavův českých ustanovený
vydával z nařízení jejich

dějepis náš v jazyku německém. Pan
P. praví, že uznaná, chvála Bohu!
rovnoprávnost

nedopouští mu na újmu svého rodu
dávati přednost jinému, a že kromě
toho hanou, jakou

nasypalo naň skoro celé německé
spisovatelstvo od r. 1848, pozbyl
práva býti spisovatelem

německým. - Jakož napřed věděti
možná bylo, vyjely sobě zase

časopisy německé za touto

příčinou proti p Palackému a
jmenovitě Brněnská Presse, která
vedle svého politického

liberalismu příliš zřejmě jeví svou
centralisticko-německou tendenci,
zvláště horlivě káže

proti němu. Obyčejná, proti nám
všem již upotřebovaná výčitka, že
dráždíme Čechy proti

Němcům, opakuje se zde - rozumí se
- zase, kromě toho praví Presse: „že

prý p. Palacký

všechno neštěstí, které Čechy
potkalo, s neukrotitelnou záští
připisuje Němcům (veliká

otázka, jestli by to jaká mýlka byla!)
že prý již po mnoha let p. Palacký
káže křížácké tažení

proti Němcům, (že o tom arcí posud
nikdo z nás nic neslyšel, že ale
Němci již několikrát proti

nám Čechům skutečně křížácké
tažení učinili a dle rozkazu papeže
římského a císaře

německého nás jako zvěř vyhubiti
chtěli, to je každému dítěti
povědomo) a že prý p. Palacký

ze všech nyní žijících Slovanů
nejvíce Němce nenávidí.“ Nu, to
přece jest jisto, že p. Palacký

ani stý díl nenapsal, co oni proti
němu, a vůbec proti každému, kdo
jejich služebníkem býti

nechce.

- Znameníitou taktiku můžeme nyní
pozorovat od dynastie pruské. Již

dávno se pozorovalo, že

obyčejně o následovníku trůnu jdou pověsti, že on zcela jinak smýšlí než panující mocnár: jest

to assekurace pro možné pády. V Prusích tedy, jak známo, jest národ pro vojnu a král proti

vojně; za to ale následník jeho Princ Pruský tak starostlivě nechává rozšiřovati pověst' o své

chuti k vojně s Rakouskem, že i vytištěno bylo jedno psaní jeho paní manželky tohoto smyslu

v Koln. Zeitg. Kdo zná etiku dvorní, nemůže jistě myslit, že něco podobného dít by se

mohlo bez vědomí a bez vůle jak krále tak i prince pruského.

- Text zvláštního prozatímního zákona, kterým se zakazuje novinám podávat zprávy o

postupech etc. vojska v našich zemích, jest následující:

1. Všeliké podávání zpráv ve veřejných listech (novinách,

časopísech) a jiných tištěných
písmech o pohybování vojsk v
Našich státech, o jejich síle a
místech, kde jsou rozpostaveny,
o přepravě (převážení neb přenášení)
potřeb vojenských a o místech kde se
schovávají a

359

vůbec všeliké podobné předávání
zpráv, z kterých by se poznati mohl
plán i záměr operací

vojenských, jest až do dalšího

ustanovení naprosto zakázáno. Z tohoto zákazu vyjaty jsou jen

ty zprávy, které se úředními zemskými novinami podávají u veřejnost.

2. Každé přestoupení této záповědi budiž od soudního úřadu, který o přestupkách vůbec

rozhoduje, potrestáno peněžitou pokutou až na pět set zlatých.

3. Dopustí-li se které noviny po druhé toho přestupku, budiž od politického úřadu, nezávisle

od stihání soudového, zapovězeno
další vycházení těch novin na čas,
pokud trvají ty

okolnosti, které jsou původem
nynějšího zákazu.

Tento zákon, který ovšem zachovati
musíme, nese již na sobě patrné
známky, že není vhodný

k tomu účelu, ku kterému by se
vydán býti zdál. Nepřítel zajisté
kdyby k vojně přišlo, nemá

zapotřebí z našioh novin se dovídati,

kde naše vojska stojí: ont' se jistě
postará o jiné a jistější

prameny. To by byl asi tak poslední
generál, který by se ve svých
operacích řídil dle

novinařských zpráv a na ně se
spoléhal! My redaktoři víme nejlépe,
jak často i při nejlepší

vůli v novinách nepravdivostem
uvarovati se nelze, poněvadž při
rychlosti nelze se vždy o

pravdivosti každé pověsti
přesvědčiti. Největší část zpráv do

novin přichází z hlavních měst a

kolik tam vždy koluje falešných zpráv! A dle toho by chtěl nějaký rozumný generál řídit své

operace, nemluvic ani o tom, že by se naschvál k jeho zmýlení nepravdivé zprávy u nás do

novin dáti mohly. Při počínání každé vojny jest hlavní pravidlo, nedělati si o nepříteli příliš

špatné mínění, nýbrž opatrnost velí představovati si ho raději

moudřejšího a mocnějšího než

skutečně jest. Zdá se tedy, že naše vláda dle tohoto pravidla se nezachovala, vydavši takové

nařízení. Aneb snad má toto nařízení nějaký jiný, zde výslovně nevyřknutý účel?

- Král Neapolitánský vede nyní křížovou válku s celou literaturou. Krom všech knih

obsažených mezi zapovězenými v papežském Index. libror. prohibit., kde se již beztoho málo

vynechá, zapověděla ještě slavná
censura J. M. K. v království
neapolitánském čtení ku př.

Humboldtova Kosmosa, Goethova
Fausta, Schillerových Loupežníků a
Tella, Shakespeara,

Moliera, Lamartinovy Girondisty,
Victora Hugo, G. Sanda, Thiersa,
Dumasa, Heerenovy

Ideen, Sismondi hospod. pol. všelike
filosofické spisy a ze starých klasiků
Ovida, Luciana,

Lucrece, Sofoklésa, Suetona atd. To
je pravý muž, ten král
Neapolitánský: v jedné věci ale
chybil přece - měl všechny knihy
zapovědít, sic mu to přece nebude
nic platno!

360

Za příčinou, že se vláda odřekla
nedávno Oesterr. Correspondenta
osvědčuje se jeho sestřička

Oesterr. Correspondence, že prý ona
jest zcela jiný časopis a nestojí v
žadném vnitřním

spojení s tímto nešťastným
Correspondentem, aby se tedy
zvláště nikdo nemýlil a nemyslil, že
ona to jest, které se vláda tak
nelítostně odřekla! Tak jest tento
svět, když má někdo neštěstí,
ani nejbližší přátelé se nad ním
neslitují!

- Presse podává - nevíme na jakém
základě -zprávu, že prý jest
vyšetřování Pražských, tak
nazvaných májových zatčenců, již

ukončeno a že akta jeho již leží u
Vídeňského vojenského

appelačního soudu. Asi prý dvacet z
nich jest pro velezrádu, šest pro
pokus její na více let do

žaláře odsouzeno. - Tato zpráva tím
tratí víry hodnost, že nedávno vyšlo
ještě vyzvání od

téhož soudu Pražského ke třem
osobám, aby se v 60ti dnech k němu
dostavily pod vyhrůžkou

odsouzení v nepřítomnosti. Avšak se
již tolik nabájilo o těchto vězňech, že

těžko něčemu

uvěřiti. - Při této příležitosti
ohražujeme se proti jisté plané
výčitce Víd. Den., že prý jsme v

máji r. 1849 se docela jinak o těchto
vězních vyslovovali než nyní. Co
jsme tenkrát v Nár.

Nov. psali, může si každý přečísti,
vytýkali jsme nesmyslnost těm, kteří
vládě podali vítanou

záminku dáti Prahu do obležení, nač
se již beztoho dávno páslo. Tak jsme

mohli psáti a přece

můžeme se zatčených ujímati,
můžeme říci, že nás srdce bolí při
upomínce na to, že rakouský

konstituční občan buď si jakéhokoli
politického mínění a třeba naš
protivník, že pravím,

rakouský konstituční občan, může
býti od počátku máje 1849 až do
konce listopadu 1850 v

tajném politickém vyšetřování u
nenáležitého soudu! Tu se jedná o
věc, o princip a přestávají

všeliké strany!

.- Cár ruský udělil Rumunům v rakouském Sedmihradsku mnoho řádů a vyznamenání za boj

proti Maďarům. Car ruský nečiní nic bez příčiny!

- Pražský Večer. List pustil se Bůh ví z jaké potřeby a příčiny do české spisovatelky paní

Zapové pro článek její o Huculech uveřejněný v Koledě, za to, že paní Zapová vytýká jisté

věci českým vesnícím, a jak Več.
List myslí, příliš nadsazuje Huculy
(Rusíny horáky).

Večerní List za to příliš nerytířsky
nazývá paní Zapovu: „tato ženština“
atd. Paní Zapová jest

rodilá Polka, provdaná za českého
spisovatele a osvědčila již několikrát
horlivost svou pro náš

národní pokrok tím, že se sama
česky psáti naučila, (což na sta tisíců
našich rozených

krajanek neumí) dokázala upřímnou

vůli k nám a takové paničce musí dle
všeho práva

dovoleno býti pohaněti nám to v naší
domácnosti, co se jí dle jejich
polských náhledů nelíbí.

My jako moudří mužové
vyslechneme co praví, a když to za
pravdu uznáme, poděkujeme jí

za radu, jestli to za pravdu uznati
nemůžeme, poděkujeme jí za dobré
mínění. Nikdy ale co

dobře vychovaní lidé nebudeme ji
takovým surovým způsobem tupiti,
aby se nezdálo, že tak

naduti jsme, že všechno české již za
dokonalé a za nejlepší považujeme. -
Tolik ve všem

přátelství.

Machiavellův: Panovník

H. B. Naše československá literatura
jest velmi chudá, ne proto, že
bychom měli málo kněh,

ale proto, že mezi našimi knihami

není náležitý výbor. Musíme se
vyznati, že by při stavu

nynějším naší literatury ještě nikdo u
nás bez známosti cizích jazyků jen
pouze v češtině a

pomoci česky psaných knih ke
znamenítejšímu vzdělání přijíti
nemohl. Nemluvíme zde o

knihách původních, nýbrž o kninách
vůbec i přeložených, a každý, kdo
zásobu našich kněh,

maje při tom známosti literatur
cizích, přehlíží, želeti toho musí že

se u nás až posud zcela bez

plánu a na zdař Bůh literatura
pěstovala. Co jest tu znamenitých
spisův u rozličných národů, z

kterých by se národ náš velice
vzdělati mohl, kdyby mu v českém
jazyku podány byly a posud

se nenašlo těch hlav, které by je byly
vyhledavše přeložily! Příčina toho
jsou dílem jistá

nechvalitebná marnost mnohých lépe
nadanějších spisovatelů, kteří za

větší čest si pokládají

prostřední spisy původně spisovati,
nežli cizí výborné překládati, tak že
se potom

překladaatelství uchopí jen
spisovatelé posledních schopností,
kterým zas obyčejně všechna

známost cizích literatur chybí, aby si
mohli dobré a důležité spisy k
překládání vybrati, dilem

však také to, že u nás se posud
neutvořil žádný spisovatelský spolek,
žádná spisovatelská

škola, jako to u jiných národů v
čilých dobách jejich literatury
pozorujeme, kterýžto literární

spolek by dle jistého p!ánu a pořádku
do známosti českého obecnstva
uváděl všelike výborné

spisy u jiných národů v rozmanitých
dobach sepsané.

Na myšlénky tyto přivedl mne
znamení a v literatuře posud zcela
nepovědomý spis,

kterýžto sepsal Italian Mikuláš

Machiavelli ve vlášském jazyku pod názvem : Panovník

(Principe). Machiavelli (vyslovuje se Makiaveli), znamenitý státník, žil mezi 1469 - 1527 a

věnoval tento svůj spis Lorencovi Mediči, knížeti Florentinskému. Tiskem vyšel teprva po

smrti spisovatele r. 1532. Jest jistě málo spisů na světě, které by tak veliký vliv měly na osudy

lidstva jako tento: kýž bychom arcí mohli říci, že vliv jeho byl dobrý!

Spis tento, jenž přivedl jméno
spisovatele svého k jisté smutné a
ošklivé znamenitosti, jest

poučení pro panovníka absolutního,
jakými prostředky by mohl své
neobmezené panování

nad lidem udržeti a rozmnožiti a
sepsán jest s jistou d'ábelskou
schopností, která bez ohledu

na dobré a zlé, na spravedlivost a na
zlosynství jenom se železnou

důsledností k dosažení

svého účele hledí a která ani
nejhanebnějších prostředků se neštítí,
jen když jimi úmysl svůj

provede. Může se říci, že po 300 let
sloužil již tento spis špatným a
nesvědomitým

panovníkům za pravidlo, podle
kterého hleděli svou neobmezenou
vůli nad lidstvem

provozovat. Proto uznal jsem za
prospěšné nejznamenitější místa
tohoto ne příliš obšírného

spisu zde v překladu věrném ve
známost uvést našemu obecenstvu,
aby poznalo všelikou

hnusnost absolutní vlády a naučilo si
tím více vážit vlády právní, vlády
konstituční, která

nám slíbena a zaručena jest. Budou
tu čtenářové zajisté slyšeti hanebná a
d'ábelská poučení a

ty, kteří znají historii posledních tří
století, činím na to pozorný, aby
čtouce rady a poučení,

které zde dával Machiavelli již před 300 lety panovníkům absolutním, vzpomínali si, jak

dalece kde bylo těchto rad a tohoto ponaučení použito od vlády a jak dalece snad ještě posud

některé vlády jich používají.

Knížka sama rozvržena jest na 26 kapitol a jest psána s takovou schopností, s takovou

zkušeností, které jen přáti jest, aby se jí bylo k nějakému poctivějšímu účelu použilo.

První velmi krátká kapitola jedná o rozličných způsobech vlády (které dělí Machiavelli jen na

republiky a na mocnářství) a pak o rozličných cestách, jimiž se k panování přijíti může.

Kap. 2. o dědičných panovnících též jest velmi krátká, radí se jim jen, aby žádných změn a

novot nikdy neuváděli, chtějí li se vždy na trůnu udržeti.

Kap. 3. nadepsaná „O smíšených

mocnářstvích“ jedná hlavně o tom,
jakými prostředky se má

udržeti panovník nově nabyté země a
jest zvláště důležitá, když povážíme
jak staré již ty rady

jsou. Pro nás jest zvláště důležitá ta
část této kapitoly, ve které radí
Machiavelli, jakými

prostředky se udržeti má panování v
nově nabyté zemi, jejíž to obyvatelé
jsou jiné národnosti.

První pravidlo jest, aby sám
panovník sídlo své přeložil do nově

dobyté země; druhé pravidlo

jest, usaditi v nově nabyté zemi kolonie svého lidu a sice na důležitějších místech. To prý jest

lepší než veliká vojenská posádka „Neboť - praví Machiavelli - bez výloh obsadí, a panovník

jen urazí ty, které vyhnal z jejich statků, aby učinili místo novým obyvatelům. Těch však vždy

jest jenom menšina. Tito uražení žijí rozstříkaně a jsou chudí, (když se jim

totiž statky již

odebrali) a proto nemohou škoditi
panovníkovi; ostatní ale upokojí se
brzy, aby se jim nestalo

363

jako oněm, kdyby se hnuli.

Znamenati sluší, že lidi buď k
pokojnosti po dobrém ukonejšiti

aneb zničiti musí. Neboť pro malé
křivdy se mstí, pro velké se mstíti
nemohou. Každá křivda

se tedy musí učiniti tak, aby se

pomsty obávati nemusilo. Velkou posádkou ale se všichni

rozhořčí, protože každý cítí obtíž ubytování a vydržování vojska.“

Kap. 4. jedná o tom, proč nově dobytá Dariusova říše po smrti Alexandra Velkého proti jeho

následovníkům neučinila povstání, a dokazuje, že říše zřízené na způsob turecké t. j. kde

nejsou dědičné důstojnosti, nýbrž všichni jsou jen jako služebníci mocnářovi, těžce jsou k

dobytí, za to ale tím lehčeji pak k
opanování, poněvadž celá říše,
zvyklá na neobmezené

panování, ani žádného rozdílu necítí
při změně panovníků. Za to ale říše,
ve kterých veliké

hodnosti jsou dědičné a kromě
nejvyššího panovníka ještě více jest
poloneodvislých alespoň

neobmezeně jemu poddaných pánů,
lehce se dobývají, protože snadno
jest některého

takového nespokojeného vasala na svou stranu dostatí a pomocí jeho do říše vniknouti, za to

ale jen velmi těžko jest dobyté panování v nich udržeti.

Kap. 5. Jak se má jednati s městy a knížectvími, které měly před dobytím svou vlastní ústavu.

Machiavelli udává tři prostředky, buď předně je dokonce zničit, buď v nich své sídlo postavit

aneb konečně ústavu jim nechat, s malou daní se spokojit a vládu v nich

svěřit více osobám.

Při této příležitosti praví Machiavelli, za jehožto časů byla právě Itálie rozdělena na množství

malých republik a knížectví a kdežto panoval ustavičný boj mezi republikou a absolutismem:

„Kdo opanuje nějaké (republikánské) město, které zvyklo jest ve svobodě žíti a nezničí je

docela, ten at' jen očekává, že sám od nich zničen bude. Neboť v

republikách jest více zášti,

více mstivosti a upomínka na starou svobodu nedá jim pokoje.“

Kap. 6. jedná o mocnářstvích nově dobytých zbraní a srdnatostí a znamenité jest, co praví zde

Machiavelli o zakladatelích nových říší pomocí nového náboženství aneb vůbec pomocí

nějakého nového systému.

Machiavelli dí: „Všichni ozbrojení prorokové zvítězili, všichni

neozbrojení přišli v nic a to za
příčinou vrtkavosti lidu, jenž se sice
dá snadno k něčemu

přemluvit, ale jen s tíží v tom setrvá.
Proto musí být plán tak zaveden,
aby, kdyby přestali

věřiti, mocí a násilou k tomu mohli
býti přidrženi.“

Kap. 7. jedná o mocnářstvích
nabytých cizí pomocí a štěstím a
neobsahuje pro nás mnoho

zajímavého, poněvadž se týká jen
současných okolností.

Kap. 8. O těch, kteří se skrze své zločiny stali panovníky. Již samo se rozumí, že jest až

ošklivo tuto kapitolu čísti, mezi jinými radí: „Znamenej, že kdo se panování násilně zmocniti

chce, všechny ukrutnosti najednou vykonati musí, aby se na ně mnoho nemyslilo a mnoho o

nich nemluvílo, a aby se tak těžce nenesli. Dobrodiní musí ale dělati

poznenáhla jedno za

druhým, aby lidé o nich ustavičně mluvili.“

Kap. 9. O panování od lidu samého
svěřeném, Machiavelli praví: takové
panování nedobývá

se pouze schopnostmi neb štěstím,
nýbrž jenom štěstnou a chytrou
šikovností. Přijde se k

tomu buď naklonností lidu neb
šlechty. Neboť v každé říši jsou
dvojího druhu snažení, totiž

lid nechce panování a utiskování
šlechty trpět, šlechta ale chce lid
opanovat a utiskovat. Ze

zápasu tohoto mohou tři věci
povstati, buď libovláda, buď
svoboda, buď bezuzdá

nezákonnost. Libovládu zavede buď
lid neb šlechta, podle toho, jaké k
tomu má která strana

příčiny. Neboť když šlechta vidí, že
nemůže lidu odporovat, hledí
jednomu ze sebe udělati

veliké jméno a učiniti jej

panovníkem, aby pod ochranou jeho
mohla lid utiskovat. Též tak i

lid, když vidí, že šlechtě nemůže
odolat, udělá některého vznešeného
panovníkem, aby chránil

lid proti šlechtě.

Koho šlechta učinila panovníkem,
tomu se jest tíž udržeti, než kdo od
lidu učiněn jest. Neboť

jsou okolo něho mnozí, kteří sebe za
stejné považují a s kterými nemůže
dle své vůle jednat a

jim poroučet. Ale kdo se stal
náklonností lidu vladařem, stojí sám
tak vysoko a jest s malými

výminkami samými lidmi obklopen,
kteří hotovi jsou poslouchati jej.
Kromě toho jest

nemožno zachovati se šlechtě bez
ublížení jiným, ovšem ale lidu, neboť
žádosti lidu jsou

mnohem spravedlivější a slušnější
než žádosti šlechty. Tato chce
utiskovat: lid ale jest již

spokojen, když jen sám utištěn není.

Kromě toho nemůže panovník před
nepříznivým lidem

se uhájiti, poněvadž jich jest příliš
mnoho: ovšem ale před šlechtou,
která není četná. Kdo se

stal skrze lid panovníkem, musí
hledět, aby mu lid zůstal nakloněn,
což snadno jest, poněvadž

spokojen jest, jen když se neutiskuje.
Kdo se ale proti vůli lidu skrze
šlechtu panovníkem stal,

musí především hledět lid si získati,

což velmi lehké jest, jen když lid do ochrany vezme. A

poněvadž lidé dobrodincovi, od něhož jen zlé očekávali, tím vděčnější jsou: bude mu lid ještě

více podroben, než kdyby si jej sám byl vyvolil. Ať mi nikdo nenamítá staré přísloví: že kdo

se na lid spolehá, na písku staví. To jest jen tenkrát pravda, když některý občan lid proti

útiskům vlády neb jiných nepřátel do zbrani volá. Panovník ale, který umí

poroučet a srdnatý

jest, at' jen v neštěstí neupouští a jistě lid při něm setrvá.“!!

Kap. 10. učí posuzovat moc jednotlivých mocnářství.

365

Kap. 11. jedná o duchovních panovnících (papež, suvrénní biskupi) a jest velmi chatrná.

Kap. 12. 13. O rozličných způsobech vojska a o kondotěřích (najatých).

„Hlavní moc všech

států jest dobré zákonnictví a silné vojsko.“

Kap. 14. Kterak se má panovník zachovati strany vojska a tuto kapitolu počíná Machiavelli

takto: „Panovník nemá na nic jiného dbáti, na nic jiného mysliti, ničím jiným se obírat nežli

vojskem a jeho zřízením: nebot' to jest jediná vlastní věc toho, kdo poroučeti chce.“

„Nerozumné jest očekávati, aby ozbrojený poslouchal neozbrojeného

a aby neozbrojený jist

byl mezi svými ozbrojenými
služebníky.“ „Své mužstvo musí
panovník vždy v pořádku a v

cvičení držeti, kromě toho tělo své
honbou tužiti.“ Že tato rada až
podnes se zachovává,

vidíme všichni.

Kap. 15. Čím si lidé a zvláště
panovníci chválu neb hanu způsobí.
Machiavelli praví: „Kdo by

vždy jen morálně a dobře jednati

chtěl, musí zahynouti mezi takovými, kteří se toho nedrží.

Proto musí panovník, chce-li se udržeti, také vědět, kdy příležitostně něco zlého učiniti má, a

činiti neb nechati to, jak potřeba káže.

Kap. 16 Štědrost a lakomství. Snad bude dost k poznání obsahu této kapitoly, když uvedeme

jenom následující slova: „Cizí jmění rozmrhat, to nedělá špatné jméno, nýbrž naopak. Jenom

rozmrhání vlastního jmění škodí.“

Kap. 17. O ukrutnosti a dobrotě a je-li lépe, aby lidé panovníka milovali aneb se ho báli:

„Panovník nesmí se báti platit za ukrutného, chce-li zachovati poddané v poslušnosti a v

jednotě. Neboť se všeobecně o lidech říci může, že jsou nevděční, nestálí, podvodní, bázliví v

nebezpečenství a žádostiví zisku: pokavád jim dobře činíš, jsou ti zcela

oddáni, chtějí za tebe

dáti krev a statek a život obětovat,
jest-li jest nebezpečí ještě daleko;
přijde-li ale

nebezpečenství blíže, opustí tě Lidé
si z toho méně dělají uraziti toho,
kdo dobrotiv jest, než

toho, koho se bojí: neboť náklonnost
lidu spočívá na vděčnosti, která dle
špatnosti lidské

pomine, když by při tom vlastní zisk
utrpěl; ale strach před trestem trvá
vždycky.“

Kap. 18. Jak dalece panovník sliby své držeti musí. Tato kapitola jest nejdůležitější ze všech a

zasluhuje pilného uvážení. „Každý ví - počíná Machiavelli - jak chvalitebné jest, když

panovník slovo své drží a poctivý jest, beze všelikého úskoku. Přece však vidíme ze

zkušenosti, že právě ti panovníci, kteří si z poctivosti a držení slova pranic nedělali a úskokem

lidi podejítí uměli, nejvíce provedli a
konečně přemohli ty, kteří se ve
všem poctivě zachovali.

366

Vězmež tedy, že jest dvojí způsob
boje: jeden dle zákonů a druhý
násilím - první jest lidský,

druhý zvířecí. Často však první
nepostačuje a musí se druhého
použiti. Panovník tedy musí se

i co člověk i co dravé zvíře chovati.
Pročež musí brzy býti lvem brzy
liškou: neboť lev neujde

síti a liška zase se neubrání vlkům.
Liščiny jest tedy zapotřebí k poznání
osidel a lviny k

zahnání vlků. Opatrný panovník
nesmí tedy a nemůže slovo své
držeti, kdyby držení jeho

proti jemu samému se obrátilo, aneb
když příčiny, pro které slovo dal, již
přestaly. Kdyby byli

všichni lidé hodní, nestála by tato
rada za mnoho. Poněvadž ale za
mnoho nestojí a slovo své

tobě nedrží, nemusíš jim tedy také držeti; a panovníkovi nikdy nemůže chybiti záminka

nějaká, proč své slovo nedrží. Avšak zapotřebí jest rozuměti tomu, kterak se to zabarví a musí

míti umění ukrývati se přetvařovati. Lidé jsou tak sprostní a tak závislí od mženi, že každý,

kdo je ošiditi chce, vždy najde dosti takových, kteří mu věří. Jediný příklad uvedu. Papež

Alexandr VI. nic jiného

neprovozoval než šizení a na nic jiného nemyslí a přece vždy našel

lidi, kteří se mu dali ošidit. Panovník tedy nemusí mít žádné cnosti, ale jenom dělati se,

jakoby je měl. Osměluji se říci, že jest velmi škodlivé býti vždy poctivým: ale zdáti se

pobožným, věrným, lidským, bohabojným a poctivým jest vždy užitečné. Panovník a zvláště

nový panovník nesmí se vždy řídit

dle toho, co jiní lidé za dobré
uznávají: on musí často, aby

se udržel, věrnost, poctivost, lásku k
blížnímu a náboženství zanedbati.
Musí tedy míti srdce

schopné stavěti se tak jak toho právě
vítr a měnivé okolnosti žádají a
nesmí sice rovnou cestu

vždy opustiti, když k tomu příležitost
je, ovšem ale na křivou cestu vždy se
dāti, když toho

jest zapotřebí. Každý panovník se
tedy musí varovati, aby nikdy

nevyšlo z úst jeho slovo,

které by nebylo naplněno
následujícími cnostmi: citlivostí,
věrností, lidskostí, poctivostí,

nábožností. Nejpotřebnější ale jest
zdáti se pobožným, neboť lidé soudí
v celku více dle očí

nežli dle citu. Oči má každý
otevřené: málo jich ale má schopný
cit. Každý vidí, co se býti

zdáš: málo jich ale pozoruje, jaký jsi
skutečně a tito se ještě zřídka

opováhá opírat se proti

mínění sprostého lidu, kterému vždy
lesk veliké důstojnosti zaslepuje oči
až k podivení. Při

jednání lidí a zvláště panovníků,
kteří žádný soud nad sebou nemají,
hledí se vždy jenom na

účel. At' tedy jenom panovník život
svůj a moc si pojistí: prostředky k
tomu budou se vždy

považovat za čestné a každý je
pochválí, neboť obyčejný lid hledí
vždy jen na zevnějšek a

drží s tím, kdo vyhraje. Celý svět jest
naplněn luzou a těch několik
moudrých přijde jen ke

slovu, když oněm, nemajícím v sobě
žádné síly, schází podpora. Mnohý
panovník naší doby,

jehož jest nejlépe nejmenovat, (zdá
se však, že myslil Ferdinanda
Arragonského), nemluví o

ničem než o pokoji a o věrnosti, a byl
by přec byl přišel o svou moc a
důstojnost, kdyby se dle

řeči svých byl zachoval.“

367

Z této ošklivé kapitoly, kterou jsme skoro celou přeložili, pozná čtenář nejlépe, jak

nebezpečný jest zemi a národu neobmezený panovník, který se dle této rady Machiavelské

řídí a vidíme skutečně z historie, že našel dosti poslušných učedníků!! Proto také jest tak

výborná pravá ústavní vláda, kde

mocnář bez odpovědného ministra a
tento zas bez vůle

sněmu a národu nic důležitého učiniti
nemůže, a při které všechny tyto
zlopověstné rady

marné jsou.

Kap. 19. Opovržení a nenávisti má se
vystříhati (panovník). Tu radí
Machiavelli, aby

panovníci jmění a žen poddaných se
nedotýkali. „Pokavád se nedotkneme
- praví - jmění a cti

poddaných, jsou zticha a jenom se
ctižádostí několika jest co bojovati,
kteří se mohou

všelikým způsobem na uzdě držeti.
Do opovržení padne panovník, který
se považuje za

vrtkavého, lehkomyslného,
zženštilého, malomyslného a
nerozhodného; toho se musí jako

úskalí varovati panovník a snažiti se,
aby ve svém jednání ukazoval jistou
velikost, srdnatost,

vážnost a sílu. Ve všelikém jednání s

poddanými musí o sobě hledět
vzbuditi myšlénku, že

jeho rozhodnutí jsou neodvolatelná a
v takové vážnosti se držeti, aby se
nikdo neopovážil

podváděti jej.“

„Nejsilnější moc proti spiknutí -
praví Machiavelli - jest varovati se
všeobecné nenávisti a

opovržení lidu.“ Dále radí: aby
panovník všelike nepříjemné věci od
jiných provésti nechal a

jen milosti sobě sám zanechal.“

„Znamenati sluší, že se nenávist tak
dobrými skutky vzbuditi

může jako zlými. Panovník tedy,
jenž se na trůnu udržeti chce, nesmí
často, jak již

podotknuto, dobře jednat; neboť
když většina jeho lidu neb vojska
aneb šlechta, kterých

potřebuje k udržení svému, zkažení
jsou, musí se řídit dle jejich smyslu
aneb upokojiti je, k

čemu se často poctivost nehodí.“

Kap. 20. (jedná o pevnostech atd.)

„Když panovník novou zem nabude,
která se s jeho starými

zeměmi spojití má, zapotřebí jest
tuto provincii odzbrojit, s
výminkami jen těch, kteří se při

dobývání na jeho stranu dali. A také
ty jest radno časem svým a při dobré
příležitosti oslabiti

a tak si to zařídit, aby všichni vojáci
byli jen ze starých zemí.

Kap. 21. Jak se má panovník

zachovati, aby si zjednal velkou slávu. Hlavní smysl celé té kap.

jest asi, aby panovník nějakými neobyčejnými skutky, o kterých se hodně mluví, obracel na se

pozornost, aby nezůstával nikdy neutrálním, ku konci ale nachází se skutečně převýborná

rada. „On musí poddané své povzbuzovat, aby se jak náleží ve svých živnostech přičinili bud’

si to v obchodu, v orbě nebo v jiném řemesle; aby se nemuseli obávat, že

neužijí ovoce své

368

příčinlivosti, aby nezanedbávali
usedlosti své z bázně, že o ně
přijdou, aby nenechali obchodů

pro veliké daně. Musí ukazovati
vážnost a náklonnost k znamenitým
schopnostem“ atd. Zde

vidíme, že naši nynější páni ministři,
kteří jistě tento spis Machiavellův
dobře znají, velmi

špatně si pamatovali tuto dobrou

radu strany jistoty obchodů atd.:
zajisté u nás nyní pro

nesmírnou nejistotu peněžitých
záležitostí všechny skoro obchody
hynouti musí!

Kap. 22. O ministřích. Machiavelli
dělí zde duchy lidské na tři druhy:
První, jenž všemu sám

od sebe rozumí, druhý, jenž rozumí,
když mu jiní věc vysvětlí a třetí,
když nerozumí nic ani

sám od sebe ani pomocí jiných.
Panovník má alespoň náležitě dle

rozumu svého do druhé této

třídy, aby totiž mohl posouditi jestli jeho služebníci a ministři dobře vládnou a jeho nešidí.

Kap. 23. Pochlebníků se varuj! Tuto dává M. velmi chytrou radu panovníkům: „Neníť jiného

prostředku proti pochlebenství, nežli ukázati, že se nám pravda říci může bez urážky: kdyby ti

ale zas každý pravdu říci směl, bylo by to proti slušné úctě. Chytrý

panovník musí se tedy jiné

cesty uchopiti; ať si vybere rozumné
lidi a dovolí jim pravdu mluvit ale
jen o věcech, na které

se jich zeptá: musí se jich ale na
všechno ptáti, jejich mínění vyslyšeti
a pak se sám na něčem

ustanoviti. S těmito rádci musí ale
tak zacházet, aby každý věděl, že jest
tím váženější, čím

upřímněji mluví. Kromě těch ale na
žádného nic dáti nesmí. Jest ostatně
jistá věc, že panovník

nemající žádný rozum, také nemůže přijmout dobrou radu, vyjmouc ten náhodný pád, kdyby

jím samotným vládnul zcela nějaký rozumný muž.“

Kap. 24. jedná o tom, kterak panovníci v Itálii přišli o vládu svou.

Kap. 25. Jak mnoho vlivu má štěstí (náhoda) na osudy lidské a kterak se proti tomu jednati

může. Machiavelli vychází zde od té zásady, že obyčejně asi polovička

osudu člověka záleží

od vlastního jeho přičinění, druhá polovička od náhody.

Kap. 26. s nadpisem: Provolání strany osvobození Italie od panování cizinců, ukazuje nejen

veliké schopnosti Machiavellovy v řečnictví, nýbrž také velikou zášť jeho proti cizincům a

lásku k vlasti své Italii.

Takový tedy jest obsah spisku nevelikého, který však po 300 let již

znameníteho hluku

způsobil ve světě. O pravém účeli, který měl spisovatel, panují až posud mnohé hádky a platí

až posud rozličná mínění. Někteří myslí, že Machiavelli co horlivý republikán a nepřítel všech

panovníků nese-psal svého „Panovníka“ co radu, dle které by se řídití měl, nýbrž jen co popis

způsobů, dle kterých se panovníci obyčejně řídí, aby tak uvedl monarchickou vládu do

ošklivosti. Jini zase myslí, že jen z lásky k Italii a z nenávisti k cizincům sepsaí svůj spis

Machiavelli, vida na této cestě jedinou možnost, aby se Italie rozdrobená na množství malých

republik a knížectví spojila celá a tudy teprva se od panování cizinců vysvoboditi mohla.

Poněvadž tedy myslil, že nejinak nežli skrze silnou absolutní vládu

možno jest toto spojení

celé Italie provésti, že sepsal pro nadějného pána z rodiny znamenité Medici tuto svou radu.

Jiní dokonce myslí, že Machiavelli jen pouze z pochlebenství k dotčenému knížeti z rodu

Medici tento spis sepsal, aby pak skrze toho došel k vysokým důstojnostem a tohoto

posledního náhledu zdáli se býti i krajané Machiavellovi, Florentinští, kteří osvobodivše se

šťastnou revolucí a zarazivše zase na
čas svobodnou republiku,
Machiavella na vzdor všemu

usilování a při všech jeho
nesmírných schopnostech a
zkušenostech přece do žádného
úřadu v

nové republice přijmouti nechtěli,
majíce jej v ošklivosti co známého
spisovatele této knihy.

Pozorovatel politický

I.

H. B. Největší nejistota všeho a hlavně práva nemůže jinak než zhoubně působiti na veškerý

život. Není toho ducha, který by nyní jen na několik dní budoucnost předvídati mohl. Že

především stav náš jakožto časopisu slovanského tím trapnější jest v této nejistotě, kdežto ani

na den nejsme jisti násilí vojenského, při ustavičných pověstech o prohlášení obleženosti na

celé Čechy a na Moravu, tot'
nahlídne každý. Ale staň se cokoli,
doufáme, že naše

obecenstvo, majíc již po kolik let a v
nejrozmanitějších osudech jistých
důkazů nejen z našich

slov, nýbrž i z činů, tolik důvěry k
nám zachová, že v každých
okolnostech zachováme se jak

jen možno bude věrně svým
zasadám. Co se materialní stránky
týče, může býti obecenstvo

ubezpečeno, že pakli by běh našeho časopisu udalostmi v naší moci nepostavenými přetržen

byl, všelikých možných prostředků se uchopíme k uspokojení svých předplatitelů. Uznáváme

na každý pád nevyhnutelnost, aby již co nejdříve zase vycházely nějaké větší každodenní

noviny našeho směru a vynaložíme všechno, abychom jejich brzké vycházení ve spojení s

přáteli svými způsobili. Slovan v

tomto pádu bude vycházeti dále,
avšak co populární laciný

týdenník. Než člověk míní a pán Bůh
mění.

370

- Ažio vystoupilo 26. listopadu
(1850) na burse Vídeňské až přes 50
na stříbro, to jest stříbrný

dvacetník platil víc než 30 kr. stř. v
papírech a že pětka banknotová
platila asi 3 zl. v pravém

stříbře. Na to dne 27. nepodána jest

nikde zpráva o stříbře, na burse byla vládní dohlídka a

Ost-Deutsche-Post praví obaleně ale dosti zřejmě, že vláda dělala ohromné přípravy na

snížení ažia. Když ale již před wojnou papírové peníze naše tak padají, což teprva až jestli

vojna opravdu nastane, k čemu se všechno chýlí?

- V státní tiskárně bylo prý opět několik dělníků zavřeno a soudí se z toho, že vyjdou brzy

proklamace nějaké. V
Reichszeitungu čteme nápadným
písmem vytištěnou zprávu, že p.

ministr Schwarzenberg odjel dne 27.
večer do Holomouce, aby se tam sjel
s pruským

ministrem Manteufflem. V
Drážďanech ale již stěhují
drahocennosti královské na pevnost

Königsteinskou, nepochybně ze
strachu před Prušáky. Praví se, že
Rusko slíbilo pomoc naší

vládě, ale zase naproti tomu anglická vláda vyslovila se zřejmě proti každému jiných

mocností pomáhání jedné neb druhé straně. Chování vlády francouzské jest prý nejpodivnější,

ant' se všem stranám co přítel staví.

Bavorsko a Hanoversko dávají nyní ve svých vládních novinách na srozuměnou, že by při

střední moci německé také sněm býti musil, který naše vláda jak známo míti nechce: my

nesoudíme z toho na nějakou
náchylnost těchto vlád k sněmům a
ke konstitučnosti vůbec,

nýbrž zdá se, že jenom národy své
upokojiti chtějí těšínskými jablky v
této rozhodné době,

nebot' vědí, že sobě všichni Němci
centrální říšský sněm míti přejí.

- V ústavě říšské oktrojované
dobrovolně od J. M. C. a podepsané
od nynějšího ministerstva

zní ů 118: „Přísaha vojska na ústavu

řiškou připojí se k přísaze
korouhevní.“ Dne 20.

listopadu ale vyšlo od p. Čoriče,
ministra vojenství, nařízení, že tato
přísaha na ústavu

vyloučena býti, a že stará přísaha
korouhevní beze všeliké zmínky o
ústavě zpět uvedena býti

má. Jak se jmenuje v obyčejném
životě takové jednání? Co pak
mohou všechny vládní noviny

vyřídit se vším svým roztrušováním
důvěry proti takovým činům? Mohou

nám ještě vyčítati,

že jen ze špatných ohledů děláme
opposici a že šíříme zlomyslně
nedůvěru proti vládě, která

upřímně smýšlí s konstitucí?

- Pan major Babarczy, známý
spisovatel protikonstitučního spisku,
opět již navrátil se do

starého úřadu v adjutantuře císařské
a bydlí zase v císařském hradu. K
tomu se nemusí ani

slova doložiti, aby každý rozuměl, co

to znamená.

371

- Nový zákon divadelní již vyšel,
okrášlen jménem p. Bacha! Jak se
časy mění! Byl by byl

mohl p. Bach jméno své r. 1848 neb
1849 podepsati na něco podobného
té instrukci k

divadelnímu řádu? V budoucím čísle
podáme úplný překlad tohoto také
pro venkovská

divadla důležitého zákonu; nyní jen

dodáme tolik, že Mettrnich nemohl jiný vydati.

- Ost-Deutsche Post praví za příčinou tohoto nového zákonu: „Německé divadlo jest důležitý

propagandista v Rakousích, když se seslabí a k dlouhochvílnosti odsoudí, hřeší se tím nejen

proti duchu nýbrž i proti politice!“ Ost-Deutsche Post jest přece upřímná, že nám aspoň tak

zřetelně poví své a vládní plány strany germanisace.

- Ve Vídni se nyní zřizuje v
místnostech říšského sněmu
adjutantura maršála Radeckého, jenž
prý bude jmenován
generalissimusem. Mezi rozličnými
odděleními této adjutantury jest i
jedno bureau: pro vojenský tisk.
Tomu arcí jest těžko rozuměti, neboť
jak známo, vojsko není
veliký pěstovatel literatury. Zdá se
tedy, že snad slovo vojenský
zbytečné jest a jenom pro tisk

vůbec to jest tisk od zákonu
„osvobozený“ a pod vojenskou vládu
postavený, se tu rozuměti

musí. Ti tedy, kteří si myslí, že
vojenské přípravy po usrozumění s
Pruskem zase přestanou,

zdají se býti ve velikém omylu. Ze
všeho se zdá, že všeobecná
evropejská vojna dá se sice na

čas odložit, ale nikoli zcela zameziti
a kdo ví, jak velikých věcí se ještě
my žitelé této doby

dočkáme. Rok 1852, kdežto volba

nového presidenta republiky
francouzské nastati má,

považuje se ne bez příčiny za
nejbližší příležitost k rozhodnému
boji mezi svobodou a

despotií v Evropě.

Kuranda a český stavovský výbor

H. B. Ost-Deutsche Post má v
posledním svém čísle dopis z Prahy
od nějakého až posud v ní

neobyčejného dopisovatele (alespoň
znamení jeho jest zcela nové),

kterýžto dopis zasluhuje v

úplné míře, abychom pozornost
našinců naň obrátili. Sloužit' zajisté k
úplnému přesvědčení,

že jistá strana a řekněme zrovna bez
obalu jistí Němci, nezhojitelní jsou
ve své slepé zášti

proti Slovanům a že jim žádný ani
nejšpatnější prostředek, žádná lež
dosti špinavá není, když

jim jenom poslouží k tomu, aby nám
uškoditi neb některého z našinců
hyzditi mohli. Dopis

tento jedná o posledním dílu dějepisu
p. Palackého a obsahuje doslovně
následující věci:

„Mezi dějepiscem Palackým a naším
(rozuměj: českým) stavovským
výborem povstala

372

nedávno rozepře, o které udati nelze,
kterak se skončí. Kdežto Palacký
předešlé díly svého

dějepisu v německé řeči sepsal, a po
německém vydání teprva český

překlad vydal, sestavil

nejnovější díl v češtině a způsobil jen
skrze třetí osobu, prof. Wenziga,
překlad německý.

Český original předložil stavům,
kteří převzali vydání jeho dějepisu na
útraty domestikalního

fondy a odvolal se při tom jednoduše
na německý překlad prof Wenziga.“
Nyní vypravuje p.

dopisovatel, že se prý ve stavovském
výboru ozvali nespokojení hlasové,
dílem proto, že p.

Palacký proti dosavadnímu zvyku
podal český original místo
německého, dílem pro to, že si

p. Palacký ani tu práci nevzal, aby
sám svůj spis do němčiny přeložil,
dílem pro to, že prý

překlad prof. Wenziga jest nad míru
špatný „až vlasy vzhůru vstávají“,
jak praví p.

dopisovatel. Až posud prý se
stavovský výbor na ničem neustavil
a další jednání o tom

odloženo jest. Nyní píše dále: Nějaký jistý důvod, kterým by p Palacký nucen býti mohl

německý original předložiti, nenachází se nikde v úmluvě mezi ním a stavy, kterou mu asi

před 20 lety sepsání českého dějepisu proti ustanovenému ročnímu platu odevzdáno bylo.

Poněvadž tenkrát ještě hádka jazyková nevypukla (!!!) a v tomto ohledu žilo se ještě v dobách

nevinnosti (rozuměj němectví),

nemyslilo se ani na to, aby strany
jazyku něco ustanoveno

bylo, ve kterém dějepis sepsán býti
má. Okolnost, že Palacký první díly
německy sepsal a je

stavům předložil, jest zřejmý důkaz,
že se němčina jakožto prostředek pro
vyšší duševní

vzdělanost v Čechách již sama sebou
rozuměla.“ Dopisovatel tedy myslí,
„že stavovský výbor

právo má nutiti p. Palackého k

předložení německého originalu k vydání od českých stavů,

načež by pak p. Palackému jen svobodno bylo, český překlad neb přepracování na vlastní

útraty vydati. Kdybychom prý se ale postavili na stanoviště rovnoprávnosti, utvořené roku

1848 a připsali jí pravo nazpět působiti na úmluvu mezi p. Palackým a českými stavy,

vyplývala by z toho pro něho jen povinnost dva originaly, německý a

český předložití. Jiná

otázka by ale byla, jestli by stavové
útraty obou vydání na sebe vzíti
povinni byli, což prý jest

velmi pochybné. Tolik ale jest na
každý pád jisto, že se stavové s
pouhým německým

překladem spokojiti nemusí.

Výnosnější v peněžitém ohledu pro
p. Palackého to ovšem jest,

nechat český spis od stavů vydati a
německý sám sobě podržeti. Ale

rozumí se, že peněžitý

zisk p. Palackého zde nemůže
rozhodovati.“

Zvláště tato poslední slova ukazují
nám nejpěkněji nevědomou slepou
zášť nějakého

Němčíka, který svou národní zášť
provozuje se zavázanýma očima.
Každý chlapec již skoro o

tom ví, že onen nový český díl
dějepisů pana Palackého již dávno
vyšel (nákladem

Tempského a pomocí Matice) a se
zdarma rozdává údům naši Matice,
ano co ještě

nejzáživnější jest, že i v samé Ost-
Deutsche-Post nedávno se do p.
Palackého dali pro jeho

373

předmluvu k tomuto českému dílu a
nyní vytýkají zase p. Palackému
jakoby tento český, již

od jiného vydaný díl byl předložil
stavům k vydání, aby sobě německý
překlad jakožto

výnosnější sám ponechat mohl.
Pravý stav věcí jest ale ten, že p.
Palacký odevzdal již po

vydání svého českého originalu
stavovskému výboru německý
překlad k vydání skrze výbor.

Ubohý p. dopisovatel jest svým
němectvím a čechožroutstvím tak
zaslepen a myslí, že snad

by Palackého český dějepis nějakého
dobrodince potřeboval, aby jej vydal
na svůj náklad!! a

žije tedy ještě se svou německou
fantasií v blažených dobách asi před
30 lety, kde již jistí

dobrodinci mysli, že naše stará
čeština od nich doražená jen v
chlivech a na pastvách se ještě

nějaký čas potáceti bude. Zatím jsme
ale po ten čas tak statečně k z
mrtvých vstání zvonili, že

již opět sedí ta naše milá mateřština
v uniformě u nejvyšších soudů a na
kathedrách nejvyšších

škol a nehodláme popustiti, až se zas

všude tam vrátí, odkud ji zrádně
vytlačili. Již dávno

pominuly ty časy, kde by dobrý
český spis žebrati musel o vydání a
ubezpečujeme p.

dopisovatele, že by vydání českého
dějepisů Palackého jmenovitě na
dlouhý čas zaopatřiti

mohlo několik literárních nádenníků,
kteří v Lipsku hlady umírají.

Co se při této věci našeho
stavovského výboru týče, věříme

ovšem, že to, co zde onen

dopisovatel o něm praví, pravda jest.
Vždyť ještě vime z nejnovějších časů
o tom, s jakou

ochotou se přičiníval tento výbor,
aby p. Pinkasa a Trojana, kteří byli
zastupitelé čtvrtého

stavu, vytlačili z výboru a dostali
místo nich opět dva stejně smýšlející,
jakou jsou nyníjší

vyvolenci městské rady p. Walther a
Worovka, oba Němci. Nynější
stavovský výbor (aby

každý o tom věděl, kdo vlastně jest
nyní zastupitelem české země) jest
sestaven z přednosty

nyní hraběte Mitrovského, presidenta
nejvyššího zemského soudu, osmi
osob, totiž: dva

zastupitelé stavu kněžského
(prelatského) nyní Scholasticus
Rauch a pan velmistr řádu

křížovnického Beer, oba Němci, dva
zastupitelé stavu panského: nyní jen
hr. Albert Nostiz

(Němec), druhý, kníže Auersperg
Wlašimský vystoupil a místo jeho
není obsazeno; dva

zastupitelé stavu rytířského nyní pp.
Bergenthal a Bohuš; dva
zastupitelové stavu městského a

nyní vlastně celé ostatní země,
Walther a Worovka, oba Němci To
jest tak zvaný užší výbor,

který vlastně celou správu zemských
záležitostí vede až do svolání
českého sněmu (ad

calendas graecas).

V celém výboru není nyní ani jeden odhodlaný obhájce Čechů a jenom o třech (totiž předseda

a páni rytíř. Bergenthal a Bohuš) může se říci, že jsou úplně nestranní. Tento výbor tedy

zastupuje záležitosti země naší, ve které jsme my veliká většina.

374

Že by teprva od r. 1848 „utvořena byla rovnoprávnost“ to sice může mluvit takový

dopisovatel do Kurandovy Ost
Deutsche Post, jakého tuto před
rukama máme : ale zemský

výbor království Českého, v jehožto
od Ferdinanda II. vydaném zřízení
rovnoprávnost již

pojištěna byla, zemský výbor, který
měl býti obhájcem přirozeným
tohoto našeho zřízení,

nemůže ovšem tak mysliti, nechce-li
tupiti sebe sám. Dost smutno, že
mohly býti časy, ve

kterých zemský výbor království

Českého, od svého ustanoveného
dějepisce žádal jen

německy sepsaný dějepis vlasti, dost
smutné, že od počátku vydávání
tohoto díla až do

nejnovějších dob na útraty celé země
naší vycházel dějepis jen pro Němce:
ale tohot' bohdá!

nebude, aby se zemský výbor český
ještě nyní odvážil hrdlovati se s
dějepisem, že druhou

polovici dějepisu spisuje a vydává

napřed česky, kdežto nikomu z nich
nenapadlo žádati od

něho neb svoliti jen k tomu, aby
vycházel dějepis jeho také po česku!
Tak smutně to s nami

ještě přece nestojí, abychom takovou
urážku snášeti museli. Ovšem že jistí
vysokorodí

pánové, kteří r. 1848 každého
přívětivě na ulici chytali, ruce tiskli
atd., znamenitě se již

vyzdravili ze svého bohatýrského
strachu a že se do nich poznenáhla

zase počíná nazpět

vraceti všechno to, co vymeteno jest
r. 1848; ale můžeme jim přece proto
velmi

chladnokrevně zpívati:

„Všechno má svůj čas

A co jsme my jednou bývali

Budem přece zas.“

Nezdá se tedy moudré chystati si ze
lva podešve pokud lev ještě po lese
chodí. Okamžitý

terrorismus zdá se, že příliš zaslepil
jistým nenapravitelným kastám
rozum, sice by přece

nahlíželi, že rakouská vláda v čas
potřeby snadněji se obejde bez
„stavů“ nežli bez Slovanů,

jakož se to r. 1848 nejlépe ukázalo a
že tedy na každý způsob tím
budoucnost Slovanů na

„solidnějších“ základech leží nežli
budoucnost „stavovská“. Rozdíl to
znamenný; stavové

potřebují rakouskou vládu, ale na

druhé straně musí se říci naopak, že
rakouská vláda

potřebuje Slovany. Přijde čas a
hodina, kdy zase tato stará pravda
lépe poleze do hlavy, až

totiž zavěje zase nějaký velký vítr od
západu.

To jsou tedy ty příčiny, pro které
navzdor tomu, co se nyní s námi
děje, přece tak

chladnokrevně a důvěrně hledíme do
budoucnosti.

Pozorovatel politický

H. B. Ze všech stran rozléhají se zprávy, že již pokoj s Pruskem jest pojištěn, ano jedny naše

vládní noviny (Lloyd) ujišťovaly nás, že od nynějška rakouské i pruské vojsko znamenitě se

zmenší, jediný to ovšem prostředek ke zlepšení financí. Avšak na druhé straně zase jsme čtli

vybídnutí od vojenského

ministerstva, aby se hlásili
posluhovači a posluhovačky do

vojenských nemocnic, prohlášené
zrovna po návratu knížete
Schwarzenberga z Holomouce.

Dále též prohlášení mnohá stran
nových odvodů, stran kupování koní
pro vojsko atd.

Pamatujeme se, že tomu ještě není
tak příliš dávno, co naše vláda
zbytečné a dosti draze

nakoupené vojenské koně lacino
prodávala. - Ze všeho tedy možná

alespoň viděti, že vládě

naší mnoho na penězích nezáleží,
totiž na penězích zemských a že jí to
vše jedno jest, vydá-li

se jich víc nebo méně. Vždyť to zas
nějaká nová daň všechno nahradí.
Kdyby tak někdo

vypočetl, co stála na penězích tato
poslední vyhrůžka p.
Schwarzenberga proti Prusku! A co

docíleno jest? Nic zajisté, co by se
od pruské vlády i před těmito

vyhrůžkami nebylo

vymohlo, jakožto ze všech výminek nové smlouvy jasně viděti jest.

- Magyar Hirlap podává zprávu, že v jistém městě uherském rozkaz žandarmský zapovídá

pohromadě stání více nežli pěti osob pod trestem 50 ran holí! - Vše jen ku chvále atd.

- Vídeňský časopis Wanderer, který z předešlé nestrannosti své klesl již v úplnou službu

maďarsko-německé pánovité strany,
přináši v tomto ohledu velmi
znamenné články zvláště z

Uher. Lži roztroušené od
nespravedlivých maďaronů na ujmu
Slovanů nacházejí v něm vždy

slavnou ozvěnu. Nedávno zase
naříká na konskripci v srbské
vojvodině, že prý každý se

jménem na ič a vič za Dalmatince
neb Srba se zapisuje - tak že prý již
jednou c. k. úřadující

oficír civilnímu kommisaru dvéře

ukázati chuť měl; tak - doslovně stojí
v této zprávě

Wanderera vážené z Pesti Napló.
Dodatek tento ukazuje nám lidi
podobného smýšlení v celé

jejich ošklivosti: když se jedná o
prospěch jejich maďarstva, nedělali
by si z toho nic, kdyby

se c. k. úřadové snad v kanceláři
salva venia prali a jeden druhého ven
vyhazovali! Byl by to

asi smutný praerogativ c. k.

důstojníků, aby směli nebo chtěli c.
k. civilní úředníky z

kancelářů vystrkovat!

- Zase jsme se jednou potěšili s
Reichszeitungem: píšet' v dopisu z
Paříže o Italii mezi jiným

takto: „Svatý otec jest velmi
zarmoucen a na duchu poražen pro
klesání úcty v Italii jindy tak

nábožné. Se slzami v očích obejmul
nedávno přítele svého hraběte
Borromea a pravil: Raději

bych daleko odsud v samotě
nějakého kláštera se octnul tak na
Montecassino. Šťastní, kteří

376

již neobcují na tomto světě. Beati
quia quiescunt.“ „Ministr Azeglio v
Turině stojí pevněji než

se myslí. Rýpalové ho šetří,
mohouce ho dobře potřebovat. Což
pak neuvedl pana Bianchi

Giovivi do Turina zpět, toho
prudkého a mohutného novináře?
Bianchi Giovini ovšem byl na

oko vypovězen, šel na hranice a psal
tam do svých novin (Opinione) až jej
zase Azeglio

nazpět povolal.“ Takto hořekuje naše
Reichszeitung nad nešťastným
Sardinskem, které

nechce moudrost politiky rakouské
uznati a drží se upřimně konstituce a
svobody. O to

bezbožné Sardinsko! ono nechce
trpět svým páním biskupům, aby
směli přestupovat zákony

od sněmu dané, ono jest plno rýpalů
začínajíc od krále až do posledního
kaprála ve vojsku!

Kam to může vésti? Co z toho může
vypadnouti než patrná záhuba, vždyť
se musí tato

nevěřící a buřická země propadnout
jako Sodoma! A ani žádnou
Reichszeitung tam nemají!!

- Vojenský soud Vídeňský vynalezl
zase jeden zcela nový přestupek,
odsouzena totiž jest

jedna paní v okolí Vídeňském

„wegen gröblicher Missachtung des
k. k. Militars“ pro velikou
nevážnost k c. k. vojsku!!

- Některé Vídeňské časopisy
rozšiřovaly tyto dni pověst', že prý
někteří páni ministři velice se

horší z rozkazu vydaného od
vojenského ministra strany zrušení
přísahy vojska na ústavu,

jenž patrně čelí proti § 118 ústavy
říšské - a že prý následkem toho i
vystoupením z

ministerstva hrozí. Jak se zdá,
necháávají někteří páni ministři
takové pověsti naschvál o sobě

rozšiřovat, aby se jim zachovala
alespoň pověst liberálnosti. Zatím
však jsou jistě všichni

velmi dobře nejen strany této
jednotlivé věci, nýbrž i strany své
celé politiky srozumění.

Vlastně se může říci, že máme jen
jednoho ministra a ten jest kníže
Schwarzenberg.

- Praví se, že vláda ruská vydala

nový úkaz, dle kterého všichni
cizinci, již delší čas v Rusích

bytující, jestli se dojisté lhůty novým
pasem svých vlád nebudou moci
vykázati, prohlášení

budou za ruské poddané. Vyšel totiž
tuším již 1843 úkaz, kterým se
povoluje cizincům s

řádným pasem do Rus přišlým a tam
dobře zachovalým zůstatí v Rusku i
kdyby pas jejich již

byl vypršel. -Obracíme tedy na tuto

věc pozornost těch, jejichžto příbuzní
v Rusích se snad

zdržují bez opětování rakouského
pasu, kteříž by dle tohoto
nejnovějšího úkazu již se domů

navrátiti nemohli, kdyby se jim ještě
v čas rakouský pas neposlal.

- Jeden dopisovatel do Víd. Den.,
jenž se píše od Bezdězi, ačkoli jest
vlastně ze Mšena, vzal

na sebe nedávno kříž svůj, zavřel oči
a pustil se s námi do boje. Věc, o
kterou se jedná, jest

kostel Karlínský. Především tedy
myslí p. Mšenský Bezdězan, že prý
ani nevíme, co je

patronat. Věru, budu-li se s
ultramontány moci ještě asi rok
hádati, vyjde na jevo, že vlastně

377

pranic nevím. Tento pán tedy myslí,
že jsem mluvil „holý nesmysl“,
připisuje řádu

Křížovnickému v Praze povinnost,
aby chrám v Karlíně byli vystavěli.

Tento „holý nesmysl“,
zakládá se ale na následujících
neupíratelných pravdách. Jest jisto,
že předměstí Karlín
vystaveno jest na půdě řádu
Křížovnickému náležité, kteroužto
půdu řád tento nejen co možná
nejdraž zpeněžil (místa k stavení se
snad přece ze vší půdy nejdraž
prodávají) a k tomu ještě
znamenitymi poplatky co vrchnost
také pro budoucnost veliké příjmy si
pojistil, čeho by

docela nebylo, kdyby bylo toto místo
zůstalo polemi a zahradami jako
dříve. Karlín již nyní

stojí asi třicet let a po ten čas nechal
duchovní katolický řád co vrchnost
nové město své bez

kostela. Že tam se znamenitými
výlohami velikou hospodu na své
útraty postavil, o tom víme.

Dále víme také i bez poučení p.
Bezdězana, že sice tento již často
dotčený křižovnický řád

ovšem žádnou zákonní povinnost
neměl, chrám ve svém Karlíně
vystavěti, a že tedy pro

zanedbání toho trestán býti nemůže:
ale co si o jeho katolické horlivosti
každý po tom všem

řečeném mysliti právo má, to nebude
asi zapotřebí vykládati a zanechávám
to soudu

obecenstva, jestli jsem této věci
dobře porozuměl, o čem p.
dopisovatel zřejmě pochybuje Z

toho pak dále vyplývá, že si mohl p.

dopisovatel ušetřiti všelikých
obvinění proti mně, jako

jsou: že nemám svědomí, běda tomu,
kdo pohoršuje, že jsem potupil
katolickou jednotu

Pražskou, ano prý i kardinala
arcibiskupa (mohl ještě přidati Boha
i katolickou církev) aneb

měl alespoň své jméno totiž Pater
Kendík ze Mšena pod takový
obviňující článek podepsati.

- Ve stejných okoličnostech jsem s

panem Hustopečanem zase strany
civilního manželství,

který též vylil malé jezerko své
rozvodnělé žluče nedávno do Víd.
Den., jenž vůbec vypadá

od nějaké doby co organ ligurianů.
Pan Hustopečan po těch našich v 4.
sv. listopadovém

obsažených nevinných
pochybnostech o jeho předurčenosti
a polárnosti manželství tak dalece

ztratil aequilibrium, že nám nadává
nerud, nevycválcenců a zpupných

hrubiánů, urvalců a

formanů! Než tedy k nějakému
dalšímu jednání o civilním sňatku
přistoupíme, musíme,

upozorniti obecnstvo na tu
žalostnou okolnost, že jak pan
Hustopečan, tak p. od Hané, jakož

i ostatní páni bratři velmi malou
copiam verborum projevují a že by
tedy těmto pánům

znamenitě ulehčil jejich polemiku
proti Slovanu ten dobrodinec, který

by na sebe vzal

sestavení úplného slovníčka všech
československých nadávek. Avšak
kdo ví, jestli páni

liguriáni, kteří se beztoho nyní v
Mariascheině v češtině cvičí, na
podobnou myšlenku tam již

také nepřišli, a kdo ví, nevyjde-li; již
brzy na jaře nějaká: „Úplná česko-
slovenská Marianská

zbrojníčka proti kacírům pro potřebu
všech věrných křesťanů v abecední
pořádek sestavená a

na světlo vydaná. Cum licentia
Superiorum. Abychom tedy již zase
o coelibatu kněžském

počali, ukázal p. Hustopečan
nesmírnou obratnost, neboť důvodu
od nás ze statistiky proti

378

jeho předurčené harmonii atd.
vedeného použil hned zas proti nám
ant' praví, že prý právě z

toho, že jest více ženských,
následuje, že mohou býti k něčemu

vyššímu povolány a že také

mnoho ženských chudobou, nemocí
a tělesnou chorobou zůstane
svobodných! Musíme tedy

ve smyslu p. Hustopečana a jeho
předurčené harmonie velice děkovati
prozřetelnosti, že právě

na ty ženské ráčila seslati chudobu,
chorobu neb nemoc, které by vlastně
dle pravidla

Hustopečské polárnosti a předurčené
harmonie měly býti manželkami těch
mužských, kteří

vstupují do kat. theologie.

Co se reversů při smíšených manželstvích týče, které p Hust. zastává, viděti opět z toho jeho

pouze hierarchickou tendenci, které se jedna jen o počet duší, o počet poddaných bez ohledu

jaké jsou tyto duše. Při smíšeném manželství musí býti zajisté jen rodičům ponechano, v jaké

víře chtějí děti svoje vychovávat a reversem může se sice donutiti

někdo, aby své děti mezi

katolíky zapsal, nikoli se ale
nedonutí dáti jim též katolické
vychování.

O způsobu argumentace p. Hust.
dostane každý nejvýbornější ponětí,
když povíme, že z

příkladu angl. krále Jindřicha VIII,
kterému papež nechtěl povolit, aby
si za živobytí své

manželky jinou vzal, dokazuje
předně, že prý církev vždycky
nezvratně hájila nerozlučnost

svazku manželského, za druhé ale že
já prý o tomto pádu nic nevím.

Kdybych tedy ku př. já

měl jednou k obědu čočku, a nedal to
do Slovana vytisknout, následovalo
by z toho dle

argumentace p. Hustop. předně, že
mám vždy k obědu čočku a za druhé
že ani nevím, co jsem

měl k obědu! A takovými důkazy nás
tito páni porážejí! Každý hošík již v
syntaxi musí znát

historii krále Jindřicha VIII. a p.
Hust. nám ji teprva obšírně vykládá
jako nějakou jen

nejzasvěcenějším theologům
povědomou moudrost. Jak mnoho si
ale tito pánové troufají před

čtenářstvem Víd. Den. tvrditi,
ukazují nám nejlépe slova p.
Hustopečana, jenž dí proč jsem se

já studem nezarděl, píšící že
hierarchie katol. dovolovala
velmožům manželství rušiti a jiné

platné uzavříti a jmenuje toto moje

tvrzení opovážlivým úsudkem a
vytýká mi, proč jsem

žádný takový pád nenaznačil. Načež
odpovídám p. Hustopečanovi, že já
povinen nejsem učit

ho historii, ale kdyby se mnou
nějakou sázku peněžitou ve prospěch
nějakého dobrého účele

učiniti chtěl, zavazuji se několik
takových pádů mu povědít.

Rovněž tak falešné jako zbytečné
tvrzení jest p. Hust., že prý jenom

katol. církev uchovala

našemu národu řeč v době
nejsvrchovanější strasti, Risum
teneatis amici! Pan Hust. snad chtěl
říci, že mnozí katol. kněží mají
zásluhy o pěstování českého jazyka a
to jest pravda: katol.

církev ale co taková ani za mák
dobrého neučinila naší řeči a
národnosti, nýbrž byla vždy

skrze převrácenost své hierarchie
obojímu na škodu.

- Právě nyní, píšíce tyto řádky, totiž v pátek dne 6. odpoledne, dostáváme místo Brněnské

„Presse“ následující ohlašení od redakce:

Ve středu dne 4. prosince před polednem vyskytla se komisse od zdejšího podkrajského úřadu

v tiskárně p. Kopřivy, v níž se málem rok tomu tiskne „Presse“, i osvědčila se s písemním

výkazem, že má se strany
podkrajského poručeno, aby za
příčinou závad, které vznikly prý
proti oprávněnosti p. tiskaře, jeho
tiskárnu zavřela a zapečetila, což se
bez překážky také
stalo.

Tímto nenadálým nařízením, ačkoliv
se nestalo právě proti „Presse“, jest
nám na chvíli

nemožno, svůj časopis vydávati,
avšak máme naději, že tato pouze
náhodná překážka již v

nejblíže příštích dnech bude
zamezena.

V Brně dne 4. prosince 1850.

Redakce „Presse.“

Tedy konečně našla vláda tu pravou
cestu, na které by se snad dalo další
vycházení

nenáviděných od ní novin zameziti!
Jak dlouho to trvalo. Tuším již skoro
rok vychází Presse

v této tiskárně a až do té doby

nevěděla vláda nic o této překážce. V posledních dobách,

kdežto jsme často slýchali o ježdění moravského p. náměstníka a ředitele brněnské policie do

Vídně, mimovolně nám napadlo, že asi proti Presse něco v plánu jest. Nyní to tedy vyšlo na

jevo. Musíme ovšem od redakce Presse očekávati, že dovede vyplésti se z tohoto uzle a že co

nejdříve zase s tím posledním nám zbývajícím kusem zákona tisku v

ruce vyseká se z

milostného objetí vlády a počne opět vycházeti. Ostatně již asi před 14 dny byla v Praze

rozšířena zpráva, že vycházení Presse jest zamezeno - zdá se tedy, že přece něco z tajné rady

„starších lidu“ vyšlo před časem do veřejnosti.

380

Poturčenec horší než turek

aneb

klubíčko Ariadnino vedoucí po
tmavých katakombách Vídeňského
Denníka.

H. B Aby se mohli čtenářové naši o
svátcích trochu zasmát, (k zlosti
zajisté již ani tyto věci

nejsou) přivazujeme tuto k letošním
jesličkám jednoho dopisovatele Víd.
Den. ze Slovenska.

Jest to ten skvostný exemplář, jenž
tam dopisuje pod znamením
mathematického kořínku, a

proti kterému již dříve vystoupil náš
dopisovatel, jenom že jsme teukrate,
nemajíce zde v

tiskárně ono znaménko, latinským V
jej poznamenali. Doufáme, že nám
vážené čtenářstvo

naše učiní tu radost, aby si s
pozorností přečtlo dopis onoho
hrdiny, který umístěn jest po

zákazu Slovana na Slovensku v č.
136. Víd. Den. a který tuto celý
doslovně klademe. Zní

takto:

„Ze Slovenska. Záповěď „Slovana“
na Slovensku považujeme my
Slováci za nutnou potřebu

nynějška a za důsledný účinek
politického systému naší vlády.
Žádný toho tajiti nemůže, že

zvláště v posledních časech „Slovan“
nejinak sobě počínal než jako známé
radikální časopisy

před říjnem 1848tým ve Vídni a
maďarské a „slovácké“ noviny, před
vypuknutím

maďarského odboje. Netřeba nám
ani čísti mezi řádky; neboť zjevně
prohlašuje „Slovan“

nemožnost státního bytí Rakouska,
každé hnutí vlády co reakci, mužům
o udržení mocnářství

zasloužilým se posmívá. Zjevné a
nepoctivé revolucionáře poukazuje
na cestu propasti.

Důkaz to, kam vede vrhnutí se v
náruč zásadám bořícím. Havlíčkovi
se již nic nelíbí; každý,

kdo nějaké moci požívá - zdá se mu
býti nepřítelem svobody, odpůrcem
Slovanstva, zrádcem

principu liberálního. On vždy hlásá,
že chce a zastává pravdu, jakoby
mimo něho nestávalo již

pražádné pravdy, nijakého práva a
„Slovan“ jakoby novým měl se státi
zákonem století

devatenáctého! - I uvěřil by snad
některý duchem slabý, že povstal
apoštol nový na české

půdě, kdyby náhledy „Slovana“

nebyly tak jednostranné, jeho výrazy
mnohdy tak sprosté a

cynické, jeho kritika co písek mělká
a nade vše to, kdyby neprovíval
všecky posud vyšlé

svazky časopisu tohoto duch
nadutosti a opravdové despotické
libovolnosti. Při tom všem

lichotí to p. Havlíčkovi, že se opírá
vláda zásadám jeho klamným, k
jakým se i Mazzini i

LedruRollin i Košuth i všichni

despotové noví přiznávali a posud
přiznávají; - vidí v tom p.

H. mučednictví, když jej ženou z
města do města, by nepustilo sítě
jeho půdy v lidu, k větší

vždy dokonalosti duchem času p.
Havlíčkovi protivným pokračujícím.
Ihned se odvolává na

onen věk žití Kristova, na dobu
prvního křesťanství, tak jakoby jeho
výroky srovnávaly se s

pravdou Kristovou, s pravdou
apoštolskou. I vězte p. Havlíčku, že

jest pravda starší než Vy a

381

Vaše brojení tolíko podkopávání její!
Za časů oněch, když křesťanství do
života bylo

uváděno, možné ano přirozené bylo
pronásledování učitelů božských -
tak jako za našich časů

přirozené jest protivenství proti
falešným prorokům a klamným
hlasatelům pravdy. Neboť

vyšinouc se člověčenstvo jedenkrát

na dráhu osvěty a pravdy křesťanské,
pokračuje a

vyvinuje se v duchu tom i nemožno
tedy, aby v nynější době stalo se
protivníkem pravdy a

jeji zastavatelů. Zoufati nesmíme na
duchu křesťanstva -a všechny
špamprnády, jakých již

„Slovan“ na svět přivedl, nebudou v
stavu, zdravou mysl národu
českoslovanského opíti a sílu

národní jeho zničiti. - Co se nás týče,
nezapovídali bychom Slovana,

poněvadž se sám poráží.

Každý vyšlý svazek zabije předešlý.
Co národu prakticky prospívá, to u
něho nenalezá obliby

a jestli se p. H. vždy vychloubá, že
se jeho „Slovan“ hojně odebírá a čte
-může být ujištěn, že

nepůsobí ani za mák, leda že v
nedospělém politickém rozumu tu
onde rozeseje

nespokojenost a lehkovážnost; tak
jako každá komedie více lidí přivábí,

nežli každá jiná

vážná a tichá demonstrace občanská.

My Slováci máme vážnější úlohu nežli hašteřit se o to, jestli jsou zákony našeho ministerstva

podle formy staré čili nové. Jsouce pevně přesvědčeni, že chce zbudovati vláda mocnářství na

základě ústavy a rovnoprávnosti, bez vší pochybnosti k tomu přispíváme, aby úloha ta se

podařila. Kdo že pro Bůh! by mohl

mysliti, že jsou Hanrich, Attems,
Kozáček, Hlaváč a j.

zpátečníci, sloužíce státu a národu
podle nynějšího systému politického.
Jsou naše školy

národní a učeliště nově zřízené lží?
Komu se smí ukřivdit od úřadů,
jemuž by volno nestálo o

své právo se ucházeti? Komu se
klade překážka v pěstování řeči a
národnosti své? - Necht'

nám zodpovídá p. H. tyto otázky. My
však nehledíce ani v pravo ani v

levo, budeme

pokračovati na přímé cestě, již uznáváme za nejlepší.“

Tolik jest tedy slov dopisovatele, který „kráčí na přímé cestě“ a vyzývá nás, abychom mu

zodpovídali jeho otázky. Jsouce tedy tentokrát při zvláště dobré chuti, učiníme ještě více než

co si žádá tento „na přímé cestě krácející“ hrdina, a zodpovídáme mu i to, nač se ani neptal.

Řekněme mu tedy napřed, že on jest
konceptní adjunkt u hr. Attemsa v
Prešpurku, vysloužilý

spoluoud známé nejkrajnější levice
Slovanské Lípy v Praze. Chtěl-li by,
abychom mu

zodpovídali ještě jiné otázky, ku
příkladu jak se jmenuje, neb strany
jistého odjezdu z Prahy

atd., atd., at' se nás jen zeptá. Na
každý způsob ale jest on plnokrevný
Čecháček, jenž se

žlutým prýmkiem za naději slouží.“ A

jak mu to pěkně sluší „My Slováci“
sem, „My Slováci“

tam, jak se to hezky píše z
pozastolíka v kanceláři Prešpurského
komisariatu ve jménu celého

Slovenska! To jsou „ty přímé cesty!“

382

Čtenáři čtouce v tomto dopisu tak z
vysoka pronešené potupné úsudky o
panu Havlíčkovi,

sotva mi budou věřit, kdybych jim
řekl, že pan Havlíček ještě r. 1849

tumuto vznešenému

tupiteli svému dal na jeho žádost
několik zlatých na cestu do
Slovenska a přece je to pravda.

Ale tak to chce tento svět a od jakých
lidí se člověk časem svým musí
nechat poučovat,

vidíme nejlépe z toho, když tento
dopisovatel na počátku svého dopisu
praví: „my Slováci

považujeme záповěď Slovana na
Slovensku za nutnou potřebu“ a v
prostředku zas téhož

dopisu praví: „co se nás týče,
nezapovídali bychom Slovana.“

Takový človíček potom, který,

jak z toho viděti jest, posadí se na
vysokou stolicí, hází okolo sebe
falešnými proroky, vede

politiku a vyčítá nám mělkost,
jednostrannost atd. atd. Člověk neví
věru, má-li se zlobit neb

smát, zlobit nad nicotou povahy
lidské a smát se, že strana vládní
nenachází jiných rytířů.

Nový způsob mluvení, dle kterého
dopisovatel onen nazývá Mazziniho,
Ledru-Rollina a

Košutha „novými despoty“, není
posud ve světě obyčejný, až posud
má ještě slovo despot

jiný význam. Mne sice také nazývá
despotem, poněvadž jsem ale posud
žádnou ústavu

nezrušil, žádného v obležení nedržím
a také nikoho nutiti ani nemohu ani
nemíním, aby moje

smýšlení za pravé držel, myslím si

snad, že slovo despot znamená ve
Víd. Den. jen tolik, co

demokrat. Když ale jeden svazek
Slovana druhý poráží, když Slovan
za mák nepůsobí, nač

proti němu vládá tak starostlivě
brojí? K čemu ty útraty?

Slováci prý mají vážnější úlohu nežli
hašteřiti se, jsou-li zákony dle nové
neb dle staré formy,

aj. aj, maličkost - nepochybně tedy
tato vážnější úloha Slováků jest, aby

živili takové

praktikanty, jako jest p. spisovatel!

Ostatně škoda věru slov proti
takovým, kterým beztoho z

každého slova jejich čpí přetvářka,
poněvadž se nutí zastávati nyní
zásady cizí. Smutné jest to

podívání, když lidé, kteří r. 1848
nám škodili dětinským radikalismem
beze všeho plánu, nyní

zase se stali vojskem poslušným
reakce. Zapotřebí jest ale odhalovati
takovým rytířům visíry

ještě v čas, a zameziti jim tak cestu,
aby časem svým až se vítr obrátí,
nemohli zase nazpět do

řádu liberálního. Učinili jsme si proto
pevně, že každého dopisovatele do
Víd. Den., jehožto

jméno vypátrati se nám poštěstí,
jmenovati budeme časem svým
veřejně: neboť lehce jest bez

udání svého jména všelicos do světa
pouštěti, ale zapotřebí jest v časech
takových jako jsou

naše, aby každý, za to co mluví,
jménem svým se zaručil a aby si
nikdo nemohl na obou
stranách místečko pro sebe ohřívati.

383

Pozorovatel politický

H. B. Tyto dni dostali jsme od
některého svého tajného dobrého
přítele anonymní dopis,

jehožto obsah jest jistě pamětihodný,
zvláště proto, že nám ukazuje
nesmírné schopnosti

našeho veleslavného náměstnictví k
tajné policii. Přípis úřední koluje
totiž po naší milé vlasti,

jehožto pro všechny potomky velmi
zajímavý obsah jest asi následující:

„Laut einer herabgelangten
konfidentiellen Mittheilung der k. k.
Statthalterschaft in Prag, soll

die vom Hawlíček in Kuttenberg
redigierte Zeitschrift Slovan in einer
Doppelausgabe

erscheinen, welche wahrscheinlich in
einer der čechischen Städte Časlau

oder Humpolec von

einer Winkelpresse gedruckt wird,
und worin die regierungsfeindlichen
Tendenzen des

Hawlíček noch mehr ans Licht
treten.

Dieselben werden aufgefordert
hierüber strenge zu wachen etc.

To jest, že prý dle důvěrné zprávy od
c. k. náměstnictví v Praze, vychází
Slovan náš v dvojím

vydání, totiž snad že to jedno zcela

krotké jen tak na oko zde v Kutné
Hoře vydáváme a sl. c.

k. náměstnictví předkládáme, zatím
ale zcela jiné zuřivé tiskneme
nepochybně prý bud' někde

v Čáslaví neb Humpolci v pokoutní
tiskárně. Kdo něco podobného vys.
sl. náměstnictví v

Praze udal, projevuje arcí ku podivu
malé zkušenosti v umění tiskařském
a v známosti

maloměstských klepů. Zajisté by ani
dva dni tajné nezůstalo, kdybychom

v Humpolci neb

Čáslavi pokoutně něco tiskli, již
druhý den by všechny babičky in loco
jedna druhé v největši

důvěrnosti svěřila, že se tisknou tam
a tam bankouoty atd. Že však vys. sl.
c. k. náměstnictví

podobným až příliš nechutným a
fantastickým klepům, které by se jen
v hlavě některého

nejvýbornějšího, dobře smýšlejícího
uroditi mohly, předce uvěřilo, tomu

bychom nikdy bez

patrných důkazů uvěřiti nemohli.

Vys. sl. c. k. náměstnictví velice se v
nás mýlí, jestli nás

nyní drží za schopné nějaké
protizakonní agitace: vždyť máme
přisámbůh! až příliš mnoho co

brániti patrné zákony, které pro nás
mluví a kterým se prakticky jiný
smysl podkládá! Nač

bychom se pouštěli na tak
beznadějné pole protizákonnosti?
Zdá se nám, že bychom mohli sl.

náměstnictví nejlépe vysvětliti původ
takových podivných zpráv: řekli
jsme kdysi v žertu, že

hodláme se u ministerstva ucházeti o
povolení na kočující polní tiskárnu,
abychom mohli, až

všechna tiskárnami opatřená města
do obležení přijdou, někde na čistém
poli neb v lese

noviny své tisknouti, snad tato
pověst převzala na se poznenáhla
roucho pokoutní nějaké

podzemní neb povětrné tiskárny v
Humpolci neb v Čáslavě? Fantasie
lidská! jak mnoho žertů

jsi již naplodila!

384

- Tedy se již proroctví naše - avšak
lehce tu bylo prorokovat - vyplnilo a
máme již ne-li

říšskou radu, alespoň přednostu
říšské rady. Přednostou jmenovan
jest baron Kübek - nomen

omen! zdá se tedy, že první otázka,

kterou páni ministři nové říšské radě předloží, bude ta,

kterak by se nejsnadnějším a nejčerstvějším způsobem docílit dalo, aby se naše bankovky ve stříbro a zlato proměnily!

- Zase nám již slibují svolání zemských sněmů, nevím již po kolikáté. Tentokráte kladou delší

lhůtu totiž až do června. V červnu řeknou zase, že až v budoucím máji a tak dále.

- Co nejdříve prý vyjde nový zákon o právu vodním (užívání vody) zajisté již z mnohých

stran toužebně očekávaný. Kdyby jen byl okolnostem našim jak náleží přiměřený.

- Tak tedy se již přece dočkal Víd. Den. té radostné chvíle, kdežto nám mohl podati tu zprávu,

že Slovan pro Uhry zapovězen jest. Formule, kterou se to děje, jest velmi krátká a dle

nejhovější mody bez udání všelikých

příčin. „Vysoké velitelství vidělo se pohnuto.“ Ohlášení

toto pro okres Prešpurský vytištěno jest dne 10. prosince v Prešpurských novinách a datováno

jest od 4. prosince z Prešpurku, potřebovalo tedy na marš z kanceláře vojenského velitelství

Prešpurského do redakce novin Prešpurských plných pět dní. Z toho již může obecnstvo

pozorovati, jak mnoho asi času

potřebovalo než přišlo z úst
denunciantů přes Pešť až do

Prešpurku, i není tedy divu, že došlo
dříve do privatní vedomosti v Kutné
Hoře, než dojde do

oficiální známosti pp. pošt mistrů
uherských. Proto jsme tedy mezi tím
časem již mohli zaslati

na Slovensko všechno, čeho
zapotřebí bylo ještě si před
rozchodem pověditi. Jako každý

pravý Čech, když si nohu zlomí, se
raduje, že si nesrazil vaz, tak i my

těšíme se při této

smutné události tím, že Slovan touto
zápovědí v Uhřích ztratil více
odběratelů než jich ma

Vídeňský Denník na celém světě.
Zákazem Slovana v Praze ztratili
jsme sice skoro víc než

jednou tolik odběratelů než v Uhřích,
přece však jsme tento zákaz tak
hořce nenesli jako

zákaz v Uhřích, jmenovitě na
Slovensku, kdežto se již počalo

velmi dobře ujímati srozumění s

námi a přesvědčení o potřebě
jednoho spisovního jazyka, což se
nám zdá býti nevyhnutelná

výminka lepší budoucnosti jak pro
Slováky tak i pro nás na Moravě a v
Čechách.

Toto poznenáhlé zapovídaní Slovana
napřed v Praze, pak v Haliči, nyní v
Uhřích (ve Vídni

snad jen proto Slovana nemohou
zapovědít, že by sice neměl Denník
proti komu psát),

připadá nám asi jako pouštění krve.
Vláda by asi nerada zjevně zrušila
zákon o tisku, a proto

hledí Slovana usmrtiti jiným
způsobem. Zákazem v Praze, v
Haliči, v Uhřích ztratili jsme asi

tisíc odběratelů, což dělá ročně asi
7000 zl. stř. Papír, který pro 1000
odběratelů ročně se

385

zpotřebuje, dělá asi 2000 zl. stř. Kdo
věci rozumí, nahlídne, že ostatní

výlohy při časopisu bez

ohledu na větší neb menší počet
odběratelů skoro stejné zůstanou, že
tedy s odpadnutím 1000

odběratelů o mnoho víc ušetřiti
nemůžeme při výlohách než ty 2000
zl. za papír. Patrně tedy,

že při stejných skoro materialních
výlohách oněch nám ubývajících
ročních 5000 zl. stř. jinak

než na honoráru ušetřiti nemůžeme.

Každý jistě nahlíží, že může býti

časopis tím dokonalejší, čím více
osob jemu svou celou

činnost věnuje: to nám ale nemožno
jest, když nám peněžitých prostředků
k tomu chybí. To

tedy jest jediný účel vlády při
zapovídání časopisů v obleženosti,
aby časopisy opoziční z

nedostatku peněžitých sil chřadnouti
neb zahynouti musely: nebo že
nikoho v Uhřích

nepobouříme, jako jsme posud ani v
Praze ani ve Vídni pokoj a pořádek

nezrušili, to přec

nahlíží každý.

Jest nyní dvojí cesta před námi. Bud' psáti tak, aby s námi vláda byla spokojena, toho ale při

vší mírnosti nikdy nedocílíme, proto, že vláda nynější půjde vždy dál a dále, tak že i konečně

ty, které nyní sedmašedesátníky jmenujeme, bude vláda časem svým vydávati za radikalisty

až totiž s námi ostatními hotova

bude, tak asi jako před r. 1848 hrabě Wurmbrad a hr. Fr.

Thun považováni jsou od vlády za buriče. Druhá cesta jest neměnití svůj směr, směr, který

máme již od počátku svobody tisku a chladnokrevně čekati až přijde poslední rána. My se

držíme této druhé cesty a neupustíme od ní. Zákonnitost byla vždy naším heslem a zůstane

jím také, pokud bude možná. Na zákonní cestě nemůže vláda Slovana

nikdy potlačit: co se

nám násilím neb obejitím zákonů
státi může, víme sice dle nedávných
příkladů na jiných,

předce však máme úmysl raději tomu
nejhoršímu se podrobiti, nežli pro
strach lidský opustiti

od svého přesvědčení. Sint ut sunt,
aut non sint!

- Blahověst Pražský podává nám
zprávu, že dříve ještě nežli zřízeno
bude páté biskupství v

Čechách, kardinal arcibiskup
Schwarzenberg o to se postarati
hodlá, aby zlepšeny byly platy
kaplanů a sice v tom způsobu, aby
každý měl nejméně asi 100 zl. stř.
čistých, řádných

důchodů. - Nyní tedy přece
hierarchie nahlíží, že páni kaplani
mají veliký vliv na lid a že jest

zapotřebí nějakým způsobem tyto až
posud velmi zanedbané dítky své
sobě nakloniti. Jsme

velmi žádostivi, odkud se asi ten

znameníť kapital opatří, který by k
doplňení takové congruy

kaplanské v Čechách potřebný byl, a
zvláště vezme-li se také k tomu něco
z těch 300000 zl.

vid. č., které má arcibiskup Pražský
ročních důchodů. Zdá se nám, že se
asi nezmýlíme,

řekneme-li, že největší část' těchto
peněz vzata bude z místních
církevních důchodů.

Mnohý snad bude si mysliti, že snad
zde bez příčiny kardinálu-
arcibiskupu Pražskému za

dobré zlým odměňujeme, proč
zapotřebí jest zde maličkého
vysvětlení. Kardinál-arcibiskup

Pražský byl na Vídeňském sjezdu
biskupském (jak se nyní bezpečně
ví) hlava té strany, které

vůle se tam provedla. Z toho viděti
jest vlastně směr pana kardinála.
Cokoli také od svého

nastoupení arcibiskupství Pražského

učinil, z ničeho se ještě nejevila vůle
k potřebným

opravám, nýbrž všude jen bažení
novými prostředky podporovati staré
věci. Zlepšení toto

platů kaplanských nemůže se tedy
dle náhledu našeho považovati za
počátek ostatních oprav,

nýbrž za závoru proti nim. „Tu máte
každý 100 zl. stř. na rok a buďte
zticha, buďte s námi.“

- Pan Hurban obdržel od vlády 1000

zl. stř. pod jménem náhrady za dvě
léta, po která od své

fary vzdálen byl. - Znamenité jenom,
že tato náhrada v hotovosti tak
dlouho čekati musela, až

vyšel ve Víd. Den. Hlas ze
Slovenska -

- Také velmi dlouho na sebe dala
čekati odpověď na výčitky od
Slováků a od redakce Slovana

p. Kollárovi učiněné. Teprva nyní
objevila se ve Víd. Den. pod nápisem
„Od Pešťanských

Slováků“, z nichžto ale není nikdo podepsán, tak že souditi musíme, že tito „Pešťanští

Slovaci“ nejsou nikdo jiný nežli tamější pan učitel, o kterém nám již dopis od jednoho velmi

řádného Slováka Pešťanského dne 25. listop. privátně zaslaný zprávu podává, že shání

nějakou odpověď a vypůjčuje si noviny z r. 1848. Jest to arcí šumnější titul „Od Pešťanských

Slováků“ nežli od jednoho učitele v
Pešti. - Poněvadž nevíme, budou-li
naši páni dopisovatelé

ze Slovenska i nyní po zákazu
Slovana v Uhřích dále psáti, musíme
sami tuto obranu páně

Kollárovu objasniti. Že mi snad s
nějakou libostí p. Kollára jsme
nezlehčovali, důkazem toho

jest již číslo 151. Národ. Nov. od 5.
října 1848, kdežto celé ono
osvědčení p. K. z

Pešťanských novin vytištěno jest a

od nás nic jiného nedodáno nežli
„Přijde na to, není-li

vynucené“ V tomto osvědčení praví
p. K. „že on z lásky k vlasti
(maďarské) se osvědčuje že

nemá žádného účastenství v
popuzování Slováků v hořejších
stolicích, že drží toto vzbouření

dle svého nejvroucnějšího
přesvědčení za nezákonné a ošklivé
(verwerflich), že již po více let

se zaslepenými původci jeho ve

spojení s p. superint. Szeberényim
bojoval a lid před scestím

varoval, na které jej svést chtěli.“
Ne bez příčiny užil p. Koll. také
jména p. Szeberényiho,

který zase nazývá povstale své
krajany „fremdes Gesindel“ (cizí
holotou) a který vůbec u

Maďarů hleděl se všemožně
připochlebiti. Kollárovo osvědčení
jest od 24. září; marné tedy

jest zde všechno vykrucování, jako
by p. K. byl nevěděl, co se na

Slovensku děje, a byl věřil

zpravám v Pešti roztroušeným, že
rabují židy atd. Vždyť již 20. září
stálo v Peštských

časopisech, že panslavisté z Vídně
vtrhli do Slovenska, že ale
panslavisté nepřišli proto, aby

387

rabovali židy, že také Hurban. Štúr,
Hodža, o nichž p. Kollár (jak ze
samého osvědčení je

patrně) dobře věděl, že jsou na čele

povstání, mají jiný účel než
drancování: toho přec se p. K.

domýšleti nemohl! Nade všechnu
pochybnost jest tedy, že p. K. buď ze
strachu neb z

pochlebenství k vládě maďarské se
svých krajanů odřekl veřejně. - My
ale jsme o tom mlčeli

s ohledem na staré zásluhy p. K.
Když ale ve Vídni rovněž zase počal
tak němčiti a

centralistům pochlebovati, jako v
Pešti maďařil, aniž jsme již viděti

mohli jinou příčinu toho

než pouhou svobodnou vůli p.

Kollárovu: tuť se nám zdálo
zapotřebí nemlčeti déle. V obraně

p. K. stojí „že prý p. K. tolik jalové
fanatiky nemá, aby se dal pro nic za
nic jen tak pro parádu

zabit“: toho ale od p. K. nikdo
nežádal, my bychom již s tím
hrdinstvím spokojeni byli, kdyby

byl raději z Pešti utekl, nežli sepsal
takové národu zrádné osvědčení. -

Na hrubosti, kterými

fabrikátor této obrany p. dopisovatele
a redaktora Slovana častuje, bylo by
škoda odpovédít:

my zajisté oba zapotřebí nemáme
vysvědčení svých schopností a
tendencí si bráti od p. učitele

Pešťanského, ant' jsme již odjinud i z
krasopsaní i ze čtení i ze slabikování
attestatum

obdrželi. - Bylo by to sice v jiných
okolnostech hezké, že se učitel o
svého bývalého faráře

ujímá: ale ta okolnost, že onen farář
bývalý nyní ve Vídni sedí u zdroje
rozličných lásek,

zvláště ministerstva osvěty a
duchovních záležitostí, tato okolnost,
pravím, odjímá této

rytířské službě mnoho lesku.

- Jugosl. Nov. vypravují nám
zajímavou anekdotu o jistém
úředníku, jenž pravil: ..Bohužel!

zde nahlížím potřebu slovanského
jazyka zvláště při komisích.“

Slované v Záhřebě by zase

mohli říci: Bohužel! vidíme
nepotřebnost úředníků takových u
nás, kteří jen s bolestí nahlížíjí
potřebu našeho jazyka!

- Tak nazvané prostřední vlády
německé totiž Bavorsy, Wurtemberg,
Sasy, Hanover mrzí prý

se velice na to, že jenom Rakousko a
Prusko sami o své hlavě rozhodli v
Holomouci budoucí

osud Německa, ani se jich netázavše.

Učinily prý nyní mezi sebou úmluvu,
aby si pojistily pro

budoucnost také nějakého hlasu v
záležitostech Německa. Podivné jest,
když někdo mysliti

může, že by se zapletené záležitosti
německé daly na pokojné cestě pro
všechnu budoucnost

uspořádati!

- Od té doby, co se u nás vyskytla
říšská rada, pozorujeme v
Reichszeitungu nejopovržlivější

řeči o bývalých liberálních sněmích,
které nenazývá Reichszeitung jinak
než „politické

blázince“, „sněm nerozumu“ atd.

388

- Strany kroků učiněných od vlády
proti vycházení „Presse“, o kterých
nepochybně časopisy

pod obležením vycházející mlčeti
budou, můžeme tuto sdělit z
nejlepšího pramene

následovně: Pan Kopřiva obžalován

jest, že své osobní tiskařské právo
jinému pachtoval a

následkem toho nepochybně uzná
krajská vláda Brněnská, že se panu
Kopř. toto právo

odejme. Tím způsobem tedy nebude
moci Presse z nedostatku tiskárny v
Brně vycházeti,

neboť jak slyšíme, žádný jiný tiskař
Brněnský z bázně nechce tisk těchto
novin na sebe

přijmouti.

Peníze

H. B. Peníze sobě již získaly
nesmírný vliv na osudy lidské, a čím
více se šíří vzdělanost ve

světě, tím většího ještě nabudou.
Zvláště nyní za našich dob vidíme,
že se u nás dějí s penězi

obzvláštní posud nevídané obraty.
Ačkoli sice každý každodenně s
penězi zachází, přece

pochybuji, aby každý měl náležitého
ponětí o tom, co jsou vlastně peníze,
v jakém poměru

stojí k sobě rozliční druhové peněz,
jaké jsou výhody a jaká
nebezpečnoství nynějšího

způsobu užívání jich v občanském
životě. Snad tedy nepochybíme,
kladouce toto malé

rozjímání o tomto předmětě.

Nikdo arci neočekávej tentokrát
satyrický nějaký článek podle motta:
„že peníze světem

vládnou, staré přísloví“; nechceme
zde hleděti na peníze co na jmění

jednotlivců, nýbrž jen co

na nástroj všeobecného obchodu.

Původ peněz jest patrně tento: Lidé mají toho nevyhnutelnou potřebu, aby si společné jmění

své vyměňovali; jeden má jisté věci více než jí sám pro sebe potřebuje, za to ale nemá mnoho

jiných věcí, které by potřeboval a kterých zase jiní více mají než jich pro sebe potřebují.

Oběma stranám bude tedy výborně

poslouženo, když sobě každý za své nepotřebné (t. j).

jemu zbývající) věci od jiných vyměnití může takové, které potřebuje a které zase těmto

zbytečné jsou. Tato výměna věcí zbývajících za potřebné jest obchod nejprvnější.

Aby však každý jednotlivec, kterému něco zbývá a který zase všelicos jiného potřebuje, sám

osobně nemusel hledati ty, kterým právě tyto jemu potřebné věci

zbývají, zaměstnávají se již

od dávna jistí lidé tím, že tuto
výměnu zbývajících věcí za potřebné
mezi jednotlivci

389

prostředkují, přejímajíce totiž od
každého to, co mu zbývá, a dávajíce
mu za to zase to, co

potřebuje. Ti se nazývají obchodníci.

Hlavní věc při obchodu jest ale
následující: Petr ku př. má
zbytečných koží, potřebuje ale sůl.

Kdyby tedy sůl za své kože obdržeti
chtěl, musel by především někoho
hledati, který sůl

zbytečnou má. Našel by takového,
avšak ku př. Pavel, který tu sůl
zbytečnou má, nepotřebuje

také žádných koží, nýbrž potřebuje
zelezo. Patrně tedy, že svou
zbytečnou sůl nedá za kože,

nýbrž jen za železo, neboť kdyby ji
za kože dal, musel by teprva zase
někoho hledati, který

právě železo zbytečné má a sůl neb

kože potřebuje. Kdyby tedy obchodník náležitě chtěl

výměnu mezi jinými prostředkovati, musel by všechny věci v zásobě míti, aby mohl každému

za všechno dáti právě to, co onen potřebuje. Z toho ohledu by již bylo veliké ulehčení, kdyby

byla nějaká věc, kterou každý často potřebuje a které by se tedy použití mohlo za výměnní

prostředek, poněvadž by za ni každý

rád své zbytečné věci vyměnil, vida
dobře, že si pak opět

snadně vyměnití může to, co sám
potřebuje. Proto také víme, že v
rozličných krajinách a v

rozličných dobách se používalo
rozličných věcí za takové výměnní
prostředky ku př. koží

malých, kovů rozličných i dobytka
drobného a jiných. Takové
upotřebení jistých věcí za

všeobecný výměnní prostředek jest
již první ovšem nedokonalý zárodek

peněz.

Avšak tím ještě není všechno docíleno. Ne dosti na tom, aby se vynašlo jedno zboží, které by

každý rád co výměnu za své zbývající věci přijímal, též zapotřebí jest, aby každý za svoje

věci tolik dostal jiných, aby spokojen býti mohl s touto výměnou. Hlavní tedy vlastnost

výměnného prostředku jest jeho dělitelnost, aby totiž možná bylo

každému dle množství a dle
užitečnosti jeho věci stejně platné
množství tohoto výměnného
prostředku odevzdati. Takový,
dobře dělitelný, všeobecně potřebný
a vážený prostředek k vyměňování
rozličných věcí
jmenujeme peníze.

Někteří sice vykládají smysl peněz
jenom tak, že jsou to věci jinak na
sobě bezcenné, kterým
ale všeobecné usrozumění teprva

cenu přidává, aby se jich mohlo
použiti k výměně

rozličných věcí. Tomu ale naprosto
odporujeme a pravíme, že peníze
nikdy nemají býti

známky bezcenné, nýbrž vždy věci
mající svou vlastní vnitřní cenu.

Počátek užívání peněz sahá až do
nejprvnějších časů člověčenstva,
ačkoli se jich ovšem tehda

neužívalo ještě tak jako nyní. Z
počátku užívalo se zajisté peněz
jenom v drobném místním

obchodu, ve velikém mezinárodním obchodu velmi dlouho se ještě udržela pouhá výměna

zboží za jiné.

390

Po tomto tedy všeobecném rozjímání budeme jednati o penězích, jakých se užívá za našich

časů. Kovy a jmenovitě tak nazvané drahé kovy, totiž zlato a stříbro, počaly se již velmi záhy

co peníze užívati a až na naše časy se také ve všeobecném užívání udržely. Drahé kovy mají

ovšem mnohé přiměřené vlastnosti k tomu, aby za peníze sloužiti mohly, totiž cenu vnitřní,

trvanlivost dosti velikou, neporušitelnost a pohodlnost na schování a přenášení. Při obchodu

vzmáhajícím se velice, nemohly však kovové peníze přece dokonce postačiti, dílem proto, že

přece při velikých sumách a častém

obrácení jich nejsou dosti pohodlné,
dílem proto, že by

zásoba drahých kovů vedle jinakého
používání jejich nepostačila na tolik
peněz, kolik jich již

nyní zapotřebí jest, dílem však a
hlavně proto, že se peněz bitých z
drahých kovů při častém

užívání velmi mnoho opotřebuje, což
by ovšem tím více škody obnášelo,
kdyby všechny

peníze byly jen z drahých kovů.

Z těchto příčin tedy přišly do užívání peníze jiného druhu, totiž papírové.
Peníze papírové

poskytují v obchodu všelike výhody, kterých se kovovým nedostává, totiž jsou nad míru

pohodlné k chování a nošení i k počítání, při opotřebování jich se nic neztratí, (aspoň tak málo

jako nic, totiž nepatrná výloha za fabrikaci jiných). Avšak mají zase papírové peníze na sobě

dvě velmi nebezpečné vlastnosti,

totiž předně možnost k padělání
(falšování), k čemu jest

ovšem veliké lákadlo, protože kromě
mechanické zručnosti nic jiného k
tomu zapotřebí není,

za druhé ale a hlavně možnost
bankovních a státních bankrotů neb
klesání valuty, jako toho

ku př nyní všichni zarmoucení
svědkové jsme. Kdyby nebylo těchto
dvou nebezpečných

vlastností, vyhověly by jistě papírové

peníze nejlépe všem požadavkům
prostředku

výměnného a zasluhovaly by ve
větším obchodu přednost i před
kovovými. Mnohý snad

vrstevník naší doby, jenž velmi
mnoho již podlepoval našich
nynějších šestáčkův a desetičků,

bude nad tím nedůvěřivě hlavou
vrtěti, že by papírové peníze
zasluhovati mohly přednost i

před kovovými. Ovšem, to co u nás
nyní jmenujeme papírové peníze, tot'

ovšem nezasluhuje

přednost před kovovými, jakož toho i
agio skutečným důkazem jest.

Hlavní vlastnost každých

pravých papírových peněz musí býti
jistota, neboť bez jistoty jest
papírový peníz tolik co

tumpachový neb mosazný dukát,
totiž vlastně falešný, nic více než kus
potištěného papíru. At'

nikdo nemyslí, že papírové peníze
(bankonoty) jenom známky jsou

peněz, kterým se jen skrze

všeobecné usrozumění cena

připisuje: pravý papírový peníz
nesmí býti nic jiného než úpis

hodnověrný na jistou cenu s tou
nevyhnutelnou výminkou, aby každý
majitel tohoto

papírového peníze v každou dobu
mohl zaň onu cenu úplně obdržeti a
vyměnit. Neboť jest

jisto a každému patrné, že kus
potištěného papíru nemůže míti sám
v sobě takovou cenu,

abych za něj několik dní pracoval
neb své pracně nabyté zboží
vyměnil: ovšem ale může míti

391

kus takového papíru pro každého
velikou cenu, když jest na něm
hodnověrně pojištěno, že

majitel jeho každou chvíli tolik a
tolik ku př. zlata neb stříbra neb
jiného zboží zaň dostati

může. Cena takových papírů ale
klesati musí, čím více ona jistota

odpadá, že za ně tolik zlata

neb stříbra neb jiného zboží dostanu,
co na nich sepsáno jest. Tuť jsme u
příčiny agia (adžia),

které za našich časů hraje tak velikou
roli. Agio jest přídavek, který se
dává při vyměňování

jedněch peněz za druhé. Na
bankovce ku př. stojí, že každý její
majitel za ní dostane v nár.

banku 15 dvacetníků stříbrných.
Pokud panovala úplná toho jistota,
měly jistě bankonoty ještě

agio před stříbrem, to jest poněvadž bankonoty v obchodu mnohem byly užitečnější než

stříbro, rád mohl dáti každý, kdo bankovky potřeboval, nějakou malou náhradu tomu, kdo mu

je za jeho stříbro vyměnil. Skutečně také, zvláště místy, připlácelo se malé agio na bankonoty.

Jakmile ale národní bank přestal vypláceti za bankonoty stříbro, hned se věci obrátily naopak

a stříbro dostalo agio nad bankonotami, kteréžto agio vstupovalo tím více, čím více se množila nejistota, a kdyby hospodářství nynější našeho ministerstva a banku déle trvalo, přišlo by to snad s našimi bankonotami tak daleko jako s francouzskými assignaty v prvních letech republiky před Napoleonem.

Jakým způsobem ale může býti způsobena úplná jistota papírových peněz, tak aby zustaly

vždy hodnověrnými úpisy, strany toho se nesrovnávají státní a národní ekonomisté.

Pohlédneme dříve na příčiny klesání valuty, z kterých se samo sebou ukáže příčina nejistoty a tudý prostředky k uvarování se jí.

Především vidíme, že vlády velmi nesvědomitě zneužívaly papírových peněz. Řekli jsme již

dříve, že papírové peníze, nemají-li býti pouhý bezcenný papír,

nevyhnutelně musí být úpisy

na jisté věci (buď zlato a stříbro neb jiné cenu mající zboží) Vláda tedy může na dva způsoby

vydati dobré a jisté papírové peníze, buďto když sama se zaručuje za to, že niajitelům jejich

tolik a tolik vyplatí, buďto když toto zaručení místo vlády přijímá někdo jiný, ku př. bank. V

prvním pádu nejsou vlastně papírové peníze nic jiného, než dlužní úpisy vládní a mají tak

dlouho cenu, dokud jest vláda v
očích obecnstva jistým dlužníkem.
V druhém pádu zase jsou

papírové peníze dlužní úpisy těch,
kterým vláda vydávání jich
odevzdala a jistotu mají jen

potud, pokud nepochybno jest, že
vydavatelé vždy vstavu jsou za ty
vydané papírové peníze

vyměnití stříbro, zlato, neb jiné
zboží. Nejobyčejněji děje se toto
vydání peněz skrze banky, a

sice tak, že jistá společnost složí jisté množství stříbra neb zlata a kromě toho jiného způsobu

jmění do zástavy dá, a za to dostane od státu právo papírové peníze vydávati. Takového

způsobu společnost jest také u nás Vídeňský c. k. priv. národní bank. Pokavád množství

392

vydaných papírových peněz v jistém přirozeném poměru jest k zásobě stříbra a zlata v

sklepích banku ležící, potud udržeti se musí bankovky vždy v dobré ceně, protože banku

možno jest každou chvíli na požádání za ně stříbro neb zlato odevzdati. U nás ale ku př. nyní

suma vydanych bankovek daleko převýšila tyto přirozené hranice a náš Vídeňský bank vydal

již mnohem více než desetkrát tolik papírových peněz než drahých kovů za ně v záloze má.

Vlada totiž v dobách, když peníze potřebovala, opatřovala si je na nejlehčí ale i na

nejlehkomyslnější způsob, nechala totiž v banku natisknout bankonotek a platila jimi své

potřeby. Tím ovšem přivedla vláda brzy bank na mizinu co se úvěry týče. Bank ovšem

nevydal vládě jinak nové bankonoty nežli na dlužní úpis: ale stalo se během krátkého času, že

největší bohatství banku byly jen tyto

dlužní úpisy vlády. V dobách ale,
kdežto vláda naše

byla v úzku, kdežto hrozilo časem i
pomínutí a rozpadnutí celé říše, což
platily toho času

úpisy vlády? Tak se tedy brzy rovnal
naš bank dlužníku v konkursu
postavenému a vláda

nemohla jinak než násilím opatřiti
banknotám jejich cenu, nařízením
totiž, že se přijímají

musejí místo stříbra. S ohledem ale

na zahraniční obchod nastalo zase
agio, protože nařízení

vlády naší o nuceném přijímání
bankovek za hranicemi ovšem nic
neplatí.

Jiná příčina, pro kterou papírové
peníze ve valutě klesly, jest též
přirozená, neboť se jeví při

všelikém jiném také. Jest to totiž
nesmírné množství papírových
peněz. Na každé věci to

pozorovati můžeme, že v ceně
klesnouti musí, kdykoli se nad

potřebu rozmnoží. Dle

obecního, vlastně všedního smýšlení
arci se říká, „že čím víc peněz, tím
líp“, ale to platí jen o

jednotlivcích, pro všeobecnost, pro
celek jest veliké, nad potřebu
vzrostlé množství peněz

papírových škodlivé a táhne za sebou
vždy klesání valuty. Tyto dve příčiny
tedy, nedůvěra k

dlužníkovi a nesmírné množství
peněz papírových, dohromady spolu

přivedly agio u nás na
takovou výšku.

Ostatně není tento stav náš pro ty,
kteří již přes padesát let žijí, nic
neobyčejného, za císaře

Františka ve válkách francouzských
byl stav rakouských papírových
peněz ještě horší. Císař

František^{[1](#)} dal tenkrát natisknout
tolik bankonot, že si s nimi sedláci
tabák zapalovali, nejlepší to důkaz
jejich ceny. Účty státní se tenkrát
veřejně nekladly a proto se ani neví,

kam se podělo

všechno to stříbro a zlato dílem z
hor, dílem od nábožné vlády v
kostelích pobrané, dílem

všelijakými taktikami na privátnících
vynucené.

Papírové peníze povazovaly vlády
vždy za nejsnadnější prostředek k
provedení všech svých

účelů, neboť presy bankonotové byly
vždy v čas potřeby nevyvážitelný
pramen surrogatních

příjmů. Abychom ale posouditi mohli co to znamená: bez hypoteky, bez jistoty papírové

peníze tisknouti, musíme dříve pojem jmění uvážiti.

Již z historie to víme, že mnohé vlády, zvláště malé německé, takřka se živily děláním

lehkých stříbrných a zlatých peněz. Známo totiž, že obyčejně zlatý a stříbrný peníz o něco

málo méně ceny (t. j. stříbra a zlata)
v sobě drží nežli zač platí. To jest
dovolená a

nevyhnutelná věc, dílem co náhrada
za ražení, dílem však také co
prostředek k zachování

peněz, neboť jest jisto, že by se
zhusta jako jiné zlato a stříbro
rozlévaly a k jiným potřebám

obracely, kdyby se toho nešetřilo. Při
drobných penězích jest tento rozdíl
mezi pravou cenou a

mezi platností ještě větší, avšak

nikomu neškodí, protože drobné
peníze více jen co známka

nežli co jmění se považují a rychle z
ruky do ruky jdou. Avšak mnohé
špinavé vlády mívaly

ten obyčej, že nechávaly dělati zlaté
a zvláště stříbrné peníze vždy horší a
horší, což se ovšem

ve všeobecnosti tak snadně
pozorovati nemohlo, poněvadž každý
tak snadno prostředků a

schopností nemá přesvědčiti se o

pravé ceně peníze. Že se takovým způsobem lid šidí, jest

patrné: neboť na počátku běže se takový lehký (vlastně falešný) peníz v plné ceně, časem

svým ale, jak se jeho pravá cena zpozoruje, musí v bernosti klesati; a kdyby se i v zemi

nucením vlády v nominalní ceně2 udržel, neběže se přece za hranicemi v plné ceně, čímž patrně domácí proti cizozemcům utrpí a předešlé lepší peníze dostávají nevyhnutelně

agio,

totiž berou se raději a za větší cenu.
Na každý způsob jsou tedy ti, kteří
takové lehké peníze

po prvé za své zboží obdrželi,
zkráceni.

To všechno platí ve mnohém větší
míře o papírových penězích. Poctivé
jmění nemůže

povstati jinak, než buď skrze práci a
výdělek, neb skrze dar od toho, který
zas jmění poctivě

nabyl. Z toho již ponekud vysvítá, zač se považovati musí papírové peníze, nadělané beze vší

realní hypoteky. Papírové peníze s jistotou, že za ně každou chvíli možna vyměnití cenu na

nich vyznačenou, jsou jmění tak dobře jako každé jiné. Dejme tomu, že ku př. v jisté zemi jest

100 milionů papírových peněz s úplnou jistotou, totiž že pojištěno jest každému majiteli

některé takové papírové noty za

rovnou cenu nějaké realní zboží jakéhokoli druhu. Každý

tedy může s úplnou důvěrou za všechno své poctivě a pracně nabyté zboží na výměnu tyto

papíry přijímati a není ošizen.

Nyní má ku př. vláda této země ročních příjmů z daní asi 150 milionů, stane se však, že

vydání její za tento rok 200 milionů obnáší. Nedostává se jí tedy 50 milionů na ten rok. Jak se

tedy má v tomto pádu zachovati
poctivá vláda? Především musí se
tázati národa, totiž

zastupitele jeho, sněmu, chce-li
takové výlohy nésti a uznává-li je za
potřebné. Neuzná-li

394

sněm tyto výlohy za potřebné, musí
se jích vláda vystříhati a s
obyčejnými příjmy vyjíti.

Uzná-li sněm výlohy za potřebné,
musí sněm buď vládě povoliti, aby
daně občanů na ten rok

o čtvrtinu zvýšila a tak oněch
nedostávajících se 50 milionů
nabyla, aneb musí sněm vládě

povoliti, aby si ve jménu národu
oněch 50 milionů vypůjčila. Takto
jednati slušelo by se.

Jedná se ale obyčejně od vlád
mnohem lehkomyšlněji. Nechá se
vytlačiti za 50 milionů

zrovna takových papírových peněz,
jako jsou předešlé a zaplatí se jimi
to, co se potřebuje.

Avšak již tedy v zemi místo
předešlých 100 mil. koluje 150 mil.
papírových peněz a jistota

jest jen na sto. Poněvadž ale na
jednotlivých notách viděti nelze,
která jest pojištěna a která

není, kolují za stejnou cenu a kdyby
se všechny vyměnití měli, obdrží se
za každou jenom dvě

třetiny předešlé ceny, protože se ta
uložená jistina 100milionová nyní již
na 150 mil. rozdělití

musí. Tak by byl každý majitel

nějaké noty, jemužto se jinak do rukou nedostala, než že za ní

bud' pracoval neb jiné jmění vyměnil, ošizen o třetinu. To se ovšem hned nestane, poněvadž k

vyměňování papíru tak snadně nepřijde, nýbrž těchto 50 mil.

zůstane co dluh vládní viseti: ale

jestli předešlá suma peněz 100 mil. postačovala pro oběh v celé zemi, koluje již nyní o

polovici více zbytečných a dle

přirozeného pravidla klesnou
papírové peníze o něco v ceně,

tak jako každá věc, které jest víc v
zásobě než se jí potřebuje, v ceně
padá. Poněvadž však

vždy se ještě jmenuje desítka
desítkou a zlatka zlatkou, nepozoruje
obyčejný člověk arci hned

toto klesání ceny peněz a říká jen, že
jest všechno dražší: tato všeobecná
drahota není ale nic

jiného, než klesání papírových peněz
čili jinými slovy zkrácení všech těch,

kteří již dříve

papírové peníze v rukou měli, o jistou částku. Co oni dříve ku př. za pětku dali, museli by

nyní za 6 neb 7 zl. koupiti a o to jsou již papírovými penězi zkráceni.

Kdyby však zůstalo jen při prvním kroku, nepovstalo by ještě tak veliké neštěstí, nýbrž mohla

by se časem svým bud' i za oněch 50 mil. nově vydaných papírů náležitá jistota opatřiti, aneb

zase rovná suma papírových peněz
sešlých se do vládních kas zničiti,
čímž by věc byla

vyrovnána. Vlády ale, klesající vždy
více, vždy více přidělávají
papírových peněz, tím se ale

vždy více rozmnožuje drahota,
(klesání ceny peněz)³ nejistota a
zmatky v obchodu, chudnutí země k
prospechu cizozemských výdělků
atd. Vlády ovšem, vidouce to a
znajíce samy

nejlépe příčiny toho, namáhají se arcí

všelijak, ale nadarmo proti tomu,
zapovídají výkaz

stříbra a zlata, nutí lid přijímati za
půjčené stříbro papíry, vydávají
zákony proti ažiotáži,

vydávají bankovky ve všelíkových
barvách a způsobech, jen aby se
zalíbiti mohly - ale

nadarmo, valuta peněz se nezlepší
jinak, než dobrým hospodářstvím a
svědomitým pojištěním

každého do veřejnosti vydaného
papíru.

Časem svým budeme dále a více do
podrobna o peněžích jednati, o
rozličných způsobech

banků a kreditních (státních) papírů.

Poznámky

1 Tenkrát nebyli ještě odpovědní
ministři, pročez absolutní císař sám
se musí považovat za

původce všeho zlého i dobrého, co se
za jeho vlády stalo. [Red.]

2 Nominální cena od latin. slova nomen (jméno), totiž cena, která na penízi napsána jest.

3 Sluší zde rozdíl činiti mezi drahotou přirozenou, která povstane tím, když jistého zboží

méně se vyrobí než ho jest zapotřebí, tato drahota bývá obyčejně jen částeční, totiž ono zboží

bývá dražší, kterého se nedostává. Ovšem že i zde drahota jedné věci může za sebou táhnouti

i drahotu jiných, jako ku př.

neúrodný rok na obilí za sebou vleče
ještě drahotu velmi

mnohých prací a věcí; zároveň ale
také částeční přirozená drahota zase
při jiných věcích

působí naopak a dělá je lacinější, což
vše tuto příklady vysvětlovati bylo
by obšírné a také

nepotřebné, ant' sobě jistě každý sám
okolo sebe dosti takových příkladů
najíti může.

Všeobecná drahota všech věcí jest

ale skoro vždy jen vlastně klesání
ceny peněz.

Pozorovatel politický

H. B. Deutsche Zeitung opět vychází
v Praze a máme již dnes nové její
číslo v rukou. Bližší

zprávy o její z mrtvých vstání dočtou
se čtenářové v dopisu z Prahy ve
dnešním našem čísle.

Myslíme, že se asi obecenstvo naše
samo dovtípí všeho toho, co by se v
této udalosti z naší

strany říci dalo. Unie naše toto
povolení nedostala.

- Tabáční monopol zaveden jest již v
Uhrách -aneb jinými slovy řečeno,
Uhry zbaveny jsou

opět jednoho pramene národní
majetnosti a bohatosti. Neboť o tom
ani dost malé pochybnosti

není, že v krátkém čase pěstování
tabáku v Uhrách zcela na mizinu
přijde tímto monopolem.

Majitelové tabáčních rolí budou dle
nového nařízení odevzdáni zcela do

milosti a pod

poručníctví c. k. důchodkových
úřadů, cena za jejich plodiny se jim
každoročně od nich určí,

jinému nesmějí plodiny své
prodávati. Pro každého ve věci té
zkušeného jest dosti na tom,

aby již dle toho poznal úplné zničení
tabáční produkce v Uhrách. - Myslilo
se, že vláda přece

396

konečně tuto tabákovou otázku

rozhodne v ten smysl, že upustí
docela od tabáčního

monopolu v celém mocnářství;
myslelo se to proto, že by tato cesta
nejpřiměřenější,

nejpolitičtější byla. Takovým
způsobem stal by se jistě tabák brzy
velmi výnosným

předmětem rakouského vývozu do
cizozemska a v prvních dobách
nabyly by Uhry alespoň

nějaké náhrady za mnohé nové daně,
poněvadž by ještě v prvních létech,

než by i v ostatních

zemích rakouských tabák zdomácněl,
veliké množství svého tabáku nám
prodávaly. - Ale

vláda naše rozhodla zcela naopak a
zavedla již nyní tabáční monopol v
Uhrách tak jako u nás.

Jest nepochybno, že vláda tím
veškeré obyvatelstvo v Uhrách více
proti sobě popudila nežli

vším předešlým dohroinady. V
Reichszeitungu a v Oesterr. Corresp.

snad se ovšem brzy

dočteme, že v Uhřích veliká radost
nad tímto novým zřízením panuje,
jak to již jest obyčej

takových časopisů! kdo ale hlubokou
zahnízděnost volného užívání tabáku
mezi všemi

třídami uherských obyvatelů jen
poněkud zná: tent' se jistě mýliti
nemůže v tom úsudku, že

jen ke všeobecnému popuzení všech
myslí ustanovení toto směřuje. -
Tabáku ubyde v Uhřích

tímto novým nařízením, ale čeho tu znamenitě přibude, to jest nenávist proti vládě.

- Dostáváme z Brna zprávu, že prý p. Zang, vydavatel Presse, jest od p. Weldena zcela

vypovězen z okresu obleženosti Vídeňské - totiž že do Vídně ani nesmí dojížděti. Tak

oznámeno jest - z dobrých pramenů to víme, p. Zangovi, od úřadů Brněnských. Co ještě

všechno z té obleženosti vykvete,
bude-li několik let trvati! Dle
základních práv jsou jen v

pádu obleženosti vyzdviženy §§ 5-
11, mezi kterými ale není žádný §
jednající o svobodném

jezdění rakouských občanů z místa
na místo. Jsme tedy velice žádostivi,
dle jakého posud

neznámého § se toto vypovězení
osoby p. Zanga z Vídně naříditi
mohlo! Podle všeho toho se

zdá míti obleženost celá jen jeden

paragraf a ten zní: „V obleženosti
může se s lidmi jako se
zvěří a s věcmi zacházeti dle libosti.

- Obě vlády, rakouská i pruská,
ohlašují tedy již na dobro, že máme
pokoj a že tedy všechny

ty přípravy vojenské, které asi 200
milionů zl. stály, byly jen - v žertu.
Všechno tedy to tažení

vojska od tureckých hranic až k
saským, všechny ty výlohy občanů
při ubytování, všechno

jezdění na železnici, všechny
přípřeže, všechno to kupování koní a
zásob atd. atd. atd.,

všechno to bylo jen v žertu!

- V Drážďanských novinách od 11.
prosince (orgán to Saské vlády)
čteme následující článek

ze severních Čech:

397

„Do Teplice přirazil opět jeden
prapor od pluku Haugvic. Tito lidé
vyhlíží vyzáblí,

utrmácení a otrhaní, tak že u bot ani podešvů nemají. V tom samém stavu se vynacházejí také

hraničáři po hranicích rozložení, kteří zcela otrhaní (zerlumpt) po pohraničních Lužických

vesnicích žebrají.“ Že tato zpráva holá lež jest, nebude žádný pochybovat. Že ale si dovoluje

vládní orgán o vojsku svého spojence, s kterým chce v Německu gesetzliche Ordnung zavést,

tak urážlivým a snižujícím způsobem

psát, jest nám nepochopitelné.

- Konference Drážďanské již se počaly. Od nich očekává se všeobecně nějaké konečné

ustanovení strany všeho toho, co potud jest provisorního v celém Německu i Rakousku, neb

snad již po těchto konferencích bude v sobě veliké jméno Německa zahrnovati i celé naše

rovněoprávněné Rakousko. Dávno již vyslovený účel těchto konferencí

není žádný jiný, nežli

přivtěliti celé Rakousko k
německému Bundu. Když se někdo
hraničářů jihoslovanských,

táhnoucích na pruské hranice, tázal,
jaký jest účel jejich pochodu,
odpověděli s jakousi

patrnou chutí: „Jdeme střílet
Němce!“ - O svatá sprostoto!
myslili, že jdou střílet „Němce“ a

zatím šli sami sebe připojovat k
německému spolku! Nedá se upříti,
že vláda naše vede velmi

všestrannou politiku: hraničárům se
řekne, že jdou proti Němcům, aby se
použilo jejich dobře

známé nechuti, zatím ale každý ví, že
vlastně táhli proto proti Prusům,
poněvadž pruská vláda

nechtěla připustiti celé Rakousko k
německému spolku. To jest ta
všestranná politika!

Ze všeho toho, co již známo jest o
účelu Drážďanských konferencí a co
se o nich s jakousi

jistotou již napřed domýšleti dá,
nevyvede se tam mnoho jiného nežli
starý Bundestag. Co se

konstitučnosti týče, již z toho, že
bude ústřední německá vláda bez
všeho sněmu, tedy

absolutní, viděti může každý, jak
pevný základ budou míti jednatele
konstituce v zemích

náležejících k Bundu. Také se to v
nejhovějších časích všude jak v
Hessensku tak v Sasích,

tak i ve Württembersku ukazovalo a

řada přijde nyní i na Prusko. Praví se
již nyní, že bude

pruský sněm na šest měsíců
odročen! To jest jako na vždy: když
ale víme, že tento pruský

sněm již co jen možná
nejreakcionářštější jest, vidíme z
toho ze všeho, že se o nic jiného

jednati nemůže než o holý
absolutismus. - Nyní teprva, ač již
pozdě, viděti mohou všichni ti

nezkušení našinci, kteří se roku 1848

od Němců dali lákati jistým
neurčitým bratrstvím všech

národů, že se těmto sobcům
nejednalo o svobodu přede vším, jak
říkali, nýbrž jen o přednost a

panování nad námi. Rakousko jest
stát, obsahující mezi 38 miliony
obyvatelstva jenom asi 8

miliónů Němců. Nyní, když má přijít
celý tento stát absolutní vůlí několika
ministrů do

Němec, rokují títo vyhlášení a
radikální přátelé svobody velmi

chladnokrevně o tom, že prý

živel německý sice v politické
svobodě ujmu utrpí, za to prý ale v
národním ohledu nabude

398

přírůstek, totiž poznenáhlym
němčením Rakouska. Zištnost všude
vládne, nejen u

absolutních, nýbrž i u jistého
feudálního národu. Ale trest sleduje
v patách za zištností: právě

pro zištnost, že jste nechtěli jiným

přáti tu samou svobodu, kterou jste
pro sebe žádali

nedosáhli jste tak sami nic jako tito.
Dostí jest to smutné a nečestné, když
národ čítající sebe

sám na 40 milionů, a vyhlašuje se
všude za nejvzdělanější, ani tolik
zmužilosti nemá, aby si

opatřil řádnou a právní vládu, jak na
rozumného tvora, na obraz Boží
sluší, nýbrž ještě dále co

patriarchální stádo libovolně řídití se
musí nechat od absolutních pastýřů!

- Co prý jest nám platná svoboda,
když nebudeme mít chleba! - pravil
nedávno velkokupec

p. J. B. Riedl (Němec) v městském
výboru Pražském. Pan Riedl náleží
jak známo k té straně

sedmašedesátníků, kteří myslí neb
alespoň se tak sprostní staví, jakoby
myslili, že snad vláda

národy živí, kdežto již nyní snad
každý chalupník o tom ví, že národ
živí vládu. Mohlo by se

zase říci naproti panu Riedlovi: Což
jest platno vydělávati a šetřiti, když
vláda plnýma rukama

naše pracně vydělané peníze
zbytečně rozhazuje, když to, co lid
po groších pracně vydělá, po

milionech nadarmo utrácí! K tomu
tedy jest milý pane J. B. Riedle!
svoboda, aby vláda bez

povolení národu nemohla zbytečně
utráceti, dluhy dělati, pak bud' daně
až k nevydržení

zvětšovati, bud' bankotky pod

kurseem vydávati. To jest ten hlavní
puntík každé svobody a

musíme tedy říci, že svoboda k tomu
právě jest platná, abychom chleba
měli, tak jako mají

skutečně Angličané, Belgičané, Sev.
Amerikančané, Švýcarové a jiní
svobodní národové více

chleba než my a ještě k tomu s
pomazankou! - Co by tak ještě ti
smutní rytířové namluvili

světu! jako bychom snad všichni

hladem umřeli, kdybychom měli
pravou konstituční

svobodu! Zkušenost historická nás
učí, že každý národ, získavší si
politickou svobodu, také

velmi brzy zbohatnul, jakožto máme
příklady v celém dějepis: a kdekoli
se zdá mluvit

zkušenost proti tomu, vidíme hned
pravou příčinu, to jest ustavičné
pokusy a intriky bývalé

absolutní vlády o zrušení této
svobody, čímž povstale zmatky

ovšem musely býti na škodu

blahobytu. Kde ale již jednou
svoboda tak upevněna byla, že již
všelike pokusy proti ní byly

marné, tam všude v krátkém čase
počal národ i v materialním ohledu
zkvétati a bohatnouti.

- Tímto svazkem končíme 1850. rok
svého časopisu. Obecenstvo naše,
majíc slušný ohled na

rozmainité překážky, které se nám
všude do cesty stavěly, promine nám

cokoli

nedostatečného. Změna, kterou na r. 1851 s časopisem svým učiníme, bude jen formální,

Slovan bude vycházeti pod tím samým názvem jen jednou za týden, avšak ve větších

svazcích. Směr jeho a způsob vnitřního zřízení zůstane ten samý jako r. 1850. Změna tato

zdála se nám býti potřebná s ohledem na nynější okolnosti, jmenovitě proto, aby Slovan,

jemuž nyní v jednotlivých krajinách
Rakouska zamezen jest přístup,
levnější cenou našel v

Čechách a na Moravě většího
rozšíření. Doufámet' ovšem, že čím
více se proti nám opírají

neprátele našich zásad, tím více zase
podporováni budeme od stejně
smýšlejících.

Ještě jednu připomínku nemůžeme
opominouti. Upozorňujeme totiž

obecenstvo na vyňatky z

historie české Pavla Skály, které
jsme pod titulem „Před bitvou a po
bitvě na Bílé Hoře“ ve

Slovanu uveřejnili. Jsou to velmi
důležité vědomosti z dějepisu vlasti
naší v nejrozhodnější

době a poněvadž spis sám pro svou
velikou obšírnost sotva tak brzy cely
vyjde, vybrali jsme

prozatím z něho nejdůležitější místa.
Upozorňujeme tedy proto na tyto
články, aby snad

někdo přílišnou délkou jejich
odstrašiti se nedal od čtení,
ubezpečující každého, že nebude
litovati času jim věnovaného.

A tak tedy končíme nepříjemný rok
1850 s tím přáním, aby se v
budoucím 1851 roce politické

a národní naše záležitosti radostněji
dařily, k čemuž přispívati budiž
všeobecná naše snaha!

Na počátku roku 1851

H. B. „Mnohaja lěta!“ jest obyčejný
zpěv v církvi slovanské, jimžto se v
krátkosti vyslovuje

všeliké dobré přání. My však
vzpomínajíce si na minulý právě rok
1850, nemůžeme sobě

nikterak přátí „mnohá léta“ taková,
jako byl onen rok a nejhližší
předchůdce jeho, rok 1849.

Chraň nás, Bože! mnohých takových
let! volá jistě každý z nás při
upomínce na všeliké trpké

doby, jakých nám množství přinesly

s sebou minulé dva roky. Bude-li
nastávající 1851 lepší

než jeho předchůdcové? - táže se
leckdo v srdci svém. O! nebude jistě,
nýbrž horší a jestli nás

rok 1849 a 1850 mrskaly biči, bude
nás rok 1851 mrskati škorpiony! -
mohli bychom říci

slovy biblickými. -

Ani nejmenší příčiny nemáme
očekavati od r. 1851 něco
radostnějšího než od právě

minulého, ba musí se říci, že teprva v tomto roce budeme jísti chléb z onoho koukolu, který v

rocích 1849 a 1850 nepříznivou rukou naset byl do naší pšenice!

To je špatné přání k novému roku! pomyslí si leckdos, ale chceme-li v nastávajícím roce míti

alespoň nějakých radostí, nezbyvá nám k tomu jiné cesty, nežli očekávati již napřed jen

všechno nejhorší, abychom pak ze
všeho toho těšiti se mohli, co
vypadne o něco lépe nežli
jsme očekávali.

Mluvíme zde arci jenom o
záležitostech politických a kdo naše
úplné obávání nepovazuje za

odůvodněné, viz jen okolo sebe a
vzpomeň si na chod našich
politických událostí od r. 1848

až do nynějška a jestli ještě potom
nebudeš s námi stejného mínění,
závidíme ti věru mysl

důvěřčivou!

Nejlepší měřítko pravých úmyslů vlády jest vždy svoboda tisku. Každému musí býti patrnó,

že vláda upřímně smýšlející s národy, žádných příčin nemá strachovati se veřejného mínění

vysloveného svobodným tiskem. Co by bylo platno brojiti proti dobré vládě v časopisech,

kdyby národ všude jen její dobré skutky na sobě zakoušel a s řízením

jejím spokojen byl? Ve

všeobecné opovržení by přijíti
musely u národu časopisy a mužové,
kteří by dobrou vládu

zlehčovali a tupili, tak jako ve
všeobecném opovržení jsou všude ti,
kteří špatnou vládu

vychvalují. Poněvadž tedy dobré
vládě nikdy škoditi nemůže svoboda
tisku, patrnó jest

naopak, že vláda, která potlačuje
svobodu tisku, nemůže býti dobrá
vláda. Co ale vidíme

okolo sebe již skoro po dvě léta,
nežli ustavičné obmezování tisku,
nežli ustavičné

zapovídání, zahrožování a zničování
samostatných časopisů? Kolik zbylo
ještě v Rakousích

časopisů vyslovujících své
samostatné smýšlení? Kde by mohli
vycházeti, tam všude jest

zkrze obležení svoboda tisku zrušena
a libovolnost vojenská zavedena: a
tam, kde není

obležení, okolnosti místní zase
obmezují svobodný tisk. A vychází li
kde navzdor všelikým

obtížnostem přece nějaký samostatný
časopis, neprojde ani měsíc, aby se
mu se strany vládní

nějaká zjevná neb tajná, vždy ale
libovolná příkoř nestala. Tak se
poznenáhla bez zřejmého

zrušení svobody tisku přece stalo
užívání její skoro nemožné.

Sněmy se pořád sice slibují, ale
jedna lhůta projde po druhé a jedna

naděje po druhé zmizí.

Tak daleko to přišlo, že každý opravdu konstitučně smýšlející člověk za jakéhosi buřiče se

vyhlašuje, ačkoli konstitučnost na papíře vždy ještě stojí.

Na nás samých vidíme zřejmý příklad. Časopis náš - chatrný to zbytek velikých od vlády

zničených novin - kterému se ještě ani jednou zrušení nějakého zákonu vytknouti nemohlo a

také nikdy nebude moci platně a
právně vytýkati, tento časopis náš
libovolně a bez udání

příčin vypovězený z větší polovice
Rakouska, považuje se v ostatní
polovici od orgánů

vládních jako věc polozapovězená a
úředníci, kněží a jiné osoby od strany
vládnoucí odvislé,

bojí se i čísti a jen pod jinými jmény
předpláceti se osmělují! Tak daleko
dospěl již

terrorismus strany, která sebe nazývá stranou pokoje a pořádku! Redaktor Slovana není v

mnohem příznivějších okolnostech živ, nežli zločinec zatykačem stíhaný! - To nazývají

svobodu tisku!

V posledních dnech roku 1850 stal se od vlády také pokus zameziti vycházení Slovana asi

podobným způsobem jako se to stalo nedávno „Presse“ v Brně: okolnosti

naše ale jsou zcela

jiné než bylo u Presse v Brně, a
harpuna hozená po nás z vysoce
slavného náměstnictví v

Praze sklouzla po naší hladké a již
mnohými vládními štulci utvrzené
koži.

Kterak tedy přece zacpati ústa
nepříjemnému upomínateli? To
závisí nyní jen od ostrovtipu

vládních mužů, a s trpělivostí
opposičního redaktora rakouského r.
1850 musíme očekávati

osud svůj v roce 1851. Byli jsme sice již ku konci r. 1850 nedaleko toho, sami přestati a

zaměstnávající se jinými literárními pracemi, čekati, až se udusí reakce ve svém vlastním

tuku - nevyhnutelný to osud každé přehnanosti dle zásady „všeho moc škodí“ -jmenovitě nás

poslední zákaz Slovana v Uhrách velmi ponoukal k prasknutí trpělivosti a k hození vším,

poněvadž skutečně jsme viděli dobré
símě jednoty literární Slovenska s
námi vždy více se

ujímati a želeli jsme tedy velice
zaražení tam činnosti své v nejlepším
toku: na druhé straně

ale držíme přece za jakousi
povinnost svou dodržeti až do
posledka, a ustoupiti jenom násilí.

Přiznáváme se arci, že již s jakousi
nechutí pokračujeme ve svém
časopise a žádáme tedy v

mnohých ohledech své obecenstvo

za omluvenou: člověk by zajisté
musel býti více nežli

člověkem, aby rovnodušně viděti
mohl všelikou tu převrácenost, která
nyní se uhostila v

našich veřejných záležitostech, a aby
konečně po dlouhém beznadějném
bojování a opírání se

nepadl do jakési mrzuté apathie,
podobné stavu člověka polozabitého
a položivícího.

Přiznáváme se, že zásoba naší

vytrvalosti očividně se tratí, a že se
již nyní k plnění povinnosti

své, jindy radosti naší, skoro nutiti
musíme, a že se nás velmi často
zmáhá onen cit, který

krátce nazýváme chuť utéci ze světa!

Proto přece ale - ze světa neutečeme!
Ani tenkrát, kdyby to bylo možná.
Tuto radost nesmíme

na žádný způsob nepříznivcům svým
způsobiti! Pročež postěžovavše si jak
sluší a patří svým

čtenářům a ulehčivše sobě poněkud
na duši, přistupujeme zase ke svému
dílu a budeme dale

ještě kouleti tu konstituční
Sisyphovu skalu, až nás příznivější
okolnosti k nějakému

potěšitelnějšímu a nadějnějšímu dílu
povolají.

Z Prahy

Z Prahy v novém roce 1851. Milý Slovane! Raduj a vesel se v tomto novém roce, ne proto, že

jest nový rok - neboť bude asi takový, jako ten starý - ale proto, že nejsi již v Praze. Praha se

proměnila již v jakýsi způsob velké káznice; kdo není ještě zavřen, musí každou noc

očekávati, že jej eskorta na Hrad odvede, a kdo se nebojí zavření, buď sám zas jiné zavírá neb

alespoň k zavírání udává! Fueramus
Pergama quondam! O caput regni!
Nic jiného než

Filiálka od Špielberku! Jdi od domu
k domu, od kavárny do kavárny, od
hostince do hostince,

potkej na ulici koho chceš - o čem se
mluví? O ničemž než o zavírání, o
vyšetřování, o

odsouzení, zkrátka život
špinhauznický! Mnoho, ach!
přemnoho z toho jest pravda, co se

mluví, ale přece zas ještě desetkrát
více přidělová fantasie. Ráno, když
slunce vyjde, počítají

se vždy páni Pražáci mezi sebou,
kolik jich ubylo, odstěhovaných
mocnou rukou na

Hradčana. Praha naše se nyní docela
podobá známé republice žabí, kterou
tak krásně popisuje

ruský básník Krylov pod titulem
„Žáby prosící o cára“ a sice v té
periodě, když žáby,

nevážíce si svého dříve uděleného

cára špalka, dostali od Peruna čápa,
jehožto kralování takto

vypisuje Kry[lov.1](#)

„Car étot ně čurban, sovsem inávo
nráva,

Ně lubit balovát naróda svojevó,

On vinovatých jést': a na súdě jevo

Nět pravých nikavó.

Za to už u něvó

Čto zavtrak, čto oběd, čto užin, to

rozpráva

V leguškách každýj deň veliký
nedočót,

S utrá do večera Car ich po cárstvu
chodit

I vsagavo kavo ni vstrétit on,

Totčas zasúdit i praglótit.“

To jest doslovně po česku: Cár tento
není špalek, docela jiných mravů,
nerad se mazlí se

svým národem, on vinníky jí: a na

soudě jeho nikdo není nevinen. Za to
ale již u něho každá

snídaně, každá večere nový ortel.
Mezi žabami každý den veliký
nedočet, od rána do večera

cár jejich po cárství chodí a každého
koho potká hned soudí a - polkne. -

Ortele odsouzenců z německého
studentského spolku Markomanie,
ohlášené k Sylvestru,

zatřásly myslmi veškerého
obyvatelstva. Něco podobného
neočekával nikdo. Oprátky,

doživotné vězení podle práva - a
dvacetileté, patnáctileté vězení dle
milosti - Bože! chraň

každého i před tou milostí i před tím
právem! Jestli tito mladíkové, z
kterých jistě mnohý ani

pořádně nerozumí, co jsou ty
přestupky, pro které odsouzen jest,
zasloužili takový trest,

muselo by skoro celé uherské a
vlašské království k oprátce

odsouzeno a z milosti na 20 a 15

let do žaláře zavřeno býti! Vždyť pak
přece Maďaři a Vlaši udělali
skutečně to, oč prý se (jak

nás vojenský soud ujišťuje) tito
studenti pokusiti chtěli! Což jest
rakouské císařství

evropejská velemoc, již na tak
slabých nohou, aby se několika
studentů báti muselo, že je

rozboří?

Praví se skutečně po městě, že prý

vojenská apellace zmírnila v druhé
stolici tyto ortele

Pražského soudu tak dalece, že
nejvyšší trest jen na dvě léta zněl;
avšak což pomůže tato

pověst proti skutečně ohlášeným
ortelům?

Všimnuli jste si, že mezi
odsouzenými na 15 let těžkého
žaláře jest také jeden nyní 17letý,

který tedy při zatknutí byl jen patnáct
let stár, poněvadž vyšetřování již
skoro 2 léta trvá.

Tento hošík tedy za každý rok svého života musí zase odseděti jeden rok v těžkém žaláři a

ona dvě léta vyšetřování jsou jako bolestný intercalar a přídavek! Nu všeho moc škodí a ve

všem zapotřebí jest jisté míry.

Zajímavý jest také osud jednoho z nich, mladého Makovičky (bratr to tuším bývalého

redaktora Deutsche Zeitungu), jenž pro nedůstatek důkazů nebyl sice

odsouzen, přece ale

musí ještě zaplatiti výlohy za své
vězení a odveden jest zrovna ze
žaláře k vojsku. Z Hradu

vedli jej totiž na policii, z policie k
assentování a odveden jest k
jednomu pluku do pevnosti

Terezína, s tím prý doložením, že
vždy v této pevnosti zůstane i kdyby
onen pluk jinam se

přeložil.

Pravím Vám, že celá Praha byla z

těchto ortelů jako ve vyjevení bez
rozdílu politického

smýšlení. Na hlavní věc zapomněli
arci všichni, totiž na to, že vojenský
soud ani právo neměl

tyto lidi souditi, že se zde stala
největší libovolnost. Vojenský soud
sám cítil dobře tuto

úhlavní vadu celé procedury, že totiž
žadné nařízení nazpět působiti
nemůže a tedy přestupky

spáchané před prohlášením
obleženosti od obyčejných soudů

souzeny býti musí - je-li totiž

konstituce a spravedlnost. Proto také vojenský soud ve své publikaci tak starostlivě dokládá,

že ještě po prohlášení obleženosti děly se přípravy k povstání - ale dejme tomu quod est

demonstrandum, přece ale sotva ti, kteří již hned v noci před prohlášením obleženosti (arci též

nekonstitučně) zavřeni byli, nemohli takové přípravy konati a tedy tito

dokonce nikterak

404

nepadají do právoinocnosti
vojenského soudu! Při zřízení
nových soudních úřadů velmi

krásně nám líčili povolání státních
zástupců, že prý oni totiž povinnost
mají zákony a práva

hájiti: ejhle! krásná tu příležitost pro
naše Pražské zastupitelství ujmouti
se této věci a přivést

publikované již ortele soudu

vojenského ke kasací. Žádný v celém Rakousku nemůže upírat,

že tomu tak jest, jak pravíme, a pokud v zákonodárství platiti bude zásada, „že zákon žádný

zpět nepůsobí“, nemohou býti tito souzeni od vojenského soudu.

Kde jsou ty časopisy vládní, které se tak často honosí se svou nestranností, říkajíce, že oni jen

chválí, co chvály hodno, a že též i vady vytýkají, kde jest, pravím, jeden z nich, který by se

osměliti mohl viděti tuto velikou
vadu ? Mlčí všichni a nanejvýš
slibuji milost vlády časem

svým. Ale spravedlnost jde před
milostí: a já dokonce nechci zastávati
ony uvězněné, s

kterými jsem nebyl nikdy stejného
smýšlení, ale zastávati zákon držím
vždy za povinnost

svou bez ohledu na osoby.

Ortele české části májových
uvězněnců, jmenovitě oudů

studentského spolku Česko-

moravského bratrstva, očekávají se
co nejdříve, ana byla po městě
rozsířena pověst, že brzy

po Markomanii byly na Hradě
publikovány. Myslí se, že orteie
jejich nebudou zníti tak

strašlivě. Ale podivíte se těm
spolkovým jménům, kterých tito
užívali a proti kterým jsou

pseudonyma Markomanů pouhá
pleva. Již tato směšná jména ukazují
každému, že si jen hráli

na rebelii a na republiku, tak jako si
jindy hráli na rytíře nebo na velkého
pasáka bičem - to asi

jest pravé jméno, dětinství, hračka,
mladičké přemrštěnství, ale nikoli
velezráda. Vždyť snad

přece při obvinění také na to něco
přijde, má li obviněný možnost k
provedení svého úmyslu?

kdož bude ku př. berana neb kozla
souditi za úmysl rozboření
babylonských hradeb, třeba do

nich skutečně trkal?

Stavovský výbor drží zase v obležení dějepis Palackého. Mermomocí chtějí tito staří pánové,

aby jim vydal německý original své již česky vydané husitské doby. Z toho vidíte, že náš

stavovský výbor jest více než radikalista: o radikalistech říkávají, že žádají nemožné věci, ale

náš stavovský výbor žádá více než sám Pán Bůh učiniti může, žádá totiž, aby minulé věci stali

se budoucími, aby po vyjití českého originalu vyšel přece zase original německý. Pan Palacký

ale stojí na tom, že po originalu nemůže již nic jiného následovati než překlad. Mluví se již,

že přestane býti zemským historiografem. Snad mi dovolíte vypraviti obecenstvu některé

posud málo známé věci o tomto historiografství p. Palackého.

Sněm český uzavřel tuším r. 1829
ustanoviti v osobě p. Palackého
zemského historiografa

(dějepisce) českého s ročním stálým
platem a s povinností, aby
vyzkoumal a sepsal dějiny

české. Jak pražská vláda tak i
ministerstvo tehdejší zvláště hr.
Kolovrat ujímali se velmi vřele

tohoto návrhu, ale císař František,
nemaje českou historii v lásce,
dokonce tomu připustiti

nechtěl a nepotvrdil toto uzavření

sněmu českého, předstíraje, že prý
tomu nedovolují příjmy

zemské (totiž vydati ročně 1000 zl.
stř.) Stavové čeští ale toho času
trochu samostatnějšího

mínění, obrátily věc jinak a návrh
(tuším hr. Sternberka), že když vláda
nechce povolit

stavům zřízení českého dějepisce,
přece stavové právo mají nějaký spis
sobě u některého

spisovatele objednat a že tedy si chtí

stavové čeští u p. Palackého
objednati sepsání českého

dějepisů a že jemu za tuto práci
budou platiti 1000 zl. stří. ročně - byl
přijat a tak se stal pan

Palacký skutečně českým
historiografem, ačkoli bez titulu,
kterýžto titul jemu ale později

císař Ferdinand udělil. -

Že tehdá sněm český odevzdal tuto
práci panu Palackému, jehožto
smýšlení bylo známé, to

ukazuje již, jaký účel měl sněm s tímto dějepisem. Že p. Palacký, ačkoli český spisovatel, tuto

práci v německém jazyku vydával, příčina toho byla ta, že větší díl, ano skoro všichni tehdejší

údové sněmu, objednatelové toho díla, jen německy čtli a rozuměli. Pan Palacký ale již

tenkrát vyslovil před přáteli svými úmysl, že později vydá obšírnější dějepis v českém

jazyku, který spis on považoval za

hlavní úkol svého života. Jak známo,
počal skutečně p. P.

ještě před r. 1848 tento svůj úmysl
vyváděti a vydal první díl svého
dějepisů v českém jazyku.

Nyní však po zákonnitě uvedené
rovnoprávnosti umínil si p. P pro
rychlejší provedení svého

díla další doby dějepisů spisovati
zrovna česky, což mnohem snadnější
jest pro něho a nechati

pak tento svůj spis do němčiny

přeložiti. Tak zajisté ušetří se mnoho času a práce a p. P. může mnohem rychleji pokračovati.

Avšak strana v stavovském vyboru zemském Čechům nepřívznívá, v osobě hr. Alberta Nostice,

nanejvýš byla tímto krokem p. P. rozhořčena. Nemohouc ovšem zrovna bez obalu vysloviti

svou nechut' nad tím, že p. P. napřed vydal po česku svůj dějepis, chopila se věci po straně.

Především tupili předložený od p.
Palackého německý překlad jakožto
neněmecký a velmi

chybný. Překlad tento ale ze zvláštní
ochotnosti na sebe vzal p. prof.
Wenzig, nynější školní

rada nad realkami, rozený Němec a
od samého stavovského výboru
ustanovený professor

německého jazyka!! a ubezpečuji
Vás, že jest to dobrá práce.
Stavovský výbor ale per majora

na p. P. žádá, aby sám svůj dějepis

do němčiny překladal, aneb vlastně,
aby jej prý v

dosavadním způsobu vydával. -
Každý vidí ovšem, že věc, o kterou
se jedná a kterou také

406

sněm zřizuje p. P. českým
dějepiscem, na zřeteli měl, jest
vydání českého dějepisu, totiž

objasnění minulých dob českého
národu. Že to není malé zdržování,
když má p. P. kromě

svého bádání ještě ve dvou jazycích
celé dílo spisovati, že obecenstvu
pramálo na tom záleží,

čte-li překlad neb original českých
dějin, jen když se o nich pravdy doví,
že ale Češi alespoň

tolik práva mají co Němci, dověděti
se na zemské útraty neco ze svého
dějepisů: tot' jsou

pravdy každému od zdaleka do očí
bijící - jenom ne českému
stavovskému výboru. - Nyní

tedy dostane neb dostal již p. P. od

výboru připsal, aby „svou historii jako posud dále vydával“,

kteréžto uzavření výbor většinou hlasů uzavřel, proti kterému ale p. Trojan² votum separatum podal. Není ovšem pochybnosti, že leckterému údovi stavovského výboru celá historie

Palackého není po chuti, poněvadž to není žádná stavovská historie, nýbrž dějiny českého

národu a že se tedy každé příležitosti chápají, aby mohli pravdomluvného

historika pomrzeti a

že jim tím vítanější příležitost jest,
když zároveň i všem Čechům,
slovanským Čechům svou

feudální nemilost ukázati mohou. Na
štěstí ale tenkrát narazili na jednu z
nejtvrdších českých

hlav - a padnou do písku. Stavovský
výbor pomine, ale dějiny české p.
Palackého nepominou,

nýbrž budou vždy vycházeti i po
smrti stavovského výboru. -

Od stavovského výboru není teď v
žádném ohledu daleko k městskému
a nevede se nám tam

o nic lépe. Sezení jsou nyní nejen
užitečná pro vlast, nýbrž i zábavná
pro přátele komičnosti.

Tak ku př. nedávno v jednom sezení
p. purkmistr se chtěl nasladiti tím,
čeho až posud jen

liberalisté užívali, totiž potleskem
obecenstva. K tomu cíli ale museli se
postarati o zvláštní

obecenstvo, což se i mnohým

namáháním podařilo. Plyn tedy
hořel, rokovalo se, doraželo se

na nešťastného doktora Vaňku a jako
krupobití padaly na jeho potíci se
hlavu argumenty

liberální levice. On ale toužebným
okem zíral na místo pro obecnstvo
určené. Najednou se

zajiskřil s veselým úsměvem zrak
otce Prahy, ant' pozoroval mezi
obecnstvo vstupujícího p.

komis. Th., jenž řídit měl mocnou

rukou operace. Srdce vystoupilo z
nížin zase do normální

výšky a hlas p. purkmistra se ozval:
„Ne k vám páni z výboru, k
obecenstvu obracím se ve své

věci!“ Bravo, bravo, bravo! plác,
plác, plác, zavznělo s galerií a ruce
všech vyvolených

červenaly se již co raky. To byl
šťastný den, červený svátek v životě
purkmistra Pražského a

uši jeho, nezvyklé takové hudbě,
ještě dlouho doma po večeři chtěly

opakování její.

Ale což jest dokonalého pod
sluncem? Druhého dne měli
rozmluvu mezi sebou p. V. a p.

baron M...ry, co mluvili, Bůh jediný
to ví, ale v nejbližším sezení výboru
před počátkem

rokování vystoupila nešťastná hlava
hlavy České země, (caput regni)
strašný to pohled: Vlasy

ostříhané, na hlavě popel, v pytli
kajícím oděm: „Pánové -pravil -

mea culpa, mea maxima

407

culpa: Chybil jsem, velice jsem chybil. Ale prosím Vás, neberte si ze mne příklad, mějte mne

za výstrahu. Neodvolávejte se již nikdo, tak jako já jsem ve slabé chvíli z pokušení nějakého

učinil k obecenstvu!“ Tak pravil a - zmizel. Rada byla jako u vyjevení. - To jest historie o

hříchu a o pokání starosty Pražského:

vezměte si z ní výstrahu.

Psal bych Vám ještě o mnohých věcech - ale nemohu, srdce to nesnese. Abyste jen poněkud

posouditi mohl jak se nám zle vede, vězte, že jest jen jedna věc, proti které nikdo nereptá a ta

věc jest nelekejte se - policie. Vy umíte posouditi, co to znamená, když člověk si musí

libovati - policii. S Bohem!

Poznámky

1 Pane redaktore! abyste se nebál pro
můj dopis nějakého obvinění z
tajného republikánství,

musím doložit, že tyto básně
Krylovy tištěny jsou v Rusích a sice
v Petrohradě 1840 s

povolením censorsa A. Nikitenka,
vytištěným na prvním listě.

2 Pan Trojan posud ještě faktickým
oudem jest stavovského výboru, ač
již od nové rady

městské dva Němci, pp. Worovka a
Walter co zástupcové celého českého

národu vyvoleni

jsou, poněvadž tito ještě nejsou od vlády potvrzeni.

Sněm království českého

H. B. Není věc nemožná, ano zdá se býti i pravdě podobno, že vláda zamýšlí v tomto roce

skutečně svolati zemské sněmy mnohých korunních zemí a mezi jinými také český. Dle

oktrojovaných ústav zemských nemohou beztoho tyto sněmy

autokratii ministerské dokonce

býti nebezpečné, ba naopak, zdá se, že vláda leckterou nepříjemnou věc (mezi jiným také

dotaci škol atd.) mileráda svalí se sebe na bedra zemských sněmů.

Praví se také, že prý se ve

Vídni horem pádem pracují samé návrhy od vlády pro zemské sněmy, jen aby zavalení

kupami takových prací ani k duchu přijiti a rok nic jiného mysliti nemohli. V Praze také již se

roznášela pověst, že nově zvolení od
nynějšího městského výboru
zastupitelové měst v

zemském výboru pp. Worovka a
Walter od vlády potvrzení nebyli,
proto prý, že co nejdříve

beztoho svolán bude sněm zemský,
který si pak zcela jiný výbor dle
oktrojované ústavy

vyvoliti musí. Kromě toho všeho
měly úřední saské Lipské noviny tyto
dni článek z Vídně,

zaslaný nepochybně z dobrého
ministerského pramene, jenž praví:
„Dekret na svolání

zemských sněmů leží již k potvrzení
u císaře. Slyšíme však, že se s tím
prozatím počká tak

dlouho, až nová říšská rada o tom
vyřkne své mínění. Svolání mají býti
sněmové: Horno- a

Dolnorakouský, Solnohradský,
Tyrolský, Korutanský, Krajinský,
Pomorský, Štyrský,

Moravský, Český a Slezský. Bylo také navrženo Sedmihradský a Haličský povolati, ale příliš

důležité náhledy politické stavěly se naproti tomu. Strany Čech nechají se též mnohé a

důležité těžkosti předvídati. Čechové vstoupili již před rokem do úplné opposice a zvláště

odpor proti zásadě centralisační snad nebude nikde silnější než právě mezi nimi. Čechové jsou

jistě duševně nejmocnější mezi
Slovany a spojují s tím pilnost a
činnost, za kterou jsou

němečtí Rakušané (zde se myslí
němečtí obyvatelé říše vůbec) daleko
pozadu. První místa v

státní službě obsazena jsou muži z
čech (Böhmen) a hrabě Kolovrat
(ministr bývalý) přivedl

náklonností svou ke krajanům svým
nejen nebezpečný živel do vlády,
nýbrž podporoval i

národní šmejdy (Umtriebe!!)

panslavismu, které nyní nejkrajnější
miru rovnoprávnosti

překročiti usilují.“ [1](#) -

Z takových řečí ministerské strany
vidíme zase jen potvrzenou starou
pravdu, totiž jak málo

má nynější vláda pravdivých ponětí o
smýšlení v jednotlivých zemích a v
jednotlivých

stranách. Vláda dělá špatnou čest
politickému bystrozraku jmenovitě
naší národně liberární a

foederalistické strany, jestli opravdu
myslí, že bychom tak bláhoví býti
mohli, abychom ve

svém nejbližším českém sněmu
vystupovali s provedením svých
anticentralistických zásad!

Při sám Bůh! že jsme přece mnohem
praktičtější, ačkoliv nás vždy
vykřikují Němci a

centralisté jen za fanatiky, za
enthusiasty a za blouznitele.

Vláda se sama, oktrojujíc dle jedné
desky všechny tak nazvané ústavy

zemské, dobře o to

postarala, aby sněmovné zemští
neměli žádné moci a aby nebyli o
mnoho víc než figuranté,

vyjmouce leda přísně hospodářské a
nepatrné zemské speciální
záležitosti. Hrabě Fr. Stadion,

bývalý ministr vnitřních záležitostí,
úhlavní centralista, ale přece proto
upřímnější

konstitucionalista než nynější
ministerstvo, podřekl se jednou,

mluvě o náměstnících a

krajských vládách, asi v tento smysl:
Krajské vlády musí býti tak zřízeny,
aby se jimi dalo

vésti všeliké spojení jednotlivých
krajín s ministerstvem a aby po
zrušení náměstnictví sami

mohli řídit zemi. Neboť
náměstnictví nebudou déle trvati než
zemské sněmy!“ To jest jinými

slovy: My centralisté považujeme
zemské sněmy jenom za
nevyhnutelné zlé, kterému se ještě

v tento čas vyhnouti nemůžeme.
Postaráme se o to, aby co možná
nejdříve přestaly i s

náměstnickými úřady, které rovněž
tak nenávidíme jako zemské sněmy.
- Tu máme nejlepší

409

vodítko, abychom si představili, jak
smýšlí nynější vláda o sněmích, která
v ohledu

centralisace úplně přijala starý plán
Stadionův. Proto se mnohý divil, nač

vlastně jsou krajské

vlády, nač to dlouhé tažení instancí
od svobodné obce k svobodnějšimu
podkrajství, od

svobodnějšiho podkrajství k více
svobodným krajským vládám, od
těch k ještě více

svobodným náměstnictvím a
konečně až k nejsvobodnějšimu
ministerstvu? Nač dale tu

růžencovou řadu representací a
sněmíků: obec, krajskou obec,
zemskou obec, říšskou obec a

ministerskou obec? Hle, tu máme k
tomu výklad, mezi vším provisorním
jsou náměstníci v

Rakousích a s nimi i zemské sněmy
nejprovisornější a centralisté čekají
jen na příhodnou

dobu, aby oběma mohli říci vale!

Za to ale rovněž tak nepřátelsky
smýšlíme my foederalisté o
krajských vládách a o krajských

sněmích a přejeme jim co
nejrychlejší smrt bez z mrtvých

vstání, směřující vzdy jen k
udržení a rozšíření moci sněmů
zemských a náměstníků a k
obmezení centrální vlády a časem
svým i říšských sněmů. Pravím
časem svým, poněvadž nyní, pokud
konstituční vláda
upevněna není, každý rozumný
liberalista, buď si on národnosti
kterékoli, musí hledět a
pečovat o utvrzení a rozšíření moci
sněmu říšského.

Každý známe nynější stav království Českého [2](#); skoro všechny ostatní země rakouské měly r.

1848 své konstituční zemské sněmy, na kterých se alespon poněkud zařídily běžné záležitosti

zemské. Jenom Čechy nešťastnou nehodou připraveny byly o ten sněm. Tak zůstaly všechny

čistě zemské a administrativní záležitosti v tom stavu jako byly před rokem 1848 za absolutní

vlády. Již jen když si vzpomeneme

na ten náš nešťastný starý stavovský
výbor, jenžto po ten

celý čas jediným jest organem
officialním království Českého, na ty
dva preláty, dva pány,

dva rytíře a dva zástupce měst - musí
se v nás rozehřáti největší touha po
svolání říšského

sněmu.

A komu by tak asi z nás, jestli
konečně tento sněm bude svolán,
napadnouti mohlo, mařiti na

něm drahý, tak toužebně očekávaný
čas nepatrnými deklamacemi o
foederaci a centralisaci, o

říšské moci, o ústavě, o
odpovědnosti ministerské a tomu
podobných věcech? Žádný z naší

strany nebude tak nepraktický, nýbrž
dle zásady, že všechno má svůj čas a
své místo, budou

všichni mluvit jenom o zemských
důchodech, jejich moudrém užití k
prospěchu země, o

zřízení „foršpanů“ v rozumném a

spravedlivém rozdělení této obtíže,
jakož i ubytování vojska

na pochodech mezi všechny
kontribuenty celé země. Dále
budeme mluvit o lepším zřízení

chudých a dobročinných ústavů, o
zamezení žebroty, o zvelebení orby a
průmyslu, o

moudrém zřízení obecních záležitostí
v mezích ústavy dané, o zvelebení
nižších škol atd. atd.

O všech těchto věcech budeme
mluviti a navrhovati tak, aby se to
Němcům našim neméně

líbilo, než Čechům a aby vláda proti
tomu ani nemohla něco namítati. Ve
všem budeme

vycházeti od zásady, že jest jistější
vrabec pečený na míse než bažant v
povětrí lítající. Z

našich řečí na sněmu zemském
nesmí ani nikdo poznati, jací jsme v
srdcích našich

foederalisté, Slované a odporníci

nynější vlády. Zvláště se musíme
varovati všeho, čím by

mohlo vzniknouti nějaké brojení
poslanců německých měst a okresů
proti nám a kdyby nás i

některý prudký ultraněmecký
poslanec (kterých jistě ve sněmu
chyběti nebude) zrovna

vybízel, musíme se přece s
neskončenou chladnokrevností sami
vyhnouti a pomyslit si jen

vždy, že takový zemský sněm, jak

nám jej oktrojovalo nynejší
ministerstvo a zvláště první,

dokonce není to místo, na kterém
bychom zastávati mohli své národní
záležitosti.

Vzpomeňte si jen na volební řád, o
kterém zřetelně a obšírně pojednáno
jest v prvním svazku

Slovana roku 1850 tak zřetelně, že
byl konfiskován a uvidíme hned
největší příčinu takové

taktiky. Považme jen, že na českém
sněmu bude 220 poslanců a že my

kdybychom se třeba

více při volbách přičiňovali, sotva
více než 90 hlasů na sněmu
dostaneme, že tedy budeme

(díky za to centralisticko-německé
politice!) na sněmu v menšině 90
proti 130, ačkoli jsme v

zemi většina dvou třetin proti jedné.

Co by nám tedy prospěti mohlo
všeliké řečnění o rovnoprávnosti, o
lepším zřízení celé říše a

ostatních velikých věcech, když by

nás 90 všude 130 hlasů
přehlasovalo? Vysmáli by se jen
naší slabosti a ta nepřirozená síla,
kterou v zemi máme, nepomohla by
v ničem naší

oktrojované slabosti na sněmě. Již
sama sebou nás tedy nutí tato naše
nepřirozená menšina na

sněmu zemském dělati jen praktické,
abychom tak řekli hospodářské
návrhy, abychom

přinutili ostatní hlasovati s námi, a
nemohouce již jinak prospěti našim

vznešenějším

záležitostí, alespoň
nejmaterialnější směry prospěšně
zaříditi pomohli. Pošetilost by byla
na

každý způsob co malomocná
menšina bouřiti na sněmě, což se
velmi podobá sápaní se

medvěda v kleci zavřeného; nebylo
by to nic jiného v nynějších
okolnostech, než krásným

sice, ale marným mluvením

zdržovati jiné sice velmi prosaické,
ale užitečné a také potřebné

záležitosti. A kdybychom z takového
chování na sněmě zemském žádný
jiný užitek neměli,

než že by si mnohý obyčejný a
lhostejný šosák pomyslí: „Vidíme, ti
Češi nejsou přece takoví

blázni, jak jsem si myslel, co oni
navrhují, není špatné, i na
„foršponech“ ušetřím a žebráci na

mne nebudou tolik dolízati a že
chtějí, aby čeládka byla držena v

lepší kázni, to se mi také

líbí, však beztoho to již nebylo k
vydržení“ atd. Takovým způsobem
přijdeme velmi lehce do

vážnosti u jedné třídy našich
spoluobčanů, kterých jest bohužel!
velmi mnoho pod sluncem a

411

kterí mají mezi jinými vlastnostmi
také tu, že rádi mnoho myslí a rádi
jako stádo za zvoncem

běží, tak že získavše si jednou

důvěru jejich slabých myslí, také
snad časem svým dovedeme

na nich tolik, že uznají potřebu také
vyšších politických a národních
oprav, bez kterých ony

malé nemají pro občana žádné ceny.

Málo lidí umí vůbec v politických
záležitostech stálost a nezvratnost
smýšlení spojovati s

moudrým použitím okolností. Jest to
ovšem velmi nesnadná věc. Tu
vidíme chytráka, jenž

pouští plášť svůj vždy dle právě
vanoucího politického větru a nazývá
to moudrým použitím

okolností, opportunitou, což zatím
ale u něho není nic jiného než
chytrácké opuštění strany

slabší a přidržení se vyhrávající. Tu
zas vidíme krátkozrakého zuřivce,
jenž mluví vždy o své

stálosti a nezvratnosti smýšlení,
zatím ale nerozumností svou
bezohlednou nejen sám sobě

škodí, nýbrž i stranu svou a věc svou

do nesnází a do nebezpečností
uvádí. Tak jako někteří

spekulují v reakci, tak jsou také
zrovna zas spekulanti na
radikalismus, kterým na ničem

jiném nezáleží, než aby oni sami
měli pověst nejradikálnějších lidí, a
kteří také raději svůj

národ v šanc dají než pověst svého
radikalismu. Pravý vlastenec a přítel
svobody směřuje

ovšem vždy k jednomu cíli, stále a

nezvratně setrvá při svém národě a
při svobodě, ale

poněvadž mu skutečně na svobodě a
na prospěchu všeobecném více
záleží než na vlastní

jalové slávě, vyhledává také vždy
především jen prospěch všeobecný
bez ohledu na to, jestli

jej snad mnohý krátkozraký časem
svým potupí. Ovšem že také
reakcionáři a všelicí zrádcové

svobody a národu o sobě sami praví,
že jen z mímosti tak jednají, že oni

také vyhledávají

skutečný prospěch dobré věci: ale
mezi takovými a mezi muži, kteří
jenom v jisté době v

jistých okolnostech si sami ukládají
mírnost a z potřebné opatrnosti
nevyslovují po každé

všechny své úmysle - mezi těmi jest
veliký rozdíl, který přece na dlouho
nemůže zůstat ani

krátkozrakým tajný. Mužové
skutečně a upřímně svobodomyslní a

vlastenečtí mohou časem

svým s chladnou myslí snášeti
potupu krátkozrakých, odsuzujících
je pro některý krok ne

podle okamžité mody učiněný: neboť
mohou býti přesvědčeni, že
budoucnost ukáže jejich

pravý charakter a že budou míti ještě
mnohokrát příležitost, osvědčiti
skutky svou poctivost a

zahanbiti nedočkavé tupiče.

Jest tedy naše úplné přesvědčení, že

s ohledem na všechno právě řečené
nikdo moudrý z

našinců nebude žádati na našich
poslancích prvního zemského sněmu,
aby pro nějaké

romantické řeči zanedbali příležitost
ke spořádání mnohých sice velmi
prosaických, ale

nicméně velmi potřebných zemských
záležitostí; a ještě více jsme
přesvědčeni, že žádný náš

poslanec pro nějaký blesk své vlastní osobnosti nebude ubírat času k spořádání věcí ne sice

nejdůležitějších, ale přece v nynějších okolnostech jedině možných a jistě také prospěšných.

A kdo by ještě po všem řečeném jasně nenahlížel potřebu takového jednání na prvním sněmě

našem, tomu ještě uvádíme následující nevývratné důvody.

Dejme tomu, co pravda není a

nebude, že by naše smýšlení a naše

strana (národně-liberální a
foederalistická) skutečně

dosáhla většiny na sněmu zemském a
prorazila návrhy o podstatné změně
ústavy zemské, co

by tím bylo docíleno? Nic jiného,
než že by se vláda dověděla o našem
mínění, které ale

beztoho již velmi dobře zná z
předešlých dob a z časopisů. Kdo by
ale v nynějších

okolnostech očekával nějaký větší

následek takových výroků českého sněmu, jest velice na

omylu. Předně jest naše exekutivní moc nyní tak pyšná a doufající v hmotnou sílu svou, že

nevezme nikdy veliký ohled na sněmy vůbec a že tedy každé jí nemilé uzavření některého

sněmu jen chladně zavrhne; za druhé nebudou svoláni sněmové chorvátský, uherský, haličský

a vlašský, bez kterých přece nemůžeme my sami navrhovati

nějakou hlavní reorganizaci

ústavy; a za třetí kdyby všechno to
nebylo, kdyby se vláda sebe
konstitučněji chovala, má

snadnou příležitost vymluviti se na
říšský sněm, a odkázati nás se
všelikými podobnými

návrhy na tento. -

A tak bude všechno, cokoli bychom
na svém prvním sněmě zemském
rokovali o něčem jiném

než o přísně hospodářských

zemských záležitostech, jen ztráta času velice nám potřebného,

pročež také nemůžeme jinak než vysloviti se již napřed proti všemu tomu.

Použijeme-li ale opatrně času k zařízením co možná největší části těch svých zemských, nyní

skoro nescíslných hospodářských záležitostí, dosahneme tím nejen všech prospěchů svrchu

uvedených, nýbrž co ještě důležitějšího jest, s každou takovou

nově spořádanou a opravenou

hospodářskou záležitostí nabudeme
také nových sil, nových zbraní k
budoucímu

důležitějšímu jednání v lepších
okolnostech.

Poznámky

1 Tato neočekávaná pochvala Čechů
z ministerské strany jistě není bez
příčiny. Velmi

zbytečná ale na každý způsob jest
výčitka proti hraběti Kolovratovi,

který ovšem byl za

absolutních časů jediný ochránce
Čechů ve Vídni, který ale přece proto
nezpůsobil ani

panslavismus ani vůbec to, co nyní v
Čechách pozorujeme. Duch
slovanský byl by na každý

způsob v Čechách cestu prorazil na
vzdor všelikému usilování vlády a
my rakouští Irčané

413

vždy budeme cítiti bezpráví a

přednosti, které mají na naši újmu
rakouští Angličané - Němci.

Co zde znamená „překročení
nejkrajnější míry rovnoprávnosti“,
tomu asi nerozumí nikdo bez

výkladu, rovnoprávnost nemá zajisté
žádnou míru než právě
rovnoprávnost, že totiž každý

národ musí mít právo na to všechno,
co má některý jiný národ a že tedy
následovně žádný

národ v Rakousích nesmí mít
žádných předností. Tu snad jest

velmi snadno rozuměti, kdo

rozuměti chce; kdo ale chce zavést
panování němčiny a utištění všech
jiných národností k

prospěchu německé - ten arci bude
pořád jen mluvit o mírách
rovnoprávnosti a o jejich

překročení. My víme velmi dobře, co
chceme, ale vláda neví nikdy jak
mnoho nám povolí,

protože nemá vlastně žádný system,
nýbrž jen jakýsi instinkt k němčení.

2 Známká jedna, podle které se
pozná foederalista a proticentralista,
jest také ta, že vždy

mluví jen o Českém království a
nikdy korunní zem českou nevypustí
z úst a kdo nechce

podporovat republikánské smýšlení,
tomu radíme vůbec, aby Čechy
nejmenoval jinak, než

královstvím. Korunní zem zní tak
asi, jakoby se řeklo: panství, statek a
tato myšlénka již mrzí

každou pravo-českou mysl až na

smrt. Proto myslíme, že také na veřejných tabulkách, které

na útraty obcí se nyní psáti dávají, všude nahoře státi bude jako posud-
Království České a

nikde: Korunní zem Česká. Neboť Čechové mají ještě vlastní korunu, která se ještě neztratila

tak, jako koruna uherská.

Činnost vojenského soudu v Praze

H. B. Dobrá práce potřebuje času - říkáváme, a po dvaceti měsících rodí

se teprva plody sl. c.

k. vyšetřující komise na Hradčanech,
počaté v prvních májových dnech r,
1849. Za to se musí

řici, že to přece zas hodně vydá. -

Ve vládních Pražských novinách
počínají nyní býti stálými úvodními
články takové vyhlášky

vojenského soudu jednající o
provazech a o žalářích.

Pamětihodná jest při tom rozmanitost
forem, v jakých tento slavný soud

odsuzuje a své soudy

ohlašuje: „Rozsoudilo se dle stávajících civilních zákonů!!?“

„Poněvadž nyní právo trestu a

milosti odevzdáno jest gen. majoru von Kleinbergovi atd.“, to jsou tak maličkosti, které jen sl.

c. k. vojenský soud lakonicky ohlásí. Kdo četl ortele nad Markomanií ohlášené dne 31. pros.

1850, viděl tam, že její ortele šly skrze vys. c. k. vojenskou hrdelní apellaci a potvrzeny byly

od nejvyššího c. k. vojenského soudu. Za několik dní ale již se zase právo změnilo a pan

general-major Kleinberg jest od té doby neobmezeným pánem nad životem a smrtí, nad

štěstím a neštěstím v Praze!! Tu přece člověk vidí, co to jest libovlnost!

Nemysli ale nikdo, že se to děje bez příčiny, jen tak náhodou, má to svou

velmi důležitou

příčinu, která každému, kdo věcem rozumí, do očí bije, kterou ale na ten čas schválně

neuvádíme.

Veřejné mínění o těchto ortelích vojenského soudu v Čechách jest všude stejné a

nepotřebujeme ani říkati jaké.

Nevíme věru, z jakých příčin tentokrát vojenský soud udává

všude - proti obyčeji - také den

narození každého odsouzenec: tuším
ale, že sám sobě a vládě

na ujmu toto poznamenání učinil. Již
v těchto matričních datech vidí
každý, kterak se z

komára dělá velbloud, ze
studentského, lehkomyšlného
spiknutí nebezpečná celému státu

velezráda! Budeme nadarmo hledati
v historii příklad nějakého
podobného skutku některé

vlády proti nerozvážlivým mladým
lidem, u kterých by nějaký

disciplinární trest přiměřen

byl, ne pak provaz a 20letý těžký
žalář.

Když dospělý muž s dobrou odvahou
se odhodlá vyšinouti se nad zákony a
silou jednati proti

síle vládní, když si umíní na podaření
převratu násilného dáti v šanc svůj
život, pak ovšem,

nevyvede-li svou věc, je-li přemožen
neb časem prozrazen, ať složí hlavu
svou pod ruku

katovu neb odejde do věčného
žaláře. Ont' věděl, co jej očekává,
věděl, ceho se odvažuje a

musel jako muž předvídati i také ten
následek svého činu a musí se také
chladnokrevně

podrobiti svému soudu, dle zásady
oko za oko, zub za zub. Ale když
fantastické mladické

studentstvo pod vlivem roku
nepokojů také revoluce a spiknutí a
ještě k tomu, jak sám

vojenský soud praví, zavedeno

odjinud: tuť by přece neměla vláda
vážná, vláda evropské

velmoci písmenu zákona i na ty
vztahovati a s nezkušenými mladíky
jako s

nejnebezpečnějšími velezrádci a
agitatory nakládati! Vždyť pak s
takovou přísností ani

nezněly ortele v Uhrách na muže, na
vůdce za skutečné zavedení
republiky a za svedený boj s

vládou, jako tuto v Praze zní ortele

nad studenty, z kterých jistě nyní se
mnohý sám tomu divit

bude, jaký jest nebezpečný člověk a
revolucionář? Co chce vláda docílit
s touto parodií

exekuce po bitvě na Bílé Hoře?

Zdá se, jako by vláda naše v
Čechách mermomocí chtěla také
najít tolik revolučnosti jako v

Itálii, v Uhrách a v Polsku, zdá se,
jako by jí to samotné divno bylo, že
by u nás též

nepanovalo takové smýšlení jako v ostatních velikých královstvích v Rakousku!

415

Co si pomyslí asi za hranicemi o tomto podivném jednání vlády? Kdyby alespoň jenom

několik osob z těch zatknutých, jakožto hlavní původcové k podobnému strašlivému trestu se

bylo odsoudilo a s výstrahou propuštění byli: nechalo by se to ještě srovnati s dosavadními

způsoby v celém světě.

Ovšem se ví jistě a vládní noviny samy to slibují takřka, že bude dána amnestie, ale tím

nepředělají se již okolnosti aniž se napraví následky, povstávající ve veřejném mínění doma i

za hranicemi proti vládě.

Zdálo by se podle všeho - jestli totiž možná u vojenského soudu Pražského předpokládati

obyčejnou proceduru - že již
vyšetřování jest u konce, a že již tedy
i ta poslední zdánlivá

příčina neb záminka pominula k
obleženosti Pražské. Ale právě
naopak počínají se nejen v

Praze, nýbrž i na venkově znova
některé osoby zatýkati a na hrad
Pražský přivážeti - dle

jakého práva tito venkovští pod
žádnou obleženost nenáležející, to
Bůh sám jediný ráčí vědět!

- z čehož tedy musíme zas na nějaký

nový začátek aneb na nekonečnost
vyšetřování souditi.

Lloyd dokonce mluví o novém
vyšetřování červnových událostí r.
1848, na které ale, jak

známo, dána byla amnestie, pročez
nezdá se býti ani možná, aby snad
jen tak z uměleckých,

vědeckých a historických ohledů
byly znovu vyšetřovány - kdyby
nebylo nyní všechno

možné.

Pročež musíme s resignací čekat na tu dobu, až se vojenský soud nabaží své krásné činnosti a

těšiti se tím, že všechno, všechno na tomto světě má konec, kterýžto, aby co nejdříve již měla

pražská obleženost a s ní vojenská vyšetřující komise na Hradčanech, každodenně si přáti

nepřestáváme.

Zrušení ústavy od 4. března

H. B. Kdo zná již ze zkušenosti

povolání vládních novin, totiž
připravování cest k tomu, co

vláda obmýšlí: tent' jistě nebude
Ihostejně čísti článek v Lloyd od 9.
ledna. Podáváje zprávu

o sjezdu Drážďanském, že totiž
jednání jeho nezůstane bez vlivu na
zřízení států tam

zastoupených, rokuje Lloyd o ústavě
od 4. března a sice mezi jiným takto:

416

Na otázku, může li se k tomu raditi,

*aby ústava od 4. března bez povolání
sněmu říšského*

*změněna byla, odpovídá Lloyd:
„Ne,“ v pádu tom, když vláda za to
má, že zemský sněm v*

*Uhrách a v království lombardsko-
benátském tak jako ostatní sněmy
zemské a napotom*

*rakouský říšský sněm v běhu dvou let
ode dneška počítajíc, svolati může;
má-li však vláda za*

*to, že to učiniti nemůže, odpovídá
Lloyd na dotčenou otázku „Ano“ a*

praví dále. „Kdyby

*ústava od 4. března ve všech svých
dílech možná byla, byla by nám
každá část její velice milá*

*a příjemná. Je-li však v některých
částech nemožná, tak nemožná, že se
odvážiti nelze ji v*

*skutek uvést; pak je nám milejší,
když dnes změněna bude, než když se
to za pět neb za deset*

*let stane. My patříme opravdově ku
straně konstituční, již proto,*

poněvadž za to máme, že se v

*Rakousku bez konstituce nedá
vládnouti. Stejnou měrou věříme ale
také v to, že se v Rakousku*

*s nezměněnou ústavou od 4. března
také nedá vládnouti. “*

Dále odpovídá Lloyd na námitku,
která by se mu snad činiti mohla, že
totiž ústava od 4.

března není dána pod vlivem
revolučním, poněvadž ministerstvo
Schwarzenbergovo,

podporujíc se tenkrát na četná a
chrabrá vojska z revoluce, bylo se již
emancipovalo a se

tedy zajisté ku žádným škodným a
nepolitickým koncessím pohnouti
nedalo. Odpověď jeho

zní: *Ministerstvo Schwarzenbergovo
udělalo se neodvislým od revoluce u
mnohem větší míře*

*než kterékoli ministerstvo, stávající
za tehdejšího času ve střední Evropě.
A proto se také*

mnohem větší část ústavy od 4.

*března zastávati dá než kterékoli jiné
ústavy v dotčené době*

*prohlášené. Ale bázeň, kterou
žádnému muži a státníkovi za nečest
pokládati nelze, bázeň*

*před nebezpečenstvím, které státu
hroziti mohlo, musela svůj vliv na
vůdce naší vlády z*

*počátku roku 1849 míti, poněvadž
zevnitřní nepřítel na nás dorážel,
poněvadž polovice*

mocnářství ve zbrani proti nám stála

*a poněvadž se hluboké pohnuti v
korunních zemích,*

*které u věrnosti byly vytrvaly,
následkem rozpuštění sněmu
předvídati musilo. “*

Vidíme, že si Lloyd alespoň umí
dobře stavěti otázky: rozumí se již
samo sebou, že si vláda

na otázku, může-li se ve dvou letech
od dneška svolati říšský sněm a před
ním zemští

snemové uherský a vlašský, odpoví,
že nemůže a následovně se bez

říšského sněmu změni

ústava od 4. března. Vláda nynější
musí nás věru jen za děti považovat,
kterým se může vždy

říci cokoli. Víme všichni, že ta samá
vláda slibujíc to, tak málo rozuměla
svým věcem, že

slibovala věci nemožné a taková
nezkušená vláda má odstoupiti; aneb
to slíbila nemajíc úmysl

držeti slovo a taková vláda zase z
jiných příčin není hodna řídit

záležitosti národů. Jiný

výklad není možný a zanecháváme vládu, aby si vyvolila z obou co se jí líbí.

417

Dříve, když po oktrojování ústavy od 4. března všichni liberální odporovali jí, tu Lloyd si ji

ani nevěděl jak vynachválit: nyní kdežto akcie liberární padly o mnoho níže, již Lloyd vidí, že

s nezměněnou ústavou od 4. března

nedá se vládnout v Rakousích, že jest
nemožná atd.

Ovšem že omastil tuto nezáživnou
sadu svou ujistěním, že on patří ke
straně opravdu

konstituční a že se v Rakousích bez
konstituce vládnout nedá: to však
patrně jen abychom

snadněji ztrávili zrušení ústavy od 4.
března. Ostatně mluví Lloyd dost
zřetelně, že by nám

totiž ministerstvo mnohem horší
ústavu bylo oktrojovalo, kdyby se

nebylo tenkrát ještě bálo

„hlubokého pohnutí v korunních zemích, které až posud u věrnosti byly vytrvaly!“ Nyní se ale

ministerstvo již ničeho nebojí a proto se - myslí Lloyd - dá zase jiná ústava. Na této cestě

lehko jest přijíti až do Rus -
besonnen aber entschieden!

Co ostatně konstitučnost, ta pravá konstitučnost Lloydů znamená, tu poznáme zase nejlépe z

jeho vlastních slov, totiž kde mluví o
příčinách rozpuštění sněmu říšského,
kteréžto místo

spolu zůstane pro nás Čechy na věky
velmi poučné:

*Když se údové české Pravice
počátkem r 1849 k Levici přidávají a
pro zásadu suverenity*

*národa nadšeni býti počali, povstala
nutně u ministrů první myšlénka
oktrojování ústavy.*

*Každý ministr byl by zajisté s radostí
své portefeuille, které tenkrát*

žádnému nemohlo býti

*břímě vítané, složil a údům většiny
sněmovní svého místa postoupil,
kdyby to možná bylo*

*bývalo. Pánům Riegrovi,
Schuselkovi, Pinkasovi, Strobachovi,
Borroschovi, Goldmarkovi a*

*Fustrovi ustoupiti, bylo ale věci
nemožnou. Stát nemohl býti dán za
oběť doktrínám*

*konstituční soustavy. A co tenkrát
věcí nemožnou bylo, je jí dosavad.*

Ministrové nemohou a

*nesmějí i nyní tak jako na začátku r.
1849 před každou opoziční většinou
sněmovní svůj úřad*

*složiti. Oni nemohou ustoupiti
většině sněmovní, která
sjednoceného Rakouska nechce,
která*

*by suverenitu národa prohlásila atd.
V tom záleží rozdíl mezi Rakouskem
a Anglickem. V této*

*poslední zemi může, a poněvadž
může, ustoupí také ministerstvo*

každé opposici, která z

*většiny parlamentu sestává. My ale,
již francouzský konstitucionalismus
přijmouti nesmíme*

*neb nechceme, nejsme posud ani s to
přijmouti anglickou soustavu
konstituční v celé její*

čistotě.

Ještě jiné vládní noviny nazvaly zas
anglickou ústavu „ukrytým
republikánstvím“, jakou tedy

konstituci chce Lloyd: Patrně

takovou, kde vláda vyžene a vyhodí
každý sněm, který nechce

ve všem udělati jí po vůli, kdežto
vláda nedrží sněm za nic jiného, než
za nástroj k placení

dluhů od ní bez potřeby nadělaných.
To jest ta konstituce, ta pravá
konstituce, kterou si přeje

Lloyd. Jestli by chtěl Lloyd věděti
naše mínění v této věci, musíme se
vyznati, že by pro

svobodu mnohem užitečnější bylo,
kdyby nynější vláda již docela
zřejmě zrušila všelikou

ústavu. Tak by alespoň ve všech
zemích zůstaly jen dvě strany
konstituční a absolutní a

ukázalo by se brzy, která jest
mocnější. Tak ale, jak to nyní jest,
kdežto se beztoho absolutně

vládne a ústava jen na papíře stojí co
věčná naděje, mnohý ještě zaslepený
myslí, že máme

ústavu, a strana liberální

rozkouskovaná jest na mnoho frakcí.
Cesta od žádné ústavy k

opravdivé zdá se nám snadnější a
kratší, než cesta od nynějšího
způsobu vlády ku právní a
ústavní vládě.

Ono sestavení jmen Strobach a
Füster, Pinkas a Goldmark, Rieger a
Schuselka jest dle našeho

mínění věc, která nemůže nésti
dobrého ovoce, poněvadž dává
každému poučení pro

budoucnost, jaké vděčnosti se nadíti
může od vlády, které pomohl - z
bláta! Strobach a Füst

- to bude časem svým heslo, až zase
osud světem vládnoucí postaví vládu
jednou do těch

zkroušených okolností, kdežto bude
muset apelovat k oddanosti národů
slovanských! v

sestavení těchto dvou jmen leží
mnohem více, než-li si snad Lloyd
myslil, když je lehkověrně

a uštěpačně sestavil. Jest-li si vláda

české poslance proto, že v nejtěžších
okolnostech s

největším zapřením se zastávali
Rakouska, a bez ohledu na útržky, na
potupy, přičiňovali se o

zachování státu, již držela za servilní
lid, jenžto zapře z pochlebenství
důstojnost člověčí a

národy prohlasí za do libovůle vlád
od Boha odevzdané - pak se ovšem
velice mýlila vláda v

českých poslancích. Proto přece ale

zůstane suverenita na té straně, kam
přirozeně dle

zdravého rozumu patří, a zdravý
rozum přece si časem prorazí cestu
do života.

Uzavření revoluce

H. B. S jakýmsi bolestným
úsměchem četl jsem články v našich
vládních novinách o sjezdu

Drážďanském, a jmenovitě jejich
spokojené tvrzení „že prý kníže
Schwarzenberg uzavřel v

Drážďanech revoluci.“ Chtějí tím
tyto úslužné vládní časopisy tolik
říci, jako že od této doby

zase všechno do předešlých
pokojných kolejí navraceno jest, že
mocnosti otrásající celou

Evropou r. 1848, již dokonce
pokořeny a jako ze světa vymazány
jsou od knížete

Schwarzenberga na sjezdu
Drážďanském!? Mimovolně si při
tom vzpomínáme na jeden

obrázek v Šotku, kdežto již napřed

na počátku r. 1849 podle přírody
vyobrazeno jest toto

uzavírání revoluce od knížete
Schwarzenberga.

419

A jak tam v Šotku vypodobněno,
takové jest také na vlas ve
skutečnosti. Zavřeli revoluci tak,

jako se zavírá pára do kotle, jako se
zavírá prach do pušky - aby s mocí
neodolatelnou vyrazil

a všechno okolo sebe bezohledně

roztrískal. V Paříži zavřeli také
spojení mocnářové revoluci

po přemožení Napoleona, usadili tam
bývalého krále a zavedli reakci,
přece za 15 let

vybuchla znovu a vystoupila zase s
předešlými žádostmi. Na to ji chytrý
král Ludvík Filip

Istně uzavřel ve Francouzích a
spojené s ním dle smýšlení vlády
uzavřely ji také, ale r. 1848

zase si otevřela dokořán brány v celé
Evropě, vyjmouc svobodné a poctivě

spravované země.

Pamětihodno jest při tom, že při každém novém vypuknutí a utlačení revoluce vždy něco

získá a samovláda vždy něco ztratí, aneb jinými slovy, že byťby i vlády a dynastie svobodu

národů všelikými možnými prostředky nazpět tlačili, přece nikdy nemohou celý předrevoluční

stav zase nazpět navrátiti, nýbrž při každé nově vypuklé revoluci něco od

svých starých moci

národům odevzdati musí. Zkrátka řečeno, pozorujeme v Evropě v celku poznenáhle a

ustavičné klesání absolutismu a ustavičné posloupné pokračování k svobodě, navzdor všemu

úsilí absolutistů. Pročež také přítel pokroku, přítel lidskosti s jakýmsi utešeným vědomím

snáší trpkou reakci absolutistů, dobře věda, že navzdor tomu přece dobrá věc pokročila a

pokračuje, ne sice tak rychle a tak pohodlně, jak bychom si toho byli přáli, ale přece jistě. Tak

ku př. jest přece patrné, že jsme při
vší reakci, kterou ministerstvo naše
již dvě léta vede,

přece o mnoho dál, než před rokem a
že při vší reakci, která se ještě u nás
povede, možno není

starý stav věcí před rokem 1848
úplně vrátiti.

Když nyní čteme nestydaté články v

Lloydu, že prý vláda experiment
svolání říšského sněmu

ani neučiní, když v těchto vládních
novinách ustavičně se vládě radí, aby
místo nynější

ústavy, zaručené slavným slibem
císařovým, jiná méně
svobodomyslná se oktrojovala, když

čteme zprávy, že co nevidět vyjde
zase nový tiskový zákon, kterým by
svoboda tisku zřejmě

nám odňata byla skrze ustanovení, že
se žádný časopis bez povolení vlády

vydávati nesmí:

musíme ovšem želeť smutné
převrácenosti těch, kteří jak
francouzské přísloví praví „ničemu

neodvykli a ničemu se nepřiučili.“
To nás ovšem rmoutiti musí, přece
ale nikdo v bězích dějin

zkušený toho se obávati nemůže, že
by starý stav se zúplna vrátiti a
svoboda pro dlouhou

budoucnost zničiti mohla. Stará
pravda jest, že slabý proti silnému

bojuje lstí, jednají-li tedy

vlády lstně, samy svou slabost
naproti národům objevují. Druhá
pravda jest, že proti lsti

konečně vždy přikročí se k násilí,
což zvláště v poměrech národů a
vlád platí.

Žádný moudrý a povážlivý nebyl by
vládě rakouské za zlé pokládal,
kdyby byla bezuzdnou

svobodu r. 1848 později, přijdouc k
moci, obmezila a třeba více obmezila
než zapotřebí jest.

Nebot' vláda musela vždy na to dbáti,
aby říši rakouskou pohromadě
udržela, což by při veliké

svobodě a při známé nechuti
některých národů proti Rakousku
skoro nemožné bylo. Dle

našeho mínění byly ale k tomu
všemu oktrojované zákony, vydané
po rozpuštění sněmu

říšského velmi postačitelné, které
vládě jistě tolik moci ponechávaly,

co jí proti všelikým

říšebomým snahám potřebovala.

Brzy jsme ale bohužel! pozorovati museli, že se vládě při

oktrojování těchto zákonů nejednalo o potřebné obmezení snah celosti říše a pořádku

nebezpečných, nýbrž že se jednalo jen o zrušení právní a ústavní vlády vůbec a o posloupné

upevnění libovlády. Kdokoli tedy jsa přítel svobody, jen s bolestí uznával takovou potřebu

obmezení, tent' zajisté hořce nesl
neupřímnost, když vláda po porážce
Maďarů, jistou se cítíc,

i tyto dobrovolně oktrojované ústavní
zákony rozličnými taktikami a
lstnými kličkami, jako

jsou nepotřebné obležení atd. z
platnosti vyváděla, přibližujíc se den
ode dne více k úplné

libovládě, ke stavu bezpráví, kde
vláda zákony jak chce předělává, co
chce zapovídá a

dovoluje, neuznávajíc vedle sebe
žádné moci národu. Nyní stojí věci
tak, že se sice nemůže

říci, jak dalece bude vláda šetřiti
konstituční zevnějšek, formy a jak
dalece je nechá státi a

platiti aspoň na papíře, ale že přece
nade všechnu pochybnost jisto jest,
že tato vláda

dobrovolně již nenechá do života
vstoupiti opravdivou konstitučnost
kteréhokoli způsobu.

Opravdivou konstitučností nazýváme

zde totiž ten stav, kde sněmovné mají
moc zákonodárnou

a vláda jen výkonnou.

Jiná otázka jest, jaké ovoce takové
jednání vlády ponese časem svým
vládě a snad i celé říši a

především dynastii. Každý ví, že v
Angličanech, kdežto právo
nejpevněji stojí a libovláda

zcela nemožná jest, přece spolu
nejpevněji a nejjistěji stojí trůn
královský. Z toho již vysvítá,

že obmezování práva a uvádění
libovlády není prostředek k
upevňování říší a trůnu. Což pak

by byla vláda naše tak krátkozraká,
aby nenahlížela, že při nynější
spokojenosti všech zemí,

při tak usnadněném a rychlém
sdělování myšlének ani již možno
není duchu lidskému

jakýchsi hmotných hrází nastavěti?
Což pak by mohla vláda mysliti, že
rok 1848 a 1849 tak

zcela bez vlivu zůstal na smýšlení

lidské, že zásady v těchto rocích
volně, zjevně a všeobecně

hlásané docela utonuly v
zapomenutí? Mohla by se vláda
domnívati, že tyto zásady, byť i v

tichosti, jako lavina se rozšiřovati
nebudou mezi lidem na vzdor
všelikému obmezování ze

strany vlády? A když jednou zase
dříve neb později přijde ta doba, ve
které nová revoluce

bud' ve Francouzích neb Němcích s

neodolatelnou -nocí překročí meze a
hráze od vlád

nakladené, myslí snad důvěřuje se
vláda naše, že jí zamezí cestu do
Rakous? - Smutná to ale

bláhová důvěra. Známo jest, alespoň
se všeobecně myslí, že kníže
Schwarzenberg, nynější

první ministr, velice obdivuje
státnické moudrosti a schopnosti
knížete Mettrnicha: ale

uznává-li jej za svého mistra, proč
nepováhí, že všechny ty cesty
knížete Mettrnicha vedly jen

k roku 1848! Ejhle, příklad a spolu
výstraha. Kníže Mettrnich měl
zavedený takový „pokoj a

pořádek“ v říši, že si takřka ani myš
bez jeho dovolení zapištěti nemohla
a přece nezamezil

bouře r. 1848, nýbrž uprchnuv do
cizích zemí, zanechat musel loď říše
rakouské ve vlnách co

pouhý divák na její nebezpečné

potáčení. Kníže Mettrnich byl ale jistě vzor a mistr všech

těch, kteří mají na korouhvi své napsaná, jinak ale míněná slova: „Pokoř a pořádek!“

Co tedy mistr nedovedl, kterak učedníci dovedou? -

Zavřít, ukončit revoluci! - pěkně řečeno a dobrá věc, kdyby se jen revoluce dala zavřít jako

drůbež do kurníka. Revoluce se nezavírá lstí, násilím, reakcí,

libovládou; tím se jen revoluce

zarazí, jako voda hrází, aby se jí tam
tím více za hrází nashromáždilo.

Revoluce se platně

uzavírá jen moudrou a právní vládou,
poctivým vyplněním spravedlivých a
rozumných

žádostí většiny. Když vypukla
revoluce francouzská na počátku r.
1848 a vyhnán jest

francouzský král Ludvík Filip ze své
říše, když se odtud jako moře
rozpustila revoluce po

Evropě, co učinil král Belgičanů?
Nabral snad vojska, rozpustil sněm,
prohlásil obležení, aby

se uhájil na trůnu? Nikoli, on co
vladař svobodného národu, pravil k
národu svému: Chcete li,

abych jako posud byl vaším králem,
zůstanu: myslíte-li ale, že by vám
prospěšnější byla

republika, hotov jsem složit korunu!
A Belgičané odpověděli: Zůstaň jen
jako posud naším

králem, nám jest takové konstituční a
právní králování jako tvoje milejší
než republika. A

revoluce, bouříc skoro po celé
Evropě, znepokojujíc dynastie i
národy, nedotekla se ani

Belgie, beze všeho vojska, beze
všeho obležení panoval tam takový
pokoj a pořádek, ale též i

taková svoboda jako jindy. Tak se
uzavírají revoluce!

Takové ale uzavírání revoluc, jakým
se vychloubají naše vládní noviny,

musí jen každého

citlivého člověka hrůzou naplniti,
když totiž již napřed pomyslí na ty
strašné následky

podobného krátkozrakého jednání.

Nynější vláda dovedla to již tak
daleko, že my všichni, kteří jsme
tenkrát, když nejhůř bylo s

říší, dokazovali loyálnost a péči o
udržení Rakouska, nyní za buřiče a
Bůh ví za jak

nebezpečné a proti říši zrádu kující

lidi vykřičeni jsme od její orgánů:
škoda jenom, že

pravdivost toho, co jsme vždy
mluvili a psali, a co posud mluvíme a
píšeme, ukáže se již

tenkrát, až bude nepochybně zase
pozdě řídit se dle toho.

422

Pozorovatel politický

H. B. Dobrovolné vystoupení pana
Schmerlinga z ministerstva
považujeme my za dobré

potvrzení našeho soudu o tomto panu ministrovi. Obecenstvo naše bude se pamatovati, že my,

kterým se obyčejně vytýkává národní fanatismus, na vzdor tomu jsme s činností p. ministra

Schmerlinga spokojeni byli, ačkoli byl velmi horlivý Němec. Pro jeho čistě konstituční

smýšlení vážili jsme si vždy pana ministra právních záležitostí při všech jeho germanistických

směrech. Zkušenost ukazala nyní, že

naše vážnost měla dobrý základ,
nebot' p. Schmerling -

vystoupil z ministerstva. Co
znamená vystoupení p. Schmerlinga,
tot' vidí jistě každý na první

pohled, třeba by si vládní noviny
ujišťovaly, že mezi ním a ostatními
pány ministry nebylo

žádného nedorozumění v základních
věcech! Pan Schmerling zůstal v
ministerstvu tak

dlouho, pokud se to jen poněkud

srovnávati mohlo s přesvědčením
konstitučního muže a

vystoupil - když zašla hvězda
konstitučnosti. - Ale zašla jen na
několik let, ne na vždy,

musíme doložit, neboť nynější
ministerstvo má sice moc a bohužel i
vůli uvrhnouti Rakousko

do neštěstí, ale nemá moci zrušiti u
nás na vždy neb na dlouho rozumnou
konstituční vládu.

Časy jsou již nyní takové, že lidé
nikomu neuvěří, kdo je vydávati

chce za stádo. - S velikou

jistotou se nyní již mysliti může, že
nový tiskový zákon, jenž vyjíti má,
tak spořádán bude, že

nebude porota souditi tiskové
přestupky, nýbrž vládní úředníci. Že
to vlastně jest zrušení

svobody tisku, jest lehce
pochopitelno. Neboť nejvážnější a
nejdůležitější stránka svobody

tisku jest ta, že veřejné mínění
vysloviti se může proti vládě. Dobrá

a rozumná vláda jest

nejpřednější potřeba lidu na tomto světě, aby se ale docílit mohla, zapotřebí jest o všech

veřejných, vlády se týkajících věcech, veřejně pronášeti svobodný soud, poukazovati na vady,

navrhovati zlepšení. Proto právě, aby se vládě bez ohledu o jejích krocích pravda říci mohla

veřejně, zřízen jest ve svobodných zemích porotní soud nad tiskem, spoluobčané jen mají

rozhodovati, dopustil-li se kdo
tiskem přestupku zákona. Jakmile
vládní úředníci souditi

budou nad tiskem, bude vláda hned
soudcem ve své vlastní věci a
následek toho

nevyhnutelný, že brzy všeliké
upřímné posuzování vlády buď
umlkne, neb že se octnou

svobodomyslnější mužové v krátkém
čase v žalářích. Avšak ani to nemůže
utlačit pravdu a

svobodu: poctivý člověk neutrpí již
nyní ve veřejném mínění ani tenkrát,
kdyby v žaláři seděl

a po dobrém rozvážení se musí říci,
že žádnému spisovateli ani to
neškodí tak mnoho, když

nějaký čas v žaláři posedí. V samotě
má alespoň čas přijíti na nové
myšlenky. - Ostatně by se

z takového vyloučení poroty ze
soudů tiskových opět ukazovalo,
kterak si nynější vláda musí

představovati národy ještě

krátkozraké. Nač jest porota,
neužívá-li se jí ve věcech tiskových a
politických? Snad jest porota pro
zloděje? Tut' jistě by každý jiný
veřejný soud skoro stejně

423

postačil: chcete-li ale politické
přestupky vyjednávati před
vojenskými soudy a tiskové před

úředníky od vás ustanovenými a od
vás odvislými, nač nás šáliti
bezezvučným jménem

poroty? To jest asi tak jako
zapřáhnout koně a přerezat
prostraňky!

Revoluce

H B. Čím více se na nás sypou ze
všech stran protivenství osudu a
našich starých nepřátel,

čím více jako mlhy se rozprchávají
mnohé naše krásné naděje, objevivší
se jako spanilý, ale

rychle vadnoucí květ na naši
starodávné slovanské lípě: tím více
se musí upevniti srdečný

svazek všech stejně smýšlejících
synů velikého, ale nešťastného
národu, tím úžeji se musí

sestoupiti statečný kruh věrných
bojovníků, na jejichžto praporu stkví
se bílý starý český lev s

heslem: „Svoboda Slovanů“. Počet
náš - to vidíme - znamenitě se ztenčil
a mnohý soudruh

náš z roku 1848, na jejichžto
horlivost a upřímnost mnozí toho
času by byli skály stavěli,

zrádně opustiv svoje, slouží nyní za
bídnu mzdu cizím proti nám.
Nemajíce nyní moc v

rukou, musíme snášeti cizí moc,
která se nad námi provádí velmi
často bez ohledu na dané

zákony. - Jdeme nazpět - to pozoruje
každý z nás - a poznenáhla ubývá
vždy pod nohama

našima práva a svobody, staré bývalé
nešvary vystupují poznenáhla pod
rozličným

zakuklením zase z hrobů do života,
aniž můžeme toho zameziti.

Takový stav věcí naplňuje ovšem
každého z nás nemilými city,

báznější očekávají úplný

návrat starého času, rozvážnější
přemítají na mysli příčiny toho všeho
a ohlížejí po

prostředcích proti tomu, zuřivější
povahy litují jenom, že jsme prý
nepoužili času a mocí

zbraně nepojistili svou svobodu.
Přirozená jest ovšem mnohému ta
myšlénka, že, poněvadž

nyní strana nám protivná mocí
zbraně provozuje nad námi

libovládu, také my bychom byli

svého času mocí zbraně nad ní
zvítězili; přirozené jest také
mnohému rozjímání následující:

„My Slované rakouští nepovstali
jsme r. 1848 proti vládě se zbraní,
nýbrž hájili jsme

Rakousko a nyní se nám vede zle,
kdybychom tedy byli tak jako
Maďaři a Němci a Vlaši

zbraně se chopili, bylo by nám nyní
dobře!“ Avšak to všechno jest jen
zdánlivé, více okamžité

mrzutosti výpar, nežli úsudek po
dobrém a chladném rozvážení.

424

Hlavní pravidlo při všech činech
politických musí býti chladná, vši
náruživosti prázdná

rozvaha. Rozčilení jest dobrý
pomocník, nástroj k provedení každé
důležitější věci, ale vždy

skoro jest neštěstí tam, kde řídit
chce.

Příklady na to máme všude okolo sebe: náruživost, nadšení, dodává síly a vytrvalosti, ale

zaslepuje a proto obyčejně přemoženo bývá od chladné mysli, která dobře vidí okolo sebe

prostředky a použití umí každé od náruživosti nepozorované okolnosti. S chladnou myslí

musíme také považovati i příčiny našeho nynějšího stavu a pro středky k lepšímu.

Není ku př. žádné pochybnosti, že

bychom byli ku konci r. 1848, když
Windischgrätz skoro s

celým vojskem proti Vídni odtáhnul
a v Čechách jenom několik tisíc
vojska zůstalo, velmi

snadně a skoro jistě byli mohli
provést povstání proti rakouské
vládě a zmocniti se celých

Čech. Proto také asi mnohý
pomlouval politiku tehdejších
českých poslanců na sněmě

říšském, že odšedše z Vídne a

zavrhnuvše povstání Vídeňčanů,
svým krajanům jen k pokoji

radili. „Co z toho následovalo - řekne
mnohý - jen reakce, vláda pokořila
Vídeň, nabyla síly a

utlačila práva národů.“ Pravda
ovšem, že po přemožení Vídně -a po
přemožení Maďarů

následovala reakce ..., ale co z toho
vyplývá? Nic jiného než že Vídeň
velice chybila se svou

revoluci říjnovou.

Dejme tomu, že by skutečně tehdejší čeští a slovanští poslancové na sněmu říšském byli se

chopili revoluce, dejme tomu, že by následkem toho také celé Čechy byly povstaly proti vládě

a dejme tomu, že by byli povstalci zvítězili. Jaké asi byly by následky? -

Předně jest jisto, že by při povstání Čechů celé Německo velmi ochotně bylo rakouské vládě

přispělo ku pomoci proti slovanským rebellům. Důkaz toho máme na

nepatrné šrůtce

červnové r. 1848. Jak tu celé
liberální a revoluční Německo
velebilo knížete Windischgrätze

po bombardování Prahy! jaká tu
radost, že slovanská Praha,
původkyně slovanského sjezdu,

poražena byla od německého
generala! Jaké tu děkovací adresy ze
všech německých končin!

jaké tu plesání po všech německých
novinách! Tak také by pruská vláda,

přivolána ku pomoci

od rakouské, ochotně byla vyslala
své německé vojsko proti nám
povstalým a Němci,

žádostiví podmaniti sobě
nejdůležitější slovanskou provincii -
Čechy, odkud se nejmocnější

odpor zdvihnul proti germanisaci - se
srdečnou ochotou by byli podnikli
křížácké tažení proti

nám tak jako odpravovalo Německo,
chlubící se kulturou a duševní
převahou, křížácká tažení

proti našim praotcům Husitům,
bojovníkům náboženské, politické a
socialní svobody. A

kdyby ani Německo nepřemohlo nas
- což možno a již jednou zkušeno
jest - aneb kdyby pro

425

jíné politické pletky nebyla možná
intervence německa v Čechach, kdož
by o tom

pochybovati mohl, že by náš
slovanský, bohatý strýc, cár ruský,

tak ochotně nebyl vyslal

připravené nesmírné armády své
proti nám, jako je vyslal proti
Maďarům? A byli bychom my

oddolali této moci? Což jiného by to
bylo než radostný pohled pro staré
nepřátele Slovanstva,

kdyby viděli Slovanstvo zuřiti ve
vlastních útrobách svých, kdyby
ruský Slovan co nástroj

despotie hubil Slovana českého, co
bojovníka pro svou svobodu! Nikoli,
takový radostný

pohled nemohli, nesměli jsme
dopřáti svým nepřátelům.

Ostatně nahliží jistě každý, komu
okolnosti naše povědomy jsou, že by
takovou porážkou

český národ jestli ne na vždy, jistě
zase alespoň na tak dlouho do hrobu
položen byl jako po

bitvě na Bílé Hoře. Všechno naše
národní snažení jest teprva nové,
není nic zakořeněno v

životě a tedy by touto bouří jako

písek odvanuto bylo bez památky a
beze stopy. Porovnejme

to ku př. s Maďary. Kterak jim již na
věky uškodilo jejich nepodařené
povstání můžeme říci,

kterak zničilo jejich nadějnou
budoucnost, a okolnosti jejich přece
stály v jiném květu a v jiné

síle než naše.

Každý tedy, kdo lituje, že jsme r.
1848 neb 1849 neučinili povstání,
jeví tím jenom převahu

pouhého neurčitého citu nad
chladným rozumem. On v mrzutosti.
že jsme mnoho nedosáhli z

toho, nač jsme si naději dělali, co
jsme již téměř v rukou míti se
domnívali, myslí takto:

„Neučinili jsme povstání a na
pokojné zákonní cestě nezdařily se
všechny zámysly naše:

kdybychom se tedy byli uchopili
zbraně, byli bychom všeho dosáhli.“
Mylnost takového

uzavírání bije do očí. Jest to asi tak,

jako by někdo řekl: „Pěšky jsem tam doraziti nemohl, ale

kdybych byl letěl, byl bych jistě dolítnul!“ ovšem příteli, ale k lítání jest především zapotřebí

dobrých křídel a kdo nemá křídel neb má špatná křídla, pro toho bude vždy nejlépe jen

choditi.

Já vůbec jsem veliký nepřítel revoluce zbraní a držím hlavně na revoluce ve hlavách a v

srdcích. Ne snad proto jsem nepřítel
těchto revoluc, jako bych neuznával
právo národu se

zbraní se obořiti proti násilí a
bezpráví, se zbraní si dobytí svou
svobodu. Také se neštítím

povstání se zbraní z nějakého snad
nedostatku zmužilosti, neboť jistě
nahlíží každý, že

člověk, který pod libovolnou a
násilnickou vládou stojí v prvních
řadách zákonního odporu a

zjevné nepřizní proti teto vládě, který

již konečně své jméno jako heslo a
terč všem

protivníkům, bujným na svou
okamžitou moc vydal, že, pravím, k
tomu neméně odvahy jest

zapotřebí, jako k násilnému povstání.
Naopak vidíme, že skoro při všech
nezdařených

426

revolucích obyčejně vůdcové a
původcové jejich mají dobrou
příležitost ještě v pravý čas se

odstraniti a někde v cizí zemi všem
následkům nemilým pro osoby své
se vyhnouti, jako toho

právě v našich dobách na Vlaších,
Maďařích, Němcích atd. příklady
máme. Revoluce se

zbraní nejsou nikdy tak nebezpečné
pro osoby původců svých, jako pro
národy, jest to hra v

loterii s budoucností národu a
nezávidím nikomu tu odvahu, která
jej každou chvíli k podobné

loterii hotového najde.

Vizme ku př. stav Francouzská, z něhožto si mohou milovníci povstání nejlépe vzíti výstrahu.

Kdo myslíš, že povstání násilné jest vždy jistý, specifický prostředek pro dosažení svobody a

blaha: at' se podívá na Francouzsko. Kolik tam už udělali revoluc, revoluc smělých, hrdinsky

provedených, revoluc podařených, při kterých se zbavili nenáviděné vlády: a mají tam

svobodu a blahé ovoce její? „Měli
jsme to všechno potlouci - mysli si
snad leckdo -a pak

bychom byli dosáhli svobody!“

Ejhle, milý příteli, ve Francouzích při
veliké revoluci ku

konci minulého století učinili tak jak
pravíš, radikálněji již se nemůže
provést revoluce, jako

ji oni tenkrát provedli, všechny
nepřátele svobody buď pobili buď
vyhnali ze země, všechny

statky jim pobrali a všechno učinili

ve svrchované míře, jen si přát může
smysl nejzuřivějšího

revolucionáře. A přece proto
navrátila se jim zase libovláda nejen
pod Napoleonem, (která

přece byla ještě rozumná a s dobrou
administrací spojena), nýbrž pod
Bourbony se vším

příslušenstvím reakce, se zkaženým
dvorním životem, s hierarchicko
jezuitskými praktikami

atd. učinili novou revoluci r. 1830,

vyhnali Bourbony a posadili na trůn
Ludvíka Filipa,

měšťanského krále. Ale za krátký čas
měli tu přece zase libovládu, celá
ústava byla jen na oko

a chytře se obcházela, peníze jen
vládly celou zemí a Francouzové
opět způsobili revoluci v r.

1848, vyhnali Ludvíka Filipa a
zavedli republikánskou vládu bez
krále. Jak nyní všichni

pozorujeme, nedosáhli ani touto
revolucí pravé svobody a

republikánská vláda tak jest

nepřítelkyně práva a svobody jako
byly předešlé monarchické. - Tento
patrný příklad

Francouzská ukazuje nám velmi
skvěle, že pouhá revoluce není
postačitelny prostředek k

dosažení svobody: sice, podaří-li se,
změní vládu, ale staré obyčeje
navrátí se brzy zase s

novými osobami.

To jest přirozená a patrná věc: neboť

revoluce jest jenom prostředek ke
zbavení se od špatné

nenáviděné vlády, ale ona ještě není
sama v sobe prostředek k založení a
udržení dobré vlády.

Tu věc musíme míti především na
zřeteli. Revoluce každá jest sama v
sobě neštěstí, ale

tenkrát, když toto nevyhnutelné
neštěstí udělá možnou cestu k
budoucímu většímu štěstí,

tenkrát musí každý moudrý tuto
nehodu snést trpělivě v naději onoho

po ní následujícího

427

blaha, tak asi jako se nepříjemnému
rozkousnutí ořecha pro jádro, které
obsahuje, rádi

podrobujeme.

Také tak nebude nikdo moudrý dělati
revoluce pro revoluce samé, nýbrž
jen proto, aby na ně

následovati mohla dobrá vláda a kde
nemám jistotu neb pevnou naději, že
by po provedené

revoluci se mohla zaříditi a udržeti
dobrá vláda, tam jest hřích nad
národem raditi neb působiti

k revoluci, neboť uvalují se na národ
jenom nehody revoluce, aniž mu
mohou pojistiti jakých

výhod z toho. Neštěstí, ztráty
revolucí způsobené trpí národ, ale
užitek z toho nemá nikdo jiný

než ti, kteří se skrze revoluci k vládě
dostali a nyní místo předešlé,
revolucí zrušené vlády,

zase mohou kořistiti z národu.

Jenom národ zachovalý a vzdělaný
může míti svobodu a spojenou s ní
dobrou vládu, tuto

pravdu, které nás učí zkušenost
dějepisů, musíme vždy především na
zřeteli míti. Národ

nevzdělaný, kdyby se celý zkrvácel
samými revolucemi, nedocílí přece
svobody a práva,

nýbrž bude vždy zase brzy ošizen a
do libovlády nazpět vtlačen. Národ
mravně zkažený byt'

by i vzdělán byl, přece zase svou pokažeností plete vždy sám na sebe metlu absolutie.

Všimněme si Francouzská a vizme příčiny, pro které se tam při všech revolucích nechce

ujmouti pravá svoboda. Veliká část národu jest ještě hrubě nevzdělána, důkaz toho máme ku

př. v tom, že vyvolili za hlavu své republiky Ludvíka Napoleona; omámeni pouze slávou a

bleskem jména Napoleon, odevzdali

vládu nad sebou dobrovolně do
rukou člověka, který jest

obyčejný avanturník a po ničem
jiném na světě netouží, než aby zase
mohl stát se císařem.

Kdyby byli rozuměli věcem, byli by
toho času vyvolili Bavaignaca a byli
by pojistili

republikánskou svobodu a právní
vládu beze všeho snažení po reakci. -
Na druhé straně zase

mezi vzdělanci francouzskými jest

taková mravní zkaženost, že největší
část z nich jen po

osobním zisku, po rozkoších atd.
baží a veřejné národní záležitosti
jenom za nástroj pro sebe

považuje ke svému pozdvižení v
moci a v důchodech. Proto jsou samá
strana, ne strany podle

rozličného přesvědčení, ale strany
toužící jen pro sebe po vládě v zemi.

-

Kde není národ zachovalý a
vzdělaný, tam jest marné svrhovati

revolucemi staré vlády, neboť

zase se dříve neb později všechno zlé
navrátí třeba se osoby a okolnosti
změnily a národ nemá

z revoluce nic než trochu škody a
nepořádku. V takovém pádu musí se
napřed odstraniti tyto

závady každé pravé svobody a teprva
potom jest naděje a vyhlídka na
možnost dobré a

trvanlivé právní vlády.

Budeme budoucně přehlížeti dějiny
zdařilých revoluc a pátrati po
příčinach, kterými se

jednotlivé narody zbavily špatných
vlád a dosáhly svobody a
přesvědčíme se, že historie

stvrzuje dobře zkušeností zásady
naše svrchu pronešené.

II.

H. B. Každý, komu štěstí přeje čísti také Vídeňský Denník, pozoroval zajisté již dávno naši

chladnokrevnost, s kterou si nevšímáme všech jeho článků ustavičně proti Slovanu brojících.

Skoro ani jedno číslo tohoto časopisu neprojde, ve kterém by se Slovanu nedostalo ponaučení,

pohanění a odpor. Vídeňský Denník náleží, jak beztoho známo, mezi planety vlastního světla

nemající a když náhodou nemá o
Slovanu co psát, vybírá rozumy z
Vídeňských německých

časopisů, a jako by k nim obsahem
byl, dovídáme se z něho všelikou
moudrost úvodních

článků Lloyda, Reichszeitungu atd.

Poslední čas bylo viděti na Vid.
Denníku velikou mrzutost, proto že
jsme mu neodpovídali a

snažil se patrně všelikým způsobem
rozdrážditi nás zase k nějaké

polemice. Ale všechno

nadarmo, naše chladnokrevnost byla
Irkutská a ani tvrzení jeho, že již
slovanská bývalá strana

na sněmu říšském není žádnou
stranou, jakési útrpně-radostné
vypravování jeho, že nynější

vláda se pranic na zásady a žádosti
naší strany neohlíží, kdežto prý má
strana maďarsko-staro-

konservativní přece ještě vlivu atd.,
ani to všechno z nás nevynutilo
jediného slova odpovědi.

Ani když p. V. V. Tomek, bývalý český dějepisec, nyní domácí a hospodářský leibhistorikus

u hr. Thuna, počal s celým svým titulem psáti do Vídeň. Denníka politické úvodní články,

nedivili jsme se již tomu veřejně, nýbrž pomyslili si jen v duchu: Sic transit gloria mundi.[1](#)

Nemohla z nás tedy žádným způsobem vynutiti slova a svěsti nás k hádce, uchopil se Víd.

Denník v zoufalství posledního
prostředku, který ostatně prozrazuje
trochu ostrovtipu. On

počal totiž Slovana chválit, dobře
věda, že nás tak musí přinutiti k
odpovědi. Neboť jest jisto,

že všelikou hanu a potupu od Víd.
Den. rádi a rovnodušně sneseme
ještě k tomu se srdečným

potěšením: ale chvála od něho, tu si
nemůžeme nechat líbiti, neboť jest to
nejhorší nehoda,

která by nás jen potkati mohla.

Vídeňský Denník chválí ve svém 24.
čísle náš článek

„Revoluce“ ve 4. svazku letošního
Slovana!

Když dne 5. února okolo poledne
toto nešťastné číslo Víd. Den. přišlo
do Kutné Hory, nejen

že jsem měl zkažený oběd, ale ani v
noci mi nedalo spáti a ustavičně jsem
zpytoval svědomí,

nemám-li na sobě nějaký smrtelný
hřích, pro který mne takto Bůh

tresce. Je to něco

429

strašlivého, být pochválen ve Víd.
Den.; kdo to nezkusil, není vstavu
uvěřiti: všechny tělesné

nemoce, podagra, suchá lámání,
kámen, rheuma, rak, zimnice,
všechny chirurgické operace,

trhání zubu, řezání nohy atd. musí
býti pravá rozkoš proti tomu citu,
když člověk svýma

vlastníma očima čísti musí svou

chválu ve Vídeňském Denníku .

První věc, když jsem se zpamatoval, byla přečísti si bedlivě onen svůj článek o revoluci, jest-

li snad by byl bez mého vědomí d'ábel do něho nenasel koukolu, tak jako v onom podobenství

v písmě. Našel jsem ale článek zrovna tak vytištěný jak byl napsán a uslyšíme hned, co se v

něm tak velice líbilo redakci Vídeňského Denníka. Praví totiž Víd. Den., že prý v onom

článek dokazují velmi důrazně, jak
veliké zlé jest revoluce, jak
nemoudré by bylo bývalo v

Čechách chopiti se revoluce co
prostředku k nabytí svobody, jak
klamná bývá vůbec naděje

skládaná v revoluci“ atd. Krom
několika málo dissonancí se prý ten
článek Víd. Denn. velmi

líbí, neb jest prý psán jako Národní
Noviny v nejzasloužilejší době své a
také prý mně nejlépe

slouží vtip a sloh (!!)) kdykoli prý se
pohybují na takovémto rozumném
poli, přeje si, aby ten

naš článek se neminul s dobrým
účinkem na Slovana samého. „Není
prý ale dosti na tom,

jednou za čas vysloviti přesvědčení o
záhubnosti všech revolucí. Jistý
způsob psaní kazí tak

dalece rozum, chuť, mravní povahu
lidu, že si naposledy v ničem
rozumném, krásném a

počestném nelibuje a to je potom

takový stav, ve kterém se revoluce
nejzáhubnější lehko

ujímají, tak že již potom žádné
spasitelné ponaučení nebývá nic
platné.“

Amen, doložme k tomu, vždyť
rozumíme. Totiž není dost na tom,
když jednou za čas dokáží

lidem, že pouhou revolucí se ještě
nic moudrého nesvede, ty musíš
kromě toho tak jako Víd.

Denník pořád vládu chválit a k

poslušnosti napomínat, musíš lidem dokazovat, že oni všichni

nevědí a nerozumí, co by jim bylo k dobrému, nýbrž jen vláda že tomu rozumí. Tak ale jak

Slovan píše, musí se časem svým pokazit u Čechů rozum, chuť a mravní povaha, že konečně

nebudou ani obležení a vojenské soudy držet za rozumné, krásné a počestné vynálezy. Když

pak Lloyd tak rozumné krásné a počestné věci píše, jako to, že se u

nás vláda nebude moci

nikdy řídit dle většiny sněmu,
pokazí se čtením Slovana tak lid
český, že rozum, krásu a

počestnost těchto věcí ani nahlížeti
nebude!

Strany té revoluce ale jsme si přece s
Víd. Denn. dobře nerozuměli. Lituji
arci toho, že

tiskový zákon nedovoluje mi
vysvětliti Víd. Denn. hodně zřetelně
ten veliký rozdíl, který jest

mezi mým a jeho smýšlením o
revolucích, ale tolik přece mohu
pověděti, že smysl celého

mého článku ve sv. 4. byl jiný než on
myslí. Já totiž jen myslím, že
revoluce sama sebou

430

nepostačuje k dosažení a udržení
svobody, nýbrž že ještě jiné věci jsou
k tomu potřebné a že

bez těchto jiných v mém článku
neuvedených věcí jest revoluce
marná a škodlivá.

Vezměme ku příkladu za příklad
Severní a Střední Ameriku. Oboje
udělaly revoluci a

zvítězily proti svým předešlým
vládám. Přece ale panuje jen v Sev.
Americkém Soustátí pravá

svoboda, jinde v osvobozené
Americe ale jen nepořádek, střídající
se despotie stran, chudoba

a libovůle. A přece jest tu i tam
republika! Poněvadž ale obyvatelstvo
v Sev. Americe jest

vzdělané a zachovalé, naproti tomu
obyvatelstvo v zemích od Španělů
kolonisovaných

nevědomé, líné, pověrou zkažené,
proto mají onino obyvatelé Sev.

Americ. Soustátí pravou

svobodu a tito nepořádky a despotie
navzdor jménu republiky.

Pošetilý byl by ale každý, kdo by
nenahlížel prospěšnost a vznešenost
té revoluce, kterou Sev.

Amerikánští protí anglické vládě
provedli a kdo by chtěl tvrdit, že jí

neměli dělat, že si tím

uškodili? Na druhé straně ale mohl
by leckdo dokázat, že by se ku př.
obyvatelům některé

jiho- neb středoamerické republiky o
nic hůř nebylo vedlo pod Španělskou
vládou, jako se jim

vede v republice, to jest že se jim po
revoluci a v republice vede zrovna
tak zle jako za

španelské vlády, neb jen formu
proměnily a stará nezákonnost

zůstala.

Kdo tedy chce dělati revoluce, musí dvě věci napřed povážit: předně má-li pevnou naději

vyhrát, za druhé má-li pevnou naději po výhře zavéstí lepší svobodu a lepší vládu, než byla ta,

proti které revoluci způsobil. Když tedy jest národ utištěn, buď pod vládou cizího národu, buď

pod vládou libovolně jednající s osobami a s jměním občanů, nemá ještě zásluhu ten, kdo

národ takový k povstání přivede,
nebot' není nic snadnějšího, než
způsobiti revoluci u národu

utlačeného; ale ten má zásluhu, kdo
přivede onen národ do takového
stavu, ve kterém schopen

jest cizí libovůle se sprostiti a
svobodu pravou si zaříditi. Jakým
způsobem se pak toto

osvobození stane, to jest věc
lhostejná, nejlépe a nejzáslužněji
ovšem, když to jde beze všeho

boje a bez krve. Jest patrnó, že
utiskovatelů jest proti velikému
počtu utlačených tak málo, že

boj mezi nimi by byl asi jako boj
mezi kočkou a lvem a že by vlastně
veliký počet

utiskovaných jen vůli svou důrazně
projeviti potřeboval a hned by
přestati musela všeliká

libovůle a útisky. K tomu ale bylo by
zapotřebí takové vzdělanosti a
svornosti všech

utiskovaných, která se zřídka kde

najde, poněvadž jest vždy hlavní
péče utiskovatelů udržeti

své poddané v nevědomosti, v
pověrách, v nesvornosti, zameziti jim
všelikou příležitost k

srozumění a ke sjednocení. Proto
také zřídka kde se svoboda vydobude
zcela bez boje

hmotného a bez krveprolití: neboť
většina lidu zůstane neutrální a
nedbá o nic; straně národní

a svobodymilovné nepodaří se

sebrati takovou moc, aby již při
pouhém vystoupení její

431

upustili utiskovatelé od svého
utiskování, nýbrž zapotřebí jest
obyčejně ve skutečném

hmotném boji poraziti je a přinutiti k
upuštění od nespravedlivé vlády. -
Tolik tedy pro

vysvětlení Víd. Denníku. Lehko jest
ovšem tomu mluvíti o zákonních
cestách, kdo sám ve své

moci a libovůli má zákony a plete si z nich dle libosti karabáče a pouta na svobodu a právo:

zkušenost celé historie nás učí, že na tom není možno vybojovati na zákonní cestě svobodu,

nýbrž jen na revoluční. To by měly uvážiti všechny vlády, které svou libovůli chtějí ukrývati

do forem zákonitosti.

Jednu věc, která se ale přece prý nelíbila Víd Denn. na našem článku, jest začátek a jmenovitě

nářek náš na zradu mnohých, kteří
náleže všude dříve k naší straně, opustili
nás v těžkých

okolnostech a za bídnu mzdu jiným
slouží proti nám. Vídeňský Denník
nás vyzývá,

abychom prý řekli, kdo jsou ti zrádci,
abychom jmenovali jejich osoby a
skutky!

Faustinku! Faustinku! co to ode mne
žádáš?

Poznámky

1 Jak známo, ustanoven jest p.
Tomek od hr. Thuna za profesora na
universitě Pražské, ale

poněvadž centralismus nedopouští,
aby byl v Praze proessor českého
dějepisu, kterému p.

Tomek rozumí, musel se státi
professorem rakouského dějepisu a
jíti na nějaký čas do Vídně

přiučiti se tomu, co bude přednášet.
Plat professorský běží již p. T. nyní,
ačkoli nepřednáší a

kromě toho má po ten čas co bude

studovat ve Vídni měsíčně 100 zl.
stř. přídavku. Že při

svých studiích a dietách má tolik
času ještě, aby mohl psát články do
Víd. Den.“ jest lehce

pochopitelné. [Red.]

Pozorovatel politický

H. B Smrt doktora Smetany,
bývalého profesora filosofie na
vysokých školách, patří v

nynějších okolnostech mezi
důležitější události, od kterých

nesmíme pozornost svou obracet.

O jeho vystoupení z řádu
křížovnického, z kněžství a z církve
katolické a o exkomunikaci

bude ještě každému známo a v
paměti, poněvadž tyto události teprva
několik měsíců za sebou

máme. - Můžeme nyní skoro s
jistotou napřed vědět, že ta strana,
kterou bychom nejraději

nazvali stranou černou, neopomine
kořistiti pro sebe z brzké smrti
exkomunikovaného dra.

Smetany s onou známou
nestydatostí, která se vtírá vždy do
libovolného výkladu skutků

božích ke svému prospěchu. Jest li se
to neosmělí učiniti někde ve svých
časopisech, jistě

pokoutně ve svých spolcích aneb
před sprostnými posluchači
neopominou to vydávati za trest

boží, že z církve katolické vystoupilý
a vyloučený tak brzy život ukončil.

Ovšem že nedoloží

k tomu, že již před exkomunikací
měl ty samé souchotiny, na které
zemřel. Avšak je-li smrt

brzká trest boží za nějaký zlý čin,
museli bychom právě přistoupení ke
křesťanské víře za

nejhorší čin považovati, neboť víme,
že v prvních časech tisíce a tisíce
těch, kteří křesťanství

přijali, brzy na to smrtí ohavnou
umřeli, umučeni od pohanů, kteří
považovali toho času

křesťanství za rouhání proti „svým
pravým bohům“ a za nebezpečnou
nevěru a sektářství. A

kdyby vyloučení z katolické církve
smrt za sebou táhlo, kterak by žily
miliony a miliony těch

našich spolubratří, kteří nebyli a
nejsou ani katolíci ani křesťané,
neboť známo, že jen malý

díl všech lidí na světě křesťanské
náboženství vyznává a jiní jiné víry a
církve za tak

spasitelné považují jako u nás
katolictví sebe považuje? - Ostatně
jest nyní čas zřejmě vyložit

celou záležitost s Drem. Smetanou.
On by byl se svým osobním
přesvědčením o nepravdivosti

katolického učení nikdy nevystoupil
do veřejnosti, kdyby byl nebyl od
Pražské pyšné

hierarchie k tomuto kroku nucen.
Užívaje totiž svobody politické roku
1848 vzniklé,

vystoupil z kláštera křížovníků

Pražských, jsa tobo času professorem
filosofie, poněvadž se

život řeholnický s jeho presvedčením
příčil. Tak žil dlouhý čas samostatně,
obíraje se svymi

vědami co muž vážený a neúhonný,
až konsistoř Pražská zbujnělá
nastávající reakcí jej do

kláštera poháněti počala.

Křižovnický velmistr, ustupuje
nucení konsistornímu, vyzýval

několikrát Dra. Smetanu k navrácení

do kláštera, slibuje mu, že tam zcela
pokojně dle svého

přesvědčení bezstarostně žíti bude.
Smetana namítal, že se to nesrovnává
s jeho ctí, aby se

nechal živiti od řádu, s jehožto
vyznáním nesouhlasí. Konečně
počala konsistoř hroziti

exkomunikací, jestli se do kláštera
nenavráť a následek této hrozby bylo
veřejné prohlášení

zvěčnělého v Unii, že neuznáváje
pravdivost katolického učení,

vystupuje z kněžství a z víry

katolické. Další běh věcí jest všeobecně známý. Otázka jest: Kdo byl všeho (jak říkají)

pohoršení příčina? Nikdo jiný než Pražská konsistoř, neboť bez její zbytečného nucení byl by

Dr. Smetana pokojně co učený muž ve své vědě pracoval a zůstal tak katolíkem jako jich jest

neskončený počet formálně s docela jiným přesvědčením v srdci, jako jest

katolíkem potají

mnohý hierarcha, jenž veřejně jiné exkomunikuje.

- V Angličanech se nyní velice zmahá spolek školní, jenž provést chce, aby se ve školách

vyučovalo bez ohledu na všelike vyznání náboženské a aby se vyučování v náboženství jenom

rodičům ponechalo. Velmi znamenití mužové jako Cobden atd. jsou v čele tohoto spolku. -

Při nepřemožitelné nesnášenlivosti
naší vysoké hierarchie bude věru
konečně zapotřebí chytiti

se též tohoto prostředku co jediného
k zachování svornosti mezi
spoluobčany.

- Naše vládní noviny počínají zase
starou před r. 1848 taktiku, totiž
všemožně tupiti a ve

veřejném mínění zlehčovati země
svobodné a zvláště Anglicko,
nepochybně proto, aby přešla

po takových výpisech mnohému
sprostnému občanu našemu chut' na
svobodnou ústavu. Tak

nedávno zase Oesterr. Corr. velmi
hořekuje nad stranností anglických
soudců na italianském

ostrově Maltě (jenž náleží Anglicku),
kteří jistého tamnějšího redaktora,
který komusi

vražednictví vytýkal, odsoudili pro
zneuctění, ačkoli prý tento redaktor
od rakouské vlády

(!!!) důkazy si opatřil o vraždě na rakouském důstojníku spáchané. Oesterr. Corr. varovala se

celou věc jak náleží vysvětliti, tak abychom posouditi mohli povahu činu, sáhajícího do časů

povstání italského. Ubezpečujeme ale Oesterr. Corresp. a všechny vládní noviny, že by si

každý rakouský občan, jenž poznal dobrodiní rakouské justice v obleženosti, za zvláštní boží

dobrodiní pokládati musel,

kdybychom jenom polovičku té
právní jistoty a bezohledné

spravedlnosti zde měli, kterou mají v
Angličanech. Ostatně bychom měli
velmi krásnou

příležitost zkusiti podobným
způsobem spravedlnost v Rakousích.
Což kdyby ku př. redaktor

Slovana vytýkal jistému rakouskému
velmi vysoce postavenému úředníku
přestupek, kterého

se jak známo dopustil v Angličanech

a dejme tomu, že by anglická vláda
tak úslužně jako

rakouská onomu redaktoru na Maltě
vydala také redaktorovi Slovana
důkazy úřední. Jest-li

pak by také u nás potrestali jak to
Oesterr. Corr. na Maltě žádá, onoho
pána pro přestupek

nebo redaktora pro zneuctění? -
Doufáme, že nás Oesterr. Corr.
ponaučí, jak by se ona v

podobném pádu zachovala?

- Ve Vídni zase již velmi starostlivě honbu koná policie na politické znaky, tak dalece, že i

paním a slečnám na bále odjímá slovanské stužky. Za onoho času táhlo, jak známo, c. k.

vojsko do Uher ozdobeno těmito stužkami! Také klobouky šlesvicko-holštýnské zapovídají ve

Vídni. Nic podivnějšího nad nynější vládu, ani chameleon! Ještě nedávno Vídeňské časopisy

veřejně v obleženosti sbíraly

příspěvky pro Šlesvík a Holštýn a
nyní tam stojí rakouské vojsko

proti svým „německým“ bratřím,
nyní zapovídají již i klobouky
šlesvicko-holštýnské ve

Vídni nosit! Tak odbývají jednoho
po druhém.

- Oesterr. Corr. jedná také o emigraci
polské. Mezi jiným uvádí z časopisu
v Paříži na útraty

knížete Czartoryjského pod jménem
„la Pologne“ vycházejícího také s

nemalou libostí úsudek

následující o nás: „Radikalství páně
Havlíčkovo jest příliš německé, příliš
trpké, příliš

skeptické!“ Nemajíce zde dotčený
časopis „la Pologne“ při ruce,
nemůžeme věděti, jak dalece

434

tento úsudek v něm skutečně
obsažen jest a jak dalece to snad jen
pouhé barevné sklo Oesterr.

Corresp. Ostatně jest známo, že

kníže Czartoryjski hlava jest
aristokratické polské strany a že
nazývá tedy německým všechno to,
co nejde na krám šlechtické politiky.
Kdo by se nadál v

Oesterr. Corresp. tolik světské
chytrosti, jako zde projevuje užitím
slova „německý?“ Ona si

myslila asi takto: „Všichni Češi, ti
praví Češi, ti ultračeši jsou úhlavní
nepřátelé všeho

německého, nazveme-li tedy směr
Slovana „německým,“ nejsnadněji

jej tak u nich

zohyždíme!“ Také příliš trpký? Jistě
ale ne trpčejší než obležení a nynější
konstitučnost. Tak

skeptický! totiž pochybující,
nedůvěřčivý! Čtěte články v Lloyd
o zrušení ústavy, o

nemožnosti vlády dle většiny sněmu,
vizte okolo sebe, co se děje - atd. a
věřte, důvěřujte se

jako v skálu! -

- Jisté vládní noviny, o kterých dobře

jest známo, že vycházejí pod vlivem
ministra osvěty, již

několikrát vytýkaly biskupům
moravským, že proti rovnoprávnosti
uvádějí ve slovanských

krajinách do správy církevní
němčinu. Posledně již zřejmě praví,
že vedení matrik vlastně jest

úřad od vlády kněžstvu odevzdaný a
že tedy státní moc má právo naříditi,
aby se v krajinách

slovanských po slovansku vedly.
Proč to tedy moc státní, to jest zde

pan ministr osvěty již

dávno nenařídil? Jak málo nám pomohou všechny ty pěkné řeči bez skutků? Kdo bude věřit v

upřímnost řečí vládních o rovnoprávnosti, když se ustavičně orgánům vládním trpí zřejmé

rušení této rovnoprávnosti, když se ustavičně o každé sousto této slíbené rovnoprávnosti

takřka práti a potýkati musíme?

- Ze všech stran - praví vládní noviny

- zasýlají se knížeti
Schwarzenbergovi poděkovací

adresy, že zachoval evropský pokoj!
Šťastní lidé, kteří si umí všude najít
příčinu k děkování

a pochlebování. Zdálo by se, že
bychom všichni plakati měli nad tím,
že vláda bez potřeby

nesmírné přípravy konala k vojně a
tak zase veliké dluhy na zem uvalila,
bez potřeby vojska

dlouhými pochody a obyvatelstvo
ubytováním a přípřežemi mořila: ale

proto přece děkují

ještě za to, že - prý vojna nevypukla.
Šťastné to povahy, které dostavše 25
ran, poděkují ještě

za to - totiž proto, že nedostaly 50 a
dostavše 50. zase poděkují, že
nedostaly 100 a dostavše

100, děkují ještě - za zachování
života! Není nad vděčnost!

- Co jsou při pávu nohy, to jsou při
naší nynější vládě finance Kdykoli se
tak postaví některé

vládní noviny na zadní nohy a s
velikou vítěznou troubou nám
vyhlašují o síle vlády, o

uzavření revoluce atd., vždycky
přece vidíme ty dvě veliké díry, které
se po uzavření revoluce

zacpati nemohou. Jedna veliká
bezedná díra dole, skrze kterou se
propadlo a propadá všeliké

stříbro a zlato a druhá ještě větší a
nekonečná díra ve stropě, skrze
ktou se ustavičně sypají

jako sníh papíry, bankovky,
münzscheiny, Cassaanweisungy atd.
Pořád se nám jen mluví o

pevnosti vlády a přece stojí ustavičně
kredit této silné vlády výš než na 30
procent!

Správa záležitostí obecních

H. B. Již dosti dávno máme
svobodné obce -ačkoli vlastně toto
jméno svobodných obcí

nepřináleží vším právem tak
zřízeným obcím jako jsou naše, které

dílem jsou pod ustavičným

poručením podkrajských úřadů,
dílem zase skrze zrušení hromad
obecních a odevzdání

všeno řízení výboru ponechávají
občanům jen příliš málo samovůle v
řízení vlastních

obecních věcí. Avšak nechceme zde
o tom jednati, jak by vlastně obce
naše zřízeny býti měly

a jaký by musel býti obecní zákon,
aby skutečně obce naše zasluhovaly
jméno svobodných

obcí a aby občané mohli býti se
řízením obecním spokojeni.

Tentokráte chceme jenom

občany naše, zvlášt' vesnické
upozorniti na některé věci, o kterých
víme, že se leckde v nich

chybuje a že leckde občanstvo naše
ani té svobody, které poskytuje náš
nynější obecní zákon,

nepoužívá.

Větší část našich českých vesnic
odporovala svým časem velmi

srdnatě proti spojení

mnohých vesnic v jednu obec, jak to
toho času vláda provést chtěla. Těší
nás ještě posud, že

jsme toho času v Národních
Novinách všemožně se přičiňovali k
tomu, aby se mnoho vesnic

v jednu obec nespojovalo. Ovšem že
by nyní měly takové veliké obce
mnoho pohodlí, zvláště

jejich páni představení: byl by se na
obecní útraty vzal do služby nějaký
písař, jenž by se byl v

krátkém čase stal lenochem pana
představeného, obecní písař byl by
zařídil kancelář, byl by

vedl protokoly a dopisy s
podkrajskými a jinými úřady, byl by
četl místo pana představeného

všechny zákony, nařízení a dopisy od
úřadů příšlé, zkrátka obecní pan písař
byl by všechno

všude a páni představení i s pány
občany byli by v krátkém čase ničím,
tak jako nebyli ničím

před rokem 1848. K tomu ještě si musíme přimyslet, že by ve krátkém čase mezi těmito pány

obecními písaři a vládními úřady nastalo dopisování a jednání v cizí němčině, které by větší

část občanů nerozuměla a máme hotovou svobodu a samosprávu obcí.[83a.1](#) K dovršení všeho byl by snad vyšel jistě v krátkém čase zákon, že obce nesmějí svého písaře obecního dle

libosti propustiti, nýbrž ze jenom s

přivolením vyšších c. k. úřadů smějí
jiného písaře přijmouti

a svého propustiti - a tak by si obce
samy za své peníze nad sebou byly
zřídily pány, kteří by

vždy více hleděli u c. k. úřadů než u
svých obcí se zalíbiti.

436

To pravíme a opakujeme pro utěšení
myslí těch pánů představených
obecních.. kteří snad nyní

na časté psaní a čtení v obecních

záležitostech dřívé nezvyklé broukají
a v této své mrzutosti

snad často na obecní písaře si s
takovou libostí vzpomínají, jako
Izraelité od Mojžíše

osvobození na hrnce masa v otroctví
Egyptském.

Avšak nejsou přece ve správě
záležitostí vesnických obcí a v
povinnostech představených tak

veliké čáry a kouzla, jak by se
mnohému na první pohled zdáti
mohlo, a každý rozumný a

zkušený muž, který drobet pérem vládnouti umí, snadno zastati může velmi dobře službu

obecního představeného, - jen když si všechno pěkně zavede.

Především dostává zákonník, v němžto obsaženo jest takové množství zákonů, že ani doktor

práv všechno přehlédnouti a pamatovati si nemůže. Kterak tedy má vesnický obecní

představený tolik času míti, aby

všechny ty zákony přečetl a kde má nabrati tolik paměti, aby

si je všechny pamatoval? - K tomu jest snadná cesta. Obecní představený zařídí si malou

knížku z několika archů papírů.

Když přijde nový svazeček zákonníku, podívá se jen na

nadpisy všech v něm obsažených nařízení, kteréžto nadpisy jiným písmem vytištěny jsou a v

sobě již krátký obsah nového zákonu a nařízení nesou, o čem totiž jedná.

Tuť hned pozná

představený pouhým zdravým
rozumem, které nařízení by se mohlo
již nyní neb budcucně

jeho povinností týkati, ku př. o
silnicích, o školách vesnických, o
muzikách, o žandarmech

atd., zkrátka o věcích, které se v
životě vesnickém přihoditi mohou
Mnoho jiných nařízení a

zákonů jest zase v zákonníku
takových, z je jichžto nadpisů již

také hned pozná představený,

že jich nikdy ve vesnici jeho
zapotřebí nebude, ku př. o clách, o
vysokých školách, o

gymnasiích atd. Představený tedy
zákony, z jejichžto nadpisů již
pozoruje, že se vesnických

potřeb netýkají, ani čísti nemusí, za
to ale tím bedlivěji at' si přečte
zákony o nařízení, z

jejichžto nadpisů pozoruje, že by jich
bud' hned neb budoucně potřebovati
mohl. Těchto

zákonů bude vždy jen menší část v
zákonníku a přečtení a vyrozumění
jejich nedá mnoho

práce. Pak si představený v knížce
své udělané zapíše v krátkosti obsah
takovéto pro vesnický

život potřebného zákonu a podotkne
vedle toho tu stránku, na které onen
zákon v zákoníku

stojí. Tak bude míti představený ve
své knížce s nepatrnou prací malý
rejstříček všech zákonů

týkajících se vesnických věcí a
poněvadž jich není příliš mnoho,
lehce je ponese v hlavě a

kdyby i něco pozapomněl a časem
svým v některé věci rady si nevěděl,
může si tuto věc, o

které pochybnost má, lehce ve svém
rejstříku najíti a dle stránky tam
zaznamenané pak onen

zákon v zákonníku si vyhledati a dle
něho se zachovati.

Kromě zákonníku dostávají ale obecní představení ještě mnoho jiných přípisů a nařízení od

podkrajských úřadů a na tyto si nejvíc stěžují, že s nimi mají mnoho práce. Tato práce ale jest

zcela zbytečná a podkrajsští úřadové by mohliv snadně obecné představené od ní vysvoboditi.

Jest totiž obyčej podkrajských úřadů, že obecním představeným zasílají psaná oběžní

nařízení, která v obci nezůstanou,

nýbrž zase se od představeného do jiné obce zaslati musí a

ktera si tedy představený buď sám opsati neb opsat nechat má a musí. To však jest jenom

neslušné, nepotřebné, škodlivé a svémyslné týrání obecných představených. Kdyby v každém

podkrajském úřadě litografický čili kamenopisní [pres83a.2](#) zřízen byl, který mnoho nestojí, mohlo by se každé oběžní nařízení vytisknouti a každé obci zvláštní výtisk zaslati,

který by si

nechat i a schovati mohla. Tak by se zbavili představení velmi mnohého zbytečného opisování

a přestal by tak mnohý nepořádek, vznikající tím, že si časem představený takové nařízení

neopíše, nepamatuje, neb mu hned z počátku nerozumí a s nikým se strany toho poraditi

nemůže. Náklad, který by tímto všeobecným litografováním povstal, byl by zcela nepatrný.

Rozumí se samo sebou, že by si představený zase do jiného rejstříku vytahovati měl krátký

obsah takových podkrajských nařízení, dle kterých se také budoucně řídití má.

Co se ostatně přípísů k jiným úřadům a osobám jakož i protokolů doma vedených a jiných

písemností týče, přihodí se sice v malé obci velmi zřídka jen příležitost k nim, a tu především

sluší upozorniti pány představené na to, aby při skládání takových spisů nevyhledávali nikdy

zvláštních slov a dlouhých výkladů, jako to obyčej bývá všech málo kdy píšících. Hlavní

pravidlo jest zde, v krátkosti zcela obyčejnými slovy, jak se vždy slušně mluvívá, napsati to,

co třeba jest, neboť hledanými a obšírnými slovy padají takovíto spisové vždy do jakési

směšnosti a nesrozumitelnosti.

Ostatně najde představený, který za
příčinou našich špatných

škol není dostatečně sběhlý v
písemnostech, vždy člověka, který
obšírnější a těžší spis jemu

sestaví, aniž k vůli takovému
řídkému pádu zapotřebí jest všeliké
obecní samosprávy se

vzdáti a písaři ji přenechatí.

II.

H. B. Představený obecní má dvojího druhu povinnosti: předně takové v nichžto co zastupitel

obce jedná buď s úřady neb s jinými osobami cizími, za druhé takové, ve kterých co vyvolený

představený řídí správu obecních věcí doma a jedná s obyvateli své obce. Každý vskutku

svobodomyšlný a moudrý muž chová se k představeným a vyšším svým zrovna tak, jak chce

aby se zas jeho podřízení k němu
chovali a s podřízenými jedná zase
vždytak, jak si přeje aby

438

jeho představení jednali s ním. Toto
pravidlo jest sice krátké, ale prece se
málokde zachovává,

docela jest mnoho představených,
kteří ve své vesnici, která je vyvolila,
dělají nepotřebné

veliké pány, u podkrajských úřadů
ale zas až nepotřebně podlízají.

Nepravíme to zde proto,

abychom snad představené k
zbytečnému a nemístnému odporu, k
nějakému tak zvanému

furianství proti podkrajským úřadům
popouzeli, neboť to by byla rovněž
taková chyba jako

zbytečná a nemístná podlízavost. Ale
jest ve všem jistá meze jak k
poroučení tak i k

poslouchání. Mnozí představení
myslí, že podkrajským úřadům všem,
cokoli nařizují,

vzdorovati a protiviti se musí, byt' by
od nich nežádali nic víc, než co
zákon předpisuje, jiní

zas představení podrobují se až příliš
úslužně každé vůli podkrajských
úřadů, byt' by třeba

tato vůle nebyla zákonní a protivila
se svobodě a právu obce. Obojí jest
stejná chyba a stejně

škodlivá.

Na druhé straně zase ve svých
obcích doma mnozí představení do té

samé chyby padají.

Bud'to chtí ustavičně jen poroučeti i
ve věcech, po kterých jim vlastně nic
není a dle způsobu

starých patrimonialních úřadů
provozovati pány nad jistými třídami
obyvatelstva obce, anebo

zas si neumí ani tolik vážnosti a
poslušenství v obci opatřiti a udržeti,
kolik by jim skutečně

náleželo. To ovšem není vždy chyba
a vina představených samých, nýbrž
také občanů, posud

ještě velmi zakrnělých ve starých
zvycích a krátkozrakých ve svých
veřejných záležitostech.

Obyčejně shledá se u nich směšná
vlastnost, že si z představeného
kterého si sami vyvolí,

mnohem méně dělají než z úředníků
od vlády ustanovených. A proč?
proto že snad nemá

uniformu s hvězdičkou a kordem! To
ale prozrazuje špatné ponětí o
svobodě, když si občané

sami neumí vážiti představených,
které si vyvolili. Víte co to znamená?
To znamená, že sami

sebe držíte za děti nedospělé,
potřebující poručníka ve všem, aby
jím také představené

ustanovoval, které poslouchatí mají;
to znamená, že sami v sobě
nehledáte tolik rozumu,

abyste si dovedli vyvoliti řádného
představeného, který by hoden byl
vaší úcty a důvěry; to

znamená, že sami sebe a svůj stav

snižujete, jakoby mezi vámi nebyl nikdo, který by

zasluhoval tolik úcty a důvěry, kolik představenému sluší od jeho podřízených. Představeného

vyvoleného svobodně má každý tím více si vážit; ne ale naopak se domýšleti, že proti tomu,

kterého jste sami za představeného si vyvolili, mnohem více si dovoliti smíte, než proti těm

představeným, které vám ustanovila

vláda. Takové způsoby, kde občané
proti svým voleným

představeným neslušnosti a
neuctivosti si dovolují, považující je
jako za nic, ukazují jenom

nedospělost k občanské svobodě,
ukazují, že starý kvas absolutismu
ještě příliš hluboce vězí v

myslích lidu, kdežto jen byli zvykli
toho se báti a toho (aspoň veřejně a
zjevně) si vážiti, koho

nad nimi ustanovila vláda. Či snad
myslíte, že všem nepřátelům obecní

svobody, kteří by

439

chtěli, abyste zas tak byli pod
„otcovskou“ správou patrimonialních
úřadů jako před r. 1848,

myslíte, že jim takové zneuctívání
vaše svých vlastních vyvolených
představených není velice

vítané, aby mohli říci, že vy ani
nechcete sami správu svých
obecních věcí vésti, že si žádáte

býti zas pod poručnictvím jako dříve.

Namítne snad někdo proti tomu, že
tu i tam se volba

představeného nezdařila, že
vyvolený představený není takový,
jaký by býti měl, že to jest

muž, kterého si vyvolila většinou
hlasů strana protivná atd. To ale zde
nic neplatí. Ať si je

představeným kdokoli, je-li řádně a
podle zákonu většinou hlasů
vyvolen, musí mu každý, i

ten, kdo ho nevolil, ve všech
úředních záležitostech dáti tu

vážnost, kterou by dal

představenému dle své vůle
vyvolenému. V tom právě záleží
rozumná a jedině možná pravá

svoboda, že se každý podrobiti musí
většině hlasů, jinak bude panovati
vždy jen libovůle a

násilí Menšina, která propadla, může
se ovšem přičiniti, aby si pro
budoucnost hlasů získala a

většinou se stala, pro nynějšek ale se
podrobiti musí většině Jest to tedy

povinnost a také

rozum a vlastní prospěch to žádá,
aby každý občan vyvolené své
představené v takové, ano ve

větší uctivosti měl, jako jiné vysoké i
nízké úředníky, aby jim rozumnou
povolností a

všelikým způsobem úřad jejich
ulehčovati hleděl, tak, aby veden býti
mohl ke cti všech

občanů a celé obce, aby je ve všem
rázně podporoval - zkrátka, aby v
osobách svých

svobodně vyvolených představených
ctil svou obecní svobodu a sám sebe
co svobodného, od

starého kancelářského otroctví
zbaveného občana.

S bolestí tedy musí každý pravý
přítel svobody, který během jejím
rozumí, hleděti na ty pády,

když ustavičně před okresními soudy
přicházejí žaloby pro zneuctění
obecních představených

od občanů, z čehož jen viděti jest,

kterak zaslepený lid sám svou
svobodu nohama šlape a

nedospělost k ní na jevo dá [vá83a.3](#)

Hlavní příčina všech nedůstatků ve
zřízení obecním a hlavní původ
všech těžkostí pro

představené a výbory obecní jest ale
poměr mezi domkáři a mezi
gruntovníky, pramen, z

kterého se věčně prýští kyselost a
sváry mezi občany. V tomto ohledu
zvláště jest zapotřebí

dospělosti občanstva jak usedlého
tak i domkářského, aby se uvarovaly
obě strany všech

nemilých následků, jaké z toho
povstati mohou pro všeobecnost
nejen vesničanů, nýbrž

celého národu vůbec.

Snad ještě málokdo si náležitě
rozvážil, kterak dobré vyrovnaní a
svornost mezi domkáři a

usedlými jest vlastně základ celé naší
svobody, základ budoucí občanské
blaženosti. Kdo by

toho nechápal, porozumí tomu velmi snadně z následujícího: Pokavád nebude mezi

občanstvem a vojskem panovati jedna mysl a ta přesvědčenost, že při pravé konstituční a

440

právní vládě se všem jak vojsku. tak občanstvu lépe povede než pod libovolnou vládou;

pokavád bude voják z jakési špatně rozuměné stavovské hrdosti se

záštím a opovržením

pohlížeti na občana, potud není lehce
možná dojíti k pravé konstitučnosti,
nebot' se strana

libovolně vládnoucí vždy ve svém
protikonstitučním jednání může
spoléhati na vojsko co

nástroj k provedení vši své
protikonstituční libovůle. Vsichni ale
beztoho víme, že skoro

všechno vojsko (totíž sprostí)
pochází ze stavu neusedlých, nebot'
že skoro každý zámožnější

synu svému od vojska lehce pomůže,
to jest všeobecně známé tajemství.
Pokavád tedy bude

panovati nesvornost a sočení mezi
neusedlými občany, musí se také
vždy udržeti a zvětšovati

zášť vojska proti občanstvu, neboť
lid vzatý do vojska, již doma zvyklý
ve svých rodinách na

zášť proti všem usedlým co svým
utiskovatelům a pak ve vojsku, jak
beztoho známo, od

svých představených vedený k
vypínání se nad občanstvem a k
opovržení všemi, kteří

komisárek nejedí: tím více se rozlití
proti všemu občanstvu, proti
civilistům (jak on říká) a

vždy s radostí bude pohotově ke
každému potýrání a potlačení
občanstva. Vláda, když

vyloučila domkáře ze všelikých
volebních práv v obci a ze
spoluužívání obecností, neučinila

to jistě proto, aby se sedlákům

zavděčila, ona dobře věděla, že lid
tento neobratí svou žášť

proti vládě jakožto jedinému původci
tohoto svého vyloučení, nýbrž jen
proti sedlákům.

Přece ale mají usedlí občané navzdor
těmto zákonům vždýcky příležitost
udržeti se v dobrém

srozumění, v občanské lásce a
svornosti s neusedlými, jenom kdyby
měli ze všeho moudrý

náhled; rozuměli, kam co směřuje a

varovali se opatrně všelike nemístné
pýchy a neužilosti

proti svým méně zámožným
spoluobčanům domkářům a
podruhům. Čili snad vám, když si to

moudře povážíte, stojí těch několik
bídnych grošů a zlatých, které od
neusedlých za pasení

některého kousku dobytka neb
drůbeže na obecních gruntech
vynucujete, za tu zášť, která tím

mezi vámi a jimi povstává a která
vám i jim nese již nyní a ponese

časem svým ještě

smutnější ovoce, která jest hlavním
nástrojem k utištění všech? Když
samotní šťastnějším

osudem svých vlastních rolí a
usedlostí máte důstatek, nemůžete
těm svým spoluobčanům,

kterí tak šťastný osud jako vy
nemají, dopřáti pod mírnými
výminkami alespoň obecních

polí? Musíte je obtěžovati platy k
obci, které beztoho nevynášejí tolik,

co by za řeč stálo a

přece jsou vždy příčinou nesvornosti
a škody obou stran? - Jak mnohý
nerozumný raduje se z

toho a vypíná se nemálo, že nyní
jsou sedláci - jak někteří říkají -
vrchností nad domkáři a

podruhy! Ó ty moudrá novopečená
vrchnosti dávno nehodná toho
dobrodiní, že's starou

vrchnost' se svého hřbetu strásla! Což
pak myslíš, že páni ministři snad z
lásky a speciální úcty

k sedlákům vyloučili domkáře ze
všech obecních práv? - Ó
krátkozraký! Ty své nadýmání
nad domkářem peprně zaplatíš
daněmi, které se z tebe pumpovati
budou všemi stranami a syn

441

domkářův, ten je bude na tobě v
bílém kabátě exequirovat a nemoha
na tobě svou od otce

zdeděnou zášť jinak vylíti, bude ti
stát s flintou před očima co voják,

abys byl spokojen.

To jsou ty dobré následky z
utiskování domkářů.

Poznámky

83a.1 Musíme si totiž pomyslit, že
jak toho času věci stály, z lidí
schopných k takovému

obecnímu písařství málo který uměl
slova poctivého česky napsati.

83a.2 Pro ty, kteří nemají o tom
povědomost, klademe následující
vysvětlení tak nazvaného

chemického kamenotisku, který pro rychlost svou jest velmi užitečný
Dříve se totiž všechno,

co kamenem tištěno býti mělo muselo do kamene vrýti, což byla práce příliš zdlouhavá a

drahá. Nyní se ale jen chemickým inkoustem, který zvláštní přípravu má, spis na obyčejný

papír napíše, z toho papíru se pak na kámen opleskne, a z tohoto kamene se pak může i

několiksetkrát otisknouti. To

všechno jde velmi rychle a lacině,
zapotřebi jest jenom, aby ten

písař, které ono nařízení opisuje,
místo obyčejného inkoustu psal
chemickým a pak za hodinu

může býti z tohoto spisu 100 otisků
hotových. Tištěný takto spis vypadá
zrovna tak jako onen

psaný, neboť jest na vlas otištěn tak,
jak byl napsán.

83a.3 Když si ku př. vládní orgány
jako žandarmové dovolují hrubá

zneuctění obecních

představených jako se nedávno
přihodilo v městečku V., kdežto o
trhu dva žandarmové

poslaní tam pro udržení pořádku,
tamnějšího vůbec váženého
představeného, lékárníka p. K.,

zatknouti a odvésti chtěli, protože je
s podpisein, který od něho žádali,
odkazoval k radnímu,

jenž tam místní policii pod sebou má,
čimž se největší pobouření lídu stalo,
prozrazuje to

ovšem nedospělost' a hrubou
nevzdělanost' takových žandarmů,
kteří nedávno z kasárny vzatí

a do žandarmské uniformy oblečení,
myslí, že snad oni jsou vláda a páni v
zemi. Rozumný a

vzdělaný žandarm si jistě něco
podobného nedovolí. Ostatně nám
ale takové a podobné, dosti

často přicházející pády, kde
jednotliví žandarmové bez potřeby
občany týrají, ukazují jen

smutné následky toho, že naše
žandarmerie proti všemu pravidlu v
rozumně zřízených

konstitučních zemích jest pod
vojenským komandem, kdežto má
být zcela pod úřady

civilními a pod obyčejnými soudy a
jmenovitě v každé obci, kam přijde,
jen výkonným

orgánem představeného, nikoli však
dohlížitelem a pánem i nad ním, což
jest obrácený svět.

Pokud bude žandarmerie naše tak

jako nyní zřízena, nebude nikdy
oblíbena v lidu byt' by sebe

442

větší horlivost v pronáledování
zločinců ukazovala. Neboť
žandarmerie má býti pro pohodlí,
ne však pro strach a pro týrání
pokojných a poctivých občanů.

Pozorovatel politický

H. B. V jednom čísle Lloydu (od 16.
února) čteme zcela vzadu krátký
článeček, který snad

leckdo přehlídne, ale který přece
velmi významný, ačkoli nedůležitý
jest. Doslovně z němčiny

přeložen, zní tento článeček takto:
„Aby se předešlo mylnému domnění,
že by Poláci při

nastávajícím zde tak nazvaném
slovanském bále účastenství měli,
prohlašují zde (ve Vídni)

žijící Poláci, že nechtí a nebudou
míti žádné účastenství ani v
slovanském bále ani v rozdělení

vybývajících z něho peněz, ani v

jakýchkoli jiných slovanských
podniknutích a žádají pány

podnikatele bálu, zvláště ty z korunní
země české a ze Slovenska, aby
budoucně při

podobných příležitostech po každé
Poláky zvláště vyjmuli. A. L. Sk...i.
Ve jménu mnohých

Poláků.“ - Tu tedy máme celého
Poláka, jako by jej z života vyřízl:
sieračkového šlechtice,

jenž na sněmíku polském s

vytaženou šavlicí volá proti všem
ostatním své „Niepozvalam.“

Dětina, aby prý při všech budoucích
slovanských podniknutích výslovně
vyjmulí Poláky,

zrovna tak jako by slavné město
Kocourkovo na Slovensku si
vymínilo, aby všude, co se kde

ve jménu Slovenska děje, přidáno
bylo výslovně: „celé Slovensko
vyjmouc Kocourkovo!“ Z

toho nešťastného článku vidíme
ducha lomcujícího celým Polskem,

ducha věčné

nesvornosti, který Poláky i ve
vyhnanství a v cizích zemích žijící
ustavičně dělí na množství

stran, brojících proti sobě a tupících
se vespolek. Také zde jeden Polák a
ještě ani

nepodepsaný mluví ve jménu všech!
Očekáváme ostatně, že se proti
tomuto ohlášení také

jinde ještě nějaký hlas ozve.

- Pan W. W. Tomek podává ve

Vídeňském Denníku proti nám (viz Slovan 1851 č. 6. str. 211)

článek, ve kterém mezi jiným také stojí: Je-li obecenstvo české takové, jak si je pan Havlíček

představuje, může být, že časem on jediný zůstane hodným a všichni jiní, kdož se opováží

veřejně promluvit, budou nepoctiví lidé. Já toho štěstí jemu nikdy nebudu záviděti a přeji si

jen, aby z toho hodně mnoho dobrého přišlo našemu národu. W.

W. Tomek.“ Myslil jsem

sice, že p. Tomek mlčením pomine
těch několik slov, které jsem v
člátku onom proti Víd.

Den. také o jeho osobě mimochodem
prohodil. Když ale má býti o této
věci dále rokováno,

nemám ani já zapotřebí zůstat se
svou střelbou pozadu. Dle mého
mínění jest v dobách tak

důležitých a rozhodných jako naše
velice zapotřebí, aby každý držel

svou stranu a jmenovitě

443

aby nikdo nemohl býti na dvou stranách. Kdo zřejmě ke straně vládní přistoupil, buď si to z

jakýchkoli příčin, nesmí přece očekávati od nás, od strany protivládní, abychom jej ještě déle

za svého považovali! My zde ovšem ve Slovanu, jsouce již skoro poslední časopis neodvislý,

máme tu smutnou povinnost, býti

zároveň veřejnou policií té strany, ku
které náležíme a

nemůžeme v tomto ohledu nikoho
šetřit a musíme zřetelně
zaznamenati všeliké změny, které

se přihodí v šematismu národní a
liberální strany a speciatim jména
spoluoudů ze společnosti

vystoupilých. To patří k pořádku.
Ostatně kdo s kočkami do spolku se
dal, bude asi myši

nadarmo ubezpečovati, že jest také
jejich dobrý přítel. Že ty časy, kde by

„pan Havlíček

jediný zůstal hodným“ nikdy
nenastanou, ví p. Tomek tak dobře
jako my sami, neboť on zná

dobře ještě mnoho jiných „hodných“
a my mu jich můžeme vypočítat v
Čechách přece ještě

na tisíce. „Mezi tím časem však,
když se věc počala týkat samého
papeže a vyšších věcí,

dostal strach před usilováním o
opravy a postavil se v čelo strany,

proti které před tím byl

bojoval; taktéž mnozí jiní posavadní oprav zastavatelé. Více jak se zdá bylo těch, kteří takto

jednali z jiných ohledů nežli z přesvědčení; neb i Páleč v důvěrné rozpravě před samým

Husem, když byla řeč o jistých artikulích od papežských legatů strany odpustků vydaných,

pravil, že obsahují bludy makavé; nicméně u veřejnosti, jak pověděno, jinak se zachoval.“

Takto čteme o Štěpánu Pálči v dějích university Pražské str. 192. 193., které sepsal také p. W.

W. Tomek, ale toho času jiný Tomek, než který nyní píše ve Víd. Den.

- Za příčinou sjezdu celního ve Vídni připomíná Ost-Deutsche Post ve velmi dobrém úvodním

článku, že horlivá péče, kterou ukazuje ministerstvo obchodu ve svých záležitostech, neméně

by jeviti se měla ve věcech
hospodářských. Velmi dobře nazývá
Ost. Deutsche Post

hospodářství základem a matkou
průmyslu a obchodu a uvádí několik
dat dost svědčících o

tom, kterak hospodářství v
Rakousích ještě velice zanedbáno
jest. Rakousko má v celku asi

98,104.000 jiter plodné země totiž:
rolí, vinic, luk, pastvisk a lesův a
úhrnem může se cena

všeho toho, co se na nich zplodi

ročně (totiž obilí, seno, len, chmel,
víno, řepa, syrové

hedvábí, dřevo, atd. rozuměj bez
připočtení toho, oč tyto plodiny pak
skrže průmysl

přetvořeny, více ceny nabývají) asi
na 1243 miliony zl. stř. pokládati.
Ukazuje se, že v

Rakousích v průřezu (totiž jedno k
druhému) jitra pole více neplodí než
6 a třetinu

dolnorakouské míry obilí, což jest

veliký důkaz o zanedbalosti našeho hospodářství. Neboť

víme, že ku př. v severních německých zemích víc než dvojnásobný jest tento výnos, v Belgii

a v Angličanech ale tři- a čtyrnásobný, ačkoli tyto země mnohem jsou horší a hospodářství

nepříznivější půdy a podnebí mají než Rakousko. Z toho se již jeví, jaké následky má pro

blahobyt národu vzdělanost a

svoboda, čehož příklad máme také v Rakousku samém,

444

nejvzdělanější země vlašské jsou také nejbohatší a nejvýnosnější a již v Čechách se ku př. na

jitro pole v průřezu 10 měr obilí klidí, kdežto v Uhrách, v Haliči, přece úrodnějších než

Čechy, asi 5, 6, nanejvýš 7 měr výnosu na jitro pole přichází. Za dobytek na porážku platí

Rakousko každoročně asi 10 milionů
zl. stř. do Rus, kdežto by při
rozumně zařizeném

hospodářství nejen důstatek pro svou
potřebu samo mělo, nýbrž ještě
jiným prodávati mohlo.

- Vidíme z toho vůbec, že by se
bohatství Rakouska jen v
hospodářství nejméně ztrojnásobiti
mohlo, kdyby se k tomu hledělo, aby
se naše hospodářství zvelebilo. A to
může jenom vláda

rychle a důkladně provésti, kdyby

chtěla. Co posud učinila naše vláda pro zvelebení rolnictví?

Pranic. nechceme-li hodné přípřeže a ubytování vojska považovat za zvelebení rolníků. S tou

výlohou, která jde na jeden pluk vojska, troufáme si v krátkém čase v Čechách přivést

hospodářství na zcela jiný stupeň. Poslati hodně mnoho mladých, schopných lidí do

vzdělaných zemí, aby tam co očití

svědkové viděli způsob hospodářství
a přiučili se tomu, jak

se ze špatné země rozumem a
pilnosti táhne trojnásobný výnos než
u nás z dobré; zaříditi pak

všude pro dospělejší mladíky
hospodářské školy, ne dvě v
Čechách, nýbrž v každém podkraji

jednu, a ne takové školy jako bývají
naše, že tam mladého člověka
několik let nadarmo týrají

a naučí jej všemu, jen tomu ne, co by
mu prospělo; vydati zákon, že žádný

mladík nesmí po

otci přejmouti živnost a oženiti se,
pokud neodbyl tuto školu s dobrým
prospěchem; uložiti na

pastviska a na zbytečné úhory
trojnásobní kontribuci jako na pole;
zapověditi zákonem

pachtování větších rolí na každou
menší lhůtu než šest let; zaříditi
dobré hypoteční banky na

levné vypůjčování peněz pro
hospodáře atd. atd. a viděli bychom

za několik let ty rozdíly

proti nynějšku! Avšak kdyby se věci
takto zařídily, byl by lid vesnický
také v jiných věcech

moudřejší a to nemohou jistí lidé
potřebovat; proto zůstane všechno
při starém. Zařídí se tak

pro oko několik hospodářských škol,
jako vysoké školy zřízených, aby
trousily školskou

nezáživnou moudrost a nemohly
zasahovat do života a několik
hospodářských dřímajících

společností vydává několik
dřímajících hospodářských časopisův
a kalendářův, a to jest skoro

všechno, co se u nás děje pro
zachování tak důležitého pramene
bohatství národního jak jest

hospodářství!

- Opět vyšlo nové nařízení, že se
nesmí zakládati nikde zápůjční
(veřejné) knihovny leč s

povolením ministerstva. Kdyby nic
jiného, již tato starost objevuje nám

vládu nynější v celé

kráse, tato starost, s kterou zřizování knihoven všude co možná obtížiti hledí. Jen když je dost

vinopalen, trafik a loterií - knihovny nejsou k ničemu.

445

- Ve vládních novinách čteme - ke svému nesmírnému rozveselení - zprávu, že prý byl p.

ministru finančnímu předložen návrh ražení peněz z platiny. V Rusku jsou

takové peníze již

dlouho v oběhu a v některých
krajínách je přijímají raději než zlaté
a stříbrné - dokládají

vládní noviny. Tak tedy již přece
konečně přišli na tu pravou cestu v
našich financích; ano

platinové peníze, ty nás vytrhnou. A
dost divno, že již dávno tento jediný
pravý prostředek

někomu nenapadl, od plátina přece
není tak daleko k platině, a když jsou
až posud všechny

naše peníze z plátna, jak snadno tu
bylo připadnout na platinu! A nejen
že se skrze platinové

peníze vyhneme zlatým a stříbrným,
na které nám vyšel material, nýbrž
přiblížíme se zas ještě

o jednu věc k podobnosti s Ruskem,
kdežto také již mají platinové peníze:
Ted' jen zbývá

vypsati skrze všechny c. k. učené a
hospodářské společnosti cennou
otázku, jak se platina

seje: do té doby než se tato otázka
náležitě proběře, snad nám náš
bohatý strejc dá několik

korců platiny na kredit. - Ostatně
viděti z toho, že pan ministr financí
má ještě mnoho dobrých

přátel, kteří mu časem svým s
užitečnou radou ku pomoci
přispívají.

- Sedmašedesátníci pražští zase již
píšou a sice tenkrát k samému
prvnímu ministrovi knížeti

Schwarzenbergovi a sice poděkování

za to, že zachoval prý mír v Evropě.
Vlastně by se za to

měli tito dobří pánové poděkovati na
dvou jiných místech, které mají
mnohem větší zásluhu o

zachování pokoje mezi Pruskem a
Rakouskem než kníže
Schwarzenberg a sice: předně

demokratům, neb kdyby se obě
mocnosti nebyly obávaly, že až se do
sebe dají, demokrati

oběma jim nohy podrazí, byla by

snad jistě vojna nastala, za druhé ale
naší státní tiskárně,

poněvadž tam vydávají tak mnoho
bankovek, desetičků a šestáček, neb
kdyby těch nebylo,

sotva by se byl udržel mír mezi
dvěma orly-kohouty, z kterých každý
chce být sám pánem na

tom německém dvoře. - Co tito
pánové ostatně v adrese samé
povídají, netřeba zde opakovati,

jen to jest významné, že nešťastným
a komickým způsobem začíná

zrovna se slovem: Bange

(strach, ouzkost, hrůza), heslem to a korouhví té strany v Praze, která ještě k tomu náhodou

má také za vůdce svého Zajíce.

- Do jednoho nepatrného místa ve vlašské krajině Pretore u Bergama dala vláda nedávno z té

příčiny, že se v tamějších horách usadili někteří utečenci vojenští, z tamější krajiny na exekuci

200 mužů vojska s tou výminkou, že

obec tato musí platit každému vojáku
denně 30 kr. stř.,

setníku 5 zl. 30 kr., nadporučíku 3 zl.
20 kr., poručíku 2 zl. 20 kr. - Tak se
jedná v

konstitučním Rakousku!

- Jak známo, hledí jisté k
absolutismu směřující vlády s
velikou mrzutostí na Sardinsko,

kdežto král nechce až posud od
liberální vlády upustiti a nasazují
všelike prostředky, jen aby

odvrátily sardinskou vládu od této cesty a přivedly ji na svou stranu. Mezi jiným také rozšiřují

skrze své nádhončí ustavičné pověsti o velikých republikánských spiknutích, která prý se v

Sardinsku připravují, nepochybně aby králi sardinskému samotnému strach vštípily a jej k

nějakým reakcionářským krokům naklonily. Zdá se ale, že všeliké usilování jejich bude přece

jen nadarmo. -

- Velmi poučné jest všímati si časem svým zahraničné politiky jistých vládních časopisů.

Ujišťují nás ustavičně, že konstitučně smýšlejí a že jenom proto jsou proti ústavě od 4.

března, poněvadž si přejí možnou ústavu, ale vidíme je přece proto s nesmírnou radostí vítati

každou ránu kterou konstitučnost a svoboda v některé jiné zemi dostane,

pozorujeme na nich,

jak se přičiní hyzditi všechny
zahraniční sněmy a nadsazovati
vlády. Ludvík Napoleon,

nezdárný president francouzské
republiky, jest ustavičným
předmětem jejich lásky a chvály.

Nedávno nám ku př. vypravoval
Lloyd, že zrovna ten den po tom, co
sněm francouzský mu

odepřel zvetšení jeho ročního platu,
přišla prý k němu deputace
obchodníků pařížských a

nabídla mu darem 350.000 franků na
kvap sebraných. Credat Judaeus
Apella! jak latináři

řikají, což znamená po česku: Až
zejtra. Průmyslníci Pařížští byli by
asi špatní průmyslníci,

kdyby si tak málo peněz vážili, aby
jimi plýtvati mohli takovýmto
způsobem. - Arci že to

Lloyda a jemu podobné časopisy
mrzí, že nyní první úředník
francouzské republiky proti

mnohomilionovým civillistám
předešlých králů tak malý roční plat
od národu má a že

neříkají, že prý průmysl klesá tím,
když se skvostný dvůr nevede. Ale
Francouzi zdají se mít

přece tolik rozumu, aby nahlíželi, že
jest to pro ně a pro jejich průmysl
lépe, když oni sami

mohou každý pro sebe to utratit a
užít, co dříve museli platit na útratu a
užívání královi neb

vlastně jeho dvořenínům! -

- S velikým smíchem četl zajisté každý jeden dopis v Lloyd č. 42, kdežto v dopisu z

Drážďan se praví: Že sice demokratické noviny rozšiřují tu pověst, jako by Drážďanské

ministerské konference směřovaly k navrácení starého absolutismu, jako byl před r. 1848, to

prý že ale jest zcela falešné osočování, které prý se samo sebou vyvrací příkladem rakouské

vlády, která prý ve své říši
šlechetnější dary svobody jako
osvobození gruntů, samostatnost

obcí, veřejnost soudů, porotní soudy
provedla! - Věru Lloyd jest ještě až
nazbyt poctivý, sice

by byl přidal mezi těmi
šlechetnějšími dary svobody, které
naše vláda věrně a svědomitě

provedla, také svobodu tisku,
svobodu osoby, svobodu jmění,
sněmy atd. Alespoň tyto

poslednější dary provedla tak

svědomitě jako veřejnost soudů (viz
Pražský vojenský soud)

447

jako porotu (viz Uhry, Chorvátsko,
Halič, Vlachy, viz vojenské soudy)
jako samostatnost

obcí!!

- Jistý vládní časopis nám takto
popisuje krásnými barvami šťastný
stav jisté říše!

„Vláda mocná, mocnější než kdekoli
jinde v Evropě, držíc pevnou ruku

nad mírem a řádem,

kladouc v pokoji základy života
svobodného; vyvazujíc pozemnosti
selské, zavádějíc

samosprávu v obcích, zřizujíc soudy
porotní, ustanovujíc veřejnost řízení
soudního, chráníc

volnost vyučování a učení.

Národové požívajíce míru a
bezpečného stavu právního a
pořádku, okřívají od nátisků starého
systému a od utrpení nové revoluce.

Všude je vidět horlivou činnost; na poli vědy i literatury,

jako v obchodu a průmyslu. Školy se zřizují na základě národním počínaje od škol nejnižších

až po university. Administrace politická rozvinuje všude blahodějnou činnost svou. Soudy

nové ve všech skoro koncích mocnářství jednají spravedlnosti bezpečnější a rychlejší

průchod, nežli kdy měla. - Vojsko byvši rozmnoženo nad míru k vůli

nebezpečím, ve kterých

stát náš byl, zmenšuje se. Obecný
blahobyt všude se vůčihledě zmáhá a
tuží.

Děje tyto ponoukají bezděky k
rozjímání a hrdý cit pronikati musí
každého, kdo náleží k státu

tak jarých sil tak slavné přítomnosti a
ještě krásnější budoucnosti.

Kdo by tak asi uhodl, kterou říši
tímto popisem míní onen časopis?
Abychom se nadarmo

hádáním nemořili, musí se zrovna
řici že Rakousko. Co tomu říkáte, vy
všichni dostávající

jeden list po druhém na novou daň,
vy všickni traticí ažijem třetinu
svého výdělku, vy všichni

zavření od vojenských soudů, vy
všichni týraní od vládních orgánů, vy
všichni, kterým ve

Vídni násilím vousy i vlasy ořezali a
šaty přikrojili, vy všichni na
přípřežích, vy všichni

sklíčení ubytováním vojska, vy

všichni schytaní za rekruty, nebudí
se ve vás hrdý cit z tak

slavné „přítomnosti“ a nemáte již
všichni laskominy na tu „ještě
krásnější budoucnost“, která

se nám jeví z Lloydů?

- Slyšíme z Prahy, že mezi
nešťastnými oběťmi, které nedávno
ve Vídni své vousy, vlasy,

oděvy atd. museli na oltář položit
pro masopustní vyražení obleženosti
hladové po nové

činnosti, nacházel se také (Infandum
regina jubes renovare dolorem!)
známý p. J. Jireček,

hlavní redaktor Víd. Den. Nezběhlý
v žurnalistice a ve vyšší politice
vládní muž, nenacházeje

ve vousích dotčeného pána žádnou
garantii pro pořádek a pokoj ve
Vídni, chopil prý se ho v

pověstných dnech, zavedl na vzdor
všem reklamacem za vítr a vyhubil
rukou nemilosrdnou

jako zralé klasy všelikou mužskou
ozdobu jeho tváře, až nezůstalo než
strniště dle předpisu a

reglementu pro pokojné občany.

Bezpochyby snad při té příležitosti
vznikl onen hrdý cit v

srdci jeho a napsal do oněch vládních
novin onen svrchu uvedený článek o
slavné přítomnosti

a ještě krásnější budoucnosti
Rakouska. Sit illis terra levis!

Rakouská oktrojovaná ústava

H. B. Důležitá pro občany věc jest znáti dobře svou vládu, aby viděli s přesvědčením co od ní

očekávati a čeho se obávati mají, a považujeme to v nynějších okolnostech za svůj úkol

přispívati k tomuto poznání naší vlády. Tentokrát vezmeme si za předmět článku vídeňských

novin Lloydů proti oktrojované ústavě a sice jmenovitě nejnovější vydaný dne 15. února. Jak

známo jest Lloyd časopis vládní a

mohli bychom jednoduše z toho, co
on píše, uzavíratí na

smýšlení vlády a poznati již z toho,
jakou cenu mají ještě nynější
ustavičná ujišťování vlády,

že oktrojovaná ústava - až jen
okolnosti dovolí - do života vstoupí
tak, jak slíbena jest. Tento

způsob ale nezdá se nám ještě tuze
přesvědčitelný o pravých úmyslech
vlády, neboť by se

mohlo, kdyby se za dobré uznalo, od

vlády jednoduše prohlásiti, že Lloyd
jen omylem se za

vládní časopis drží, že ale smýšlení v
něm projevené není dokonce
smýšlení vlády. Tak by

zůstala sice domněnka, ale pominul
by všeliký důkaz. - Víme beztoho ze
zkušenosti, že to

vlády takto dělají, v časopisech
svých nechávají napřed rozšiřovati
jisté smýšlení, a pak když

se okolnosti změní, když se již
nesmějí veřejně k takovému

smýšlení hlásiti - odřeknou se

veřejně před světem onoho časopisu.
Nedávno stalo se ještě to samé s
Osterr.

Correspondentem, který, jak velmi
dobře víme, byl založen a vydáván
na vládní útraty a který

nyní zřejmě duchovní a světský
absolutismus hlásá - vláda se ho
odřekla - on vychází posud a

posud hlásá absolutismus, ale nikdo
již nemůže nyní dokázati, že

smýšlení jeho jest smýšlení
vlády.

Abychom se tedy tomuto možnému
pádu již napřed vyhnuli a zcela
přesvědčitelným

způsobem dokázali, že smýšlení
hlásané v Lloydů a brojení jeho proti
oktrojované ústavě děje

se úplně se srozuměním vlády,
chopíme se jiné cesty. Každý ví, že
jest ve Vídni obležení tak

jako v Praze a každý ví, že v Praze

jako ve Vídni není svoboda tisku, že
tam vojenská vláda

může každou chvíli časopis
zapověditi. Každý také ví, že když
spisovatel těchto řádků v Praze

Národní Noviny vydával, ustavičně
od vojenských soudů proto
pronásledován byl „že prý

449

brojí proti oktrojované ústavě“ a že
také Národní Noviny pod tou
záminkou zapovězeny byly.

Ejhle! a Lloyd ve Vídni také v
obležení zcela zřejmě a nešetrně
brojí proti oktrojované ústavě

a ani vlas na hlavě se mu proto
nezkříví! Čím to jest? odkud takový
rozdíl ve spravedlnosti a

právu sjednoceného Rakouska?
Patrně jest dvojí tedy brojení proti
oktrojované ústavě: jedno

těch, kteří by si lepší ústavu přáli než
tato oktrojovaná a to se co
nebezpečné rýpalství přísně

stíhá a tresce vojenskými soudy a

takového dopouštěli jsme se my v Praze. Druhý způsob

brojení proti oktrojované ústavě, který provozuje Lloyd, vychází z té zásady, že oktrojovaná

ústava naše jest příliš radikální, že byla dána ještě toho času, kdežto vláda nepřemohla ještě

Maďary, kdežto se tedy ještě národům něco více slíbiti muselo, aby byli pokojni a aby měli

naděje, nyní ale že již tyto okolnosti

přestaly a že tedy již není zapotřebí
toto slíbené držeti.

Takový způsob brojení proti ústavě
jest, jak pozorujeme, zcela dovolen i
v obležení! Víc

nepotřebujeme říci, zřetelnosti a
srozumitelnosti nechybí tuším.

Nyní přistoupíme již k Lloyd
samému. Již dříve jsme podotknuli,
že Lloyd provozuje svou

reakci mnohem schopnějším a
zakrytějším způsobem než ostatní
vládní časopisy, a podáme-li

nyní zmíněný jeho článek, bude moci
každý snadno prohlédnouti celou
taktiku všech

faryzejských absolutistů. K tomu cíli
uvedeme ta místa článku Lloydova,
na která zvláště

chceme obrátiti pozornost čtenářstva,
jiným ležatým písmem.

Lloyd počíná takto: „Březnová
(oktrojovaná) ústava slíbila nám, že
ústavy jednotlivých

korunních zemí v roku 1849 do

života vstoupí a hned na to říšský sněm povolán bude. Do

toho času, než říšský sněm svolán bude, dala vládě jenom obmezenou zákonodárnost. Nyní

jsme ale v roce 1851 a posud *nemohla* vláda ani v jedné korunní zemi ústavu do života uvésti

aneb *jen snad nějaký čas k tomu určití, kdy do života vstoupí.*

Nevyhnutelnost zatím přinutila

vládu, vykonávati všelikou zákonodární moc, daně všelikého

druhu vypisovati, dluhy dělati

atd. bez všeliké jiné sankce kromě své vlastní. Všichni ti, kteří ještě posud se březnové ústavy

drží, zdají se býti o tom srozumění, že ministerstvo při nejlepší vůli nebylo vstavu, březnovou

ústavu do života uvéstí,^{[1](#)} že okolnosti mocnější nežli všeliká ministerstva jí byly v cestě.

Otázka, kterou chceme dáti přívržencům březnové ústavy, jest

tato: Vydržíte-li ještě věrně při

této ústavě, když ty samé překážky,
které až posud se protivily její
provedení neb jiné

překážky, *které teprva budoucně
mohou nastati*, provedení její ještě na
pět, na deset neb na

dvacet let v cestě státi budou?[2...](#)

Rozumný člověk, který má mnoho
trpělivosti, bude snad velmi dlouho
čekati na jistý pokrm, který mu byl
slíbený; nepřijde-li ale dlouho aneb
nemůže-li přijíti, sotva snad z

tvrdostí neb z důslednosti se
odřekne všelikého jiného pokrmu a

450

stojickou odvahou smrti z hladu se
podrobí! Dejme tomu tedy, že by
mnozí trpělivost a chuť

měli buď pět neb deset neb dvacet let
ještě čekati na odstranění překážek,
které jsou provedení

této ústavy v cestě. Když ale po
uplynutí toho času přece nebude
moci do života vstoupiti,

dojdou tam, kde *my* (rozuměj Lloyd) jsme již nyní, totiž budou žádati změnu této ústavy. Celý

tedy rozdíl mezi (Lloydem) a našimi protivníky (totiž těmi, kteří chtějí, aby se slovo drželo

poučivě a slíbená ústava do života uvedla) jest ten, že my nemožnosti ústavy březnové již nyní

nahlížíme, [3](#) a naši protivníci teprva tuto nemožnost chtějí, za pět neb deset let nahlížeti. Jestli tedy ministerstvo v takové době, ve které by trpělivost

i nejtrpělivějším nepřešla, ústavu
oktrojovanou ve všech částích
doživota uvede, pak se uznáme za
přemožené. Jestli ale naopak
my (Lloyd) budeme mít pravdu, jestli
březnová ústava nikdy jinak než s
důležitými změnami
do života nevstoupí, pak se ukáže, že
jsme my dále viděli. [“4](#)

Na to příslibuje Lloyd, že již nyní v
budoucích člancích vyložití chce,
jaké změny se s naší

oktrojovanou březnovou ústavou díti
musejí „aby byla možná.“ Celá tato
tajnost vězí (jak

nám Lloyd v budoucím čísle hned
vykládá) v tom, aby se místo volené
hořejší komory zřídila

dědičná pairská, dále pak aby sněm
žádný vliv neměl na odstranění
ministerstva, nýbrž jen

císař, konečně, aby každý oud dolejší
sněmovny musel bydliti v tom
okresu, ve kterém chce

býti zvolen. To jest ta celá možnost

ústavy a pochopitelně vyloženy znějí
tyto od Lloydu

žádané možnosti asi takto: Moc
vládní musí se rozdělit mezi vládu a
sněm tak, aby sněm sice

mohl *mluvit* co chce, ale vláda aby
mohla *dělat* co chce a aby sněm s
tímto svým smutným

povoláním spokojen byl, musí seděti
v hořejší komoře nejvyšší dvorská
šlechta s pány

biskupy - pro pravdu -a v dolejší

sněmovně musí zase seděti pokojní
mužové, kteří již s tou

ctí spokojeni jsou, že mohou za svůj
okres ve sněmu sedět a kteří si budou
spolu za největší

čest pokládat, když se zachovají
pánům ministrům a hořejší
sněmovně. - Pak bude dle mínění

Lloyda ústava možná, to jest bude
možno s ústavou zrovna tak
libovolně vládnout jako bez

ústavy To vlastně jest celé to
tajemství.

Nyní chceme s Lloydem promluvit
několik slov ne od srdce, také ne od
plic ale od jater. V

jatrách totiž, jak známo, sedí žluč.

Kdo pak udělal tuto oktrojovanou
ústavu březnovou, která jest, jak
Lloyd praví, nemožná k

provedení? udělal ji sněm, udělali ji
radikalisté neb červení? Nikdo jiný
než kníže

Schwarzenberg, mistr a pán Lloydův.
Tent' ji co přednosta ministerstva

císaři poradil a on za

ní stojí před národem se svým
podpisem, on jest odpovědný
národům za ty učiněné sliby.

Když se Lloyd pustí do vychvalování
schopnosti a moudrosti státnické
svého mistra a pána,

451

knížete Schwarzenberga, nemá to ani
konce, celé Rakousko dohromady
neobsahuje v sobě

tolik rozumu, co hlava nynějšího

prvního ministra, kdyby se svolalo a
vyvolilo sto sněmů,

nebudou všechny dohromady ani stý
díl toho rozuměti co kníže
Schwarzenberg sám. Takové a

tomu podobné tvrzení můžeme v
Lloydu najíti každou chvíli. Jak se to
srovnává dohromady?

Říkáváme přece, že dílo mistra
chválí a jestli tedy pan
Schwarzenberg udělal konstituci,
která

se - dle vyřknutí Lloydova - provésti

nedá, nedokazuje to nic jiného než jeho neschopnost v

státnických věcech. Pamatujeme se ale - člověk nyní z nedůstatku jiné činnosti musí si tužiti

paměť pro budoucnost - že sám Lloyd tuto oktrojovanou ústavu, když vydána byla, nesmírně

vychvaloval, na které nyní nachází samé vady. To bylo ovšem za těch časů, když pan

Schwarzenberg učinil první smělý a

rozhodný krok k tomu stavu, který
máme nyní, když

rozpustil sněm říšský svolaný k
vypracování ústavy a vydal nám ze
své vůle libovolní ústavu:

tenkrát ještě nebyly věci v Uhrách
rozhodnuty a kdyby byl Lloyd toho
času mluvil tak jako

nyní, mohly vypadnouti věci zcela
jinak. Proto tenkrát se oktrojovaná
ústava chválila,

národům se mluvilo ve vládních
novinách, jak brzy a snadně a jak

lacině tady k ústavě přišly

skrze oktrojování, že by sněm ještě
velmi dlouho na ústavě pracoval, že
mnoho peněz stojí

sněm atd. Tenkrát nebylo ani slova
ve vládních novinách o nemožnosti
této ústavy. Tenkrát

by si byl Lloyd ještě nedovolil to, co
si dovolil v čísle svém dne 15. února
1851, kdežto v

jednom svém článku velmi
nestoudně se táže: „Což jest

konstituční vláda sama sebou nějaké štěstí?

Ovšem že jest konstituční vláda již sama sebou štěstí; či není to štěstí, kde nesmí několik

ministrů své nešikovné kousky a experimenty si od celého národu draze nechat platit daněmi,

či není to již štěstí, když nesmí jiný na mé conto dluhy dělat, neptaje se mne ani, či není to

štěstí, když nemá nikdo právo jako

se zvířetem se mnou nakládati, mne
od svých ozbrojenců

kdy a kde libo nechat chytiti, zavřítí,
trýzniti? Není to štěstí? A takové
štěstí jest všude samo

sebou v konstituci. Lloyd ovšem
hřeší příliš mnoho na domnělou
hloupost lidskou, on snad

když slyší nyní leckterého
sprost'áčka s bolestí volati: Co máme
z té konstituce, čert aby vzal

tu konstituci, před konstitucí byly
malé daně, peníze víc platily, bylo

stříbra atd., co je ta

konstituce, jen samé papíry, samé
dluhy, samé vojsko, samé daně! snad
myslí, že ještě všichni

občané v Rakousích tak dětinské
mají ponětí o konstituci, aby mysli,
že snad máme již teď

konstituci, aby nerozuměli, že právě
všechny ty nehody naše, na které si
stěžujeme, pocházejí

z toho, že vláda slovo své nedrží a
navzdor slíbené konstituce absolutně

vládne. Zatím ale se

den ode dne zmáhá již i mezi
obyčejným lidem to vědomí, že první
konstituční právo národu

jest ukládati si sám jen daně, jen
tolik si ukládati, co dle zdravého
rozumu opravdu k

452

prospěchu země nevyhnutelné jest a
že toto konstituční právo obsahuje v
sobě i to druhé

právo, nepovoliti vládě zbytečné a

nepotřebné útraty. Radili byohom
vůbec vládní straně, aby

tak příliš za nepatrné nepovažovala
rozum a sílu národů. Když se takto
bude od vládní strany

s danými sliby nakládati „žertovně,“
bude klesati také věrnost vůbec a
může snadno býti, že

přijde čas, kdežto by sám Lloyd rád
nahlídl možnost provedení ústavy
březnové, kdežto ale

snad již bude pozdě, neboť nastanou
zase jiné možnosti.

Ústava březnová jest ale velmi
možná, k provedení jejímu není nic
jiného zapotřebí, než

dobré a poctivé vůle. Taková ovšem,
jaká jest, zůstatí nemůže, avšak
výslovně ponecháno jest

nejbližšímu sněmu říšskému, aby
navrhl ty opravy v ní, které si
národové žádají. To jest ta

jediná, moudrá, poctivá, národům i
vládě užitečná cesta ke změnění
březnové ústavy: cesta,

kterou navrhuje Lloyd, jest jenom
chytrý kousek bázlivého,
pokryteckého ale zarytého

absolutismu, který se obává ve dne a
proto chodí ve tmách.

Poznámky

1 V tom samémbolestném postavení
nachází se také vláda neapolitánská
[Red.]

2 Dvacet let! dlouhý to termín, příliš
dlouhý. Kdybychom se mohli
obávati, že ty pravé

překážky do života vstoupení u nás
ne snad jen oktrojované nýbrž každé
ústavy vůbec, tak

tuhý by mohly míti život, že by ještě
20 let na světě zůstaly: museli
bychom se již dávno z

Rakous vystěhovat!

3 Nepochybně tuto nemožnost již
také nahlíželi hned, když tu ústavu
spisovali!

4 Ovšem se jest Lloydů o těchto
věcech tak lehký vsázet jako ku př.
kuchařce o tom, co

budeme mít k obědu. Kolikrát se ale i při takové jistotě přihodí něco nad míru neočekávaného.

Ait' si jen Lloyd a jeho patronové často vzpomínají na onoho spekulanta, který koně svého

chtěl naučit, aby nic nežral a který by také tento pro svou kapsu velmi výnosný kousek jistě

byl provedl, kdyby byl kůň, právě když nejlépe začal to chápati, nebyl - pošel [Red.]

Pozorovatel politický

H B. Radíme všem dobře smýšlejícím, aby si co nejrychleji možná přispíšili zasýlati kníž.

Schwarzenbergovi do Vídně své poděkovací adresy za udržení evropského pokoje - sic

přijdou již pozdě, a jestli vypukne vojna, budou snad museti zasýlat opět poděkovací adresy

„za zachování důstojnosti rakouské

proti pruským neslušným
požadavkům.“ Děkovat - to

víme -budou vždycky, ať se děje tak
neb jinak. V zahraničních novinách
čteme totiž zprávy,

že v Prusích odzbrojování vojska
zastaveno jest, což se souviseti zdá s
patrnou nesvorností

mezi Pruskem a Rakouskem na
sjezdu Drážďanském. Ubohá jednota
německá! Posmívali se

r. 1848 diplomati sněmu
Frankfurtskému, že nemůže nikterak

utvořiti jednotu Německa, nyní

se zase budeme pro tu samou příčinu
moci posmívati diplomatům v
Drážďanech

shromážděným. Na té cestě alespoň,
na které vidíme diplomaty německé,
nelze jistě nikterak

utvořiti jedno sjednocené Německo,
snadněji by ještě demokraci němečtí
tento úkol provedli.

- Lloyd nedávno velmi „rozšafně“
pojednával o té samé otázce. Musel

se totiž konečně již

přiznati k tomu, co až posud on a všechny ostatní naše vládní noviny zapíraly, totiž že

Anglicko a Francouzsko nechtí přivoliti k tomu, aby celé Rakousko připojeno bylo k

Německu. Lloyd nyní praví, že prý na to byli již dávno připraveni a že na to také nekladou

žádnou váhu. Ty hrozny jsou kyselé beztoho! Není prý to také nic divného - praví Lloyd -

nebot' slabé a roztrhané Německo
jest všem stranám ve Francouzích
milejší než sjednocené!

Tuto se krásně podřekl Lloyd, nebot'
vidíme, že on ve svém feudálním a
centralistickém

duchu nás všechny počítá již k
Německu. Nás všechny, to znamená
osm a dvacet milionů

rakouských Slovanů, Vlachů,
Rumunů a Maďarů! To je tak jen nic,
jen tak přídaveček k

sjednocenému Německu, jest to
věno, které těch několik milionů
Němců mezi námi v

Rakousích žijících přinese při svém
zasnoubení sjednocenému Německu.
Ať se těší Lloyd tou

pěknou nadějí, kterou anglické, všem
evropským vládám pochlebující
„Times“ dává, že prý

tímto připojením celého Rakouska k
Německu stane se pro celou
budoucnost nejpevnější hráz

proti všelikým možným nápadům

Ruska v Německu. Pěkná to hráz!
raději řekněte nejsilnější

magnet, který potáhne Rusko do
Německa. Či myslíte, že ty miliony
rakouských Slovanů tak

beze všeho se stanou poslušnými a
spokojenými občany sjednoceného
Německa? Myslíte, že

v Rusku časem svým nepovstanou ty
samé sympathie, ta samá chuť po
sjednocení Slovanstva,

jakou máte nyní vy po sjednoceném

Německu? A jestli vy nyní,
počítajíce sebe sami asi na 30

milionů, chcete do svého
sjednoceného Německa přibrati jen
28 milionů jiných národů a mezi

nimi přes 16 milionů Slovanů, kolik
pak milionů Němců budou pak podle
regula de tri

454

Rusové dle svého počtu muset
přitahovat do sjednoceného
Slovanstva, aby vám stejnou

měrou nameřili, s kterou vy nyní
měříte? Chcete to viděti v
arithmeticke formulí?

30 mil. Němců: 18 mil. rakous.

Slovanů = 55 mil. Rusů: x

x = 33 mil. Němců.

Tato formule nás tedy učí, že když
nyní vy ve své nespravedlivé
vládychtivosti 18 milionů

Slovanů do svého sjednoceného
Německa potahujete, Rusové budou
muset časem svým 33.

mil. Němců do svého sjednoceného
Slovanstva potahovati, aby vám
stejnou merou odměřili a

kdyby tedy celé Německo se
„splynulo“ se sjednoceným
Slovanstvem, budou si muset ještě

někde v Americe chybuující 3 mil.
Němců vypůjčit!!

Lloyd ostatně nepochybuje, že se
navzdor všem protestům Anglicka a
Francouzsko přece

podaří připojení celého Rakouska k
Německu, budou-li jen všichni

panovníci němečtí svorní:

Nepřátelé Německa nesmějí se
hledati kromě Němec, nýbrž jen v
Němcích -dokládá Lloyd

patheticky, vztahuje to totiž na
nesvornost německých vlád.

Nicméně jest tato sada Lloydu

přece pravdivá, ačkoli v jiném
smyslu, ona totiž bude pravdiva
tenkrát, až jestli se toto

připojení celého Rakouska k
Německu stane. Pak budou

nejúhlavnější nepřátelé Německa v

Němcích, totiž my Slované, Vlaši,
Maďaři a Rumuni násilně proti
všemu právu a proti naší

vůli do Německa přitaženi, my
budeme tito nepřátelé.

Nevíme jestli jen pro zábavu, nýbrž
také-li z jiných příčin, uvádí také
Lloyd, že prý

Lombardsko jest staré léno německé
říše a že se může nejsnadněji
odůvodniti právo, připojiti

prý tuto provincii k německému
bundu. Ovšem pro Němce ani tohoto
důvodu není k tomu

zapotřebí, pro Vlasy ale snad přece
nepostačí. Nynejší korunní země
Rakousy náležela za

Otakara k českému království,
nechalo by se tedy podle Lloydu také
nejsnadněji odůvodniti

právo připojiti ji k Čechům! Kam by
to všechno vedlo! Ostatně ať jen nás
připojí k Německu,

my nebudeme míti moci protiviti se

tomu a právo naše, že jen na sněmu
říšském podobná

mezistátní smlouva státi se může,
neprospí se předce. Alespoň
pomínou snad uzavřenosti

hranic mezi jednotlivými státy
„velikého sjednoceného Německa“ a
nabudeme lepší

příležitosti sjednotiti a srozuměti se
se Slovany v Prusích a v Sasích.
Není nikdy tak zle, aby

nebylo líp a co sto věků bludných

hodlalo, zvrtné doba! - pravil jednou
pan Kolár, když ještě

smýšlel tak jak psáno jest v jeho
Slávy Dceři.

455

- Gonic polski, časopis v Poznaňsku
vycházející, přináší mezi jinými
zprávami svými také

tuto: „Dle zpráv z vojvodiny srbské
ukazuje prý se tam směr k odtržení
se od Rakous. Heslo

agitorů jest: Cár Mikuláš aneb

republika.“ Lloyd nazývá tuto zprávu
Goňce polského

„kolosálním bláznovstvím,“ ale
přece proto není šprochu, aby nebylo
pravdy trochu. Ačkoli

sice jest jisto, že vojvodina srbská
nechce se odtrhnouti od Rakous, což
dokázala nejlépe

tuším r. 1848 a 1849, a ačkoli také
heslo: cár ruský neb republika trochu
příliš zapáchá

výmyslem, předce každý povážlivý
uznati musí, že mezi Srby nemůže

panovati veliká

spokojenost, když se vidí, kterak s
nimi nakládá nynější naše vláda.

Nynější vláda jedná

zrovna tak, jako by z tech národův a
krajín, které v čas potřeby dokázaly
svou oddanost

státnímu spojení rakouskému,
mermomocí chtely vypuditi takové
smýšlení a přivéstí je

konečně tam, kde byli a jsou Maďaři,
Vlaši a Poláci.

- Kasselské noviny, vydávané pod
vlivem známého p. Hassenfiuga,
vyslovují se zřejmě v ten

smysl, že císařství německé jest nyní
možné a že jmenovitě císař rakouský
má býti císařem

německým. - Není ovšem
pochybnosti, že lákavé jest připojiti
korunu velikou ku veliké

koruně, ale zdá se, že přece všichni,
kteří by snad J. M. C. radili k
ucházení se o korunu

německou, málo povážili veliká

nebezpečí, obsažená v tomto směšném podniknutí. Nám

alespoň se zdá, že by takový císař rakouský, jak my si jej myslíme, zcela jiné váhy míti musel

mezi mocnostmi evropskými, než by mohlo kdy míti na jedné hlavě spojené císařství

německé a rakouské při panujících okolnostech.

- Jistě neobyčejnou věc dovídáme se z V. D. a sice, že se v moravském

zemskem výboru

pracuje v tom směru, aby Opavsko opět připojeno bylo k Moravě.

Nápad takový překvapuje

nás tím více, že vychází z lůna moravského zemského výboru a podivný jest proto, že se

uskutečnění jeho zakládá hlavně na historických důvodech. Co všechno lidé na tomto světě

dokazují z historického práva: jednou jim platí, po druhé je zamítají. Kdyby někdo na základě

téhož práva historického mluvit
počal o spojení Moravy a Čech, jaký
to odpor, jaký to povyk

strhl by se v moravském zemském
výboru, ve výboru, který na těch
samých základech

dokazuje, že se spojití má Opavsko s
Moravou. Ostatně přejeme si proto
předce, aby

moravský zemský výbor dosáhl
svého cíle, což by jenom užitečné
býti muselo našemu

československému lidu v Opavsku.
Čím více jsme roztrženi, tím slabší,
čím více spojeni, tím
mohutnější.

456

Upomínka na rok 1848

H. B. Kdo ještě není důkladně
vyléčen z mylné zásady v r. 1849, od
tak zvaných demokratů

německých a maďarských zhusta
hlásané, že totiž národové mezi
sebou a jeden k druhému

jsou spravedlivější nežli vlády, tomu
poslouží snad k prohlédnutí lepšímu
výborně jeden

veřejný plakát, který ve Vídni r. 1848
v čas známých červnových událostí
Pražských na

rozích přilepen byl a veřejně se
prodával a který zde ve věmém
překladu podáváme, za

zbytečné považujete, abychom snad
nesmíme jeho lži proti Pražanům
teprva vyvraceli, ant'

beztoho všechny okolnosti dobře

známy jsou obecenstvu. Zní pak takto:

*Rebelanti na zbořeninách v Praze.
Poddali-li se? Svaté křížácké tažení
Videňanů proti*

*slovanským zákeřnickým
vraždníkům.*

Přehrozný terrorismus vládne na
zřízeninách metropoly české. Staré i
Židovské město

vzplanulo jako ohnivé moře od
zápalných prskavek a pum, avšak

d'ábelská zloba Čechů proto

předce nepopustila. Nadarmo
Windischgratz opět a opět jal se
vyjednávat, nadarmo dal po

tříkráte vytýčiti bílý praporec míru:
za odpověď po každé vyslance jeho
úkladně zastřelili.

Čackomyslní, dobrosrdeční
Vídeňané! nedejte se másti od
několika smyslem pominulých

žurnalistů, českých to padouchů,
neostýchajících se drze tvrditi, jako
by Windischgrätz byl

shůry obdržel rozkaz k potlačení svobody a práv národův a jako by proto byl v Praze udělal

první násilný pokus; nevěřte, že by Němci a Češi za jedno bojovali na barrikádách a že by

krvavýma rukama byli sobě bratrství přísahali.

Nedát' se ovšem zapříti, že měli do Prahy místo nenáviděného aristokrata, poslati radši jiného

generála; česká rebelie byla by pak

ještě počkala, ale konečně byla by
přece vypukla. Bylat'

již dávno spiknutá a rozličnými
štrychy d'ábelskými nastrojena; ruští
emisáři, ruské peníze již

od drahného času podněcovali tento
zánět, a již před několika měsíci bylo
Čechy slyšet kterak

volali: „Radši ruskou porobu, nežli
rakouskou svobodu! Svatý Václave!
vyžeň Němce,

cizozemce!

Chorvátsko, Slavonie a Ilirie
podporují své soukmenovce k vůli
založení veliké říše

slovanské, kterou chtějí utvořit z
celého státu rakouského s těsným
připojením k Rusku.

Mluvím svatičkou pravdu: V Praze,
kde přece jest polovice německých
obyvatelů, tam

Němcům smrt přísahali.

457

Fanatismus Čechů již podobá se

vzteklé šílenosti. Ať ničeho nedím o
úkladném usmrcení

bezbranné ženy, kněžny

Windischgrätzovy, o zrádném
zavraždění poslů smířlivých, ale

pohled na mrtvoly 20 již posud
povědomých Němců, kteří pro
nošení barev německých bud'

na ulicích bud' i ve svých obydlích
úkladnou smrtí se světa sešli, ten
pohled naplňuje

uděšením i pomstychtěním. Také
několik studentů vídeňských

takovým způsobem padlo za
obět' národního záští.

Věříte-liž ještě, že Čechové bojují
pro svobodu? Svobodný člověk
nepoškvrní se úkladným
vražděním. Pařížští revolucionáři v
minulém věku nescíslně osob
odpravili guillotinou, ale
nikoho zrádně nezamordovali.

Neslýchané děly se v Praze
hanebnosti. I kolik měšťanů
německých ze sklepů, do nichž jsou

se schovali, byli s ženami a dětmi
vyvlečeni a od hodných potomků
husitských utrápeni a
ubiti.

Rebelanti, jsouce podporováni od
dvaceti tisíců českých sedláků, kteří
byvše omámeni a

zlatými sliby navnaděni, již po celý
měsíc své kosy brousili a na píkova
bidla přidělávali, již

stali se takovou mocnou zbojnickou
bandou, že ta trocha vojska, z něhož
jedna setnina

Wellingtonova až na 8 mužů pro
svatou německou věc smrtí
hrdinskou podlehla, musí docela
podlehnouti, nedostane-li se mu od
nikud podpory. A vy, srdnatí
Vídeňané! vy velkodušní

Němci! zdaž můžete ještě teď
lhostejně patřiti na mordování svých
bratří v Praze!

Poslední zpráva telegrafická sice
zvěstuje, „že Praha kapitulovala!“
Což ale nevíme, že

telegraf již byl v moci rebelantů? Či
liž není možné, že schytralí Čechové
sami poslali

takovou zprávu telegrafickou? A byt'
se Praha krásně vzdala, myslíte-li, že
rebelanti pak

budou potřeni a nepřátelský živel
schroumaný? Nikoli, slovanská
revoluce jest velmi dobře

ukladena. Již jsou také Slováci i
Chorváti vzhůru! Karlovec v jejich
moci. - Všude Němce a

Maďary mordují. Naše povinnost

dbáti o zachování sebe, vybízí a nutí
nás k svatému

křížovému tažení.

Či chcete se svým zbrojením počkati,
až se všichni Slované shluknou v
ohromné zástupy

bojovné?

Nejde tu o to, chtějí-li Slované Petra
čili Pavla za krále, nám se nejedná o
císaře tak jako o

bytí Němectví v rakouských
provinciích. My bojujeme pro naši

velikou, slávoslávnou

národnost, pro naši čest, pro blaho a
svobodu nás všech, našich dětí i
našich potomků.

458

Smělí Maďaři stojí na naší straně.
Mámet' s nimi jednoho společného
nepřítele i společné
zájmy.

Jestli se vzpoura v Čechách za
několik neděl docela nepokoří, pak
uslyšíme nejenom, že

Čechy jsou ty tam, Morava ta tam,
Polsko to tam, Slavonie, Chorvatsko
a Illyrie ty tam, nýbrž

že také Rakousy se Štýrskem a
Tyroly jsou ztraceny a přikváčeny
přemocí živlů slovanských.

O, pak zasvitne krásný den pro
Vídeň, slavný den, kdy Slované
vtáhnou našimi branami a s

nimi Rusi. Mettrnich, Liguoriani,
censura, špiclové, jedním slovem
všichni ti dobří páni ze

starých časů. - Ta zlatá svoboda pak

bohužel byla jen kratičký sen.

Vzhůru tedy Rakušané! vzhůru Uhři!
S Bohem do zbraně a s pomocí
Německa, at' pokoříme

přepych odbojných Slovanů, jinak
zahyneme.

My hejčkáme všechny národnosti,
chceme všem dáti za spravedlivo, ale
zatím zapomínáme

na naše svaté Jáství (Ich), na naše
Němectví. Z dobroty srdce
necháváme zrádce utíkat a

troupy komandovati. Jestli chceme
býti velikými, budem velikými,
neohroženými,
nepřemožitelnými.

Theodor Scheibe.

Tištěno a na prodej u Jana N.
Fridricha na Josefově, dlouhá ulice
číslo 58.

Pozorovatel politický

H. B. Kdo soudí a s rozumem
považuje všechny věci, tomu jistě ani
napadnouti nemohlo, že

by se bylo odstoupení p.
Schmerlinga od ministerstva práv
stalo bez příčiny.

Nyní se ale již brzy ukáže, že ministr
nový pan Kraus nenastoupil bez
příčiny. Již nyní čteme

na rozličných místech, že prý
nastanou některé změny v soudním
zřízení. V obecnostvě

kolovaly pověsti, že má přestati
porota, veřejnost soudů eo ipso státní
zástupitelství, to jest

jedním slovem, že má býti všechno

tak, jako to bývalo. Vládní nyní
ujišťují, že tomu není tak,

a že prý jenom ústní a veřejné
jednání přestati má v appelačních
řízeních a v těch pádech, kde

se vinník sám přizná. - To by se
mnohému, kdo tomu nerozumí a nic
nemyslí, zdála jen

459

nepatrná změna, v skutku samém jest
to ale vlastně zrušení veřejnosti
soudů, jenom že ne

zjevné, ne upřímné, nýbrž úkladné.
Co to znamená, zrušiti veřejnost
soudů v appelačním

zřízení? To znamená, že se v první
stolici (instanci) jednati bude veřejně
a když tento soud

nevypadne dle libosti jistých lidí, že
se zavede odvolací (appelace), a pak
že již bude souzeno

potají, písemně, tak jak soudí
vojenský soud v Praze. Když není
soud ve všech stolicích

(instancích) veřejný, jest veřejnost

první instance jen faryzejství a hračka. - A co to znamená,

že nebude veřejné a ústní jednání v těch pádech, kde se vinník sám přizná? To znamená, že

jest celá veřejnost soudů jenom do libovůle vlády odevzdána, že se bude veřejně a ústně jen to

souditi, co se vládě a její organům uzdá, že veřejné soudy se stanou nepotřebnou a drahou

komedií a že nebudou nikdy tím, čím

vlastně býti mají, totiž ochranou
poctivého občana proti

libovůli a pronásledování vlády. Jen
tenkrát je veřejnost a ústnost
řízení soudního něco

platná, když je nevyhnutelným
pravidlem. Když ku př. porotní
soudy se jen vedou nad

zloději, za to ale politické přestupky
vylučují se z porotních soudů a
dávají se k rozsouzení

vojenským komisím, vidí každý, že
vlastně porota je zrušena. Neboť

porota jest hlavně jen

na politické pády, na takové pády,
kde sama vláda jest stranou tak dobře
jako obviněný a kde

tedy nelze orgánům a služebníkům
vlády vynésti nestranný, spravedlivý
soud. Nad zlodějem

vynese ale spravedlivý soud leckdo,
bud' si to vláda, bud' si to porota.
Jestli se tedy tyto

změny od nového pana ministra
opravdu uskuteční, můžeme již

napřed oplakati tu poslední

dobrotu, kterou nám ještě reakce
zanechatí se zdála - totiž veřejnost
soudů.

- Velmi dobře píše Ost-Deutsche
Post v jednom svém poslednějším
čísle: Anglicko jest

oblíbený příklad jisté strany. Kde
historická krystalisace anglických
zřízení někde zanechala

nějaké feudální právo nebo
poprášený zvyk, který se protiví
našemu vzdělání a našim ponětím

o právu: hned to jisté osoby uvádějí
co příklad následování hodný. Jeden
chce dědičnou

hořejší komoru - jako v Angličanech;
druhý chce gentry - jako v
Angličanech; třetí chce kolky

na noviny - jako v Angličanech,
čtvrtý chce soudnímu zřízení zavěsiti
nějaký cop - jako v

Angličanech. Ale o tom vznešeném a
podivuhodném, co jest v anglické
ústavě, o těch

základech užitečných síly a svobody
- o těch se neradi zmiňují.

- Vojenské soudy dělají víc než se od
koho jen žádati může. Tak
zapověděly nový spis našeho

Dra. Springra, bývalého redaktora
zapovězené Unie, ještě spíš než
vyšel, nevědouce tedy ani

co v něm vlastně stojí. Všechno se
opakuje: Zbyněk biskup abeceda,
spálil knihy nic nevěda,

co v nich psáno!

- „Dvojnásobné udělení milosti, které právě císařská vláda ohlásila, dávají nám znovu důkaz,

jak velice a opravdově vládě na tom záleží, aby se pokoj smířením upevnil, aby se minulost

zastřela rouškou zapomenutí a budoucnost posilnila vzájemnou důvěrou“. Tak píše

Reichszeitung za příčinou udělení milosti velikému počtu vojenských důstojníků, kteří

opustivše císaře, bojovali v řadách
Maďarův a Vlachů proti rakouské
vládě Vzájemná důvěra!

zapomenutí a smíření - a ustavičná
reakce den ode dne šířeji se
rozpouštějící, kterak se tyto

věci porovnatí dají?

- Mnozí, kterým budoucnost svobody
a práva na srdci leží, s uleknutím
budou čísti zprávy o

odstoupení liberálního ministerstva v
Angličanech a budou snad tuto

událost považovati za

rozhodnou pro osudy celé Evropy.

Ale povážiti slušno, že se v
Angličanech vláda torystická

nemůže již na dlouho udržeti a že
jestli vskutku nyní nastoupí
ministerstvo Stanley, bude jen

sloužiti za krátký přechod k
ministerstvu ještě liberálnějšímu než
bylo Russelovo. Lloyd

Vídeňský sice se srdečným
potěšením drží náhrobní řeč
odstupujícímu whigickému

ministerstvu, ve kterém zvláště lord Palmerston byl knížeti Schwarzebergovi velmi

nepohodlný, ale zdá se podle všeho, že plesání jeho nebude příliš dlouho trvati

- Zábavné jest časem pozorovati maličkosti u rozličných časopisů. Lloyd nedávno přinesl

hned na prvním místě mezi vídeňskými zprávami velmi pochlebnou anekdotu o císaři, že

totiž

na jednom bálu J. M. C pozoroval,
kterak jedna dáma z vysoké šlechty
hrdě odbyla důstojníka

vojenského (nešlechtice) žádajícího
ji k tanci, a že na to za chvíli k němu
přistoupil J. M. C.,

oznamuje mu, že jeho matka J. C. V.
arcikněžna Žofie chce s ním tančiti. -
Touto malou

anekdotou dokázal Lloyd nejlépe, že
není zač se vydává, totiž orgán
šlechty, neb takový

časopis by nikdy nepřijal anekdotu,
čelící vlastně proti šlechtě. Lloyd tím
dokázal, že jest čistě

vládní časopis, který se snaží chváliti
všude i tam, kde to pravda není. Neb
brzy na to přišlo

odvolání této anekdoty, že totiž zcela
vymyšlena jest a že J C. V
arcikněžna Žofie již mnoho

let ani netančila a také ještě s tím
dodatkem: „že v celé Vídni
nešlechtic, který císařský

vojenský kabát nosí, nikde není v nebezpečí, pohrdnutí od šlechticů.“ Z čehož vysvítá, že

sprostý císařský královský voják když jest jinak pořádný, tolik jest co šlechtic, že tedy vlastně

šlechta v Rakousích se vyrovná v důstojnosti každému prostému vojáku. Víc také nechce ani

žádný demokrat, jenom že demokrat nezná žádný císařský kabát a všechny kabáty, byť by je i

vojáci nosili, za občanské a za stejně

čestné považuje.

- Österr. Correspondenz nám oznamuje, že v Štyrském Hradci bylo číslo jednoho časopisu pro několik článků konfiskováno a následkem toho vyšetřování ustanoveno proti (pozor!!!):

461

spisovatelům, proti redaktoru, proti vydavatelům, proti nakladateli, proti řediteli tiskárny a

proti roznášecům tohoto časopisu. Zdá

se, že v Štyrském Hradci přece ještě se neumí důkladně

kořistiti z § 43 a 44, tiskového zákona, neb by byli obžalovali kromě svrchu zmíněných také

ještě: 1. všechny sazeče a tiskaře, 2. papírníka a jeho lidi, 3. slévače písem, 4. hotovitele presů

tiskařských, 5. hotovitele černidla tiskařského a s vynaložením trochu ostrovtipu dali by se

také ještě obžalovati: koptáři a olejkáři, kteří material k tiskařskému

černidlu dodávají,

hadrníci, kteří hadry na papír sbírají
a nejostrovtipnější ascendenci i ti,
kteří na sobě ty košile

nosili, z kterýchžto košil ty hadry
pocházejí, z kterýchžto hadrů ten
papír udělán jest, na

kterémžto ono číslo dotčeného
časopisu vytištěno bylo. My alespoň
si troufáme na tento

způsob všechny obyvatele
rakouského mocnářství při

kterémkoli přestupku tiskovém do
vyšetřování přivésti co domnělé
spoluvinníky.

- Vojenský velitel obleženosti
Vídeňské pan Welden dostal prý
nařízení, aby všechny osoby,

„welcheirgend wie bedenklicher
Natur sind“, [1](#) když jsou tělesně
neschopni k vojsku, byly odvedeny k
disciplinárním kompaniím. Pan
Welden totiž zřídil již dříve assentní
komise k

tomu cíli, aby odváděly k vojsku

všechny osoby, zatknuté pro
nedůstatek zaměstnání neb

výkazu, pro rušení pokoje. Stávalo se
však, že málokterý byl k vojsku
schopen a proto nyní se

zřídí zvláštní disciplinární kompanie.

- Nemluvíce nic o tom, že posud v
žádném rozumném a

konstitučním státě se nepovažovalo
od vlády za trest, býti vojákem
musíme se diviti, kterak

zrovna nynější vláda, přece tak ráda

pochlebující vojsku a zcela jen z
milosti vojska panující,

kterak, pravíme, zrovna nynější
vláda zlehčovati může celý vojenský
stav, činíc z něho jistý

druh trestního domu?

- Od ustavičného ubezpečování
vládních novin, kterak vláda naše
opravdu chce konstituci

zachovávat, podivně se odrážejí
články, které časem svým se zase
objevují v jednotlivých

vládních novinách. Tak nás v jednom
svém podobném článku nedavno
ujišťuje známá páně

Bachova Osterr. Corresp., že *prý*
nevede ke štěstí umělecké rozdělení
státních mocí (totiž

zákonodárství a exekutivní), *ani prý*
osudné harcování sněmovních stran,
ani prý umělecké

rozpálení myslí tiskem a spolky, ne
prý mnohořečnění a krásné psaní, ne
prý mrzutý a

ustavičný boj mezi executivní a

zákonodární mocí (mezi vládou a sněmem), to že prý již nyní

národové uznávati počínají a také již po tom ani nebaží. Vzdělání, blahobyť, rozumná a

spravedlivá vláda, pak rozumná a přiměřená svoboda nemohou se národům v okamžení dáti,

nybrž musí se u nich zroditi a pěstovati; vlády nynější mají tomu jen napomáhati a na to

dohlížeti. “ Takové řeči Osterr.

Correspondenz nemají žádný jiný
smysl, než onen nadpis,

462

který si udělal jistý komediant nad
svým: *Dneska za peníze, zejtra
darmo!* Každý den byl

dnešek a zejtřejšek nikdy nepřišel.
Když čteme takové věci ve vládních
novinách, musíme

zrovna mysliti, že vlády jsou nějaká
vyšší moc než lidská, že vládnou nad
námi vyšší tvorové

než lidé; neboť my všichni
dohromady, jak jsme celý národ,
nejsme k tomu schopni, abychom
tomu rozuměli, jak se k našemu
prospěchu řídití mají naše veřejné
záležitosti: jakmile ale J.

M. C. některého z těchto národův
udělá ministrem, ejhle! zázrak, již
tento jeden z nás všemu
rozumí, čehož nám zapotřebí, již má
dosti schopností, aby „*napomáhal a*
dohlížel“ na naše

další vyvinutí! Věru, kdybychom

ještě všichni na své vlastní oči nebyli
viděli pana Bacha,

když byl advokátem ve Vídni, když
byl ještě tím, co nyní nazývá Osterr.
Correspondenz

rýpaly a radikalisty, věru bychom se
museli ohlížeti po tom otvoru v
nebesích, skrze který na

zem se spustil, k tomu účelu, aby on
sám s několika jinými kollegy více
rozuměl našemu

„pravému“ prospěchu, než my

všichni 36 milionů duší dohromady!!

-

- Co nejdřív vyjde prý - jak se praví -
nový zákon, který zapoví uzavření
platného

manželského stavu bývalým
katolickým kněžím, přestoupivším k
jinému náboženskému

vyznání, proto prý, že sliby
náboženské nemohou ztratiti svou
platnost ani přestoupením k

jiné víře! - Zrovna jako naschvál stojí
právě nyní v Reichszeitungu zpráva,

že jistý p. Pipitz,

bratr to známého guvernéra banku,
za minulých dob věrného stoupence
knížete Mettrnicha,

dostal od papeže dispens k
vystoupení z benediktinského řádu,
jehož spoluodem byl ve

Švýcařích. Z čehož vidíme patrný
důkaz, že řeholní sliby jsou
rozlučitelné. -Neboť jestli

papež dáti může dispens od slibu na
věčné časy učiněného, dokazuje to

jistě rozlučitelnost

takových slibů.

- V celém království velko-británském (totiž v Angličanech, Skotsku a Irsku) jest všeho všudy

jen 68 děl k službě připravených, kterémužto na první velmoc světa nesmírně nepatrnému

počtu se velice diví Osterr.

Reichszeitung. - Inu ovšem, anglická vláda zas více rozumu a

konstitučnosti vypotřebuje a docílí

těmito prostředky to, k čemu
potřebují jisté vlády na sta

kanonů! A tak, jak se diví
Reichszeitung tomu, že anglická
vláda s tak *nepapatrným počtem*

kanonů dovede pokojně a jistě
vládnout ve své zemi, mohli by se
zase v Angličanech diviti,

že jinde s tak *nepatrnými*
schopnostmi se dovede vládnout.

- Lloyd nedávno mezi ostatním svým
jásáním nad odstoupením liberálního
ministerstva v

Angličanech, zvláště se radoval, že již konečně nenáviděný od něho lord Palmerston přestane

býti ministrem zahraničních záležitostí, „kterému prý pro jeho zakořenělou nenávist proti

některým vznešeným politickým osobám nikdy není co věřit“[2](#) a se srdečnou radostí vítal již 463

nové torystické ministerstvo lorda Stanleje, ve kterém pan D'Israeli, miláček dvoru ruského a

veliký přítel prý politiky rakouské
měl přejmout řízení zahraničních
záležitostí. Ještě se posud

neví, jaké bude nové ministerstvo
anglické, ale podle nejnovějších
zpráv zdá se, že Lloyd

přijde se svými překvapenými
nadějemi - na mizinu. Zdá se totiž, že
bude následovati ještě

liberálnější ministerstvo než
Russellovo a že jmenovitě lord
Palmerston ještě větší moci

nabude v budoucím ministerstvu

nežli měl za předsednictva lorda
Russella, ba jest zrovna

možná, že sám lord Palmerston od
královny povolán bude, aby sestavil
nové ministerstvo ve

spojení s jinými liberálními,
jmenovitě lordem Clarendonem.
Proti torystickému ministerstvu

ozývají se co nejodhodlaněji
nejdůležitější anglické noviny. Times
nazývají takové

ministerstvo „pošetilým a

nebezpečným nápadem“; Morning Chronicle vytýká přívržencům

lorda Stanleje, že nemají ani tolik schopnosti a zkušenosti, aby dovedli adresovati depeši a

Daily News praví, že ministerstvo Stanleyovo jest nesmysl, nestydaté šarlatánství!

- Dočítáme se, že známá zázračnice Juliana Weiskirchen ze Šleimbachu již propuštěna jest.

Za onoho času slibovalo se, že od vlády vyjde po jejím vyhojení úřední

popis celé události -

ale mlčí se. Známo totiž, že celý ten zázrak a to krve pocení z pěti ran byly šibalský podvod,

který se s touto osobou na útraty pověrečného lidu provozoval. - V takových pádech ukazuje

naše nynější vláda, jak i ze Mcelské historie známo, nesmírnou dobrotivost a umí obě oči

zavíratí. Proč? - tot' lehce pochopitelno z přísloví: že vrána

vráně oči nevyklube.

- Nový zákon tiskový očekává prý se již v krátkém čase. Vlastně totiž vyjde nový všeobecný

trestní zákon, ve kterém budou spolu obsaženy záležitosti tiskové. Právilo se také, že již ve

Vídni bude zrušena obleženost. Obleženost ale nebude jistě dříve zrušena, pokud se

neodstraní svoboda tisku, neb jinými slovy, pokud nevyjde onen tiskový zákon.

- Reichszeitung nám nyní dává
ponaučení o „pravé“ rovnoprávnosti.
Především dělá rozdíl

mezi státním jazykem a zemskými
jazyky. Německý se totiž nejmenuje
již nyní v Rakousích

němčinou, nýbrž euphonicky
„státním jazykem,“ z čehož vysvítá,
že vlastně Němci jsou v

Rakousích státní národ a my ostatní
jen trpené (tolerované) národnosti, že
tedy vlastně

rovnoprávnost jest již nyní jen
toleranční patent. Reichszeitung jest
tedy tak milostiva, že

nejnižší elementární školy nám
zanechává, leč prý by sám lid žádal,
aby se někde německé

školy zavedly, čemuž prý by vláda
ráda vyhověla! (To věřím.) Ještě také
o realky neběží tak

mnoho Reichszeitungu, i ty hotova
jest nám jako drobty od stolu hoditi,
když by jinak nebylo.

Ale gymnasia již nazývá „pravým

prostorem“ pro pěstování státního
jazyka“ a na všech

gymnasiích by prý mělo se vyučovati
v němčině. Ale „při provedení
narazila by prý vláda na

464

mnohý odpor“ a proto sluší prý dělati
rozdíl mezi krajinami, kde jiná řeč
výhradně panuje a

mezi krajinami, kde se spolu
německý, (má se říci: státní) jazyk
mluví. Což znamená jinými

slovy, že se mají všude založiti
německá gymnasia, kde se to jenom
trochu dělat dá a kde se

národové příliš nebrání.

Reichszeitung praví velmi ponaučně
pro každého, kdo ještě trochu

věří na upřímné provedení
rovnoprávnosti, takto doslovně: „V
krajínách s míchaným

obyvatelstvem bude se moci
německý jazyk, poněvadž tam jeho
nevyhnutelnost již nyní cítí,

bez velikého protivenství jakožto

školní jazyk udržeti.“ Rozumíte
dobře těmto dvěma malým

slovíčkům „již nyní?“ Již nyní! a což
teprva až potom! - Strany universit
nám nechala

Reichszeitung ještě hloub nahlídnout
do karet. Zdálo prý se - praví - že v
Rakousích jen

německý a vlašský jazyk schopen
jest k vyučování na universitách [h,3](#)
přece prý ale se zdá, že se mají státi
některé university slovanské a
maďarské.

To prý ale nic neškodí, ať se to
zkusí, až prý národní university
pomalu budou prázdné, proto,

že všichni, kteří důkladných
vědomostí hledají, tam potáhnou,
kde jim bude možná vědomosti

z hlubších pramenů čerpati“, potom,
inu potom rozumí se, že budou
všechny university zase

německé. A nic není lehčího k
docílení než toto: Ustanovte jen v
Praze ku př. každému

profesoru, který německy přednáší,

dvojnásobný plat, nechte ty, kteří
ještě nějakou lásku ke

svému národu mají, buď jen zdarma
bud' s nepatrnými platy přednášet,
řeknete, že vám jest

sice jedno, ve kterém jazyku který
profesor přednáší, ale neustanovte
žádného za profesora, o

kterém nevíte, že bude německy
přednášet, aneb který se nejde do
Vídne učit přednášet

historii, varujte se ale hlavně, aby

žádný „nejistý“ člověk (jak říkáme:
bedenkliches

individuum) nebyl ustanoven za
profesora: a stojím vám za to, že
brzy se uskuteční proroctví

Reichszeitungu. - My ale přece proto
si myslíme:

Žije, žije duch slovanský, bude žít na
věky,

Marné vaše, centralisti! proti nám
jsou vzteky!

Poznámky

1 Tato slova co zvláštní výraz
technický v Rakousích, nedají se
dobře preložit do češtiny,

znamenaají as tolik, co nejistí lidé,
rozumí se opět v rakouském smyslu
nejistí.

2 Lord Palmerston totiž (jak známo)
miluje knížete Schwarzenberga jako
sebe samého! [Red.]

3 Vlachové jsou jediný národ v
Rakousích, před kterým má nynější
vláda ještě jakýsi respekt,

snad proto, že nechtějí kouřit

rakouské cigary a nepřijímají žádné papírové peníze.

465

Domácí zprávy

H. B. Od pánů generálů, kterým svěřena jest vojenská vláda v obležených místech, nemůže se

ovšem ani očekávati, aby znali nějaké zákony, tím méně pak, aby v uctivosti měli ústavu

slíbenou od císaře. Oni sobě dle svých, nám beztoho dobře známých

duševních zřízeností

představují pod slovem obleženost
tolik, jako že každý generál a
komandant může dělati to,

co mu právě napadne bez ohledu je-li
to dovoleno, bez ohledu je-li to
moudré. Tyto dni stal se

právě spisovatel těchto řádků,
redaktor Slovana, předmětem
podobných konstitučních obyčejů

Pražského vojenského velitelství. Za
svými osobními záležitostmi častěji
Prahu navštěvují, již

od té doby, co v Kutné Hoře Slovana
vydávati nucen jsem: a jistě nahlédne
každý, že jsa již

po mnoho let zvyklý v Praze bydliti,
maje tam své přátele a příbuzné a
dokonce i svůj

nábytek, svoje knihy atd., dosti často
příčinu mám do Prahy se odebrati.
Najednou nyní, když

jsem tam již skoro rok téměř
každých 14 dní jezdíval, napadlo
vojenskému velitelství

tamějšímu zapovědítí mi přístup do
Prahy a vypovědítí mne po čas
obležení z hlavního města

království Českého. Dne 10. t. m.
ráno byl jsem v Praze na policii
povolán a tam mi

oznámeno, že dle rozkazu
vojenského velitelství hned Prahu
opustiti mám a že již budoucně,

pokud obležení trvati bude, do Prahy
nesmím a kdybych se buď tam neb v
okresu obleženosti

ukazal, že hned zatknut býti mám a

dle vojenských zákonů se mnou
nakládáno bude. To mi

také od policie vepsáno jest v
krátkosti do průvodního listu, načež
jsem od jednoho c. k.

vrchního policejního komisaře dříve
na vojenské místní velitelství, pak ke
komandantu

pevnosti landkraběti Fürstenbergovi
ve fiakru vezen byl, kdežto mi totéž
(jen komandantským

způsobem) oznámeno bylo. Potom

nabyl jsem ještě tolik času pro sebe,
abych tento

neočekávaný úkaz svým přátelům
oznámil a s nimi se rozloučit mohl,
načež jsem téhož dne

s večerním vlakem po železnici
Prahu opustil - ponejprv s citem
vypovězence. Komu jest

známo, že v ústavě naší a jmenovitě
v základních právech jenom §§ 5-11
v obleženosti

vyzdviženy jsou, kteréžto §§ jen o
svobodě tisku, o petičním a

associačním právem, o osobní a

domovní svobodě a o tajemství
poštovním jednání, a že tedy ten
paragraf ústavy, který

každému občanu všude dle libosti se
zdržovati dovoluje (pokud se
zákonitě chová) nikoli v

obleženosti vyzdvižen není: tent' arcí
nahlíží, že vojenské velitelství
žádného práva nemělo

mne z Prahy vypovídat aneb mi
přístup do Prahy zakazovat. Ani

doložití totiž snad nebude

zapotřebí, že jsem já svým chováním
dokonce žádné záminky tím méně
příčiny k tomuto

násilnickému rozkazu nezavdal, aniž
také jaká příčina mi udána byla,
pročež celou věc jen za

strannické a nezákonné zášti
považovati musím. Příští dny podám
proti tomu žalobu k

466

ministerstvu vnitřních záležitostí,

kdyby již pro nic jiného, alespoň
proto, abychom se

dověděli určitě, jak dalece
ministerstvo zcela zjevné rušení
konstituce dovoluje a schvaluje.

- Již dříve jsme slyšeli z dobrého
pramene, že se má v Čechách nějaká
veliká změna státi v

politické administraci. Nyní čteme,
že prý krajské vlády mají všechny
sídleti v Praze a státi se

jednotlivými oddíly náměstnictví.
Ačkoli sice nemůžeme takové zprávě

dobře věřit,

poněvadž by poukazovala na to, že vláda sama upouští od zamýšleného departementálního

rozdělení říše a že chce více ještě upustiti od své centralisace: přece alespoň tolik jest jisto, že

nějakých velkých změn báti neb nadíti se máme.

Redakce Slovana k čtenářstvu

Číslo Slovana, které vyšlo dne 12. t. m. (totiž ve středu), nedostalo se do

rukou našeno

odběratelstva z té jednoduché
příčiny, poněvadž bylo
konfiskováno. K našemu
neobyčejnému

podivení přišla téhož dne brzy po
poledni, když sotva nepatrný počet
výtisků právě vyšlého

čísla zde v Kutné Hoře byl vydán,
úřední komise do tiskárny a zabavila
všechny výtisky.

Příčinu tohoto kroku nebyli bychom
seznali jinak, než z doručeného nam

spisu od zdejšího

politického úřadu, jenž zní:

Panu K. Havlíčkovi, redaktorovi
časopisu Slovana v Kutné Hoře.

Wědomost Wám dawám, že jsem
zabavení čísla 15. Wašého časopisu
„Slowana“, za příčinou

článkův. „Nowější staw německé
zaležitosti“ pak „domácí správy“ na
zakladě předpisu, co se

týká tisku § 5 ad b: pak patentu od
13ho Března 1849 §§ 31 a 33 nařídil.

Cís. kral. podkrajský úřad v Hoře
Kutné 13ho (sic) Března 1851.

Reiser.

První článek zde jmenovaný jedná o
záležitostech německých způsobem
sice snad

nepříjemným naší vládě, ale přece -
dle našeho přesvědčení - proti
zákonu tiskovému v ničem

se neprohřešujícím. Podobným
způsobem alespoň množství jiných
časopisů se již prohlásilo o

konferencích Drážďanských. Druhý
článek pod rubrikou „Domácí
zprávy“ vypravuje příhody
redaktora Slovana v Praze.

467

Když totiž redaktor Slovana, jenž po
čas svého nuceného přebývání v
Kutné Hoře častěji do

Prahy jezdí, posledně tam přítomen
byl, dostal tam předvolání k policii,
kdež mu v pondělí

dne 10. t. m. oznámeno bylo, že dle

rozkazu vojenského velitelství z
Prahy vypovězen jest a

zapovídá se mu, se v Praze neb v
okolí pod obležeností budoucně
objeviti, sice že by zabaven

byl a vojenskému soudu propadl. (To
všechno bez udání příčiny.) Tuto
událost, poněkud

neobyčejnou, oznámili jsme
čtenářstvu svému, dokládajíce, že
jest to libovolnost

protizákonní, poněvadž dle § 12.
základních práv (posud zjevně

nevyzdvížených) jenom v

době obleženosti §§. 5., 6., 7., 8., 9.,
10. a 11. základních práv vyzdvíženy
jsou, jednající o

tisku, o peticích, o spolcích, o osobní
svobodě, o domovním právu, o
tajemství poštovním, že

ale ten paragraf ústavy (totiž 25),
který pojišťuje občanům rakouským
svobodné přebývání a

cestování všude, ani v obleženosti
vyzdvížen není a že tedy vojenské

velitelství v Praze práva

nemá redaktora Slovana z Prahy
vypovídati a jemu příjezd a
přebývání v Praze zapovídati a

že strany té věci žalobu k
ministerstvu podáme, aby se ukázalo,
jak dalece ministerstvo

platnost zřejmě znějících §§ ústavy
uznává.

Ani doložiti snad nemusíme, že
redaktor Slovana v Praze po čas
svého pobytu nikdy ničehož

se proti předpisům obleženosti nedopustil.

Až posud ještě bylo neslýcháno, aby zcela zákonitě se chovajícimu občanu bez udání všeliké

příčiny zapovězen byl přístup do hlavního města jeho vlasti, což tím více jest podivné, když

se to děje od osob nemajících k tomu žádné zákonité moci.

Jakou také v této zprávě našel zdejší místní úřad příčinu ke konfiskaci, o tom se dovíme až za

několik dní z úředních spisů, neboť sami nemáme dostatečného ostrovtipu, abychom se této příčiny domyslili.

Pozorovatel politický

H. B. Když některá vláda jisté zákony svobody zřejmě zrušiti se bojí neb stydí, přece však

velmi ráda by se zbavila nepohodlí jejich: hledí obyčejně všelijakým postranním způsobem

užívání těchto zákonů každému
učiniti nemožným, aby takto zákony
sice na papíře platící v

životě nebyly ničím. Při takové
příležitosti nastává pro řádné občany
doba zákonitého odporu,

který jsme nedávno ve Slovanu
popsali na Hampdenu v
Angličanech. Na občanech totiž

468

potom záleží, aby, neštítíce se
žádného nepohodlí a žádných
postranních následků, od užívání

svého zákonitého práva nikterak se
odvrátiti nedali a přinutili vládu, buď
aby zákony tyto

zcela násilnický a libovolně zrušila
aneb je zachovávala. V takovém
pádu zákonitého odporu

ovšem málo kdy stojí užívání oněch
zákonů svobody za to nepohodlí, za
ty útraty, za ta

nebezpečí, která s ním spojena
jsou. Přece proto ale jest zákonní
odpor dobře provedený

mnohem užitečnější pro národ než by si někdo myslil, neboť tuží smysl pro právo a svobodu a

budí samodůvěru ve mnohém.

- Kam vede jednání nynější vlády, vidíme v nejnovější době na Lublani, hlavním městě

Krajinska. Tam byl vyvolen před 4 měsíci p. Ambrož, liberální a národně smýšlejícímuž za

purkmistra a sice jen 16 hlasy mezi 29, důkazy to, že strana protivná byla dosti silna. Vláda

jej již po 4 měsíce potvrditi nechce a on konečně zadal poděkování. A co se stalo?

Jednohlasně nepřijali zástupcové města jeho poděkování, nýbrž podali žádost ku vládě, aby p.

Ambrože za purkmistra potvrdila. Následovně tedy se za ty 4 měsíce i předešli nepřátelé

(skoro polovic totiž 13 mezi 29) p. Ambrožovi skrze takové jednání vlády s ním spojili! - Tak

to asi bude nyní chodit všelikdes v Rakousku. -

- V Berlíně vyhořela tyto dni první sněmovna. O kdyby všechny sněmovny v celém světě

vyhořely, myslí si asi leckdo!

- Vídeňské „Neuigkeitsbureau“ rozšířilo zprávu následující o novém tiskovém zákonu:

„Nový zákonník trestní obdržel sankci JMsti. císaře a bude za nedlouho uveřejněn. S

vyhlášením jeho odpadnou také
všechny pověsti o novém zákonu
tiskovém do světa

roznešené, ježto ustanovení o
příčítce zločinů tiskem spáchaných
přijata jsou do obecního

zákonníku trestního. Podle tohoto
budou při zločinu, spáchá-li se
obsahem nějakého spisu

tištěného, považováni za vinné
spisovatel, redaktor a vydavatel, ač
jestliže obviněný

neprovede, že se vytištění stalo přes

jeho vůli. Když se nemůže vypátrati
žádný redaktor,

spisovatel neb vydavatel, spadne
odpovědnost na obstaravatele
tiskárny neb na tiskaře. -Bude-

li kdo podle paragrafu trestního
zákonníka odsouzen, ztratí na vždy
právo k vedení odpovědné

redakce, zbaven bude práva
voličského a volebnosti do sněmu
říšského, do zemských sněmů i

do výborů obecních i stane se

neschopným k úřadu poroteckému.
Veřejné titule, řády,

důstojenství, čestné znaky, veřejný
úřad, advokatury, agencie, notariaty,
pense, obroční

(prebendy) provise, příspěvky
vychovací odejmou se mu
nenávratně; ba i práva, zastupovati
strany před veřejným úřadem,
zbaven bude.

469

Následky tyto zasáhnou i také

všechny, kdo rozkazem, poradou, poučením, chválou atd.

vytisknutí zařídili, zúmyslně způsobili, k vyvedení jeho nadržovali, nápomocni byli anebo

zisk z toho vzali. Ostatně ustanovení o zločinech, spáchaných tiskem srovnána jsou s

obecnými paragrafy trestními, i může se za ně nalézt i na trest smrti. Od 1. června t. r. vstoupí

zákon tento ve platnost a sice pro celý objem říše. - Bližší ustanovení

tisku se týkající, která

nenáleží k řízení trestnímu, budou bezpochyby předmětem nového určení.“ -

Zpráva tato, která hrůzou svou již nyní mnohého spisovatele přežene z liberální strany pod

bezpečnou korouhev vládní, nese však sama v sobě jakési nesrovnalosti. Na jedné stráně se

praví, že jen spisovatel, redaktor, vydavatel budou považováni za

vinné (což také slušné jest),

ale doleji zase stojí, že následky
zasáhnou všechny, kteří rozkazem,
poradou, poučením,

chválou atd. přispějí k vytištění
spisu!! Tak možno jest lehce několik
set osob zaplésti do

žaloby z přestupku tiskového. Bude-
li tomu tak, nezbude spisovatelům
politickým nic jiného,

než nechati všeho tisku a choditi ode
vsi ke vsi poučovat lid v občanských
záležitostech.

- Ke starým, ale již trochu opotřebovaným kouskům aristokratických časopisů náleží také to,

že po každé, když se jim něco dle jejich vkusu nevydaří, hned podávají zprávy, kterak

živnosti a obchody klesají atd. Takové zprávy čteme v Lloyd o Francouzsku a kdyby se

příliš nestyděl, dal by nám vytisknout, že také v Angličanech

následkem opětného nastoupení

liberálního ministerstva všechny
fabriky a obchody zdraženy jsou.
Tím způsobem vždy chtějí

obyčejnou a prostřední třídu
měšťanstva k sobě vábiti, ale
zapomínají při tom, že ku př. v Sev.

Americe, kde největší svoboda
panuje, spolu nejvíce obchody a
živnosti kvetou, což přece

není tak těžko se dověděti!

- Druhá taktika této strany jest

zvláštní způsob pojmenování jiných stran. Tak ku př. Lloyd v

Sardinsku nevidí jiné strany než Carignana a Mazziniho totiž absolutismus a nejkrajnější

radikalismus. A jistý hrabě český, jehožto jméno vysloviti nám jaksi se protiví, dělí dokonce

strany u nás jen na absolutisty, socialisty a pseudokonstituční. Avšak se zdá, že tato

nepokojná strana, která jsouc hlavní popuzovačka, sebe ráda

konservativní nazývá, jen ke své

škodě těchto krajností se chytá.

Mohli by býti rádi že jest ještě v
zemi strana rozumného

pokroku, která by si přála, aby po
dobrém, v pokoji, pod záštitou
zákonů se svoboda pěstovala

a vzmáhala, strana, které jest rovněž
tak nemilá nezákonnost a libovůle od
zpodu jako s hůry.

Zdá se ale, že tito červení reakcionáři
mermomocí chtějí všechny

svobodomyslné vehnati do

řad revolucionářů!

470

- Vídeňské časopisy s jakousi oblibou nám vypravují, že se v letošním masopustě ve Vídni

vypilo velmi mnoho dobrého vína, jmenovitě prý asi 12 neb 15.000 lahvic pravého

šampaňského. Také bálů bylo letos nesmírně mnoho ve Vídni a opatrný pozorovatel nemohl

se uvarovati povšimnutí, že se
všemožně dobrým příkladem s hůry
takové zábavy

podporovaly. Jenom aby se raději na
nic jiného nemyslilo. Nejlepší
občané, kteří jen tančí a
víno pijí.

K našemu čtenářstvu

Divno bylo zajisté, že po celý týden
Slovan se nikde neukazuje a zavdalo
příčinu k všelikým

pověstem, jmenovitě i k

nadhrobnímu nápisu Slovana. Zatím
ale předce žije a bude žíti tuším
ještě déle.

V Kutné Hoře vycházel ovšem zcela
pravidelně, jak číslo 15. ve středu
dne 12. března tak

číslo 16. v sobotu dne 15. března, na
venek ale až posud žádné z těchto
čísel nepřišlo, neboť

obě konfiskována jsou od zdejšího c.
k. politického úřadu. Nyní sic kdežto
toto píšeme, jest

již zabavení čísla 15. od soudu
zrušeno a bude nám vydáno a snad
již dnes neb zítra

rozesláno. Vůbec měla redakce
Slovana tyto dni velmi mnoho co
činit s úřady a soudy a v

budoucím čísle najdou P. T. pani
čtenářové celou malou registraturu
výroků soudních na

redakci Slovana. S dosti zdravými
údy vyjde sice tentokráte opět
redaktor z těchto obžalob a

vyšetřování a jedině litovati musí, že

zase zrovna před novým
předplacením tuto ruskou lázeň

přestáti musel; zdá se být vůbec
obyčej zrovna v takovou dobu
vystupovati s konfiskacemi

atd. proč? kdo by to neuhodl.

Oznámení předplacení na budoucí
čtvrtletí nachází se právě ve

svazku toho času ještě zabaveném,
pročež je tuto na poslední straně
opakujem a dali jsme si

všemožnou práci, aby pan c. k. státní

zástupce v tomto dnešním čísle
žádnou záminku k

opětné konfiskaci najíti nemohl a aby
se přece konečně naše čtenářstvo na
venkově dovědělo,

že žijeme.

471

Pozorovatel politický

- Za takových časů, v jakých žijeme
nyní, jest svoboda tisku ovšem jen
zdánlivá. Hlavní

rozdíl mezi svobodou tisku a
censurou jest ten, že za censury se
jen to veřejně tiskem říci smí,
co se vládě panující líbí. Svoboda
tisku ale záleží v tom, „že má každý
právo ústně, písemně,
v tisku a vyobrazením své smýšlení
svobodně vysloviti“, jak to zaručuje
a slibuje § 5. našich

oktrojovaných práv základních,
jejichžto užívání nám z vlastní vůle
Císařovy slíbeno a

zaručeno jest. Zdravý rozum již to

sebou nese, že nikomu vyslovení
smýšlení ku př. tiskem

pranic platno není, když se toto
smýšlení nemohou jiní dověditi.
Hlavní tedy váha svobody

tisku a hlavní její rozdíl od censury
záleží jenom v tom, že při censuře
vláda nedopustí

projeviti tiskem žádné smýšlení,
které se jí nelíbí a že při svobodě
tisku možná jest projeviti

každé mínění, že nesmí býti nikomu

zamezeno projeviti jakékoli věci
veřejně tiskem a že jen

trestán může býti za to tenkrát, když
se mu dokázalo řádným neodvislým
soudem, že se

provinil proti některému zákonu. -
Vlády ale, kterým svoboda tisku
nikdy nebyla po chuti,

přinuceni byvše konečně censuru
zrušiti, dovedly si brzy i po zrušení
censury nahraditi v plné

míře všechny užitky, které mivávaly
z censury. Poháněti někoho pro

přestupek tiskový před

porotní soud, (který, jak jsme se nyní přesvědčili, pravé zločince a přestupníky jak náleží

odsuzuje,) to nebyla nikdy silná stránka špatných vlád, poněvadž mohly napřed vědět, že

porota, znajíc sama chyby vlády, neodsoudí toho, který tyto chyby spravedlivě pokáral. Proto

si vyhledávaly podobné vlády vždy jiné prostředky, kterými by mohly

svobodu tisku zjevně

platící potají a úskočně udusiti.

Časopisy, jakožto na veřejné mínění
nejmocněji působící část'

tisku, obracely na sebe vždy nejvíce
takovou otčimskou péčí špatných
vlád. Vymyslily

nejrozmanitějších prostředků,
kterými by se vydávání časopisů
obtížiti a zameziti dalo. Kauce

veliké, obležení ve hlavních městech,
nedovolení opozičním časopisům
rozesílání poštou (v

Prusích), podporování velikými penězi časopisů servilních a reakcionářských, aby rychlostí zpráv, lácí atd. mohly předčítí nad liberálním časopisectvem: všech těchto prostředků a mnoho jiných naužívalo se až do sytosti. Všechno ale to nepomohlo, přece se navzdor tomu všemu vydařil tu i tam některý neodvislý liberální časopis, který sám na svých nohou stál a

vládě nepochleboval, nýbrž nemilé
pravdy do očí mluvit se neostýchal,
dobře se uhradiv na

všechny strany všelikými paragrafy
zákonů. Jaká pomoc proti takovému
nemilému

napomínateli? Chovati se tak, jak on
radí nechceme, a dokázati mu, že
nemá pravdu,

nemůžeme. Músíme jej tedy udusiti a
jiného prostředku k tomu nezbývá,
nežli konfiskace.

Vládě ponecháno jest právo časopis,

který by něco pro všeobecnost
nebezpečného obsahoval,

konfiskovati. Ale časopis neobsahuje
nic pro všeobecnost škodlivého. Nic
naplat, konfiskuje

472

se přece, záminka se k tomu vždy
najde a ačkoli již napřed se může
vědět, že soud nenajde v

něm to, co udáno při konfiskaci,
přece již jsme docílili toho, co jsme
chtěli. Jen když se

poštěstilo několik čísel vždy o
nějaký čas (totiž pokud trvá soudní
jednání) zdržeti. Co jest po

časopisu, který se dostane teprva
nějaký čas po vytištění do rukou?
Tak se tedy docílí při

svobodě tisku všeho dobrého censure
a to s ušetřením censorů Každý
redaktor musí býti sám

censorem, nechce li, aby se mu číslo
po čísle konfiskovalo!

- Od nějakého času pozorujeme ve
všech končinách říše rakouské

jakousi podivnou a

neobyčejnou agitaci; -ze všech stran
podávají knížeti Schwarzenbergovi
poděkovací adresy -

tu za udržení pokoje, tu za jeho
politiku a Bůh ví zač ještě, jedno
město po druhém pospíchá

udělovati našemu prvnímu ministru
čestné měšťanské právo. Všichni
jsou šťastni, všichni

jsou spokojeni! Blažení lidé! „Jak
bychom mohli odepřiti

ministrpresidentovi

Schwarzenbergovi čestné
měšťanství?“ -pravil p. velkokupec J.
B. Riedl, když se o tu samou

věc jednalo v Praze - „vždyť jest
ministr, vždyť jest kníže, vždyť jest
feldmaršallieutenant!“

Nejkrásnější při celé věci jest, že od
c. k. politických úřadů vychází veliké
to snažení o

poděkovací adresy a čestná
měšťanství pro knížete
Schwarzenberga. Jestli to u dvora

ve

Vidni nevědí, jakým způsobem se
všechny ty demonstrace zcela
přirozeně dějí, budou se asi

velice diviti, odkud se najednou vzal
na všech stranách říše zároveň tento
neobyčejný

enthusiasmus pro ministra
Schwarzenberga a po chvíli by snad
uveřili, že skutečně není v

celém Rakousku jiného lidu než
spokojeného a šťastného, kdyby

náhodou ažio ustavičně se

nezmáhalo při tom. Podivný lid tito
sedmašedesátníci! Chlubívají se
obyčejně. že jen mezi

nimi jest bohatství, že všichni
liberální lidé jsou jen žebráci,
komunisté atd., nyní ustavičně

ujišťují pana Schwarzenberga o své
důvěře a spokojenosti, nemohou se
vynaděkovati a

přece... přece nechtějí svou důvěru
ukázati zvučícím způsobem. Zvuchící
způsob důvěry jest

vyndat schované dvacetníky, brát bankonoty zase tak jako stříbro a stříbro ne dráž než

bankonoty, to by byla ta pravá důvěra v knížete Schwarzenberga, ne ale adresami a podpisy.

Takový bankér, dnes podepíše své jméno na adresu, ve které se jeví plná důvěra a spokojenost

s vládou knížete Schwarzenberga a kdyby zejtra od něho ta samá vláda chtěla si vypůjčit

peníze, dá jí jako nějakému
bankrotáři na 100zlatovou obligaci
85 zl., nota bene ještě v

bankonotách! To je ta důvěra!

Ostatně jest to věru směšné s
takovými adresami důvěry, které

si vlády samy dávati nechají. Žádal
císař Josef II. od sedláků jakých
adres důvěry? A na druhé

straně, kdyby byli političtí úřadové
pro knížete Metternicha v lednu 1848
žádali podobným

způsobem adresy důvěry a

spokojenosti a poděkování za
udržení evropského pokoje, kdož
pochybuje, že by se nebylo sešlo
ještě více podpisů než snad nyní?
Marnost nad mamostmi!

473

Ti sami, kteří by byli v lednu 1848
tuto adresu důvěry byli podepsali, ti
sami byli již v březnu

1848 nejhorlivější tupitelé téhož
knížete a pospíchali tisknouti,
prodávati a kupovati

karikatury na něho! Marnost nad marnostmi a všechno marnost!

- President francouzské republiky nechává si také velice záležet na populárnosti. Obyvatelé

jedné části města v Paříži blíž sídla presidentova naříkají si totiž, že tam ustavičně se potlouká

asi 150 údů známé společnosti „Dix Decembre“, kteří po každé, když tam tudy president

vyjíždí, jemu slávu provolávají a každého klacky perou, kdo s nimi

nekřičí neb kdo volá slávu

republice. Policie, rozumí se, trpí
jejich kousky. - Jak známo, jest tato
společnost jenom

naverbovaná luza od Bonapartistů,
která pod záminkou jako by
dobročinnou společností byla,

za plat při veřejných příležitostech
nahražuje to, co by Ludvík Napoleon
míti mohl, kdyby

poctivě vládnul, totiž důvěru a lásku
lidu.

- Nedávno jsme se dočtli následující zprávy - nepotřebujeme ani doložit v jakém časopise - a

klademe ji zde na písmenu:

„V jaké lásce a vážnosti má Jeho Eminence kníže kardinál arcibiskup Pražský naši milou

mluvu mateřskou, osvědčuje následující krásný zjev. Jeho šlechetného srdce. Ač zahrnut totiž

pracemi duchovního úřadu svého nejrozmanitějšími, vzpomněl si milovaný arcipastýř ten na

svou první chůvu, která Ho učila
prvním zvukům našeho drahého
jazyka Českého, nyní však

v Netolicích co vdova po polesném
se zdržuje. Dav tam Jeho Em. psati,
dostal za odpověď, že

jeho chůva ještě na živě jest; i
ustanovil jí hned stálý roční plat,
ačkoli beztoho již pensi má,

za tou příčinou, že Ho první učila
česky.“

Především již to jest poučitelno, že

se pro pana arcibiskupa Pražského
zvláštní český pravopis

vynalezl, ve kterém se píše: Ho
místo ho, kdežto se posud ani o Bohu
samém nepsalo Jeho

nýbrž jeho. Servus servorum. Pak ale
především musí každému myslícímu
do oka vraziti,

proč si „šlechtné srdce milovaného
arcipastýře“ na tuto chůvu, která jej
učila „prvním

zvukům našeho drahého jazyka
Českého“ (nepochybně tedy již brzy

po narození) teprva nyní

vzpomnělo. Proč právě zrovna nyní
tato dobrota arcibiskupa Pražského k
chůvě české ve

všech časopisech plave, zrovna jako
naschvál brzy na to, kdežto
zapověděla Jeho Eminence

svým kněžím užívatí tohoto
„drahého jazyka Českého“ i při
menších funkcích církevních?

„O! v jaké lásce a vážnosti má naši
milou mluvu mateřskou!“ O! šťastný

národe český,

budoucnost tvá jest pojištěna, pan
arcibiskup chůvě, která Ho učila
první česky, zvětšil pensi a

474

zapověděl knežím užívati češtiny při
svých funkcích! - že se přece ještě za
našich časů

takových opotřebovaných obratů
užívá!

**Svobodná výroba a svobodný
obchod**

H. B. Čím dále tím více nabudou pro
Evropu důležitosti tato zde svrchu
postavená slova,

poznenáhla stanou se heslem dvou
stran, které se odjakživa pod
rozličnými jmény na světě

spolu potýkají, totiž mezi stranou
aristokratickou a demokratickou.
Také pro nás, ačkoli

nestojíme posud v proudu událostí
evropských, nýbrž dílem jen co
diváci, dílem co pozdní

následovníci účastenství máme v

krocích světa, přece bude čím dále
tím více zapotřebí,

abychom vyjasňovali sobě tyto
poměry a nabývali o nich v mysli
pravá, nepředpojatá ponětí.

Směr dobrý nynějšího věku jest
docílit, aby každý sám v poctivosti
užíval ovoce práce své,

příčinění svého, schopností svých a
jmění svého, což docílit chce strana
demokratů. Jest to

ovšem ideal, který se na tomto světě

v úplné čistotě nikdy provést
nemůže, ku kterému se ale

lidstvo musí vždy přibližovati. Směr
aristokratů jest vzdalovati se od
tohoto ideálu.

Demokracie žádá svobodu a právo,
aristokracie žádá libovůli a nadprávi.
Nesmí se však slova

aristokracie a demokracie bráti jen v
obyčejném smyslu, ve kterém se
šlechtic za aristokrata a

lecjakýs křikloun za demokrata
pokládá. Mnohý kníže a hrabě,

ačkoli se za demokrata

nevzdává, přece přispívá k provedení
pravé demokracie mnohem více, než
leckterý křikloun

jenž v ošumělém kroji popuzuje lid
ne proto, aby se tomuto lidu lépe
vedlo, nýbrž proto, aby

on sám co vůdce takového lidu za
málo práce užívatí mohl všech výhod
rozené aristokracie.

Vůbec za našich časů (totiž po
zrušení poddanstva) to co obyčejně

jmenujeme aristokracii,

totiž majitelové velikých statků,
mnohem méně jest nebezpečno
účelům pravé a poctivé

demokracie, nežli jiný druh lidí a sice
bankéři, fabrikanti, velkoobchodníci,
tak nazvaná

peněžná aristokracie, která nyní jako
upír ssaje krev z ostatního
člověčenstva.[1](#) Ti jsou vlastně za
našich časů ta pravá nebezpečná
aristokracie, která hrozí zmocniti se
celého světa a

uvrhnouti na lidstvo mnohém horší,
mnohem trvanlivější jho nežli bylo
jho feudální

zemskopanské šlechty. Toto jho
peněžné aristokratie jest nejvíce
proto nebezpečné světu, že

nástroje jeho, ta síť, do které zaplétá
člověčenstvo, téměř neviditelné jsou
a jenom účinek se

teprva vidí a bolestně cítí a to ještě
jenom od zkušených lidí, neboť jiní
toho ani nepozorují že

a jak skráceni jsou, kdežto přece za

staré feudální poroby i ten nejsprostší
pozoroval, jakým

způsobem od vrchnosti zkrácen
bývá. Peněžná aristokratie ale jako
neviditelná můra ubírá

475

šťávy celému národu: na některé
burse promluví spolu několik
bankéřů několik slov, napíšou

několik řádků - a již obrali zem o
několik milionů pracně vydělaných
peněz: jiný zas vyšle

své agenty na všechny strany, skoupí všechno zboží jednoho druhu a uzavře do svých skladů

až naň nastane nouze a pak přinutí lid zaplatiti mu toto zboží jednou tak draze.

Šlechtictí naši majitelové velikých statků zemských nemají žádné rozumné příčiny opírat se

pravé demokracii aneb se jí obávají, a jest-li to činí, (což bohužel! pozorujeme skoro napořád)

činí to za příčinou svých starých

předsudků a osmělujeme se doložit
jen ke své vlastní škodě.

Nyní po zrušení poddanství, kdežto
přec již ani nejmenší naděje nikdo
míti nemůže, že by

opět nazpět uvedeno býti mohlo,
musí těmto majitelům velkých
pozemků (nejsou-li

krátkozrací) právě nejvíc záleženo
býti na odstranění všeliké libovůle a
všelikého nadpráví a

na uvedení všeobecného práva a

svobody. Neboť oni co stav
nemohou míti žádný užitek z

libovůle a nadpráví leč nějakou
malichernou přednost a jenom
peněžitá aristokratie pohlť

všechny výdělky z nespravedlnosti a
utiskne tak dobře je, jako nás
všechny. Tu přednost ale,

kterou by majitelové velikých statků
skrže aristokratické zřízení dosáhli.
tu mají beztoho i při

demokratickém zřízení již skrže své
jmění, zároveň ale při

demokratickém zřízení při

všeobecném šetření práva toto jejich
jmění nade všechnu pochybnost jim
pojištěno jest, na

kterém jim předce mnohem více
záleží než na prázdných titulech a na
formálních

přednostech. Na druhé straně však
aristokratická libovůle a bezpráví,
budou-li provozovány

od peněžné aristokratie, do
největšího nebezpečí a nejistoty

přiváděti musí jmění, poněvadž

vzbuzují proti sobě co přirozený
odpor snahy komunistické a hrubě-
socialistické a tyto snahy

bude-li se jim nespravedlivostí
peněžné aristokratie více života
dodávati, uvrhnou konečně

jmění všeliké do nebezpečí a do
nejistoty, což opět majitelům půdy
mnohem škodlivější býti

může než aristokratům peněžným.
Peněžný aristokrat lehce své jmění v
čas nebezpečí uchrání

a jinam přenese, ne tak majitel půdy.

Z těch příčin jistě pochopitelných bylo by vlastně jen ku prospěchu majitelům půdy: přidržeti

se pravých demokratických zásad, práva a svobody a bojovati proti všeliké libovůli a proti

všelikému bezpráví, což jest jediný a pravý účel rozumné demokracie.

Hlavní známka každé aristokracie jest, že zneužívá moci státní, zákonů ke svému zisku. Tak i

naši fabrikanti chtějí cla na
cizozemské zboží zneužívat k tomu,
aby zamezili cizímu

lacinějšímu a lepšímu zboží cestu k
nám, a aby nám mohli své špatné
výrobky za drahý peníz

prodávati. První začátek a účel cla,
totiž poplatku, který se z přiveženého
zboží odváděl, byl

ten, aby se zvětšily státní neb
panovníkovy příjmy. Brzy však
zmizel docela tento účel a cla se

počalo užívatí zcela k jiné věci, totiž k obhájení domácího průmyslu, jak se říkalo, skutečně a

vlastně ale jen k neslušnému obohacování fabrikantů na útraty a na škodu všech ostatních

občanů. To se stalo takto: Pozorovalo se brzy, že země, ve kterých kvete průmysl, rychle

bohatly, myslilo se tedy: Také naše zem ať bohatne a ať tedy má průmysl! Zakládali tedy dle

příkladu jiných zemí fabriky. Ty se ale nechtěly dařit, neboť ty samé výrobky, které

vycházely z domácích dílen, byly dražší a špatnější než výrobky z ciziny přicházející, každý

tedy je kupoval a fabriky domácí nemohly obstát. Jaký tedy proti tomu prostředek? Jaký jiný

než nepřírozený a falešný. Pravý prostředek proti tomu nebyl vlastně jiný než přičiniti se,

abychom také my mohli tyto

výrobky tak dobře a lacině, aneb
ještě lépe a laciněji pracovati

nežli cizozemci a počkati tak dlouho
s fabrikací každého jednotlivého
výrobku až v tomto

stavu budeme. To se ale zdálo
dlouhou cestou a obtížnou, chopili se
tedy snadnějšího (jak

myslili) prostředku, totiž prohibice
(zápovědi) a cla. Nedovolili
cizozemské výrobky bud'

docela do země přivážet, (prohibice)

aneb na ně položili veliká cla. Tak ovšem brzy pomohli

fabrikantům domácím k bohatství - ale na škodu celého národu. Ku př.: Potřebovali bychom

ročně asi 100,000.000 loket kartounu a mohli bychom dostati cizozemský po 5 kr. stř. loket.

Když jest možná kartoun kdekoli ve světě za ten peníz udělati a k nám dovézt, jest také

možno (aneb může alespon býti možná) udělati ho u nás za ten peníz.

Ale naši fabrikanti by

ho ku př. bud' pro svou nešikovnost
bud' pro zisťnost nemohli a nechtěli
dělati laciněji než za

10 kr. stř. loket. Rozumí se samo
sebou, že by přirozeným způsobem
nikdo jejich kartoun

nekupoval, nýbrž raději lacinější
cizozemský. Aby se to tedy nestalo,
položí se ku př. na

cizozemský kartoun z lokte 6 kr. stř.
cla a každý, kdo by k nám přes

hranice svůj kartoun chtěl

voziti, musel by z něho od lokte 6 kr. stř. platit. Tak tedy přijde cizozemský kartoun u nás na

11 kr. stř. loket a domácí za 10 kr. bude se kupovati co lacinější. To nazývají ochranné clo,

poněvadž prý chrání domácí průmysl. Zatím ale jest cela zem vlastně asi o 7,000000 zl. stř.

ročně tím ošizena, totiž o to, oč by svůj kartoun z cizozemska laciněji dostala, kterážto suma

se domácím fabrikantům zbůhdarma
do kapsy vežene Jiné věci dokonce
se ani do země

přivážeti nesmějí a následovně je
mohou domácí fabrikanti tím draž
prodávati.

Fabrikanti ovšem namítají proti
tomu, že nejdou peníze ze země, že
se obživí ve fabrice

mnoho lidu, že se může domácí
průmysl jen poznenáhla a jen pomocí
vlády (totiž prohibice,

cla ochranného aneb dokonce i peněžných příspěvků na zřízení fabrik!) vyvinovati atd., což

bohužel mnozí jim věří k veliké škodě svých kapes a k velikému prospěchu kapes fabrikantů.

Proto se také, abychom podobné předsudky rozprášiti pomohli, vynasnažíme celý stav věci

477

každému pochopitelně před oči postaviti a vyjasniti pravý význam slov: Svobodný obchod,

svobodná výroba.

Takové vyjasnění jest u nás právě tím potřebnější, poněvadž naše země česká nejvíce se

průmyslem honosí a sice průmyslem hlavně nepřírozeným a jen podobnými prohibicemi a cly

drženým a poněvadž oboje, noviny samostatné v Praze vycházející totiž Const. Blatt a

Deutsche Zeitung (české již za příčinami vojenské vlády

nevycházejí žádné) v rukou našich
německých fabrikantů jsou a tedy jak
se samo sebou rozumí, proti
všelikému snížení cel a
proti svobodnému obchodu co
možná nejvíce brojí a mysl lidu v
této věci zaslepují.

Myslívalo se sice dříve, že ta země
jest nejšťastnější a nejbohatší, která z
ciziny nic

nepotřebuje, nýbrž všechny své
potřeby sama ze sebe si opatří. To
však není pravda, nýbrž

země, která nejvíce z ciziny
potřebuje, může býti nejbohatší, a
nejšťastnější jest jistě ta zem,

která si všechno, co chce, odkudkoli
opatřiti může. Věc tato jest velmi
jednoduchá a o

bohatství a štěstí celých zemí a
celých národů platí to samé co o
jednotlivých: kdo má víc

příjmů než vydání, jest šťastný a
možný. Která země tedy ročně více
vydělá než potřebuje, ta

je šťastná a mohovitá. Na tom ale mnoho nezáleží, jestli země mnoho svých potřeb z ciziny

kupuje, aniž se může říci, že by tím něco tratiti musela.

Obyčejně se myslívá a říkává, že země, která za víc peněz z ciziny zboží kupuje nežli svého

zboží do ciziny prodává, tím chudne: ani tomu není tak, aspoň nemusí být tak. Nebot' jestli

kupuje jenom za to cizí zboží, co jí z vlastní výroby nad potřebu zbývá a

jestli toto z ciziny

kupované zboží se hned nepotřebuje
(nesní, nezkazí) jest přece patrné, že
tato země rok od

roku bohatne, totiž o to zboží, co z
ciziny nakoupila a které jí přece
zůstane a její stav vždy

zlepšuje.

Štěstí a bohatství země a národu
nezávisí tedy právě od toho, jak
mnoho z ciziny kupuje a jak

mnoho tam zase prodává; hlavní

výminky štěstí a bohatství země a
národu jsou: předně, aby

se více vydělalo než se zpotřebuje a
za druhé, aby se hodně mnoho
vydělalo a hodně mnoho

zpotřebovalo. Obě tyto výminky jsou
nevyhnutelné: neboť země, která
více potřebuje než

vydělá, musí chudnout a se nuzovat a
země zas, která nemůže mnoho
vydělat a tedy mnoho

zpotřebovat, nemůže býti příliš
šťastná, protože málo užije.

Nesmyslnost toho, co praví naši
fabrikanti, že jest pro národ a zem
užitečnější kupovati jejich
špatné zboží za drahé peníze, kdežto
by se cizozemské lepší a lacinější
dostati mohlo, tato

478

nesmyslnost jeví se nejlépe z
následujícího příkladu: Petr ku
příkladu jest šikovný a pracovitý
kovář a vydělá si denně svým
kovářstvím dva zl. stř. On by

potřeboval pro sebe zámek, který

by mohl u zámečníka za 1 zl. dostat.

Petr kovář by si tento zámek sice také sám udělati

dovedl, poněvadž, ale to není jeho práce, ztratil by tím tři dny. Otázka: Co má tedy učiniti, má

si udělati zámek sám aneb jej koupit u zámečníka? - Tu přece každé dítě vidí, že Petr kovář

tím 5 zl. stř. získá, když zámek od zámečníka koupí, neboť za ty tři dny, které na vypracování

zámku sám vynaložit musí, vydělal by si svou kovářskou prací 6 zl. stř., kdyby si tedy zámek

sám udělal, přijde mu na 6 zl. a když ho tedy za 1 zl. stř. koupí, 5 zl. stř. při tom získá. -

Naši fabrikanti ale povídají a chtějí nám dokázat, že by to pro onoho kováře užitečnější bylo,

kdyby si raději sám zámek udělal za 6 zl. stř., než aby ho od jiného koupil za 1 zl. stř.!! To

jest, oni to nepovídají zrovna o Petru kováři, nýbrž povídají to o celézemi, že získá tím, když

svoje domácí zboží kupuje draž než by dostala cizí. Oni ovšem dokládají, že v takovém pádu

peníze v zemi zůstanou, to jest ale zrovna tak jako kdyby někdo, jenž ve své zahradě dukát

ztratil, tím se těšiti chtěl, že zůstal v jeho zemi: zůstal v jeho zemi, ale ztracený jest přece! Tak

jako by Petr kovář řekl: když si sám

zámek udělám, nevydám žádných
peněz, kdybych ho ale

třeba za 1 zl. stř. od jiného koupil,
vydám přec ten zlatý, když si tedy
zámek sám udělám,

ušetřím ten zlatý! - Pěkné to ušetření,
když zatím tolik práce promeškáš, za
kterou bys mohl 6

zl. stř. dostati! Pak bys mohl koupiti
zámek a ještě by ti 5 zl. zůstalo. A
rovněž tak zem, která

výrobky domácích fabrikantů dráž

kupovati musí než by cizozemské
dostala, tratí tím zrovna
tolik, oč jsou domácí dražší.

Ale obživí se při domácím průmyslu
množství lidí - říkají fabrikanti.
Pěkna to obživa. Kdyby

země všechno to zboží, které
potřebuje a které by z cizích zemí
(bez cel) laciněji dostati

mohla než od domácích fabrikantů,
kdyby, pravím, země všechno to
zboží z cizozemska

kupovala, může za ty peníze, které
by jí zbyly, všechny dělníky
takových fabrik domácích

zdarma vyživit z toho, oč jí zboží
laciněji přijde a ještě jí mnoho zbyde,
totiž všechno to, co

fabrikanti domácí, clem ochránění,
jakožto svůj roční reback do kapsy
strčí. Vždyť to předce

vidíme, jak náhle naši páni fabrikanti
pod stínem ochrany velkých cel
bohatnou, vidíme, že

nebohatnou ze svého umění ani ze

své příčinlivosti, nýbrž jedině z
monopolu, poněvadž

velikým clem odstraněno jest
všechno cizozemské lacinější a lepší
zboží. A na čí útraty, na čí

škodu bohatnou, patrně jest ze všeho
toho, co jsme pravili. Kdo pak jest u
nás fabrikantem?

Těch, kteří svým věcem rozumí a
schopni jsou zdokonalovati výrobu a
činiti nové užitečné

vynálezy, pravých fabrikantů, těch

jest jako bílých kavek málo: největší
část fabrikantů našich

479

jsou lidé, kteří beze všeho umění
jenom za několik tisíc zlatých si
nástrojů opatří, s kterými

mohou pod ochranou vysokých cel
zem svou o peníze holiti.

Jestli tedy ministr Bruck znamenitým
snížením cel těmto pánům jejich
nezasloužené výdělky

trochu přistříhnouti a celé zemi

lacinější a lepší zboží opatřiti
zamýšlí: musíme jej za to jenom

chváliti a nanejvýš přát si, aby v
krátkém čase na to ještě větší snížení
cel nastoupilo a tak se

poznenáhla přiblížilo zrušení všech
cel a počátek zcela svobodného
obchodu.

Žádost našich fabrikantů, aby
velikými cly proti konkurenci cizích
fabrik hájeni byli, jest tím

neslušnější, poněvadž brojí proti
zásadě: Co sám nechceš, nečiň

jinému. Neboť nesmíme

zapomínati, že fabriky při svém založení zničily množství řemeslníků proto, poněvadž mohly

fabriky výrobky své laciněji dávat než řemeslníci. Žádali tito řemeslníci ke své ochraně, aby

zboží od fabrikantů zhotovené clo platiti muselo takové, aby se vyrovnalo s tím clem zboží od

řemeslníků zhotovenému v ceně? Aj! tenkrát se nic neučinilo pro

řemeslníky a pro fabrikanty

mělo by se to činiti? Která fabrika
nemůže konkurovat v láci a dobrotě
zboží s jinou, at'

zhyne! neboť to důkazem jest, že jí
není zapotřebí. Fabriky, které se živí
jen ochranným clem

a prohibicí, jsou jen hmyz, hlodající
na těle země a ssající šťávu z národu.

At' nikdo nemyslí, že snad všechno
toto z nenávisti k fabrikám a
fabrikantům pravíme. a že

snad se počítáme do druhu těch
pošetilců, kteří myslí, že fabriky jsou
jen k záhubě světa.

Naopak, my pokládáme fabriky za
veliký pokrok, za veliký užitek pro
svět, ale jen pravé

fabriky, a pravé fabriky jsou u nás ty,
které vstavu jsou dobrý výrobek svůj
nejlaciněji

prodávati a žádného ochranného cla
nepotřebují.

Každá fabrika při svém založení byla
škodlivá těm, kteří ten samý výrobek

dříve co

řemeslníci hotovili, ale ona byla zároveň užitečná všem těm, kteří dříve onen výrobek od

řemeslníků kupovali draž. Poněvadž ale jest patrné, že těch, kterým fabrika byla užitečná,

kterým opatřila lacinější zboží, více musí býti nežli těch, kterým ublížila, totiž řemeslníků

onoho výrobku: tedy jest patrné, že v celku byla lidstvu užitečná.

Užitečnost fabrik záleží v tom, že
důmyslnými stroji usnadňují a
ušetřují lidstvu práci. První,

který před pluh zapřáhl voly a tak
oral zem, byl fabrikant proti tomu,
kdo ji rejčem neb

motykou jen vzdělával a tento s
rejčem zase již zasluhuje nazván býti
fabrikantem proti tomu,

kdo snad by jen svou rukou beze
všelikého nástroje zem vzdělával.
Kdo první sochozem páčil

kámen ze země, již byl fabrikant

proti těm, kteří jen vlastníma rukama
jej zdvihali, neboť on

480

sám se svým sochozem docílil tolik,
co by 3-4 pouhýma rukama
nedocílili. To, co vidíme na

těchto prostých a prvopočátečních
příkladech v malém, to také
poskytují nynější fabriky

lidstvu ve velkém. Kolik stotisíc lidu
by muselo pracovati a jak by byla
jejich práce obtížná,

ba dílem nemožná, kdyby chtěli
zhotoviti tolik jehel do roka, kolik
jich zhotoví jedna belgická

dílna! A jak vysoko v ceně by přišly
jehly takto hotovené!

Ale právě proto, že fabrika jest jen
pro usnadnění lidské práce, mizí
všechna zásluha fabriky,

když práci neusnadňuje. V tom pádu
ale se nalézají všechny fabriky, které
prohibicí neb clem

ochráněny býti žádají proti
konkurenci cizozemských. Neboť

jest jisto. že tyto cizozemské

mnohem více usnadňují práci,
poněvadž lepší a lacinější zboží
zhotovují a naše fabriky, které

čím chráněny býti musejí, jsou proti
oněm cizozemským v tom samém
poměru jako

řemeslníci proti našim fabrikám.

V budoucích člancích odůvodníme
ještě z jiných stran užitečnost
svobodné výroby (produkce)

a svobodného obchodu.

Poznámky

1 Vlastně až zbytečné jest tuto opakovati. že jmenujíce stav, nemyslíme nikdy každého

jednotlivce v něm, nýbrž jak se samo rozumí, vyjímáme ty. kteří vyjmutí zasluhují.

Pozorovatel politický

H. B. Jedna z nejdůležitějších věcí, o které se nyní jedná, jest zavedení nového celního tarifu,

který obmýšlí ministr Bruck, a dle

kterého dosavadní veliká cla z
mnohých cizozemských

plodin a výrobků znamenitě zrušena
budou. Rozumí se samo sebou, že
proti tomu všemožně

se opírají fabrikanti jistého zboží,
které bychom až posud s mnohem
větším prospěchem z

cizích zemí za laciný peníz kupovati
mohli. Tito páni křičí ustavičně o
„vlasteneckém

průmyslu“ (vaterlandische Industrie“
jak říká pan Riedl v Praze) a o

nesmírné škodě pro vlast,

když se cla sníží, zatím ale ukrývá se
za toto jejich nadšení pro blaho vlasti
jen zármutek nad

tím, že pro snížení cla veliká většina
ostatních občanů přinucena nebude
špatné a drahé zboží

našich „vlasteneckých“ fabrikantů
kupovati místo cizozemského
dobrého a laciného zboží.

Přiznávajíce se úplně k zásadám
svobodného obchodu a průmyslu,

přejeme panu ministru

481

Bruckovi vytrvalosti a štěstí na
započaté dráze, jsouce přesvědčení,
že pravý průmysl obstojí i

při svobodném obchodu a že všeliké
nucené a nepřirozené vyvozování
průmyslu domácího

(jmenovitě zapovídáním přívozu
cizozemského lacinějšího zboží aneb
obtěžováním tohoto

přívozu vysokým clem) jen několika

fabrikantům užitek nese, celé zemi
však a celému národu
na škodu býti musí.

- Rozdrážděnost některých
šlechtických fabrikantů (bývalých
vrchností, které dílny mají)

proti ministru obchodu skrze snížení
cla jest tak veliká, že prý při jisté
audienci u pana

ministra až k vášnivosti se
zapomněli. Před odjezdem J. M. C.
do Terstu vyslala také tato

strana zvláštní deputaci rolníků
štyrských k císaři, aby vyslovila
JMC, že zkáza průmyslu

železího v Štyrsku byla by spolu
zkázou rolnictva! Rozumí se samo
sebou, že tato deputace

rolnická jenom mluvila jak ji páni
šlechticové-fabrikanti naučili, neboť
každý zdravý rozum

nahlíží následující důvody:
Nejlacinějšího železa (surového)
anglického jest cena cent 45 kr.

stř. (ocele cent za 1 zl. 14 kr. stř. se

klade), i s přívozem do Terstu přijde asi na 1 zl. 44 kr.

cent. Železo ku př. v Korutanech vyrobené přijde ale v Terstu na 5 zl. stř. cent. Jest to tedy

prospěch rolnictva, kdyby ku př. clo na anglické železo položilo se 4 zl. na cent, tak totiž, aby

anglické železo přišlo v Terstu přece draž než korutanské?

- Soldatenfreund, časopis vojenský, ve Vídni vycházející, velice horlí

proti uniformám

úředníků, jmenovite proti
hvězdičkám, portám atd., zvláště prý
proto, že skrze stejné známky

úředníkův a důstojníků poznenáhla
také se duch úřednický rozšíří mezi
důstojnictvem, kdežto

prý přec hlavní vlastnost dobré
armády musí býti duch kastovní! -
Jest to věru podivné, my ze

svého stanoviska neschvalovali jsme
též časem svým uniformy úřednictva
a pravili jsme

proto, že se duch kastovní tím mezi
úřednictvem rozšíří! A

Soldatenfreund naopak se obává,

že se tím duch kastovní u vojska
ztratí. - Vidíme tedy nyní, že přece
bylo uvedení uniforem

úřednických vládě na škodu, kdyby
pro nic jiného, jen proto, že tím
uraženo jest důstojnictvo.

Ostatně pracuje vláda ještě mnohými
jinými způsoby sama k tomu, aby si
odcizila lásku

vojska, totiž důstojnictva, jmenovitě tím, že v nejnovějších časech opět veliký počet

rozličných cizozemců mezi důstojnictvo přijímá, kteří, majíce obyčejně protekce a známosti,

velice překáží našim domácím důstojníkům v avanži.

- Také hierarchie pracuje sama na svou záhubu. U nás ku př. záповědí užívati národního

jazyka při funkcích církevních, které u lidu všude oblíbeno bylo a dle

svědectví moudrých

kněží všude nábožnost podporovalo,
beze vší příčiny a bez patrného
užitku pro sebe odcizila

si mysle. Rovněž tak chová se ve
Francouzích. Arcibiskup Pařížský
pan Síbour užívá

482

všeobecné vážnosti proto, že jeví
všude upřímný soucit s lidem a
pravou nábožnost. Proto se

ale vždy na něko durdí

ultramontanská strana, která
náboženství katolické jenom za
služebnici

reakce ráda považuje. Nedávno
vydal arcibiskup Pařížský list ke
kněžstvu, ve kterém jim

připomíná, aby měli úctu před
zákony, lásku k vlasti a dobročinnost
k chudým. To ale nazývá

biskup Charterský, splašený
ultramontan, nebezpečnou řečí! On
vydal proti tomuto

pastýřskému listu arcibiskupa a

představeného svého prudký spis.
Poněvadž arcibiskup praví:

„aby se všichni dobří křesťané
přičinili k tomu, by nouze a bída a
příliš nesmírná a bolestná

nestejnost osudu mezi lidstvem
přestávaly a přestati mohly, nazývá
jej biskup Charterský

„nebezpečným socialistou.“

Poněvadž arcibiskup pravil ke
kněžstvu: „Milujte vlast svou!“

odpovídá mu biskup Charterský: „že

prý republiku nikdo nemá milovat,
poněvadž jest v ní

mnoho nepřátelských stran a že tedy
slova arcibiskupova neznamenaají nic
jiného než:

Nenávid'te se a zabíjejte se
vespolek!“ - Tak se jen hyzdí
hierarchie ultramontanská sama před
očima národův a neměli bychom nic
proti tomu, kdyby tím zároveň
neodvracela srdce lidu od

náboženství, neboť bohužel! lid ještě
posud neumí dělití kněze a jeho

osobu od víry.

- Z Vídeňských časopisů dovídáme se také tu znamenitou okolnost, že tam některé noviny

dostávají od vlády zadarmo marky, to jest jinými slovy, že je vláda zdarma rozesílá. Tak to

chce tento svět: Slovana nechtěla vláda ani za obyčejné marky rozesílat a právě nedávno se

přihodilo, že nám jej ani za peníze po poště rozeslati nechtěli - a jiné

časopisy rozesílají

zdarma! Jak jsou tak šťastné některé
časopisy: Papír nekupují, tisk mají
zadarmo, na poště je

zdarma rozesílají, nikdy je
nekonfiskují, žádný proces, pořád
svatý pokoj s úřady, redaktoři a

jejich pomocníci mají stálé platy a
když jejich časopis již ani žádný čísti
nechce, přece se z

nich ještě stanou zasloužilí
hodnostníci státní. O, blažený každý,
kterému dala příroda

schopnosti k takovému redaktorství!
A co se za všechnu tu dobrotu žádá
od takového

redaktora? Pravá maličkost, takřka
nic: jen aby psal dle svého
přesvědčení; avšak musí mít to

přesvědčení, že všechno dobré jest,
co se od vlády děje! -

- Nedávno jsme čtli zprávu, že nyní
vykupování od služby vojenské za
ustanovenou taxu beze

všelikého obmezení dítí se má. Divili

jsme se tak určitému, tak
nepřekrutilnému nařízení,

ale nedivili jsme se dlouho, neboť
brzy na to naše milá Österr. Corresp.
nám oznámila

„rozumí prý se samo sebou, že s
výminkou těch, kteří úředně se
odvedou aneb před odvodem

uprchli.“ Vždyť jsme si hned
pomyslili, že si naše konstituční,
právní vláda nenechá z ruky

padnout příležitost trestati
odváděním za sprosté vojáky takové

lidi, kterým se dle zákonu

nedá lehce trest nějaký usouditi!

483

- Augsburské noviny nám přinášejí
velmi zajímavé zprávy o jisté straně
v Čechách, která se

snaží napodobiti stranu pruskou,
známou pod jménem
„Kreuzzeitungspartei“ a kterou
bychom

mohli nejvhodněji po česku
„kobilkářskou“ poznamenati.

Vůdcem neb vlastně předříkávačem

této strany u nás jest známý hrabě
Wurmbrand, který ještě pořád straší
robotou. Chtějí prý se

spojiti s jedním oddělením
starokonservativních Maďarů a
namáhají se všemožně o zřízení

zvláštních novin, neboť Lloyd,
Vídeňský Denník atd. zdají se jim
ještě příliš radikální. Ve

Vídni chtěli Oesterr. Correspondenta,
na kterého nyní vláda bezpochyby
přestala nakládat,

pro sebe získatí, nepodařilo se ale, také panu Warrensovi, nynějšímu redaktoru Lloyd, činili

návrhy, aby redakci jejich novin přijal, posud ale bez prospěchu.

- Nedorozumění a kyselosti mezi vojskem a úřednictvem strany uniforem vypukly ve Vlaších

zcela na jevo. Nynější vojenský vladař císařský v Lombardsku F. Z. M. Gyulai vydal cirkulář,

aby se úřednictvo tamější přísně

drželo v mezích předpisův
uniformních a aby každý, kdo by

je nezachoval, z veřejných místností
odstraněn byl, což velice popudilo
úřednictvo. Tam totiž

zaveden byl obyčej u úředníků místo
kordů šavle nositi a sice s třapci jako
důstojníci, leč že

vždy připeřena byla nitka barvy
onoho ministerstva, do kterého
náleželi. Tito třapcové

nejvíce vzbudili žehravost důstojníků
vojenských.

- Mnohem rozumnější spis, nežli
poděkovací adresa za udržení pokoje
podpisuje se nyní v

Tyrolsku, jest to žádost o svolání
zemského sněmu. Tato žádost jest
sice krátká, jen několik

řádků obsahující, ale smysl velmi
jadrný, totiž aby J. M. C. podle § 21.
oktrojované ústavy

svolati ráčil sněm zemský, poněvadž
všechny potřebné výminky k tomu
jsou již vyplněny!

- Adam Potocki, hrabě polský, koupil nedávno dvůr blíže Krakova s tím úmyslem, aby tam

zřídil hospodářskou školu pro Poláky. Tento bohatý Polák vůbec při každé příležitosti pečliv

jest posloužiti své vlasti. „Czas,“ jediné to polské neodvislé noviny v Rakousích, vycházejí

jeho nákladem a jistě s nemalými obět'mi a každý musí jim důkladnost přiznati. Jak často

jsme si již vzpomínali na tohoto

Potockého, kdykoli jsme slyšeli něco
o nespokojenosti zdejší

šlechty, která si tak ráda stěžuje na
nedůstatek úcty a vážnosti v národu a
přece nikde nic

nečiní, co by jí tuto vážnost, tuto
lásku získati mohlo. Těch několik
našich českých pánů, kteří

svého rodu se neodřekli a při
příležitosti radi podporují počínání
ke zvelebení vlasti a národu

směřující z hojnosti statků svých.

kdož si jich neváží? Nejsou-li jejich
jména známa a

oblíbena po celé zemi? Když ale
bohatý český pán, o němž se ví, že
tisíce tisíců do roka na

marnosti vyhází, vystupuje naschvál
ze všech vlasteneckých společností,
do kterých ročně po

několika zlatých přispíval a pak
chce, aby vážen a milován byl, aby
šlechta ctěna byla, kterak

se to dohromady srovnává? Tak mnoho šlechticů vystoupilo naschvál ze společnosti Českého

Museum, snad proto Museum zahyne? -Nezahyne, ale vážnost šlechty zahyne!

- Jakožto zajímavou zprávu slyšeli jsme z velmi hodnověrného pramene, že pan ministr Bach

viděn jest ruku v ruce chodící na dvorních bálech se známým panem Babarczym. Kdo ví, jak

urážlivým a opovržlivým způsobem

se pan Babarczy ve známém spisu
svém proti p. Bachovi

vyjádřil, musí obdivovati smířlivost
našeho pana ministra vnitřních
záležitostí.

Naše národní divadlo

H. B. Po dlouhých nesnázích, po
nejrozmanitějším zdržování dospěla
konečně záležitost

našeho národního divadla - k
začátku! Jistě ne dále než k začátku,
nebot' teprva nyní

ukončeno jest předběžné
připravování a došli jsme tak daleko,
že nám vláda povolila složit se

a za své peníze si vystavěti zvláštní
divadlo v Praze. Nikdo by snad
neřekl, že by se mohlo

vyjednávání s vládou o tak malou
věc, jako jest povolení za vlastní
peníze si zřídití ústav

všude dovolený jako jest divadlo,
takový nesmírný čas protahovati - a
přec jest tomu tak. My

Čechové máme již takové štěstí na

tomto světě, německé divadlo v
Praze zřídilo se velmi

rychle se všemožnou podporou, my
všichni jsme museli toto divadlo
svými penězi

podporovati, aniž se nás kdo ptal
chceme-li, nýbrž co zemský ústav
podporovalo se z daní

zemských, a nyní, když chceme míti
také pro sebe divadlo, musíme si to
za velikou čest, za

velikou radost pokládati, když se

nám povolí sbírat si na to mezi sebou peníze!

Než zanechme takových trapných uvažování, která se Čechovi a každému Slovanu (vyjma

Rusa) při každé příležitosti v cestu staví. Jisto jest a dále ani pochybnosti býti nemůže, že

musíme míti v Praze své vlastní národní divadlo, chceme-li dále přijíti. S tou rovnoprávností

na nynějším stavovském (německém) divadle není zhola nic,

jest to pouhé Iví dělení, při

kterém si jeden nechá všechno, co se
mu líbí a druhému dá odpadky!

Pokavád by trvala tato

rovnoprávnost (!?) naše na nynějším
stavovském divadle, nepřišli bychom
nikdy dále a

ustavičně bychom se točili v kruhu
následujícím: České divadlo v Praze
jest špatné a proto se

málo navštěvuje a poněvadž se málo
navštěvuje, musí býti špatné. Herci

špatně hrají, protože

mají špatné platy a schopný člověk
nemůže za takový plat se obětovati a
poněvadž špatně

485

hrají, jest slabá návštěva, a poněvadž
jest špatná návštěva, nemohou
dostati větší platy. - To

jest píseň, která se ustavičně opakuje
a nepřijdeme na této cestě nikdy ani
o krok dále.

České divadlo odbývá se od ředitele

Pražského německého divadla co
možna po otčimsku:

ani na zkoušky nemají hercové místa
a času pro zkoušky na německé, ten
kus se v českém

dávati nemůže, poněvadž onen herec
neb ona herečka, která by v něm
hráti měla, musí den

před nebo po tom v německém
vystoupiti, správce českých her p.
Tyl, kterýž jest v jedné

osobě také dramaturgem,
překladačem, gramatikem pro

herce, to všechno více z horlivosti
než za slušnou náhradu, při
takovýchto okolnostech velmi často
musí nezaslouženě snášeti

výčitky mnohých, které bolí bídny
stav našeho divadla; a konečně pak
naši protivníci ze

všeho toho uzavírají, že prý není
ještě českého divadla zapotřebí, ze
pro „vzdělaný lid“

postačuje německé a pro „sprostý“
že dosti jest hráti v neděli odpoledne

česky.

Chceme-li se tedy vylopotiti z
takových bídných poměrů, ve
kterých není pokroku, musíme

nevyhnutelně míti své vlastní divadlo
v Praze, to jest svůj vlastní dům,
svou vlastní

společnost, své vlastní herce a pěvce,
svůj vlastní orchestr, své vlastní
ředitele a spisovatele

pro divadlo. Tak jedině možný jest
pokrok, tak jedině možno jest nám
dostati se časem svým

v Praze k té platnosti, která našemu
národu ve vlastním domově u všech
tříd společnosti

náleží. Neboť divadlo za našich časů
není pouze a jedině ústav umělecký,
ono jest zvláště v

hlavních městech jedno z hlavních
středišť národního veřejného života,
bez řádného divadla

nemůže se dostati národní řeč naše
opět nazpátek do vznešenějších
domů, z kterých byla

posud vypovězena. Až budeme míti
vlastní své slušné divadlo, pak
budeme ode dne ke dni

vždy více nabývati půdy a platnosti
společenské nejen v Praze, nýbrž i v
ce!é zemi a

následovně i v cizině.

To však ještě obšírněji dokazovati a
prováděti, že národní divadlo nejen
pro umění samé,

nýbrž také z politických a jiných
národních příčin jest potřebné,
nechceme bráti za účel tohoto

člátku, nýbrž předpokládáme to
jakožto věc již dávno dokázanou a
známou ze zkušenosti.

Jedná se jen o provedení.

Tuť arci především přijde množství
lidí, kteří mají na světě
nejpohodlnější život a které

nazvati sluší pochybovače. Celé
jejich umění vězí v tom, že při každé
nové věci, při každém

počítí se majícím díle vyslovují
pochybnosti své, *že to nepůjde, že*

není ještě na čase, že naše

*síly nepostačí, že oni také sice jsou
pro tu věc, ale až bude na čase.*

Poněvadž se obyčejně

mnoho obmýšlených věcí
neuskuteční a mnoho začatých
nepodaří, mají takoví pochybovači

486

velmi často pak příležitost říkati s
moudrou tváří *Vida, co jsem
předpovídal!* Na to ale

nevzpomene nikdy takový pan

pochybovač, že kdyby on sám a
všichni jeho

spolupochybovači místo
pochybování byli se dali do díla a
byli pomohli, nepochybně by se
dílo bylo provedlo.

Kdo na světě něco velikého provést
chce, musí mít zásadu, že jest
všechno možné! Kdyby

byli ti naši stateční mužové, kteří na
počátku tohoto století takřka již
pochovaný národ český

křísiti počali, místo práce byli se
přichytili pochybování, nebyli
bychom tam, kde jsme nyní,

kde se o nás již nikdo nedomýšlí, že
zahyneme v němectví.

Pochybovači tedy (oni jsou
nevyhojitelní!) budou míti při
zakládání národního divadla v

Praze velmi mnoho příležitosti k
provozování svého řemesla. Napřed
a sice hned nyní budou

říkati, kde nabéřete českých herců,
hereček, zpěváků, zpěvaček? kde

nabéřete českých kusů?

kde nabéřete obecenstva, abyste měli
každý den neb alespoň několikrát
tydně plné divadlo,

když přece nyní ani to čtvrtěční
představení vždycky návštěvy
nemělo? -

Na to jest velmi krátká odpověď.
Všechno to a co ještě více
potřebovati budeme, dostaneme -

za peníze. Dejte mi, páni
pochybovači, asi 400 000 zl. stř. a já

vám za tři léta zařídím v Praze

české divadlo, které se vyrovná
každému lepšímu jinonárodnímu a
do kterého sami naši

poněmčilci a Němci raději choditi
budou než do nynějšího. Či snad
myslíte, že již nyní není

na světě výborná česká opera? Jest a
nic jiného není zapotřebí než svolati
ji dohromady a

naučiti ji českou gramatiku. Dejte jen
těm dobrým českým hercům a
zpěvákům, kteří po

cizích zemích roztroušeni jsou, ty
samé platy v Praze, jaké mají v
cizině (a skoro každý bude

v Praze spokojen třeba s něco
skrovnějším jen ale slušným platem)
a máte hned dosti řádné

divadlo pohromadě. A ostatně,
kdyby ani toho nebylo, tuším snad
přece Čechové nejsou tak

nečiperný národ, aby se nenaučili to,
co umějí Němci! Pošlete jen několik
schopných lidí na

nejvyhlášenější divadla, aby se tam
něčemu přiučili a uvidíte! A
orchestr! jako hudebníci jsme

beztoho rozkřičeni v celém světě,
našich hudebníků jest mnoho
vlastenecky smýšlejících,

dejte jim jen poněkud slušné platy,
jako by je jinde dostali a budeme
míti při národním

divadle v Praze orchestr, který budou
jezdit po železnici schválně
poslouchat! - O divadelní

kusy jest nejméně nouze, jsou

beztoho nyní již společné jmění
všeevropské, a jestli snad tak

brzy nevyskytnou se u nás výborné
původní kusy, těšme se tím, že
mnoho jiných národů též v

tom položení jest a že se cizí kus
velmi snadně s trochou vtipu a
rozumu předělá a jako

původní vyhlíží!

487

A obecenstvo? O to jest nejméně
strachu. Bude-li v Praze lepší divadlo

české nežli německé,

bude jistě české plné a německé
prázdné, z té samé příčiny, pro
kterou nyní bývá české

prázdné a německé plné. Kromě toho
nesmíme zapominat, že jsme nyní v
Praze živel rostoucí

a Němci živel klesající, nesmíme
zapomínat, že ta hrstka pravých
Němců, která v Praze bydlí,

nikdy by se neudržela, kdyby jí
nepomáhali naši poněmčilci; těchto
poněmčilců bude ale nyní

beztoho již rok od roku ubývat, až do
vymření tohoto z Egypta vyvedeného
pokolení a po

zřízení dokonalého českého divadla
v Praze odvedeme jistě německému
znameníť počet

dosavadních jeho českých
navštěvovatelů.

Peníze jsou tedy při celé věci hlavní
a takřka jediná páka, za peníze
najdou se brzy výborní

herci, zpěváci, hudebníci, ředitelové,

pracovatelé kusů; když bude toho,
najde se zase hojnost

navštěvovatelů a tudy hojnost
příjmův a tudy zase možnost dobrého
vedení.

Hlavní věc, má-li se zřízení
národního divadla v Praze podařiti,
jest nešetření nákladu. Nežli

něco prostředního, raději zcela nic,
nebo všechno. co se na něco
prostředního v tomto pádu

vynaloží, jest vyhozeno.

Neprorazíme-li tak, aby naše národní

divadlo v krátkém čase

předčilo nad německé - jest jistě celý
pokus zmařen, peníze na to
vynaložené ztraceny a celé

podniknutí i pro dlouhý čas
pokaženo.

Tu ale zase páni pochybovači, třeba
nahlíželi pravdivost a také
praktičnost svrchu řečeného,

přece budou jen dále pokračovati ve
své zatvrzelosti a počnou zase
pochybovat: *Ale kterak*

*pak seženeme tak mnoho peněz? Ti,
kteří posud k českému národu se
hlásí, neoplývají tak*

*příliš bohatstvím a skoro celá šlechta
a největší část bohaté třídy jest proti
nám!*

To všechno jest arci pravda, ale
neméně pravda jest, že navzdor tomu
dostatečných prostředků

máme potřebnou sumu bez žebrání u
našich protivníků sami ze sebe si
opatřiti. My Čechové v

království Českém po odrážce všech

Němcův a po odrážce těch našinců,
kteří se k nám hlásiti

nechtějí, platíme nyní přece asi 30
milionů zl. v. č. ročně daní. Když
tedy my, o kterých svět

praví, že málo peněz máme, můžeme
a musíme každoročně z povinnosti
30 milionů zl. daní

přispívati zřízení, které nas posud
dosti po otčimsku odbývalo, nemohli
bychom mezi sebou z

lásky a pro sebe sehnati také 1

milion zl. v. č.? A to jednou a navždy, pro ústav, bez kterého

se stydět musíme přičísti se k vzdělaným národům?

Ovšem jiní národové měli v podobných okolnostech mnohem snadnější cestu, jako ku př.

Maďaři a Chorvaté, kteří své národní ústavy nepatrnou přirážkou k dani zřídili, tak že se

488

velmi značné sumy k takovým

účelům sešly, aniž kdo tím úbytek
nějaký pozoroval. My však

nejsme v podobném postavení:
čekati na zemský sněm, bylo by asi
jako odložit věc na věčné

časy, a proto se musíme uchopiti
jediného nám zbývajícího prostředku
- dobrovolné sbírky

mezi sebou, která také již skutečně
počala a brzy přičiněním pražského
divadelního výboru po

celé zemi se rozšíří. Tato dobrovolná
sbírka, zvláště když se jedná o

velikou sumu, jest věc

důležitá: jakmile se počne, musí se
také podařiti, nemá-li v lehkost
padnouti celá naše strana,

celý náš národ. Jak se jednou počne
sbírat, přestane se již jednat pouze o
divadlo, nýbrž jedná

se o všechno. Všichni naši zjevní a
tajní nepřátelé (máme jich chvála
Bohu hodně) hltavě

budou pásti po výsledcích naší
sbírky. Kdyby nevypadla skvěle,

počnou hned hřebeny jejich

proti nám růsti: Ejhle! viděti jest -
řeknou - kterak vlastně jen několik
křiklounů jsou celá ta

národní slovanská strana, národ sám
to nechce, z této sbírky nejlépe viděti
jest, že o svou

národnost sám nestojí atd. Po celém
světě bude se roztrubovat naše
slabost, kterak nemáme

kořene v skutečném národu, kterak
jest všechno usilování naše marné a
kterak národ český

určen jest od osudu, aby zahynul a
rozmnožil po svém národním
zahynutí Německo! A kdo se

ukáže slabým, již jest napolo
poražen.

Celá tedy síla a snaha naše musí se
nyní obrátiti k tomu, aby první naše
národní sbírka skvěle

vypadla, od čehož nezávisí pouze
osud našeho divadla, nýbrž i pověst
naše mezi jinými

národy. Beztoho nyní jest veliké

interregnum v našem politickém a
národním životě a tuto

tedy najdeme nějakou příležitost k
činosti, abychom jí z cela neodvykli.
Všichni našinci

proměňtež se na čas v samé sběrače
a kazatele sbírek a příspěvků pro
národní české divadlo v

Praze. Každý budiž důmyslný ve
vyhledávání rozmanitých způsobův a
prostředků, jimižto by

se peníze sehnati daly! Malými ale
hojnými příspěvky nejvíce se pořídí

a k tomu právě jest

jen zapotřebí horlivých a
neunavených sběratelů, neboť malý
dárek zřídka kdo upře.

Reichszeitung nedávno již - podle
známé lásky k nám - velmi napřed
prorokovala, že se nám

sotva podaří sbírka a že prý
nepochybně přinuceni budeme od
vlády peněžitou podporu

žádati, že prý ale vláda sotva uzná
pro nás potřebu divadla a - rozumí se

- nám nic nedá atd. a

tedy se již raduje Reichszeitung
napřed, že propadneme.

Já ale ubezpečuji Reichszeitung a
všechny ty, kteří se již před časem z
naší slabosti radují, že

se sbírka podaří a kdybych měl ode
vsi ke vsi táhnout a kázat potřebu a
užitečnost takové

národní demonstrace. Vy jste si sice
dali všechnu práci vymazati nás z
počtu národů, my vám

ale dokážeme, že si ještě větší práci
dátí dovedeme, abychom zůstali tím,
čím nás Bůh stvořil,

národem samostatným, vám rovným,
nikoli vašimi poddanými!

489

Pozorovatel politický

H. B. „Kdykoli vlci se odívají do
rouna ovčího, cítí svou vlastní
slabost. Nová historie Evropy

to dostatečně ukazuje!“ - praví Lloyd
ku konci jednoho svého úvodního

článku. Na koho by

se asi dala nejlépe tato pravdivá sada
obrátit?

- Ve Freiburgu ve Švýcařích byla
nedávno revoluce. - Vida, zase již
revoluce, pořád jen samé

revoluce v těch svobodných zemích!
řekne mnohý přítel pokoje a
pořádku! Ale pomalu,

brachu, tuto revoluci způsobili tam
právě „dobřesmýšlející“, reakcionáři
se srotili a chtěli

svobodné zřízení kantonu mocí
zbraně zrušit, protože to na sněmích
nemohou provést. S

velikou jistotou se jistý biskup za
původce pokládá. Ale špatně vypadla
ta jejich revoluce,

vtrhli do města nenadále, zmocnili se
několika ulic a zbrojnice, ale
měšťanstvo se sběhlo se

zbraní a vyhnalo a pochytilo
reakcionářské buřiče. Prohlášeno jest
obležení, ale - teď přijde

vlastně to nejhlavnější - hned

druhého dne zase obležení se
vyzdvihlo, poněvadž přestalo
nebezpečí!

- Náš pan ministr osvěty hrabě L.
Thun nedávno vydal skrze
evangelickou konsistoř rozkaz,
že katolický kněz, byť by i
katolickou víru opustil, přece slib
coelibatu až do smrti držeti musí
a že manželství jeho neplatné jest.
Celý svět se divil tomuto rozkazu
pana ministra a nyní se

bude diviti ještě více, když se dozví,
že i církevní časopisy jmenovitě
„Neue Sion“ tento

rozkaz hr. Thuna neschvalují,
nazývajíce jej násilím přesvědčení
učiněným, kterýmž se vláda

činí sama vykladačem dogmatiky a
morálky. Neue Sion praví: že kněz
katolický, vystoupna z

katolické víry, stane se svobodným
občanem, a zbaven nemá býti
nijakého práva, ostatním

občanůin příslušícího a vyzývá

dokonce biskupy, aby protestovali
proti takovému

nepovolanému vkročování státní
moci do záležitosti víry. - Ejhle! tedy
naš pan ministr osvěty

více činí než církevníci sami žádají!

- Že naše vláda opravdu hodlá do
Uher hodně Němců nasídliti, o tom
proskakují leckde patrné

důkazy. Jednání takové dalo by se -
ze státního stanoviska - jen tenkrát
ospravedlniti, kdyby

vláda naše jistotu měla, že svou německou centralisaci provede. Pak by ovšem takové kolonie

velice jí nápomocny byly. Jest ale nade všechnu pochybnost u všech lidí, kteří nejsou pouze

pochlebníci, že žádným způsobem system německé centralisace v Rakousích dlouho

nevytrvá. Pak ale jest taková kolonisace velice nebezpečná a škodlivá jak pro tyto kolonisty,

tak i pro národy uherské, mezi

kterými se jen tímto ještě sváry
rozmnožují a konečně i pro

vládu, která si takovouto strakatinou
řízení zemí (při rovnoprávnosti)
skoro nemožné činí.

490

- Const. Blatt přináší z Brna zprávu,
že se v Tišnovicích následkem
missionářů tři lidi - stařec

a dvě ženské - zbláznili! - Inu ovšem,
kdo již na tomto světě rozumu
pozbude, má nebe zcela

jisté proto, že v bláznovství již se mu žádný hřích připočísti nemůže.

Pro okolí Opočenské a také dále

H. B. Bude snad málo který z našich čtenářů, který by nevěděl, že všechny články ve Slovanu

poznamenané z počátku neb u konce písmeny H B., od redaktora Slovana jsou sepsány a kdo

by dále nevěděl, že vůbec celá rubrika ve Slovanu. nadepsaná „Politický pozorovatel“, kdyby

se i náhodou v tisku písmeny H. B.
vynechaly, přece celá vždy psána
jest též od redaktora,

což tuším již dle slohu a způsobu
psaní lehce poznati může, poněvadž
skoro každý člověk,

který myslí, také má svůj zvláštní
způsob v sestavování svých
myšlének, tak jako má svůj

zvláštní obyčej.

Navzdor tomu pokusil se přece
nějaký nejmenovaný dopisovatel ve
vládních Pražských

Novinách připisovati jeden článek
Politického pozorovatele v č. 14.
letošního Slovana,

týkající se Opočna, někomu jinému a
hledati v dotčeném našem článku
jenom výpar nějakého

sousedského sočení proti Opočnu. Za
příčinou toho dostali jsme následující
dopis:

Pane redaktore! Neznámý
dopisovatel z Opočna 23. března v
čísle 76. Pražských Novin od

30. března 1851 dílem pokrytými a utajenými, dílem také otevřenějšími a zjevnějšími slovy

„okolí“ Opočenské a zvláště město Dobrušku do veřejného mínění uvádí, jako by někdo z

toho okolí, neb implicity z města Dobrušky svým popuzováním vinen byl tím, že ve Vašem

Slovanu b. r. č. 14. na stránce 410 pod záhlavní chiffrou Vaší H. B. uveřejněné „pro nás

(Opočenské) trpké“, „nezasloužilé“ a

„při naší strasti tím bolestnější
řádky“ světla božího jsou
spatřily.

Toto veřejné mínění a tvrzení stává
se pro Dobrušku - a snad i pro
Třebechovice a Týniště -

téměř veřejným nařknutím, když pan
dopisovatel Opočenský v onom
článku tvrdí a dokládá:

„že nikdy oni (Opočenští) žádnému -
ani našemu sousednímu městu -
(rozumějž Dobrušce)

nevytýkali, když se tam někomu
měšťanské právo udělilo.“ Pro lepší
vyrozumění budiž zde

podotknuto, že město Dobruška
loňského roku čestné právo udělilo:
důstojnému panu vikáři,

školnímu dozorci a faráři
Přepyšskému P. Janu Vitečkovi, pak
oběma kaplanům nynějším

491

Dobruškým totiž ct. knězi P. Josefu
Broukovi a podepsanému Josefu
Roštlapilovi. Jelikož

všem Dobruškým a významně
podepsanému (kteréhož jak ústní
pověst nepravá, tak i pan

dopisovatel Opočenský svým v
Pražských Novinách uvedeným
článkem ač dosti skrytě a jako

opatrně za tohoto popuzovatele do
veřejného mínění pouštěti se zdá) na
dobrém usrozumění a

přátelském sousedstvu, bez
pochlebenství a všelikého
nadsazování budiž to vysloveno,

nám

zajisté milého sousedstva

Opočenského, jakož i s druhé strany
i na naši dobře zachovalé a

bohda vždy bezúhonné cti velmi
mnoho záležití, těžce a nemile toho
neseme, abychom, jakž se

to v Pražských Novinách tímto
článkem stalo, bez vší viny své u
veřejném mínění do

nepravého podezření uvádění a tudíž
zlehčování byli: i žádáme Vás,
slovutný pane redaktore!

abyste pod svou ctí a na Své dobré
svědomí v budoucím čísle svého
Slovana veřejně se

osvědčil: zdaliž Vám kdo z
Dobrušského obyvatelstva, neb jeho
výboru aneb představenstva,

zvláště pak z jeho čestným právem
poctěného měšťanstva - a výslovně
já podepsaný, bud'

tento ve Slovanu na str. 410
umístěný článek zaslal, aneb
potřebných k tomu dát, byťby

sebenepatrnějších a nevinnějších tím
nejmenším slovem Vám byl sdělil a
poskytnul.

Úsilně prosíme o uveřejnění jak této
žádosti naší tak i Vašeho
svědomitého na to se
osvědčení.

V Dobrušce 1. dubna 1851. Josef
Roštlapil.

Opakujeme tedy ještě jednou to, co
beztoho každý ví, že sám redaktor
Slovana jest spisovatel

onoho článku a dodáváme ještě to,
co nikdo vědět nemůže. totiž že
redaktor Slovana od

nikoho ani z okolí Opočenského ani
odkudkoli vůbec k sepsání onoho
článku nikterak vyzván

nebyl, což svou ctí a na své dobré
svědomí úplně potvrditi můžeme.
Zprávu, že Opočenští

poslali první poděkovací adresu
knížeti Schwarzenbergovi, čtli jsme
tuším ve Víd. Denníku a

to nás povzbudilo k sepsání onoho

článku v Politickém pozorovateli č.
14. str. 410.

Že ostatně redaktora Slovana žádná
osobní zášť proti městu Opočnu, ve
kterém ani nikdy

nebyl, k sepsání onoho článku
popuditi nemohla, jest tuším také
dosti patrné a jestli se snad

mnozí páni Opočenští na nás proto
horší, musejí sami sobě příčinu
připisovat. Neboť kdo

vystupuje jakýmkoli krokem do

veřejnosti, musí již napřed vědět, že
bude všelijak

posuzován, a kdo dává poděkovací
adresu knížeti Schwarzenbergovi,
musí napřed vědět, že

bude od vládních novin pochválen,
od opozičních pohaněn.

492

Všechno přijde jen na to, která strana
pravdu má. Já alespoň myslím, že by
kníže

Schwarzenberg asi velmi málo adres

poděkovacích dostal, kdyby neměl v
rukou svých tolik

moci. Chceme-li bez bázně před
touto hmotnou mocí a bez očekávání
nějakých milostí.

pouhou pravdu mluvit, musíme říci,
že všechna zásluha o udržení pokoje
náleží jenom pruské

vládě, která se raději pokořila před
Rakouskem a raději snášela
nespokojenost největší části,

ba skoro všech občanů svých vojnu
žádajících, než by byla počala vojnu.

Každý přece víme,

že nezačali Prušáci vojnu strojit,
nýbrž kníže Schwarzenberg, a také
nyní všichni víme a

vidíme, že věci mezi Pruskem a
Rakouskem stojí nyní zrovna zas tak,
jako stály před

strojením této vojny. Neodvislý
občan, který nechce pochlebovat,
tázal by se tedy: Nač pak

vlastně udělal náš první ministr
takovou velikou útratu na přípravy

vojenské v našich beztoho

velmi smutných okolnostech? nač
obtěžoval i vojsko i občanstvo
maršem a ubytováním? co

tím docílil? - Snad udržení pokoje?
Tohot' by byl laciněji docílil i bez
těch maršů, bez tohoto

ubytování! A byli bychom právě tak
daleko s Pruskem, jako jsme nyní!
Náš pan ministr

ovšem neměl ani pravý úmysl vojnu
vésti, nýbrž chtěl jen Prusko (vlastně
pruskou královskou

rodinu) zastrašiti, aby se podalo pod
přednostenství Rakouska, hrál tím
ale příliš nebezpečnou

hru. Což aby tak bylo Prusko vojnu
přijalo, při které mělo věru více
naděje na vítězství než

Rakousko? Co pak?

Ostatně jsme přesvědčeni, že
myšlénka, podati tuto děkovací
adresu za udržení pokoje, a snad

i zavedení nynější vlády vůbec,
nevyšla z hlav pánů měšťanů

Opočenských, jest ona „daleko
a široko rozvětvená“ a dobře
upředená osnova, která se vyskytuje
najednou na všech koncích

mocnářství a že také asi praví a
vlastní občané Opočenští mají příliš
malého podílu v této

demonstraci, která se dělá pod
jménem jejich města a třeba s jich
podpisy. Vímet' my ze

zkušenosti, jak to chodívá a chodí s
podobnými adresami. Vždyť pak r.
1848 celá gubernia

Pražská in corpore v černých fracích
táhla do Besedy Měšťanské
podepsati žádost revoluční,

celá šlechta prosila J. M. C. o zrušení
poddanstva, všichni Němci prosili o
rovnoprávnost,

ultramontáni prosili o svobodu víry!
Jak upřímně - to vidíme nyní. Když
člověk podepisuje to,

co by nepodepsal, kdyby se nebál
své pravé smýšlení vyjevit -to
jmenujeme terrorismus a

terrorismus zůstane vždy stejný,
třeba ho jednou provozovala
svornostská čepice a po druhé

bodáky a kanony. Jeden terorismus
vede k druhému dle pravidla: dnes
mně, zítra tobě - a

pravá svoboda vždy utlačena,
odevšad poličkována, po straně stojí
a pláče. Kdo se tomu

nenaučil z historie a z praktických
zkušeností r. 1848. 1849, 1850, ten
se již ničemu nenaučí v

politice. Pravá svoboda neterrorisuje

nikoho, a kdo sám sobě přeje volné
vyslovení svého

mínění, musí to popřáti také jinému a
třeba nejhoršímu protivníku svému.
Pravá svoboda

493

nenávidí terrorismus v každé formě,
a proto také my, snažice se upřímně
o svobodu, stavíme

se nyní vždy na odpor teriorismu v
čákách, jako jsme se dříve stavěli na
odpor terrorismu v

červených čepicích. V r. 1848 nás
proto tupili a pronásledovali
terroristé jednoho druhu, nyní

nás zase pronásledují teroristé druhé
sorty, to není nic divného ani
neobyčejného: divné a

smutné jest jenom to, že mnozí z
těch, kteří nás tupili a pronásledovali
r. 1848 co reakcionáře

proto, že jsme zastávali svobodu
proti přepjatcům, že, pravím, mnozí z
těch nás nyní zase tupí

a pronásledují proto, že bráníme

svobodu proti zjevným a tajným
absolutistům!

Tak se lidé mění a zvláště lidé, kteří
nejednají podle zásad, nýbrž z
rozličných ohledů neb

podle mody každého okamžení, -
podle větru, který právě věje.

Pozorovatel politický

H. B. Privilegium svobodného
přístavu pro Benátky opět obnovenó.
Toto privilegium obnáší

v sobě svobodný obchod pro takové

město a jeho nejbližší okres, všeliká
zboží mohou se tam

z cizích zemí beze cla přivážeti. Účel
tohoto jest, aby obchod, nejsa
žádným celním

obmezováním zdržován, tím lépe
kvésti mohl, neboť se pak stane
takový svobodný přístav

skladem nesmírným všelikého
cizozemského zboží. Benátky byly
již dříve svobodným

přístavem, ale pro revoluci odňato
jim jest od vlády toto privilegium,

které se jim nyní opět

navracuje. - Z každé maličkosti i z
tohoto vidíme libovolnost naší vlády.
V moudře a

spravedlivě zřízeném státu nemá
vláda dle okamžité své chuti neb
nechuti, náklonnosti neb

zášti jednati, nýbrž jenom dle
potřeby zemské a beze všelikých
vášní. Jestli jest to pro

všeobecnost užitečné, aby byly
Benátky svobodným přístavem,

kterak se může pro nějaké

potrestání Benátkám toto právo
odejmouti? a jestli toto privilegium
není pro všeobecnost

zapotřebí, kterak se může
jednotlivému městu udělit? Samé
protismysly. - S obyčejným

svým pochlebenstvím vypravují nám
naše vládní noviny o nesmírném
nadšení, s kterým

Benátčané J. M. C. uvítali. My sami
bychom si přáli, aby Vlachové
poznenáhla dostali

náklonnost pro náš stát, neboť každý ví, že si přejeme, aby se Rakousko ještě zvětšilo, aby se

stalo foederačním státem všech středoevropských národů ve společné ochraně proti všelikým

útiskům. Právě proto, že si to přejeme, jsou nám protivné takové marné řeči vládních našich

novin. J. M. C. zná jistě smýšlení Vlachův a nedrží tam nadarmo tak ohromnou armádu. Proti

komu jest ona? Proti těm, kteří J. M. C. s plesáním a nevýslovnou radostí vítají? A město jako

494

Benátky, které nedávno tak zoufalý odpor vedlo se zbraní proti rakouskému vojsku, to bude

nyní najednou plesati pro Rakousko? Za opětné udělení svobodného přístavu, když ví, že

přístav svobodný v Terstu naschvál založen jest od vlády pro zkrácení Benátského? - Nač se

takovými řečmi šáliti? Jest ovšem
zapotřebí, aby vláda ve Vlaších
poznenáhla náklonnost k

rakouskému spojení vzbuzovala, ale
vyhlašovati, že již nyní jsou
spokojeni, že smýšlejí pro

Rakousko, že jsou oddáni vládě, to
považujeme jen za škodné šálení
sebe sama, kdežto předce

pro každou vládu jest pravdivé znání
okolností největší potřebou.

- Vládní časopisy oznamují, že prý

se má důst. pan kanovník Jirsík z
Prahy státi biskupem

Budějovickým. Jestli se tato zpráva
potvrdí, nabudeme příležitosti zase
jednou za dlouhý čas

býti s jedním ustanovením pana
ministra Thuna spokojeni, neboť
myslíme, že p. Jirsík dobře

se bude starati o prospěch své
diecése.

- Právě se dočítáme v Pražských
Novinách, že setník-auditor Franz
povýšen jest za majora. -

Jindy by na takové zprávě mnoho
nebylo, ale kdo ví, že auditor Franz
jest vlastně hlava a duše

všeho vyšetřování na hradě
Pražském ... Než my jsme také v
polovičním obležení a proto

raději o těch zásluhách pana auditora
Franze, kterými si vydobyl své
majorství, pomlčíme.

- Když vyjde nějaké nové nařízení od
naší vlády, nebo se něco dobrého
kdekoli zavede,

můžeme se s každým oč chce vsaditi,
co bude stát za několik dní v
Reichszeitungu. Všude si

to libují, plesají, jsou spokojeni.
Nedávno ustanovili politické
úředníky pro Uhry.

Reichszeitung hned den na to má
dopis z Peště, ve kterém praví, že by
prý sice strany toho

bylo kvapné mluvit o smýšlení v
zemi, v Pešti ale že jsou všichni
spokojeni. Neboť prý

ustanovení mužové jsou již beztoho

známí strany schopností. Jeden prý
(hned ten první),

Szalay, byl sekretářem u arciknížete
Štěpána atd. - Celý svět ví, že za
palatinství arciknížete

Štěpána vlastně v Uhrách svařeno
bylo to, co pak vykypělo jako
revoluce, a proto právě se

arcikníže Stěpán ani domů nevrací.
Jeho sekretář přece o tom musel
vědět, jak jeho pán

vládne, kdežto přece se dosti

všeobecně ví, nač mívají takoví pánové sekretáře. A nyní to má

být rekomendace, kdo byl sekretářem? -I ten by se nikomu na to ani přiznat neměl, že mu kdy říkali sekretář. -

- Neprojde nyní skoro ani jedno číslo vládních novin bez nějakého úředního oznámení

vojenských soudů, že ten neb onen holí tolik a tolik ran dostal - vždy skoro pro uražení stráže.

To jsou ty naše konstituční pokroky -
před r. 1848 také prali holí, ale v
novinách se tím

alespoň před celým světem
nechlubili!

495

- Výstava průmyslná v Londýně dělá
nyní jistým vládám nesmírné starosti.
Jak známo jsou

nyní v Londýně nejhlavnější
revolucionáři z celé Evropy
pohromadě. Jisté vlády tedy se

obávají, aby se jejich věrní poddaní, cestující na výstavu, od těchto pánů nepokazili.

Zapověditi všem svým občanům zcela návštěvu Londýnské výstavy - to se přece stydí před

celým světem udělati, vymýšlejí tedy všelijakých prostředků proti tomuto nebezpečení.

Náš p. ministr vnitřních záležitostí p. Bach vydal nařízení, aby se pasy do Londýna dávaly

jenom lidem zcela jistým a

propagandě Londýnské
nepřístupným a aby se při jejich
návratu

na ně bedlivý pozor dal. (Chudák
tedy každý, kdo půjde do Londýna,
nebot' po návratu bude

několik let ustavičně pod očkem
policie!) Také prý bude od nás
několik policejních úředníků

k Londýnské výstavě odesláno - ne
tak z průmyslových ohledů, jako více
z pečlivosti a pro

bdění o naše občany, aby si žádný o
kámen nohu nenarazil (jak písmo
praví)! Když ale již p.

Bach co dědic slavné paměti
policejního ministra Sedlnického
vysílá policejní úředníky na

výstavu do Londýna, dali bychom
následující užitečnou radu: Naše
vláda se již bojí, aby se

několik našich občanů nesešlo s
Londýnskou propagandou, anglická
vláda se ale nebojí celou

tu propagandu zrovna v Londýně

uprostřed svého národu uhostiti, což
aby tedy ti naši

policejní úředníci, když již do
Londýna půjdou, tam vypátrali, čím
to asi jest, že se anglická

vláda těch revolucionářů nebojí,
ačkoli nemá skoro žádné vojsko? a
čím to zase jest, že jiné

vlády, ačkoli mají na sta tisíců
vojska, přece se již toho bojí, kdyby
se několik jejich občanů s

těmi revolucionáři sešlo? -

- Vládním novinám přihodí se často něco nemilého. Jak známo, jsou naše rakouské vládní

noviny úhlavní nepřátelé nynějšího ministerstva Russel Palmerstonova v Angličanech. Každý

se bude pamatovat, s jakou radostí již před nedávnem hlásali pád tohoto liberálního

ministerstva a nastoupení torysticko-reakcionářského. Když se to potom nepovedlo,

dokazovali ovšem zas, že to právě

tak nejlíp vypadlo. Nyní se přihodilo
Lloydu zas podobné

neštěstí: před hlasováním o novém
církevním zákonu v parlamentě
ohlašoval z dobrých

pramenů, že ministerstvo jistě
propadne a hned Stanley nastoupí; za
několik dní na to ukázalo

se ale, že bylo 438 hlasů pro druhé
čtení a jen 95 proti němu. Co tedy
dělat: milý Lloyd

ohlásil opět z těch samých dobrých

pramenů, že prý to udělali jen
naschvál, aby ministři brzy

počali jednání o účtech státních, při
kterém tím větší porážku utrpí „a na
jejich místo trvanlivé

ministerstvo pak nastoupí.“ Rozumí
se samo sebou, že trvanlivé zde
znamená jen

reakcionářské.

496

- Stenografické protokoly říšského
sněmu našeho tisknou prý se dále a

dotištěn jest svazek

zajímavý z října 1848. V máji 1851
budou rozesílány. - Poněvadž již
přestaly volby obecních

výborů atd. v hlavních městech,
zbývá již zase „našemu“ panu
Berlioz Jelenovi trochu času,

aby mohl pomyslet na svá pravá
zaměstnání, k vůli kterým co
říšského sněmu archivář

širokou zlatou portu ne na klobouku,
nýbrž na kabátě nosí.

- Vládní noviny praví:
Ministrpresident kníže Felix
Schwarzenberg neopustí Vídeň.

Doslýcháme také k našemu
zármutku, že Drážďanské konference
nikoli neměly takový

výsledek, aby přítomnosti knížete
Schwarzenberga ve Drážďanech
zapotřebí bylo.“ Tot’ jest

věru zázrak, že jednou vládní noviny
se přiznávají se svým „zármutkem“ a
že si dle známého

obyčeje svého ještě nelibují, že věci

právě tak vypadly. Budet' ono toho „zármutku“ ještě víc!

- Čtenářstvo naše bude se pamatovat s jakým pathosem, s jakým naříkáním naše vládní

noviny před nějakým časem vypravovaly o strašlivých nepokojech ve Švédsku a Norvéžsku.

Osterr. Correspondenz s očima k nebi vyzdviženýma volala tenkrát: „Dejž Bůh! aby se vláda

švédská ještě za včasu zmohla a

nedala vzniku atd.“ Nyní se ukazuje,
co vlastně bylo na tom.

V únoru bylo ve Stockholmě hezké
počasí a proto na ulicích hodně živo.
Studentíkům na

gymnasium napadlo k vyražení
obecenstva provozovati po ulicích
husí marš a ještě k tomu ne

snad někomu na potupu, nýbrž pouze
pro vyražení. Tak tedy ti hoši zticha
jeden za druhým v

dlouhé řadě táhli při měsíčku po
ulicích Stockholmských, dělajíce

všichni stejné posuňky.

Švédům, kteří jsou jak známo veselý národek a ne nadarmo se severními Francouzy nazývají,

zalíbil se velice tento nový žert a počali hned po ulicích samé husí marše provozovati a když

se toho konečně všechna chasa uchytila, neobešlo se časem bez trochu křiku a povyku.

Švédská policie - (která policie se ráda do všeho nemíchá?) nemohla to

snést na srdci a

počala zapovídat, lidé byli
rozveseleni a nedali si zapovídat,
hašteřili se s policií a konečně

došlo až k pračkám. Tedy vlastně
řečeno jen policie způsobila
nepořádek. Několik osob bylo

zatknuťto, a poněvadž nastaly
pošmourné časy, přestaly též
veselosti na ulicích. To byl počátek

a konec rebelie ve Švédsku! „Někteří
strašpytlové viděli v tom již počátek
komunistického

spiknutí a prolet ářské revoluce!“
Tato slova nacházíme nyní v našich
vládních novinách,

které již nepochybně zapomněly, že
právě jen ony byli ti strašpytlové!

Což by se teprva kormoutilo srdce
takové policii kdyby viděla jak v
Rusích po městech lid na

náměstí tančí, hry a žerty provozuje,
potýká se na pěstě o závod, zpívá a
huláká v celém choru

to všechno před očima ruské

vyhledáčné policie! Naši páni od
policie by myslili, že se při
takových okolnostech ruská říše ani
dvě leta udržeti nemůže!

497

- K jaké slávě předce ještě přijde
Vídeň! Šlechta německá z říše
vypraví prý tam deputace,

aby se srozuměla s rakouskou
šlechtou strany obnovení bývalého
stavovského zřízení

zemského. Vůbec pozorujeme nyní z

rozličných známek jakési daleko-
široko rozvětvené

spiknutí evropské aristokracie proti
platícím nyní ústavám a divná věc,
že žádná policie, žádná

vojenská vyšetřující komise si toho
nevšímají. My voláme z celé mysli
své: Pane Bože! chceš

li je náležitě potrestati, popřej jim,
aby se jim všude, třeba i ve
Francouzích, povedlo, zavést

zase stavovské zřízení! -

- Co nejdříve očekáváme, že dostanou Maďaři zase nějakou velikou amnestii, neboť na čele ženské deputace, která se s prosbou o to do Vídně odebere stojí hraběnka Wenkheim, dcera

maršála Radeckého. Zdá se, že dcera maršála Radeckého by nesměla jít do Vídně, kdyby již

napřed nevěděla, že prosba vyslyšena bude. Také primas uherský, arcibiskup Ostrihomský,

půjde s tou deputací. -V

Reichszeitungu dočtli jsme se také již, že by prý utečenci maďarští v

Turcích „den amnestie žehnali“.

Samé známky, že bude udělena.

Obecní záležitosti

H. B. Z mnohých stran projevuje se žádost, aby obecním představeným také v malých obcích,

jmenovitě vesnických, za jejich ztracený čas ve službě obecní nějaká náhrada vykázána byla.

Známo jest, že představení větších

obcí městských skutečně platy od obce dostávají. To

přivedlo mnohé představené v malých obcích, zvláště kde vyvoleni byli za představené

mužové nemajetní a svým řemeslem se živící, na tu myšlénku, aby také jim od obce byla

nahražena ta ujma, kterou svědomitým plněním služby obecní na své vlastní živnosti pocítili.

Někteří páni představení také k nám se písemně v této věci obrátili,

chtějící vědět naše

mínění strany toho a cestu, na které
by se zvláště tam, kde obce žádného
obecního jmění

nemají, o nějakou náhradu ucházeti
mohli.

Umínili jsme si tedy v krátkosti své
mínění o této dosti důležité věci
upřímně vysloviti a spolu

potřebnými důvody opatřiti.

Jest patrné, že služba obecního
představeného u nás za těchto časů

neposkytuje velkých

radostí a velikého pohodlí a upíratí
nelze, že při zbytečné obšírnosti a
malichernosti našeho

498

veřejného řízení vůbec, obecní
představení ustavičnými
pochůzkami, dopisy, zprávami atd.

moření jsou, a že muž mající svou
živnost, velmi mnoho času, jinak k
dohlídce na své

určeného, vynaložiti musí na

opatření vecí obecních, což zvláště
řemeslníku, jenž osobně sám

co mistr pracovati má a musí, téměř
nesnesitelné jest, tak že se milerád
po nějaké náhradě

ohlíží, která by ránu ve vlastní
živnosti skrze obecní službu
utrpenou poněkud zacelila.

Ačkoli však toto všechno víme a
uvážiti dovedeme, nemůžeme nikdy
tomu raditi, aby páni

představení malých obcí, zvláště
snad pomocí úřadův o nějakou

náhradu se ucházeli. My se

držíme vůbec té zásady, aby volení
zástupcové obcí pokud možná
všichni úřad svůj bezplatně

zastávali, při čem arci by se na to
hlavně dbáti muselo, aby bylo takové
bezplatné úřadování

možné, to jest, aby vyvolení
zastupitelové obcí nebyli tak příliš
pracemi zaměstnání, by vedle

toho každý své živnosti náležitě si
hleděti mohl. To ale jest jak náleží

možná, a jestli že u nás

obecní představení přes příliš
obtížení jsou pracemi a pochůzkami,
děje se to jen pro špatné

naše zřízení vůbec, neboť při
rozumném zřízení neměl by obecní
představený malé obce více

práce, než co by hračkou a sice pro
čest zastati mohl. Zajisté že museli ti
páni představení,

kteří o všem přemýšleti zvykli,
dávno již pozorovati, že největší část
jejich nynějších

zamestnání velmi zbytečná jest.
Musíme tedy na paměti míti, že
takové zřízení obecní a

politické, jako máme nyní, nebude
trvati věčně, ba (důvěřujeme se říci)
že nebude trvati

dlouho a že pak představení malých
obcí nebudou si již naříkati, že pro
své úřední povinnosti

zanedbati musí živnosti své.

Kdyby ale nyní představení malých
obcí zvláště skrze prostředkování

vlády žádali nějakou

náhradu, vedlo by to jenom ke
škodlivým následkům. Především
vzbudilo by to již

nedorozumění mezi občany samými.
Mnohý by zajisté představenému i
dosti nepatrnou

náhradu záviděl a vážnost
představeného utrpěla by leckde
ujmu. Kromě toho by lid ještě

nerozumějící výhodám svobodného
obecního zřízení, škodlivý předsudek
dostal proti němu.

Především by ale tato věc zavdala
vládě milou a vítanou záminku a
příležitost, zaváděti

poznenáhla zalíbený svůj zamysl,
totiž spojování mnoha vesnic do
jedné obce, o jehož veliké

škodlivosti pro nás jsme již dříve
dosti obšírně a tuším přesvědčitelně
pojednali a čím by

zajisté v brzkém čase řízení
záležitostí obecních občanům z
rukou se ztratilo a úředníkům od

vlády odvislým do moci přišlo.

Z těchto příčin a z mnohých ještě,
které jsme zde neuvedli, nemůžeme
k tomu raditi, aby se

páni představení obcí o stálé platy
ucházeli. Nezbývá nic jiného než s
trpělivostí, které všichni

499

nyní velice zapotřebí máme, břímě
své snášeti prozatím a čekati na lepší
časy. Moudrý

podkrajský arcibiskup již nyní znamenitě

ulehčiti může představeným svého okresu, když je jenom

byrokratickým způsobem neobtěžuje zbytečnými cirkulaři, doptávkami, relacemi, výkazy atd.

atd.

Obce samy ale ze své vůle, jsou-li jen probuzené a moudré, nejlépe vyhověti mohou této

nepříležitosti. Když si vyvolili pro zvláštní schopnost za představeného muže nemajetného,

živícího se řemeslem neb vůbec
takovým způsobem, kdežto vlastní
práce jeho k živobytí

rodiny nevyhnutelná jest, a když
pozorují, že tento jejich upřímný
představený, který se

spravedlivě a přičinlivě jich ujímá,
pro veliká a častá zaneprázdnění
svého úřadu v živnosti

své citelnou ujmu trpí; kdož může
občanům zapovědít, aby mu všelijak
každý dle možnosti

ztrátu jeho pro obecní řízení

utrpenou nahradili? Tím jistě jenom sami sobě dobře poslouží,

nebot' moudrý a upřímný představený může zase občany od mnohého zbytečného vydání, od

mnohého nepotřebného a nespravedlivého platu uchrániti, když se rázně opříti dovede.

Tím se věci nejprospěšněji vyhoví a pokud jsme nedosáhli, čehosi přejeme, musíme všichni

dohromady držeti, představený musí

hájit svou obec a obec zase svého
představeného.

Pozorovatel politický

H. B. Nyní přišla již řada svobody
obecní užívatí až na Záhřeb. Mají se
tam voliti starší

obecní. Měšťané chtěli se tam sejíti k
předběžné poradě strany těchto voleb
-ale pan župan

Záhřebského kraje zapověděl jim
tuto schůzku. - Nyní nepochybně se
jim povede jako

ostatním hlavním městům; mohou si
vyvoliti koho chtějí za představeného,
ale který se vládě

líbiti nebude, toho nepotvrdí. Ó
samostatnost a svoboda obcí!

- Dostal se nám do rukou opis jedné
německé kurendy konsistoře Pražské
od 12. února 1851,

ve které se kněžstvo vybízí, aby
přispívalo peněžitě na zřízení
zvláštního fondu, na exercitie

kněžské. Rozumí se samo sebou, že
se v této kurendě veliká užitečnost

těchto exercitií nad

míru vychvaluje. Nepotřebujeme ani doložiti, že tyto exercitie nemají jiného účele, než aby se

čas po čase hlasy, zvláště mladšího kněžstva, přivedly do té formy, v jaké je hierarchie pro

svůj a pro obecný prospěch všech ostatních absolutistů potřebuje.
Omnia ad maiorem Dei

gloriam - jak páni Jezovité říkali.

- Vídeňský Denník počíná své 81.
číslo těmito slovy: „Jazyk náš nutně
bude muset vynalézt

nové slovo. O člověku, který dnes
něco slíbí, zejtra slib svůj změní,
pozejtří odvolá, který se

hlasitě k zásadě nějaké přiznává a
zároveň proti zásadě této jedná, který
dnes uznává za pravé,

co včera zavrhnul, a zejtra zavrhne
co dnes uznal za pravé, o člověku,
kterému to všechno

stalo se návykem a který v ničem

není důsledným, leč v tom, že
ustavičně jest nedůsledný, o

člověku takovém budoucně se
nebude moci říci jinak nežli že
pruškákuje. Římané říkali:

Punica fides, graeca fides - nulla
fides: my Rakušané poznali jsme ze
zkušenosti posledních

let překrásný trojlístek:

Palmerstonovu poctivost, pruské
připovídání, sardinskou věru -

trijugium nobile fratrum!“

Milý příteli Denníku! kdyby v Kutné
Hoře nebyly přišly od nějakého času
konfiskace Slovana

tak velice do módy, mohli bychom i
my obohatiti jazyk český novým
slovem, kterým bychom

ještě trefněji mohli poznamenati
každého, jenž jak ty pravíš „dnes
něco slíbí, zejtra slib svůj

změní, pozejtří jej odvolá, který se
hlasitě k zásadě nějaké přiznává a
zároveň proti ní jedná“

atd. - - Prušákuje! nač prušákuje?

Což jsou jen Prušáci na světě? A jak
Vám Rakušanům

(Vídeňský Denník, jak každý vidí, je
Rakušan) ten lord Palmerston, ti
Prušáci, to Sardinsko v

žaludku leží! My *Čechové* nic
zvláště zlého na nich neshledáváme a
také se o jejich domácí

kuchyň mnoho nestaráme, jen když
se nám do naší nepletou. Jen tu
slabost máme my

Čechové, že se vždycky srdečně

radujeme, když se nějaká konference
nepodaří, která nás

chce učiniti provincií nového
německého císařství!

- Jedny pruské noviny praví, že se ve
Vídni velice o to jedná, aby německý
Bundestag z

Frankfurtu byl přeložen do Vídně.
Tedy bychom měli Frankfurt doma!
kdo by to byl řekl r.

1848? -

- Nejnovější a také nejznamenitější

novina z Vídně jest, že se pan ministr
osvěty hr. Thun

začíná přidržovati zásad a pravidel
„Slovana“. -!- V posledním svém
přednesení k císaři

nejmenuje již „Veličenstvo“, jak to
vládní strana nedávno uvedla, nýbrž
Vaše C. Milost, jako

my říkáme. Jen tedy dál, nulla dies
sine linea, zrušení coelibatu, svoboda
církve, obmezení

hierarchie, důkladné reformy škol
atd. budou nepochybně až později

následovati.

501

Svobodná výroba, svobodný obchod II.

H. B. Žádný nemůže upříti, že země Severoamerického Soustátí nejrychlejším během

bohatnou, že tam mezi obyvateli všelikých tříd nejvíce blahobytu a spokojenosti se nachází.

Důkazy toho vidíme v tom, že se tam ustavičně hrnou a stěhují lidé z celé

Evropy, že tam

počet obyvatelstva až k neuvěření
rychle se množí, že všechno to, co se
nevyhnutelně za

záminky bohatství považovati musí,
jako železnice, lodě, obchody, města
v nesmírně rychlém

poměru roste. Všelikým třídám
občanstva dobře se daří, dělníci mají
veliké platy a přece se

dobře vede hospodářům, rolník
bohatne a dobře žije v té míře jako
řemeslník, obchodník a

průmyslník. Moudrý pozorovatel
běhu světa táže se: Odkud pochází
tento blahobyt

všeobecný, toto zázračné vzrůstání
národu tohoto? - Z ničeho jiného než
ze všeobecné

svobody, z pravé zákonitosti. Každý
tam pracuje pro sebe, nikdo jiný
nedělí se s ním o

výtěžek jeho přičinění, každý si
vyhledává neobmezeně živnosti, k
jakým schopnost a chuť v

sobě cítí, žádný zákon, žádné úřady
jej v tom neobmezují, každá
schopnost, každá přičinlivost

jest tam vážena a nikdo se za práci
nestydí. Odtud přichází štěstí,
vzrůstání a blahobyt Severo-

amerického Soustátí.

A co ještě mnohem podivnější jest,
stálý pokoj, největší jistota jmění a
osoby panuje v těchto

zemích a ačkoli se tam sbíhají
nejnepokojnější lidé z celého světa,
ačkoli tam zcela

neobmezeně mohou hlásati i
nejškodlivější učení, ačkoli tam
vedle sebe sídlí vyznavačové na

sto rozličných náboženství a ačkoli
při tom není tam žádného vojska,
žádné žandarmerie,

žádných vyzvědačů: přece tam není
žádná revoluce, žádné boje občanů
mezi sebou, žádná

povstání, žádná spiknutí! To všechno
jsou následky pravé svobody a
zákonitosti!

Mnozí ovšem, kteří neradi svobodě
nějakých dobrých následků připisují,
snaží se připisovati

tento blahobyt severní Ameriky,
který upříti nemohou zcela jiným
příčinám. Obyčejně říkají,

že proto Sev. Amerika tak vykvetá,

poněvadž není ještě tak hrubě
obydlena, poněvadž prý

tam hojnost dobré půdy poskytuje
snadno obživu atd. Dále dokládávají,
když se jim namítá

pokoj panující tam při neobmezené
svobodě smýšlení, kdežto i
komunista v Evropě co divé

zvíře pronásledovaný bez trestu smí
hlásati své blouznivé zásady, tu oni
říkávají: Nechte jen

Ameriku více lidem přeplniti, a

uvidíte tam horší nepokoje a různice
než v Evropě ba jistý pád
a zničení.

To však jsou jenom řeči lstivé, které
za pravdu držeti může jenom člověk
nezkušený v bězích

světa, aneb člověk nemyslíci.

Blahobyť Sev. Ameriky nikterak
nepochází z hojnosti půdy a z

502

malého v poměru k ní obyvatelstva,
nýbrž jedině z pravé svobody tam

panující. Mělkost a

bezdůvodnost takových svrchu
uvedených řečí nepřátel svobody
poznáme velmi snadno.

Pochází z půdy nevzdělané, a byť by
jí sebe více bylo, nějaký výnos? To
by musely býti

nesmírné země středoasiatských
Mongolů, na kterých oni se potulují
se stády svými,

nejbohatší, nejblaženější. Každý i
sebe sprostší rozum nahlíží, že jenom
ta část půdy výnos

dáti může, která se pilností lidskou
vzdělává. Byť si tedy v Americe bylo
sebe více půdy a

sebe méně obyvatelstva, nemůže
předce jiná půda nic vynášeti než ta,
která je vzdělaná a

vzdělati se ji může jen tolik, na kolik
postačují síly obyvatelstva. Již z toho
tedy vysvítá

marnost všelikých řečí, které
bohatství a blahobyt připisují
hojhosti země. Což pak není ku př.

v Sedmihradsku také hojnost úrodné
půdy a málo obyvatelstva, proč pak
tedy tam

nenacházíme to samé bohatství, ten
samý blahobyt jako v některém státu
Sev. Ameriky, kde

jest třeba ještě i více obyvatelů na
čtvereční míli než v Sedmihradsku?

Kdo by ale chtěl blahobyt a
spokojenost Sev. Ameriky
připisovati tomu, že tam lidé více

místa mají rozprostraniti se a
nepřekážeti jeden druhému, ten jistě

zapomněl, neb dělá se jako

by zapomínal na to, že se
obyvatelstvo všech států Sev:
Amerických posud množí, že jsou
východní státy velmi hustě obydleny,
alespoň tak hustě jako evropské
země a že v nich předce

při stěhování na západ obyvatelů
neubývá, nýbrž ustavičně ještě
přibývá. - Marné tedy

zůstanou všelike námitky a pravdou
zůstane, že jenom svoboda a dobré

státní zřízení příčinou

jest blahobytu a neobyčejného
vzrůstu Sev. Amerických zemí a
jmenovitě ta část a stránka

svobody, která k tomu vede, aby
každý pokud možná jen pro sebe
pracoval, a celý výnos

příčinění svého sám pro sebe
zaohoval, neživě z toho žádných
zahálečů. A k tomu vede

především svoboda výroby a
svoboda obchodu, když totiž průmysl
a obchod buď velmi málo

jsou obmezeny zákony aneb docela nejsou.

Jiný rovněž poučný příklad dobrého působení svobody výroby a obchodu a škodlivosti

obmezení máme na anglických obilních zákonech. To samé, čeho posud užívali naši

fabrikanti pro sebe, totiž veliké clo, obohacovalo dříve šlechtu anglickou z jejich polností,

rovněž tak nespravedlivým

způsobem. Anglická země, jak
známo, nerodí tolik obilí, kolik by
pro hojné obyvatelstvo její zapotřebí
bylo a jak též povědomo, jest
největší část půdy v

majetnictví tamější šlechty, která role
svá obyčejně v malých částích
pachtuje. Majíc v rukou

zákonodárství zemské, uměla si
způsobiti úplnou záповěď (prohibici)
cizího obilí v Anglicku

aneb alespoň nesmírné clo na všeliké
cizozemské obilí, které by se do

Anglicka přiváželo, a

tím přivedla ceny obilí v Anglicku na nesmírnou výšku. Jeden následek toho byl, že se v

503

Angličanech člověk za hrozné peníze sotva chleba najedl a druhý následek byl, že anglická

šlechta ze svých polí nesmírné pachtý dostávala. Dlouho trpěl anglický národ pode jhem

tohoto strašlivého monopolu, až

konečně po velkém úsilí obilní
zákony zrušeny jsou a

cizozemské obilí do Angličan
připuštěno bylo. To bylo pro
Anglicko mnohem důležitější než

u nás zrušení poddanstva a roboty.
Jako nyní naši páni fabrikanti křičí a
naříkají nad zkázou

„vlasteneckého“ průmyslu, když se
clo na cizí zboží snižuje, tak
lamentovali tenkrát angličtí

lordové nad záhubou

„vlasteneckého“ rolnictví v

Angličanech, bude-li cizí obilí bez
cla neb s

nepatrným clem do země připuštěno.
Stalo se to předce a jaké byly
následky? Žádné jiné, než

že Angličané mohli ty miliony, které
dříve v drahém chlebě atd, z
bůhdarma projedli, nyní na

jiné užitečné věci obrátiti, a že -
šlechta anglická své pachtý notně
snížiti musila. Rolnictví

anglické neutrpělo ani za mák a

kvete jako dříve, a to, co Angličani
vydávají na cizí obilí,

vynahražuje se jim od jinud v míře
hojné. To samé co byly při obilním
monopolu v

Angličanech vysoké pachtý šlechty,
to samé jsou u nás při velikých clech
výdělky našich

fabrikantů: oboje na ujmu celku a jen
k užitku nezaslouženému
jednotlivcům. Kdyby dnes

neb zítra u nás cla velice zmenšena
byla, získá tím celý národ nesmírně a

ani průmysl neutrpí

v celku. Jestli sem tam pomine
nějaká fabrika, živivší se jen z
velikých cel, a dělníci její o

práci přijdou, lehko jim bude s
nějakou pozorností vlády opatřiti jiná
rovněž tak výnosná

zaměstnání.

Ovšem že pak této svobodě obchodu
přizpůsobena musí být ostatní zřízení
země, neboť dáti

volný neb skoro volný průchod cizím

výrobkům a obmezovati při tom
všelijak domácí výrobu

a průmysl ... tot' jest nesmysl. Proto
také vláda čím více cla snižuje, tím
více musí

osvobozovati domácí průmysl od
všelikých pout a překážek, které mu
posud volného vzniku

nedávaly.

A tak jsme viděli ve dvou jasných a
poučných příkladech dobré následky
svobodného

obchodu a svobodné výroby.

504

Pozorovatel politický

H. B. Žádný by neuvěřil, jakou práci si naše nynější vláda bere s policejním pátráním a nikdo

by v panu ministru Bachovi nebyl před r. 1848 hledal tolik schopností k této vznešené vědě

všech absolutních států. Majitelové větších průmyslných obchodů dostali ve Vídni od policie

archy, aby v nich naznačili všelike vlastnosti svých podřízených lidí: dělníků, tovaryšů atd.

Mezi rubrikami, které vyplnit mají pánové a mistři, jsou také:

Náklonnost ke hře; náklonnost

k pití, náklonnost k resonírování; smýšlení a chování politické. Tak se měli vlastně mistři a

pánové státi denuncianty svých dělníkův a tovaryšů, což ovšem velmi mnozí od sebe

odmrštili, pravíce, že jim nic není po

tom, jakého jsou lidé jejich
politického smýšlení. Tak

daleko to již přišlo v Rakousích za
časů konstituce! To přec nahlíží
každý, že by při

takovémto ustanovení nemohlo býti
ani za mák důvěry a náklonnosti
mezi třídou pracující a

mezi podnikateli práce, kdyby takto
dělník ve svém pánu, tovaryš ve
svém mistru hledati

musel - věčného udavatele. - Jest to

státnická moudrost? -

- Ost-Deutsche Post vede nyní ostré hádky s tak nazvanou rakouskou Kreutzzeitungspartei

aneb se stranou kobylnkářů, jak jsme my ji nazvali. Ost-Deutsche Post vytýká těmto pánům

nedůslednost, poněvadž říkají, že císař nemá lid slyšeti, že císař má poroučeti a lid

poslouchati a přece proto ale zlehčují ústavu od 4 března, ačkoli ji císař „poručil“ a jak Ost-

Deutsche Post velmi ostrovtipně
dodává, zcela ze svobodné vůle
poručil, vydav ji totiž v

nejpevnější pevnosti celé říše, v
Holomouci! -Mezi jiným uvádí také
tato šlechticko-absolutní

strana, co prý znamená liberalismus
nynejšího našeho ministerstva, totiž:
„aby císař slyšel

byrokratii, aby byrokracie poroučela
a císař i s národem poslouchali!“ což
jim Ost Deutsche

Post také velmi za zlé pokládá, v čem ale my jim úplně za pravdu dáti musíme. Vůbec

nenahlížíme, proč naše vládní časopisy tak urputně brojí proti této šlechticko-absolutní straně.

Jaký jest tak podstatný rozdíl mezi ní a mezi nynější naší vládou? Jaký jest rozdíl mezi

libovůlí páně Bachovou a páně Babarczyho neb Wurmbrandovou etc. Libovůle zůstane vždy

libovůlí, a jestli nam dnes poroučí

dle své libosti p. Bach a zítra p.
Babarczy, jest nám vše

jedno: my chceme, aby zákon jen
poroučel, a aby poroučel všem
stejně, jak nám tak i vládě. -

- Při porotním soudě v Tyrolsku
strany veřejného násilí, provedeného
na jistém muži ze strany

liberální, uvedeno jest od soudu mezi
polehčovacími okolnostmi také to, že
vinníci z

kazatelny byli popuzeni! -

- Jak velice jsme záviděti musili
našim jihoslovanským
soukmenovcům, když Sudslavische

Zeitung, jednajíc o stranách v
Chorvatsku, praví: „U nás národnost
- Bohu díky! přestala již

občanstvo na dva tábory dělit,
vítězství národnosti naší jest tak
úplné, že již nemůže přijíti v

pochybnost. Od té doby, co u nás
dosáhla národnost náležité platnosti,
přestala býti podnětem

k strannictví!“ - Kéž bychom také my v Čechách mohli již podobným způsobem se těšiti!

- Jistý dopisovatel z Liberce do jedněch německých novin Pražských s patrnou nelibostí se

diví, že výbor městský v Liberci žádá na úřednících obecních známost obou jazyků! Komu z

nás napadlo by jen diviti se tomu, že se od obecních úředníků v českých městech žádá

známost němčiny? Inu, daleko jsou
tedy ještě naši Němci za námi
pozadu v citu slušnosti pro
národní rovnoprávnost!

- V ministerstvu vnitřních záležitostí,
s kterým spojena jest také policie,
má býti obsazeno

ještě mnoho míst a poněvadž prý
„důležité“ povinnosti jejich žádají
všeliký „ohled“, nezdá se

prý býti přiměřená cesta vypsati na
tato místa veřejný konkurs! - Jaká by
to mohla býti

důležitá, všeliký ohled žádající
zaměstnání úředníků, aby bylo
zapotřebí potají je dosazovat! -

- V Miláně zase již mají z brusu
nový přestupek, vojenské soudy
trestají lidi, kteří jiným

zrazují kouření na ulici. - Ve Vlaších
totiž opět si uminili nekouřiti a na
ulicích nekouří již

nikdo skoro než vojsko. - Divné
sjednocené Rakousko! Zde sem tam
vojsko zabraňovalo a

zabraňuje časem na ulici kouřit a ve
Vlaších zase vojsko stíhá lidi proto,
že nechtějí kouřit na
ulici!

- Časopisy francouzské zhusta se již
o tom zmiňují, že socialisté a
radikalisté ve Francouzích

při nastávající (v Máji 1852) volbě
nového presidenta francouzské
republiky chtějí dáti hlasy

své generalu Cavaignacovi. Stane-li
se to, jest rozhodnut nepochybně
osud svobody evropské,

nebot' sobě ty vlády, které nyní k
absolutismu směřují, však do té doby
zcela zřejmě

vystoupiti a celý svůj záměr odhaliti
nedůvěřují, zajisté nebudou troufati
za presidentství

Cavaignacova zrušiti zřejmě
konstituci. Cavaignac jest muž pevné
povahy a svobodě oddaný

a socialisté francouzští chybili
velice, že jemu hned při prvním
volení presidenta své hlasy

nedali, nýbrž v marném přepjatství
svém pomohli k vítězství reakci.
Zajisté by byly nyní

záležitosti evropské v jiném stavu,
kdyby se byl místo L. Napoleona
Cavaignac byl stal
presidentem.

506

Gleiches Recht für Alle!

H. B. „Stejné právo pro každého“,
tot' jest heslo, které alespoň naše
nynější ministerstvo

vyvěsilo co korouhev svou. Jak dalece se dle této zásady opravdu řídí, to víme všichni tuze

dobře. Tentokrát uvedeme jen jedinký příklad, náležící do područí ministerstva církevních

záležitostí a osvěty. Již dříve jsme se zmínili o tom, kterak náš pan ministr Thun jest

katoličtější než ultramontáni, kterak samy církevní časopisy a mezi nimi známý Kath. Blatt

aus Mähren neschvalují rozkaz

ministra Thuna dle kterého bývalému katolickému knězi, byť

by i k evangelické víře přestoupil, dovoleno není platné manželství.

Tak daleko to přišlo s liberálností naší nynější vlády, že její časopisy musejí vyvraceti

liberální zásady od ultramontánů pronešené, a Vídeňský Denník co ozvěna hr. Thuna ve

dlouhém článku vyvrací zásady pronešené v Kath. Blatt aus Mähren

dle Neue Sion a zastávati

musí pana ministra proti
ultramontanům ve věcech
církevních.

Poučné bude ve mnohých ohledech
přečísti si onen článek Víd. Den.,
který zde následuje:

V „Katholisches Blatt aus Mähren“
(horlí Vídeňský Denník) čteme v
čísle 13. následovně:

„Nový zákon byl prohlášen, kterým
se katolickému knězi, jenž k
některému jinému vyznání

přistoupil, zapovídá uzavíratí sňatek manželský. - Je-li pak zákon takový rozumný, času

přiměřený a též spravedlivý? - Stát zaručuje svobodu církve a náboženství, proč nezaručí též

svobodu svědomí? Stát odříkává se nadporučenství, jež dříve nad církví byl provozoval, k čemu

tedy tento zákon? Kněz se ovšem při vysvěcení přísahou k coelibatu zaváže, co ale jest státu

po tom, proč míchá se do svědomí
poddaných svých a dělá se
vykladačem dogmatiky a

morálky?“ - „Co se obmýšlí
takovým zákonem? Zamezení
odpadlictví a spojených s ním

pohoršení. První se neuskuteční a
druhé stane se ještě větší příčinou
souložnictva“, atd. atd.

„Čtouce tato a podobná slova v Kath.
Bl. a. M., měli jsme z počátku za to,
že je ctěná redakce

bezpochyby jen proto z „Neue Sion“

do svého listu přijala, že proti nim
rázně vystoupiti chce.

Naděje nás ale v ohledu tomto
zklamala. V dotčeném čísle 13.
nenalezli jsme ani nejmenší

zmínky o tom, že by náhledy tyto
byly falešné a jednostranné a opětné
pomlčení o nich v

následovním čísle 14. přivádí nás k
závěrce, že ctěná redakce dotčené
mínění sama sdíleti

musí, jinak by sice proti němu již

byla vystoupila, aneb aspoň celý text
ve svém listu bez

poznámenání byla neotiskla.

Pokládáme tudíž za svou povinnost,
opřít se proti takovému

rozumování. Možná, že se jisté
straně zalíbí za touto příčinou o nás
povídati, že co politický

507

list katoličtější býti chceme než samý
„Kath. Bl. a. M.“ Na to ale již napřed
odpovídáme, že

skutečně naše vřelá snaha jest,
abychom nejen slovy, nýbrž i skutky
pravými katolíky byli. A

kdyby se snad straně liberální
zachtělo nás opět jaksi opovržlivě
jezuity a ultramontány

nazývati, my jí tu radost kaziti
nebudeme, vědouce, že radikálům a
liberálům obyčejně

musívají fráse a nadávky z tísně
vypomáhati. Přistupme k věci.

„Stát zaručil svobodu církve a
náboženství, proč nezaručil také

svobodu svědomí?“ táže se

„Neue Sion“ a „Kath. Bl. a. M.“ jí
přisvědčuje. Otázka tato
nepřekvapila by nás, kdyby ji byl

obecenstvu předložil některý z
přívrženců Rottkových aneb snad
některý z četného hejna

novinářů rakouských, jenž svůj
indifferentismus ve věcech
náboženství a svou zášť ku

katolicismu marně hledí ukrýti pod
zástěrou, jako by hájili svobodu

náboženství: naivnost ale,
s kterou se Kath. Bl. na něco
takového tázati může, pokládáme za
smutné znamení, poněvadž
za to máme, že otázka tato, necht' již
z těch neb oněch úst vyjde, vždy
bud'to voltairstvím neb
aspoň febronianstvím zapáchá.

„Svoboda svědomí!“ V ústech
pravého katolíka jsou slova tato
nejen pleonasmus. nýbrž i
nesmysl. Katolík pokládá svědomí

své za hlas Boží a svoboda nezáleží
pouze v tom, že

člověk něco činiti může, nýbrž také v
tom, že člověk ledacos činiti
nepotřebuje. Není-li tedy

svoboda svědomí v ústech katolíka
nesmysl, následuje z toho, že stát,
jenž svobodu svědomí

zaručiti má, povinen jest kaž-dého
hájit a chrániti, kdo svědomí - tento
hlas Boží - slyšeti

nechce, t j. kdo n. p. prostopášným
životem tak hluboko klesl, že si z

největšího zločinu

žádného svědomí nedělá, quod est
absurdum, po česku to je lež až se
tmí. A nejste-li katolíci a

vykládáte-li si svědomí podle
mudráckého způsobu

Herbartovského, Hegelského atd.,
aneb

snad každý dle své vlastní choutky:
proč jste se již na tom vespolek
neusnesli, má li vám

vláda svobodu svědomí

Herbartovského či snad Hegelského
atd. atd zaručiti?

„Kdyby „Neue Sion“ a „Kath. Blatt
aus M.“ trochu bedlivěji v genealogii
této „svobody

svědomí“ byly nahlédly, jistě že by
se jí tak vřele byly neujímaly. My se
zde ovšem do

vypravování této genealogie pustiti
nemůžeme, za to se ale osmělíme
dotčené dva listy na to

upozorniti, jak výborně se tato
zásada hodí k učení novověkých

filosofů německých, kteří

svůj systém za náboženství vydávají,
kteří svůj rozum na nejvyšší tribunál
vyvyšují a kteří

písemní a ústní zjevení Boží, jak
nám je církev katolická zachovala,
jen k tomu potřebují, aby

mudráckým překrucováním a
jednostranným jeho rozprádáním
chudobu svého rozumu co do

původnosti ukryli. A což by ta
„svoboda svědomí“ posléze též

nějaké takové mixtum

compositum z některé výpovědi
církve katolické a z rozumu
reformací Lutherovou

508

„uvolněného“ byla?! - Revenons a
nos moutons. „Stát odřekl se
nadporučenství, jež dříve nad

církví provozoval, k čemu jest tedy
tento zákon?“ atd. Kdyby nám tuto
otázku někdo jiný byl

předložil, pomysleli bychom si: „Ty

chlapíku jsi si zajisté jednoho z
bývalých poslanců na

sněmě říšském, který Rottkův státní
slovník obyčejně s sebou do
sněmovny nosil a nejednou z

něho na tribuně odříkával, za vzor
oblíbil a chceš nám nyní také tou
moudrostí Rottkovskou

imponovati.“ O „Kath. Bl. a. M.“
bychom se toho byli nenadáli, že
takovéto fráse, z

moderniho francouzského
pseudokonstitucionalismu vzaté,

obecenstvu bude předkládati.

„Kath. Blatt“ domáhá se nyní toho,
jak ze svrchu uvedených slov
vysvítá, aby církev

katolická v Rakousku všeho
nadporučenství se strany státu
zbavena zůstala, nýbrž také toho,

aby stát rakouský žádným zákonem
aneb nařízením úctu k církvi
katolické nehájil, zkrátka

aby poměr mezi státem a církví
katolickou v Rakousku tentýž asi

byl, jak to v Severních

Obcích Amerikánských, ve Francii a
v Belgii spatřujeme. To ale jest, jak
za to máme, jedna z

hlavních stránek
pseudokonstitucionalistů, kterým
nyní v Prusku „die Eigentlichen“
říkají, že

rozličné státy na jedno brdo zříditi
mermomocí usilují, neberouce
ohledu na to, že jejich

historické, zeměpisné a jiné poměry
rozdílné jsou a tudíž i rozličnosti ve

svém zřízení a ve své
správě vymáhají.

„Nás není tajno, kterak velká většina,
možná že všichni katoličtí kněží v
Americe, vzkvět a

šíření se katolicismu v tamních
Spojených Obcích z nemalé části též
tomu připisují, že tam

církev katolická od státu úplně
rozloučena jest, že jí vláda v ničem
neporoučí, aniž jí v něčem

nápomocna jest. My též víme, že v

Belgii katolické kněžstvo samo na to
doléhalo, aby tam

církev od státu úplně byla rozdělena
a že tam rozloučení toto na ten čas
velkých výhod

katolické církvi přineslo. U nás v
Rakousku jsou jiné poměry než v
Severní Americe a v

Belgii byly a třebať by profanisace
státu církvi katolické v Rakousku v
celku a konečně jakož

sami věříme na ujmu nebyla, musíme
se předce za to jakožto katolíci velmi

styděti, když se s

naši strany na profanisaci státu
rakouského doléhá.

„V Severních obcích Amerikánských
bylo jádro obyvatelstva z většiny
protestantské. Dejme

tomu, že by tam byli stát
neprofanisovali a že by
protestantismus podobných výhod
byl

podržel jako v Anglicku. Nebyla by
tam v tomto pádu církev katolická

nyní podobný boj

musila vésti, za touže příčinou jako
nyní v Anglii vede, nebyl by boj
tento mnohem krutší? Že

by v něm církev katolická konečně
předce byla zvítězila, tak jako že v
Anglii katolicismus

nad protestantismem konečně
zvítězí, o tom ani dost málo
nepochybujeme; boj ale, kterým si

církev katolická vítězství nad
protestantismem v Americe
zjednává, jest ušlechtilejší a národu

vzdělaného důstojnější a církev katolická může tam snad za tuto cenu profanisaci státu

dočasně snášeti, zvláště když sama ji byla nezpůsobila.

„V Belgii hlasovala strana katolická sama pro profanisaci státu. Možná, že k tomu vliv

francouzských konstitucionalistů ledacos přičinil; hlavní však příčina toho byla zajisté ta, že

se, majíc v živé paměti všechna
pronásledování se strany státu a
vlády protestantské, za tuto

cenu z okovů febronianských
vykoupila. Jí nezbývalo nic jiného,
než buďto svoliti k

profanisaci státu, aneb se dát vtěsnati
v okovy febronianské.“

„A kterých podstatných příčin máme
my katolíci v Rakousku, abychom na
profanisaci státu

dolehali, abychom jej charakteru
katolického zbavili? Církev naše

sprostěna jest synovskou

pěčí bohabojného mocnáře okovů
febronianských a na Vás, služebníci
Páně, bude nyní

nejvíce záležiti, dovedete-li jí v celé
říši rakouské pomocí Božskou, která
Vás zajisté nemine,

když za ni prositi budete, vítězství
zjednati!“

„Stát rakouský byl od počátku stát
katolický, mocnáři našemu dán byl
před dávnými časy titul

panovníka apoštolského a nyní by se
to k vůli modernímu
konstitucionalismu francouzskému
zrušiti mělo, k vůli theorii, která již
přes půlstoletí s národem
francouzským hůř než

čtvrtodenní zimnice lomcuje a jej víc
a víc v osidla indifferena
nemravnosti zavádí? Stát by se

neměl toho všímati, jaké svědomí
kdo má a měl by k tomu lhostejně
pohlížeti, když kněz

odpadlík smlouvu s církví svatou, s

Bohem učiněnou, ruší, když „v
svatokrádežné

manželství“ vstupuje a rodinu
založiti chce na základě sňatku, na
kterémž „kletba Páně,“ jak

Kath. Bl. sám praví, spočívá?“

„Což neví Kath. Bl., že právo teprv v
lůně církve katolické na základě
zjevení Božího mravné

podstaty dosáhlo, což neví, jak
marna byla a jest snaha právníků
vyvoditi podstatu práva z

pouhého rozumu lidského?

Profanisace státu rakouského,
zbavení jej charakteru katolického

nebylo by nic jiného, než provolání,
že právo konečně nic jiného není než
násilí! A jakým

právem bude napotom Kath. Blatt
žadati, aby stát civilní manželství
neuznával, když sňatek

křivopřísežných kněží za platný
uznati má? Není takovýto sňatek
stokráte horší a

pohoršlivější než civilní manželství?

„Co se konečně toho týče, že by
menších pohoršení bylo, kdyby stát
takovýmto sňatkům

žádných překážek nekladl, vzhledem
toho odkazujeme Kath. Bl. na
dějepis církevní, aby se

tam ze skutečných dějů přesvědčil,
že povolnost ve věcech církevních a
mravních zlé

510

nezabrání a pohoršení nezmírní. -
Pravdu sobě mluvíme, dobře spolu

bud'me. Amicus Plato,

magis amica veritas.“ -

Tak mluví Víd. Denník nepochybně -
z duše pana ministra osvěty! Ano,
pravdu sobě mluvmе,

dobří spolu bd'me! To tedy není
profanisace státu, když zabraňujete
člověku míti své

přesvědčení o náboženství? Když jej
křivopřísežníkem jmenujete, proto,
že má nyní jiné

přesvědčení než před lety? Proto

sebe jmenujete pravými katolíky! O
vy praví katolíci! kéž

Vás je možno přesaditi jen na
několik let mezi mahomedány neb do
Japanu, kde mají rovněž

tak „pevné“ přesvědčení jako vy, a
zacházejí s katolíky rovněž tak
„bratrsky“ jako vy,

mužové boží, s nekatolíky zacházejíte!
Voltairianství, febronianství a čím
vším házíte vy věční

fabrikanti kacírů! A jakými hrdými
tvrzeními na zdařbůh zaslepujete oči

nevědomých!

Anglicko se stane katolickým! Sev.
Amerika se stane katolickou! -
počkejte, až se to stane a

pak mluvte, ale nechlubte se před
časem. A jestli psáno stojí, že bude
jeden ovčinec a jeden

pastýř, nemyslí se to o vašem
nadutém nesnášenlivém učení,
kdežto ustavičně se hryzete,

nýbrž jedině o té snášenlivosti,
kterou neznáte a kterou potupně

Voltairstvím jmenujete.

Nikdy zajisté nebudou lidé jednoho smýšlení, kdo to myslí a věří, rouhá se Bohu a důstojnosti

lidské, neb žádá, aby byli lidé špalky (a ani špalkové nejsou jeden jako druhý!) Možné ale jest

a tuším se navzdor vám docílí, že lidé rozličného mínění nebudou sebe proklínati a sežírati a

do pekla odsuzovati, nýbrž bratrsky snášeti - a to jest to, co znamená jeden ovčinec a jeden

pastýř!

Rozbírati ostatně všechno to, co zde
Víd. Den. uvádí a začez jej sám
Const. Blatt aus Böhmen

nad míru ostře odbyl, nedržíme věru
ani za potřebné, každý sám čta jeho
slova, pozná ovoce

sektářské nadutosti. Nám dosti jest
na tom, že se Víd. Den. mezi řečí
sám (nepochybně v

zapomenlivosti) nepočítá již ani mezi
liberální - bezděčné to vyznání, nám

dosti jest na tom

podotknouti, že lidé, kteří hlásajíce
slovy rovnoprávnost, katolickému
knězi, který k jiné víře

přestoupil, ani práv, neřku-li
občanských, nýbrž i člověčích,
dopřáti nechtejí, že, pravím, lidé

takoví, hodni nejsou, aby se s nimi
kdo do rozumné rozepře pouštěl.

511

Pozorovatel politický

H. B. V Lloydu od 16. dubna čteme
mezi denními zprávami takto:

„Majitelové lesů jsou dle

nedávno vyšlého nařízení od všelike
kontribuce osvobozeni Jak se praví,
má toto nařízení ten

účel, aby se lesnictví zmohlo.“

Podobným způsobem mohlo by se
říci, že majitelové polí se

osvobodí od všelike kontribuce, aby
se hospodářství zmohlo! Jestli tato
zpráva v Lloydu,

čemuž ani věřiti nemůžeme, jest

pravdivá, pak věru jest již všechno
možné u naší vlády. Lesy

vysvoboditi od všeliké daně! Kdo
jest majitelem lesů? Nenesou lesy
žádný užitek? Každý

chud'as musí ze všeho, co jen jméno
má, daň platiti a jen ty ohromné míle
lesů ponesou čistý

užitek beze všeho poplatku k
všeobecným obtížem státu? O
rovnoprávnost! o stejnost před

zákonem! o rovné právo pro

všechny!

- Ten samý „ctihodný“ Lloyd takto píše nedávno o porotních soudech: „Byli jsme již po

dlouhý čas němými svědky radosti a nadšení, s kterými se uvítalo zavedení porotních soudů v

Rakousku. Znajíce z dávných zkušeností znamenité i špatné stránky tohoto ústavu (!!), které

se objevují v zemích, kde již dávno tyto soudy jsou uvedeny, věděli jsme, že tím více se ukáží

v zemi, (rozuměj u nás, red.), která se teprve vzdělati musí pro takové ústavy. Již nyní stane

se porotě u nás lepší vděk, když se mnohé překážky její, dobrému působení v cestě stojící,

odstraní, než když se bez ohledů vychvalovati bude. Patrně jest, že mnohá rozhodnutí poroty

nebyla spravedlivá, že velké zločiny časem méně potrestali než malé přestupky, že

nesrovnalost mezi proviněním a
trestem nyní strašlivým způsobem se
zmahá, že veřejné

soudy až dosud méně sloužily k
utučení smyslu pro právo, než k
ukojení jisté nenasytné chuti

po skandálech že mnoho zlého tím
povstalo když se veřejnost soudů
skrze veřejný tisk ještě

více zmnohonásobnila, že konečně
jedna třída porotců, která čas svůj k
vlastní živnosti

potřebuje, mnoho ztráty utrpí

povinností porotnickou.“ Pročež
myslí Lloyd, aby se zavedl

větší census, aby prý jen bohatí a
také vzdělaní lidé byli porotníky, aby
prý přístup do

veřejných soudů jistým třídám
obyvatelstva byl zapovězen! neb více
ztížen, aby dovoleno

nebylo veřejné soudní jednání tiskem
bez obmezení rozšiřovati!! -

Každý nahlíží, že není nic
příjemného překládati do poctivého

našeho jazyka takové řeči

Lloydu, ale přece jsme se, ačkoli s
ošklivostí, podrobili této práci, jen
aby čtenářstvo naše

naučilo se znáti tyto faryzejské
praktiky. Nic skoro, nic nám nezbylo
z ústavy než veřejné

soudy a porota, nyní již počínají i
tyto podemílat. Jaké tu těžkosti
nacházejí ve veřejných

soudech a v porotě. Nepochybně by
tak Lloyd rád aby jen oni majitelové
lesův, od všech daní

osvobození, byli porotci, pak by
ovšem lehce odsoudili každého, kdo
takové od daní

512

osvobození za nespravedlivé
prohlásil. To tak jest směr
podobných faryzeů, veřejnost soudův

a porotu radit zrušiti výslovně nemají
nyní ještě smělosti, proto chtí, aby se
jméno nechalo,

víc ale - Jakožto příjemnou novinku
k svátkům nám ohlašuje Osterr.

Corr., že budou všechny

přímé daně o 5 procent totiž o groš
ze zlatého zvětšeny v zemích, kde se
vyvazování gruntů

koná.

Spicilegium z Vídeňského Denníka

H. B. Půjdou-li věci u nás stejným
krokem dále jako posud, bude muset
nepochybně každý

Čech, jenž nemiluje byt v pevnostech
a káznících, zrovna tak smýšleti jako
Vídeňský Denník.

Opatrnost, milující dobré přípravy na
všemožné pády, káže nám tedy již
zavčas připravovati

se k takovému patentírovanému
smýšlení; pročez také, chtějíce
posloužiti obecenstvu a

usnadniti tuto přípravu, sbíráme
jednotlivá kvítečka voňavá, která
vypučí časem tu a tam v

kypré půdě tohoto Rakušana. Mnohá
z těchto kvítek snesl Vídeňský
Denník sám z

nejrozmanitějších končin celého

světa s pilností a vytrvalostí
neobyčejnou; jak kdekoli na

jihu, na severu, na východě neb
západě vykvete nějaké nové poupě
„dobrého smyšlení,“ již se

hned objeví v oulu Denníkově.

V čísle 91. Vid. Denníku silně voní
španělský kvítek, kus řeči
„proslulého řečníka Donosa

Kortes, markýze de Valdegamas“,
kterou držel ve Španelské sněmovně
a z nížto nejpečnějši

kousek takto doslovně zní:

„Všeliká pravá civilisace vzniká z křesťanství; což jest pravdou v té míře, že se všechna

civilisace toliko v pásmu křesťanském shledává; mimo toto pásmo není civilisace, jest sama

surovost, a před křesťanstvím nebylo na světě ani jednoho národu civilisovaného. Ani

jednoho, pánové; neboť národ řecký a římský nebyli civilisovaní, bylit' vzdělání, což jest

ovšem něco jiného. Vzdělanost jest povrchním leskem civilisace.

Křesťanství civilisuje svět; -

onoť jej civilisovalo způsobem trojím: tím, že vrchnost vyhlásilo za nedotknutou,

poslušnost za posvátnou, sebezapírání a obětovnost, či lépe mluvíc, lásku za božskou. Takto

křesťanství národy civilisovalo. Nyní ale - a v tom záleží rozluštění veliké úlohy této - nyní

ale idey nedotknuté svrchovanosti,
posvátného poslušenství a zbožné
obětovnosti vymizely za

našich dnů ze společnosti občanské,
nacházejí se ve chrámech kde se
vzývá Bůh spravedlivý a

513

slitovný a v táborech vojenských,
kde se vzývá Bůh mocný, Bůh války
v podobenstvích slávy.

Poněvadž církev a vojsko jediné
ochraňují nedotknutelnou
svrchovanost, posvátné

poslušenství a zbožnou lásku, protože také jsou dnešního dne zástupci vzdělanosti evropské.

Nevím, pánové, zdaliž jste sobě kdy tak jako já povšimnuli podobnosti a téměř stejnosti dvou

osob na pohled mezi sebou nejružnějších a nejrozdílnějších, totiž podobnosti mezi knězem a

vojákem: ani kněz, ani voják není sobě živ, není živ rodině své; oba slávu pokládají v zapírání

sebe, v obětování se. Úřadem
vojákovým jest, aby hájil neodvislost
občanské společnosti;

knězi náleží hájiti neodvislost
společnosti náboženské. Kněz
povinen jest umříti, život položit

za ovce své dle příkladu pastýře
dobrého; voják povinen jest jako
dobrý bratr život svůj

položiti za bratry. Pohlédnete li na
přísné živobytí kněžské, spatříte ve
kněžství pravou službu

vojenskou a tak skutečně jest;

povážíte-li posvátnost služby
vojenské, ve vojenství spatříte

pravé kněžství. Což by bylo ze světa,
z civilisace, z Evropy, kdyby nebylo
kněží a vojáků.“

Staří Římané a Řeci nebyli tedy
civilisovaní a proč? Proto že nedrželi
vrchnost za

nedotknutelnou, poslušnost za
posvátnou, sebezapírání a
obetovnost, či lépe prý mluvíc, lásku
za božskou! O ty statečný hidalgo

Done Donose Kortesi de
Valdegamas y Mancha! Psi ale

starých Římanů a Řeků byli jistě
civilisovaní, neboť tito psové měli
dozajista všechny ty tři

svrchu uvedené vlastnosti, které
žádáš k civilisaci! O vy výborní
křesťané! nic jiného, nic

lepšího jste nenašli v křesťanství, jen
tu poslušnost a obětovnost, jen tu
neobmezenou úctu k

vrchnostem! Za našich dnů jsou tedy
nejcivilisovanější národové Kytajci,

Lamaité,

Mongolové, Negři, neboť u nich
kvetou nejvíce ony tři vlastnosti a
nejméně civilisovaní jsou

obyvatelé Sev. Amerického Soustátí,
pak Belgičané, Švýcaři, Angličané
atd.! O pane de

Valdegamas! takový jest již svět, že
každá vrchnost chce držána býti za
nedotknutelnou, ale

své poddané drží za velmi
dotknutelné; takový jest již svět, že

každý, kdo poroučí, chce, aby

poslušnost byla posvátnou; takový
jest již svět, že leckdo by rád, aby
jiní sebe zapírali a

obětovali pro něho. Tak chytrí (nebo
jestli chceš civilisovaní) byli již
mnozí lidé před počátkem

křesťanského náboženství! - A ta
podobnost mezi knězem a vojákem!
Jenom kněží a vojáci

drží civilisaci, drží svět, drží Evropu!
My všichni ostatní bouráme
civilisaci, svět a Evropu a -

Vídeňský Denník! Krasné to
komplimenty! Štěstí ještě, že nám
všem, kteří kněžími a vojáky

nejsme, pan de Valdegamas a jeho
Vídeňský Sancho Panza ještě v čas
pověděli, jací jsme

zlosynové, abychom se ještě mohli
dát na pokání a vstoupiti všichni
bud' do stavu kněžského

neb na vojnu!

Ku konci dávají ještě pan de
Valdegamas a Vídeňský Denník
naučení Anglicku, že musí ke
katolictví přistoupiti, chce-li se
udržet: neboť prý „radikálním lékem
proti revoluci a proti
socialismu jest jediné katolictví,
poněvadž jediné učení katolické
naprosto čelí proti učení
revolučnímu a socialistickému.“

Francouzsko ale tak dalece již
ztratilo všechnu lásku u těchto pánů,
že ani již Francouze

nechtí uznávati za národ, pravíce:
„Francouzsko druhdy bývalo
národem velikým; nyní již

národem není: stalot' se ústředním
klubem v Evropě.“

Ubohé Angličany! ubohé
Francouzsko! co z vás bude bez rady
a bez pomoci Vídeňského

Denníka a Dona Donosa Kortese de
Valdegamas!

V tom samém čísle 91. Víd. Den.
uvádí nam jeden dopisovatel z

Moravy celou řadu mužů

schopných na Moravě, kteří by mohli
jako liguriani missie odbývati -
rozumí se ovšem vždy

jen pod řízením některého Otce
Liguriána. Píšet' takto: „Pisatel
článku tohoto sám bez

dlouhého přemýšlení jmenovati
může církevní spisovatele:

„Mluvnictví a zjevení“, spolu také

„Výkladův k epištolám

Kutnohorským“ - spisovatele „Vědy,
národnosti a církve“ -

spisovatele „Zrcadla Maličkých“ a
dopisovatele do církevního časopisu
„Cyrill a Method“ -

dopisovatele do církevních časopisů
z Ivančic. Známe tři redaktory
„Hlasu kat. jed.“ -

spisovatele „Dějův sv. kat. církve“ a
vydavatele „Bibliotheky kazatelské v
Brně“ - jakož i

jeho spolupracovníka na vinici Páně
- - - a což by se jich ještě napočítati
dalo v diecesi naší!“

- Moravo, Moravo, Moravičko milá!
kterak ti závidíme tvou „civilisaci!“
Moravo, Moravo,

Moravičko moje! o jaké to děti rodí
půda tvoje! Tolik schopných mužů
kteří by mohli pod

vůdcovstvím liguriánů odbývati
missie!

Hned na to v čísle 92 nám ale naproti
tomu přináší Vídeňský Denník zase
tuto zprávu:

„Redakce „Hlasu katolické Jednoty“
v Brně při příležitosti zprávy, že

„Blahověst“ zaniknouti

má, dokládá, že podob ý osud snad
očekává spíše dříve nebo později
také „Hlas jednoty

katolické“, poněvadž při vší své láci
s velkou potkává se netečností jak v
Čechách, tak na

Moravě.“

Padám s oblak! Kterak to? Taková
civilisace na Moravě a přece zároveň
tolik bezbožnosti, že

lidé nechtějí čísti „Hlas katolické

jednoty Brněnské“, hlas to vlastní
pana biskupa

Brněnského, hlas to všech oněch
svrchu uvedených mužů
civilisovaných, kteří jsou schopni

choditi pod vůdcovstvím liguriánů po
missiích a psáti výklady k
„Epištolám Kutnohorským?“

515

O světě převrácený. Nechceš čísti
„Hlas katolické jednoty Brněnské“ a
„Blahověsta“, kteří tě

cvičí v neobmezené poslušnosti, v
sebezpírání, v obětovnosti, zkrátka,
kteří tě vedou k

civilisaci; a svůdný hlas
kutnohorského „Slovana“, té ó věže
d'áblovy, nádoby nepravosti,

cisterny neposlušnosti, tohoto
protivníka vší civilisace, toho čítáš,
navzdor všem zákazům v

obleženostech, navzdor všem
konfiskacím, žalobám, soudům a
stíhání! O Jeruzaleme!

Jeruzaleme! Tak lamentovali mužové

civilisování a zarmoucení jejich bylo veliké.

Tu však se ozval hlas od Kutné Hory
řkoucí: „Hlase Brněnský! kde jsi?“ A
„Hlas Brněnský“

odpověděl: „Tu jsem, pane!“ A onen
hlas kutnohorský pravil dále ku
„Hlasu Brněnskému“.

„Doufej, synu! básnictví tvé tě
uzdravilo! Ty jsi napsal v posledním
čísle svém r. 1849. tento

pentameter: „My nejsme ten

dobytek, my synové jsme Boží!“ A
proto nezhahyneš, neboť jsi

našel milosti přede mnou. Učiň, co
tobě dím a nezhahyneš! A „Hlas
Brněnský“ odpověděl řka:

„Slyším, pane!“ Tedy hlas
kutnohorský mluvil dále řka: „Synu,
opásej bedra svá a předstup

před stolicí knížat světských a rci
jim: „Aj, vy jste obehnali hrází
velikou kralovství uherské a

Halič, také Prahu a celé okolí její
zatarasili jste, aby tam neměl

přístupu hlas volající na poušti

v Kutné Hoře. Změkčete tedy tvrdost
srdcí svých, odstraňte hráze a
zákopy, které jste učinili a

dejte volný přístup hlasu
Kutnohorskému všude, kam jej vítr
zanese, nenařizujte služebníkům

svým, aby jej pronásledovali.“,, -
Zkrátka tedy prosaicky a zřetelně
beze všeho básnictví

mluvíc, at' nám mužové „Hlasu
Moravského“ vymohou, aby

„Slovan“ svobodně mohl jíti do

Prahy, do Haliče a do Uher atd. a aby se vláda proti „Slovanu“ vůbec jinak nechovala, než se

chová k „Hlasu Brněnskému“ a k „Blahověstu“: a my s vděčností za to zavazujeme se

vytrhnouti „Hlas“ a „Blahověsta“ z propasti časného a věčného zahynutí, totiž tisknouti a

vydávati je na svůj vlastní náklad!

Vy oba „Blahověst“ a „Hlas Brněnský“ vejdete se pod

plášť opravdivé (třeba ne poslušné a
ponížené) křesťanské lásky
„Slovana“, jenž není tak

skoupý jako vaši hierarchové, kteří
vás své věrné sluhy hladem umíratí
nechají, jenž také není

tak bázlivý jako knížata světská,
která svým protivníkům násilně ústa
zamykají. Hlas

„Slovana“ nebojí se vašich hlasův,
on nebojuje sochořem ani pouty ani
hrůzou ani peklem,

nýbrž jen věčně jasnou a věčně
vítězící pravdou.

V jiném zase čísle Víd. Den. (90)
vypravuje nám kdosi z Brna o
rozličných zázracích, které

způsobily liguriánské misie na
Moravě. Jeden soused smířil se s
příbuzenstvem svým, s

kterým dříve v nesvornosti žil pro
jakési dědictví. Jedné vdově v
Jiřicích navrátil zloděj

obměkčený missionářskou
výmluvností ukradené peníze až na 5

zl. 8 kr. víd. čísla, které slíbil

dodati později. Osmero podobných
navrácení známo prý jest osadníkům
tamějším, avšak je

516

pan dopisovatel ani na zlaté ani na
krejcary, neuvádí. Kolik podobných
zázraků způsobily již

soudy, kolik žandarmerie? A jak by
to špatně stálo se světem, kdyby
jenom liguriánské missie

byly jediný prostředek proti

zlodějům!

V tom samém čísle píše také Víd.
Den.: „Francouzští novináři mohou
se nyní notně pyšnit,

poněvadž dva státníky za kolegy své
dostanou, z nichžto jeden byl
předúnorovým

konstitučním ministrem a druhý
poúnorovým presidentem z brusu
nové republiky. Onen sluje

Guizot a bude redaktorem časopisu
„Assemblée nationale“ a tento
jmenuje se Lamartine a

rediguje od 8. dubna časopis „Pays“. Slova „mohou se notně pyšnit“ poukazují nám jenom na

velikou neznámost Víd. Den. s okolnostmi francouzskými, kdežto není ani žádná pýcha

žurnalisty míti za kolegy bývalé ministry, ani žádné ponížení pro ministra bývalého státi se

žurnalistou, nýbrž jsou to věci zcela obyčejné, pořád se opakující, tak jak vláda zemská

přechází z jedné politické strany na druhou. My u nás pyšnili bychom se ovšem na to, kdyby

tak časem svým někteří z našich ministrů stali se žurnalisty (nic není nemožného pod

sluncem!) ale pyšnili bychom se jen na to, že by naše strana, přijdouc k moci, jistě neměla

zapotřebí ani konfiskovati ani zapovídati časopisy, redigované od některého z nynějších

ministrů!

Ještě v tom samém čísle o několik
řádků nížeji vypravuje nám Víd.
Den. „kterak prý z

Francouz přicházejí pořád ještě
deputace do Benátek, aby tam svému
legitimnímu králi a

pánu, jenž se nyní hrabě
Chambordský jmenuje, svou úclu
vzdaly.“ Proč ten legitimní král a

pán Francouzů nejde do Paříže? Co
dělá v Benátkách? .- Ubohý Víd.
Denník! Co mu ještě

všechno naloží na slabá bedra!
Konečně ještě, aby pomohl
vyhnaným Bourbonům na trůn
francouzský!

V jednom článku č. 88. jedná
konečně Víd. Den. také o Slovanu.
Praví mezi jiným: „Vždyť
předce Víd. Denník nemůže mlčeti
proti nešvárům, které Slovan tropí v
Kutné Hoře na

mravní zkázu našeho národu, že k
slávě Slovana velmi mnoho prý
přispívá to, že tam jest

zapovězen, sice prý by bylo již dávno po jeho slávě, kdyby byl dovolen.“ Ti dobří pánové!

jaký to tedy snadný prostředek! proč tedy nedovolí Slovana v Praze, aby bylo konec této jeho

slávě, proč nedovolí ani redaktoru Slovana přijíti do Prahy, aby také i jeho slávě bylo konec!?

Víd. Den. si nepochybně podle sebe myslí takto: „Já Vídeňský Denník jsem všude dovolen a

nikde žádný o mne nestojí, snad tedy
příčina této mé hubené slávy není
žádná jiná, než že

nejsem nikde zapovězen.“

517

Dále praví Víd. Den., „že prý se
Slovan s právem neb neprávem sám
vydává za orgán veliké

prý národní strany,“ tak jako by
všeobecně známo nebylo, že jsme se
již sami několikráte

veřejně a zjevně prohlásili, že zásady

v Slovanu projevené jsou jen pouze
osobní přesvědčení

redaktora a že nemluvíme nikdy ani
dle rozkazu ani z plnomocenství
jakékoli strany, nýbrž

pouze jen na vlastní účet a to sice
proto, poněvadž při nynějších
terroristických okolnostech

žádná organisovaná politická strana
se zřídití a působiti nemůže. Když
mluvíme ve Slovanu o

své straně, myslíme ty, kteří s námi
jsou stejného neb podobného

smýšlení. Ale jako

obyčejně: Finis coronat opus.

Vídeňský Denník rozpařiv se
konečně, praví, mluvě o národní

straně v Praze, takto doslovně: „Při
jedněch je rozdíl mezi Slovanem a
jimi toliko ve formě,

ne v zásadách. Oni se stydí sice znáti
se k Slovanu pro nevymáchanost
jeho úst, pro nerůdnost

jeho způsobů; Slovan prý jim dělá (s
odpuštěním) jen ostudu; ale co on

chce, chtějí oni také.

Slovan to tuze zřejmě povídá, co chce; oni ale by rádi trochu tajili, nebo vyslovovali v

jemnějších formách. To ale není ještě žádná „mírnější“ liberální strana, nežli Slovan.“

Již dávno jsme se nevyrazili tak jako z těchto několik řádků Víd. Den., které jsou již samy

nejlepším kazijedem proti sobě. Naši čtenáři, majíce příležitost s námi často duševně

obcovati, nenašli jistě ve Slovanu
ještě nikdy místa napuštěna tak
hustými látkami jako jsou

„nevymáchanost úst, nerůdnost
způsobů, dělání (s odpuštěním)
ostudy“, neboť jsme se jistě o

nikom ještě na takový neb podobný
způsob nevyjádřili a těší nás tedy, že
se v předpokojích

ministrů ve Vídni zmáhá tak silná
diplomatická fraseologie.

V jiném konečně článku porovnává

Víd. Den. sebe sám a svou činnost s
tak nazvanou prý

národně liberální stranou Velice se
Vídeňskému Denníku samotnému na
sobě to líbí, že

vychází (každý živočich raduje se z
živobytí svého) a že také vychází
jeho manželka Vesna.

Národně liberální straně v Praze
vytýká při tom, že ona posud
nevydává v Praze žádné

noviny. - V tomto druhém punktu se
také Slovan docela srovnává s Víd.

Den. a diví se

skutečně té neobyčejné pohodlnosti
našich pánů Pražanů, že posud ani
žádný pořádný krok k

tomu neučinili. aby v Praze mohly
vycházet alespoň české noviny
neodvislé, nehledíc při tom

pranic na tendenci, jen když by
nebyly přímo vládní neb
reakcionářské. Kdo chce s

vydáváním novin v Praze čekat, až
přestane obležení, ten se lehce ještě

všeličehož dočká, jen

ne novin. Není ovšem žádná radost
pod obležením noviny vydávati,
zvláště české: ale přece

lépe vždy než pod censurou. Že ale
Víd. Den. nepřísluší vychloubati se
svým vlastním

vycházením, kdežto všichni
okolnosti jeho vycházení dobře
známe, to jest ovšem patrné, ale

ještě patrnější jest, že on Víd. Den.
nemá právo komukoli vytýkati, proč
nevydává noviny.

Orgán vlády, která již tolikero novin
nám svou libovůlí pokazila, měl by
se alespoň ostýchat

vytýkati nám, proč novin nemáme a
chlubiti se, že on vychází.

Pozorovatel politický

H. B. Nejznamenítejší událost těchto
dnů jest ustanovení nové říšské rady
a jmenování

několika nejprvnějších říšských rad.

Jména jejich jakož i hlavnější
ustanovení statutu dočtou

se čtenářové naši na jiném místě
tohoto svazku. Zde musíme
podotknouti jen tolik (což

ostatně beztoho skoro samo sebou se
rozumí), že se zřízení této říšské rady
v ničem neliší od

všech ostatních kroků nynější vlády.
Podle všeho zdá se býti naše říšská
rada nějakým

příhodným museem pro uchránění
všelikých vysokých úředníků, pro

které vláda z jistých

příčin na dobrý způsob jinak by
místa neměla. Ostatně běře se při
tom také ohled na

národnosti: Vlachové tam mají co
svého zástupce jednoho krajana,
který řídil proti nim časem

svým hlavní vyšetřování a zavírání,
Poláci tam mají oblíbeného
vicepresidenta svého pp.

Kriega, Čechy a Moravu posud
nezastupuje jiný než kníže Hugo

Salin, známý úhlavní

protivník Čechů z průmyslové
jednoty ještě před r. 1848. Nejlépe
ještě dopadli Maďaři, ačkoli

ze zastupujících je dvou párů jeden
(hr. Zichy) byl hlavním civilním
komisařem při ruské

armádě v čas poslední války a druhý
též tak tvrdý starokonservativní,
přece jsou alespoň oba

horliví Maďaři.

Zdá se ostatně, že říšská rada asi

málo hluku o sobě nadělá a že jediný
užitek její pro nás bude

ten, že jí sobě nynější vláda co
obtížné závaží zřídila a tak své
mnohonásobné těžkosti ještě o
jednu zvětšila.

- Vládní časopisy nám přinesly
nedávno zajímavou zprávu, že při
soudech porotních

ustanovení jsou již katové co
úředníci státní Jestli to jest také jeden
z prostředků, kterým se

potřebná u lidu úcta k úředníkům
státním upevniti a zvýšiti má - to
zapomněli vládní noviny

přiložiti.

- Víme, že naše ministerstvo osvěty
se zvláštní pečlivostí na to dbá, aby
ve školních knihách

již za času se mládeži vštípilo to
smýšlení, jakého zapotřebí jest, aby
byli lidé - spokojenými

občany. Nedávno zasáhla tato
pečlivost pana ministra také
„Čítanku“ p. Zoričiče v Záhřebu,

schválenou před tím pro školy od
tamější bánské rady za školní knihu.
Pan ministr vyjadřuje

519

se (jak Süds. Ztg. píše) v dopisu k
Jelačiči bánu o této knížce asi takto:
„Nemohu této čítance

stvrzení své udělit, neboť jest psána
v duchu nábožensko
indifferentistiském (totiž

nestranném) a neštítí se na str. 167.
Jana Husa postaviti na stejný stupeň

se S. Janem Nep. a

vzbuzuje národní cit na takový
způsob, který se schváliti nemůže.
Úkol její má býti, aby vedla

mládež k zmužilé opatrnosti a ke
křesťanskému sebezapření. Také prý
pan biskup Záhřebský

(podobný panu biskupu
Brněnskému) ohlásil se proti této
knížce jakožto přepjaté v národním

a indifferentistické v náboženském
ohledu. Proto tedy nařizuje p. ministr
odstranění této

čítanky.“

- Z Holomúckých novin „Neue Zeit“
dovídáme se, že při povědomé missii
Tišnovské u Brna

(při které se tři lidé zbláznili) také
prý nábožný Bměnský pan biskup
osobně byl přítomen. Ve

chrámu odložil známky své
biskupské důstojnosti, poněvadž prý
není hoden nositi je v

přítomnosti těchto nábožných otců
liguriánův a obdržel je po kolenou se

šoupaje potom

nazpět z rukou oněch nábožných
otců. - To by tak byla historia hodící
se do čítanky pro děti,

která by našla milosti před očima
ministerstva osvěty a činíme na ni
všechny skladatele

podobných knížek pozorny.

- Na vysokých školách
Helsingforských v Rusích (ve
Finlandech) bylo nedávno 42
studentů s

potupou propuštěno. - Příčina tohoto propuštění jest opravdu podivuhodná a u nás k víře

nepodobná: byli totiž proto trestáni, že nechtěli jít na bál. Vicekancléř této university dával

totiž bál ke cti 25letého kancléřství cesareviče Alexandra Nikolajeviče (ruští princové již v

kolébce dostávají vysoké důstojnosti a řády) a poněvadž tito studenti na bál nepřišli, byli tak

potrestáni. - Divné to absolutní

vlády: na jejich rozkaz musí člověk
brzy se radovat a brzy

plakat, nechce-li býti co buřič
potrestán!

- Vládní časopisy nám vypravují, že
v novém trestním zákonu, který již
brzy ohlášen býti má,

tělesné tresty (rozuměj rány holí atd)
zrušeny jsou, vyjmouc jedině v
disciplinární cestě proti

nenapravitelným trestníkům, při
kterých v čas jejich vězení všechna

jiná zostření trestu (jako

půst a samota) bez účinku zůstala. -
Tot' by arci bylo něco chvalitebného,
jen že obležení jak

známo takové chvalitebnosti bude
notně obmezovat.

Při této příležitosti vzpomínáme si,
že redaktor „Soldatenfreundu“
(časopisu vojenského) ve

Vídni nedávno odsouzen byl pro
potupení všech civilních úřadů na 14
dní k profosovi. Tento

pán při každé příležitosti
vychvaloval nevyhnutelnost a
užitečnost tělesných trestův, a divíme
se tedy vším právem, proč v tomto
pádu u sl. vojenského velitelství ve
Vídni o tu milost

520

nezakročil, aby mu onen trest
14denního vězení raději proměněn
byl v 14 ran holí, u něho tak
oblíbených.

- Nejnovější Reichszeitung píše takto

doslovně: „V Sardinsku stojí věci
velmi povážlivě. Ve

městě Janově zrušeny jsou všechny
svazky pořádku a kázně, zvlášt' ve
vojsku. Viděti jest

oficíry a sprosté za ruce se vodící na
procházkách“ atd. Nešťastné
Sardinsko!

- S podobnou bolestí vypravuje také
Reichszeitung o revoluci r. 1848 v
Paříži: „Do

nejskvostnějších obrazů v
královském paláci stříleli kulkami.

Se smutkem a zahanbením

odvracíme se od těchto upomínek!“

S jakým teprva zármutkem a
zahanbením odvrátila by se

ubohá Reichszeitung od tech
upomínek, kdyby si vzpomenouti
chtěla, kterak ve Lvově

vypálilo c. k. vojsko universitní
bibliotéku a kterak se zacházelo z te
samé strany se sbírkami

vědeckými v Karolinum v Praze!
Pravé štěstí, že si Reichszeitung

nikdy na takové pády

nevzpomíná, sice by k
nenahraditelnému neštěstí pro celé
Rakousko, zármutkem atd. se
umořiti musela!

- „Všechny národnosti jsou rovně
oprávněny“, praví § 5. naší ústavy. V
Celi ale mezi Slovinci

byli nedávno někteří mužové,
poněvadž německy neuměli,
vyloučeni z hodnosti porotnické!

- My také máme neodvislé soudy. o

kteréžto neodvislosti by mohla
zvláště redakce Slovana a

také veřejný hlas Kutné Hoře ledacos
vypravovat. V Sardinsku mají také
neodvislé soudy a

aby mohli skutečně beze strachu
před vládou jen dle svého
přesvědčení soudit, zní hlavní

ustanovení o této neodvislosti soudců
takto:

Soudcové, kteří dosáhli práva
neodstranitelnosti (po tříleté službě)
nesmějí býti ani úřadu

zbaveni, ani od úřadování na čas
zdržení, ani bez svého přivolení
přesazení, ani do

disponibility neb na odpočinek dání,
též ne do penze neb s jinými
podporami leč v pádech v

zákonu naznačených a ve způsobu
dle zákona ustanoveného. Tento
zákon se bude také v

Sardinsku zachovávat!

- Od nějakých dob pozorujeme v
Pražských vládních novinách jak

českých tak německých

zvláštní snahu tupiti Sev. Americké
soustátí. Děje-li se to jen proto, aby
tím odstrašeni byli

všichni ti. kteří se nyní ze všech
našich končin hlásí o pasy k
vystěhování do Ameriky z

nespokojenosti s nynějšími našimi
poměry - nechtěli bychom nic proti
tomu namítati, neb i

my ovšem z jiných příčin než vládní
časopisy nepřejeme si; aby náš čilejší
lid z okamžité

mrzutosti opoutěl vlast v dobách tak
rozhodných jako jest nynější, při čem
arci doložiti

521

slušno, že křivé a strannicky
předpojaté vypisování cizích zemí
vždy zůstane nechvalitebným

prostředkem. Děje-li se ale takovéto
nepravdivé vypisování Sev. Ameriky
v našich vládních

novinách z toho ohledu, aby snad
takovýmto způsobem odňata byla

národu chut' po

liberárních ústavech, po zákonité
svobodě a nezrušitelném právu jak v
Sev. Americkém

Soustátí panují: pak ovšem musíme
toto směšné snažení jen politovati.
Neboť lidé, kteří se o

svobodu a právo zasazují a dle
kterých se ostatní řídí, mají své
povědomosti o Americe z

jiných a lepších pramenů než
Pražské vládní časopisy a znají také
působení svobodných ústav

ze zkušenosti historické a očitého
přesvědčení mnohem lépe a
důkladněji, než aby od

Pražských novin dali sobě a jiným
jak říkáme x za u malovati!

- Také v Uhrách jest množství lidu
chystajícího se na vystěhování do
Ameriky - jenom že

očekávají až r. 1852, totiž na novou
volbu presidenta republiky
francouzské, která

nepochybně rozhodne mezi

absolutismem a konstitučností v Evropě.

- Jakožto policejní agenti k dohlídce na německé zloděje (jak výslovně se praví v dopisu k

anglickému ministerstvu zahraničních záležitostí) budou vysláni k výstavě Londýnské z

Berlína p. Stieber a z Vídně p. von Felsenthal. - Byla by věru až nepochopitelná pečlivost

německých dvou vlád o kapsy jinak dosti nenáviděných Angličanů,

kdybychom nevěděli ještě

o jiných důležitějších příčinách, které přítomnost naší policie v Londýně nevyhnutelnou činí.

Škoda jen, že ubozí Němci na conto této hlavní příčiny tu veřejnou ostudu trpěti musí, jako by

až do Londýna krásti chodili!

- Cizozemské noviny nám opět přinášejí zprávy o strašlivém pronásledování těch Kytajců

(Chinesů), kteří ke křesťanské víře

byli přestoupili. Tajné spolky
kytajske popuzují prý

venkovský lid k pronásledování jich.
Zapalují a drancují jim domy, tak že
kytajska policie

musela se zbraní se do toho vložit. -
Zrovna tedy jako ve Hrádku v
podkrajství

Novoměstském v Čechách s tím
rozdílem, že u nás jsou
pronásledovatelé katolíci a

pronásledovanými evangelíci - a v
Kytaji pronásledovatelé budhisté a

pronásledování

katolíci! Tak tedy splácejí katolíkům
budhisté co katolíci evangelíkům
učinili. Kdy asi budou

lidé moudřejší v Chině? Kdy asi
budou moudřejší v Čechách? -

- Do Südslavische Zeitung píše kdosi
ze Slavonska: „Duch je zde velmi
dobrý. Každý si přeje

pokoj, jenom ne s ozbrojením. Každý
touží po penězích, jenom ne po
papírových. Každý

očekává vyplnění ústavy, jenom ne
znovu oktrojované. Každý chce
mocnou vládu, jenom ne

pouze německou. Každý touží po
říšském sněmu, jenom ne s dědičnou
pairií. Každý si přeje

522

chorvátsko-slavonský sněm, jenom
ne přepjatý. Konečně jsme spokojeni
se vším, co máme na

papíře a nespokojeni se vším, co
máme ve skutečnosti a sice proto, že
obojí jest nanejvýš sobě

odporné dle rozumného výkladu.
Württembergský král praví zřejmě, že
se již nedá vládnout

pouhými bodáky proti vůli lidu. Jsme
úplně srozuměni s tímto rozumným
králem, jenž

nezavírá naschvál oči před
budoucností.

- Mezi kupci Vídeňskými jest
rozšířena zpráva, že kupcovstvo
Terstské hodlá všechny své

prodeje jenom za skutečné

dvacetníky konati, tak jako to až
posud všude ve Vlaších obyčej

jest, kdežto se bankovky v privátním
životě nepřijímají. Jako příčinu toho
udávají, že uděleno

jest Benátkám opět privilegium
volného přístavu a že tudy nastala
mezi Terstem a Benátky

konkurence, při které by Terst
neobstál, kdyby kromě potřebné
kalkulace ve zboží také na

zřeteli míti museli kupci Terstští
vždy se měnící cenu bankovek,

kdežto Benátští všechny

koupě a prodeje jen v penězích
jistých a nezměnitelných, totiž ve
stříbře a zlatě konají -

Ostatně jest z celé věci velmi patrné,
že hlavní původ k tomuto kroku jest
nespokojenost

Terstu s vládou, že Benátkám opět
udělila právo svobodného přístavu:
jestli ale Terstští kupci

úmysl svůj provedou, dá se lehce
nahlížeti, že agio velmi vzroste,

nebot' každému povědomo,

že veliké sumy peněz z celého
mocnářství jdou do Terstu za zboží.

- Ostatně ale prý z úst samého
ministra Bacha se ve Vídni
vypravuje, že vláda mezi 14 dny

rozhodný krok učiniti hodlá k
urovnání našich peněžných
záležitostí. Jaký bude tento

rozhodný krok, ovšem posud nikdo
neví, my víme jen tolik s jistotou, že
tento rozhodný krok

má-li k dobrému vésti, nemůže býti
nic jiného než propuštění nejméně
asi polovice vojska, z

čeho by pak nevyhnutelně
následovati musela upřímná
konstituční vláda ve smyslu většiny

národů. K tomuto jedině možnému
prostředku neodhodlá se ale tato
vláda dobrovolně, a proto

víme napřed, že našim financím není
pomoci a že každý jiný rozhodný
krok povede jen ještě

hloub do nesnází.

- Také anglické noviny Times, o kterých se přece nemůže říci, že by smýšlely anarchisticky,

praví zřejmě, že rakouský stát nebude mít kreditu dříve, pokud sněmy nesvolá a neodevzdá

národům kontrolu nad vydáním státním. - Times tedy zdají se býti s námi toho stejného

mínění, že všechny adresy důvěry, zasýlané knížeti Schwarzenbergovi, ani o půl procenta

nezmenší agio.

- Ost-Deutsche Post, která zachovala
věrně předešlou německo
frankfurtskou alianci s

Maďary, vypravuje nám následující
událost. Vládní komisař jedné stolice
uherské vyzval

523

tamější pandury (bývalé policajty v
Uhrách), aby přistoupili k
žandarmerii, kteří ale onen

návrh nepřijali proto, že prý by se

styděli v takové uniformě před své
ženy předstoupiti. Ost-

Deutsche Post vyvozuje z toho
potřebu, aby vláda v Uhrách ve všem
národních zvyků, jmen,

oděvů atd, šetřila, chce-li najíti u
národu sympathie a horlí velice proti
zanedbávání a

nevšímání národních obyčejů. -
Škoda, že Ost-Deutsche Post takové
pravdy uznává jen u

Maďarů a protiví se jim všude u
Slovanstva!

- Jeden frankfurtský spisovatel vzal si práci vypočítati, že pruské ministerstvo Manteuffiovo

jedenáctkrát oficielně a 33krát polooficielně slíbilo a se vyjádřilo, „že je Bundestag nejen

právně a zákonně zrušen, nýbrž že také obnovení jeho jest neslušné a poměrům německým

nepřístojné“ -a přece jej nyní toto ministerstvo zase uznalo a svého vyslance tam vypravilo!

Kdyby si tak chtěl někdo vzít práci a spočítati nezdržené sliby jiných ministrů!

- Na dlužní úpisy Mazziniho, o kterých jsme se již dříve zmínili, půjčeno jest v Sardinsku dle zpráv v Times okolo 2 mil. franků.

- Oesterr. Corres. bolestně mluví o nové revoluci v Portugalech a upozorňuje svět na to, že

prý Portugaly mají již dávno „tak nazvané liberální konstituční zřízení“ a že tedy přece není

schopno způsobiti štěstí a
spokojenost národů. Čeho ale - jak se
samo sebou rozumí - nejvíce

lituje Oest. Cor. jest to, že také
vojsko odpadlo od vlády a přichytilo
se revoluce. - Musíme

totiž k vyjasnění věděti, že mělo
Portugalsko posud takovou asi
ústavu jako my ji máme.

- Pan Elkert, redaktor novin
„Freimuthige Sachsenzeitung“, pod
kterýmžto lákavým názvem

ukrývá se reakcionařský orgán
saských šlechtických absolutistů, jest
nyní ve Vídni, kdežto

vyjednává prý s rakouskou, hlavně
českou¹ aristokracií o založení
nějakých novin, sloužících jejím
záměrům.

- Nový spisek p. Zsedenyiho,
jednoho z předbreznových vůdců
konservativní strany uherské,

jednající o ministerstvu a jeho
vládnutí v Uhrách, byl ve Vídni
konfiskován. Konfiskace tato

nestala se ani na rozkaz vojenského
úřadu ani na rozkaz státního
zastupitelství - jak píše

výslovně Ost-Deutsche Post. Z této
malé události vysvítá celý charakter
naší nynější vlády,

která se za vojsko schovává, kde
chce provozovati neliberálnosti,
přece ale časem svým ze

své role vypadne a se zapomene.
Jakožto klíček k této konfiskaci
sloužiž za vědomost, že p.

Zsedenyi ve svém spisku prý p.

Bacha velmi sebral.

524

- Knížete Mettrnicha očekávají nyní do Vídně na návštěvu. Před nějakým časem byla by tato

zpráva způsobila mnoho hluku a obávání na všech stranách, nyní se již nemáme ničeho

obávati. Kn. Mettrnich nepochybně již sám se přesvědčil, že jeho osoby ani není již zapotřebí

a raduje se nepochybně, že ve svém

stáří našel tak schopné mladší substituty.

- F. Z. M. Haynau zamýšlí nyní dvě věci, předně vydati tiskem své pamětnosti a za druhé

koupiti si statky v Uhrách. Nic nového pod sluncem, také dobyvatelé Čech po r. 1620 dostali u nás statky.

- Oesterr Corres. píše, že prý politické úřady v Lombardsko-Benátsku dostali rozkaz, aby na

žádný způsob netrpěli demonstrace s
kouřením tabáku. Jak známo,
Vlachové svého

opposičního ducha proti vládě jeví
tím, že nekouří žádný tabák, jsme
tedy žádostivi, jakým

způsobem jim budou moci političtí
úřadové tuto demonstraci zameziti.
Bude-li muset každý

odvádět týdně jistou část popele z
vykouřeného tabáku nebo několik
oharků z cigar, neb bude-

li každý zatknut, kdo na ulici nekouří

atd.; kdož to může napřed
uhodnouti?

- V Uhrách zase vynalezli zcela jiný
způsob přestupku a příčinu novou k
zavírání. Někteří

mladí lidé z lepších domů zavedli
totiž obyčej nositi se dle kroje
nižších tříd a za to byli v

Aradě dílem na ulicích dílem v
kavárnách zatýkáni. Jak mnoho
starosti a praci si přidělávají

ctihodní organové vládní!

- Reichszeitung praví velmi upřímně:
„Kdyby L. Napoleon dosáhl
prodloužení presidents tví,[2](#)

měl by znovu na 4 léta moc ve svých
rukou; a co to znamená, o tom nás
poučil dostatečně čas

uplynulý jeho presidentství.“ Tot’
věřím, když již za tři léta způsobil
tolik reakce, dalo by se

dle regula de tri snadno vypočíst, co
by jí způsobil za 8 let! Nepochybně
by nezůstalo ze

svobody a konstituce franoouzské

ani stínu a Ludvík N. by se psal z
Boží Milosti! Jest ale

mnoho lidu, kteří to samé nahlíží
co Reichszeitung a právě proto si
toho nepřejí, a mezi těmi

jest také, chvála Bohu, víc než
polovic vojska francouzského s
generálem Cavaignacem v

čele!

- Ve Štyrsku zavádějí tamější
ultramontáni spolky panenské, do
kterých se přijímají panny od

14 do 40 let. Každá musí slib
panenství do rukou kněze složit a
zavázati se k jistým
modlitbám, k častým zpovědím atd.
Při procesích nosí co vyznamenání
mašličku, za to ale se
musejí odřící navždy tance atd. Naše
vláda, která přece tak ráda všude jest,
měla by také

525

alespoň zapovědít, aby tak mladé
holky jako ku př. 14leté atd.
nezavazovaly se k slibům,

kterým, jsou-li poctivé, v tu dobu ani rozuměti nemají, co v sobě obnášejí!

- Ku konci ještě velmi znamenitou zprávu. Čtyři páni z výboru pro zřízení českého národního

divadla v Praze a sice pp. Palacký, Vorovka, opat Strahovský Zeidler a Dr. Daníček přišli tyto

dny k panu kardinálu arcibiskupu Schwarzenbergovi žádati též o nějaký příspěvek. Pan

kardinál mluvil nejprvé o špatném a

záhubném vlivu, který divadlo ve
Francouzích a v

Angličanech na mravnost má a mělo,
podotknul dále, kterak prý jmenovitě
divadlo české

vždy proti církvi brojilo a konec
všeho byl, že on, pan kardinál a
primas království Českého,

nedá nic. - Tuto zprávu máme z
pramene zcela jistého a bezpečného.
- Mnozí našinci v Praze

obávají se, aby to nepřišlo do
veřejnosti, poněvadž prý by pak také

duchovenstvo celé

nechtělo ničím přispívat a jinak k
provedení národního divadla
účinkovat, obávající se

arcibiskupa. - My nejsme toho
mínění a naopak právě myslíme, že
jest dobře tuto zprávu

všude rozšířiti. Časy jsou již nyní,
chvála Bohu! takové, že nám více
pomůže nenávisť nežli

náklonnost pana kardinála. Kdyby
byl pan kardinál nic nedal, ale při

tom nic neřekl, bylo by

nám to více nebezpečné, poněvadž
by se dle jeho příkladu řídili mnozí,
kteří také neradi co

dají. Že ale p. kardinál mluvil, a sice
tak mluvil jako svrchu psáno, to nám
může jen prospěti.

Směr hierarchie objevuje se zde
úplně bez závoje, celý svět bude s
podivením a s útrpností

slyšeti slova pana kardinála a
arcibiskupa o divadle, a kdo asi
zvítězí v nestejném boji,

kardinálové čili divadla, tot' lehce
předvídati. Ostatně máme z této
události opět nový důkaz,

že není žádné vyrovnání možné mezi
českým národem a hierarchií, a
každý, kdo myslí, viděti

musí, že nelze dvěma pánům
sloužiti, že nelze býti přítelem
národa českého a spolu

služebníkem hierarchie. Neb hned na
první pohled viděti, že slova p.
kardinálova o brojení

českého divadla proti církvi jsou jen
pouhá slova, pouhý plášťík, neboť
každý ví, že jest nyní

divadlo pod censurou, která
nepropouští ani slovíčka proti církvi
neb lépe řečeno proti

hierarchii. Vyplývát' tedy tento krok
pana kardinála z toho samého srdce,
z kterého vyšla

zápověď užívatí češtiny při funkcích
církevních. - Co tomu asi řekne ta
pani chůva, která jeho

Eminenci první česky učila?!

Poznámky

1 Aby se nezneužívalo našeho krásného národního jména, mělo by se vlastně říci s

böhmickou aristokratií.

526

2 Což jest zcela proti ústavě francouzské, neboť nikdo nesmí býti dvakrát za sebou

presidentem. Red.

Náboženství

H. B. Každý ví, že máme obyčej mnohem častěji než jiné politické časopisy všímati si

náboženských záležitostí - a od tohoto obyčeje nehodláme také upustiti, ačkoli se přiznati

musíme, že nám z toho mnohem více nepříjemností povstalo, nežli z našich čistě politických

článků. Poněvadž si velmi pilně všímáme veřejného smýšlení, není nás také tajno, že leckterý

jinak s námi v politických a
národních věcech stejně smýšlející,
přece se na nás časem svým

pro některý církevních věcí se
týkající článek rozhoršil. „Kdyby jen
nechal na pokoji

kněžstvo! kněžstvo bude uraženo a
opustí naši národní stranu,
seslábneme!“ atd. takové

bývají, jak doslýcháme, řeči
mnohých vlastenců, kteří snad zcela
tak smýšlejí o všech těch

věcech jako my, jenom že nechtí,
aby se to veřejně řeklo.

My však máme o prospěchu a
mohutnosti politických a národních
stran docela jiné ponětí,

jsouce přesvědčeni, že budoucnost
strany nezávisí od přistoupení neb
odstoupení jednotlivých

osob v té neb jiné době, nýbrž že
základ svůj má jedině v pravdivosti a
důslednosti svých

zásad, svého přesvědčení. Každý
vynálezce nové nepochybné pravdy,

a kdyby se jí celý svět

posmíval, může jen lhostejně na to
hleděti, neboť časem svým přece
celý svět bude tuto

pravdu věřiti, bude se jí držeti jako
nyní on sám. Jenom ta strana může
míti naději na

budoucnost, která se stále důsledně
drží zásad pravdivých a třeba
jednotlivé osoby této strany

za obět' padly mocnějším nepřátelům
v době utlačení, přece časem

svým pravdivé,

spravedlivé to národu a člověčenstvu
užitečné učení jejich vejde do života
co vítěz nad

nepravdou a nespravedlností. Toto
přesvědčení dodává jednotlivým
lidem, o nichžto praví

písmo, že nejsou živi pouhým
chlebem, zmužilosti, aby, opření o
zásady pravé a spravedlivé,

vzdorovali mocnějším nepřátelům,
nedbajíce mnoho na jejich
libovolnou pomstu, starajíce se

více o své učení než o své osoby.

Není moudré, není muže důstojné, ba
ani není opravdivě prospěšné
upouštěti v dobách

nepříznivých, v dobách
pronásledování od části svého
přesvědčení, což ovšem nazývají
mnozí

chytráci přizpůsobiti se, podrobiti se
okolnostem: takové podrobení se
okolnostem arci může

jednotlivým osobám něco do kapsy
vynést, nikdy ale nemůže celé straně
prospěti, nýbrž trhá

ji jen, oslabuje.

Kdo jednou svobodu a právo
člověčenstva postavil na svou
korouhev co heslo, kdo se dal do

boje proti všelike libovolnosti, proti
všelikeému utiskování, ten nesmí snad
jenom v jistých

věcech chtít svobodu a právo, a v
jiných dopouštět libovůli a
utiskování: neboť jedna

nepravda ze sebe rodi tisíce jiných a jedna libovůle zruší na tisíce práv.

Tak také pravda,

svoboda a právo v politickém a národním životě neobstojí bez pravdy, svobody a práva v

náboženském, a obzvláště v našich okolnostech musí každý, kdo chce přispěti k poražení

světského absolutismu, bojovati napřed proti církevnímu. Církevní absolutismus jest poduška

světského, jeden s druhým stojí,
jeden s druhým klesá, a kdo dovede
otřásati sloupem libovůle

a absolutie církevní, zboří jistě i
politickou. - Komu to všechno již z
věci samé není patrné,

toho jistě zkušenost historická
poučiti může, neboť pozorujeme
všude, že absolutismus

světský nikdy sám sebe nepovažuje
za utvrzena, pokud nezavedl a
nepojistil také

absolutismus církevní.

Budeme zde tedy jednati o
náboženství, o předmětu, o kterém se
ve světě již nesčíslněkrát

jednalo ne bez vášní, a o kterém se
také ještě s velikou zuřivostí stran
jednati bude: avšak

tentokrát umínili jsme si jednati tak,
aby nemohl býti nikdo pohoršen
bud'si on pravověřící

jakékoli církve, neboť budeme zcela
chladně uváděti neomylné pravdy,
které dle našeho

přesvědčení každý musí uznati a
nikdo nemůže vyvrátiti - -

Především uznáváme jenom dvojí
náboženství totiž pravé a nepravé,
pravdivé a falešné.

Pravým náboženstvím jmenujeme to,
které ten, kdo je veřejně před světem
vyznává, také

skutečně v srdci svém potají věří:
nepravé náboženství čili falešné jest
každé, které se jen před

světem ukazuje, ale v srdci nevěří.
Jsme přesvědčeni, že mnohem

důležitější a užitečnější jest

tento rozdíl činiti v náboženství,
nežli jak se to posud děje podle
církví. Já alespoň bych

neřekl nikdy, že katolík, jenž sice
pokřtěn jest a všechny obyčeje
katolické církve veřejně

koná, v srdci svém ale katolickému
učení nevěří, má pravou víru: ovšem
ale řeknu, že ku př.

mahomedán, jenž opravdu a upřímně
věří svému náboženství, pravověřící

jest. Jistě jsou si

vyznavači nejrozmanitějších a
nejrozdílnějších vír, kteří opravdu a
upřímně každý své

náboženství v srdci věří, mnohem
bližší mezi sebou, nežli dva
vyznavači jedné církve, z

kterých jeden upřímně věří a druhý
jest pokrytec.

528

Pro pravé náboženství nastane teprva
tenkrát nejpríznivější doba, až bude

největší tolerance

(snášelivost), až náboženství zcela odtrženo bude od veřejných státních záležitostí a stane se v

každém ohledu záležitostí jen privátní (osobní). Pokud se světské moci míchají do záležitostí

božích, pokud to nese na světě světské užitky, když se kdo k jistému náboženství přiznává:

potud také pravé náboženství vždy bude ujmu trpěti, neboť pokrytci, kteří sami nic nevěří,

budou ve jménu náboženství
pronásledovati poctivé lidi, kteří
něčemu věří.

Nelekáme se té důslednosti, kterou si
jistě mnohý pospíší z této mé zásady
proti mně jako meč

jedem kalený vytasiti; vytýkáte mi,
že jen jedna víra může býti pravá a
samospasitelná a že

jako katolík jsem povinen věřiti, že
jenom jedině katolická víra jest pravá
a spasitelná, že tedy

zde vystupuji proti katolické
dogmatice. Kdybych chtěl, mohl
bych se všelikými sofistickými

obraty z tohoto obvinení vytáčet,
jako to mnozí jiní činí, počítající se
mezi velini horlivé

katolíky, kteří mají o každé věci
vždy kolik výkladů pohotově a
dovedou každému každé

učení katolické v tom smyslu
vyložití, který jemu nejmilejší jest.

Vyznávám, ale zcela zřejmě, že
kdyby mne to stálo ztracení pověsti

pravého katolíka, přece

mi ani srdce ani rozum nedovolují
věřiti, že by jen jedno, kterékoli
náboženství mohlo býti

pravé a samospasitelné a že by tedy
vyznavačové všech ostatních museli
býti - jako to mnozí

myslí aneb aspoň říkají - věčně
zatraceni! Srovnává se to s
rozumným a poctivým ponětím o

dokonalosti Boží, aby jen část'
lidstva a to bez jich zásluhy za tu

náhodu, že právě co katolíci

narozeni byli, nechal k spasení přijíti,
a velikou nesrovnale větší většinu
všech ostatních svých

tvorů též bez jejich viny (nebot' se z
nich větší část' ani po čas svého
života nedoví, že jest

jaká katolická církev na světě!)
nechal upadnout do věčného
zatracení?! Mohl by zatratiti Bůh

ty nescíslné miliony, kteří žili na
světě ještě dříve než nastalo
katolické náboženství a kteří

tedy ani nemohli státi se katolíky?

Ovšem se zdá snad mnohému divno
a nepochopitelně, kterak by mohlo
býti více náboženství

pravých a pravdivých, vždyť jest prý
jen jedna pravda atd. Ale to jest
všechno jen omylem.

Jsou totiž dvojí pravdy na světě:
jedny, které se mohou nezvratně
dokázati a které musí uznati

každý obdařený rozumem, z
takových ovšem jen vždy jedna

může být pravá. Ku př. jest

nepochybné, že Plzeň od Prahy k
západu leží, a nemůže být pravda, že
leží také od Prahy k

východu atd. Takové pravdy jsou
předmětem vědy. Kromě takových
pravd jsou ale i jiné,

které nelze nevývratným způsobem
dokázati, bez kterých ale přece svět
nikdy nebude a které

se věří. Skoro ze samých takovýchto
pravd sestaveno jest náboženství. Pa-
trno jest samo

sebou, že takováto pravda jen potud
jest a může býti pravdou, pokud jí
někdo věří, a že jest

529

pravdou jen pro toho, kdo jí věří.
Patrně tedy, že v tom ohledu může
býti více [pravd,1](#) každá taková jest
pro toho, kdo jí věří, jistotou, ten ale,
kdo jí sám nevěří, musí alespoň ji za
pravdu

onoho uznati, kdo jí věří a dle toho
se chovati. Křesťanství jest tedy

křesťanovi pravdou,

muhamedánu muhamedánství,
katolíku katolictví, evangelíku
evangelictví, budhistovi

budhaismus, lamaitovi lamaismus:
před Bohem ale (osměluji se
doufati!) jsou všechny stejně

pravdou, totiž potud, pokud je kdo
upřímně dle svého nejlepšího
přesvědčení věří a dle nich

se zachovává.

Čím více se svět vzdělá, čím dále

pokročí člověčenstvo v pravé osvětě,
v pravé mravnosti, tím

více se bude tato drahocenná pravda
uznávat. Čím více člověk pozná
rozmanitost duchů

lidských, Čím upřímněji každý bude
opravdu to ve svém srdci věřit, co
před světem uznává:

tím více si bude vážit také cizího
přesvědčení. Žádný člověk s citem,
bud'si on muhamedán,

bud'si evangelík, bud'si třeba pohan
neb atheista, nemůže se posmívati

sprostičké babičce,

která myslí v pevné víře, že za groš
ulehčí některé duši v očistci: naopak
každý počestný a

lidumilovný člověk musí se z
takového činu potěšiti, poněvadž jeví
lásku a obětavost. Ale

každý počestný a lidumilovný
člověk, buď si kterékoli víry a
jakéhokoli přesvědčení, musí se

opřít proti tomu, když jiní sami
nevěříce v platnost takových obětí,

podporují a rozšiřují

naschvál sprostnost mezi svými
spolubratry, aby z jejich sprostnosti,
z jejich lásky, z jejich

dobroty nakořistili pro sebe
špinavého zisku! Veliký jest tedy
rozdíl v tom, snášeti a vážiti si

cizího náboženského přesvědčení,
aneb zase opíratí se proti všelikému
zneužívání, které se s

náboženstvím tropí. Mně zajisté
svatá jest víra upřímná každého
člověka i v tom pádu, kde ji

držeti musím dle svého přesvědčení
za pošetilou, neboť umím oceniti ten
pokoj duše, tu

mnohou utěšenou chvíli, kterých
člověk nabývá pevným
náboženským přesvědčením, pročez

za nedovolené držím bořiti chrámy v
srdcích lidských (třeba to i chrámy
model byly), pokud

se jiné na jejich místo postaviti
nemohly. Toho ale nesmějí
zneužívatí lidé, kteří upřímných

ale sprostých a pověrečných
náboženských citů u svých
spolubratrů pro svůj světský zisk

vykořistiti usilují, kterým jest
náboženství jenom prostředek k
dosažení světských účelů na

základě pověry lidské. Proti těm
povinnost máme vždy brojiti, jejich
úmysle odhalovati a

kaziti. Jakož nezasluhuje posměchu a
potupy sprostý pohan, který v
srdečné oddanosti svým

domnělým bohům přináší své

nejlepší věci k jídlu; tak zasluhují
trestu a zahanbení ti, kteří

tyto pokrmy potají místo bohů snědí
a lidu namluví, že bohové to učinili!
Z toho příkladu dá

se posouditi všeliká upřímnost a
neupřímnost v náboženství.

530

Jest docela jisto, že pravá nábožnost
na světě velice získá, až bude
náboženství zcela

odloučeno od všelikých státních a

veřejných záležitostí, až se nebudou
nikoho v žádné

kanceláři ptáti, jakého jest vyznání,
až nebude nikdo potřebovat dovolení
od úřadu, aby směl

dle svého přesvědčení Boha ctíti, až
to nebude zcela žádnou zásluhou
nebo předností náležitosti

k té neb jiné církvi, až bude moci
každý své upřímné mínění o
náboženských věcech vyznati,

aniž bude za kacíře, za rouhače atd.
považován! Pak se zdvihne jistě

pravá nábožnost, neboť

přestane všechno pokrytství.

Či myslíte snad, že jest nyní tak mnoho nábožných lidí na světě? myslíte, že to jest tak snadné

a lehké býti nábožnými? Odražte od toho počtu nábožných, které nyní vidíme, všechny ty,

kterí z této své nábožnosti nějaký zisk táhnou, kteří se tím živí, kteří jen proto jsou nábožní,

poněvadž ve své sprostnosti lehkým

způsobem za malou modlitbičku, za
malou obětičku

velikých darův od Boha obdržeti
chtějí: a pak teprva máte z těch, kteří
ještě zbudou, ten pravý

počet opravdivě a nezištně
nábožných. Nic protismyslnějšího,
nic méně důstojného není než

policejním způsobem chtít rozšiřovat
pravou nábožnost, víru v Boha!

Poznámky

1 Slovo pravda ovšem se ani nehodí

k poznamenání obou pojmův a mělo by se rozličných

užívati, jmenovitě by ku př. prvnější nepochybně pro každého nevyhnutelně přesvědčitelné

věci slušelo nazývati: jistota (objektivní pravda) a slovo pravda by se mohlo ponechat i len pro

subjektivní pravdy onoho druhého způsobu, které se sice nevývratně každému dokázati

nedají, kterým ale přece mnozí věří, a pak by slovo pravda souviselo s

praviti, a slovo jistota

již také dle etymologie se dobře hodí
k vyznamenání svého pojmu.

Pozorovatel politický

H B. Pan Hurban počal již své
„Slovenské Pohledy“ vydávati a sice
jak bylo předvídati, zase

v místním nářečí. Slovenské Noviny
ve Vídni jsou s ním také v tuhém
sporu a opět tedy

budou Slováci ve velmi důležité věci
na dvě strany rozděleni. Mezi

rozličnými důvody, které

uvádí pp. Štúr a Hurban ještě před r. 1848 pro potřebu, aby se na Slovensku psalo v místním

nářečí, byl také hlavní ten, že tak spíše se vyrovnají s tehdejší maďarskou vládou, která by jim

byla prý mnohem nepříznivější, kdyby česky psali. Nyní není již žádná maďarská vláda,

531

naopak vláda nyní panující

ustanovila náš jazyk spisovný také za vládní orgán na Slovensku, a

přece p. Hurban vede staré způsoby své. Hned první svazek jeho jest zase jen jazyková

polemika, a ačkoli praví, že se o tyto záležitosti hádati nemíni, jsme přece úplně přesvědčeni,

že neprojde ani jedno číslo bez hádek s druhou stranou všeobecným spisovným jazykem

píšící. My ovšem nebudeme se s p. Hurbanem o jazyk hádat, ale kdyby

okolnosti tomu

dovolovaly, dokázali bychom panu Hurbanovi skutkem, že Slováci lépe po česku rozumí a

také raději čítají než jeho neslovanským a nesrozumitelným slohem psanou novoslovenčinu,

které neumí p. Hurban jinak národního rázu dáti, nežli užíváním slov nejvulgarnějších, o

kterých on často myslí, že jsou pouze slovenská, kterých zatím ale u nás v

horáckých

vesnicích také užívají.

- V jednom dopisu z Uher vypisuje nám Reichszeitung některé nad míru podivné věci.

Především se přiznává, že prý lid tam jest nespokojen - a takové vyznání v Reichszeitungu

něco znamená! Dále praví Reichszeitung, že lid v Uhrách mluví o velikých maďarských

armádách, které na hranicích čekají

jen na pokynutí Košutovo, aby
vpadly do země, kterážto

trpká rozjímání Reichszeitung končí
touto (v Reichszeitungu)
neslýchanou sadou:

Spokojenost je nejmoudřejší zbraň
proti revoluci. Reiohszeitung tedy
jak vidíme začíná

moudřet, ona nedrží již ani jako
Vídeňský Denník katolictví a vojsko
za nejlepší a jedinou

zbraň proti revoluci, nýbrž -
spokojenost! Ale jak se docílití má

této spokojenosti?

- Ve kterém si jiném časopise
Vídeňském zase se dočítáme, že
vláda prý na to myslí, založiti v

Uhrách zvláštní tabáční kolonie,
kdežto by také z části usazovali se
trestníci a lidé špatně

zachovalí. - Příčinou toho jest, že
nyní v Uhrách z mrzutosti nad
tabáčním monopolem velmi

zhusta nechávají zúplna setí tabáku,
a raději pšenici, řepku atd. na

předešlá tabáková pole

vysévají. Veliký počet zdržuje se
naschvál od kouření.

- V jednom svém posledním čísle
jmenuje Víd. Den. svrchovanost
národu obludou. Víme, že

veliké a mocné státy za své hlavní
pravidlo uznávají tuto obludu
svrchovanost národu a tak

jako strany monarchicko-
patriarchální nechtí od republikánů
nazvat nechati obludami svá

základní práva, tak snad by již pouhá
slušnost toho žádala, aby se tak
mocná zásada a tak

vážená v mnohých krajinách
nejmenovala takovými nedůstojnými
jmény. -Ale Poturčenec

horší bývá nežli Turek.

532

- Studenti němečtí scházejí prý se
nyní silně v Paříži, což jistým
vládám zase nedává již

pokojně spáti. Posud tam byli Bonští

a Heidelberští, ale očekávají se ještě
z Lipska, z

Drážďan (?) a z Prahy.

- Jisté vládní noviny, vypravující o
mnohých a velikých fortifikačních
stavbách v Itálii,

dodávají pak s velkým
sebevědomím: O těchto stavbách se
sice málo mluví, ale dle

starorakouského obyčeje tím více
dělá atd. Vydání státní naše ovšem
také málo o těchto

stavbách mluví, ale za to tím více platí k velikému zarmoucení všech kontribuentů.

- Lloyd nám vypravuje, kterak maďarští emigranti v Paříži slavili památný den 14. dubna.

Jeden z nich B. Kemény Farkas pronesl při hostině také mezi jiným toast: „na neodvislost a

uherskou republiku! atd. Vidíme, jak Maďaři mají všechno dobře nastrojeno. Mezi tím co

jedna jejich strana,

starokonservativní, absolutismus
hlásá a tím si přátele a vysoké
příznivce

vábí pro Maďarstvo, hledí si druhá
strana dobré přízně u republikánů.
Tak mají na obě strany

dobře naličeno, ať vyhraje kterákoli.

Jak známo, chtěla již a chce také
posud turecká vláda propustit
emigranty a vůdce maďarské z

polovězení v Kiutahii, vymlouvajíc
se hlavně na to, že jí vydržování jich

mnohé útraty působí.

Naše vláda prý ale naopak chce, aby nejméně ještě asi 2 léta tam držáni byli, totiž až do

rozhodnutí věcí ve Francouzsku: a za to se nabízí naše vláda nahraditi turecké všechny útraty.

Turecká vláda jak se zdá, dobře se chce o své hosty postarati, žádá totiž na Košuta, Bathiany,

Perczela atd. na každého ročně asi 10000 zl. stř., proti čemuž se ovšem naši diplomatové

vzpouzí. Bylo by to také věru něco
neobyčejného, aby rakouská vláda
těm, které by jistě,

kdyby jí do rukou byli padli, oběsiti
byla dala, nyní platiti musela ročně
po 10.000 zl. stř., asi

tolik, co dostávají naši páni ministři!

Ostatně nepochybujeme, že se vláda
naše raději všemu podrobí, jen když
zůstanou tito

vůdcové Maďarů odloučení od
Londýna atd.

- Jak dalece se zneužívá politických vášnivostí, pozorujeme nedávno zase v Terstě. Jistý p.

Gopčevic tam zřídil parní loď, s kterou jezdí mezi Terstem a Benátkami a síce mnohem

laciněji než společnost Lloydu, která až posud měla tyto plavby v monopolu. Hned na to

špinaví špekulanti očerňují toto jim nepříjemné podniknutí denunciací politickou, že prý totiž

jen národní vlašská strana tuto loď

podporuje ze msty proti společnosti
Lloydu, která vládě

vždy služebně se proukazovala!

533

- Praví se, že prý již nyní nepříjde
žádný jiný byrokratický živel do
říšské rady, nýbrž že nyní

12 nových rad v krátkce bude
vyvoleno z tak zvaných politických
kapacit. Uvidíme, jak dalece

tam také tedy bude zastoupena strana
opposice foederalistické!!

- V Londýně nedávno odsoudil úřad pro veřejný pořádek jistého barona Sir. James Šutterland

Mackenszy pro časté opilství a výtržnosti na ulici na 21 dní do pracovního domu.

- Na Slovensku se - teprva nyní - zakládají gruntovní knihy, neboť známo, že mezi dosavadní

nešvary uherské náležel také nedůstatek vší hypothékární jistoty! - Rozumí se, že sprostý lid

proti tomu, jako proti všemu

novému, co nyní dostává jistou nedůvěru má. Pozoruje se však,

že v místech, kde úřadují národovci slovenští, všichni obyvatelé ochotně své majetky do

gruntovních knih vkládají, kdežto naopak v místech od maďaronů a jiných cizinců

spravovaných jen zřídka se hlásí o to. Viděti z toho, co dělá důvěra k úřednictvu.

Nábožní mužové a vlastenci

H. B Nade všechnu pochybnost jsou
dva nejmocnější spolky na tomto
světě církev a stát.

Méně neb více nepatří jim ovšem ani
jméno spolků neb společnosti,
protože obyčejně první

vlastnost každého spolku, totiž
dobrovolné přistupování údů a volné
zas vystupování jim

chybí. Kdo ku př. z nás může říci, že
dobrovolně ze své vlastní
náklonnosti stal se občanem

státu rakouského? kdo může říci, že

z vlastního přesvědčení přistoupil k
té neb jiné církvi? -

Obyčejně se drží každý té církve, ve
které byl narozen a musí zůstat v
tom státu, ve kterém

uzřel světlo světa. Nevyhnutelný
následek toho pak jest, že veliká část
lidstva ani k církvi ani

k státu svému nejmenší náklonnosti
necítí a ne jinak se k nim chová jako
k věci cizé,

Ihostejné. Není ani zapotřebí

dokazovati příliš, že za našich časů
nenacházíme ani tu vřelou

oddanost a obětovnost pro vyznání
církevní, o jaké nám dějiny v jiných
dobách patrné důkazy

podávají, ani to vznešené
vlastenectví, s kterým ku př.
obyvatelé mnohých starých republik

všechno své jmění, ano život
obětovali milému státu svému.
Příčiny toho jsou velmi přirozené
a patrné.

Čím méně ale za našich dob
nacházíme pravého a upřímného
vlastenectví, čím méně víra od
každého veřejně vyznávána
zakotvena jest také v jeho srdci: tím
více zas jest lidí, kteří v
náboženství a ve vlastenectví jako v
každém jiném zboží špekulují,
užívající obojího co

534

nástrojů k dosažení těch účelů,
kterým buď z osobní chuti neb za
mzdu slouží. Nic není

záhubnějšího jak pro náboženství tak
pro stát, jako právě toto: neboť tím
teprva hyne poslední

pravá oddanost k státu a k církvi, a
ani stát ani církev žádná nemůže se
udržeti bez upřímné

oddanosti alespoň některé značnější
části svých spoluúdu. Příkladů na to
máme v dějinách

množství, a abychom jen na jeden z
každé strany ukázali, vizme víru
starých Římanův a jejich

stát. Pokavád staří Římané skutečně
byli oddaní státu svému a obětovní
pro jeho dobro,

vzrůstaly jich moc a jejich stát rok od
roku, až konečně se stali prvním a
nejmocnějším

národem ve světě. Poddané jejich
provincie, třeba byly měly touhu po
předešlé národnosti,

přece zas skrze moudré vladaření
Římanů nabývaly mnohých dobrých
a užitečných ústavů,

kterých by byly v neodvislosti

nedosáhly. Když ale poznenáhla
počalo tratiti se staré

vlastenectví Římanů, když občanstvo
římské nemravnostmi despotie
zkažené svrhlo se sebe

všechen soucit pro všeobecné dobré:
tu počalo zhýralé vojsko vládnouti,
shazovati a

ustanovovati despotické císaře, kteří
rozumí se samo sebou, nemohli na
uzdě udržeti ty, kteří

jim byli na trůn dopomohli. Tak

klesal stát římský ustavičně, až
konečně úplně vymizel se

světa a jenom již co historický obraz
se připomíná.

To samé platí o náboženství jejich.
Pokavád bylo opravdivě předmětem
vnitřní úcty všech,

potud měli bohové jejich moc na
mysli lidské. Jakmile počalo býti ale
náboženství pouhým

nástrojem proti sprostému lidu,
pouhou uzdou, kterou menší počet
vyšších stavův udržovati

chtěl v poslušnosti větší počet
nižších, jakmile vyšší stavové i samo
kněžstvo přestalo vnitřně

věřiti v to náboženství, které se
ukazovalo a hlásalo veřejně lidu,
jakmile nadutí císařové

despotičtí počali sami sebe od lidu za
pravé bohy nechat ctíti, od té doby
klesla také u lidu

víra v staré bohy, klesala vždy více,
až konečně nastala všeobecná
nevázanost, po jejímžto

vysílení se zakotvily zase v lidu víry jiné, víry vroucnější, nezneužívající Boha za nástroj

svých výdělků, nezkažené ještě mrzkým světoziskem.

Něco podobného pozorujeme již také za našich časův a vidíme s mnoha stran velebné idey

náboženství i státu zneužívati k privátním účelům jistých osob, jistých rodin, jistých stavů.

Poněvadž však za našich dob také idea národnosti jakožto od státu

oddělená se vyskytuje,

kterážto za starých časů vždy se
státem se spojovala: tedy jest tato
idea národnosti třetí živel

vedle státu a náboženství takto
zneužívaný. Pozorujemet'
prerozmanité obchody, které se za

našich dnů provozují s těmito
ideami: jak některý takový spekulant
na někom zpozoruje, že

by v srdci svém upřímně oddán byl
některé z těchto vznešených

myšlének, již hned zachytí se
svými drápy za tuto upřímnou
oddanost a pospíší si nasaditi do ní
semene své spekulace.

535

Jsout' zvláště tři strany za našich dob
které vidíme takovým způsobem
kořistiti z národnosti,

ze státu a z náboženství a zneužívati
je za prostředek k dosažení svých
vlastních

samosvojských účelův, a sice

despotická, hierarchická a
aristokratická strana. Každá z nich
užívá podle okolnosti buď výhradně
jednoho, neb i všech tří prostředků.

Tu máte despotickou stranu, které
vlastně ani nic nezáleží na osobě a na
rodině panující, která

dnes jedné a zítra druhé dynastii
oddána bude, vždy jen proto,
poněvadž pod firmou té rodiny

ona sama panovati a kořistiti chce z
poddaných: tato strana, aby udržela
celý národ ve svém

poslušenství, napne všechny síly a
všechny prostředky. Nad těmi, kteří
žádných tendencí

nemají, bude panovati hrůzou a
strachem, aneb chytřejší z nich učiní
spoluuživateli svého

zisku. Ty však, kteří oddáni jsou
jednomu neb druhému ze svrchu
udaných vznešených

zájmů, bude chytati za tyto.

Nábožným řekne, že Bůh poroučí
poslušnost k vrchnostem

neobmezenou, ať jsou dobré neb zlé,
že jenom moc jejich udržeti může v
tomto prý zkaženém

čase úctu k náboženství, a že to jest
takový účel jejich absolutismu, a aby
tedy oni

podporovali jejich vládu, chtějí li
udržeti církve. Těm, kteří zahořeli
pro národnost, pro

zachování a zvelebení národu svého,
těm zase budou dokazovati, že
národnost jejich bez

ochrany vlády musí padnouti za obět'

mocnějším a nepříznivým sousedům,
že jenom pomocí

vlády jejich může vykvést národnost
atd. Těm, kteří jsou oddaní státu,
řeknou zas, že také oni

jen mají na zřeteli udržení celosti
státu, že stát nyní jen pod silnou
(absolutní) vládou udržeti

se může, že by bez silné vlády
jednotlivé strany jej rozdrobily a
oslabily atd. A takovým

způsobem najdou i mezi těmi mnoho

podporovatelů, kteří nejsou přátelé absolutismu, kteří

však zvyklí nejsou samostatně mysliti, a pravdu od nepravdy lehce rozeznávají.

Strana hierarchická, která zase nad národem panovati chce pomocí víry, bude rovněž tak

dokazovati, že bez pevné hierarchie neobstojí pravé náboženství, že národnost jen skrze ně se

udrží, že stát bez jejich pomoci klesne atd.

Strana aristokratická konečně tím samým způsobem jako předešlé bude hájiti svůj prospěch.

Ačkoli jí kromě udržení svých stavovských předností na ničem jiném mnoho nezáleží, ačkoli

hotova jest za své privilegie i stát, i církev i národnost opustiti¹: bude přece ubezpečovati, že jen vyšší stavové mchou udržeti a k platnosti přivésti národnost, že jim záleží hlavně na

udržení státu a že jen oni mohou a
chtí k tomu účelu nésti veliké oběti
atd. atd.

Poslední konec všeho toho bude:
Chcete-li udržeti své náboženství,
svou národnost, svůj stát,

musíte především udržeti náš
absolutismus, naši hierarchii, naši
aristokracii.

536

K rozjímání tomuto přivedl nás
článek v jednom známém českém
časopisu Vídeňském, který

sebe vydává za orgán jisté prý
konservativní české strany, o které
ale posud svět nic nevěděl,

ale kde by byla, ani co by byla
učinila, ani jaké zásady by měla, ani
jaké a které osoby by k ní

náležely. Víme sice, že jisté osoby,
náleževší dříve k národní české
straně, od té doby, co

nynější vláda pevně stojí a v moci
jest, k ní se přidaly: jakým právem se
ale přívrženci a

vychvalovatelé nynější vlády
konservativní stranou jmenovati
mohou, to nepochopí jistě

nikdo, jenž zběhlý jest poněkud ve
významu slova konservativní.

Avšak méně jde o to. Časopis ten ale
tou samou taktikou, jakou jsme
svrchu popsali, namáhá

se prodávati své politické málo
hledané zásady. Věda dobře, že
literární spojení všech tří větví

národu našeho totiž Čechů,
Moravanův a Slováků v jeden

literární celek, jest největší touha

všech, kterým záleží na zachování a
zvelebení naší národnosti, zakrývá se
hned onen časopis

do tohoto širokého pláště a clice nám
pod ním připašovati hodnou částku
svého „dobrého

smýšlení.“ Hořekuje především nad
tím, že prý mezi pospolitým lidem v
Moravě a na

Slovensku panuje taková nechut'
proti Čechům2 a patrá zarmouceně

po příčinách této smutné okolnosti.
Jak jinak konečně, než že hlavní
příčina toho jest „předně foederativní
a za druhé

německo-radikální politika strany v
Čechách první slovo vedoucí.“
Vídeňský Denník (neb že

o tom mluvíme, poznal jistě každý)
mluví dále o této věci doslovně
takto:

„Směr, který v nejhovějších dobách
v Čechách barvou národní byl
obarven, jest nade vší

pochybnost co do ducha a podstaty
prostě německý a sice nepomýlíme
pranic, když dodáme

Rottkovský. Slovanského v něm věru
ani za mák není. To vědí velmi dobře
v Moravě i ve

Slovensku a prohlížejí velmi jasně,
kam by srovnání s takovou politikou
posléze je vedlo. V

Moravě i ve Slezku jest duch
mírnější, slovanštější domovem,
jednak pro větší vliv

náboženství, jednak ale proto, že

vzdělanci na obou těchto stranách
nahlíží, že jen úsilným

pracováním o vzdělání lidu
prostředky domácími dovedou
povznést národnost svou k

většímu a trvanlivějšímu květu a
platnosti. Odtud tamní nechut' proti
Čechům, mezi kterýmiž

pro ustavičný křik, že celý národ
smýšlí jako jeho samozvaný vůdce,
posud nemohli dobře

rozeznati strany jiné nez radikální a

proticírkevní.“

Jak se tak může někdy člověk neb časopis podřeknout! Jindy pořád, že děláme ostudu, že se

za nás stydí, že již dávno jsou lidé přesvědčení o nepřiměřenosti našich zásad: a tentokrát

přece nás jmenují „stranou v Čechách první slovo vedoucí!“
(Nebyli by chybili ostatně, kdyby

byli řekli „jedině slovo vedoucí,“ neb jiný již nikdo slovo nevede za příčinou obležení.)

A jak po šlacích chytře - na
Vídeňana! jmenují zásady naše
německé a Rottkovské! Rotteck

jest známý nepřítel Slovanův a o
Češích jest známo, že se u nich
slovem „německý“ od

jakživa nikdo nerekomandoval.
Řekněme jim tedy, že to všechno, co
liberální strana chce, jest

pouhý německý vynález a ještě k
tomu Rottkův. Svoboda tisku - pouhá

německá fantasie,

sněmy - německý vynález, porotní
soudy - z tech čpí Rotteck,
neodvislost soudů - samá

němčina, vláda bez obležení -
německá fantasie, málo vojska a
dobré školy - německá

filosofie, národní vláda a řízení -
pouhé to němectví atd. Po chvíli
nebožtík pan Rotteck také

vymyslíl severoamerickou ústavu a
francouzskou revoluci a na jeho radu
zavedli v

Angličanech parlament a svobodu
tisku!

Což s takovými německými věcmi
pro Slovany, pro takový mírný,
poslušný lid! Mírnost a

poslušnost, to jest ten pravý ráz
slovanský, to jest naše chloubu! Té
se držte, chcete li

zachovat národnost, chcete-li udržet
ve spojení Moravu a Slovensko,
neboť tam jest lid

zvláště mírný a poslušný - to jest

slovanský. Ale fellah v Egyptě jest také mírný, a Kytajci

jsou mírní a mnoho jiných národů v Asii a Africe s námi zápasí o palmu této slovanské

mírnosti. Čím jest to, že také mezi těmi Rottkovský duch tak málo se rozšířil? -

Poznámky

1 Jako toho v historii důkazy máme, že některé rodiny již několikrát ze světských ohledů

náboženství změnily, že několika
státům i nepřátelským po sobě
sloužily, že národnost dle

panující mocnosti též několikrát
proměnily. Red.

2 Na Slovensku mezi pospolitým
lidem nic takového žádný
nepozoroval Red.

Pozorovatel politický

H. B. Nejdůležitější událost pro nás v
těchto dnech jest nařízení pana
ministra osvěty hr. Lva

Thuna, aby se na Slovensku všude ve školách užívalo našeho společného spisovného jazyka, a

aby se žádná ústní nářečí neuvozovala do škol. Nařízení toto sdělili jsme již v celosti

čtenářstvu svému v předešlém čísle a považujeme toto nařízení pana ministra jako za

odpověď panu Hurbanovi a jeho (nyní ovšem již slabší) straně, kteří opět dalším vydáváním

časopisu „Pohledů“ v místním

jednom nářečí začali nové jazykové
hádky a různění národu,

538

beztoho i ve spojení svém posud
slabého. Třeba bychom se v
politických a náboženských

náhledech sebe více různili od pana
ministra osvěty, musíme přece
úplnou spravedlnost vzdáti

tomuto nejhovějšimu rozkazu a
vysloviti své přesvědčení, že sobe
tím pan ministr (jestli jen

tento rozkaz nezůstane jako mnoho
jiných podobných za této vlády
pouze na papíře) velíkových

zásluh získal o národ náš a o
Slovanstvo vůbec. Již kolikráte jsme
dříve dokázali, jak

nevyhnutelné jest pro nás pro
všechny jak pro Slováky tak pro
Moravany i pro Čechy spojení

v jednu literaturu a jeden společný
spisovný jazyk. Zavedením ve
školách na Slovensku toho

spisovního jazyku, kterého se v

Čechách a na Moravě užívá a
kterého se také dříve vždy na

Slovensku užívalo, dá se dle našeho
mínění nejvíce učiniti pro naši
literární jednotu.

- Při této příležitosti upozorniti
musíme obecnstvo zároveň na jistou
zvláštnost p. Hurbana.

Hned když r. 1848 v Praze přítomen
byl, vyslovil se, že užívání místního
nářečí bylo jen

potřebné za časů nadvlády

maďarské, která tomu dopustiti
nechtěla, aby jejich poddaní,

Slováci, ve spojení s námi mocným a
nad Maďary silnějším národem se
stali a tudy jim

nebezpečím hrozili. Po přemožení
Maďarů, vyjádřil se pan Hurban,
odpadne sám sebou tento

ohled a tedy užívání místního nářečí.
- To se ale, jak pozorujeme, nestalo a
pan Hurban počal

zase své hegloviny překládati do
nářečí kopanin tatránských, počal

zase své silné náběhy proti

společnému spisovnému jazyku. Již
ty nad míru jizlivé a protiosobné
články, které pan Hurban

třeba ne pod svým jménem uveřejnil
v jistých časopisech proti nám,
dokazují zuřivost jeho v

pronásledování své drobivé taktiky:
neboť tyto články nesou na sobě
patrný ráz, že je

diktovala jen žluč proti úhlavnímu
zastavateli jednoty česko-moravsko-

slovenské. Pan

Hurban, jehožto politické smýšlení dostatečně známo jest zvláště v Praze, stal se, jen aby proti

nám býti mohl, zastavatelem nynější vlády, poněvadž my jsme proti ní v opozici a prohlásil,

že Slovákům jedině prospěti může centralisace nynější a že se ve všem držeti musejí

ministerské strany. Že tento nový obrat politiky p. Hurbanovy nebyl a nemohl býti upřímný,

jeví se zřetelně z dvou věcí První věc
tato jest, že strana starokonservativní
maďarská v

dobrém přátelství jest s nynější
vládou (alespoň s mocnější její
stranou), což jistě p. Hurbana

tajno býti nemůže a také se již
zvláště v nemaďarských krajinách
uherských dosti bolestně

jeví. Že tato strana maďarská o nic
Slovákům příznivější není nežli
Košut, to p. Hurban nejen

dobře ví, nýbrž také již kolikrát
veřejně tiskem vyslovil. Kterak tedy
mohou býti i tito

starokonservativci i Slováci zároveň
ve spojení s vládou? Druhý důkaz
jest to, že p. Hurban,

ačkoli vláda nejen v zákonníku,
nýbrž i ve vládních svých novinách
pro Slovensko náš

spisovný jazyk zavedla a nyní také ve
veřejném vyučování totéž učinila,
přece pořád svou

starou píseň vede. Jestli tedy Slováci

dle nového učení ve všem se držeti
mají ministerstva,

539

proč ne v nejhlavnější věci, proč v
tom mají dělati oposici, v čem se i
sama odpovědná

oposice s vládou srovnává? - Viděti
tedy, že ne přesvědčení, ne
důslednost, nýbrž tvrdošijná

libůstka p. Hurbanova bojuje pro
literární různění.

- Že rovnoprávnost v náboženství až

posud také jen na papíře jest,
dokazuje nám udalost s

jedním učedníkem víry německo
katolické. Náměstnictví
dolnorakouské rozhodlo, že bez

vysvědčení z křesťanského cvičení,
(kterým se obyčejně učedníci
vykazovati musí) nemůže

se státi tovaryšem. Jakým způsobem
si ale má tento učedník takové
vysvědčení opatřiti, to

náměstnictví mu neporadilo. - V
Reichszeitungu čteme dopis z Prahy,

plný fantasie

rakušausko-centralistické: „Praha se stala nyní stanovištěm na železnici (Stationsplatz) a

ničím více. Veliké, krásné, ve svém způsobu jediné nádraží, dobrý hostinec, skvostná

kavárna, to jest vlastně všechno, co cizinec v Praze vidí a s čím se také spokojí.“ Dále dodává,

že Praha jest nyní velmi tichá, tuze tichá, ani prý známky po bouřích r.

1848 a konečně nám

ještě také hodí na hlavu slovo
Grenzprovinz, kterým, jak
povědomo, Čechové velmi rádi se od

Vídeňanů nechají jmenovati. Jest
ovšem přirozené, že ve Vídni s
nelibostí a mrzutostí se hledí

na mohutnost Prahy, Pešti, Milana,
Benátek: kdyby tak byla jen samá
Brna na světě, odkud se

každé ráno s nedočkavostí hledí na
obličej Vídně, aby se mohl také
takový hned v Brně

napodobiti! Proto ale, že Praha více a více se emancipuje od vlivu Vídně - proto není a

nebude Praha nikdy pouhou štací na železnici!

- Bratr pana ministra Dr Eduard Bach stal se již zase náměstníkem v Linci pro horní

Rakousko. Může se směle očekávat, že tento velmi rychle v důstojnostech postupující

úředník konečně přijde také do

ministerstva. Beztoho se mluvilo tyto dni, že policie oddělena

bude opět od ministerstva vnitřních záležitostí a že pak vlastní a zvláštní ministerstvo tvořiti

bude, pod které příslušetí má i žandarmerie.

- Pesti Napló, orgán maďarský, vypravuje následující směšnou anekdotu, která třeba nebyla

pravdivá, přece jest velmi pravdě podobna. - Vinopal jeden, israelita, byl od c. k. úředníka,

pouhého Němce, postižen v podvodu
a měl zaplatiti 10 zl. stř. pokuty. Dle
předpisu musel

býti na to svědek a k tomu účelu byl
povolán představený vesnice, pouhý
Rumun. Úředník

tedy před svědkem vytepal v
němčině náležitě vinopala a nařídil
mu, aby to nyní svědkovi

přeložil. Vinopal pravil: „Pane
představený! tuhle milostpán povídá,
že máte zejtra 10 zl. stř.

pokuty položit, protože nemáte
silnici zpravenou. Rozumíte.“ -
Rozumím, pane - pravil

představený. Na to mluvil úředník
opět německy k židovi, jenž pravil
představenému:

„Milostpán pravil, jest-li za osm dní
cestu nespravíte, že budete zavřen,
ted' ale abyste mu dal

540

čtyři lidi k vozu.“ - Představený
učinil jak mu nařízeno a zaplatil
místo žida 10 zl. stř. -

Mravné naučení: úředník neumějící řeč zemskou jest jen pro posměch a na škodu.

- Brněnské noviny německé, které ostatnějiž kolikráte se ve svém očekávání zmýlily, přinesly

nedávno zprávu, že co nejdříve vyjde veliká amnestie pro Maďary a Vlasy, zvláště prý v

našich českých pevnostech umístěné. „Na české studenty (rozuměj Májové vězně) ale

tentokrát sotva ještě rada přijde,
ačkoli itu není pochybnosti, že i tito
již příliš dlouho nebudou

snášeti svůj smutný osud“ - dokládají
tyto noviny. - Ostatně vidí každý,
buď si on jakéhokoliv

smýšlení politického, že odsuzování
studentů našich (nejméně řečeno) v
žádném

spravedlivém poměru není k
odsuzování ku př. Maďarův, a že by
tedy tím dříve mohla

následovati amnestie.

- Předvídání naše, že nová říšská rada jenom překážkou a nepohodlím se stane pro

ministerstvo, již se počíná stvrzovati. Loyd, o kterém známo jest, že brojí vždy proti osobě

finančního pana ministra, vypravuje nám již, kterak prý veřejná důvera se „zaklamrovala“ na

presidenta říšské rady. - Zvláště budou-li se noví údové do říšské rady dle dosavadního směru

přijímati, dočkáme se brzy toho
neobyčejného divadla, že říšská rada
proti nynějšímu

ministerstvu, pravím nynějšímu co
proti radikálnímu brojiti bude! -

- V Praze zapovězeny jsou opět
noviny „Deutsche Zeitung aus
Böhmen“ od vojenského řízení

a sice jako obyčejně bez udání
všeliké příčiny. - Těm, kteří snad by
upřímnou konstitučnost

naší nynější vlády ještě nyní
zaatávati chtěli, sluší dáti na

uváženu to, že již nyní v celé Praze
vycházejí jen jediné noviny (kromě
vládních) totiž Haasův Konst. Blatt:
to jsou tedy ty celé

zbořeniny z naší tak živé žurnalistiky
v roku 1848 a 1849! Nejostřejší jest
vláda proti tisku v

Praze, neboť v Uhrách, ve Vlaších
trpí přece i při vší libovolnosti
vojenského obležení noviny

se zřejmou opoziční tendencí: jen
Praha jest odsouzena k hrobovému

tichu, rušenému jen

kuňkáním orgánů pana „chefa
Mittelpartaje!“

- Lloyd a Rechtszeitung mají zvláštní
dopisovatele v Paříži. Každou chvíli
nám vypravují tito

pánové buď o nějaké zamýšlené
revoluci, buď o všeobecné
nespokojenosti s reakcí Lud.

Napoleonovou, buď o nechuti
všeobecné k republice atd. Neprojde
ani jedna slavnost, ani

jeden neobyčejný den, na který by
tito dopisovatele neprorokovali
povstání „červených“[.1](#)

„Jest totiž zcela jisto, že nynější
vrstva revoluční strany, vyvrhel
obyvatelstva Pařížského,

včera chtěla učiniti pokus.“ - To jest
již zrovna formule, kterou každých
čtmácte dní opakují.

A přece víme všichni, že
reakcionářské strany ve Francouzích
nyní mnohem více na revoluci

myslí, nežli republikánové.

Republikáni nepotřebují revoluce,
oni mají ústavu, která je dovésti

musí tam, kam směřují. -

- Že opposice uherských rolníků
proti tabáčnímu monopolu není jen
žertem, to nám dokazují

kroky finančního ministerstva.

Budou se totiž dle nejnovějšího
ustanovení za tabák dávat

peníze napřed (totiž čtvrtina
domnělého výnosu) „k podpoře a

lepšímu podnětu.“

- V posledním sezení Matice v Záhřebu učinil pan Ivan Kukuljevič návrh, který nepochybně

vzbudí zase hodný povyk mezi jistými lidmi. Ředitelství Matice rozeslalo totiž vyzvání ke

všem literárním společnostem slovanským, aby vyslaly ze sebe plnomocníky ke všeobecnému

sjezdu slovanskému, na kterém by se jednalo o tom, kterak by se literární jednota mezi všemi

Slovany, totiž jeden všeobecný
spisovný jazyk docílití daly. Za místo
tohoto sjezdu určuje se

Varšava, strany čehož zamýšlí se
ředitelství Matice tázati u náměstníka
polského knížete

Paskeviče, jestli by cár ruský proti
takovému sjezdu ve Varšavě nic
nenamítal. Pakli by ve

Varšavě nemožné bylo, navrhuje se
srbský Bělehrad. Rakouská města
jako Praha, Krakov,

Lvov nemohou prý se navrhnouti
proto, že panující tam obleženost
nepřipouští žádné ani

literární svobodné jednání. Pozvání
toto rozešle se ke všem literárním
společnostem ruským,

polským, česko- a jihoslo-vanským. -
My si zůstavujeme při nejbližší
příležitosti mínění své o

této záležitosti předložiti a důvody
opatřiti.

- Co nejdříve ale uskuteční se zcela
jiný kongres ve Varšavě. Jak

nejnovější zprávy jdou,

očekává se na 17. t. m. král pruský i s královnou do Varšavy. Rovněž tak mluví se v našich

vládních novinách o brzkém odjezdu J. M. C. do Varšavy. - Nepochybně tedy jest, že se tam v

přítomnosti císaře Mikuláše důležité věci rozhodovati budou.

- Mezi hierarchicko-theokratickými dopisovateli do Víd. Den., jejichžto moudrostí

nadzemskou naplněna bývá obyčejně
celá první strana toho časopisu,
vyskytl se také jeden,

který nám velmi důmyslně vykládá,
proč vlastně pan kardinál arcibiskup
pražský odepřel

příspěvek na národní české divadlo.
Stalo prý se to dle jeho domnění jen
proto, že prý se

Slovan vyjádřil proti příspěvkům na
chrám v Karlíně. Hezkou to tedy děla
moudrý pan

dopisovatel analogii mezi divadlem

národním a chrámem v Karlíně,
kterou nechceme dále

prováděti.

- (17. května 1851.) - H. B. Nedávno
nás trochu povyrazil jeden dopis z
Prany v Lloyd

Vídeňském, jednající o zápovědi
„Deutsche Zeitung“ v Praze „Nechá
prý se lehce pochopiti -

542

píše onen dopisovatel - že mezi
zdejšími fabrikanty (pražskými)

panuje velké leknutí

(Besturzung), a na druhé straně zase jest podivno, že se mohly tak krátce odbýti noviny,

jejichžto vydavatelem se u úřadu sám jmenoval jeden patmě z nwjkonservativnějších mužů v

Praze J. B. Riedl, který teprva nedávno při udělení čestného měšťanského práva pražského

panu presidentovi ministru energicko-patriotickou řeči ve výboru měšťanském své

konservativní smýšlení v
nejjasnějším světle [objevil2](#) a panuje
zde (v Praze) mínění, že by snad
bylo postačovalo jen redaktora
potrestati a v nejhorším pádu
odstraniti“ atd.

O mužové dobřesmýšlející! což vám
jest platné vaše dobré smýšlení?
Obležení jest jako dešť

a padá na hlavy spravedlivých i
nespravedlivých. Sotva pan Haase s
několikanedělním

namáháním a s pomocí svého Konst.
Blattu provedl vyvolení
dobřesmýšlejší rady, již p.

Klučák, redaktor Konst. Blattu seděl
na hradě u profousova; ještě ani
nevyschla patriotická ústa

p. J. Riedla, vychvalující městské
radě politiku nynějšího ministerstva,
již jsou noviny jeho

„Deutsche Zeitung“ zapovězeny a
redaktor jejich také již hledí vůči p.
profousovi. O marnost

nad marnostmi a všechno marnost!

Bláhoví, pokud mělo obležení v
Praze nás špatně

smýšlející, hasilo si žízeň a hlad na
nás, nyní, když nás dílem pohltilo,
dílem rozehnalo, nyní -

přišla řada na vás. Někdo musí trpět,
dnes mně, zítra tobě!

- Reichszeitung si zase libuje takto:
Časopisy ve všech provinciích
jednají nyní o rakouských

obchodních záležitostech. Agitace
tohoto druhu jest mírna a šťastna.“

To jest jinými slovy:

jen když mají o něčem jiném mluvit,
aby nechali vládu na pokoji! Ať se
mezi sebou poperou

jak jim libo, jen když mlčí o tom, co
se děje shůry. - Ostatně věru již
nebude Reichszeitung

dlouho moci mluvit v množném
počtu „o časopisech“ v provinciích;
den ode dne se jeden po

druhém pěkne poznenáhla zapovídá
a již nyní jich jest jen několik, o
kterých se může říci:

časopis.

- Na druhé straně zas radí
Reichszeitung vládě (to již víme, co
takové rady znamenají), aby

prý v Uhrách (pro upokojení myslí)
zavedla provisorní svobodomyšlný
tiskový zákon!- Až

posud totiž, jak známo, jest celý tisk
v Uhrách, ve Vojvodině a v
Chorvatsko-Slavonsku pod

libovůlí vojenskou! - Aj! kterak
přichází Saul mezi proroky? Kterak

Reichszeitung, která

sama velmi spokojeně ve Vídni pod
obležením vychází, může raditi, aby
se v Uhrách zavedl

svobodomyslný tiskový zákon? že
ostatně slovo svobodomyslný zde jen
jest licentia poetica,

okrašení řečnické, to beztoho
všichni víme: přece ale ani po tom
ještě nechápeme, co

znamenati mohou takové řeči v
Reichszeitungu.

- Na druhé straně zase nás uvědomují vládní časopisy vídeňské, že bude v Uhrách

žandarmerie rozmnožena, „poněvadž prý se objevuje v lidu nespokojenost, jmenovitě mezi

sedláky rumunskými.“ -Tu máme tedy zase druhý prostředek pro upokojení myslí v Uhrách,

pro maďarskou šlechtu svobodu tisku a pro rumunské (nepochybně i jiné) sedláky

žandarmerii.

- Jeden dopisovatel z Paříže v jistém
dobřesmýšlejícím časopise
vídeňském (již jsme se o

takových pařížských dopisovatelích
často zmínili) uvádí nám z jednoho
až posud v Evropě

zcela neznámého časopisu
provincialního ve Francouzích tu
jistou zprávu, že se prý za

několik neděl po celém Francouzsku
bude rozléhati volání: aby bylo

prodlouženo

presidentství Napoleonovo.

Nač tedy si všichni státníkové nejen
ve Francouzích, nýbrž v celé Evropě
ještě déle hlavy své

lámají tím, jak dopadnou asi
záležitosti francouzské r. 1852?

- Policejním úředníkům, které jak
známo vyslaly opatrné vlády
německé do Londýna, aby tam

bedlivý pozor dali na německé
zloděje, stalo se hned po příchodu do

Londýna veliké neštěstí.

Ukradli jim všechny jejich věci a
mezi nimi také popisy osob
některých pověstných zlodějů

německých. - Myslí se, že tento
kousek provedli angličtí zlodějové z
pouhého patriotismu,

aby totiž dokázali těm policejníkům
německým, že v Angličanech
všechno, tedy i policie i

také zlodějství na vyšším stupni jest
než v Němcích, a že by tedy anglická
policie byla tím

více dovedla bdíti nad zloději
německými, když dovede na uzdě
držeti zloděje anglické,

takové zloděje, kteří dovedou okrást
samou německou policii! Jestli pak
mezi temi

ukradenými popisy německých
zlodějů také náhodou byly přibrané
popisy osob některých

německých republikánův a
demokratů v Londýně meškajících,
co si počne nyní německá

policie?

- Pan J. K. Viktorin, katolický kněz
ze Slovenska, vystupuje ve
Slovenských novinách

vídeňských s důrazným článkem
proti nářečičkářům slovenským a
navrhuje, aby se rychle

zřídila Slovenská Matice, která by
vyřkla ve stanovách svých, „že
přijímá pravopis

českoslovanský, že se ve formách
gramatických společného od věků s
Čechy a Moravany

jazyka držeti bude,“ k té aby
přistoupili všichni, kteří jsou na
Slovensku pro jednotu jazyka s

námi a tak že budou nejlépe poraženi
ti novotáři, kteří sebe vždy za celý
národ vyhlašují. -

Tento návrh držíme nyní za
veledůležitý a tak jako vedle Matice
pražské Moravská Národní

Jednota dobře působí, tak by i
Slovenská Matice jistě ve větší míře
budila národní uvědomění

na Slovensku než se to z Prahy díti
může. - Ostatně pánové Hurban a
Štúr a jejich

následovníci (dle našeho mínění)
nejvíce proto nic nedocílili se svým
nářečím, poněvadž mezi

nimi není ani jeden, který by psáti
uměl populárně neb vlastně mluvit v
pravém duchu

slovenském. Oni myslí, že koncovky
a slova tu i tam v horách od lidu
užívané již jsou také

populární: zatím ale tu jejich naskrz
a naskrz německou hegelčinu snad
ani ti vlci tatránští by

neztrávili. Bude-li mezi tou stranou
na Slovensku, která se přidrží našeho
společného

spisovního jazyka několik mužů
píšících v tom způsobu jako
Chalúpka a Fejerpataky: jistě

bude lid na Slovensku raději čítati a
také lépe rozuměti jejich spisy v čisté
bibličtině než

hegloviny a „špidrnosti“ páně
Hurbanovy et Comp.

Poznámky

1 Slovo „červený“ užívá se od
nějakého času v Lloydů a
Reichszeitungu v takovém smyslu,

že se brzy státi musí čestnou
titulaturou. Neboť každého
liberálního jmenují červeným. Red.

2 Čtenářové Slovana budou se ještě
pamatovati, že jest to tentýž p. J B
Riedl, který tenkrát

pravil: Proč by se neudělilo J. Ex.
měšťanské čestné právo, vždyt je
ministr, vždyt' jest kníže,

vždyt' jest c. k generál atd.

Pozorovatel politický

- (20. května 1851.) - H. B. Sbírký na
naše národní divadlo vstoupily nyní
již skutečně do

života a první počátek jeví se dosti
skvěle. Ačkoli posud ani v Praze se
pořádně nesbíralo, již

se sešlo dílem slíbených, dílem

složených peněz přes 40.000 zl. stř.
V celé zeini, jak slyšíme

odevšad, jeví se největší horlivost a s
netrpělivostí očekávají se archy od
výboru z Prahy

slíbené, kterých se ještě mnohým
obcím nedostalo.

Při této příležitosti musíme vysvětliti
jednu okolnost dle našeho mínění
velmi důležitou.

Vláda totiž co hlavní výminku žádala
od divadelního výboru, aby tyto
sbírky po venkově

všude šly skrze ruce panů
představených obecních. Tomu se
ale nesmí rozuměti tak, jako by

jenom páni představení obecní měli
sbírat, což by bylo zdaru sbírky
velmi na škodu, neboť

známo, že páni představení mnohými
pracemi svými dosti zaměstnání
jsou. Dosti na tom,

když se sbírky s vědomím a pod
kontrolou panů představených
povedou, a tu horlivým

našincům všude volno jest ve svých
místech s vědomím pánů
představených a k jejich
rukou sbírky se ujímati.

Ostatně tuším ani zapotřebí nebude
doložiti, aby též lidu, který pravému
účelu divadla

nerozumí a jen jakousi komedii pro
pány si pod tím představuje, na
kterou by on přispívat

měl - vysvětleno bylo všude náležitě,

čehož zapotřebí - Čím více se blíží
čas volby nového

presidenta republiky francouzské a
tím též rozhodnutí budoucnosti
evropské: tím většího

ruchu pozorujeme mezi diplomaty.
Svatá alliance třeba ne pod tím
jménem snaží se o dobré

srozumění mezi sebou a Varšava,
Krakov a Holomouc ve krátkém čase
budou svědkové

důležitého vyjednávání. -Zdá se však
velmi pravdě podobno, že již nyní ty

mocnosti, které

pod jiněnem svaté alliance známy
jsou, nebudou rozhodovati budoucí
osudy národův
evropských.

- Dle nejnovějších zpráv jest jisto, že
rakouská vláda se docela srovnává s
nynější

francouzskou, strany politiky v Italii
a že obě nechtí se svými vojsky
země papežské opustiti.

Všichni panovníci vlašští drží se

těchto dvou vlád, jenom Sardinsko,
zachovávajíc liberální

politiku, drží se Anglicka, má ale za
to na své straně mysle všech
liberálních Italianů. Tak

stojí naproti sobě strany v Italii.

- O tom, co se nyní děje ve
Francouzích, není ani hodno psáti,
nebot' každým dnem se

okolnosti změní, každý den přinese
nějaký nový plán a jiné sestavení
stran. Nyní jest opět

mnoho naděje, že bude obnoveno všeobecné hlasovací právo.

- Naše církevní světla na Moravě chystají se vždy více k falimentu. Znamky toho jsou, že již

zabíhají silně pod střechu „světského ramene:“ světlo „od Hané“ již zastává, že jsou

mocnářové z Milosti Boží a s patrným opovržením mluví o „svrohovanosti massy.“

- Nastává nám opět nový zákon o myslivosti, dle kterého se prý bude

muset každá myslivost

propachtovati; toto pachtování bude
se dítí jen na větší revíry, na pět let a
pod řízením

podkrajských úřadů. - Viděti z toho,
že jistým pánům ještě nikterak
nechce ta honba z hlavy

vyjít a že vymýšlejí všelike
prostředky, kterak by se zase svého
starého práva na jiné cestě

dodělali.

- Na ukázkou, jaký jest rozdíl mezi

Rakousy a Angličany, uvádírne
následující příběh, který se
stal v Londýně dne 12. května t. r.
Sir P. H. Somerset, setník u jednoho
pluku gardy, přiveden
jest na policejní úřad v ulici
Marlboroughské před soudce p.
Hardwika. Tento důstojník byl

546

obžalován, že jel do Hydeparku tudy,
kudy se jezdit zapovědělo, a když
jej policejní

služebník zdržeti chtěl, že koně
bičem popohnal, a když mu
polícejhík do uzdy vpadl, jej

bičem zmrskal. Vysokorodý pan
setník omlouval se tím, že s ním
nezacházeli s patřičnou

úctou Pan soudce Hardwik dal mu
ale notný výtopek toho obsahu, že
důstojníci mají

nejpřísněji dle zákonů se řídit a
odsoudil jej na deset dní do trestnice.
Důstojník žádal o

změnění trestu v peněžitou pokutu

třeba sebe větší, poněvadž by
vystoupna z káznice, svůj

pluk musel opustiti - soudce ale
nedal se nikterak obměkčiti.

- Ost Deutsche Post nám uvádí v
dopisu z Paříže tu podivnou a až
posud k víře nepodobnou

zprávu, že prý se utvořil spolek mezi
Cavaignacem, Thiersem a
Changarnierem proti

prodloužení президенství Lud.
Napoleona a jako s tím účelem, aby

se pro budoucnost tito tři
mužové vlády zmocnili.

- Vídeňské výminečné soudy
oznámily nám zase ovoce své
týdenní činnosti, ve které hůl

hraje zase jako obyčejně silnou roli.
Přestupky jsou hlavně: uražení
stráže, „aufreizende“

(popuzující) řeči.

- V Cařihradu bylo několik
uherských emigrantů na žádost
rakouské vlády uvězněno,

„poněvadž měli účastenství v činném nápadu na jednoho rakouského agenta.“ Tato příčina z

diplomatické řeči do obyčejné a srozumitelné přeložená znamená asi tolik, že nepochybně

vybili některému vyzvědači, který tam mezi ně vyslán byl. - Strany Košuta a jiných

hlavnějších osob v Kiutahii zdržovaných praví se, že je turecká vláda ještě několik měsíců na

žádost rakouské vlády držeti chce v

tomto polozajetí, že ale přijdou do
nějaké zdravější

krajiny blíže k Cařihradu.

- Král neapolitánský nařídil za
příčinou šťastného porodu královny
pustiti z vězení všechny

zločince až na rok odsouzené
(rozumí se samo, že ne politické) a
vyplatiti ze zemských

důchodů všechny fanty v zastavárně
až na 4 zl. stř. založené. - Tak vidíme
krále

neapolitánského z kapsy cizí
dobrodiní činiti!

- Úřadům v Sedmihradsku zase
obnoven jest rozkaz, aby v
dopisování s úřady vládními

žádného jiného jazyku kromě
němčiny neužívali.

- Ne bez příčiny uvádějí nám vládní
noviny následující zprávu: „Několik
mladých šlechticů z

nejstarších rodin v mocnářství, jak se
praví, umínilo si do státní služby
nepochybně k

vyslanectví vstoupiti. Maďarský šlechtic se mezi nimi žádný nejmenuje.“ Z čehož

547

pozorujeme, že by se vyšší šlechta, až posud s nynějším ministerstvem nespokojena, začínala

již smiřovati, že ale mezi maďarskou šlechtou a vládou ještě posud žádný pevný svazek se

neutvořil.

- Dovídáme se z vládních časopisův
o následujícím vládním ustanovení:
„Jestli některý

vysloužilý cís. kr. důstojník za
porotce zvolen a jestli zároveň s
jinými porotci k řízení

soudnímu obeslán, musí toto
obeslání aspoň osm dní před
zahájením soudu zasláno býti k

vojenskému velitelství, k němuž
důstojník přísluší. Velitelství alespoň
tři dny před zahájením

soudu oznámiti má, zdaliž nějaká

služební překážka důstojníkovi k
obeslání dostaviti se nedá;

aneb že jest mu poručeno k obeslání
státi. Kdyby obeslaný porotník přes
toto poručení

vojenského velitelství k povinnosti
porotnické nestál, budiž velitelství
zpraveno, aby jej k

odpovídání potáhlo.“ Z čehož
pozorujeme, že navzdor všemu úsilí
přece není v Rakousích

rovnost práva pro všechny, a že

vojenský stav ani po vysloužení
nenáleží jako ostatní

občanstvo pod působnost zákonů. Že
z tohoto nařízení také vysvítá patrná
odvislost celé vlády

od vojenské moci, není ani zapotřebí
připomínati.

**Temno všude, ticho všude, co to
bude, co to bude?**

[Mickiewicz. Dziady.]

H. B. V časopisech, kterým možno
jest časem nahlédnouti za oponu

nynejší vládě, zřejmě se

vyslovuje již, že nyní přišel čas,
kdežto vláda naše změnil své
dosavadní zásady. Lloyd o tom

praví doslovně takto:

„Před několika dny zmínili jsme se o
tom, že se system změnil v rakouské
vysoké politice.

Dosavadní politický system,
založený na ústavě od 4. března 1849
(oktrojované), musel by

byl míti základ svůj konečný v

provedení a do života vstoupením
této ústavy. Toto do života

vstoupení neleží ale v oboru
možnosti, jak již dávno vědí všichni
ti, kteří rádi řeknou nahlas

to, co uvnitř cítí. Dosavadní system
tedy byl, bažiti po nemožnostech.
Budoucí (rozuměj:

nastávající) system bude pracovati o
uskutečnění možných věcí. To jest ta
změna systemu,

kterou radostně jakožto pokrok
vítáme.“

Nebude nazbyt opakovati ještě jednou čtenářstvu, že jsou to slova Lloydu, která jsme uvedli.

Tato slova jsou trochu diplomatická, šroubovaná a pomůžeme-li jim do volnějšého kabátu,

budou zníti srozumitelně asi takto:
Až posud mluvila vláda ještě pořád o tom, že ústavu dne 4.

března 1849 z vlastní vůle danou, opravdu z papíru do života uvede a

slovo své držeti bude,

ačkoli k tomu žádných přiměřených
příprav nečinila: nyní ale přišel již
čas, kdežto vláda

zrovna výslovně nam řekne, že
ústava od 4. března nic neplatí. - To
jest zřejmý smysl

diplomaticky zakroucených slov
Lloyda, slov potvrzených dostatečně
udalostmi jako jsou

odstoupení posledního liberálnějšího
ministra p. Brucka, kongres
Varšavský, zřízení takové

říšské rady atd. atd. atd. Páni ministři
Schmerling a Bruck byli v
ministerstvu jediná naděje

pro pokrok, oba mužové upřímně
konstituční ne podle slova ale podle
skutků, jak o tom také

zřejmě svědčí vedení jejich
ministerstva. Jeden po druhém byli
přinuceni k dobrovolnému

odstoupení. Nástupcové jejich jsou
pp. Kraus a Baumgartner, oba staří
úředníci, nejlepší to

slovo, kterým se činnost jejich budoucí poznamenati dá. Povšimnutí hodno jest, že oba, jak

pan Kraus tak pan Baumgartner ujišťují, že budou dále působiti v duchu svých předchůdců!

Nač by tedy tito jejich páni předchůdcové, oba mužové v nejlepším věku a při silách, byli

odstupovali? táže se tuto každý zdravý rozum občana. - Toto ujišťování obou nových ministrů

dokazuje nám tedy, že vláda dobře

ví, která činnost p. Schmerlinga a Bruoka byla u

občanstva oblíbena, pročez zapotřebí jest, potěšiti nás aspoň několika slovy. - O říšské radě,

zvláště o obsazení jejím, vyslovili jsme se již dříve dosti zřetelně, zbývá nám tedy upozorniti

obecenstvo na jednu všeobecně známou vlastnost ruského císaře Mikuláše Pavloviče. Ruský

císař jest úhlavní nepřítel konstituční

vlády, kterou nazývá pokrytstvím a nesmyslem, on říkává,

že se suvrenita děliti nedá a že má býti buď absolutní monarchie neb republika, to jest buď

suvrenita mocnářova neb suvrenita národu. Při těchto všeobecně známých náhledech cára

ruského, které on co rovný muž vždy zřejmě vyslovuje, nemůže konstitučně smýšlející

občany rakouské příliš těšiti veliké přátelství, které pozorujeme mezi

vládou rakouskou a

císařem ruským, onen veliký vliv,
který patrně má cár Mikuláš Pavlovič
na politiku nynějšího
ministerstva.

Tuším, že budou tyto v krátkosti na
mysl uvedené okolnosti nyní v čas
ohlašované změny

systemu v naší vládě důstatečnou
látkou pro každého k rozjímání.

Není již čas k nějakým sarkastickým
vyjížděnkám proti našemu nynějšímu

mínisterstvu,

okolnosti nynější jsou již k
žertovným náběhům tuze veliké, a k
vážné prostosrdečné opposici

tuze přestarálé. Svoboda tisku, ačkoli
posud v zákonech a na papíře stojí, v
skutku samém jest

549

již nemožná, konfiskace libovolná
činí nemožné rozšíření nelibého
spisu a soudy - nejsou

neodvislé. Zkrátka, jsme nyní na

rozcestí důležitých udalosti,
rozhodných pro budoucnost

národu našeho, a musíme se vyznati,
že nyní jen co pouzí pozorovatelé
nikoli co

spolujednající vystupujeme v dramě
politické, která půjde snad brzy přes
scenu nejen

Rakouska, nýbrž snad skoro celé
Evropy. Bude-li tato drama pro nás
veselohra neb

truchlohra, o tom nyní rozhodovati
neleží v možnosti ducha lidského,

nebot' každá malá,

posud od nikoho ani třebas netušená
okolnost může záležitostem
evropským dáti zcela jiný

ani nepředvídaný směr.

Že ostatně naše oktrojovaná ústava
od 4. března 1849 nikdy do života
nevejde, nýbrž jen

nějaký čas pro naše potěšení na
papíře zůstane, věděli jsme již
dávno: nebot' již ten způsob,

jakým se zrodila, ukazoval, že není

určena k opravdivému živobytí. Že
jest jedna strana v

Rakousích, která pevně věří v
možnost obnovení starého
absolutismu a k tomu též všemožně

směřuje, považujíc všelike
konstituční formy jenom za
nevyhnutelný přechod, za
poznenáhlé,

bezpečné nazpět uvádění
absolutismu kus po kousku, to
všechno jest též každému povědomo,

kdo má oči a zdravý smysl. Že tato

absolutistická strana v Rakousích se
svým celým úmyslem

dříve se nevytasí, pokud nebude
rozhodnut osud republiky
francouzské, o tom můžeme býti

také úplně přesvědčeni. Až do té
doby tedy zůstane osud celé Evropy
na váhách: na kterou

stranu se potom váha spustí, kdož to
může předvídati?

Jestli jsme ostatně z minulých tří let
ničeho nezískali, zbývá nám alespoň

bohatá a draze

nabytá zkušenost v politických
bězích, zkušenost, která učí rozeznati
plevu od jádra,

křiklounství od pravé svobody,
strachuplné hory doly slibující
pokrytství od poctivosti. S

touto zkušeností dá se časem svým
mnoho dobrého docílit.

Pozorovatel politický

- (4. června 1851). - H. B. Jako hejna
kaprů po hozeném do rybníka drobtu,

tak se ženou a

poženou všechny časopisy po sjezdu
Holomoucko-Varšavském a budou
nyní o přetrž

předkládati lehkověrnému čtenářstvu
svému dílem rozličné domysly o
tom, co se mezi

mocnáři jednalo. Jisto ale jest tolik,
ze se jednalo o udržení monarchické
moci a že se nic o

tom neví, co ujednáno bylo, že nikdo
z těch, kteří by zprávu rádi podali, v
Holomouci ani ve

Varšavě při poradě nebyl a že nikdo z těch, kteří v poradě byli, zprávu o tom nepodá. Že se

mocnářové nesjeli jen pro vyražení, o tom svědčí přítomnost všech hlavních ministrů, že se

jejich porady úplně nepodařily, o tom se domýšleti možná z toho, že se císař rakouský s

králem pruským nikde nesešli, ani ve Varšavě ani v Krakově ani v

Holomouci, čímž odpadají

všechny výmluvy nepřijezdu krále
pruského do Holomouce. - Že jest
ostatně cár ruský slunce,

okolo kterého se nyní všechno točí, o
tom nám svědčí řevnivost mezi
vládou rakouskou a

pruskou o přízeň autokrátora všech
Rosií. Jedny vládě naší sloužící
noviny Vídeňské daly

vytisknouti význačným písmem, že
ruský cár proto do Berlína k odhalení
pomníku Friedricha

II. přijeti nemohl, že se v Holomouci
déle zabavil. - Ostatně sluší
podotknouti, s jakou

obšímostí některé časopisy vypisují
všelike příhody Holomoucké. Každý
dukát, každý tolar,

každá piksla, každý řád, který
vypršel ze štědré ruky Mikuláše
Pavloviče, jest věrně

zaznamenán v těchto novinách a
šematismus řádů rozšířil se v
Holomouci znamenitě. Jedny

menší místní noviny, nezběhlé ještě
ve slohu slavnostním (které
jmenovati nechceme),

popisují rozejití císaře ruského a
rakouského v Holomouoi těmito
slovy: „und schieden auf

eine ernste wurdige Weise“, kterážto
slova se sice do češtiny na vlas
přeložiti nedají, ale

znamenaají asi tolik, že se rozešli
vážně a bez žertu, formule kterou
jsme ještě dle nejlepšího

vedomí nenašli v žádném popisu

rozejít se dvou mocnářů. - Jedny
noviny nás zase ujišťují,

že tento sjezd ve Varšavě a v
Holomouci byl jen příprava velikého
sjezdu všech mocnářů ve

Vídni, při kterém se má prý jednati o
docílení stálého pokoje v Evropě. Co
znamenají tato

slova v ústech vládních novin ví se
beztoho.

- Jeden vládní časopis vídeňský nám
podává tuto zprávu o odjezdu císaře

ruského do Varšavy:

Na cestě po okresu Krakovském bylo na mále, že se vlak s cís. vozem ruského cára, jedoucí z

Maček ke Ščakovu nesrazil s jiným povozem jedoucím ze Ščakova do Maček. Stalo se to tím,

že cár nemoha se dočkati vlaku pruského, velel do svého vozu zapřáhnouti parní vůz a tak do

Ščakova jel. - Když se mu oznámilo v polovici cesty, že jede pruský vůz parní naproti,

nicméně velel, aby se jelo dále. I dali
pruskému vlaku znamení, že jede
císař, aby vlak

zastavili a couvli. Právě v té chvíli,
co vlak na to začal couvati, byl
císařský povoz již u

něho. Sražení bylo na mále. Vůdce
pruského vlaku byl p. Wentland. Z
čehož vidíme, že se

dobře vytopená lokomotiva ani caru
ruskému nevyhne.

- Ještě jedna charakteristická

anekdotka z Holomouce: Deputace
výboru městského přišla k
maršálu Radeckému a k ministru kn.
Schwarzenberkovi pozdraviti je co
čestné měšťany

Holomoucké. Byli přijati velmi
zdvořile a pan maršal i pan ministr-
president titulovali je:

551

Meine lieben Mitbürger! (Moji milí
spoluměšťané!) Z příkladu tohoto se
jeví, že by také

deputace Opočenská stejného titulu
od pana ministr-presidenta se
dočkala, kdyby někdy

náhodou do Opočna přijel.

- Ve Vídni se mluví o brzkém
odstoupení p. Bacha a pana hr.
Thuna z ministerstva.

Nenalezáme ale posud ani dost malé
příčiny věriti této pověsti.

- Vláda naše obmýšlí asi 70 milionů
zl. stř. někde v cizozemsku vypůjčiti
- věc, na kterou

jsme již dávno přivykli.

- V Uhrách jak známo často se přihodí, že se podvodníci vydávají za c. k. komisaře a tak po

zemi holdují a dobře žijí. Tento podvod dá se v Uhrách tím snadněji prováděti, že tam nyní

tolik podivných pro lid novot se uvádí a tudy se již nikdo ničemu nediví. Blíže Pešti zajala

právě nedávno žandarmerie jednoho podobného hrdinu, bývalého honvéda, právě když co c.

k. komisař úřadoval, kteréžto
úřadování v tom pozůstávalo, ze
nechal jakémusi na cestě

napadnutému žebráku od pandurů
několik ran holí vysázet.

- Kdosi píše ze Sardinska: My se u
nás roku 1852 nemáme co obávat.
Kteří se bojí a s námi se

spojiti zamýšlejí (naráží se na
spojení mocnářů italských), musí
především než jim ruku

podáme dokázati úctu před zákony,

které slíbili a na které přísahali.

- V Pešti přišli mezi paními do módy černé náramnice, kterým dali mnohoznačné jméno:

„Upomínka na Arad.“ V Aradě totiž jak známo, odpraveni jsou mnozí vůdcové maďarského povstání.

Pozorovatel politický

- (7. června 1851.) - H. B. Nový zákon o ubytování vojska, který v tomto čísle čtenářstvu v

celosti podáváme, zavdává jistě skrze svou neurčitost ještě více příčin k nedorozumění,

nespokojenosti a k třenicím mezi rozličnými třídami občanstva než dosavadní. Jeho hlavní

zásada, že se totiž vojsko tam klásti má na byty, kde místa jest, zavdává příčinu k mnohým

libovольnostem z rozličných stran. Ostatně jest ale ještě mnoho jiných punktů v tomto zákonu,

proti kterým se mnoho namítati dá,

což také učiniti hodláme ve
zvláštním obšírnějším článku.

552

- Naše Reichszeitung Vídeňská,
kterou srdce bolí, kdykoli se i v
cizích zemích něco liberální

straně podaří, obětovala nedávno
zvláštní článek k potupení vůdce
portugalského vývody

Saldanhy (vyslovuje se: Saldaña.)
Vynasnažila se všemožně, aby
povstání v Portugalech,

skrze které se tam ústava liberální
opravdu do života uvede, co možná
zlehčila: patrný to pro

nás důkaz, že národ portugalský
mnoho získal, když se Reichszeitung
mrzí.

- V přípisu od nynějšího městského
výboru pražského k ministru knížeti
Schwarzenbergu

strany „nabídnutí“[1](#) čestného
měšťanství města Prahy čteme také
mezi jiným: že celé Rakousko,
jmenovitě ale Čechy a Praha děkuje

p. ministrupresidentovi, „kromě
nesčíslných

dobrodiní, jež posuzovati nenáleží
zástupcům městským“, také
zachování pokoje. - Tot' přece

jest neslýchaná, ano což dím, pravá
zaječí skromnost dobřesmýšlejšího
výboru, který si ani

nepřivlastňuje právo posuzovati
dobrodiní, učiněná skrze knížete
premierministra ne snad

Rakousku, ne snad Čechům, nýbrž
nastojte: v Praze, samému městu,

jehožto zákonitým

orgánem se sami nížeji jmenují.

Komu tedy náleží právo posuzovati
dobrodiní Praze učiněná,

když ne výboru Prahy? O logiko
samou zdvořilostí, samou
ponížeností udušená! O! ich

ersterbe als Dero gehorsamster
Knecht! Něco se jim jen tak zdálo, že
vláda nechce, aby

zástupcové měst míchali se do
politiky říšské a zemské a z toho

nejistého vědomí vyšla sada,

že jim nenáleží posuzovati všechna
nescíslná dobrodiní pana ministra:
ale nešťastná retorika

jejich slavnostního stylisty chtěla
začítí s pořádnou figurou a majori ad
minus, a vypadlo

neštěstí, že začnouc s Rakouskem,
skončila s Prahou, a tak vyšel
nesmysl, že se slavný výbor

Prahy ani nesmí opovážiti posuzovat
dobrodiní Praze učiněná! Tu přec je
vidět, jak se

kolikráte řeč zaplete, když se jen
mluví, aby se mluvilo. -Ale dále:
Výbor Pražský, kterému,

jak sám dí, na začátku periody
nenáleží právo posuzovati ani
všechna dobrodiní Praze

učiněná, najednou v konci periody si
vlastní právo posuzovati zachování
pokoje, věci to, která

se celé Evropy týká. Kterak že se tu
směli míchatí poníženě podepsaní
zástupcové Prahy do

politiky celé říše? Či snad jim volno
jest, když chváliti chtějí míchat i
do politiky, a jen

tenkrát není dovoleno, kdyby haniti
chtěli?

- Pražské časopisy nám podávají
zprávu, že dne 2. června o polednách
ze starého mostu v

Praze skočil žandarm do Vltavy a
navzdor rychlé pomoci se o život
připravil. Až posud jsme

myslili, že alespon žandarmové
nemají žádných příčin k

nespokojenosti.

- Českolipská porota uznala 10 hlasy
proti dvěma Fr. Schwoba,
hostinského z Litoměřic,

obžalovaného z urážky J. M. C. při
příležitosti oktrojování ústavy r.
1849 a ku konci října

1848 - za nevinného.

553

Poznámky

1 Nevíme jestli toto slovo

„nabídnutí- jest jen vynález redakce
Pražských novin vládních aneb

jestli vyšlo již z ponížených prsou
některého z nynějších obecních otců
pražských, ale čpí

kytajskou ponížeností až radost.
Jinde si to každý musí za největší
čest pokládati, když jej

takové město jako Praha za čestného
měšťana vyvolí: tuto ale si ani
netroufá dobře smýšlející

výbor učiniti p. ministra čestným
občanem, nýbrž bude se nepochybně

teprva nejponíženěji

tázati, lestli by směl býti tak
opovážlivý, aby nejuctivěji požádal
p. ministra, jestli by tak

dobrotiv býti chtěl, přijmouti titul
čestného měšťana Prahy. Kdyby byla
liberální rada, a

kdyby tato liberální rada sama ze
sebe některému ministru (mluvíme o
ministřích vůbec) dáti

chtěla čestné měšťanské právo, jistě
by se ho napřed neptala přijme-li, a

jistě by každý rád

přijal, nebo nic není příjemnějšího nad úctu, o které se ví, že je bez ohledu dána.

Pozorovatel politický

(7. června 1851). H. B. Návrh sjezdu slovanského. Jak známo přijala nedávno Matice

Záhřebská návrh svého vicepresidenta p. Kukuljeviče, aby se vyzvali všechny literární sbory

slovanské k vyslání poslanců svých

ku všeobecnému sjezdu
slovanskému, na kterém by se
rokovalo o prostředcích k docílení
jednoty literární mezi Slovany.
Poněvadž v Rakousích

všude obležení panuje, navrhla spolu
Matice ilyrská jakožto místo sjezdu
bud' Varšavu bud'

Bělehrad.

Strany tohoto návrhu povstali již
mnozí hlasové proti Matici ilyrské
ajmenovitě proti

navrhovateli samému. Vládní časopisy polozarytě, polouštěpačně vyhlašovaly tento návrh za

nesmyslný, za ideologické blouznění atd. V Záhřebu samém vystoupil jeden muž nyní ve

vyšším vládním úřadu postavený proti tomuto návrhu a jal se obšírně dokazovati, kterak jest

již nyní zhola nemožno, aby všichni Slované přijali jeden spisovný jazyk. Na to na všechno po

několika mezi Záhřebskými

novinami vypálených polemických
střelách věc celá utichla.

Nemyslíme sice, že se Matice
Záhřebská těmito křiky odstrašiti dá,
aby od svého návrhu zcela
upustila, což by dle našeho mínění
veliká škoda byla.

554

Vec dostane zcela jiný pohled, když
se pováží, že zde nejde o to, aby
snad se všem kmenům
slovanským místo jejich dosavadních

rozličných literárních nářečí
oktrojoval od několika

shromážděných filologů najednou
nový a jediný jazyk, který každý
kmen hned místo svého

přijmouti musí. To jistě ani p.
navrhovateli Kukuljeviči ani Matici
ilyrské nenapadlo, a proto

jest zbytečná a marná neřku-li
faryzejská práce z toho ohledu brojiti
proti onomu návrhu.

Praktická a velmi dobře možná
stránka onoho návrhu jest, aby se

čelnejší mužové a

spisovatelé slovanští mezi sebou
poradili, jakým způsobem by se
mohla rozličná nářečí mezi

sebou vzájemně přibližovati, a v tom
ohledu neupře nikdo moudrý, že jest
neskončeně mnoho

možno. Třeba by na sjezdu nebyli
přítomni zastupitelé všech národů
slovanských (ačkoli ještě

otázka jest, jestli by ruská vláda
zamezila všem svým poddaným

přístup k sjezdu), již dosti tu

dobrého, jestli se jen mezi
jednotlivými kmeny přiblížení nářečí
a tudy snadnější srozumění a

větší účastenství v literatuře docílí. A
kdyby ostatně nic jiného nebylo, již
to, že se zase

zástupcové rozličných kmenů
slovanských sejdou, a mezi sebou
prorokují, jest věc dobrá a

nám všem užitečná, což se patrně
jeví ze vzteku našich nepřítelů, s
kterým tuto myšlenku

přivítali. - To, že se první sjezd Slovanů v Praze nepodařil, nesmí nás odstrašovati, nýbrž

naopak má nám býti jen povzbuzením k dalšímu pokračování: neboť právě z toho, ze

nepřátele naši tolik vynaložili na zkažení našeho sjezdu prvního, musí nám býti důkazem, že

se našich sjezdů, našeho dorozumění, našeho společného smýšlení a jednání velice bojí.

- Lloyd a Reichszeitung nyní velmi usilovně připravují cesty novým věcem. Lloyd den jak

den nyní častuje své čtenářstvo úvahami o brožůře „Gotthelfa Zurechta“ (Pod tím jménem

totiž vydal hrabě Hartig návrh nové ústavy) a dokazuje ustavičně nevyhnutelnost dědičné

pairie v Rakousích to jest jinými slovy hořejší šlechtické komory s dědičnými v rodině

důstojnostmi. - Reichszeitung zase si

obešla věc s druhé strany; ani by
člověk vlastním očím

nevěřil, když vidí dlouhý úvodní
článek v čísle 134 Reichszeitungu,
kdežto se dokazuje

nevyhnutelnost konstituční vlády a
nemožnost absolutismu! Nač to?
pomysli si mnohý, vždyt'

to dávno víme, a strana těch, kteří
konstitučně smýšlí jest daleko
mocnější na počet než

absolutistická?! Reichszeitung ale

vždycky ví co činí, o ní jest známo,
že vždy to, co obmýšlí

za nějaký čas udělat, haní napřed,
aby pak, když se to pod jiným
jménem stane, nikomu tak

hned nenapadlo, že jest to to samé,
co haněno bylo. Když má vyjít brzy
nějaký hodně ostrý

zákon proti svobodě tisku, bude vždy
Reichszeitung nějaký čas před tím
vychvalovat nad

míru potřebu svobody tisku. To jsou
již tak zvláštní obyčeje. „V nynějším

čas - povída

Reichszeitung - konstituční formy u
mnohých pozbyly kreditu.“ Jak ale
mohly pozbyt kreditu,

když je posud nikdo nezakusil?

„Největší část' evropských vlád má
nyní v rukou mnohem

555

větší moc než před poslední revolucí
r. 1848“ -praví také Reichszeitung
jak se zdá velmi

spokojeně. Jen že musíme doložiti,

některé z těchto vlád mají kromě
větší moci také v rukou

samé banknotky, a moc jejich dá se
velmi dobře porovnat s mocí kotle
parního zrovna před

tím okamžikem než praskne. Tuť arcí
žene se s největší silou. Ale co
potom?

.- Jak známo hořekuje také
Reichszeitung ustavičně na záhubu
cesty vlády sardinské.

Nedávno se v tom ohledu znamenitě
podřekla. Píše totiž z Paříže asi v

tento smysl: že proto

Pařížské a Belgické časopisy
francouzské zevrubněji nepopisují
záhubný směr Sardinska,

poněvadž sardinská vláda všechny
dobře smýšlející noviny¹ uplatila.
Červené noviny (rozuměj jen
liberální, neb Reichszeitung jmenuje
již nyní všechno červené co není

absolutismus) francouzské jsou prý
beztoho dost chytré, aby nebrojily
proti sardinské vládě,

která jim tak do rukou pracuje. -
Reichszeitung tedy sama uznává, že
její soudruhyně dobře

smýšlející noviny ve Francouzích se
od každého i od protivníka uplatiti
nechají. -

Nepotřebujeme snad ostatně ani
doložiti, že zde především platí
příslloví: kdo v té peci bývá

jiného tam hledá! Sardinská vláda
jistě nemá zapotřebí upláceti někde
cizí noviny, aby ji

naháněly, a jistě by se k tomu ani

nesnížila.

- V celé Itálii kromě Sardinska,
nejvíce ale v papežských zemích,
zmahá se velice duch

revoluční jakožto odpor proti
neslýchané reakci. Způsob nekouřiti
žádný tabák - známka to,

kterou Vlachové svou nespokojenost
projevují a spolu také sílu své strany
poznávají, šíří se

poznenáhla všude po Vlaších a ve
hlavnějších městech není skoro

viděti kuřáky, poněvadž

každý na ulici kouřící za vyzvědače
vládního se považuje. V papežských
zemích kromě toho

zdržuje se též sázení do loterie, aby
příjmy vládní se tenčily. V Římě
vycházejí z tajných

tiskáren ostré spisy republikánské
strany. Jeden také vykládá k vojsku
francouskému, které v

Římě leží, aby totiž nemyslili, že
zdržení se od kouření je demonstrace
proti nim, nýbrž že to

jen jest známka jednoty, kterou přijal
národ italský. Připomíná se
francouzským vojákům, že

kněží římské (v papežských zemích
jak známo jest celá vláda v rukou
kněží) tak nenávidí

vojsko republiky francouzské jako
italské republikány.

Poznámky

1 Ve Francouzích se dobře
smýšlející jmenuje jak známo strana
pokoje neb spasitelové a

ochranitelové společnosti. Red.

556

Další vycházení Slovana

H. B. Neprojde skoro ani jedno čtvrtletí, aby se ku konci jeho nerozšiřovala zpráva, že Slovan

přestane vycházeti. Tentokrát se zvláště Lloyd Vídeňský postaral o vymyšlení a rozšíření této

pověsti, oznámiv, že prý redaktor Slovana neustálými procesy a konfiskacemi promrzen,

přestane již svůj časopis vydávati.
Lloyd, jak dle této zprávy patrno,
velmi špatně zná povahu

redaktora Slovana, který již od r.
1846 vede život zcela stejný, život
kvetoucí opposice proti

rakouské vládě, ve kterém jedna
bouřka druhou stíhá a ve kterém čas
pokoje jest vždy jen

dobuřování minulé a vzdálené vrčení
nastavající bouře. Před r. 1848
ovšem pro panující

tenkrátě tajnost vládních funkcí

vařila se všechna žluč jenom v
tichosti mezi redaktorem,

censorem, revisorem a policií a
přicházela na jevo jenom v
jednotlivých dopisech úředních a

ponížených omluvách redaktorských
uzavřených posud ve škríní našeho
archivu. V r. 1848

nastal trochu pokoj, ale pokoj jaký
mohl být v roce 1848 a na místo
svárů s vládou nastaly

nám brzy kyselosti se stranou

zuřivých radikalistů, po kterýchžto
jak známo, brzy přišlo

obležení jakožto přechod k navrácení
časů předbřeznových. Komu by bylo
možná promrzeti

se, musel by býti za tento čas již
dávno na tvrdo domrzen, a redaktor
Slovana doufá, že jestli

žádnou jinou vlastnost za tento čas
na sobě až k nepochybnosti
neprojevil, jistě projevil

vytrvalost a neomrzlost. Proto také
jest tuším patrné, že by Slovan pro

nedůstatek těchto

vlastností snad nikdy nemusel přestat vycházeti. Jsou ale jiné příčiny, pro které si redaktor

Slovana sám často přál a přáti musí, aby mohl již co nejdříve přestat s vydáváním tohoto

časopisu.

Tyto příčiny jsou některé méně a více důležité. Kromě materialních překážek v tisku samém,

které před veřejnost se nehodí,

uvedeme zde jenom tu patrnou
okolnost, že časopis český

nevycházející v některém hlavním
středišti národního veřejného života,
a jmenovitě v Praze,

nevyhnutelně musí vésti život
polochorý, zbavený mnohých a
důležitých pomocí, což zvláště

nyní, kdežto redaktoru již po delší
čas také přístup do Prahy jest
zamezen, tím více se cítiti

dává, kdežto dříve alespoň skrze
častou osobní přítomnost redaktora v

Praze jisté spojení

časopisu se stědištěm našeho
národního života se udržovalo.

Za druhé, jak též každý pozorovati
musel, skrze to, že Slovan nevychází
v Praze, potřebuje v

porovnání k jiným časopisům příliš
dlouho, než z tiskařského lisu dojde
po poštách až do

rukou odběratelů, čímž všeliké
rychlejší podávání zpráv redakci také
při nejlepší vůli zcela

nemožné jest.

557

Za třetí ale, a co se nám nejhlavnější
příčina býti zdá, bude poznenahla
vycházení Slovana v

nynějších okolnostech věci naší více
snad škoditi nežli prospívati.

Mnohému snad zdáti se

bude něco takového pravdě
nepodobné, poněvadž jsme ale vždy
se všemožnou nestranností a

chladnokrevností činnost svou

pozorovali, není nám těžko vyložit
tuto věc velmi

pochopitelně. Při panující nyní
všestranné politické reakci přivedla
to již strana nam

nepříznivá a odporná tak daleko, že
časopis Slovan u velmi mnohých se
považuje za nějaký

spis nepovolený, buřický,
ultraradikální atd., ačkoli jak každý
naš čtenář vědět musí, v ničem

z mezí zákonité svobody tisku a
mírné pravdy nevystupujeme a vždy

jen o pokojné a rozumné

opravy se zasazujeme. Na vzdor
tomu přišlo to ale již nyní usilováním
vládní, nyní

všemohoucí strany tak daleko, že
skoro nikdo od vlády neb od
vládnoucí strany nějak odvislý

ani opovážiti se nesmí veřejně se k
zásadám Slovana přiznávat, neb
jenom za zjevného

čtenáře jeho považován býti. Ano i
vyšetřování se dějí tu i tam strany

odbírání Slovana, a

psalo se nám, že i na některých
místech orgány veřejné bezpečnosti
zapisují si odběratele

našeho časopisu, čemuž pro přílišnou
nemotornost posud ani věřiti
nechceme. Že osoba

redaktora samého u této strany
nejinak se považuje než co nějaké
dravé zvíře nebo morem

nakažený, k něinužto pouhé
přiblížení neb několika slov
promluvení již záhubné jest

úředníkům atd. - to jsou věci známé,
o kterých by se dalo mnoho
vypravovat. Ovšem, že

redaktor Slovana, který od vlády
žádných milostí ani nechce, ani
neočekává, ani nepotřebuje,

pro svou osobu velmi lhostejně a
rovnodušně se dívati může na
všechno to, ovšem že také, jak

zkušenost ukazuje, největší počet
čtenářův a odběratelů Slovana
rovněž tak jako redaktor od

vlády neodvislý býti musí, poněvadž
se počet našich odběratelů posud
kromě násilných

zápovědí neumenšil. Ale oboje to
není ještě postačitelné. Slovan
nevychází ani k vůli

redaktoru ani také pouze k vůli
odběratelům, nýbrž jak doufáme k
vůli pokroku a prospěchu

slovansko-české liberální strany.
Jakmile ale strana nyní vládnoucí
dovede toho, že Slovan,

nyní v Čechách jediný orgán

liberálně-národní strany bude se od
mnohých považovati za něco

nedovoleného, nezákonnitého,
ultraradikálního, již bude pak Slovan
navzdor svému obsahu

přece snad více škoditi hlavně tím,
že strana naše očíhledě seslábne
třeba ne ve skutečnosti

přece alespoň před očima světa.
Neboť mnozí, kteří s námi zcela se
srovnávají ve smýšlení,

při tom ale buď od vlády co úředníci

bud' skrze jiné okolnosti od jiných
osob vládní strany

odvislí jsou, nebudou směti při
takových okolnostech veřejně se k
nám hlásiti a přiznávat, a

mnohé jiné osoby třeba neodvislé a
samostatné při tom ale slabšího
ducha dají se konečně

ustavičným křikem strany jediné
slovo vedoucí tak daleko přivést, že
nás a naše zásady

konečně budou považovati za to, za
co nás vykřičeli. Poněvadž ale kromě

Slovana není jiného

neodvislého orgánu a jako práporu
veřejného mínění, což divu, že pak
všichni ti a takovi

558

budou třeba proti své vůli aneb
alespoň proti svému úmyslu počtem
svým rozmnožovati

vládní, protiliberální stranu.

Když jsme v dubnu r. 1850 odhodlali
se opustiti Prahu a vydávati časopis
někde kromě

obležení, nemohlo nám ani na mysl
přijíti, že by takové časopisní
provisorium jako to nyní

zkušenost ukazuje přes rok trvati
mohlo. Tenkrát očekávali jsme s
největší jistotou, že na

podzim r. 1850 vláda skutečně dle
slibu svého počne do života uváděti
oktrojovanou ústavu,

že budou svoláni sněmové aspoň v
pokojných zemích, že jmenovitě
pomine obleženost v

Praze a ve Vídni. Nechtěli jsme tedy

proměškati důležitou dobu voleb
sněmovních bez

časopisů, a považující záповěď
Národ. Nov. v Praze jen za taktiku
vládní před svoláním

sněmu, vynaložili jsme všechno, aby
mohl vycházeti někde jinde
neodvislý časopis naší

strany. Takový byl původ Slovana, a
nestydíme se zde vyznati, že jsme
ještě v dubnu r. 1850

skutečně očekávali svrchu řečené:

nenít' zajisté hanba pro nás, že jsme
si vládu představovali

rozumnější a jednající ve vlastním
prospěchu. Naše očekávání, jak
viděti, zklamalo nás a

odnaučili jsme se na věky důvěře ve
svolání sněmův a ve zrušení
obleženosti, kteréžto se nám

již nyní zase na letošní podzimek od
vídeňských časopisů prorokují. V
takovýchto

okolnostech ale není vydávání
časopisu takového jako jest Slovan

na svém místě, a mnohem

užitečnější bylo by pro naši stranu
vydávati v Praze noviny každodenně
vycházející, třeba pro

obleženost neobsahovaly nic než
dobré zprávy a zajímavé a poučlivé
články, třeba se v nich

nejevila ani příliš patrně opposice
proti nynější vládě, jen když by směr
jejich nebyl přímo

reakcionářský a protiliberální.

Zřejmá opposice proti vládě našla by

v nynějších okolnostech,
pokud svoboda tisku výslovně
vyzdvížena nebude, mnohem lepšího
místa v jednotlivých
knížkách a brošurách, které jsou-li
přes tři archy, nepodlehají
libovolným konfiskacem a
mohou se dosti rozšířiti. Nebot'
jenom časopisy a spisy méně než
tříarchové musejí se zároveň
s vydáváním předložiti úřadu
politickému a státnímu zástupci, kteří
vždy největší počet jejich

bud' na poště, bud' v tiskárně
konnskovati mohou zcela libovolně.

Proto redaktor Slovana již dávno, jak
totiž se o úmyslech vlády strany
oktrojované ústavy

patrně přesvědčil, snažil se
všemožně o to, aby v Praze nějaké
neodvislé noviny vycházeti

mohly, a to sice již hned v letě r.
1850.

Někdo si snad bude mysliti, že ve
vládě jest překážka, pro kterou žádné

noviny české posud v

Praze nevycházejí: s dosti velikou
bolestí povinni jsme ale k vůli
pravdě tuto oznámiti, že se

posud strany této věci od našinců v
Praze ani žádný krok u vlády
neučinil - a obecenstvo naše

odpustí nám, jestli si ušetříme tu
bolest, pojmenovati takové chování
těch našinců, kterých se

559

to týká, pravým jmenem. Abychom

pouhou pravdu řekli, jest celá příčina
takové apathie ta, že

každý u nás v Praze, který něco umí,
zpyšniv krátkým, kočičím leskem r.
1818, nyní již

považuje se za příliš důležitého a
vznešeného muže, než aby sám se
chopil práce v nějakém

podobném literárním podniknutí, a
že každou jinou roli při novinách
kromě protektorství za

příliš nízkou a neslušnou pro sebe
považuje: z kteréhožto úsudku

vyjímáme zde ovšem

všechny ty, kteří jinými důležitými a rovněž tak potřebnými pracemi zcela zaměstnání jsou.

To jest tedy ta jediná pravá příčina, pro kterou v Praze nyní žádné české noviny vycházeti

nemohou na potupu naši před celým světem. Pokavád ale není pražádný jiný neodvislý

časopis politický, nesmíme přece s vydáváním Slovana přestati, ačkoli

potřebu toho již dávno

dle nejlepšího přesvědčení svého
nahlížíme.

Někdo by snad mohl mysliti, že jen
tak nam záleži na vydávání jiných
novin českých v Praze,

abychom mohli nepříjemnou nyní
publicistickou činnost na jiné vložiti
a sami sobe pohověti.

Ačkoli by ostatně nemohl nikdo
spravedlivý redaktoru Slovana za zlé
pokládati, kdyby

skutečně si žádal na nějaký čas od
někoho vystřídán býti, nezaživ po
kolik let ani duševního

pokoje: přece nám posud nenapadlo
vzdáliti se kdy, pokud nám působiti
možno bude, od

práce veřejné, a třeba bychom žádný
časopis neredigovali a nevydávali,
přece nepřestaneme,

pokud jen možné bude (co ale my
jmenujeme možnost, jest posud
známo) působiti vždy ve

stejném směru jakož jsme působili

posud.

Pozorovatel politický

(18. června 1851) H. B. Z Prahy
čteme velmi znamenitý dopis v
Záhřebských novinách Sudsl.

Ztg. jednající o navrženém
všeobecném slovanském sjezdu od
Matice Ilyrské. My sice

nemůžeme souhlasiti ve všem se
smýšlením onoho dopisovatele
Pražského, přece však

uvedeme zde z jeho dopisu některé

hlavnější myšlenky. On praví: „Jsem
pevně přesvědčen, že

z vnitřní potřeby také všichni
slovanští národové časem svým
budou míti jediný spisovný a

obecný jazyk pro vzdělance. Věc
sama jest pro mne nade všechnu
pochybnost, jenom způsob,

kterým se to stane, není posud jistý.
Věc tuto nikdo, žádný stát, žádný
mocnář, žádný národ

nezamezí; způsob může v rozhodné
době jediný vznešený duch tvorčivě

naznačiti -který živé

slovo do sta milionů lidských duší
vdechne. Ano v nepřemožitelnosti
svého přesvědčení

vidím ještě dále! Povážíme-li nynější
stav národův a států ve východní
Evropě trochu ostřeji,

560

vníkne-li hlouběji v ducha, jenž
obživuje mysl od Odry a Labe až k
Volze, postavíme-li

nespravedlivé zaslepení západu proti

mladistvé kyprosti východu: věru ani
není zapotřebí

smělého úmyslu, východ nepotřebuje
nic jiného, než věren své politice
minulého století,

čekati, až mu zralý plod do klína sám
padne. Ovoce usilování národů
rakouských nebudou

nikomu jinému v prospěch, nežli
ruštině, ruské národnosti, ruskému
jazyku. Nezapomínejte

ale, že to vše jest jenom účinek čistě
duševního pokroku Slovanů, beze

všeho spolupůsobení

politických živlů. Kdyby ale, což ovšem možná, také politické okolnosti pro Rusko se lépe

utvořily, ba kdyby to jen zůstalo tak, jak se od přemožení Maďarů jednati počíná, pak ovšem

svrchu řečený obrat v kultuře Slovanů tím rychleji a mocněji se stane, za několik let budeme

viděti uvědomnělé Slovany jen v tomto směru pracovati, třeba se sebe

více proti tomu opírali,
neboť jim nezbyde jiná cesta vedoucí
z této těsnosti: r. 1848 jsme se
pokusili po této jíti, ale
byli jsme nehodně odmrštěni, a od té
doby zdvojnásobily se obtíže“ -
Nepotřebujeme snad ani
doložiti, jaký jest smysl pravý těchto
slov sice velmi opatrně postavených,
nicméně ale dosti
srozumitelných.

- Kdo se chce laciným způsobem

těšiti, tomu připomínáme, že opět
Vídeňské časopisy slibují

v říjnu letošního roku svolání
zemských sněmů. Jest prý to
předloženo říšské radě. Kdo tomu

věří, bude spasen. - Roku 1849 z jara
v březnu slíbilo se výslovně svolání
sněmů na podzim

téhož roku, kolikráte se od té doby
prorokovalo, o tom by se mohl
přesvědčit každý, kdo se

práce neštítí, přehlédnout si noviny
od r. 1849, 1850 a 1851. Obležení

také bude vyzdviženo,

nastane zase stříbro, a vojsko se rozpustí. To je jisté. - Ostatně zase tuto první zprávu Oesterr.

Corr. hned co bezdůvodnou odvolala, bojíc se nepochybně, aby tomu nikdo neuvěřil.

- Ministerstvo osvěty přemýšlí prý nyní o tom, kterak by se daly opravit kláštery. To jest asi

taková práce, jako by někdo chtěl sejto tak zpravit, aby se jím mohla

voda nabírat. - Myslí se

prý ale, že hlavní příčina tohoto
nynějšího stavu našich klášterů jest
ta, že se odtrhli od svých

generálů v Římě, a bez obnovení
tohoto spojení nedá prý se žádná
důkladná reforma provést.

-Kdo ale ví, že kláštery v papežských
zemích zrovna tak nyní vypadají,
jako všude jinde, ten

si může pomyslit, jak asi brzo tito
římští páni generálové napraví
všechny naše kláštery. Bylo

by to arci tuze zajímavé pro historii,
kdyby se tak v Rakousích r. 1851
obnovilo užší spojení

všech klášterů s Římskými generály.

- Kromě všelikých jiných zatmění,
kterých již od r. 1849 pozorujeme,
bude také ještě letos

dne 28. července okolo 3. hod. s
poledne úplné zatmění slunce, a sice
tak úplné, že ani do

ministerstva osvěty ve Vídni žádné
světlo nepronikne.

- Dle nového nařízení ministra
osvěty ohledem na porady učitelské
ustanoveny. aby se k

poradám těm scházeli učitelé pod
vůdcovstvím okresních školních
dozorců (děkanů, vikářů),

aneb pod vůdcovstvím onoho, koho
tento k tomu konci ustanoví, ale vždy
jenom na jeho

vyzvání, aneb s jeho dovolením.

(Mor. Nov.) Z toho pozorujeme, že
ministerstvo osvěty

učitelům odjímá právo associační,
které dle ústavy přísluší každému
občanu, neboť jim dle

tohoto nařízení volno není držeti si
mezi sebou poradu o svých
záležitostech bez povolení

pánů vikářů.

- Noviny v Rakousích přibližují se
již zase všemožně k bývalé
idyličnosti před r. 1848. Tak

ku př. nám jedny noviny české, které
jmenovati nechceme, ve zvláštním

dopisu z Opavy

nevypravují nic jiného, než tři
dětinské kousky. První jest jak dva
hoši vzavše řezníkovy

necky, na nich místo lod'ky po
potoce plouli, což prý se skončilo s
výpraskem. Druhá, že se

stalo jinému chlapci neštěstí v dílně,
třetí konečně, že z dvou hochů na
řece Opavě v člunku

jezdících jeden utonul, při čemž
dotčené noviny následujícím
způsobem poučují své

čtenářstvo: „Budiž smutný tento pád
mládeži naší výstrahou, ať raději
podobné nebezpečné

zábavy se varuje; voda arci pěkně se
blýská, a zdá se býti velmi snadné,
na tak hlad'ouнкé

rovině sem tam se prohánět, ale kdo
nemá dosti zběhlosti a prozřetelnosti,
zůstaň na pevném

břehu!“ Jaká tu nová myšlénka, a jak
užitečná světu, kdyby jen se vždy dle
ní řídil, a jak

dobře by bylo pro rozpustilé hochy,
kdyby tyto noviny pilně čtli a dle
nich se také zpravovali.

-Takové již jsou nyní noviny
politické v Rakousích!

- V Prusích jak známo zastavila se
nazpět couvající konstituce konečně
již u bývalých

krajských a provinciálních
(předbřeznových) sněmův a ačkoli
strany toho panuje v Prusku

nesmírné rozhořčení, přece není
pochybnosti, že vláda svůj úmysl

provede. Musíme uznati, že

málo která vláda tak šikovně umí
sněmy rozličné na darmo svolávati a
rozpouštěti, konstituce

slibovati, oktrojovati a nedržeti jako -
pruská. - Pozorujeme ale nyní, ne
sice s podivením,

avšak přece s napnutou myslí, že
naše vládní noviny, které vždy dříve
při podobných

příležitostech proti vládě pruské
nesmírně si vyjížděly, nyní zcela

mlčí, ba ještě jakési zalíbení

v těchto krocích Pruska objevují. Co to znamená, není těžko se dovtípit.

562

Pozorovatel politický

- (25 června 1851.) - H. B. Za našich časů přestal všecken praktický vliv liberáních časopisův

a obmezení jsme pouze na činnost - dějepisnou. Rozumíme tímto slovem tolik, že nezbyla

časopisům liberálním jiná činnost
než činnost historie, totiž
povzbuzovati čtenářstvo své

vypisováním událostí
nechvalitebných a chvalitebných, a
podávati tak výstrahy a dobré

příklady. Jisto jest, že nyní vládnoucí
strana může s námi nakládati jak jí
libo - na nějaký čas;

jak dlouho tento nějaký čas trvati
bude, toť závisí od okolností a od
našeho vlastního chování.

Jaké ale máme v tomto nějakém čase

vyhlídky, o tom nám časem prorokují
noviny vládnoucí

strany. Zajímavý v tomto ohledu
článek přinesl Lloyd dne 22. června,
kterýžto článek počíná

se těmito jistě naivními slovy:
„Důležité změny, které se jistě
stanou v našem státním životě,

sotva počnou se uvedením nové
ústavy, svoláním sněmův, aneb
podobnými vysoce

politickými ději. Počnet' se tentokrát

stavba státní od spodu, nikoli od vrchu.“ Tot’ ovšem

každému, kdo jen trochu své lidi zná, nepochybné jest, že se reakce nikdy nezačínává

svoláním sněmů, vizme ale a divme se změnám, které Lloyd uvádí ve stavbě státní od spodu.

Jedná se o zákon obecní. Chyba prý tohoto zákonu, která se nyní nejvíce cítí, jest prý malý

ohled jaký se měl na veliké majitele půdy. Kdo jsou tito zde jiným

slovem jmenování velicí

majitelové půdy, kterým se křivda děje, víme beztoho. Tuto křivdu chce tedy dobrosrdečný a

spravedlivý pan Lloyd napravit tak, aby se vesnicím jednotlivým nechala jen samostatnost

pro jejich hospodářské záležitosti (totiž obecní jmění a jeho správa, slouha, pazderna atd.),

aby se ale jen vždy z více vesnic vytvořila pravá obec, která prý by

mělajak Llovd praví

„vrchnostenskou moc.“ Purkmistra
nebo představeného, totiž toho pána
s touto

vrchnostenskou mocí museli by si
ale vyvoliti jenom z jistých napřed
již poznamenaných

osob platících největší daň - víme již
o kom se mluví. - Tak dalece tedy již
odložila vládnoucí

nyní strana svůj strach z rohu 1848,
že může mysliti na změny jako jest
takováto! Tu tedy

máme celou svobodu obcí, základ
svobody státu, jak praví náš obecní
zákon. Jaký základ,

takové stavení. Pamětihodné a velmi
poučné pro nás jest to, co praví
Lloyd o tomto našem

obecním zákonu. Paragrafy tohoto
zákonu jsou prý - tak elasticky
zřízeny, aby se mohly v čas

potřeby na všelikou stranu rozšířiti
nebo obmeziti. - Máme tu vlastně
vysvětlení, proč tak

nesrozumitelné jsou mnohé naše zákony oktrojované - totiž proto, že se již při oktrojování na

to myslí, aby se mohly jinak vykládati časem svým, kdyby se dalo dělat. Že domněnka tato

jest nepochybná, vidíme také z toho, že staré plány pořád se v rozličných kabátech opakují.

Spojení mnohých vesnic v jednu obec, které jsme časem svým ještě u nás zamezili, máme tuto

zase již v jiném způsobu na talíři.

Ted' se již řekla -poněvadž jsou
pokojnější časy, také ta

563

pravá příčina, proč se má více vesnic
v jednu obec spojit, a čtenářstvo
naše posoudí nyní

teprva, měli-li jsme dobře, když jsme
se časem svým tak silně opírali proti
spojení mnoha

vesnic v jednu obec. Co vlastně jest
jiného tento plán Lloydův nežli
nazpět uvedení starých

vrchností pod jiným jménem?

Všechna vrchnostenská moc a správa
několika spojených

vesnic bude v rukou purkmistra neb
vlastně jeho kanceláře, tento
purkmistr nebude svobodně

volený, nýbrž vláda sama ustanoví si
několik osob největší daň platících (t.
j. bývalých

vrchností) a z těchto některý musí
býti představeným.

Co to jest jiného než stará vrchnost a
starý kancelář. Jenom chybí ještě

ustanovení, že

představený nemusí bydliti v obci a
že má jen on právo ustanovovati
sobě úředníky obecní

(respektive písaře): a pak máme staré
blahé časy. Pamatovati sluší, že
takový obecní

představený bude míti ve všem asi
takovou moc jako bývalé vrchnosti, a
že pak představený

jednotlivých vesnic, kterým správa
jmění obecního zůstane, zcela se

vyrovnají bývalým

rychtářům. -S tím ale se vším není
ještě Lloyd ani spokojen. Jen v
některých zemích by se

takto zřízené obci (respektive jejímu
přednostovi) mohla prý odevzdati
také činnost politická

od státu svěřená, v jiných zemích ale
prý se má svěřiti tato moc
„vznešeným osobám, které by

tento úřad pro čest' a pro všeobecné
dobro zastávaly, a které by stát
ustanovoval a svrhoval.“

A tu jest vlastně teprva ten pravý
trumf. Tedy v zemích, kde jsou lidé
již trochu chytřejší, tam

se musí nazpět uvedení starého
patriarchálního řízení alespoň trochu
obaliti, stane se to tedy

pod formou správy obecní a nechá se
jim právo mezi několika osobami od
vlády

ustanovenými vyvoliti si alespoň
svou - vrchnost'. V zemích ale, kde
se to dělati dá, ustanoví

vláda zcela veřejně a zřejmě
vrchnosti sama, znamenitý to pokrok
pro vládu, neboť dříve

alespoň vrchnosti byly tak z Boží
Milosti jako ona, nyní ale ona sama
dle plánu Lloydova

bude ustanovovati a svrhovati
vrchnosti dle své libosti. - Co my o
takovém plánu soudíme,

nepotřebujeme ani vysloviti -tážeme
se jenom, co o něm smýšlí všichni ti
„nestranní“ kteří si

libovali již, že se stal v Rakousích

převrat politický bez ošklivých bouří
sociálních, ba co o

něm soudí ona rozumnější část'
šlechty, která se dovede naučiti
něčemu z historie, která si

vduchu libovala, že bez velkého
nebezpečí pro jmění a osoby šlechty
zrušen jest starý svazek

poddanství, co řeknou, pravím,
takovíto povážliví šlechticové,
vidouce nenapravitelné lidi v

časech nejistých lehkovážně

experimentovati s veškerou
budoucností bývalých vrchností? -

- Na rozkaz J. M. C. promění se
místnost bývalého říšského sněmu ve
Vídni v císařskou zimní

jízdárnu pro koně. Celý sněmovní
nábytek přenešen jest do kláštera
františkánského do skladu

564

státní tiskárny, kdežto vedle
ohromných natištěných balíků
zákonníka říšského odpočívati

bude.

- Pan ministr Bach - jak nám noviny vypravují - potěšil se nedávno touto ctí, býti pozvánu k

císařskému rodinnému stolu.

- J. M. C očekává se jistě do Haliče, blízko Lvova budou zase veliké manévry.

- Černínský dům v Praze na Hradčanech, koupený od vlády, promění se prý v upevněnou kasárnu.

- Co nejdříve prý vyjde zákon,
kterým budou zrušeny všechny až
posud ještě trvající národní

gardy v celém mocnářství. - Tyto
všechny události uvádíme jenom
zkrátka beze všech úvah.

- Od 1. července přestanou prý
skutečně celní hranice mezi
bývalými zeměmi uherské koruny

a ostatním Rakouskem. Doufáme, že
naši průmyslníci a obchodníci
neopomenou použití pro

svoje obchody této důležité události,

která bude mít veliký vliv na nás i na Uhry.

- Hrabě Adam Potocki, tentýž, který vydává svým nákladem veliké a velmi dobré polské

noviny „Czas“ v Krakově, daroval, jak se dovídáme, 25.000 zl. stř. na vydávání školních

gymnasiálních knih v řeči polské pro Halič. Z tohoto příkladu pozorujeme, že rozumnější

šlechta polska docela jinou cestou

hledá sobě vliv a vážnost u národu
pojistit nežli ku př.

šlechta česká a moravská.

- Const. Blatt dovídá se z jistých
pramenů, že notáři v Čechách jistě
budou v měsíci červenci

ustanoveni. Pro Moravu že prý již
jmenováni jsou a co nejdříve
uveřejnění budou. Sluší

pozorovati, že mnozí, vidouce
nynější směr vlády, pochybovali a
ještě pochybují o tom, že

skutečně ústav notářský uveden bude do života.

- Někteří, jimžto působí útěchu vymyšleti a věriti všelike podivné zprávy, vypravují, že se jedná o změny v ministerstvě, a že jmenovitě jen proto nový kabinet pod správou knížete

Windischgratze a hraběte Hartiga jmenován nebyl, poněvadž tito prý žádali nejprve svolání

zemských sněmů.

- Správa zemská v srbské vojvodině
zapověděla Bělehradské (vládní
noviny srbské knížecí

vlády) pro celou rakouskou
monarchii. Jest to skutečně velmi
podivné a se svobodným tiskem

velmi nesrovnalé. Připouštíme, že
správa zemská v císařských našich
srbských krajinách, kde

565

beztoho obležení panuje, příčinu míti
může zapověditi noviny srbské, které
ve stejném jazyku

a stejným písmem vycházejí v
samostatném Srbsku na druhé straně
Dunaje, a které mohou

zcela bez obalu pronášeti svůj
úsudek o rakouské vládě. Ale jakým
právem a z jaké příčiny

tyto noviny správa vojvodiny srbské
také ku př. nám zde zapovídá,
kdejistě nikomu

nebezpečné nejsou, a kdežto nám za
jediný pramen zpráv z těchto krajín
slouží, to nemůžeme

pochopiti.

Vytrvalost opposice

H. B. Mnozí lidé jsou tak slabé povahy, že dobrou mysl a činnost zachovají jen potud,

pokavád se jim dobře dle libosti vede; že ale honem vším praští a ve zmalátnělosti o všem

pochybují, jak jen přijdou a uhodí na ně nehody. Jestli toto pozorujeme v životě soukromém,

tím více ještě jeví se tato smutná vlasnost povahy lidské ve věcech veřejných a politických.

Pokavad se vedlo dobře straně
liberální, pokavad měla vyhlídky, že
provedeny budou její

zásady a přání do skutečného života:
tu jsme pozorovali při mnohých až
přílišnou bujnost -

nevěděli již, co všechno mají chtít,
všechno jim bylo málo, nic jim
nebylo dost radikální,

každý byl u nich zrádce, kdo se
opovažil napomínati neb zmíniti se
jen o mírnosti a o

rozvážlivosti. Takoví lidé se toho času nechovali nic jinak, než jako by jim hračka byla celý

svět vypáčit a vzhůru nohama obrátit.

Nyní, když dílem zbrklostí takových pánů, dílem však okolnostmi nevyhnutelnými zaražen

jest pokrok svobody a nastalo panování strany druhé, která sebe nazývá sice konservativní

(zachovávající), zatím ale nic jiného zachovati nechce, nežli čeho jsme

my zbaviti se chtěli;

kde jsou nyní všechny ty zástupy
oněch „božích bojovníků“, kteří za
těch časů s peřím a

kokardami za kloboukem, se šavlemi
po boku v rozličných uniformách a
národních krojích

naplňovali hrdinskými řečmi svými
všechny hospody království Českého?
Kde jsou nyní

všichni tito mužové pokroku a
vojínové pro svobodu, aby pomohli

tlačiti skrovný vozík

našich práv a svobod, který v
hlubokém bahně vězí?

Není jich tuto, zmizeli a zalezli se po
dírách jako stříbrné peníze, vytratili
se jako hlemejždi

na podzim, větrové je odvanuli,
odplynuli s řekami!

566

Člověk moudrý, který jsa pilný a
rozvážlivý čtenář historie umí sobě v
událostech minulých

hledati příklady a poučení pro svůj čas, musel ovšem napřed viděti všechno toto, mužové,

kteří ví jakého namáhání, jakých duševních a hmotných bojů stálo to jinde, kde právo a

svoboda pevně již zakotveny jsou, tito mužové nemohli téměř ani očekávati, že by trochu

dětských hraček, trochu zpěvův a trochu křiku mohlo býti dostatečným prostředkem k

zrušení libovolnosti a k zavedení

pevného práva v Rakousích. Jest
něco na tom, když se říká,

že lid ještě není k svobodě dospělý a
zralý: neznamená to ovšem jako
říkají reakcionáři, že by

některý třeba sebe méně vzdělaný
národ svobodu a právo jemu udělené
nesnesl, ale znamená

to tolik, že lid nevzdělaný neb málo
vzdělaný nebo mravně zkažený
nedovede sobě svobodu a

právo vydobyti aneb náhodou

vydobyté zachovati.

Že náš národ v tomto smutném stavu
se ještě z většiny nachází, není snad
zapotřebí

dokazovati, neboť bohužel! smutná
zkušenost ukazuje to nejlépe. Tím
ale se spolu sama sebou

ukazuje povinnost naše, povinnost
všech těch, kterým opravdu záleží na
dobyetí a udržení

svobody, totiž abychom odstraňovali
všechny překážky, které v lidu
samém dosahnouti a

udržení svobody v cestě vadí,
abychom hleděli národ náš přivést
na onen stupeň vzdělání jak

duševního tak i srdečného, který lid
schopný činí, vydobyti a udržeti si
svobodu a právní

vládu.

V tom tedy jeví se vlastně veškerá
povinnost všech těch, kteří se k
liberálně-národní straně

počítají a přihlašují, a zadostučinění
této povinnosti není věc malá a

snadná, zvláště pak nyní,

kde strana liberálně-národní do
spodu přišla a nad sebou má stranu
nepřátelskou, která nyní v

rukou svých drží všechnu moc
veřejnou, a s těmito velikými a
mohutnými prostředky snaží se

zahubiti všechnu činnost strany
liberální. Neboť dvě jsou moci
bojující od jakživa a všude v

lidstvu, dobrá a zlá, světlo a tma,
právo a libovule, jedna druhou hledíc
vyhubiti. Ačkoli v

celku až posud mnohem více
rozšířeny jsou ve světě zlé mocnosti,
a dobré jenom poznenáhla

jim kus po kuse půdy odbírají: přece
již tu i tam, v jednotlivých zemích, u
jednotlivých

národův úplně zvítězilo právo a
světlo nad libovůlí a tmou, kdežto
jinde strana svobody bud'

zcela ani se neozývá, neb jsouc ještě
slabá, snaží se teprva o sesílení a
budoucí vítězství nad

libovůlí. V politickém způsobu
mluvení nazývá se strana v tomto
okamženi slabší opposice:

někde tedy strana svobody vládne a
tam jest strana protisvobodná v
opposici, jinde zas kde

vládne strana svobodě nepřiznivá,
jest v opposici liberální strana. V
zemích, kde ještě úplně

panuje v celé síle své absolutismus,
nemůže býti ovšem řeč o žádné
opposici liberální, třeba

by tam bylo dosti mužů příznivých

svobodě a nespokojených s
libovládou, proto že tito ani

567

opovážiti se nesmí veřejně se svým
smýšlením se prohlásiti: neboť
opposice jen tenkrát

může býti, kdežto možné jest méně
nebo více opíratí se veřejně proti
straně vládnoucí. Z toho

vysvítá, že sice ve všech zemích, kde
liberální strana vládne, jest spolu
proti liberální

opposice, proto že strana liberální
třeba vládla a všechnu moc v rukou
měla, přece již dle

zásad svých nesmí zameziti
projevení smýšlení jakéhokoli a tedy
ani smýšlení

protiliberálního; na druhé straně ale
vysvítá, že liberální oposice může
býti jen tam, kde

strana svobodě nepříznivá sice
vládne, ale z jakýchkoli příčin tolik
mocí nemá, aby mohla

zabrániti všeliké projevení zásad

liberálních. V takovýchto zemích
spatřujeme obyčejně velmi

podivný boj: strana vádnoucí, ačkoli
směřuje a přičiňuje se všemožně k
zavedení úplné

libovlády, přece nesmí tento úmysl
svůj veřejně projeviti, a proto se
musí alespoň na oko

držeti dle jistých zákonů, kterých
spolu užívá strana liberální opposice
jakožto zbraně a

obranu své proti vládě. Jest to boj

oboustranné neupřímnosti: ani vláda
ani opposice

nevyslovuje obyčejně své pravé
mínění, vláda proto, že na příznivé
okolnosti čeká, az bude

moci provést své úmysle, které
prohlíží nyní již zkušenější,
liberální opposice zase proto,

že jí od strany vlády násilí hrozí.

U nás v Rakousích jak patrně, jsou v
opposici všechny liberálně-národní
strany jednotlivých

zemí. Neboť není nikomu tajno, že
strana nyní vládnoucí všemožně
hledí zaváděti němčinu

do veškerého statního řízení i tam,
kde ani před rokem 1848 nebyla a že
skrze úplnou

centralisaci celé říše a jinými
všelikými méně neb více do oka
padajícími způsoby poznenáhla

chce uvést v celé říši němčinu co
panující a ostatní narodnosti jakožto
jí podřízené, nýbrž že

také všemožně míří nazpět k staré

byrokratické vládě předbřeznové. Z těchto ohledů musí

každý komu na svobodě a na národnosti záleží, při takové vládě náležeti k [opposici.1](#)

Jedná se jen o to, jak dalece opposice, kterou proti nynejší vládě děláme, prospěšná jest věci

naší, totiž svobodě a národnosti, a jaké vyhlídky máme zvítěziti časem svým s našimi

zásadami, totiž provésti to, aby vláda

přišla do rukou mužů liberálních, a
aby byla národnost

každá ve svém domově panující.

Mnozí zajisté vidouce nynější stav
věci zmalátněli nad míru,

a buďto již všechnu naději na lepší
časy pustili, aneb alespoň se strojí
všelike činnosti odřící

se a odevzdati se všemu cožkoli na
nás přijde. Ta kovýmto způsobem a s
tak malou

vytrvalostí ovšem by se málo
důležitých věcí na světě povedlo a

dle toho pravidla, že Řím
nebyl za jeden den vystavěn, a že na
první útok se nevzdá tak snadno
každá pevnost, nesmíme
také my, když naše slunce na čas za
mračno zašlo, již všechnu mysl
ztratiti a zmalátněle se
rozěběhnouti.

568

Účelem tohoto našeho článku jest
rozjímání o vyhlídkách, jaké se
straně naší pro budoucnost

objevují, a o prostředcích, jakými
nám lze při síle své zůstat, ji
rozmnožovati a tak konečně

časem svým zásady naše do
skutečného života a k vládě přivést.

Především musíme se ale srozuměti
o tom, koho máme počítati do strany
liberálně-národní.

Ne každý, který až posud se buď sám
za úda této strany vydával aneb za
takového považován

byl, zasluhuje také skutečně býti
spoluoudem tohoto ctihodného

spolku. Jenom ten, komu

všeobecný pokrok člověčenstva,
blaho a čest' svého národu především
na srdci leží, který jsa

nepřítel všelike libovolné vlády, sám
dle práva se řídí, take chce aby
záležitosti veřejné jenom

dle práva a nic dle libovůle
jednotlivců řízeny byly - jenom
takový zasluhuje býti oudem

strany liberálně národní. Lidí
takových, kteří by dle vzdělání a

srdce svého k takovým

zásadám se přiznávali, není tak příliš mnoho a proto se nemusí nikoho rmoutiti, jestli se počet

naší strany nemůže třeba hned udati na množství tisíc: lépe méně ale jistých a vydatnějších

spoluoudů, než křiklavý počet planých hlav a ještě planějších srdcí, kteří bud'to z mody,

bud'to zmarnosti, bud'to ze špekulace aneb konečně i ze strachu jako tažní ptactvo r. 1848 k

straně naší se přidali a nyní rovněž
tak rychle odprázdnili se. Nám proto
nejde o příliš veliký

počet spoluoudů strany naší,
poněvadž jmenem tímto miníme jen
ty, kteří jakým koli

spůsobem činně pomáhají klestiti
našim zásadám cestu k životu.

Nepřátelé snažení našeho jsou
dvojího druhu: předně ti, kterým
provedení našich zásad

škodlivé by bylo, kteří totiž až posud

na všeobecné útraty nadprávi užívají
a proto se ze

sobectví proti právu a svobodě a
národní rovnoprávnosti opírají, za
druhé pak jsou protivníci

naši ti, kteří jen z předsudků, z
chybného vychování, omámení od
těchto předešlých, tedy

vlastně proti svému vlastnímu
prospěchu, zkrátka z hlouposti
protiliberálně smýšlejí a se

chovají. Počet předešlých není příliš
veliký v porovnání k liberální straně

a příliš lehkoby

bylo nad nimi zvítěziti, kdyby neměli hlavní svou podporu v druhých krátkozrakosti a

nevzdělanosti.

To platí o nepřátelích našich v národním i politickém ohledu, a z toho vyplývá též veškerá

činnost strany naší. Marné by bylo očekávati, aby protivníci naši prvního druhu přesvědčiti

nebo nakloniti se dali k našim

zásadám: oni tak dobře jako my sami
znají všechny důvody

naše a všechny následky, jaké by
povstali v životě veřejném
provedením našich zásad, oni

nejsou nepřítelové naši proto, že by
naše zásady nebyly pravé, nýbrž
proto, že provedení

našich zásad by jim bylo škodlivé.
Tu tedy přestává všechnen důvod,
všechno přesvědčování,

všechna hádka a jedná se jen o to,
která strana kterou přemůže.

Na štěstí jest ale počet takovýchto protivníků našich v porovnání k veškerému národu, ba ani

v porovnání k liberálně-národně smýšlejícím příliš nepatrný a jedná se tedy hlavně o to,

abychom působili na veliký počet těch, kteří buď jen z nerozumu podporují neliberální stranu

bud' docela se passivně (trpně) chovajíce, takto udržovati pomáhají

staré zakořenělé

nechvalitebné zvyky vždy sami sobě
na škodu. Hlavní povolání strany
národně-liberální musí

tedy býti, aby otvírala oči těmto, aby
je vzdělávala, uvědomovala a tak je
učinila místo

slepého nástroje cizí libovůle
důstojnými oudy státní společnosti.

Kdosi pravil velmi trefně a pravdivě,
že lidé a občané pražádných revoluc,
pražádných bojů,

pražádných nesnází nepotřebují k tomu, aby byli úplně svobodni a aby měli právní a dobrou

vládu, že k tomu nic jiného zapotřebí není, nežli aby každý řekl jen: to chci, to nechci. Aby

ale toto bylo možné, musí ještě všeobecné vzdělání mnohem dále pokročiti než nyní jest,

kdežto pozorujeme, že lidé ze zaslepenosti buď sami proti svému prospěchu jednají neb

dokonce nic nečiníce a o své veřejné

záležitosti se ani dost málo
nestarajíce, podrobují se
každému, kdo s nimi strká.

Jisto jest sice, že strana
protiliberální, která bez libovolné
vlády obstáti nemůže, všechno
nasazuje, aby zamezila vydatné
vzdělání všeobecného lidu, že její
první péče všude jest
obmeziti a do své moci přivést
všechny nejhlavnější a nejrychlejší
prostředky vzdělání lidu,

jako jsou školy, knihy, časopisy,
schůzky, porady atd. Přece ale jeden
velmi důležitý a velmi

vydatný prostředek není jí nikde do
moci dán, totiž společenské
obcování, a kdyby dovedla

reakce z knih, časopisů, ze škol, ze
schůzek veřejných vyloučiti každou
liberální myšlenku,

není přece v stavu zameziti
jednotlivým občanům soukromé
mluvení a obcování mezi sebou a

tím rozšiřování poznenáhla

moudřejšího a liberálního smýšlení.
To zajisté zůstane vždy straně

naší co jistý prostředek k rozšiřování
svých zásad a ke konečnému
vítězství, budeme-li jenom

míti dosti vytrvalosti a obezřetnosti v
užívání tohoto prostředku. O tom
jednati chceme

budoucně.

Poznámky

1 Že jen tak se rozumí od nynější
vlády prohlášené roku 1848 národní

rovnoprávností,

pozorujeme ze všeho jak z malých
tak i z velkých věcí. Řeč úřední
všude, jest němčina a jen

se stranami se, kde to být musí, také
v jiném jazyku jedná. V německých
krajínách v Čechách

nenajdeš nikde veřejné nápisy jinak
než německý, kdežto v králinách
českých vláda nařídila

zhotoviti všude nápisy české i
německé: to jest tolik, že sice Němec
kamkoli přijde, doma jest

a všechno pohodlí najdou. Čech ale jak ze své vsi vykročí, bez němčiny ztracen jest.

Rovnoprávnost tato znamená, že u nás doma mají Němci s námi stejné právo, ale u nich doma nemáme my pražádné.

Pozorovatel politický

Z Prahy dne 23. června. -

Bezstarostná netečnost a lhostejnost,

s kteroužto otcové a přívrženci

ústavy Olomoucké toto dítko své
zanechávají a zavrhují, dodává
četným protivníkům tétož

ústavy vždy více ducha a odvahy. V
čele odpůrců těchto kračí s předešlou
odhodlaností starý

nespokojenec „Lloyd“, jenž s
patrnou radostí pozdravuje každý
úkaz na poli politické

literatury, který s náhledy a zásadami
jeho více méně se shoduje. Orgány
ministerské počínají

sobě v ohledu tomto skoro dooela
neutrálně. Vyčerpavše staré důvody
své hledí s výše

politického areopagu svého hrdě a
pokojně budoucnosti v tvář
nedávající sobě ani práce

nepřátelské útoky odrážeti neb na
stížnosti a otázky upřímných
příznivců konstitučního

principu odpovídati. Jen kdys tehdy
odbývají svou povinnost,
prostřednictvím mezi

občanstvem a vládou, s
podivuhodnou chladnokrevností a
rovností ducha, která
indifferentismu skoro na vlas se
podobá. Nejlepší příklad nám dává
„Oesterreichische

Correspondenz“. List tento přišel před
několika dny k „neomylnému
přesvědčení“, že se v

Rakousích již všickni k myšlénce
uzavřeného, jednotného státu
přihlásili - tedy k centralisaci!

- a že také nepřátelské hlasy,

jmenovitě v cizozemsku - více méně
již umlkly. Podle tohoto

výroku jest Rakousko na nejlepší
dráze k onomu státnímu životu, jež
nesmírná většina, ba

veškerenstvo rakouských občanů již
od r. 1848 snažně (!) očekává.

„Oesterreichische

Correspondenz“ tomu však rozumí
jinak. Právě proto, že všickni
rakouští občané - aspoň na

papíře -k centralisaci se přiznávají a

vládě přizvukují, právě proto, že nepřátelské hlasy již

umlkly - díky vojenským soudům a státním zastupitelům! - musí rakouská ústava ostati tím,

čím již od 4. března 1849 jest - mrtvým písmenem. Divná logika! „Oest. C „ se raduje, že

vláda je tam, kam vlastně pracovala; napomíná ale ze samé důslednosti s druhé strany

rakouské občany, aby tento vyvinovací proces pokojně a bez

překážky ku konci přijíti nechali,

aby se nepokazil. To jest jinými slovy: Všecko je v nejlepším pořádku; Olomoucká politika

prospívá co denne víc a více; centralisace objímá již železným ramenem veškeru říši; důvěry

v Rakousích až nazbyt - dejte nám jen již s tou konstitucí pokoj a všecko bude v pořádku. Jak

známo, platí „Oest. C.“ za orgán pana ministra Bacha. Pan Bach byl

za onoho času, aspoň pro

571

forma, vřelým přívržencem
konstitučního principu a tak nazvané
jednoty říšské; to byl

program, od kteréhož, jak sám
nekolikráte se vyjádřil, v žádných
okolnostech ustoupiti

nechtěl. A kam se poděl nyní tento
prapor? On se skryl prozřetelně před
vyvinovacím

procesem, který pokojně a bez

překážek skončiti se musí, nemá-li se
pokaziti. Pan Bach

schoval tedy svůj politický prapor,
by jej v jiných, snad lepších časech
„s jásáním“

Vídeňských krajanů svých zase světu
ukázal, aby se tento mohl
přesvědčiti, že bývalý advokát

Bach na liberalismus nezapomněl.
Ale někdo pravil kdysi: „Un drapeau
qu’ on cache dans sa

poche n’ est pas un drapeau, c’ est un
mouchoir!“ Prapor, jež člověk v

kapse ukrývá, není

prapor, nýbrž kapesní šátek! Státník,
jenž shopnost a činnost svou neměří
dle důkladné

známosti politických a sociálních
poměrů a jenž nemá dost mravní
síly a vytrvalosti ku

provedení toho, co jedenkrát za
pravé byl uznal, nemůže se v nynější
době ubrániti proti

útokům, kteréž z rozličných táborů
naň dorážejí. Chytrácké vyjednavání

se všemi stranami v

čas, když tyto mají naději vesla
vládního se zmocniti, nemůže v nás
vzbuditi důvěru a úctu,

nýbrž jen smutné přesvědčení o
duševní chudobě muže, který vlastní
silou vlastní zásady své

zastávati si netroufá. Docela jinak
mluví o březnové ústavě „Vídeňský
Denník“, jenž se

obyčejně považuje za orgán ministra
Thuna. Také „Vídeňský Denník“
není s ústavou touto ve

všech částech jejich spokojen, žádá
si ale, aby co statut od císaře
potvrzený v život vstoupila a

na ústavní cestě, t. j. od říšských
sněmů revidována a opravena byla.
Ačkoli jest potěšitelné,

že ministerský orgán v nynější době
ještě o ústavě a říšských sněmích
mluví, nyní, když ve

vyšších kruzích naší residence
docela jiné záležitosti na denním
pořádku jsou, nemůžeme

přece na tento úkaz velikou váhu
klásti, poněvadž nikoho není tajné,
že pan hrabě Thun v radě

císařské koruny v nynější době nemá
onoho vlivu a hlasu, jež měl dříve.
Od toho času, co

bývalý gouverner český do kabinetu
povolán byl, staly se ve vládním
systému rakouském

důležité, dalekosáhlající změny,
jejichž působení i sebe horlivější
upřímnost jednotlivců potříti

nemůže. Dříve, dokud ještě čas byl,

zmáhajícímu se proudu reakce
pevnou hráz položit, psalo

a horlilo se proti revolucionářům,
demagogům a Bůh ví sám, kterým
protivníkům společnosti:

nyní, když proud již rozvlněn jest a
mocí jednotlivých přátel charty
Olomoucké staven býti

nemůže, nyní vystoupí tehdejší
antirevolucionáři před svět a omývají
si ruce řkouce: „My

nejsme vinni krví touto!“

Z toho, co o osudu a o protivenstvích
ústavy březnové až posud
podotknuto bylo, vysvítá

patrně, jak asi vnitřní záležitosti říše
císařské spořádány nejsou; není ani
potřebí o tom slov

šířiti, ana denní zkušenost každého
ne omylně o tom přesvědčuje.

572

V zahraniční politice rakouské jest
nyní vyjednávání s Německem
nejdůležitější. Kníže

Schwarzenberg vybojoval nad diplomacií pruskou slavné vítězství, z kteréhož až ku

posledním důslednostem ve prospěch Rakouska kořistiti chce. Především má Rakousko, aby

jeho vliv v Němcích tím upevněn a rozšířen byl, s veškerým ouzemím svým přistoupiti k

německému spolku. Čtenářstvo listů našich ví velmi dobře, jakých náhledů se „Národní

Noviny“ a později „Slovan“ s

ohledem na přistoupení říše rakouské
k Německu držely a drží.

Proto bychom se k tomuto předmětu
také nevraceli, kdyby mu právě nyní
časopisectvo

zahraniční zvláštní pozornost svou
nevěnovalo. Kdežto poloouřední
orgány vlády francouzské

a anglické dokazují, že by se tímto
přistoupením rovnováha států
evropských značně změnila

a moc kabinetu Vídeňského o

velikou část' zvětšila, vypočítávají
liberální orgány německé

nesnáze a nehody, kteréž z
nepřirozeného spojení tohoto
Německu a také Rakousku samému

dříve nebo později vyplynou. Lipské
noviny „Deutsche Allgemeine
Zeitung“ přinášejí nyní

cyklus článků nadepsaných
„Oesterreichische Völkerschau vor
dem Gesamteintritte

Oesterreichs in den deutschen
Bund,“ v němž se pochopitelným

způsobem dokazuje, s jakou

radostí rakouské Slovanstvo tento
nešťastný plán knížete

Schwarzenberga uvítalo a ještě

uvítá. Na ukázkou stůj zde jeden
vyňatek z novin svrchu

jmenovaných: „Zkrátka před

rozehráním říšského sněmu v
Kroměříži povstal Palacký k
interpellaci, v nížto ve jménu

Slovanů žádal, aby ministerstvo o
příštím poměru Rakouska k

Německu se vyjádřilo.

Odpověď na tuto interpellaci, na niž tenkrát odpovědíno nebylo, dává nyní vyjádření

Rakouska, že s veškerými zeměmi svými k německému spolku přistoupí. Tímto způsobem

dostali Čechové ve vnitřním i vnějším poměru státním nejkrásnější protivu toho, co žádali a

čeho věrností svou dosáhnouti chtěli. V obojím ohledu se jim daří po revoluci, jejíž

přemožení věmostí svou usnadnili,
hůře než před revolucí. Tenkrát byly
Čechy aspoň dle

jména a dle formy samostatným
královstvím; nyní jsou toliko
vládním obvodem

centralisované monarchie; tenkrát
patřily sice Čechy k německému
spolku, poněvadž ale

celé Rakousko k němu nepatřilo, byl
svazek tento velmi slabý a málo
obtížný, opposice

Čechů nacházela hlavní podporu svou
v tom, že většina rakouských
Slovanů k Německu se

nepočítala. Čechové jsou ve všech
nadějích svých trpce zklamáni. Oni
nahližejí, že by se jim

hůře bylo nevedlo, kdyby příklad
Maďarů docela byli následovali. Za
tou příčinou jsou s

politikou knížete Schwarzenberga v
nejvyšším stupni nespokojenosti a
touží s největší

netrpělivostí po okamžení, v němž

energické jednohlasné opposici proti němu budou moci

vystoupiti. Ministerstvo to ví; a jen proto potlačuje Prahu obležeností.“
Tolik „Deutsche

Allgemeine Zeitung.“ My nebudeme k slovům těmto žádných výkladů neb
poznámání

přidávati, podotkneme jen, že
moudrost německé politiky knížete
Schwarzenberga délkou

času nejlépe se dokáže a potvrdí. Až do toho času budiž nám ale dovoleno, politiku tuto

povazovati za nespravedlivou a nepraktickou.

V Němcích slaví restaurační politika pyšněji než kdy dříve vítězství nad protivníky svými. Po

rozličných experimentech vrátil se koráb svaté římské říše německého národa tam, odkud v

březnu vyploul. Ústavodárný sněm a Reichsverweserschaft ve Frankfurtě,

zbytky parlamentu

a regentství ve Stuttgartě, německo-pruská unie a její sněm v Erfurtě, svobodné konference v

Drážďanech a sjezdy ve Varšavě a v Olomouci následovaly sobě v tragickém pořádku, až se

konečně z procesu tohoto vyvinul předbřeznový Bundestag. Vždy věmý orgán rakousko-

německ. absolutismu, „Frankfurter Oberpostamts-Zeitung“ oznamovala

tyto dny velikým

písmem, že již všechny státy německé
v Bundestagu zase zastoupeny jsou a
všecko tedy ku

předešlému systemu zase se
navrátilo. Presidentem Bundestagu
jest ještě c. k. rakouský

vyslanec hr. Thun., který,
mimochodem budiž řečeno, v
posledních dnech do Johannisbergu

se odebral, by tam na slovo vzatému
a zasloužilému státníku rakouskému
knížeti

Metternichovi svou úctu složil.

Také ve Francouzích překročují
přívrženci politické reakce všechny
meze mírnosti a slušnosti.

Svoboda tisku, svoboda mluvení ve
sněmu, právo spolčovací, národní
garda staly se hlavními

předměty zlomyslných útoků jejich.
Před krátkým časem stál v Paříži
před soudem Charles

Hugo, syn na slovo vzatého básníka
a poslance francouzského Viktora

Hugona, jejíž

čtenářstvo naše z jeho řeči znáti se naučilo. Otec sám zastával svého syna, jenž byl obžalován,

že proti trestu smrti pobouřlivě psal. Soud odsoudil mladíka na 6 měsíců do vězení a k

zaplacení pokuty 500 franků. Trest tento zdál se i bývalému ministru Guizotovi příliš

nepředložený a přísný. S podobnou horlivostí stihají Pařížští reakcionáři také právo

spolčovací a národní gardu, tak že sám ministr Faucher je napomíná, ze jejich útoky jdou

příliš daleko. Na tato napominání neberou ale vůdcové sněmovní většiny pražádného ohledu.

H. B. Časem zvykne člověk všemu, časem zvykne si i redaktor na konfiskace a naučí se je

považovati co chléb svůj vezdejší. Konfiskace spisu tištěného, má-li skutečně míti účinek,

nesmí se tak příliš zhusta opakovati a musí také vždy jen zasahovati spis skutečně

nebezpečný. Jestli si naše čtenářstvo povšimne úředního oznámení c. k. podkrajského úřadu

(resp. státního zastupitelství) strany zabavení našeho posledního sobotního čísla, pozorujeme

tam, že c. k. zástupnictví nachází v tomto čísle jenom sedm přestupkův a sice přestupky:

tiskového zákona § 23. b, § 26. a, §

33. b, § 26. a, b, § 28. pak dvakrát §
57. trest. zákonu 1

dílu. Přestupky tyto jsou následující:

574

§ 23 b popuzování k činům, skrze
které má povstati násilné změnění
říšské neb zemské

ústavy: § 26. a jest popuzování k
neposlušnosti a k odporu proti
zákonům, nařízením neb

úřadům; § 33. b jest náběh proti
národnostem, církvím, neb stavům

jednotlivým; § 26. a již

známo, § 26. b jest popuzování k nepřátelství proti jednotlivým národnostem, církvím, stavům

aneb korporacím; § 28. jest rozšiřování nepravdivé, všeobecnost znepokojující pověsti; § 57.

trestního zák. konečně má za předmět zrovna zhola vzbouření. Podotknouti ještě musím, že

by trest, kdyby se skutečně všechny tyto přestupky na nás shledaly, obnášeti mohl jak

následuje:

Přestupek § 23. b žaláře 10 let a ještě
pokuty 1500 zl. str.

„ § 26. a

„ 2 „

„ 1000 „

„ § 33. b

„ 0 „ 3 měsíce „ 300 „

„ § 26. a

„ 2 „

„ 1000 „

„ § 26 b

- -

„ 1000 „

„ § 28.

„ 0 „ 3 měsíce „ 300 „

„ § 57. trest. zák. 5 „

„ 300 „

„ § 57. „

-

300 „

Musí se tedy říci, že pan státní zástupce Kutnohorský dobře má na zřeteli zásadu: „Co děláš,

dělej důkladně“, neboť 26 let 6 měsíců žaláře a k tomu ještě 5700 zl. str. pokuty jest zajisté

pro každého redaktora postačující quantum, a zvláště pro takového, který ještě několik jiných

procesů na krku má. Půjde-li to takto
dále, budou zajisté přinuceni někteří
páni biskupové

vypsati za redaktora Slovana
všeobecné modlení o přiměřené
prodloužení jeho života, aby

totiž spravedlnost náležitý průchod
míti mohla, neboť by se jinak lehce
státi mohlo, že by

tentýž redaktor při vší své známé
úctě a poslušnosti k zákonům a při
vší své naději na dlouhé

stáří přece k velikému zármutku

svému v stavu nebyl, celý trest
náležitě odseděti.

Šestadvacet let a 6 měsícův a 5700
zl. str. za jeden svazek! Věru, že si
snad naše čtenářstvo

tento neobyčejný pád jinak nedovede
vysvětliti, nežli, že jsme se nějak při
tomto svazku

zblázniti a všechno své dosavadní
aequilibristické umění ztratiti museli,
s kterým jsme se až

dosud snášeli mezi ostrím

jednotlivých §§ tiskového zákona.

Ale není tomu tak, a kdybychom

mohli čtenářstvu všechny ty články předložit, ve kterých pan zástupce našel příčiny k

575

možnému 26 let. a 6 měsíčnímu žaláři a k 5100 zlatové stř.

pokutě: jistě by alespoň o našem

dobrém rozumu nikdo nepochyboval.

-

- Anglicko jest nyní trn v očích všem

milovníkům staré patriarchální
libovlády, a každá

příležitost použije se od těchto pánů
k zlehčení jeho nynější liberální
vlády. Jedna velmi

zastaralá methoda, kterou tito již
dávno vzbuzují nenávist proti
Anglicku, jest rozšiřování

mezi lidem polovzdělaným
předsudku, že Anglicko směřuje
všude jen k tomu, aby se

obohacovalo na ujmu jiných národů,
které pod svou ochranu bere. Proto

hořekují nyní s

mnohými slzami nad Sardinskem,
poněvadž prý Anglicko žádný jiný
účel nemá, nežli

zaplaviti Itálii svým zbožím, jakož
vůbec ono rozhlašené kramářství
Angličanů přičiněním

absolutistů také u nás skoro
příslovím se stalo, které jeden za
druhým nic nemysle opakuje.

Netřeba ani doložiti pro rozumného,
že takového smýšlení o Anglicku jest

blud rozšiřovaný

naschvál, aby národové nenaučili se
znáti z častého obcování s
Anglickem všechny výborné

stránky jeho domácí vlády a
dobrodiní svobody a práva. Neboť
jestli Anglicko všemožně se

příčiňuje rozmanité výrobky svého
nesmírného průmyslu prodávati,
nenít' to jistě nic

nechvalitebného, tak jako ještě
nikomu nenapadlo tupiti pilného
průmyslníka neb obchodníka

proto, že se snaží obchod svůj
zvětšovati. Jest to jenom chvalitebná
a následování hodná

příčinlivost, jeden z těch blahých
následků, které má právní a liberální
vláda na národ. Na

druhé straně ale není zajisté pro
nikoho žádné neštěstí, dobré zboží
lacině kupovati, k tomu

ještě dobrovolně; že ale anglické
zboží výborností a láci svou vyniká,
jest všeobecně uznáno.

Pročež každý vidí, jaký nesmysl
vlastně jest, obávati se onoho chytře
rozkřičeného kramářství

anglického. Angličané nejsou národ
bojovný neb násilnický, oni všude po
celém světě

pokojnou cestou rozšiřují osvětlu,
lepší byt, právo a svobodu, jakož
toho následky vidíme ve

všech dílech světa a zvláště v severní
Americe, která jest pravý výkvět
ducha anglického

národu. Směrem naším budiž vážiti

si anglického národu, nyní prvního a
nejvzdělanějšího na

světě, přiučovati se z jeho příkladu a
přičiniti se o stejnou občanskou
blaženost, které se právě

nyní diví celý svět při návštěvě
Londýnské výstavy.

- „Reichszeitung“ zvláště jest někdy
velmi milá ke čtení, když tak
předříkává některému

národu takové smýšlení, jaké vlastně
by se mu oktrojovalo, kdyby se i

smýšlení dalo

oktrojovati. Popisujíc slavnost
Božího Těla v Záhřebě, při které jak
známo bán se objevil v

národním kroji horvátském, praví
Reichszeitung: „Již si zde zvykli na
německé uniformy[1](#) a na třírohý
klobouk. Mnohému přichází ještě
tento oděv podivný a kroutí nad ním
hlavou;

většina ale myslí si dobrosrdečně:
„Co záleží na uniformě je li německá
neb horvátská, jen

když je vláda dobrá.“ Pri čemž mimovolně si vzpomenouti musíme na naivní slova jisté

sprostné ženy v Praze, která čtouc v ohlášení chera Mittelpartaje před volbami mezi jiným

také slova: „Ať si je Čech nebo Němec“, pravila: „Ano, ať si je Čech nebo Němec, jen když je

Němec!“ - Chorváté jak ze všech stran slyšíme, tuze málo si libují nynější vládu, ne snad jen k

vůli německým uniformám, nýbrž
více pro obsah těchto uniforem.

- Brzy (nepochybně ale přece až po
žních) vyjde prý nový zákon o
polním pořádku t. j. strany

bezpečnosti polních plodin a
dohlídky potřebné. Zatím ale jak
slyšíme již všude skoro obce se

samy postaraly o to, divíce se velice
tomu, jaké důležité práce asi naše
ministerstvo orby tak

zanepřázdňovaly, že již skrze tři leta

tento potřebný zákon vydati
nemohlo.

- V jedněch známých českých
vládních novinách čtli jsme nedávno
článek úvodní, jednající o

tom, kterak prý jistá strana z
Londýna napíná všechny síly své, aby
zničila po celé Evropě staty

monarchické, zrušila nynější zřízení
společenské a vyhubila víru, církve a
náboženství. - Tu

se musí přece říci, mnoho věcí
zmíchaných v jednom pytli, a přece

velmi málo smyslu. Dále

pak nám tentýž časopis podává
nepochybně pro strach všem
majetníkům zřízení Spolku

komunistického v Němcích, z
kterého se dovídáme, kterak by nám
títo strašliví lidé všechno

pobrali, kdyby nás na štěstí nehájila
naše vláda a její vojsko.

- Jest to ale skutečná pravda, že cech
komunistů zase nyní se počíná v
Evropě strašlivě

množiti, ne sice komunistů takových,
před kterými nám dávají výstrahu
ony vládní noviny,

nýbrž komunistů, kterým si člověk
nesmí troufat ani pravdu říci do očí.
Známo totiž, že my

jmenujeme komunistou každého, kdo
cizí jmění bez svolení bere a
libovolně utrácí.

- Páně Haasův německý Konstituční
List ujišťuje nás ve svém čísle od 28.
června „že s

úplnou důvěrou a upokojením

můžeme očekávat svou konstituční budoucnost.“ Kdo tedy až

posud byl nevěřící konstituční Tomáš, vlož ruku svou do těchto řádků Konstitučního Listu a staň se věřícím.

- Policie neměla ještě nikdy tak rozsáhlou činnost v Evropě jako nyní; na všech stranách

vidíme policejní úředníky rozmnožovati, a co jindy nebývalo, ze státu do státu na vyšetřování

(politická) příjížděti.

- Příčiny, proč byl Kath. Blatt aus Mähren zabaven, jsou, jak nám udává Konst. Blatt, tři, a

sice v jednom článku se praví, že kněžstvo v církevních věcech úředníky poslouchat nemá, v

druhém se tupí chování podkrajského při známé události pohřbu protestanta v Hrádku, v

577

třetím se vytýká úřednictvu ve

Slavonii, že nemá pražádného náboženství. - Vidíme tedy, že trefila kosa na kámen.

- „Morning Post“, anglické noviny praví: že nejlepší rada, kterou Angličanům dáti mohou,

jest ta, aby nepůjčovali peníze Rakousku, leč by byla tato půjčka od sněmu pojištěna. -

„Morning Post“ jak známo, není žádný snad radikální časopis.

- Jakožto potěšitelnou zprávu pro

všechny městské výbory, zvláště pro
ty, kde má většinu

strana dobřemýšlejší jako v Praze,
uvádíme zde, že již ve Vídni vláda se
pokouší o to, aby

magistrát byl od výboru neodvislý.

- Kasselský vévoda si nyní již zcela
jinak svoje věci zařídil a vydal nový
zákon, dle kterého

vojsko jest osvobozeno od přísahy na
ústavu. Přece jest radost býti
takovým suverénem, který

může i od učiněné přísahy
osvoboditi!

- K našemu velmi neobyčejnému
podivení přináší Südsl. Ztg. článek
velmi ostrý proti

nynějšímu ministerstvu, tak že již
člověk zvyklý dílem na obležení,
dílem na ustavičné

libovolné konfiskace, čta něco
podobného ani svým očím nevěří, že
by cosi podobného vyjít

mohlo v Rakousích V Záhřebě totiž
jedna Část' liberálně-národní strany

vidouc, že ústava od

4. března se do života neuvádí,
odtrhla se od smýšlení dosavadního
v Südsl. Ztg.

zastupovaného (totiž hájení ústavy
od 4. března) a chtěla vydávati
zvláštní noviny pod

jmenem „Domobran“, které by se
byly držely posledního sněmu
spojených tří království a

pragmatické sankce. Nedostali však
povolení k vydávání toho časopisu.

Proto Südsl. Ztg.,

ačkoli vlastně jejich tendenci
neschvaluje, přece přijmula článek v
jejich smyslu sepsaný a

jejich celý směr vyslovující. Časem
svým podáme obecenstvu vyňatky z
tohoto článku,

tentokrát ale, abychom snad
nezavdali p. státnímu zástupci zase
příčinu ke konfiskaci,

zdržujeme se od toho.

Poznámky

1 Rozuměj uniformy jako u nás v Čechách.

578

Střední strana a Březnová ústava

Z Prahy, 29. června 1851. Zdejší „Konstituční List“, známý to orgán pražské střední strany,

počíná sobě nyní jaksi horlivě u zastávání Březnové ústavy. Rozsáhlé agitace čelních vůdců

rakouské šlechty, která by ráda „nepraktickým operátům

Olomouckým“ již jednou konec

učinila, nedají hlasateli Pražských
dobřesmýšlejících pokojného
okamžiku; patronové jeho

začínají pochopovati, že na cestě tak
nazvaného pokoje a pořádku trochu
daleko se pustili,

dále aspoň, než politické a sociální
interesy jejich v nynějších
okolnostech vlastně dovolují.

Strana - můžeme-li malou, nyní ale
ku předu se deroucí frakci takto
nazvati - strana, pravíme,

již „Konstituční List“ až posud
zastupoval, stala se na půdě, kterou
ministerstvo činnosti

rakouského občanstva bylo vykázalo,
téměř v plném smyslu slova domácí
paní. Díky

obecnímu řádu pana ministra Bacha
zvítězila strana tato při obecních
volbách v Praze; její

zástupcové dostali se v čelo pražské
obecní spravy a také v obecním
výboru hlásí se k ní

znameníta většina hlasů.

Vítězství toto naplňovalo náčelníky a přívržence její spokojeností a důvěrou v budoucnost.

„My jsme zvítězili nyní; tím více budem musít vítěziti, až záležitosti politické úplně ustáleny

budou a základní instituce Rakouska na ústavní cestě vyvinovati se začnou!“

Z vítězství při volbách obecních uzavírali politikové toto na vítězství při volbách sněmovních.

Poněvadž zástupce a politické
přátely své ve sborovně obecního
výboru pražského na prvním

místě sedět viděli, domnívali se, že
těmto členům politického tovaryšstva
jejich „jednou“ také

neujdou přední místa na sněmu
zemském a dá-li Bůh a ruský cár
také na sněmu říšském.

Ve spekulaci této neupevnovalo je
sice politické postavení veškeré
Evropy a zmáhání se

politické reakce: za to je v ní ale utvrzovala ústava říšská a zemské řády, kteréž jim, aspoň na

papíře, cestu k rozsáhlé politické moci otvírají.

V tom počaly hlasy, které již dříve ve veřejných listech se ozývaly, s větší určitostí a smělostí

u veřejnost vystupovati, hlasy to, kteréž ústavu Olomouckou naprosto zatracují a žádají, aby

na její místo přišel statut jiný, praktičtější a trvanlivější. Odkud

hlasy tyto přicházejí a kam

vlastně směřují, není v nynějších
okolnostech snad již nikoho tajné.
My jsme na ně

upozorňovali již tenkrát, když
lehkověrní optimisté a bezstarostní
theoretikové ráznost a

neohroženost kabinetu knížete
Schwarzenberga až do nebes
vynášeli a na oktrojovanou

ústavu jako na písmo svaté přísahali.
Každý, kdo ministerstvo tenkrát

vybízel, aby aspoň to,

579

co v Olomouci na papír nakreslilo,
také v život uvedlo, byl považován a
vykřičován za

nespokojence a přepjatce; vládní a
konservativní listy napomínaly k
mírnosti a shovívavosti a

ukazovaly na veliký proces, který
prý se musí skončit v tichu a v
pokoji. My jsme podotkli

sice nejednou, kam libobolné a

protiústavné jednání kabinetu
konečně povede; my jsme

vyslovili, jak záhubně válečný stav,
neobmezenost vojenských soudův a
nepřirozené zmahání

se moci vojenské vůbec na
svobodnou činnost odpovědných
ministrů působiti bude; my jsme

předvídali, že se ministerstvo na
reakcionářské cestě své proti
návalům starokonservativních

protivníků svých nebude moci
udržeti: přes to všechno nebyl ale na

ty a takové výstrahy žádný

ohled brán a později jednáno tak jako dříve. Lehkověrnost v hlavě, ze záhubná strana „der

nationalen Fanatiker“ potlačena jest, v srdci, a ústavu od 4. března v ústech, počínali sobě

přívrženci ministerstva a tak nazvaní přátelé pořádku a pokoje docela pokojně a bezstarostně.

V této podivné směsici politiokého optimismu, indifferentismu a

servilismu zaujímali jedno z

předních míst také ony politické
živly, v nichž nynější místopurkmistr
pražský, pan Ondřej

Haase zkrátka před pražskými
obecními volbami pověstnou střední
stranu slil.

Politické zásady pánů, z nichž strana
tato záleží, ostaly také po utvoření
konservativního celku

tohoto beze změny: bezohledná a
téměř neobmezená důvěra ve vládu a
slíbené ústavní

instituce ostala také nyní jejím
drahocenným paladiem. Když v
obecní sborovně pražské

návrh učiněn byl, aby obec knížeti
Schwarzenbergovi za jeho zásluhy o
Rakousko čestné

měšťanské právo dala a našinci
radili, aby vyznamenání toto
odloženo bylo na čas, v němž

svobodně se bude moci rokovati:
začali přívrženci strany střední
vášnivě bouřiti, dokazující,

že není překážek k svobodnému
rokování, že není příčiny k nedůvěře
a nespokojenosti atd.

Nebylo tímto krokem jednání vlády
schváleno? Nebylo tím vysloveno, že
většina obecního

zastupitelstva pražského jest úplně
spokojena s cestou protiústavních
ordonancí? Nebyla tím

ministerské politice dána sankce?

Že se mezi tím v politice všelike
maličkosti udály, které každého, kdo
oči má a viděti chce,

neblahým tušením naplnovaly, že ku
př. liberální ministr Schmerling z
kabinetu vystoupil, že

se do říšské rady dostali přívrženci
školy předbřeznové, že stav financí
rakouských vždy více

se horšil, že činný a podnikavý, při
tom ale konstitučního principu se
držící Bruck ouřadu se

vzdal - na to nebrali praktičtí mužové
strany střední žádného ohledu, ty a
takové události

zdály se jim býti nevýznamnými
malichernostmi, z nichžto jen tak
nazvaná „Schandpresse“ k

sočení a očerňování „poctivých“
charakterů kořistiti umí.

580

Konečně se ale list přece obrátil.
Nyni, když pod auspiciemi kabinetu
knižete

Schwarzenbergova, vysokorodá
reakce i samé Mittelpartaji, jak ve
sprostém životě se říká, na

kůži sahati začíná, nyní počíná také hlasatel strany střední, arcí že jen vážně a solidně,

interesy její zastávati a charty Březnové se ujímati. Tak ku př. v čísle 151. od 28. června.

Promluviv o liberálním konservatismu, který prý nyní v Rakousích se zmáhá, o „loyálních“

principiích vlády, o poctivosti její vůle, o císařském slovu, táže se, „Konstituční List“, kdo

jest vlastně protivníkem Březnové

ústavy a odpovídá na otázku tu takto:

„Jest to stará stavovská strana ve známých formách, kteréž sice větším neb menším stínem

konstitucionalismu od sebe se liší, v celku ale dohromady splývají.

Příklad Pruska a jiných

menších států německých, v nichž duchové pohřbených ústav stavovských hlavy své z hrobů

pozdvihují a v život se navracují, dodává i našim starokonservativním

více odvahy, aby o

podobné z mrtvých vstání také v Rakousích se pokusili a živé a životaschopné zásady od

mrtvých zatlačiti nechali. Ale zvláštní sestavení Rakouska a zkušenosti předbřeznové i

pobřeznové varují zde důrazně před takovým jednáním, kteréž by se na jednotě státu jen příliš

citelně pomstilo. My nepochopujeme vskutku, kterak se v Rakousích může mysliti na

obnovení starých záhubných
anomalií, kterak rakouský vlastenec
může ještě blouzniti pro

obnovení a rozšíření stavovských
prerogativ, an jich nebezpečnost pro
zem a oustřední vládu

dějiny uherskými tak jasně
dokázána jest a krvavé události v
Budíně a Miláně ještě všem v

dobré paměti jsou!? A přece jsou to
opět Maďaři, jenž co zástupcové této
strany v první řadě

na ústavu útokem ženou a pro své
staré, sešlé zřízení municipální
bojují; Maďaři, kteří

nejméně mají příčinu, přednosti
takového systému vychvalovati,
vedou také nyní falanx

opposice, ku kteréž stavovské strany
jiných korunních zemí se přidávají a
tábor

starokonservativních takto aspoň
nepřímě zvětšují. Kdo nenahlíží ale,
že by vítězství

starokonservativních Maďarů bylo

porážkou Rakouska, že naproti tomu
politická centralisace

není toliko životním základem
veškeré říše, nýbrž také každé
korunní země? Kdo by se oddal

domněnce, že stát jen proto statky a
krev svých spoluobčanů na vydobytí
Uher nasadil, aby

starokonservativním kaštany z ohně
vynesl a system obnovil, který
Košuty a jich činy v život

povolal? Kdo nepochopuje, že by

taková restaurace nyní tím
nebezpečnější a zákazonosnější

býti musila, an revoluční perioda
nám ještě blízká jest a její hlavy,
jako r. 1848 se stalo, z

takové události velmi chytře by
kořistily a ji co pudu k novému
rýpání by použily? A nebyla

by ústředni vláda způsobem tímto
zase přinucena, síly své napínati a
toho dobývati, co dnes

již v rukou drží? Kdo nepochopuje
konečně, že Rakousko jen takovýmto

vítězstvím své

581

myšlenky veliké budoucnosti dosíci
může, vítězstvím, kteréž stát národní
státu politickému

podrobí, utvořením jednoty říšské
také jeho autoritu vně upevní a
jednotlivé země a národy,

kteréž bratrsky spojuje a jedním
zákonem řídí, pod svou ochranu
vezme?“

Tolik „Konstituční List.“ Z toho, co

poučení čtenářstva svého zde jsme uvedli, vysvítá, že

orgán pražské střední strany bojuje proti dvěma principům:

1. proti stavovskému zřízení a
2. proti principu foederace.

Jak známo, bylo před rokem 1848. zastupování zemských interesů svěřeno šlechtě a

vysokému duchovenstvu, t. j. zemským prelátům. Těch několik zastupitelů stavu městského,

jimž jako pro formu přístup do
sněmu povolen byl, musilo se v davu
„prvních“ stavů

zemských mravně docela ztratiti. Co
tito „první“ stavové království
Českého pro stavy

„ostatní“ tenkrát učinili, kterak
použili posledních zbytků oněch práv
a svobod, kteréž po

nešťastné ráně Bělohorské národu
Českému ještě ostaly, víme všickni
ještě velmi dobře. Kdo

má ale práva a povinnosti sněmu

stavovského nyní převzíti? Kde jsou
ony „živé a života

schopné“ živly, na kteréž orgán
pražské střední strany poukazuje?

Jeden pohled na ústavu Březnovou
dává nám na otázky tyto určitou
odpověď. Aristokratie

rodu, která až do r. 1848. aspoň dle
slova národ zastupovala, má
ustoupiti aristokracii jiné,

aristokracii peněz. V Rakousích má
se opětovati tentýž politický proces,

jejž ve Francouzích

převrat Červencový (1830) v život
povolal. Vedl ale experiment tento k
upokojujícím

výsledkům? Dostal národ
francouzský za vlády dynastie
Červencové, která hlavně o

aristokratii peněz - o stranu střední -
se opírala, dostal pravíme národ
francouzský za vlády

této bezpečné rukojemství pravé
svobody, pravého blahobytu?
Události Únorové dávají nám

na ty a takové otázky krátkou, avšak rozhodující odpověď'. Starší linie Bourbonů nemohla se

na trůně otců svých udržeti, poněvadž se opírala o Francouzsko předrevoluční, o právo z Boží

milosti, o stavy privilegované, o šlechtu a vysoké duchovenstvo. Mladší linie Bourbonů

nemohla vzdorovati návalu myšlenek a potřeb nynější, poněvadž její moc a vliv neměly

kořenů v lidu, poněvadž hlavně
šetřila prospěchu velikých, poněvadž
zanedbávala jádro

obyvatelstva. Jaké naučení z dvou
fakt těchto pro Rakousko následuje,
není tuším potřebí

obšírně vykládati.

582

Co druhého punktu, principu
foederace totiž se týče, o tom
nemusíme ani slov ztráceti.

Obecenstvo naše ví velmi dobře, jaké

důvody a pohnůtky přívržence strany
střední k

zastávání tuhé centralisace
podněcují. Byvše vychováni pod
vlivem živlu německého,

nenaučili se přívrženci strany této
potřeby a přání neněmeckých národů
rakouských znáti, oni

považují každý krok na poli
národním za krok ku sboření
Rakouska a napomínají proto vládu

neustále, aby nepřipustila, by stát
národní nad stát politioký se

povznesl. Jaký význam toto

podrobení státu národního pod stát
politický v ústech jejich má, o tom
promluvíme budoucně.

Pozorovatel politický

V dnešním našem čísle najde
obecenstvo nález soudu (cís. král.
okresního sborového) v

záležitosti našeho posledně
konfiskovaného čísla 45. Podali jsme
hned toho dne, kterého nám

nález doručen byl, stížnost (rekurs)

proti krajinskému soudu.

- V Augs. Allg. Ztg. děje se zmínka o petici českých šlechticů strany obecního zákonu ve

prospěch větších majitelů půdy.

Lehko jest pozorovati, že tato žádost v dobrém spojení je se

známými návrhy Lloyda a s prohozeným míněním ministerských orgánů o této věci.

- Na Moravě přihodil se opět nový pád pobouření lidu proti úřednímu nařízení strany

pochování na hřbitově jistého starce
(vždy dobře zachovalého), jenž si byl
v nějakém

zoufalství sám život odňal. Celý
tento pád nestojí za vypravování,
jenom podotknouti sluší, že

místní pan farář se přičinil o toto
zaslepené a nelidské bouření
sprostého obyvatelstva.

Vyšetřování se děje. - Každému, kdo
takové neřádké pády moudře uvažuje,
připadnouti musí,

že by moc hierarchická s
byrokratickou velmi brzy přišly do
zjevného boje, kdyby nemusely

býti až posud obě třebas s nechutí
spojeny proti liberální straně.

- Kdo čítá nyní obšírnější noviny,
musel ve všech zemích pozorovati
snažení panující strany

mstíti se všemožně liberalistům a
rušiti všechno i každou maličkost od
liberálních v krátkém

panování jejich zřízenou. Všeobecné
pronásledování a vyšetřování samé

politické procesy

proti demokratům kamkoli se
podíváš. - Že demokrati a liberalisté,
když r. 1848 k moci přišli,

nechovali se podobným způsobem
proti poraženým absolutistům, tot'
jest všeobecně známo a

vyjmouc tu i tam nějakou kočičinu
bujné mládeže, nestalo se jim žádné
škodlivé

pronásledování, zavírání, vyslýchání,
týrání atd. Každý přítel rozumného,

čistolidského

583

pokroku musí litovati, že takovým
jednáním vítězných nyní stran jenom
neukojitelná a zvířecí

pomsta se vzbuzuje, jejížto následky
vidíme již tu i tam v úkladných
politických vraždách. -

Smutné vyhlídky do budoucnosti!

- Jedny liberální noviny v Bavořích
„Nürnberger Courier“ byly ve 24
hodinách čtyrykrát od

policie konfiskovány! - Ať žije
pokrok takové policie!

- Jak známo jásaly všechny
reakcionářské časopisy pobožnou
radostí, když generál Oudinot v
čele francouzské výpravy do Říma
vtrhnul a na zříceninách Římské
republiky vládu

papežskou zase obnovil. Listy tyto
předpovídaly tenkrát s velikou
vítězoslávou, že svět bude

míti příležitost se přesvědčiti, jaký
jest rozdíl mezi tyranyí a

terrorismem krvelačných

republikánů Římských a mezi
mírnou a otcovskou vládou papeže
Pia a jeho rádců, kardinálů.

Přesvědčení o velikém rozdílu tomto
nabyl svět za krátký čas. Stav
veřejných záležitostí v

Římě jest ode dne ke dni smutnější.
Na zákony neběře se žádný ohled;
neobmezená libovůle

panuje. Denunciace jsou na denním
pořádku a poněvadž jim otcové

kardinálové beze všeho

zdráhání se věří, bývají i
nejpokojnější občané Římští beze vší
příčiny zatýkáni a dlouhý čas

ve vazbě trýznění. Svatá inkvisice
slaví své z mrtvých vzkříšení. Že
Římané svou nenávist

proti systému tomuto i
nejstrašnějšími prostředky na jevo
dávají, nepřekvapí zajisté nikoho,

kdo ví, jakou roli dýka v životě
italském již ode dávna hraje.
Římské obecnstvo pátrá s

velikou obezřetností a pilností po nástrojích a orgánech tajné policie a pomáhá si od nich -

dýkou. Podobným způsobem jedná se i proti osobám stojícím v nejvyšších úřadech a

důstojenstvích. Zde jeden příklad. Dne 8. června dostal notář Apollini, jenž již delší čas

zatknut byl, po osmiměsíčním prošení, svolení svého syna spatřiti. Pohnutí ubohého otce bylo

tak veliké, že v okamžiku, v němž
syna svého objal, mrtvicí raněn byl.
Jeden z vysokých

prelátů Římských, monsignore
Marco Evangelisti, kancléř tribunálu
Římské konsulty, jenž

pro nelidskost svou vůbec známý
jest, byl výjevu tomuto přítomen a
nepovolil, aby lékař

přivolán byl a nešťastnému otci žilou
pustil, nýbrž stál na tom, aby z
vězení odnešen byl a v

něm zemřít nemohl. V neděli dne

15. června dostal tentýž prelát
Evangelisti, když z domu

svého vycházel od neznámé osoby
na vzájem ránu dýkou, na kteroužto
dle úředních novin

Římských vskutku také zemřel.
Podobný duch panuje také v
provinciích. Mimořádný komisař

papežský v Umbrii, monsignore
d'Andrea přijel tyto dny ze Spoleta
do Říma a oznámil vládě,

ze se tamní posice udržeti nenechá,

nebude-li tam posláno o několik
praporů vojska více. Celá

provincie jest prý zaplavena
pamflety, kteréž nespokojenost a
jitření mezi lidem udržují;

největší sensaci dělá dle zprávy
veledůstojného otce duchovního
knížka nadepsaná „Addio al

584

Papa“ (asi: Loučení s papežem),
kterou lid s velikou dyohtivostí čte a
rozšiřuje. S podobnými

úkazy potkáváme se také v Itálii
rakouské; o smýšlení, kteréž proti
Rakušanům v Lombardii

panuje, svědčí mezi jiným udalosti
následující: Když dne 19. června
vojenský gouverneur v

Lombardii hrabě Gyulay do divadla
v Pavii přišel, opustilo skoro celé
obecenstvo dům.

Hrabě, který byl to spatřil, učinil
totéž; někteří diváci, kteří v divadle
byli ostali, byli,

vycházejíce z divadla, od přítomného

zastupu uvítání syčením a pískáním.
Hrabě, jejíž

demonstrace tato velmi rozhorlila,
hrozil, že Pavii v obleženost prohlásí,
bude-li se taková

urážka ještě jednou opakovati.

O smýšlení obyvatelstva rakouské
Italie svědčí dále událost, která dne
25. června v hlavním

mestě Lombardie se přihodila a nyní
ve všech rakouských novinách
koluje. Jakýsi dr. Ciceri

byl od vojenského soudu pro
velezrádu odsouzen k těžkému
vězení na deset let. V Miláně

roznesla se ale mezi tím pověst, že
týž Ciceri byl u vojenského soudu
Milánského od svého

představeného, dra. Vandoniho, c. k.
delegačního lékaře udán. Jakmile se
ve městě rozšířilo,

že dr. Vandoni hraje roli donášeče,
počali se mu všickni přívrženci
strany liberální vyhýbati a

jím opovrhovati. Vandoni, jenž to

pozoroval počal se strachovati, aby to nemělo následků

ještě bolestnějších a nevycházel již u večer ze svého domu. Kdykoli v záležitostech svých z

domu u večer vyjít musil, nechal se vyprovázeti od několika osob (jedny rakouské noviny

píší, že to byli přestrojení žandarmové). Dne 25. předešlého měsíce vyšel Vandoni o půl páté

hodině odpolední ze svého domu

sám a sám. V tom se k němu přiblížil
neznámý mladý

člověk a dal mu se slovy „k službám,
Vandoni“ dvě rány dýkou, z nichž
jedna srdce trefila a

smrtonosnou byla. Dr. Vandoni ostal
na místě mrtev. Jeho paní viděla
neštěstí svého manžela

s okna, volala o pomoc - ale již
pozdě. Mladý člověk prchl a všechno
namáhání policie, na

stopu mu přijíti, bylo marné. Pražský
„Konstituční List“ píše mimo to, že

na mrtvole

zavražděného bylo nalezeno slovo
„Uno“ (první).

„Terstské Noviny“, jejichž Milánský
dopisovatel událost tuto obšírně
popisuje, končí svou

zprávu o tom slovy následujícími:
Jak patrně, jest v Miláně podle moci
viditelné ještě moc

jiná, neviditelná. Nejhorší jest ale to,
že po spáchání činu tohoto na ulici
jen radostné

(triumphirende) obličej viděti bylo.

- V dnešním čísle listů těchto jest mezi jiným umístěn článek, v němžto se jedná o smělých

plánech a bledých nadějích nynějšího presidenta francouzské republiky.

Následující událost

přispěje poněkud k bližšímu objasnění otázky, jak veliké nepřízně a náklonnosti si týž L.

585

Napoleon u obecnstva a vojska

Pařížského až posud vydobyl. Před nedávnem byla v Paříži

veliká přehlídka tamní vojenské posádky, kteréž president republiky přítomen býti chtěl.

Vojsko vytáhlo v parádě o dvanácté hodině na ustanovené místo a čekalo na presidenta

republiky. Horko bylo nesmírné; president ale nepřijížděl. Vojáci stáli v nejparnějším slunci

pod zbraní a mnozí z nich počali omdlívati. Někteří z přítomného

obecenstva jím kupovali

občerstvení a nechali ty, jenž pro
umdlení z řad vystoupiti musili, ve
fiakrech do kasáren

odvézti. Teprv o čtvrté hodině přijel
president, provázen jsa svými
adjutanty. Vojsko jej

přivítalo hlubokým mlčením,
přítomné obecenstvo ale zahřmělo
jednohlasně „Sláva

republice!“ President republiky, jenž
na takové uvítání připraven nebyl, -

jak jedny franc.

noviny píší - až na smrt zbledl a odebral se velmi rychle a jinou stranou do svého paláce.

Jedna setnina vojska, která volala „Sláva císaři!“ byla na rozkaz komandanta zatčena a

potrestána. Z těch a takových výjevů, které se ostatně v Paříži velmi často opětuji, může se

nejlépe posouditi, kterak sympathie pro L. Napoleona mezi lidem se zmáhají. Proti temto

demonstracím pomáha si ale
vznešený genius L. Napoleona
způsobem velmi rázným a

šlechtetným. Poněvadž volání „Sláva
republice“, kterým jej Pařížské
obecenstvo skoro

každodenně častuje, aristokratickým
uším jeho velmi nepříjemné a
protivné jest, najala si

Jeho (nastávající) Císařská Milost,
pan L. Napoleon Bonaparte rotu
všelijakých dobrodruhů,

poběhlíků, darebáků atd., která místo veřejného mínění zastupovati má.

Každý z mizerných subjektů těchto dostává od tajných náhončích L. Napoleona jeden frank a

také více denně, za to musejí ale neustále číhati, kdy pan president z domu pojede. Když se

pak „občan“ Bonaparte na ulici ukáže, volá tato sběr jako o závod „Sláva Napoleonovi! Sláva

císaři!“ Mají-li tito heroldové náhodou na ulici převahu, přinášívají

pak orgány Bonapartistů

druhého dne zprávy as následující:
„President republiky vyjel si včera
tam a tani a byl jako

obyčejně od četně shromážděného
lidu s největším enthusiasmem
uvítán.“ Někdy tahne rota

tato na jeviště své činnosti s holemi a
kyji a nutí každého, kdo stejně s ní
řvátí nechce k

mlčení. Onehdy čekala tato
Bonapartistická sbeř na presidenta na

Boulevardech; proti

očekávání jejímu nechal se tam ale také vynajíti značný počet obecnstva a dělníků. Někdo z

přítomných se tázal jednoho dělníka, proč vlastně na presidenta čeká a zdali jej snad ještě

neviděl. „To ne! - odpověděl dělník. - Poněvadž víme, že títo uplacení hulákalové císařští

slávu provolávají, přišli jsme sem, abychom republice před omámeným presidentem

několikrát a hlučně „Sláva!“
provolali.“ Že se častokrát mezi
tímto komonstvem L.

Napoleona a republiky také rvačky
strhnou, nemusíme ani podotýkati.
Policie pařížská při
takové příležitosti nechá zatknout
republikány a decembristé bez trestu
dále táhnou.

586

- Jednoho svého pana dopisovatele
činíme na to pozorna, že oboje

pražské vládní noviny jak

české tak německé odporují jistým
od něho ve Slovanu uveřejněným
okolnostem strany

přestoupení k evangelické církvi v
okolí Hrádeckém (podkraje
Novoměstského) Vládní

noviny, štitíce se vyřknout strašlivé
jméno „Slovan“ mluví sice jen „o
jistém českém

časopisu“: není vsak z okolností
žádné pochybnosti, že jenom my
jsme onen časopis. Velice

nám tedy bude vděk objasnění té věci od téhož našeho váženého dopisovatele, o němžto nám

známo jest, že o těchto věcech jisté a bezpečné vědomosti míti musí.

Pozorovatel politický

- (9. července 1851.) V posledních časích rozjasnilo se trochu více světlo naděje pro liberální

strany v Evropě a sice jmenovitě nejnovějšími událostmi ve Francouzích, kdežto nyní již s

velikou jistotou předvídati možná, že se ústavní svoboda na pokojné cestě dále vyvinovati

bude, že republika se udrží, a že nynější president Ludvík Napoleon Bonaparte žádné naděje

nemá, své dosti málo ukrývané choutky provésti. Dle našeho mínění povede pokojný vývin

svobody ve Francii také v ostatní Evropě k uskutečnění slíbených konstitucí; alespoň

nemyslíme, že by si absolutistické

strany troufaly kdekoli úplně zrušiti
ústavu pokud trvá

Francouzsko pokojně co
demokratická republika.

- Nějaké známky účinků těchto
nejnovějších událostí ve Francouzích
míníme také pozorovati

v našich reakcionářských časopisech.
Reichszeitung ku př. velmi zřetelně a
odhodlaně

vystupuje proti známé aristokraticko-
absolutní straně, která se ozývá v

pruském

Kreutzzeitungu a ve Freimüthige
Sachsenzeitung. Reichszeitung
jmenuje směr této strany

rovněž prý tak nebezpečným jako
směr Mazzinistů!! Kdo ale ví, kterak
Reichszeitung o

Mazzinim mluví a kterak jej jinak
skoro než co vtěleného d'ábla
nepředstavuje: tent' pochopí,

co znamená u ní takové přirovnání. -
Jen kdyby zas Reichszeitung na
druhé straně nemíchala

zákonně liberální a demokratický
směr se směrem anarchistů,
komunistů atd. jakožto v ní

skoro každodenně pozorujeme,
vidouce v tom jenom nepoctivý
úmysl, strašiti nerozumné lidi

před liberálním zřízením!

- Z Prahy se píše, že tam v jednom
klášterním chrámu pan farář nechtěl
při svatbě (kde ještě k

tomu jeden z novomanželů byl
protestant) za svědka připustiti

váženého měšťana evangelické

587

víry. Až posud se podobný pád nikde
u nás nepříhodil, a jenom při křtech
se tu i tam

nepřipouštěli evangeličtí kmotři, což
dle našeho mínění trochu
pochopitelnější jest, než

vylučovati je co svědky při svatbách.
- Litovati musíme, že hierarchie
takovýmto způsobem

skrze svou tvrdošíjnou

nesnášenlivost vždy více sebe
připravuje o sympathie národu.

- V novinách čteme již zase pověst,
že odstoupiti hodlá ministr baron
Kulmer a sice prý proto,

ze mu nelze dočkati se spokojenosti
Chorvátů s nynější vládou. Pan
Kulmer jest ministr bez

zvláštního vykázaného oboru, celá
činnost jeho obmezuje se jen na
hlasování v ministerských

poradách, on jest jako advokát a
přímluvčí Chorvátů v ministerstvu. Z

nejnovějších událostí

ale na všech stranách viděti bylo, že
moc a váha p. Kulmera není v
ministerstvu příliš patrná,

což asi by byla příčina odstoupení.
Pan baron Kulmer jak se zdá nechce
svým pasivním

trváním v ministerstvu považován
býti v Chorvátsku za spolupříčinu
všech nyní pro Chorváty

vydaných nařízení.

- Že bude v Praze v tiskárně K V.

Medaia vycházeti od 16. července
nový český politický

časopis: „Pražský prostonárodní
list“, jehožto nakladatel jest pan
Kuh, a redaktor p Jak. Malý,

známo již bude našemu čtenářstvu.
Jakého způsobu bude směr tohoto
nového časopisu, o tom

jsme se starali z bezpečných
pramenů se dověděti, anť v oblášení
ani jedním slovem zmínka

se o tendenci nečiní. Dověděli jsme
se tedy, že prý to bude list opoziční,

ale - že k vydávání

jeho povzbůzen byl nakladatel od
jistého vysokého úředníka
policejního, a sice z té příčiny,

poněvadž prý vláda sama si přeje v
Praze nějaké opoziční noviny.
Máme všechny příčiny

držeti tyto zprávy za velmi jisté,
neboť i ta okolnost, že nový časopis
7krát týdně vychází

bude jen s kaucí 5000 zl. stř.
potvrzuje nás velice v jeho upřímné

opposičnosti. Jest totiž jak

latináři povídají „modus in rebus“:
zákon náš tiskový praví, že v Praze
časopis politický více

než třikrát týdně vycházející 10.000
zl. stř. kauce položití musí, když jen
3krát týdně vychází

5000 zl. stř. a když méněkrát vychází
3000 zl. stř. S povolením vysokých
vrchností dá se ale

tento zcela zřejmý zákon také obejít
takto: Ohlásí se, že časopis bude
vycházeti jen třikrát

týdně, začez se 5000 zl. kauce složí,
že ale bude jednou za týden
vycházeti co nepolitický

pouze zábavný list, a ke každému
číslu z těch tří politických že bude
příloha. Tato příloha má

vždy datum toho dne, vydává se ale -
tak pozdě na večer, že si pro ni lidé
obyčejně až ráno

přicházejí a tak vlastně vychází
časopis za 5000 zl. stř. kauce přece
7krát za týden tak dobře

jako by byl 10.000 zl. stř. kauce
položil. K rozeznání veškeré illuse
ohlašuje dokonce v

předplacení, že se může poštou 7krát
týdne zasílati. Otázka: Kolikrát tedy
vlastně vychází

týdně? Třikrát? O ne, nýbrž 7krát.
Tohoto práva však užívají proti
patrnému smyslu zákona

588

jen opoziční časopisy jistého druhu.
- Z toho ohlášení, že tento pražský
prostonárodní list

bude dáván za náhradu všem odběratelům Večerního Listu, soudíme ve spojení s okolností, že

i p. Kuh jest opet nakladatelem, že za kauci použito jest těch samých 5000 zl. str., které za

onoho času složili rozliční liberální lidé k tomu účelu, aby Več. List vycházeti mohl. Činíme

je tedy na to pozorný, aby v tom pádu, kdyby nově ohlášený časopis opoziční se jim, až

nějaký čas vycházeti bude, nezalíbil,
neopomenuli své částky nazpět vzíti.
Směšné by zajisté

bylo, aby našinci ještě peněžitě
podporovali časopis, který si vláda
sama založí co opoziční,

ta vláda která všechny opravdivě
opoziční časopisy buď zničila neb
zničiti usiluje.

- V tom nás potvrzuje také to, co
známý Víd. Den. praví o tomto
novém časopise. „Domnívá

se totiž, že směr jeho bude

konservativní a že se varovati bude
všech výstředností, které prý

posavadním českým novinářským
podniknutím v Praze jámu
vykopaly.“ Předce proto ale

vytýká Víd. Den. Praze, že se
nezmohla na veliký orgán.

Vídeňský Denník, jak se zdá, nemá
ani dost málo práva vytýkati liberální
straně v Praze, že

nevydává žádné větší noviny, neboť
jest směšné posílati jiné do ohně,

když sami pokojně a v

bezpečnosti za větreml stojíme. Že
my dosti vnitřních sil máme vydávati
v Praze veliké české

noviny jest zkušeností dokázano, ze
ale jen málo kdo chuti má vydávati
noviny tam, kde je

může při vši zákonité tendenci
libovolnost, když se jen trochu
zmohou, hned -zkaziti, jest také

pochopitelno. - Co se ostatně výčitky
„výstřednosti“ týče, musí jenom Víd.
Den. sám kajicně

na prsa tlouci: kdyby byl pod redakcí p. Votky nebyl tak příliš neopatrně a výstředně objevil

svůj celý ultramontánsko-středověký směr, byl by zajisté našel většího účastenství a nebyl by

hlasem volajícího na poušti jako nyní. Ovšem, že páni vydavatelé Denníka sami to konečně

poznali, a odstranění p. Votky od redakce Víd. Den. jemu zase trochu na nohy pomoci chtěli,

ačkoli ale pod novou redakcí již tak
příliš cynicky z jeho článků nečpí
středověk a reakce v

něm na sebe oděla slovanský
šňůrovaný kabát, přece to již tuším
bylo pozdě a výstřednost

potrestala se sama.

Hlavní rána proti Slovanu

Nejdůležitější a jak každý nahlíží
také pro vycházení Slovana rozhodné
nařízení vyšlo právě

ve Vídni a datováno jest od 6.

července. Není to nic jiného než
prohlášení obleženosti na tisk

589

v celém mocnářství. Takto zní: § 1.
Směřuje-li se v nějakém tiskopise
periodickém setrvale k

tomu, co trůnu, jednotě a celosti říše,
náboženství, mravopočestnosti nebo
vůbec základům

společnosti státní jest na odpor, nebo
s čím se zachování veřejného pokoje
a pořádku srovnati

nedá, může místodržící té země
korunní, v kteréž se takový tiskopis
periodický vydává, po

předcházejícím dvojím písemném
výstrahy dání, když bylo bez účinku,
další vydávání

dočasně až na tři měsíce zastaviti.
Zastavení spisu takového na delší čas
nebo na vždy

vyřknouti může toliko ministerstvo.
Rekurs proti opatřením místodržícího
nemá žádného

odkládacího účinku.

Sbírky na naše národní divadlo

H. B. Archy podepisní na sbírky pro národní divadlo v Praze rozeslány jsou již nyní od

výboru do všech obcí naší vlasti.

Počátek, jakož se ukazuje z ohlášených již od výboru sbírek

ukazuje se velmi skvěle, poněvadž ale tentokrát velmi znamenité sumy zapotřebí jest,

nesmíme se takovýmto dobrým začátkem nechatí svěst k příliš veliké

důvěře a jistotě a

vyplývající z nich obyčejně
nečinnosti - hlavní to naše vady. Tato
vada, totiž přílišná důvěra v

naše síly a tudy lehkovážná
nečinnost přivedla nás také ku př. v
Praze při poslední volbě

obecního výboru k porážce a k
nenapravitelné škodě, anť nový
sedmašedesátnický výbor nyní

všechny městské úřady obsazuje, jak
ví se beztoho.

Procež držíme za povinnost
připomenouti a žádati snažně
všechny věrné národu přátele, aby s
neunavnou činností přičiňovali se
každý ve svých obcích a ve svém
okolí o zdar této sbírky.

Již dříve jsme sice ve zvláštním
článku dle možnosti se snažili
vysvětliti pohnutlivě potřebu a
užitek národního divadla, přece však
požádáni jsme byli ještě později z
rozličných místo

spolupůsobení, anť prý zvláště

rolníci na mnohých místech namítají:
Nač prý já mám také dáti

něco na divadlo v Praze, vždyť tam
nikdy nepříjdu, a co budou s tolika
penězi dělati, když

mají nyní již tolik pohromadě atd.

Námitky takové vycházejí obyčejně
z dvojího rozličného pramene. První
jest pouhá a holá

špinavost, která nic obětovati nechce
na věci, které se nedají hned na místě
sníst nebo vypít, a

kterážto špinavost se ukrývá zde za
rozličné námitky. Kde tato příčina
jest vlastně v cestě, tam

nejlépe bude mlčeti, pomysli si, že
mañas zůstane mañasem, dáti
takovému svobodnému

590

občanu ještě ze své kapsy na žejdlík
kořalky, aby ji vypil na dobrý zdar
českého národního

divadla a jíti o dům dále k
moudřejším a pořádnějším lidem.

Kolikráte jsem již od lidí protivné strany, od tak nazvaných dobřesmýšlejících, od těch, kteří nespokojeni jsou, že lid náš vyšel z poručnictví a z poddanosti jejich říkati slyšel, že jest každý blázen, kdo se [nečitelný zbytek řádku] účinkuje a se obětuje, poněvadž za to nikdy nenajde vděčnosti. Nedá se ovšem upřít, že mají pravdu v mnohém ohledu. Ale člověk, který má na zřeteli všeobecnost, pokrok a

vyšší účely, nesmí se ohlížeti na
podobné smutné stránky

tohoto světa: lidumil, který jsa puzen
láskou k vlasti a k národu, který
upřímně přeje zemi své

a národu svému lepší budoucnost,
musí z jiného stanoviska považovati
tyto věci. Když se lidu

ujímáš, proň pracuješ aneb v
nebezpečí se vydáváš, nesmíš nikdy
za to očekávati to, co

jmenujeme v obyčejném životě

vděčnost. Pokud jde všechno dobře,
přijmou od tebe s radostí

všelikou práci, budou tě třeba i
chváliti aneb i v hospodě na tvé
zdraví píti: přijdeš-li ale na

této cestě své do nebezpečí, k úrazu,
neočekávej od nich nikdy pomoci
aneb oběti, neočekávej

také a nespolehej se nikdy na ně,
kdyby k provedení něčeho zapotřebí
bylo také pomoci a

oběti z jejich strany. Že tomu jest tak
a nejinak, kdož by se divil? Jest to

věc zcela přirozená a

pošetilý jest každý, kdo očekává
něco lepšího, neboť ošizen bude a
trpce sklamán v nadějích

svých každý, který hledá vděčnosti a
odměny od lidu za své práce pro lid.
Vždyť právě proto

se ujímáme lidu, aby se zvelebil, aby
pokročil ve vzdělanosti a skrze ní k
lepšímu životu:

jestli se tedy ujímáš o nevzdělané a
zanedbávané, o lidi otrocky

vychované a otrocky

smýšlející, kterak od nich očekávati
můžeš způsoby vzdělavcův a
svobodných vyšších tvorů?

Kdo seje les, kdo zakládá sad, zřídka
se dočká sám ovoce a užitku: ale jak
bídny by byl svět,

kdyby proto již nikdo sady zakládati
a lesy síti nechtěl? Kdo tedy se chce
ujímati lidu, musí k

tomu míti jiné a vyšší pohnutky nežli
vděčnost a odměnu od něho: ve
zdaru svého díla, ve

svém srdci a ve vděčném přátelském
uznání malého počtu svých stejně
smýšlejících musí

hledati jedinou odměnu, nechce li
býti brzy sklamán. Jaké vděčnosti se
ku př. dočkal Mojžíš

za to, že vyvedl národ svůj z otroctví
egyptského? - To tedy chtěli jsme
připomenouti

každému pro útěchu, který se snad
rmoutí příliš nad nevďěčností, tupostí
a neuznalostí lidu a

snad proto se chystá vším praštití.
Vždyt právě proto se přičiňujeme, že
jsou tak tupí a

neuznalí, chceme totiž aby alespoň
potomci byli jiného druhu.

Druhá příčina, pro kterou mnohý
snad nechce bud' ničím patrnějším
přispěti na národní

divadlo, jest jenom krátkozrakost.
Lid jinak účinnlivý a ochotný
nenahlíží, v jakém způsobu by

také on mohl stati v nějakém spojení
s budoucím národním divadlem v

Praze, on myslí, že to

591

jest věc, po které mu zhola nic není a
na kterou by také z jeho strany
zbytečné bylo něčeho

obětovati. O takových není
pochybnosti, že by milerádi přispěli,
kdyby se jim jenom náležitě

vysvětlila potřeba a užitečnost toho.
Tut' všechno záleží jenom na
horlivosti a obezřetnosti

pánů sběratelů. Zapotřebí bude

vyložiti lidu, kterak dobré a potřebné
jest, aby k tomuto

národnému dílu přispěli, třeba oni
sami ani toto divadlo nikdy neviděli,
kterak divadlo národní

bude k jejich prospěchu také
působiti, třeba oni sami ani je nikdy
nenavštívili, kterak totiž co

vyšší ústav vzdělávací a co hlavní
podpora národnosti české bude
pomáhati k tomu, aby národ

náš se vyrovnal ve vzdělání a
samostatnosti jiným již dále

pokročilým národům, a vymanil se
z cizí poddanosti, kterak již pouze
míti řádné a samostatné divadlo jest
za našich časů potřeba

a chloubu každého národu, a kterak
tedy každý upřímný Čech povinen
jest přispěti a pomoci

dle zámožnosti své k dosažení toho
účelu. Těmito a podobnými jinými
důvody, které jsme

uvedli již v předešlém článku svém
ovšem dle potřeby šíře a

srozumitelněji provedenými,

hlediž každý našinec vyložiti věc
tuto lidu, který dosud nic nečítá.

Ostatně ale podotknouti musíme, aby
se s těmito sbírkami příliš
neodkládalo a nepromeškalo

použití prvního zápalu. Až posud
alespoň pozorovali jsme nesmírnou
váhavost v obcích, a

slyšíme ze všech stran skoro jen
nářky, že se nikdo věci neujímá.
Vždyť přece náš rolník

upříti nemůže, že alespoň on
velikého dobrodiní a prospěchu i
peněžitého dosáhl skrze

zrušení poddanství, které přišlo jako
ve snu bez jeho přičinění a cizím
namáháním, což by

nemohl alespoň každý nějakým
znamenítějším příspěvkem na
národní divadlo co ústav

zemský ukázati svou vděčnost a
uznalost, aby toto divadlo bylo jako
nějaký pomník

rovnoprávnosti občanské? Kdyby jen

každý tolik dal, co za jeden rok ušetří
na bývalé robotě,

mohli bychom vystavěti divadlo, že
by mu nebylo ve světě rovna!!

Jeden paragraf

H. B. V předešlém čísle podali jsme jen na kvap čtenářstvu svému beze všelikých úvah onen

nový paragraf, kterým vyzdvihuje naše ministerstvo v krátkosti svobodu tisku v celé rakouské

říši. Naše čtenářstvo jistě s pozorností uvážilo celý důležitý smysl tohoto paragrafu, který

jsme postavili do předu svého minulého čísla. Vláda naše dekretovala sama sobě právo

zapověditi jí nelibý časopis, že tím
vlastně přestala svoboda tisku pro
časopisy, kdož by tomu

nebyl porozuměl? Neboť svoboda
tisku jen tenkrát může míti ceny pro
občanstvo, když

592

možná jest vládě celou pravdu
veřejně do očí pověditi, a když vláda
jinak proti časopisům

jednati nemůže, nežli proti každému
jinému obviněnému z přestupku,

totiž náležitým a

neustranným soudem a jmenovitě
soudem neodvislých spoluobčanů v
porotě. Nyní ale v

Rakousích budou souditi nad
časopisy političtí náměstníci v
korunních zemích, neboť dala

jim vláda moc po druhé písemní
výstraze zapověditi každý časopis.
Kterak tedy od nynějška

časopisy mohou neustranně a
bezohledně posuzovati činnost těchto
pánů náměstníků? Na

každou důtku odpoví se jim písemní výstrahou a po dvou výstrahách bude p. náměstník

zbaven svého nepříjemného posuzovatele.

Ostatně má ale každý takový zákon našeho nynějšího ministerstva vždy nějaký nejbližší

smysl, neboť naše ministerstvo zvyklo si dělati zákony vždy pro nejbližší potřebu. Pro

nynějšek jest tedy smysl tohoto

nového paragrafu ten, že co nejdříve
dostane Slovan

Kutnohorský a Südslavische Zeitung
v Záhřebě písemní výstrahu atd.
Každý vidí a my sami

to pozorujeme nejlépe, že jmenovitě
Slovan v tomto čtvrtletí již naposledy
vychází, neboť

tento nový paragraf jest pohřební
píseň zvláště pro nás zhotovená ve
Vídni.

Nejsme snad jen my sami, kteří toto
pozorujeme, také jiné časopisy přišly

již na tuto stejnou

myšlenku. Lloyd, mluvě o tomto novém zákonu, praví: „Nedivili bychom se tomu, kdyby

jeden časopis v Čechách a jeden v Chorvátech brzy pocítily na sobě účinek tohoto nového

zákonu.“ Že tento časopis v Čechách jsme my a v Chorvátsku Südslavisohle Zeitung, o tom

nemůže býti ani pochybnosti.

Vídeňský Denník mluví ještě

zřetelněji:

„Co se nás týče, vyslovíme to bez
tajení, my litujeme, že v Rakousku
tisk toho dovedl, (!) aby

se prostředky takovými musel
udržovati v míře.

„Soudní moc proti nim nestačila
proto, že dobře dovedli plány své
schovati tak, aby obešli

přísnost zákona a nedávno jsme se
dočkali toho, že si jeden z orgánů
těch veřejný posměch

tropil ze soudu, který naň sáhnul.

„Vláda žádná nesmí trpěti, aby se pod jejíma očima zákon a vykonavatelé jeho obraceli v

posměch, aby se nedotknutelné základy státní moci podkopávaly, aby se pod rouškou

opposice proti vládnímu systému bojovalo proti bytnosti státu samého.“ -

593

Konst. List Pražský již dokonce

výslovně oba tyto časopisy jmenuje,
a o Slovanu přidává

ještě, že prý se nedávno sarkasticky
posmíval nálezu okresního
sborového soudu nad

Slovanem. Nemáme to Pražskému
Konst. Listu tak velice za zlé, že o
nás roztrušuje

nepravdivou zprávu, neboť v Praze
jest Slovan zapovězen, a redakce
Konst. Blattu

nepochybně tedy jenom dle doslechu
toto napsala.

Ve Vidni ale Slovan není zapovězen
a redakce Víd. Den. dostává
pravidelně svůj výtisk

Slovana, mohla tedy a musela čísti
onen náš článek v čísle 46. Pozor.
pol. str. 9., kdežto se

jedná o zabavení čísla 45. Slovana.
Každý, kdo má zdravé oči a jen
nejnižší lidský rozum,

musel viděti, že v tomto našem
článku jest řeč o obžalobě a
jmenovitě o konfiskaci tohoto

čísla, vypočetli jsme žertovně
všechny přestupky, které c. k. státní
zastupitelství Kutnohorské

v tom našem 45. čísle viděti se
domýšlelo, a žertovati jsme mohli
proto, že se takové

přestupky v našem čísle nenacházejí,
což také dokázáno již jest výrokem
soudním, neboť

soud jenom strany dvou přestupků od
státního zástupce udaných proti nám
vyšetřování

nařídil, a budoucnost ukáže, jestli se

i ty dva tam nalezají. Že jsme si ale
ze soudu posměch

netropili, jak Víd. Den. praví, jest
patrno, neboť tenkrát, když jsme
článek psali ani soud ještě

žádný výrok nevydal. Státní zástupce
ale (při vší úctě, kterou máme ke
každému státnímu

organu) není předce žádný soud,
nýbrž v tomto pádu jenom náš
protivník, náš obžalovatel a

my máme úplné právo posuzovati

jeho činnost před veřejností, tak jako
on má právo žalovati

nás a obviňovati z čehokoli.

Můžeme-li si ale požertovati z
množství a z velikosti obvinění od

p. státního zástupce proti nám u
soudu udaných, dokazuje to jenom
naše dobré svědomí, totiž

jsme si velmi dobře povědomi, že se
tyto přestupky na nás u soudu
neshledají, což se tuším,

dá-li nám Bůh dočkati veřejného
soudu před porotou, nejlépe ukáže.

Litujeme tedy nynější

redakci Víd. Den., že takovými
nepravdivými údaji nás zlehčuje,
nebot' my nikdy sobě ze

soudů posměch dělati obyčej
nemáme, považujeme soudy za svou
nejlepší ochranu. Jenom lidé

se špatným svědomím bojí se soudův
a hledí se jim vyhýbati.

Že nás ostatně vláda tímto svým
novým zákonem nikterak
nepřekvapila, ví každý, nebot' jsme

již dávno očekávali nějaký krok vlády, kterým se učiní vycházení Slovana nemožné, jakož

jsme se o tom častěji zmiňovali.

Pravíme-li vycházení Slovana, chceme tím říci Slovana, jako byl, neboť, kdybychom chtěli ze

Slovana udelati nějaký Víd. Den. neb něco tomu podobného, mohli bychom jej arcí až na

věky vydávati, což ale, jak patrně, není náš úmysl. Nejsme tedy novým tím paragrafem

nikterak překvapení a tímto
čtvrtletím rozloučíme se se svou
časopiseckou činností, počatou

594

od r. 1845. S velikým upokojením
můžeme nazpět pohledět na těchto
šest let plných činnosti,

ve kterých nám osud přidělil
vyslovovati veřejně před světem to,
co pohybuje myslí a srdcem

našeho národu. Ať si nepřátelé nasi
panující nyní mluví cokoli, přece ale

jest a zůstane pravda

a také časem svým stvrzeno bude, ze
Pražské Noviny roku 1846 a 1847,
Národní Noviny r.

1848 a 1849, konečně Slovan r. 1850
a 1851 nejsilnější stranu národu
českého zastupoval a

smýšlení její vyslovoval. Souzeno-li
jest osudem tomuto smýšlení, aby
zůstalo vždy a věčně

jen nadějí a nestalo se nikdy
skutečností, kdož by to již nyní chtěl
rozhodovati?

Nejlepší vědomí redaktora Slovana
jest, že nesloužil nikdy jinému než
českému a

slovanskému národu, a když nam
jedna cesta k tomu jest mocí
zamezena, pokusíme se

sloužiti mu zase na jiné cestě, a
časem svým přece uznána bude naše
věrná služba, třeba ne

výnosnými hodnotami, jakými se
platí služby vládám proukázané,
přece ale srdečnou a

vděčnou upomínkou.

Obecenstvu našemu, byť by mu třeba
velmi nemilo bylo oželeť vycházení
časopisu našeho

směru, nebude zajistě po chladném
rozvážení ani příliš bolestný tento
nový ministerský

paragraf: vždyť beztoho až do
nynějška činilo se nám každé
ráznější ozvání o národní věci

nemožným libovolnými
konfiskacemi, rozdíl tedy není příliš
veliký. A jestli dokonce, jak

ministerský úvod naději dává,
zrušeno bude v krátkosti obležení v
Praze a ve Vídni, jest

otazka jestli jsme nezískali tímto
novým zákonem. Svobodu tisku
pravou neměli jsme

beztoho, neztratíme tedy v tomto
ohledu mnoho, pomínutím
obleženosti nastane ale v Praze

na každý způsob jakási nová činnost.
Nesmí se ale tomu rozuměti tak, jako
bychom si snad v

nově vyšlém ustanovení nějak
libovali: naopak musíme říci, že
teprva nyní tímto paragrafem

skutečně zrušena je slíbená svoboda
tisku. Kdo ale ví, že pokládáme
svobodu tisku za

nejprvnější právo svobodného
občana, porozumí tomu. že nám
nemůže býti lhostejno

výslovně býti zbaveni tohoto nám tak
slavně zaručeného práva.
Ministerstvo sice ve svém

úvodním nejponíženějším přednešení

neštítelo se říci, že v Rakousích není
možná vládnout při

svobodě tisku: podivné ale jest, proč
tedy přece ještě roku 1849 vydalo
tiskový zákon!

Ministerstvo praví, že prý s jistou
opatrností možná jest se vyhnouti
dosavadnímu zákonu

tiskovému a ujíti trestu, a že tedy
proto musí býti v rukou vlády
libovolný (diskretionární)

prostředek proti takovým časopisům.

Proč pak si ale tedy ministerstvo,
jestli tak málo na

zákony drží, nevymínuje také stejnou
libovolnou moc strany všech jiných
přestupků? - Celá

věc je velmi snadná na srozuměnou:
vyhnouti se zákonu tiskovému není
možno, tak jako není

možno vyhnouti se ku př. zákonu o
zlodějství, a když někdo skutečně
krade, sotva asi ujde

trestu při vší zákonité proceduře, a
nebude zapotřebí dělati pro něho
nějaká nová

diskretionární ustanovení. Kdyby
tudy někdo skutečně přestoupil
některý paragraf

dosavadního tiskového zákona, bude
jistě odsouzen dle všech
pravidelných soudních forem.

Žádá se ale, jak se zdá, od tiskového
zákona příliš mnoho, víc než on a
jakýkoli jiný zákon

zastati může, žádá se totiž, aby dle

tohoto zákona mohl být také někdo
potrestán, kdo se

nedopustil žádného zákonem
zapovězeného činu. Kdo žádá, aby
každý, kdo vládu, nejša

pochlebník, nechvalně posuzuje, byl
co zločinec potrestán, tent' měl arcí
hned za první

paragraf ve svém tiskovém zákonu
udělati: „Kdo haní vládu, pět let do
žaláře a 1000 zl.

pokuty; kdo ji nechválí, rok žaláře a

500 zl. pokuty“. To jest vlastně ten paragraf, který chybí

v našem tiskovém zákonu, a s tímto paragrafem mohlo by arcí každé ministerstvo velmi

pokojně a zcela dle libosti vládnout, a k tomu ještě bez obležení.

Pokud naše nynější ministerstvo bude vládnout tak jako posud, nestačí jistě se žádným

tiskovým zákonem, a nebude také nikdy se svým tiskovým zákonodárstvím u konce. Pořád

bude ještě něco chybět, žádné sebe
větší obmezení svobody tisku
nepostačí k utlumení

nespokojenosti tak dalece, aby
nepoužila i té nejmenší skuliny v
zákoně tiskovém a

nepropukla se skrze ni na veřejnost.
Kdo chce jen dle své hlavy, dle své
libosti vládnout, ten

musí zavést cenzuru, tomu není nic
platen žádný a sebe ostřejší tiskový
zákon. Svoboda tisku

může být jen tam, kde se vládne podle přání a k prospěchu většiny národu.

Činíme ostatně všechny myslící na to pozorný, která nynější vláda od počátku svého

nastoupení na podzim r. 1848 pěkně poznenáhla sice, ale pevným krokem nás vede ve

svobodě tisku „besonnen aber entschieden vorwärts!“ Napřed liberální tiskový zákon bez

kaucí a liberálně bez censuru volená

porota; pak po rozpuštění sněmu
nynější tiskový zákon s

kaucemi, dosti velký census na
porotce ; potom předkládání každého
čísla k úřadům zároveň s

vydáváním, pohodlí to pro
konfiskace; potom obležení v Praze
jen k vůli tisku a obmezení

tisku materiální nemožností; nyní již
libovolné zapovídaní novin! Co bylo
napřed, víme, co

přijde budoucně, nevíme.

K čtenářstvu

H. B. V Kutné Hoře dne 18.
července. Všechno na světě má míti
svou jistou míru a své

hranice, jenom o trpělivosti redaktora
a vydavatele opposičních novin zdají
se nyní míti

úřadové mínění, že neskončena jest a
beze všech hranic. Úřední stíhání
Slovana zdá se nyní

být na vrcholku možnosti. Sami se

již skoro ani pamatovati nemůžeme,
kolik rozličných

procesův a v jakých rozmanitých
stupních proti nám v toku jest, tento
týden ale byli jsme

skoro jako v úředním obležení.

Ve středu dne 16. konfiskováno bylo
zase číslo 50. Slovana a to sice jak
každý vidí na

základu prý §. 52. tiskového zákona,
kdežto přece tiskový zákon jenom 44
paragrafů

obsahuje!! - Pravdě nepodobno, ale přece pravda, úřední dopis vlastní rukou úřadujícího p.

komisaře Rudolfa podepsaný a zde vytištěný to dokazuje. Co asi obsahuje tento posud jen

snad p. podkrajskému komisaři Rudolfovi známý §. 52. tiskového zákona?

Konfiskace Slovana dějí se nyní najednou vždy s assistencí dvou c. k. žendarmů, příčinu toho,

jakož i mnoho jiného, povíme

čtenářstvu někdy při lepší
příležitosti. Ve středu tedy odpoledne
ztrávili jsme s pouhou konfiskací.

Ve čtvrtek druhý den obsazeny jsou
zase najednou tři místnosti v Kutné
Hoře od komisí

úředních s průvodem žendarmerie a
sice místnost, kde se Slovan
expeduje a tiskne, pak dům

p. tiskaře Procházk[y1](#), pak konečně
obchod p. Haufa, kde se Slovan pro
Kutnohorské odběratele vydává. Byl

to shon a diváctvo, rozmanité
výklady kolovaly o takové dosud

nevídané demonstraci. - Nařízena
byla konfiskace „Kutnohorských
Epištol“ jak z přiloženého

druhého úředního dopisu patrně.
Obecenstvu našemu sloužíž za
vědomost, že jsme

Kutnohorských Epištol 4000
vytisknouti dali. Nad všeliké naše
očekávání dosáhl ale počet

předplatitelů na ně ještě než hotovy
byly již asi 4500. Nemohli jsme si

tedy na kvap jinak

pomoci, nežli že jsme některým p.
předplatitelům, kteří 100 neb 50 ex.
předplatili, méně

zaslali, abychom se svými 4000 ex.
vystačiti mohli. Těchto 4000 ex.
rozeslali jsme skrze

poštu Kolínskou okolo 7. července,
nevydavše zde na místě žádné,
(nebot jak známo kniha

přes 3 archy silná nemusí se ani p.
státnímu zástupci předložiti) a

poněvadž již zatím počet

nových odběratelů asi na 1500 ex.
vzrostl, dali jsme na novo 3000 ex.
tisknouti, a právě když

se již druhá strana posledního archu
tisknouti měla, překvapil nás p. státní
zástupce

konfiskací. Až přes půl desáté do
noci trvalo to, nežli se ve dvou
velikých bednách octnula

597

zásoba nedokončených Epištol z naší

expedice do c. k. podkrajství. Toho
nebylo ale ještě

dosti.

V pátek, totiž dnes, navštívila nás
okolo poledne zase úřední komise v
průvodu žendarmerie a

prohledávala opět v tom samém
účelu naši tiskárnu a expedici, a
konečně i soukromý příbytek

samého redaktora, který jest zcela za
městem v zahradě.

Tedy tři dni po sobě den jako den

prohledávání úřední v průvodu
žendarmerie - mohl by i ten

nejhorší zloděj něčeho více se nadíti?
Nepřejeme si nic jiného, než aby celé
Čechy mohly to

cítiti, co my cítíme! Všeho moc
škodí, a vláda, která tak ráda mluví o
mírnosti, mohla by snad

alespoň přece to uznání míti, že jest
toho přece snad trochu mnoho, co se
s námi děje.

Těší nás alespoň při tom všem, že již
4000 našich Epištol jest v rukou

našeho čtenářstva, těší

nás zvláště hojné rozeslání na Moravu, a připomínáme ještě jednou, že dle §. 42. tisk. zákona,

žádný třeba i nám konfiskovaný spis nesmí býti odňat nikomu, kdo jen jeden výtisk ku vlastní

potřebě již v rukou svých má. Pročež se nepotřebuje s těmito Epištolami nikdo, který jejíž má,

ukrývati. Ty pány, kteří později se ohlásili a nám peníze zaslali, nic

neobdrževše, žádáme, aby

nějaký čas posečkali, až jaký osud
před soudem najde tato kniha, kdežto
pak se s nimi na

každý pád slušně vyrovnáme.

Doufáme totiž, že stejně smýšlející
krajané naši, vidouce naše

postavení, alespoň část' té trpělivosti
míti budou, kteroužto my se musíme
každodenně

opasovati.

Poznámky

1 Poněvadž totiž v domě p.
Procházky, kdežto se jeho tiskárna
nachází, pro tisk Slovana dosti
místa není, najata jest pro tisk
Slovana zvláštní jiná místnost.

Učitelstvo a žendarmerie

H. B. Bylo jednou v krátkosti ve
Slovanu podotknuto, kterak se jistý
žendarm V. K. v Kolíně

chlubil, že právo má nad učitelstvem
jakousi dohlídku vésti; na to nám
bylo oznámeno z

úředních úst, že tento žendarm jen špatně vyrozuměl rozkazům a že takovou dohlídku nad

učitelstvem nemají, což jsme také uveřejniti neopomenuli.

598

Čtouce nedávno jeden úvodní článek německých vládních novin „Prager Zeitung“, divili jsme

se velice tomu, že tyto noviny nepochybně rozkaz obdržely, proti Slovanu v této záležitosti se

ozvati. Ovšem, že jméno „Slovan“
vysloviti jim nelze a že tedy nás
poznamenali jenom „Ein

radikales Blatt“: přece však proto
věc sama patrně poukazovala na to,
že jen proti Slovanu

článek onen směřuje. Na ukázkou jak
poctivě tyto vládní noviny vedou
svou polemiku, musíme

podotknout, že obrátily věc tak, jako
bychom se byli my nejvíce
pozastavili nad tím, že

žendarmové dostali nařízení

spolubdíti na pilné navštěvování
školy, kdežto přec každý náš

čtenář dobře ví, že jsme dohlídku
žendarmů nad učitelstvem za
neslušnou a učitelský stav

snižující věc prohlásili. Mezi
dohlídkou na to, aby nedbalí
rodičové své děti dle předpisu

zákonů do školy posílali, a mezi
dohlídkou nad učitelstvem (totiž nad
učením) jest ale

nesmírný rozdíl. Prager Zeitung

ovšem praví, že jenom strany
navštěvování školy a

donucování k tomu žendarmerie
poukázána jest nápomocna býti,
dodává ale k tomu, že by ani

dohlídka nad učiteli od žendarmerie
vůbec pro učitelstvo snižující býti
nemohla, ant' prý

žendarmerie má v každém ohledu
bdíti nad plněním zákonů, a každý
občan bez ohledu na

svůj stav, povinen jest zákon plniti.
Proti tomu se arci nedá nic namítati:

jisto ale jest, že by

tedy dle takové argumentace každý
žendarm také právo a povinnost měl
ku př. na pany

ministry dohlížeti, jestli také oni dle
zákonů se drží ve svém úřadování.
Neboť páni ministři

mají také povinnost zákony
zachovávat ve svém úřadování, a
jestli tedy žendarmerie dle

výkladu Prager Zeitungu povinna jest
všude a v každém ohledu dohlížeti

na plnění zákonů,

proč tedy ne také v ministerském
bureau? Prager Zeitung vidí tedy
nejlépe následky své

nešťastné argumentace.

Věc jest dle našeho a tuším také dle
všeobecného rozumného mínění
taková. Žandarmerie jest

ovšem povolána bdíti nad plněním
zákonů - ale ne všech zákonů, sice
by kromě žendarmerie

nebylo zapotřebí zádných úřadů a

soudů. Nad tím ale bdíti, jak učitelové své povinnosti ve

škole zastávají, k tomu jistě povolání a působení jsou jiní úřadové, nikoli žendarmerie. My

ku př. sami nemáme nejmenší příčinu stěžovati si v něčem na chování žendarmů zde proti

nám, kdykoli se nahodila příležitost, že jsme s nimi co činiti měli ve svých záležitostech,

kdežto se soudem a s politickým úřadem spolupůsobili: přece však

nemohli bychom býti

spokojeni, kdyby si ku př. některý
právo osoboval, dohlížeti také na
směr časopisu našeho a

posuzovati jeho obsah. To jistě tak
málo náleží do jejich oboru, jakoby
do něho náležela

paedagogická dohlídka nad učením.

599

Že však na celé té věci přece nějaký
háček býti může, o tom podává
světlost následující dopis

k nám z nejlepšího pramene.

„V čísle 37. Vašeho Slovana“ z
podkraje kolínského, čtouce zprávu
vychloubání se žendarma

kolínského V. K., že též oni nad
učitelstvem jakousi dohlídku by
měli, drželi jsme tu za pouhé

nevědomosti tohoto žendarma, neb
dle vyjádření p. strážmistra jejich,
ten samý vždy všecko

naopak rozuměl, protože také již v
Kolíně není.

Při držané však učitelské poradě dne 5. června jsme se od zde shromážděného učitelstva

dověděli, že takovéto věci se na více místech opakovaly. Na př. vystoupil pan školní provisor

z Radími a vypravoval následující událost .

Ku konci m. měsíce přijda jeden žendarm z Kouříma k p. starostovi, dal sobě představit mne,

mluvě takto: Pane učitel! Já mám to právo a moc se na jejich chování,

oučinkování atd.

pozeptat, a jak dalece jsou s nimi
občané spokojeni. Na to mu p.
provisor odpověděl: To snad

asi tak nebude pravda, že pod jejich
dohlídkou stojíme, naši p.
představení jsou posavade p.

vikáři, duchovní a p. školní radové,
slavná velebná konsistoř atd.; tady
nevěděl kudy kam,

načež žádal pak výtah nedbalých
dětí, čímž mu ochotně poslouženo

bylo.

V Čtitařích u Kolína též 31. žendarm
ve škole byl, a. p. početvedoucím se
v těch samých

slovech vyjádřil, do očí však ne
učitelovi. Též v jedné škole za
Labem to samé se přihodilo.

Tyto události vzbudily v našem
shromaždění velmi velkou nelibost
nad takovýmto

počináním, pročez se jednohlasným
uzavřením do protokolu
poznamenaly, a poněvadž se tyto

protokoly k vyšším místům zasílati musí, doufáme, že se tomu všemu konec učiní.

Za pravdu toho ručí protokol školních porad 5. června t. r. v hlavní škole kolínské držaných.

Jeden při učitelských poradách přítomný člen.“

Tolik tedy sloužiž prozatím Prager Zeitungu k vědomosti, kterouž spolu ubezpečujeme, že my

nic proti tomu nemáme, aby c. k.

žendarmerie nedbalé rodiče
přidržívala k posílání dětí svých
do školy, že naopak toto úplně
schvalujeme.

600

První výstraha „Slovanu“

Redaktor Slovana dostal následující
přípis z pražského náměstnictví:

Č. 5830 pr.

Panu redaktoru Havlíčkovi v
Kutných Horách.

Časopis Slovan směřuje hned od
povstání svého až do této doby se
setrvalostí na nic se

neohlížející ku věcem, s nimižto se
nedá srovnati obstání toho, co dle
císařského nařízení dne

6ho t. m. daného pro obecné dobro
proti setrvalým útokům periodických
listů chrániti jsem

povinen.

Vidím se tedy pohnuta, napomenouti
Vás co odpovědného redaktora toho
časopisu, abyste o

otázkách politických, církevních a
národních s větší mírností jednal, s
kterýmžto

napomenutím zároveň výstrahu vedle
§. 1. dotčeného cí.s. nařízení spojuji.

V Praze dne 20. července 1851.

Místodržící Mecséry.

H. B. Pan místodržící císařský sv. p.
Mecséry pospíšil si, jak z tohoto
přípisu pozorujeme, s

použitím té moci, která mu nyní

ordonančně dána jest nad svobodou
tisku. Due 18ho tuším

přišel ten nový rozkaz našeho
liberálního ministerstva v Čechách
do platnosti a dne 20ho

kázal hned p. Mecséry napsati
„Slovanu“ první výstrahu. Co taková
výstraha znamená,

nepotřebí snad ani dokládati, jest to
první verš pohřební písně pro
Slovana. Očekávající něco

podobného již po kolik čtvrtletí,
nemohli jsme se tomu nic diviti,

jakož se vůbec ničemu

nedivíme, co podobného vychází od
nynejší vlády.

Reichszeitung pravi v posledním
svém čísle (172) v jednom úvodním
článku: „Máme

všelikou úctu ke cultusu moci.
Neboť moc, schopna-li je cosi
trvanlivého způsobiti, nese

známku oprávněnosti na svém čele.“
To jest jinými a pochopitelnějšími
slovy: Každý, kdo

násilím něco provede, má k tomu právo, a následovně loupežník na silnici má právo obírat

lidi jen když tak chytrý jest, že svou loupež podrží a se nevyzradí.

Tážeme se, jestli taková

zásada Reichszeitungu není nebezpečnější mravnosti a poctivosti všeobecné než všechno, co

posud kdy v nejradikálnějších časopisech stálo? - Kdo tedy má moc, má právo! - tak učí

Reichszeitung, a připomenuli jsme

tak mimochodem čtenářstvu svému
tu okolnost.

601

Pan místodržící napomíná mne,
„abych o záležitostech politických,
církevních a národních s

větší mírností jednal.“ Co jest
mírnost? Mírnost jest zajisté jen to,
čeho až posud viděti bylo

právě nejvíce na mé osobě od r.
1848. Nebude mi snad popřáno
dlouho již v časopisu svém k

obecenstvu mluvit, a proto chci zde,
ne k vůli své osobě, ale k vůli věci
samé poněvadž toho

nyní zapotřebí jest, několika slovy
naznačiti svou činnost od r. 1848.
Jakmile padnul u nás

absolutismus a nastalo volné hýbání
a s ním spolu nevázanost mnohých,
kteří nyní třeba zase

slouží reakci, byl jsem já co redaktor
Národních Novin v celých Čechách
jistě (mohu se tím

nyní pochlubiti) nejúčinnivější

rozšiřovatel mírného, povážlivého
jednání, zastavatel

zákonitosti a protivník všelike
libovůle, nejen libovůle vlády nýbrž
také libovůle a bujnosti

jednotlivců. Že jsem to nečinil z
nějaké závaznosti k vládě, ví nyní
každý, ačkoli mnohý v

tehdejších časích snad ze
zlomyslnosti, nejvíce ale jen omylem
o mne rozšiřoval nečestné

pověsti. Že jsem to nečinil ze strachu

a z pošetilé bázlivosti před každým
čilejším pohnutím,

nebude tuším také nikdo mysliti.
Činil jsem to z přesvědčení a sice z
toho přesvědčení, že

nelze dobytí trvanlivou svobodu
nepořádkem, a že toho času dle
mého přesvědčení pro naše

politické a národní okolnosti
nejprospešnější bylo právě tak se
chovati. Zkrátka a

srozumitelně řečeno, celá moje
činnost směřovala tenkrát k tomu,

aby se nepodařilo v

Čechách způsobiti ozbrojené
povstání proti rakouské vládě, a jestli
budoucnost uzná, že moje

osobní přičinění také něco vymohlo
k udržení pokoje, považuji to za svou
nejlepší odměnu.

Nepochybuji, že by v leckteré době r.
1848 ba i také r. 1849 lehce bylo
bývalo rozkvašené

mysli popuditi k chopení se zbraně, a
zanechávám k uvážení každému,

jakých následků pro

Rakousko mohlo mít vydatné
povstání v Čechách v jisté době, a
jestli tedy ti, kteří se o pokoj

a o umírnění myslí přičiňovali,
nezasluhují za to vděčnost. Pro náš
národ bylo ale každé

ozbrojené povstání, třeba by i v
prvním okamžení se provedlo, jen
záhubné: Maďary

ochromilo jejich povstání uprostřed
nejlepších vyhlídek do budoucnosti,
nás Čechy by ale

bylo zahubilo na počátku našeho z
mrtvých vstání.

A kdo tenkrát, když vláda
dokázaným způsobem ani moci
neměla opírat se proti demagogii,
z vlastního pudu ku své osobní škodě
dovedl se mírniti, ten by nebyl
rovněž mírný? Co jest

mírnost tážeme se ještě jednou?
Třeba jsme nyní ve Slovanu v ničem
se neshodovali s nynejší

vládou, kdo může říci, že bychom

proti ní popuzovali náruživosti? Ve
Slovanu alespoň

nenajde nikdo deklamace náruživé,
popuzování vášní, náš obyčej jest
více žertem působiti a v

posměch uvéstí nerozumnost. Možná
tu najíti nemírnosti!

602

Jestli jest nemírnost, jest zajisté spíše
zcela na jiné straně, jest to nemírnost
ve zkoušení

trpělivosti lidské, nemírnost

spoléhající se v nekonečnost jmění
zemského a privátního,

nemírnost v ordonancích, kdežto celá
zem netrpělivě čeká počátek
slíbených práv!

Kdo by nám dokázati mohl, že jsme
svou nemírností kdy škodili zemi, ať
se postaví před

veřejnost a jmenuje naši vinu.

Ostatně není zde vlastně úmysl ani z
jedné ani z druhé strany mluvit o
mírnosti: o jiné věci se

jedná. Na jedné straně se jedná o
zrušení svobody tisku, na druhé chce
se této svobody

alespoň až do poslední chvíle
použítí.

Pan místodržící království Českého
(neb mírně mluveno: korunní země
české) má ovšem nyní

moc a tedy i právo zapověditi
vycházení Slovana: ale tolik moci a
tolik práva nemá žádný,

aby změnil veřejné smýšlení, aby
změnil běh historie. Brzy snad bude

Slovan zapovězen a

jediné, co strany toho říci chceme,
jest: Přijde čas, a doufáme se toho
dočkati, kdežto

rakouská vláda vyzýváti nás bude
sama, abychom vydávali zase
časopis.

Byl již jednou čas, kdežto jsme dobří
byli Rakousku se svou mírností: ale
poněvadž nás nyní

potřebovati nemohou, nebudeme
zase my míti kdy v té době, kde

bychom snad přece tak jak

jsme nyní považováni byli zase za
mírné.

Pozorovatel politický

- V předešlém čísle 52. Slovana byl
vytištěn nález cís. král. okresního
soudu sborového nad

Epištolami Kutnohorskými č. [17931](#)
tr. z., z něhožto vysvítá, v kterých
místech našich Epištol nachází sl.
soud příčinu k našemu stíhání
soudnímu a k potvrzení konfiskace
našich Epištol,

jakož i spolu strany kterých míst
zadal proti nám pan státní zástupce
žalobu u soudu a nařídil

předbežné zabavení tohoto spisu.
Jindy, když se nám to samé stane se
Slovanem, nemůže

obecenstvo posouditi, jak dalece se
skutečně tyto přestupky nalezati
mohou v něm, poněvadž

ovšem takové číslo Slovana jen
několika osobám zde v Kutné Hoře
do rukou se dostane, a

všechna ostatní čísla se buď na poště
buď u nás v Expedici zabaví.

603

Tentokrát jest ale náš spis již ve
znamenítem počtu rozšířen, a každý,
komu na věci záleží,

může si od soudu poznamenaná
místa (v nálezu Č. 1793. Slovan 52.)
v Kutnohorských

Epištolách vyhledati. Pamětihodné a
nad míru podivné jest zajisté to, že
tato místa v celém

kontextu a v tom samém spojení již
dříve ve Slovanu tištěna byla, a že
tenkrát ani p. státní

zástupce Dr. Čermák ani soud v nich
příčinu k zabavení a k obžalobě
nenalezl! Tenkrát

tedy v nich jak se zdá nebyly ještě
obsaženy ty zločiny a přestupky,
které se v nich nyní

vyskytly - a přece není žádný jiný
rozdíl, než že tenkrát byly tištěny v
osmerkovém a nyní

vyšly v dvanácterkovém formátě!!

;- Čteme v rozličných novinách, že v
příštím sezení porotního soudu
Kutnohorského také

redaktor Slovana bude postaven před
soud a sice hned pro dvojí zločin, ve
vlád;ních novinách

ale již bylo oznámeno, že ustanovené
na počátku srpna sezení zdejšího
porotního soudu

odloženo jest, poněvadž posud žádný
odkazovací nález v moc práva
nedospěl. Podotknouti

musíme, že co se nás samotných
týče, ještě posud ani žádný
odkazovací nález nám doručen

nebyl, který by zajisté u nás hned
vešel v právní moc, neboť bychom
proti němu sami se

odřekli všeho rekursu. Jest to
podivná sice ale smutná pravda, že
redaktor Slovana nemůže se

již takřka ani dočkati té šťastné doby,
kdežto bude - ze zločinů obviněn -
státi před porotním

soudem! Vysvětlení toho jest snadné:

my se těšiti musíme na soud porotní
jakožto na svého

jediného vysvoboditele v těchto
okolnostech. Konfiskovati nám čísla,
žalovati atd. jest ovšem

snadno, ale dokázati nám všechny ty
zločiny a přestupky před neodvislým
soudem našich

spoluobčanů, kteří všechno to
politické dobro s námi společně
zakoušejí - to přece trochu

snad bude těžko! -

- Opovězení zatmění v den 26. t. m.,
které ovšem připadá jaksí v čas jako
korunovací

opanování ducha temnoty,
neočekávají všichni s povážlivou
pokojností myslí jako vědomý

sobě hvězdář. Ta nejstrašlivější
tušení, hádání, domýšlení a obávání
kolují mezi lidem a

zvláště mezi kmotříčkami, které
svěřují sobě navzájem, jak zatmění
toto bude již počátkem

potopy světa atp. Avšak jako věříme,

že povídačky tyto krátkozrakých
pranostykářů

rozplynou se jako stíny zatmění pod
nověvzešlou září sluneční, rovněž
tak nespouštíme se

víry v opětne skvělejší vzkříšení
věkověčných práv. -

- Zavržení revise ústavní ve
Francouzku nelibě prý působilo na
dvoře Vídeňském, což rádi

věříme. Reichszeitung lituje, kterak
se nyní na straně republikánů velice

zmohla důvěra,

kdežto na straně monarchistů nově
nastoupila sklíčenost a neblahá
rozštěpenost. Stěžujet' si

proto na Thiers-a, jenž prý popíchl
prince Joinvillského, že se tento v
jednom psaní vysmál

604

legitimistům, kteří ho byli onehdy v
Claremontu navštívili. Tím prý je
vržena nová nesvornost

v tábor obou stran královských.

Rchsztg. ale dále jaksi těší se, že tyto sváry poslouží

presidentovi Ludvíku Bonapartovi.
Mát' prý on velké plány. Aby si
pojistil opětne vyvolení,

hodlá prý zrušiti všechny potravní
daně. Bylat' by to ohromná rána pro
Paříž.

- Dne 10. t. m. navrátil se kníže
Alexander Kara Đordevič s cesty své
po několika krajích

Serbie; cesta od něho nebyla
nastoupena z obávání, jak často

německé noviny zvěstují,

považující každé jeho opuštění
Bělehradu za útěk. Naopak mohli by
se ti až příliš starostliví

zvěstounové zbouření upokojiti
ujištěním, že jestli cestu tu „jako
zkoušení mínení veřejného“

považovati chceme, to vláda nynější
nemá proč se báti o svou existenci.
Lid všude s

neomylnými znameními
nakloněnosti přijímal knížete, neboť

kmetové (starostové obcí), ty

nejváženější osoby v Serbii, zdají se
býti pro něho a dokavad okolnosti ta
kové zůstanou,

nemůže se žádná revoluce provést,
kterou Serbie již nikterak nemá
zapotřebí.

- Südsl. Ztg. umístivši nedávno dopis
z Bosny o tyranském počínání si
Omera pašy, vyřkla

zároveň, že o možnosti toho
pochybuje, ale spolu že sobě přeje,
aby někdo z vůkolí

Seraskierova vyvrátil mylnost zprávy
a ukázal pravý stav věci Následkem
toho Bělehr. Srbské

Nov. i Südsl. Ztg. obdrželi článek z
Trávníku, podepsaný od dvou
kapitánů generálního štábu,

Emina a Murata Effendiho. V něm
pisatelé praví, že on, Emin Effendi,
jsa od Omera pašy

ustanoven k dražení zmíněné silnice,
a vida, kterak práce při pouhé
pomoci vsí špatně

pokračuje, požádal sám o porušení
ke kajmakanu (městskému
hejtmanu), by město, kteréžto

předce jakožto střeďiště obchodu
bosenského nejvíce z jediné té
silnice těžiti má, denně tisíc

dělníků bez rozdílů vyznání
poskytlo, majíc 40.000 obyvatelů;
načež kajmakan i vladyka

(biskup) jakožto zastupitelé
musulmanského a křesťanského
obyvatelstva učinili repartici na

své podřízené a jak napřed v článku

o Bosně podotknuto, - slavně položili
první kameny k

zasvěcení toho díla. Pravít' dále ti
pánové, že pero, které tentokráte
Omera-pašu hanou špinilo,

jest jim dobře známe, že z něho
vycházely též korrespondence, které
Reichszeitung „z nad

Uny“ světu podávala; ale že od
nynějška si předsevzali všelike
podobné vědomosti zapříti

zřetelným vypovídáním pravdy.

Článek ten je psán velmi rozumně a je prodchnutý pravdou.

Necht' se čtenaři naši nediví, že jsme tuto na oko jednoduchou zprávu postavili zde obšírně

jako důležitou politickou událost; považujemeť ji opravdu za takovou a sice velmi

významnou, neboť jesti to první překročení mezí čínských, jaké posud dělily mínění Bosny od

mínění Evropy.

- Posud udržuje se zpráva, že Prusko své někdy neněmecké provincie z Německa vyjmouti

hodlá. Reichszeitung, která by rada své Německo s rakouským praporem až po Balkan a po

ústí Dunaje rozšířila, div že nad tímto úmyslem vlády pruské nehořekuje, a domýšlejíc se

snad, že se vládě pruské nedostává zvyklých sofismat k odůvodnění právnosti přivtělení těch

provincií do Německa, sama proto
nalezla důvody. Necht' si se prý
revoluční parlament

frankfurtský sám usnesl o přivtělení
těch zemí, přivtělení samo stalo prý
se zákonným

způsobem, a jest prý zasvěceno tím,
že k němu tehdá všechny německé
vlády přivolily. Pak

prý to nedopouští politická moudrost
německá, aby se z Německa
vyloučily dvě země, z nichž

jedna upřímně lne k Německu. -
Ostatně je pozorovati, že Rchsztg. od
několika dnů mluví

tonem poněkud zkroušeným, a že jí
leccos, co se právě děje, po myslí
není.

- O zarytém smýšlení v Itálii svědčí
následující doslovně přeložená, z
allessandrinského

officiálního listu „L'Avvenire“
pocházející zpráva: „Za své vzetí
padoucha Vandoniho, toho

rakušáckého špehouna, policii

nemálo poděsilo. Všichni zrádcové a
všichni ti kroatští (!)

úřadové obávají se vzíti podobným
způsobem za své; z těchto nepřátel
Italie žádný skoro již

netroufá si vyjít sám z domu, anebo
se v noci na ulici vyskytnouti. Giulay
sám, ačkoliv hrdý

muž, vyjde-li na procházku, bývá
vždycky doprovázen od četného gen.
štábu. Jistilo se mi, že

zasloužená smrt Vandoniho hodného

p. Novu, prov. kasíra poděsila tak, že se skoro s

rozumem pominul. Bylt' on přítelem Vandoniho, jež nikdy za tak podlého nepovažoval, i říká

nyní pořád: „Nebudou také mně držeti za špehouna? bude si mne kdo vážiti?“ a podobné.

Způsob, jakým zpráva tato sepsána, a ten hojný počet jiných vražd z příčin politických, jaké

se nyní po všech městech v Itálii udávají, lze si vysvětliti toliko tím,

že mstění v Itálii je od
obecného mínění takřka zasvěceno,
jako byla v Jihoslovansku a na
mnoze ještě se dochovala
osveta (krvavá msta).

Poznámky

1

Nález

ten

zněl

Čís.

1793

t.

s.

V dnešním soukromém sezení nalezl
c. k. okresní sborový soud v Kutné
Hoře po vyslyšení c.

k. státního zástupnictví o žalobě
tohož dnešního čís. 1793 t. r. na pana
Karla Havlíčka,

spisovatele a pana Františka

Procházku, tiskaře v Kutné Hoře pro
přečiny tiskové v tiskopisu:

„Epištoly Kutnohorské“ obsažené,
podané a o žádosti o schválení
předsevzaté zábavy tohoto

tiskopisu

a

tiskové

formy

za

právo.

Že jest příčina k soudnímu stíhání
pana Karla Havlíčka a pana
Františka Procházky pro

606

přečiny tiskové dle §. 26 - lit. b zák.
o tisku a §. 57 t. .-. I. dílu, že má býti
proti oboum

přípravné vyšetřování zavedené a že
se pod jednou zábava onoho
tiskopisu a tiskové formy

dne 17. a 18. července t. r. od c. k.

podkrajského úřadu v Kutné Hoře
stvrzuje.

Rozhodnutí toto zakládá se na tom,
že pan Karel Havlíček, jenž se při
zábavě za vydavatele

tohoto tiskopisu vydal, sám přiznal,
že již množství exemplářů odbyl, že
dle předmluvy také o

tom, že spisovatelem jest,
pochybnost není, že tedy on dle § 42
a 44 zák. o tisku od 13. března

1849 co spisovatel a vydavatel a s
ním také pak tiskař za obsah

tiskopisu odpovědným jest.

Nalezají se ale v tomto spisu na stránkách 24. řádku 2-4. 13-15. str 25. řádku 4 až na str. 26.

řád. 11 str. 30. řád. 19-31. str. 39.
řád. 2. z důlí až na str. 40. řád. 6. str.
62 řád. 14 až na str. 63

řád. 2 str. 78 řád. 26. až na str. 79
řád. 3. a str. 80. řád. 4-15. místa,
kdežto spisovatel naráží na

stav duchovenstva způsobem
takovým, že tím nepřátelství k

tomuto stavu a následkem toho

udušení vší vážností duchovních
povstati může; a pochybnost není,
ohlížeje se k ostatnímu

obsahu

tiskopisu,

že

spisovatel

k

takovému

nepřátelství

svěstí

obmýšlel.

Útok

takový

nalezá

se

těž

na

str.

62.

řád.

14-26.

proti

vojsku,

které spisovatel jen prostředkem
libovůle nazývá. Dále také na str. 79
řád. 3-11 se mluví o

vládě, jakoby stav duchovenstva co

prostředek politické reakce užívala,
takovým způsobem,

že tím nelibost k správě státní
povstati může - což spisovatel patrně
také obmýšlel. Takové

jednání jest trestu hodné dle §. 26 b
zákona o tisku a §. 57. tr. zák. I. dílu,
a pan Karel

Havlíček, co spisovatel a vydavatel a
pan František Procházka co tiskař se
uznali za patrně

podezřelé těchto skutků, a má se
proti nim tedy dle §. 182. a 507. tr. ř.

přípravné vyšetřování

zavést. Konečně se zastavení onoho
tiskopisu na základě §. 501. lit. b.
505. a 507. tr. ř.

stvrzuje.

K soudnímu stíhání obou dle §. 26.
lit. a zák. o tisku, podle žaloby, se v
tiskopisu dotčeném, a

v poznamenaném místě str. 80. řád.,
4 až str. 82. řád. 5. žádná příčina
nenalezla.

Z c. k. okresního oborového soudu v

Kutné Hoře, dne 20. července 1851

Předsední: Sequens.

Pozorovatel politický

- (Dne 31. července 1851.) H. B.
Čtenářstvo naše najde v dnešním
čísle úřední přípis od sl.

krajské vlády Jičínské, který jsme dle
zákonu co úřední poopravení zprávy
od nás podané

přijmouti musili. Se záležitostí touto
- odstoupení 25 osob v Klášteře k
evangelické víře po

událostech smutných na Hrádku -
měli totiž naše vládní orgány zvláštní
osud. Brzy potom,

kdežto jsme přinesli zprávu, „že v
Klášteře na jednu 25 osob od
katolické k evangelické víře

h. v. přestoupilo“, četli jsme ve
vládních novinách pražských jak
českých tak německých

srdnaté odvolání, že to není pravda
co jsme oznámili, že tolik osob
nepřestoupilo atd. Naše

zpráva o tom byla však z nejlepšího
pramene na celém světě, totiž z pera
toho samého

veleváženého kněze evangelického,
jenž tyto osoby sám do církve
evangelické přijímal.

Vládní noviny tedy vytýkajíce nám
nepravdu samy nepravdu psaly,
jakož to nyní ze samého

dopisu sl. krajské vlády Jičínské
vysvítá, kdežto se již počet od nás
udaný přiznává, jen s

jiným výkladem. Strany toho výkladu nemáme nic k namítání.

- Obecenstvu, které se v zákonech nezná, musíme připomenouti, že Epištoly Kutnohorské

jakož i vůbec žádné posud vyšlé číslo Slovana nejsou zapovězeny. K tomu, aby mohl býti spis

zapovězen a zničen, zapotřebí jest, aby spisovatel neb vydavatel jeho byl odsouzen před

porotou, což posud se nestalo a také dle našeho nejjistějšího přesvědčení

státi se nemůže.

Jestli my sami tedy při podobné příležitosti mluvíme o konfiskaci, nesmí se toto slovo brát v

pravém jeho smyslu, nýbrž užíváme ho jenom pro krátkost a lepší srozumitelnost. Posud není

ještě žádný náš spis konfiskován, nýbrž jen zabaven, totiž do úředního opatření vzat prozatím

až do ukončení procesu. Jen kdybychom před porotním soudem

odsouzeni byli, mohl by býti

teprva spis opravdu konfiskován,
totiž nám odňat a zničen. Až do té
doby zůstane ale našim a

našich předplatitelů jměním, které
nám navraceno býti musí, budeme-li
uznání za neviného,

aneb jestli vláda sama (což velmi
pravdě podobno) od soudu upustí. -
To sloužíž za vysvětlení

mnohým. -

- V dopisech našeho dnešního čísla

podáváme čtenářstvu popis výjevů v
rozličných stranách

království českého, jenž nejlépe
nazván býti může: Hanbou po
Epištolách Kutnohorských.

Všude vidíme c. k. žendarmerii a c.
k. podkrajství pátrati po těchto
nešťastných epištolách, ve

kterých, jak se zdá vysoké c. k.
náměstnictví viděti musí něco
nanejvýš nebezpečného!! -

Vláda, která se obávati musí malé
knížečky!! Proti mně by mohlo

vysoké náměstnictví nechat

vydati celý foliant ve velikosti
Hájkové kroniky, odpověděl bych na
to v krátkosti, a

nepotřeboval bych ke své obraně ani
žendarmů ani konfiskací! Proč
nedokáží raději, že to

není pravda, co v těchto Epištolách
stojí! Tot' by byl přece nejsnadnější
prostředek. Takto ale

postarala se vláda sama nejlépe o
rozšíření naší knížky, a mohla by si

gratulovati, kdyby její

tištěné produkty takové agio měly
jako naše Epištoly, kterých se nyní
až za 1 zl. stř. exemplář

608

prodává, dříve od nás za 6 neb 7 kr.
daný, a které se nyní leckde pilně
opisují a od takových

lidí čtou, kteří by je jinak sotva byli
četli! -

Ó zkažené pokolení našich časů,
které rádo čte zapovězené knihy!

- Car a samovládce všech Rossií
nařídil nad obyčej silné rekrutování
ve své říši. Počet vojáků

takto nabytých musí se již počítati
jenom na sta tisíce. - Opatrnost Jeho
Veličenstva Mikuláše

Pavloviče jest zajisté podivu hodná,
že se již na zimu zásobí pro potřebu
snad z jara a v letě

roku 1852! Ruský car jest nyní
naděje a talisman všech nepřátel
konstituce a právní vlády,

aneb, jak oni se rádi sami jmenují,

všech přátel pokoje a pořádku. Tímto
ruským carem straší

oni všechnu liberálnost po celé
Evropě. -Ano r. 1852 snad rozhodne
záležitosti Evropy aneb

bude alespoň počátkem tohoto
rozhodnutí a prohlašujeme již napřed
za neopatrného každého,

kdo před tímto rokem příliš si
zakládá na svou výhru. Rok 1852
rozhodne teprva aneb počne

rozhodovati, bude-li v Evropě pánem

libovůle nebo stálé právo, bude-li
svoboda neb

absolutismus. Pro nás Slovany jest
tato nastávající doba dle mého
mínění naděje plná. Bud'to

zvítězí Slované aneb zvítězí svoboda
- jedno lepší než druhé, my se
neztratíme.

- Südslavische Zeitung v Záhřebě
vzala si za zvláštní účel schvalovati
Slovanům všem, aby

přijali ruský jazyk jakožto společný
prostředek srozumění mezi sebou,

jakožto všeslovanský,

a vybízí vzdělance všech národů
slovanských, aby se v ruštině cvičili.
Tato rada jest jistě

praktická, což i svým příkladem
ztvrditi můžeme, neboť jsme již před
10 lety dle této rady se

zachovali, ačkoli tenkrát ani Südsl.
Ztg. ještě nevycházela. Učme se jen
pilně rusky, kdo ví, k

čemu se to časem svým hodí. Až
bude Slovan zapovězen, sepíše

redaktor Slovana sám

nějakou praktickou ruskou
gramatiku, neboť jak povědomo učil
se několik let v Rusích -

svému nynějšímu liberalismu.

Pozorovatel politický

- (Dne 3. srpna 1851.) H. B. Od
slezských hranic se nám píše takto:
„Z docela jistého pramene

se dovídáme, že pan Dr. Novotný,
odebrav se do pruského Slezska, tam
k evangelickému

náboženství h. v. přestoupil a již před
Vratislavským general-
superintendentem Doktorem

Hahnem, své tak řečené colloquium,
by potomně jakožto evangelický
duchovní vystoupiti

směl, odbyl. Před krátkým časem
držel v osadě Husinec nazvané,
nedaleko Vratislavi, kdežto

609

čeští exulanti se nacházejí, v tamním
evang. kostele hlavní služby Boží,
kdežto prý se svým

kázáním zvláště vyznamenal. Nyní odešel do Lužice; tu se zdržuje v místě Kolmu, nedaleko

Habelšverdtu, u tamního duchovního, by se lužickému nářečí přiučil, načež prý těmto

slovanským bratrům naším co hlasatel Božího slova posluhovati bude.“

Na panu doktoru Novotném máme opět nový důkaz nesnášenlivosti hierarchické, která jej

přinutila za hranicemi raději žít nežli
zde ostrým šípům neuprositelné
pomsty jejich ustavičně

býti vystavenu. Na doktoru
Novotném získala jistě evangelická
církev h. v. učeného a výtečně

schopného kněze. Toto časté
vystupování kněží, tak hojné
přestupy lidu od katolické k

evangelické víře, tak slabé až ku
podivu nepatrné přihlašování se
mladíků do seminářů

katolických, nemohly by tyto

okolnosti již dávno otevřítí oči straně
hierarchické, aby viděla,

jaká budoucnost u nás v Čechách
nastává katolické církvi, neučiní-li se
již konečně jednou

nějaké kroky k rozumným opravám?
Přijde to konečně tak daleko, že
každý pokroku milovný

člověk, kterému více na věci nežli na
formě záleží, přinucen bude k církvi
evangelické

přestoupiti. -

- Z novin dovídáme se, že prý ministerstvo naše nařídilo velmi ostře na pozoru míti jednu

židovskou sektu v Haliči Chassidy, jejichžto rabbíni jsou prý největší obskuranti, vedoucí lid

jen k pověře atd. Není-li to - stojí v jistých novinách dobřesměšlejících - není-li to povinnost

vlády opírat se takovému ztupení lidu a tak hanebným a sprostým podvodům? - Ovšem, jest

to povinnost vlády, pravíme my, ale

nejenom proti Chassidům v Haliči,
nýbrž také proti

všelikým jiným a ostatním
„chassidům“ pokřtěným, jichžto se
všude také v Čechách a na

Moravě hojnost nachází. -

- Nesmírný smutek zmocní se
redaktora časopisu v Rakousích,
když čte zprávu z Angličan,

kterak tam sněmovní komise návrh
činí, aby přestaly kolky na novinách,
„aby prý lid dostal

do rukou svých lacinějších
prostředků pro své vzdělání,
poněvadž prý jest tento kolek zlé a

nikterak nevymluvitelné obmezení
časopisů, který zamezuje povstání
nových a rozšíření větší

již vycházejících novin“. (Až posud
se totiž noviny v Angličanech
drahým kollem kolkovaly,

kterýžto kolek ale spolu byl již
platem poštovním, tak že se tyto
kolované noviny již pak

zdarma poštou rozesílaly.) Jest prý

skoro jisto, že parlament anglický
přijme tento návrh

zrušení kolků, čím jistě nastane v
Angličanech veliká změna v
časopisectvu. Kdežto tady naši

vládě nic jiného tak na srdci neleží,
nežli kterak by kde mohla svobodu
tisku a časopisectvo

obmeziti, vidíme osvícený národ
anglický starati se o větší vznik
svého časopisectva. Jedna

vláda hledí, kde by mohla jaký
časopis zkaziti; druhá se stará, aby je
přivedla k lepšímu

rozšíření!

- Šlechta v Prusích až posud nejdále
se pustila do zadu. Koluje prý také
mezi jiným žádost

mezi šlechtici tamějšími, aby
nešlechticové, kteří drží zemské
statky, nesměli je jinému

prodati nežli šlechticovi, a aby k
tomu účelu šlechticům půjčovány
byly peníze!! .-

Nepochybně snad ještě z důchodů
zemských! Nebyl by to skutečně tak
špatný nápad a zvláště

by velmi se hodil pro takovou
šlechtu, která ráda brzy své statky
prohýří, poněvadž by

alespoň vždy zase lehce k jiným
přišli takoví pánové. -Pak se říká, že
komunismus nedělá

pokroky!

- V jedněch německých novinách
dočítáme se trpkých žalob na malé

vzdělání lidu v okolí

Terstském v Istrii. Žádný prý by ani
nevěřil, jak daleko jest tento lid
pozadu: v některých

krajinách ještě prý vedou vesnice
mezi sebou časem úplné vojny,
žádný cestující se nepustí do

vnitř země, a jednoho, který tam
známý umělecký kousek polknutí
nože provedl, byl by lid

málem utloukl co čarodějníka.

„Ani prý falešná civilisace měst,

která jest vlaská, nemůže míti
žádného vlivu na lid, jenž

italsky nerozumí.“ Tak praví tyto
noviny proti své obyčejné tendenci,
nebot' co v Istrii jest

pravda, to také musí v tomto pádu v
Čechách pravdou býti. V Istrii jak
známo, jest lid

jihoslovanský, skrze podmanění od
Vlachů a panování jejich stala se
vlastina zrovna tak jako

u nás z těch samých příčin němčina
jazykem panským, prostředkem

vzdělání. V městech a

městečkách istrijských (tak jako v Dalmacii) všude panuje vlaský jazyk, tak jako ještě posud u

nás v Čechách němčina, lid sám ale po vesnicích a také i část po městech nerozumí posud

žádnému jinému jazyku nežli své slovanské mateřčině, ve které se ale na ten způsob, že

všichni vzdělanci jen vlasky mluví, vzdělati nemůže. - Tu máme tedy

opět v krátkosti příčiny,

které každého pravého demokrata povzbuzují, starati se o zvelebení domácího jazyka, bez

čeho nelze lidu veškerému povznést se k větší vzdělanosti.

- Pronásledování tisku svobodného, zvláště časopisů, neděje se jen u nás, nýbrž v celém

Německu obzvláště. Pozorujeme, že vůbec mají jisti pánové úmysl hráti si na restauraci jako

po přemožení Napoleona: schází ale
nyní mnoho věcí k takové restauraci,
jmenovitě v

Anglicku toristické ministerstvo, ve
Francii unavenost po velikých
vojnách a monarchie z

Boží Milosti. Za to máme zas nyní o
některé věci víc než jest pro
restauraci as zapotřebí, totiž

611

liberální vládu v Sardinsku a - v
Turecku!! pak pokrok ducha
liberálního v Německu,

probuzení slovanských národů atd.
To všechno vadí v zavedení úplné
reakce a restaurace.

- O tom, že starý duch z úřednictva
rakouského ještě posud nevymizel,
podává nám velmi

zábavný důkaz jistý inserát v
olomouckých novinách „Neue Zeit“.
Jest to ohlášení presidenta

krajinského soudu tamějšího o
licitaci na dodávání rozličných
potřeb pro tento soud a sice na

rok 1852.

Bude se tedy k tomuto účelu držeti
následujících 9 licitací, a sice jak v
ohlášení se praví:

dne 25. srpna ráno v 9 hodin

na dodávání dřeva k palivu,

téhož dne odpoledne ve 3 hod.

stravu pro trestníky,

dne 26. srpna odpoledne ve 3 hod.

chléb pro trestníky,

dne 27. srpna ráno v 9 hodin

dodávání svíček,

téhož dne v 10 hodin r.

dodávání slámy do postelí,

téhož dne v 11 hodin r.

dodávání chvošťat (košťat),

dne 27. srpna odpol. ve 3 hod.

na papír a kancel. potřeby,

dne 28. srpna odpol. ve 3 hod.

řepkový olej,

dne 29. srpna odpol. ve 3 hod.

vymetání komínů. -

Věru se při tom spravedlivě diviti
musíme jen tomu, že se ještě
všechny kancelářské potřeby

tak zkrátka odbyly a najednou vzaly,
jaká tu byla pěkná příležitost na
čtyry licitace, jaká tu

příjemná práce na čtyry dny; jeden
den licitace na posejpátko, potřebné
pro c. k. krajinský

soud olomoucký na rok 1852,
druhého dne licitace na brky
potřebné r. 1852 pro c. k.

krajinský soud v Olomouci, třetího
dne licitace na inkoust, který se
vypíše r 1852 u c. k.

krajinského soudu olomouckého, a
čtvrtý den konečně na papír, kterážto
by se pro důkladnost

ještě dle rozličných druhů papírů na
několik dní rozvrhnouti mohla. A
zcela jsme zapomněli

na pečetění, které by se již ovšem

pro ušetření času mohlo vzítí jedním
dnem sice ráno v 9

hod. licitace na vosk a odpoledne ve
3 hod. licitace na oplatky.

- Naše vládní noviny zvláště
Reichszeitung s jakousi nepříznivou
potupou zmiňují se o

poslední schůzce přátel pokoje v
Londýně, Bude mnohému ovšem
velmi divné, kterak může

býti nějaká nenávist mezi
Reichszeitungem a přáteli pokoje!

Ale tu musíme vyložit, že tito

„Přátelé pokoje“, kteří nedávno v Londýně měli schůzku, zcela jiní lidé jsou nežli naši vůbec

612

známí dobřesmýšlejší přátelé pokoje a pořádku. Rozdíl mezi oběma jest ten, že jedni chtějí,

aby se pokoj a pořádek udržel bez vojska, a druzí zas, aby jenom skrze vojsko se udržel pokoj

a pořádek - rozdíl to sice na první

pohled jenom nepatrný, skutečně ale nesmírně veliký. Ti

přátelé pokoje, kteří nedávno v Londýně měli schůzku, jsou totiž hlavní nepřátelé vojska a

všelikého vedení vojen a založili svůj spolek a své schůzky s tím účelem, aby napomáhali k

tomu, by časem svým vojny zase přestaly. Nyní již ovšem patrně, proč není s nimi za dobré

Reichszeitung. V poslední tedy jejich schůzce v Londýně pronesl p. Jules

Delbruck velmi

zdravou myšlénku; nazval to totiž
velikou chybou našeho vychování,
že chlapcům nejvíce

vojáčky, šavle, zbraně, bubny a tomu
podobné vojenské nástroje k hraní se
dávají, čímž v

srdci mladistvém již hned záhy
povstane zalíbení a chuť k
vojenskému řemeslu. Toto jest

zvláště to, co vybízí nechut'
Reichszeitungu, ačkoli nepochybně

ještě více p. Cobden ji

promrzel, který ostrou řeč proti Rakousku držel a zvláště zrazoval všem kapitalistům, aby

rakouské vládě žádné peníze nepůjčovali, poněvadž totiž těmi penězi jenom nejvíc veliké

vojsko udržuje. Dle našeho mínění ale zasluhuje toto upozornění p. Delbrucka na hry chlapců

všelikou vážnost. Reichszeitung jmenuje tento Londýnský kongres přátel pokoje „jenom

směšnou hračku a málo
nebezpečnou, „ačkoli prý tam p.
Girardin z Paříže nechal kázat

„trochu spolku národů proti
králům“,,.

- Ve Vlaších prý se zmáhá zvláště
mezi ženskými putování do svaté
země, což arcí není nic

podivného, neboť strana hierarchická
užije jistě všech prostředků, kterými
by se dala její

bývalá moc obnovit a že mezi takové

prostředky odjakživa misie, poutě,
růžencové a jiné

spolky atd. náležely, jest každému
známo.

- Tomu, kdo by myslil, že naše
národní rovnoprávnost v Rakousích
již jest pojištěna, musíme

na rozmyšlenou uvéstí výtah z
jednoho dopisu v Lloydu ze Štyrska.
Čelí proti Südslavische

Zeitung, která prý - jak Lloyd praví -
se v posledním čase zabývala
posilňováním slovenského

živlu v Korutanech a nyní od svého
marného namáhání prý upustivši,
vrhla se zase v tom

samém účelu na Štyrsko. (Jak
známo, jest celá dolejší jižní část
Štyrska čistě slovinská.)

Chce prý i tam slovinský jazyk
uváděti do soudů, což prý jest ve
městech „unzweckmässig“;

že prý také žádá Südsl. Ztg., aby
soudcové, ku př. v Cejli úplně znali
jazyk národní, to jest prý

všechna ta nářečí, neboť prý si často obžalovaní a svědci, když z rozličných krajín jsou, sami

nerozumějí. - Nepotřebujeme ovšem doložit, že to není pravda, že sice ve slovinském jazyku

tu i tam nepatrné odchylky jsou, jako v každém, že ale proto přece si všichni Slovinci tak

dobře rozumí jako všichni Češi a všichni Moravané. Ta výmluva na rozmanitost nářečí

slovanských jest již příliš
opotřebované uinení všech těch
Němců, kteří jsou nepřítel

slovanské rovnoprávnosti, ačkoli
právě mezi Němci jest rozličnost
nářečí mnohem větší, nežli

mezi Slovany. -

- Jakou vyhlídku mají naše
„svobodné obce“, pozorujeme
nejlépe z následujícího článku

Osterr. Corresp., časopisu, který
vyjadřuje smýšlení p. ministra

Bacha. Píše takto:

„Místodržící hornorakouský uznal toho potřebu, aby se rozptylování země na maličké obce

zamezilo, a sjednocení jejich s většími soubory obecními nařídilo. Mají pokud lze, spadati v

jedno s okresy farskými a školními. Dotčené sloučení má se co nejrychleji dokonati, a kde se

nestane o dobré vůli, mají podkrajští s ponecháním reklamací k místodržícímu, je uskutečniti.

Po tom se mají rozkázati nové volby
obecní a veškeré výbory někdejších
místních obcí

pokládati za minulé a nijaké. V
tomto důrazném kroku spatřujeme
velmi šťastný hod a spolu

rukojemství za přiměřený vývin
našeho života obecního“. Musíme
doložiti, že, jak známo,

nyní místodržícím v Hořejších
Rakousích (v Linci) jest bratr p.
ministra Bacha, a že tedy

nepochybně v krajině pod jeho vládou stojící se jenom počátek činí, a že se tedy co nejdříve i

my také musíme obávat podobné oktrojované „svobody obcí“. Jaké následky mítí bude

takové spojování a k čemu se děje, již dříve jsme vysvětlili.

- Známý náš milenec a protektor pan biskup brněnský vydal nedávno na bývalého kněze p.

Jiráňka, jenž k evangelické církvi přestoupil exkomunikaci. V této

exkomunikaci vytýká onen

již známý, vznešený biskup p.
Juránkovi množství smrtelných
hříchů, mezi jiným, že za času

slovanského sjezdu bez dovolení do
Prahy se odebral, že působil po svém
návratu proti

biskupským ustanovením, že se
protivil adrese důvěry k ministerstvu,
že lid své famosti

vzdělával ve smyslu Národních
Novin atd. Národní Noviny, ty jsou

přece jenom jako

mlýnský kámen v žaludku p. biskupa
brněnského, které posud ještě
neztrávil, ačkoli již půl

druhého léta tomu jest, co zemřely. -
Tu máme tedy v krátkosti všechny
smrtelné hříchy

pohromadě, pro které p. Juránek od
p. biskupa brněnského odevzdán jest
čertovi - zur

Amtshandlung -

- Král pruský má velmi podivný

způsob na svých cestách. Přijda totiž
do města Stargardu,

nevešel ani do nádraží, aniž přijal
snídani nabídnutou, nýbrž přehlížel
jenom vojsko; a

purkmistrovi velmi ostře předhazoval
špatné chování města. Sluší totiž
vědět, že město r.

1848 drželo s národním sněmem
německým, že tam dva žendarmové
k úrazu přišli a že se

tam vydávaly radikální noviny.
Zástupce purkmistrův odpověděl prý

králi též dosti ostře, a

bylo by prý málem došlo k velmi smutnému výjevu. -

614

Slovan se loučí s Vídeňským Denníkem

„Nebojte se těch, kteří zabíjejí tělo,
duši však zabít nemohou.“

- H. B. Vídeňský Denník po dlouhém
mlčení, po dlouhém pokání za svou
předešlou

reakcionářskou přemrštěnost, chopil se opět slova proti nám ve starém způsobu, a přinesl

článek, který bychom nejvhodněji nazvali jeho nadhrobním nápisem pro Slovana. Jest to

odpověď na naše poznamenání, jimžto jsme uvedli výstrahu p. místodržícího ve Slovanu.

Článek Vídeňského Denníka dělí se na dvě částky: první jedná o Národních Novinách, druhá

o Slovanu, nebo vlastně jen o

redaktoru obou časopisův.

V první části praví Víd. Den. mezi jiným „že ten przní čest národu, kdo se vychloubá, že by

on byl mohl národ vzbouřiti neb bouři v něm překaziti“. Nechme jen čest národu na straně,

Vídeňskému Denníku alespoň to nesmírně špatně sluší, když on mluví o cti národu, a ostatně

máme my každý, totiž Slovan a Víd. Den., zcela jiné ponětí o cti vůbec a

o cti národní zvláště.

Jestli by byly mohly Národní Noviny
r. 1848 způsobiti neb zdržeti
povstání, o tom není a

nebyla řeč, to jest otázka nyní zcela
lhostejná, a nevychloubal jsem se
také, že jsem já

povstání zdržel: nýbrž vychloubal
jsem se a cnuším se posud, že jsem
v největší rozčilenosti

mysli, v době, kde vláda dokázaným
způsobem neměla moc zameziti i
nejbezuzdnější

svobodu tisku, že jsem, pravím, v
této době z vlastního pudu,
neohlížeje se na tupení z

mnohých stran, zachoval slušnou
mírnost. Jen o to se mi jednalo, že to
pravda jest, a pravdou

to zůstane, ano byli jsme toho času
mírnější v Praze nežli sám p. Bach,
nynější ministr

vnitřních záležitostí ve Vídni, který
převzal nyní roli našeho hlavního a
nejvyššího

napomínatele k mírnosti! Ironie
osudu.

„Jakmile - prý, praví Víd. Den. dále -
pravice na sněmu říšském v
Kroměříži vystoupila ze

svého důstojného postavení, již i
redaktora Nár. Nov. opouštěla
pevnost v mírných zásadách.“

Tuto bere již Víd. Denník slovo
mírnost, zcela v nynějším
Vídeňskovládním smyslu, podle

kterého jest každý mírný, kdo vládu
chválí, a každý nemírný, kdo s ní

není spokojen a

opovažuje se míti své vlastní zásady.
Důstojné postavení sněmu zase jest u
Víd. Den., když

sněm ve všem pány ministry
poslouchá a když věří na pouhou
suvrenitu z Boží Milosti, neboť

jak známo pravice nepohodla se
strany suvrenity s tehdejšíím
ministrem, ačkoli neměla o této

suvrenitě jiné zásady než ty, které
sám p. Bach dříve veřejně ve sněmu

ve Vídni pronesl.

Ovšem ale že od října 1848 a od
výhry vojska nad Vídeňskými
povstalci znamenitě se změnil

615

význam suvrenity! Ovšem že jsme,
vidouce již směr patrný ministerstva
Schwarzenbergova,

museli se chovati zcela opozičně:
tím jsme ale dokonce „nenastoupili
šlépěje těch, proti

kterým jsme dříve bojovali“ jak praví

Víd. Den. Neboť ti, proti kterým
jsme bojovali a které

jsme přepjatci nazývali, dělali
opposici proti liberálnímu
ministerstvu Dobblhofovu, kterého

jsme se my zastávali: my ale jsme v
opposici proti ministerstvu
Schwarzenbergovu, o kterém

nyní každý ví, jaké jest. V tom tedy
jest přece maličký rozdíl.

„Jak velice prý podlehal (redaktor
Nár. Nov.) obecnému hlasu - praví
dále Víd. Den. -

nejjasněji objevilo se tehdá, když po
10 květnu 1849 vystoupiv proti
ztřeštěným tehdejším

buřičům dosti srdnatě, hned v
druhém, třetím na to čísle začal
obraceti proti vládě“. Co se z

toho jeví nejjasněji? Nic jiného než
to, že Víd. Den. ani neví, co to jest
buřič, čímž dělá

jakožto orgán p. hr. Thuna špatnou
čest tomuto filologickému ministru:
jaké pak vzbouření

učinili tito mladíci? kdo o něm co ví?
buřič ale bez vzbouření jest jako nůž
bez želízka a bez

střemchy. Jaká ostatně nedůslednost
v našem jednání? Jaké podléhání
cizímu hlasu? Oněm

mladíkům měli jsme za zlé, že svou
nerozvážlivostí vládě dali příležitost
k zavedení

obleženosti v Praze, a že sami do
neštěstí sebe a své rodiny lehkověrně
uvalili: a není tomu

tak? Vládě jsme vytýkali, že

nezákonně s nimi se jedná, že se
protiústavně zatýkají, že se

nepostavili před přirozený a řádný
soud, že užila této příležitosti jen k
obmezení svobody

tisku, že nebylo zapotřebí
obleženosti v Praze pro udržení
pokoje atd. a není to všechno

pravda? Nevyznala to vláda z části
sama nyní v úvodu k nejnovějším
tiskovým ordonancím,

které zrušili svobodný tisk

periodický?

Dále mi vytýká Víd. Den., že prý
jsem „jsa častěji vystříhán od
vojenského velitelstva (v

Praze) vždy po výstraze se zmírniv,
brzy ale znovu rozvázav, slova
daného nedrže sám toho

dovedl, že mi byly Nár. Nov.
zapovězeny; jak prý jsem také ve
Vídni sliboval mírnost, čeho

prý by nebylo bývalo zapotřebí,
kdyby bylo předešlé moje jednání
takové bývalo, jak je prý

nyní světu vylicíti se snažím; že jsem
Nár. Nov. vlastní svévolí připravil do
zkázy, že mne

vláda šetřila atd.

Takové řeči ovšem se hodí do školy
pro chlapce, ne ale mezi muže
vědomé sobě práv svých a

povinností. Co to jest v konstitučním
státu, při svobodě tisku slibovati
mírnost? Učinil-li jsem

co proti zákonům, proč mne
nepostavili před soud a nenechali

mne odsoudit dle předpisu

zákonů: a neučinil-li jsem nic proti
zákonům, proč mně pokoj nedali?
Před zákonem nemůže

býti řeč o mírnosti neb nemírnosti,
nýbrž jen o právu. Ano, byl jsem co
redaktor Nár. Nov.

dvakrát ve Vídni prositi o povolení k
dalšímu vydávání Národních Novin:
ale lituji toho

616

velice, že jsem kdy šel do Vídně

prositi a nebyl bych také šel nikdy z
vlastního pudu, neboť

mám jakožto Čech příliš hluboce
vrytou do srdce historii národu
svého. Šel jsem tam více na

povzbuzení svých přátel, poněvadž
oni to za dobré uznali. Poprvé jsem
pořídil, po druhé jsem

odešel s nepořízenou, obojíkrát ale
choval jsem se tam tak, že se za to
styděti nepotřebuji, a

při lepší příležitosti, při lepší
svobode tisku neopomenu o tom šíře

promluviti. Že bych byl

mohl i po druhé dobře pořídit, vědí
ti páni od Víd. Den. tak dobře, jako
já: ale nechtěl jsem.

Že jsem slovo dané (slib mímosti)
nedržel - směšná věc; orgán
nynějšího ministerstva bude

mne kárati z nedržení slova!! Celá
zem ví, kdo nedržel a nedrží slovo. -
Že jsem toho sám

příčina, že Národní Noviny posud
nevycházejí, to jest pravda: ano

mohly by až podnes

vycházeti, a ještě bych byl za to peníze dostal, a jen tvrdohlavost má byla příčinou, že se to

nestalo. Za tvrdohlavost ale nikdo nemůže - celý nepatrný rozdíl byl ten, že jsem já chtěl

vydávati Národní Noviny tak jak byly, a kdosi je chtěl zase vydávati sice s titulem Nár. Nov.,

ale s obsahem Víd. Denníka.

Přecházejí dále k nynějšímu

Slovanu, praví Víd. Den. velmi
deklamatorsky: „A jaké jsou

zásady, jež on hlásal ve Slovanu
dosavad? On nešetřil náboženství, ba
ani nejposvátnější jeho

city: necht' si přečte při chladné
rozvaze na důvod toho epištolu tu,
kde v podobenství mluví o

tom, co udělali biskupové atd. se
zakladatelem našeho náboženství; on
nešetřil zákona: račiž

si jen vzpomenouti jak říkával: však
my to dovedeme otočiti tak, aby

zákonem na nás nemohli

přikročiti: on nešetřil povinnosti ke
státu: necht' vyhledá si jen ono číslo
Slovana, kde za vrch

politické dospělosti schvaluje, aby
národ každou chvíli mohl revoluci
provésti; on nešetřil cizí

cti: necht' si vzpomene na nepravdy a
uliční posměchy, jež vrhal na muže
zcela bezúhonné. A

po tomto všem chce mluvit světu o
své mírnosti a prorokovati vládě

rakouské, že brzy přijde

čas, kde ona bude prositi jeho!“

Divíme se, že tuto deklamaci proti Slovanu odbyl Víd. Den.

tak příliš zkrátka, a že vynechal tolik důležitých věcí. Mohl ještě říci: On nešetřil manželství,

neboť byl nepřítel reversů, chválil civilní sňatek a psal proti coelibatu kněží; on nešetřil

vzdělání, neboť chtěl, aby se daly lepší platy učitelům a aby byly vyproštěny školy z

poddanstva biskupského, on nešetřil Němců, neboť chtěl, aby byla opravdivá rovnoprávnost;

on nešetřil jmění občanů, neboť chtěl, aby se nevybíraly daně a nedělaly dluhy bez povolení

sněmu; on nešetřil svobody obecní, neboť chtěl, aby byla každá ves sama obcí pro sebe; on

nešetřil rakouského císařství, neboť chtěl, aby byla foederace. Ach Bože! co toho jest ještě

více, čeho nešetřil Slovan: on nešetřil
ani nejsvětějšího, ani ministra Thuna,
ani ministra

Bacha, ani Vídeňského Denníka!!

617

S ostatními předhůzkami Víd. Den.
byli bychom tak dalece ještě
spokojeni, jenom na to si

vzpomenouti nemůžeme, kde
bychom byli vrhli ve Slovanu
nepravdy na muže zcela

bezúhonné? Snad Víd. Den. několik

takových pádů ze Slovana sebraných
má, učinil by nám

velmi vděk, kdyby nás na ně
připamatoval.

Že nám trochu špatně rozuměl Víd.
Den. v některém ohledu, na tom
mnoho nezáleží. Tak ku

př. nemyslíme, že vláda rakouská
bude kdy prositi redaktora Slovana,
aby zase vydával

časopis, ačkoliv jest na světě a
zvláště v Rakousích všechno možné.
Praveno bylo tuším ve

Slovanu, „že přijde čas, kdežto nás vláda sama bude vyzývati, abychom zase vydávali

časopis“, a slovíčko „nás“ vyznamenávalo v tomto pádu tu politickou stranu, kterou Národní

Noviny a Slovan zastávali, ne však osobu nynějšího redaktora. Neboť osoby pomíjejí, strany

ale a národy trvají dlouho, obyčejně déle než vlády jednotlivé - a opakujeme to ještě jednou,

že přijde jistě čas, kdežto tak jak
jsme nyní se vším tím, co nyní ve
Vídni na nás

radikalismem, nemírností,
fanatismem atd. jmenují, velmi dobří
bychom zase byli rakouské

vládě, tak jako jsme jí s tím se vším
byli dobří r. 1848. Kdy tento čas
přijde, netroufáme si

ovšem prorokovati, že ale přijde
jistě, a že naše strana, strana
liberálních Slovanů až do té

doby potrvá, třeba i jednotlivci již

nežili: to, myslím, jest nade všechnu pochybnost, a nejen v

Čechách, nýbrž i v Chorvátsku a Srbsku se v tomto ohledu stejně smýšlí.

Víd. Den. jest mezi jiným také tuším vynálezcem té theorie, dle které jsou všichni jen

radikalisté, kterým opravdivá rovnoprávnost na srdci leží a kteří nenávidí libovládu. Víd. Den.

velmi často mluví o konservativní

straně v Čechách a chová se tak, jako by on byl orgánem

této strany. Ale kde pak máš, milý Víd. Den, tu svou stranu schovanou, že ji nikde nevidíme u

veřejnost vystupovati? Několik profesorů pod komandem p. ministra osvěty, několik

aspirantů na podobné professury, několik hierarchistů - ejhle, to je tvá celá strana. V Čechách,

milý brachu! jakož i všude mezi Slovany rakouskými není a nemůže

také býti posud žádná

konservativní strana. My ještě
nejsme tak daleko, abychom mohli
konservovati, my musíme

teprva dobývati, a konservativní
strana mezi námi připadala by mi
tak, jako člověk, který

chtěje zbohatnouti ale nemaje posud
ničeho, dal by si především několik
hodně velikých

železných truhel na peníze udělati.
Že na naše politické svobody posud

žádnou pokladnici

nepotřebujeme, ve které bychom si je schovali a chránili, to tuším nebude nikdo upirati, a Vid.

Den. sám zdá se ve svém srdci tuto pravdu uznávati, neboť mluví vždy jenom o

rovnoprávnosti a raduje se z toho, že jest již vymožena a pojištěna. Avšak i v tomto ohledu

jenom slepý tvrditi může, že v Čechách je naše řeč s němčinou rovně oprávněna: ani v oboru

ministerstva osvěty nesmí se to říci.
Víd. Den. myslí, že již všechno
spravil, když se pustí do

professorů pražské právnické
fakulty, kteří nechtěli přijmout české
vypracování: tu by se

mohlo říci mrvu vidíš, ale břevna
nepozoruješ! Mrva jest tato
nešetrnost professorů na

právnické fakultě, proti tomu břevnu,
které panuje posud na našich

gymnasiích a hlavních

školách. Jsou hlavní školy, kdežto učitelstvo již od r. 1848 vítězně vzdoruje všem rozkazům

strany uvedení češtiny co řeči vyučovací, jsou gymnasia (a sice velická většina) kde se

rovnoprávnost zcela jen pro formu odbyde, jako toho v dnešním čísle právě z Litomyšle

příklad uvádíme. A to nevidí ani ministerstvo osvěty, ani jeho orgán Víd. Den.! Což teprva

díme o Moravě, což říkáme o ostatních
větvích státní správy. A v takových
okolnostech chce

Víd. Den., aby Čechevé byli
konservativní, a rovná nás, kteří
liberálně-demokratické zásady a

skutečnou rovnoprávnost zastáváme,
ke Koldovi z Náchoda a sebe tedy
nepochybně k Jiřímu

Poděbradskému!. Tu přece byl jistě
alespoň v Jiříkovém vidění, kdežto
mohl nějakou

podobnost najít mezi sebou a dobré paměti králem Jiřím z Poděbradu. Či chtěl snad Víd.

Den. svému vznešenému příteli panu ministru osvěty učiniti ten kompliment, že jej přirovnal

králi Jiřímu z Poděbrad? Když se již chcete, vy konservativní páni Češi! s někým historickým

přirovnávat, proč ne raději s Janem biskupem litomyšlským, s Michalem de Causis, s mistrem

Pálčem? -

Ale dosti toho, nastal již čas k
loučení, a tato slova byla poslední,
která Slovan v čas bytování

svého v tomto slzavém údolí
promluvil s Víd. Den. Brzy budou
naše kosti srovnány k otcům -

naše kosti je zase plural, a aby mu
dobře bylo rozuměti doložíme, že
„naše“ znamená kosti

Slovana a Víd. Den. Slovan umře
nepřirozenou smrtí v nejlepší síle,
Víd. Den. zmrtva

narozen jest; ale Slovan i po své smrti více bude míti života než Vid. Den. při svém narození.

Slovanu, až skoná, budou zvoniti všude hrany a na tisíce věmých přátel bude ho litovati: tebe,

milý Denníku, až uhasne tvůj kahánek, v tichosti zavezou do některé šachty vídeňské a žádný se ani nezeptá, kde jsi pochován.

Divíš se, kterak může býti člověk v krátkosti před svou smrtí v tak dobrém rozmaru? - To

dělá, příteli, dobré svědomí a naděje
na šťastné z mrtvých vstání.

Česká hlava stěnu prorazí! -

To jest moje naděje a víra,

O kterou se v proudu nesnází

Národ český ještě podepírá.

Čech nezoufá nikdy, v nejtěžším
pohromy davu,

Spoléhá se na svou staročeskou
tvrdou hlavu;

A pokladu toho, jemuž rovna svět
nezná,

Měl bych odřeknout se jenom já?

K vědomosti panu místodržícímu

H. B. Pan místodržící království
Českého zaslal nám nedávno
napomenutí, „proto že prý

směřujeme k věcem, s nimiž se nedá
prý srovnati obstání toho, co dle
císařského nařízení ze

dne 6. července chrániti povinen
jest.“ Pan svob. p. Mecséry neudal
ani žádnou tu věc, ku

které bychom směřovali, ani žádné z
toho, co povinen jest chrániti, aneb
zákon, proti kterému

bychom se byli kdy provinili.

My jsme v tomto ohledu ve
šťastnějších okolnostech a můžeme
panu místodržícímu uvést

zejména některé věci, kdežto se
podřízení jeho buď na vlastní pěst
nebo snad i na jeho rozkaz

provinili proti zákonům, kdežto neplnili toho, co plniti povinni jsou dle císařského nařízení.

Ačkoli takových případů více víme, uvedeme zde jenom prozatím nejnovější:

Jedno „císařské nařízení“ a sice § 10. základních práv zní takto. „Domovní právo jest

nezrušitelné. Prohlížení obydlí a papírů, aneb zabavení jejich dovoluje se jenom v pádech a

formách zákonně ustanovených.“
Tážeme se tedy, jakým zákonem se
ono běhání i nočního

času po bytech všech odběratelů
Kutnohorských Epištol v Čechách
dělo? patrně z nařízení od

pana místodržícího !

Dále jest jiné „císařské nařízení“ a
sice v § 40. tisk. zákona a v § 502.
trest. řádu, kteréž

nedovoluje konfiskovati neb
zabavovati spisy již z třetí ruky a k
vlastní potřebě se u občanů

nalezající. - Zcela hrubým a násilným způsobem přestoupilo tyto zákony množství úředníkův

a organů vládních tyto dni v Čechách, ano těm, kteří se proti jejich libovolnému

protizákonnímu násilí zákonem ohražovali, hrozili vojenskou exekucí atd., ba nutili občany

choditi s nimi po domech, ve kterých se nacházely výtisky této knihy! Příkladů toho s udáním

míst a osob jest mnoho již ve
Slovanu tištěno.

620

Dne 6. srpna t. r. odeslal redaktor
Slovana služebníka svého na poštu
Kutnohorskou, aby ji

odevzdal zapečetěný balíček. Na
poště Kutnohorské nepřijal se ten
balíček k zaslání, a pravilo

se, že nesmí pošta nic zapečetěného
od redaktora Slovana přijmouti. Kdo
dal a směl dáti poště

Kutnohorské tento protizákonní
příkaz? Kde jest jaký zákon, který by
zbavoval redaktora

Slovana občanských práv a tedy
práva užívatí dle zákonných předpisů
všude a dle libosti c. k.

pošt, jako jich užívají všichni ostatní
občané?

Tyto nejnovější události veřejně
uvádíme jakožto libovolnosti a
zjevná rušení zákonů k

vědomosti panu místodržícímu v
Praze, připomínajíce mu, že se dějí v

zemi jeho řízení

svěřené, kdežto on snad přísahati musel, že bude zem dle zákonů spravovati, a tedy povinen

jest, žádné rušení zákonů nikomu netrpěti, tím méně svým vlastním orgánům.

Něco o zákonním odporu

H. B. Nejlepší a nejskvělejší příklady zákonního odporu nalezáme v dějinách anglických a

několikráte již jsme ve Slovanu tyto

příklady uvedli, jmenovitě jakožto hlavní vzory

Hampdena a O'Connella. Zákonní odpor jest nejlepší prostředek k hájení svobod proti větší

moci, k povzbuzování zmužilého ducha v národu, zákonní odpor jest první a nevyhnutelný

stupeň k dosažení pravé svobody. Pokud to národ nepřivede tak daleko, aby neohroženě žádal

plnění daných zákonů, a zmužile se protivil zákonnými prostředky

každému libovolnému a

protizákonnému kroku: potud
nedozrál k svobodě, nedozrál k tomu,
aby si dobyl úcty u

vládnoucích mocností. Jest to
vlastnost bohužel skoro přirozená
každé mocnosti, že hledí dále

sáhati nežli jdou její meze; nenajde-li
v tom odporu, zmizí zajisté brzy před
ní všeliké zákony,

všelická práva, a jenom vůle její bude
jediným zákonem.

Zákonní odpor a všelike prospěchy z něho vyplývající zakládají se na tom, že v každém skoro

člověku jest jistý vrozený, od Boha daný cit pro spravedlnost, pro právo. Každý nezkažený

člověk rozmrzí se a naplněn bývá hořkostí, kdykoli vidi, že se někomu děje násilí a

nespravedlivost, cítí ošklivost ke každému, koho vidí páchatí něco násilného,

nespravedlivého, něco proti

úmluvám; něco proti pravdě a právu;
něco proti danému slovu;

člověk nezkažený cítí útrpnost s
každým, komu se nezákonně,
nespravedlivě děje. Kdykoli se

tedy od vládního některého úředníka
neb orgánu, komukoli něco děje proti
zákonům, nemá

621

nikdy tuto křivdu mlčky snášeti a
snad té pohodlné zásady se držeti „že
proti proudu těžko

plouti“, nýbrž má se vždy všemožně hájiti zákonným způsobem, třeba i z toho větší nepohodlí

měl a škodlivější pro sebe následky, nežli kdyby byl utrpenou křivdu mlčky snesl. Kdyby

každý každou utrpenou křivdu, každé obejití neb zrušení zákona zcela passivně a tiše snesl,

nebude za krátký čas ani pocitu o zákonitosti a právu. Čím větší ale hluk v zemi způsobí

každé jednotlivé zrušení zakonu, tím

méněkrát se osmělí orgány vládní
takový krok učiniti.

Nebot' každá vláda byť by se i k
tomu veřejně nehlásila, přece potají
velmi dobře o tom ví, že

všechna moc vlastně leží v národu a
že vláda jest jen zástupce, zosobnění
této národní moci.

Vláda každá dobře o tom ví, že
kdyby proti ní bylo smýšlení celého
národu, neobstojí dlouho,

a proto se musí vždy varovati toho,

aby celé veřejné smýšlení aneb
alespoň příliš velikou část

jeho neměla proti sobě. Každým
krokem ale, kdežto zákony své ruší,
nevyhnutelně proti sobě

popuzuje vláda veřejné mínění, a čím
více se tedy podobné činy vládní do
všeobecné

vědomosti lidu dostávají, tím více to
škodí vládě. -

Na tom se zakládá ona nesmírná
prospěšnost zákonního odporu,
zvláště v zemích, kde

konstituční a právní vláda není posud
ustálena. Dobrým a rozumně
vedeným zákonním

odporem proti takové vládě docílí se
vždy, jestli nic více alespoň toho, že
si vláda nedůvěřuje

tak rychle a tak všeobecně nazpátek
kráčet, že přece alespoň v něčem
aneb na oko zákonů

šetří - veliké to již vítězství pro
budoucí svobodu. Příklady toho a
důkazy, že tomu tak jest

vidíme všude: jsou ku př. vlády,
které se proti rozličným svým
provinciím zcela jinak chovají

a sice tím spravedlivěji a tím šetměji,
čím probuzenější jest národ, čím
důrazněji jeví touhu

svou po svobodě. Čím více se národ
podrobuje ve všem do libovůle
vlády, tím nešetrněji se s

ním nakládá. Pro příklady
nepotřebujeme daleko choditi.

Zákonní odpor, má-li ale býti k
něčemu platný, musí též míti své

pravé vlastnosti. Nesmíme

se snad proti takovým vládám a jejím
úřadům chovati hrubě, lehkovážně,
urážlivě, náruživě

atd., nesmíme v ničem si sami
dovolovati přestoupení sebe
špatnějších zákonů: nýbrž musí se

vždy s největší chladnokrevností, s
všemožnou vážností a úctou, ale také
s všemožnou

pevností a neústupností, kde zákon
jest na naší straně, pokračovati.

Zákonní odpor nemůže

také sáhati až za násilí, to jest, když vláda neb její orgánové třeba v protizákonní věci, násilí

hmotného proti komu užívají, nemá již zákonní odpor jeho jíti až zas k násilí, aby snad svou

mocí tělesnou hájil své právo: nýbrž kde síla a hmotná moc nastala, tam přestal již zákonní

odpor.

Ale zanedbávati svého práva,
nehlásiti se, kde se nám bezpráví
děje, mlčenlivě snášeti každou

libovůli: to není důstojné pro
řádného občana, jenž povědom sobě
býti má, že není otrok v

některém východně-asiatském
pašalíku, nýbrž svobodný obyvatel
zemí, které řízeny býti mají

jen podle práva, a nic dle libosti
jednotlivců.

Není tedy dobře mysliti: „Což bych
docílil, kdybych se dále hlásil, co

bych přemohl, co mi to

bude platno“ atd. Kdybys nic nedocílil právě v té věci, o kterou se jedná, přece alespoň jistě

docílíš toho, že toto bezpráví, které se ti stalo, více povyku a hluku nadělá, více k všeobecné

vědomosti přijde, docílíš toho, že tak snadně se zase nic podobného nestane, neb alespoň že se

tak rychle pokračovati nebude na cestě bezpráví. A tím již dosti jest

docíleno.

Pozorovatel politický

H. B. Italie zvracuje nyní zas především na sebe pozornost, a vidíme tam všude vařiti se

nespokojenost a vášně politické. V Neapoli král surovým způsobem již nyní trestati dává

všechny ty, kteří v roce 1848 co přátelé svobody se ukázali, 20 let těžkého žaláře jest tam trest

skoro již obyčejný. Může se říci, že v

Neapoli jest královská strana
nejnemírnější a

nejzuřivější, a že se beze všelikých
ohledů na možné změny tyransky
mstí národní straně

italské. Tato zase jsouc v Neapoli až
na krev pronásledována, při
zavedeném úplném

absolutismu přece potají v sobě
chová nejzarytější nechut proti králi
a celé jeho straně. - V

římsko-papežských zemích nestojí
věci o mnoho jinak; strana hierarcho-

absolutistická, která

tam nyní panuje, chová se proti
národní straně sice o něco mírněji
než vláda neapolská; při

tom ale již dle starého obyčeje chytá
se zas vláda papežská opět všelikých
bývalých svých

slabostí a patmě chce zas uváděti ve
všem minulou svou
„patriarchálnost“. Posádka

francouzská vadí také nesmírně
papežské vládě, dílem proto, že tam

vojsko francouzské

nerozšiřuje právě příliš

„patriarchální“ a pánům kardinálům
oddané smýšlení, dílem také a

nejvíce ze strachu před rokem 1852.

- Jak se děje v Lombardsku a
Benátsku pod rakouskou

vládou, víme dostatečně; samy
vládní noviny naše, které se přece
nerady přiznají, říkají, že ve

Vlaších jest většina proti vládě. Jaká
to musí býti většina, může si každý
pomysleti. V

rakouské Itálii také rozdrážděnost
politická dosáhla již největšího
stupně, neboť sáhla až k

úkladným vraždám politickým,
načež se odpovědělo z vládní strany
obnovením všeoh

přísností obležení a hned na to také
politickou popravou! Nejinak děje se
v menších zemích,

623

všude očekává se brzké povstání.
Jenom Sardinsko drží se pevně

liberálních zásad, král mladý

sardinský na vzdor nepříteli
mnohých vlád nechce přece nic dáti
na jejich přimlouvání a

nechce se v ničem uchýliti od cesty
upřímně konstituční.

- Co také všechno do oboru
pečlivosti žendarmerie a slavn.
podkrajských úřadů připadá! Jak

málo mají práce, že si mohou i
podobných malicherností i - čepic
všímati! V Nymburce již

celý týden prázdnin chodil jistý
student v červeném fezu, aniž by to
bylo komu napadlo jej

zadržeti. Tu najednou četník na ulici
ho zachytil, aby čapku sundal. On na
to, že ukáže zákon,

dle něhož může krom obležených
měst fez nositi - načež se s ním ihned
do příbytku četníkov

odebrati musel. Tam se ho strážmistr
velmi hrubě tázal, proč onoho
četníka na místě

neuposlechl? - Jeho odpověď byla

tatáž jako prvé, totiž že mu není
zákon povědom, dle něhož

by v Nymburku jaká čapka
zapovězena býti mohla. Po
autokraticku odpoví mu na to

strážmistr: že mu to ale četník
poručil, a že jej každý musí
poslechnouti. [1](#)

I táže se znova studující, zda-li tedy
v Nymburku neplatí zákon? -
Rozdurděn na to strážmistr,

dal jej zkrátka - zavřít. Brzo jej vedli

do podkrajského úřadu², kdežto mu
fez vzali, s tím doložením, aby až z
prázdnin půjde, opět si proň přišel.

Tu tedy vidíme opět příklad malý
staré policejní nenapravitelnosti,
kdežto organy vládní více

si všímají maličkostí: čepic,
pentliček atd. nežli mnohých svých
velmi potřebných a

důležitých povinností. Nejhlavnější
ale při tom jest ono libovolné
nakládání s lidmi: dle

jakého zákonu, dle jaké instrukce jest

podkrajství sklad feriální na čepice
pro studenty? Dle

jakého zákonu stíhá žendarmerie na
ulici pokojné lidi jen pro oblek? Dle
jakého zákonu vodí

žendarmerie vězny své na
podkrajství místo k soudu? Dle
jakého zákonu míchá se správní

úřad podkrajství do soudních věcí? -
Na to všechno by byla těžká
odpověď'. Nezáleží nám

pranic na věci samé, ale záleží nám

na zákonitosti: mohou-li úřadové zde libovolně jednat,

učiní to jistě také v důležitějších věcech. Vidíme leckde snažení, veslovati poznenáhla zase k

onomu blaženému patriarchálnímu životu, kde mohl úřad a každý vládní orgán dělati s

občanstvem všechno, co se mu právě zalíbilo a zdálo.

- Generál Dembinski, známý velitel v uherské revoluci, byl nedávno v Londýně. Byl též na

návštěvě u lorda Palmerstona a
vyslovil mu své mínění o nynějším
stavu Turecka, jakož i

žádosti a naděje slovanských národů.

- Jest to důležitá věc, aby v
Angličanech a ve

Francouzích známy byly záležitosti
Slovanů, a aby tamější národy a
vlády měli o stavu našich

záležitostí pravé ponětí. Dříve tam
málo kdo vědel co o nás, a co se
vědělo, bylo obycejně

nepravdivé, pocházející z pramene
nám nepřátelského a tudy nám
škodlivé v mínění těchto

národů. Angličané a Francouzi
budou jistě časem svým rozhodovati
osud celé Evropy, a

nemůže býti žádnému slabšímu
národu lhostejno, jak se v
Angličanech a ve Francouzích o

něm smýšlí. V nejnovějších časech
přivedli jsme to ovšem tak daleko, že
se zvláště v

anglických novinách dobré a v
našem smyslu psané články
vyskytovaly, a také ve

Francouzích počíná již sein tam
proskakovati pravé mínění o
Slovanstvu, ačkoliv emigrace

maďarská a polská mnoho v tom
uškodila.

- „Nynější zákon obecní má mnoho
nedůstatků žádajících brzké opravy“,
tak počíná zase

Lloyd jeden svůj článek. Víme ale již

dávno, co jsou nedůstatky a opravy u
Lloyda. Také my

víme o velmi mnohých nedůstatcích
obecního zákona, ale víme spolu, že
všechny ty

nedůstatky opět uvedeny budou. Co
nejdříve alespoň čekáme již zase ono
vynucené spojování

mnohých vesnic a ono oktrojování
„představených“ a obecních písařů.

- Jeden takový opravovatel obecního
zákonu v Lloydů z Moravy pod
názvem „Obrácený

svět“, nazývá šlechtu podle
nynějšího zákonu obecního „druh
paria“ a volá: „Pair rakouský,
který byl dnes ode svého
představeného (purkmistra) zavřen,
zejtra při vojenském losování se
svým pastuchou do jednoho hrnce
hmatá, a pozejtří blízko trůnu v první
komoře mluví o
záležitostech říše: tot’ by přec byl
absurdní výjev.“ Dle toho příkladu
by se mohlo také říci, že

to jest absurdní, když šlechtic to
samé povětrí dýchá, co pastucha! Či
ztratí tím někdo, jenž o

záležitosti říše v první, v druhé aneb
v kterékoli komoře mluví, něco
rozumu, když musí do té

samé losovací urny sahat, do které
také jeho kočí sáhati povinen,
zkrátka jest to nectné býti v

právech roveň všem jiným?

- „Const. Blatt“ přinaší zprávu, že
prý již zcela jisto jest, že bývalá
„Presse“ opět vycházeti

bude, povolení alespoň že již dostala.
Ostatní vídeňské časopisy se o tom
sice nezmiňují, ale

tolik jest jisto, že jestli „Presse“
dostane povolení opět vycházeti,
nebude to jistě bývalá

„Presse“, nýbrž zcela jiná.

Poznámky

1 Podivná to velmi zásada, která se
leckde v žendarmerii počíná ujímati,
jako by každý musel

všechno udělati, co mu žendarm
poroučí. Tut' by nebylo zapotřebí
žádných zákonů, žádných
úřadů, žádných soudů, a jen
žendarmerie by sama vládla. Jestli
tomu tak, že žendarm smí

všechno poroučeti, a že každý jest
povinen hned uposlechnout každému
rozkazu žendarma,

625

tut' by mohl také ku př. někomu
poručiti, aby 100 zl. stř. hned složil.
Jestli pak by i v tom

pádu byl každý povinen k slepé poslušnosti?

2 Jaká to divná procedura, že podkrajství se smí míchat do soudních věcí!

Konec!

Č. 6382.

Panu redaktoru Karlu Havlíčkovi v
Kutných Horách.

Z posledních sešitků časopisu
„Slovana“ č. 53 - 56 vidím, že

připomenutí mé ode dne 20.

min. měsíce zůstalo bez účinku.

Opětuji tedy výstrahu, jižto jsem
Vám dle § 1. císařského

nařízení od 6. min. m. dal, s tím
doložením, že nebudete- li jí šetřiti,
vydávání toho listu

zastavím. V Praze, dne 9. srpna
1851.

Místodržící: Mecséry.

H. B. V Kutné Hoře, dne 11. srpna
1851.

z předcházejícího úředního přípisu
čtenářstvo pozoruje, zaslal pan
místodržící svob. pan

Mecséry redaktoru „Slovana“ druhé
napomenutí, s kterým si opět hodně
pospíšil, a které nám

dnešního dne skrze podkrajský úřad
Kutnohorský doručeno bylo. Dle
císařského nařízení od

6. července t. r., k tomu účelu
schválně vydaného, může tedy po
této dvojí výstraze pan

místodržící „Slovana“ tak zapovědít,

jako vojenský komandant v obležení,
a není také žádné

pochybnosti, že by to co nejdřív
učinil. Vždyť by si pak přece páni
ministři toto nové nařízení

nebyli nadarmo udělali!

Avšak této radosti nikomu jinému
dopřáti nehodláme, aby „Slovana“
zapověditi mohl: pročez

sobě sami nyní zapovídáme
„Slovana“ a toto číslo budiž poslední
jeho číslo. Dvakráte již

zapověděli „Národní Noviny“, po
třetí aspoň ať se jim toho nedostane a
„Slovan“ ať jest čist

všech zákazův a ať se raději co přítel
práva sám vyhne libovolnosti z
cesty! Hned jak vyšlo

ono pověstné nařízení od 6. července
t. r., jímžto se vlastně obleženost
tisku na celé

mocnářství rozšířila, a jehožto příliš
zřejmý úmysl proti „Slovanu“ jsme
nejen my sami, nýbrž

i mnozí jiní poznali, umínili jsme si,

zachovati se tak, jak se to nyní stane:
totiž vyčkati až do

druhého napomenutí pana
místodržícího, pak ale hned přestati a
nečekati až na formální

626

zákaz. Vlastní zákaz „Slovana“ jest
již ono nařízení od 6. července a
nemůže nám tedy mnoho

záležeti na tom ještě několik těch dní
života beztoho napolo podkopaného
sobě ušetřiti, než by

následoval po druhém napomenutí skutečný zákaz.

Mnohý snad bude se mrzeti, že přestane vycházeti skoro již poslední neodvislý časopis český,

a mnohý bude snad mysliti, že bychom snad přece byli lépe učinili, podrobíme se zcela

nynějším okolnostem a autokratické vůli vlády nyní v této chvíli všemohoucí, aby alespoň se

psalo jak se dá psáti, že jest lepší něco než nic, jak se obyčejně říkává.

Tem ale odpověditi

musíme, že toto přísloví: „Lepší něco než nic!“ nehodí se na naše okolnosti: přijde na to, jestli

nyní tak jak věci stojí není zaniknutí všelikých liberálních a samostatných časopisů víc, než

kdyby přec některý dale ještě živořil. To slovo také něco musí platit na váhách našeho času,

že nynější rakouská vláda, nazývající sebe sama konstituční, netrpí ani

časopis, který beze

všech přepjatostí hlásí se jen k
zásadám ustavičného pokojného
pokroku, práva a zákonitosti!

Co se ostatně často již řečené
mírnosti týče, řekli jsme již a
opětujeme nyní, že právě ti, kteří

ustavičně o ní mluví, sami žádnou
mírnost neznají, a že ta mírnost,
kterou oni vlastně chtějí,

žádných mezí nemá, že to, co dnes
jim sluje mírné, již zítra by slulo
radikalismem, kdyby

nebylo nic jiného: a pročez bláhovec
každý, kdo myslí, že se tak dovede
zmírniti, aby se jim

zalíbil. Jediné, co žádají, jest
podrobiti se ve všem jejich vůli a
moci, a kdo to neučiní neb,

učiniti nemůže, marná naděje jeho
přijíti kdy do milosti.

Zkrátka řečeno, dráha časopisectví
politického, volného a skutečně
liberálního, dráha

časopisectví neodvisle národního jest

v této době u nás v Rakousích
alespoň na čas zavřena, a

kde vládne pouhá moc, která sobě
sama dle libosti a pro každodenní
potřebu zákony dělá, tam

přestalo býti možné opoziční
časopisectvo. Lépe tedy opustiti
docela tuto cestu.

Avšak tím ještě není ukončena naše
činnost, činnost národu bažícímu po
uznání, po zákonité

volnosti, hlásícího se o své
spravedlivé dědictví, nenávidícího

všelikou libovолnost. Před

rokem 1848 neměli jsme přece též
žádného samostatného volného
časopisu, a přece jsme

dovedli býti činnými, dovedli jsme
kus po kusu svých přirozených práv
sobě nazpět dobývati

z ruky té, která nám je odňala,
dovedli jsme navzdor všem
protivenstvím krok po kroku

docházeti k větší mohutnosti, k
většímu uznání. Jestli jsme ale před

rokem 1848 co strana

slabá, ve světě skoro na prsty se počítající s takovými prostředky a v tehdejších okolnostech

tolik dovedli: proč bychom nedovedli nyní více s lepšími prostředky, v lepších okolnostech,

nyní, kdežto naše strana již v několika příznivých letech vzrostla tak, že se nedá spočítati!?

Varujme se jen té promrzelosti, která tak snadně se zmocní člověka, když několikrát bez

prospěchu se byl namáhal,
promrzelosti, která tak lehce vším
praští a v mrzuté nečinnosti si

hová, promrzelosti, kterou právě
nejvíce chtí vzbuditi všichni
nenávidící pravou svobodu

národů. Všude pozorujeme jejich
snahu ustavičným stíháním,
poznenáhlým, ale jistým

smrtícím uskřipováním promrzeti
každého, kdo jest jiného mínění nežli

oni, aby tak konečně

utuchla všechna činnost strany
liberální, všechna jiskra budoucího
pokroku. Nečiňme jim po

vůli, nedejme se promrzeti!

Jest tisícero cest, na kterých můžeme
působiti a přispívati ke konečnému
vítězství našich

zásad, k vítězství strany národní,
každá dobrá česká kniha, každý
dobře sepsaný článek,

jednající o čemkoliv užitečném,

každé zlepšení v průmyslu,
hospodářství atd., které třeba jen

jednotlivec z nás sám u sebe
provede, získání každého
jednotlivého člověka pro naše
pravdivé

zásady, každá nová vědomost a
zkušenost, kterou některý z nás z
ciziny domů přinese, každý

dobrý skutek, který v okolí svém kdo
učiníme atd. atd.: všecko to sesílí
nás, každá taková

věc jest hřebík do truhly

absolutismu, jest stupeň jeden ke
konečnému vítězství národní

strany. Kdo jen poněkud zná historii
a běh tohoto světa, ten jistě ví, že
žádná politická strana,

žádný národ nemůže jinak ke
konečnému vítězství přijíti, nežli
skrze svou vlastní vnitřní sílu,

skrze tu váhu, kterou si dříve sám
dobył, pročez každý pracuje nejlépe
k lepší svobodě

národu, který pomáhá rozmnožovati

jeho vnitřní sílu. Vnitřní síla národu
ale záleží v jeho

vzdělanosti, mohovitosti,
příčinlivosti, mravnosti a
zachovalosti, a každý, který se o

rozmnožení těchto vlastností u svého
národu stará, přispívá nejlépe k
budoucí svobodě. To

tedy činme každý ve své domácnosti,
ve svém okolí, a žádná moc nemůže
nám toho zameziti.

Náš nynější čas jest doba přechodu
bud' k velikým událostem nebo zas

ke starému běhu. V

několika nejbližších letech bude již rozhodnuto, na kterou z těchto dvou stran se záležitosti

Evropy obrátí. Nastane li opět restaurace předbřeznových 1848 okolností, pak ovšem potrvá

snad zas několik desítek let. Avšak již od dneška za rok bude hlavní věc rozhodnuta, totiž

volbou presidenta francouzské republiky. Bude-li tam vyvolen

pravý republikán, pak myslím

že všude v Evropě, vyjmouc Rusko,
jest konstituční vláda pojištěna. Nyní
mnohé vlády jen na

toto rozhodnutí ve Francouzích
čekají, a do té doby nechtí se zcela
upřímně se svým pravým

úmyslem vyzraditi, a ačkoliv všude
dle možnosti udušují liberální strany
a zcela libovolně

vladaří, přece se ještě neosmělili
slíbenou konstituci i z papíru
vymazati. Bude-li vyvolen

liberální president ve Francouzích,
který se nedá jako Ludvík Napoleon
reakci za nástroj

užívati, pak sí tím méně troufati
budou zjevně a výslovně zrušiti
ústavu, a poněvadž již

nemožno bude, zase nové 4 roky (na
4 roky se volí hlava francouzské
republiky) chovati se

628

tak neurčitě jako posud, nepochybně
se bude muset alespoň začít úvod

jakékoli konstituce do
života.

U nás to dojde brzy zase tam, že
pomínou mezi námi všelike rozdíly v
politickém smýšlení a

že budou všichni věrní Čechové
spojeni zase v jednu národní stranu
tak jako to bylo před

rokem 1848, a jako to již bývalo
kolikráte v Čechách za starších dob.
Název národní strana

sluší nám také ze všech jiných

nejlépe a ten budiž nyní zase naše
společná korouhev, heslo,
pod kterým si nejlépe rozumíme.

Pochopitelně jest zajisté, že redaktor
„Slovana“ s dosti trpkým citem
opouští svou dosavadní

činnost, které se byl již více let
výhradně věnoval, docíliv na ní jistě
pranepatrných výsledků;

hlavní jeho účel byl až posavad:
připravovati poznenáhla v národu
našem ono smýšlení, bez

ktoreho nelze dojíti svobody, a
setrval tak dlouho, pokud možná
bylo, nedbaje mnoho na

všeliká příkoří. Nyní se tedy obrátí k
jiné literární činnosti, a pokusí se na
jiném poli naši

posud chudé literatury brousiti svoje
síly. Když vláda naše nechtěla snésti
a trpěti naši

rozumnou a zákonitou opposici, když
nechtěla slyšeti důvody a zacpala
raději násilím

pramen, z kterého se prýštily: dobře

tedy, umlkněme a uvidíme, jak jí
záživné bude to

hrobové ticho všech její národů, ku
kterému je odsoudila.

Říkává se obyčejně o vládách: „že se
nic nenaučili a nic nezapomněli“:
národům se ale musí

radit, aby hleděli mnoho se naučit a
na nic nezapomenout!